STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03436

SOVETNLAND

Hewlett Johnson

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

סאָוועטנלאַנד

אַ זעקסטל פון דער ערד

SOVIET POWER

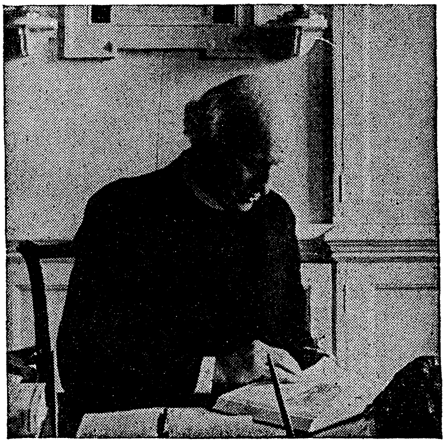

פון היולעט דזשאַנסאָן

ד י ן   פ ו ן   ק ע נ ט ע ר ב ע ר י

איבערזעצט פון

ש. אַלמאַזאָוו

מיט פאָרווערטער צו דער אידישער אויפלאַגע פון

נ. בוכוואַלד און דר. ח. זשיטלאָווסקי

Copyright by the
YIDDISH COOPERATIVE BOOK LEAGUE
of the International Workers Order
80 Fifth Avenue, New York, N. Y.

209

קאָאָפּעראַטיווער פֿאָלקס פֿאַרלאַג
פֿון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן

ערשטע אויפלאַגע — 10,000 עקזעמפּליאַרן
צווייטע אויפלאַגע — 10,000 עקזעמפּליאַרן

צו די אידישע לייענער

היולעט דזשאַנסאָנ'ס בוך „סאָוועטנלאַנד" איז פון יענע גרויסע ווערק, וואָס לאָזן איבער אַ צייכן אין דער געשיכטע פון דער מענטשהייט. אַליין אַ הויכער גייסטלעכער פון דער ענגלישער קירך, איז דער פאַרפאַסער פון דעם בוך באַזונדער צוגעפּאַסט פאַר דער אויפגאַבע, וואָס ער האָט אויף זיך גענומען: צו ברענגען דער ברייטער וועלט אויסער די סאָוועטישע גרענעצן אַן אמת'דיג בילד פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. אין זיינע יונגע יאָרן איז ער געווען אַן אינזשעניר און איז דעריבער גרינטלעך באַקאַנט מיט די טעכנישע מאַטעריעלע פּראָבלעמען פון דער מאָדערנער אינדוסטריע. אַ קולטורעלער מענטש, מיט אַ טיפן חוש פאַר יושר און גערעכטיגקייט, האָט ער נישט געקאָנט שלום מאַכן מיט די עוולות פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדענונג, ניט געקאָנט שלום מאַכן מיט דעם ווידערשפּרוך צווישן די אידעאַלן פון יושר, ברידערלעכקייט און גלייכהייט — וואָס לויט זיין איבערצייגונג זיינען דאָס די יסודות פון דער קריסטלעכער עטיק — און די עוולות, אומגערעכטיגקייטן און אומגלייכהייטן פון דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט. אַ וויסנשאַפטסמאַן מיט ברייטער ערודיציע אויף פילע געביטן פון מענטשלעכן וויסן, האָט ער אויך ניט געקאָנט שלום מאַכן מיט דעם ווידערשפּרוך צווישן די מעגלעכקייטן, וואָס די מאָדערנע וויסנשאַפט גיט דעם מענטשן צו לעבן אין וואוילזיין און אין פרידן, און דער זינלאָזער פאַרשווענדונג פון נאַטור־אוצרות און שעפערישער מענטשלעכער ענערגיע אונטער דער קאַפּיטאַליסטישער סיסטעם פון פּראָדוקציע צוליב פּריוואַטן פּראָפיט.

די סאָציאַליסטישע סיסטעם פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, די נייע אָרדענונג, וואָס באַנוצט די אוצרות פון לאַנד און באַטרייבט די פּראָדוקציע פון די אינדוסטריען פאַר דעם וואוילזיין פון אַלעמען, האָט פאַרכאַפּט דעם פאַרפאַסער פון אָט־דעם בוך סיי פון דעם וויסנשאַפטלעכן און סיי פון דעם מאָראַלישן שטאַנדפּונקט. נאָכדעם ווי ער האָט גרינטלעך דורכגעשטודירט און אויסגעפאָרשט די סאָוועטישע סיסטעם און דעם נייעם לעבנס־שטייגער, איז ער געקומען צום שלום, אַז די נייע אָרדענונג איז סיי עכט־וויסנשאַפטלעך און סיי עכט־יושר'דיג.

היולעט דזשאַנסאָן איז טיף איבערצייגט, אַז אין פּרט פון יושר שטימט דער קאָמוניזם מיט די גרונד־פּרינציפּן פון קריסטלעכן גלויבן. זיינע איבערצייגנדיגע אַרגומענטן און אָנווייזונגען וועלן געוויס מאַכן אַ טיפן איינדרוק

אויף די מיליאָנען קריסטלעכע לייענער. נאָר ווען ער רעדט וועגן „קריסטנטום", „קריסטלעכער עטיק" און „קריסטלעכע פּרינציפּן", האָט ער אין זינען יענע ברייטע אַל־מענטשלעכע פּרינציפּן און מידות פון יושר, גערעכטיגקייט, גלייכהייט און ברידערלעכקייט, וואָס זיינען דאָס געמיינשאַפטלעכע מאָראַלישע פאַרמעגן פון אַלע פעלקער, אָפּגעזען פון זייער רעליגיעזן גלויבן אָדער אומגלויבן. דעריבער מוז נישט דוקא דער אידישער לייענער מיטגיין מיט דעם דין אין זיינע אָנשויאונגען בנוגע דער קריסטלעכער רעליגיע, צי רעליגיע בכלל, כדי מיט אים מסכים צו זיין בנוגע די פעסטע מאָראַלישע יסודות פון דער סאָוועטישער אָרדענונג.

גראָד דערמיט, וואָס דער דין רעדט אויף אַ געמיינשאַפטלעכער „קריסטלעכער" שפּראַך מיט מיליאָנען מענטשן, באַקומט זיין בוך אַ באַזונדערע היסטאָריש־וועלטלעכע באַדייטונג ווי אַ ווערק, וואָס שאַפט אַ בריק פון פאַרשטענדעניש און סימפּאַטיע צווישן די סאָוועטישע פעלקער און די פעלקער אויסערן סאָוועטן־פאַרבאַנד. איצט, ווען די סאָוועטישע פעלקער און זייער העלדישע רויטע אַרמיי קעמפן דעם קאַמף פון דער גאַנצער מענטשהייט, איז אַזאַ בוך באַזונדער וויכטיק ווי אַ מיטל צו פאַרשטאַרקן די איינציגקייט פון אַלע פעלקער געגן אַלעמענס שונא — דעם פאַשיזם.

„סאָוועטנלאַנד" איז אַ בוך פון סאָלידער ראַיעלער אינפאָרמאַציע וועגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. ס'איז אָבער אויך אַ בוך, וואָס איז דורכגעשטראַלט מיט וואַרעמער מענטשלעכקייט און מיט ענדלאָזער סימפּאַטיע פאַר די פאָלקסמאַסן פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד און פון גאָר דער וועלט. צו לייענען היולעט דזשאָנסאָנ'ס בוך מיינט צו דערלערנען דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. ממילא מיינט עס צו האָבן ענדלאָזן צוטרוי צו די כחות פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, צו זיין קאַמפּס־גרייטקייט און זיין פיאַיגקייט, צוזאַמען מיט אַנדערע פעלקער און לענדער, צו פאַרניכטן דעם פאַשיזם און דערשלאָגן אויף טויט די נאַצי־בעסטיע.

דעריבער איז היולעט דזשאָנסאָנ'ס בוך אין דער אידישער איבערזעצונג ניט סתם אַן אינפאָרמאַטיווער, ווערטפולער און פאַרכאַפּנדיקער בוך — ס'איז אַ קוואַל פון אינספּיראַציע, פון מוט און פון טיפן גלויבן אין די שעפערישע כחות און אין דער צוקונפט פון דער גאַנצער מענטשהייט. ס'איז אַ דערמוטיקונג פאַר דעם אידישן מענטשן און דעם אידישן פאָלק און אַן אָנזאָג וועגן דעם ענדגילטיגן טריאומף פון פרידן און ברידערלעכקייט פאַר אַלע פעלקער פון דער וועלט און ממילא אויך פאַר דעם אידישן פאָלק.

נ. בוכוואַלד.

פאָרוואָרט צו דער אידישער אויפלאַגע

ווען דער ענגלישער אָריגינאַל פון דזשאַנסאָנס ווערק איז פאַרשפּרייט געוואָרן דאָ אין לאַנד, האָט די שריפט אַרויסגערופן אין מיר אַ געפיל פון אַ האַרציגער פרייד. און די פרייד איז אויפגעקומען סיי פון דעם אינהאַלט, סיי פון דעם מחבר.

אַ מערקווירדיגע שריפט פון אַ מערקווירדיגן מענטשן!

דער אינהאַלט באַשטייט ניט נאָר אין באַשרייבן, אָפּשאַצן און פאַרטיידיגן דעם סאָוועטן־רעזשים. אַ חוץ דעם גיט ער אונז אַן אָפּהאַנדלונג פון דעם סאָציאַליזם בכלל מיט אַ גאַנץ נייעם צוטריט צו די פּראָבלעמען פון דעם סאָציאַליסטישן געדאַנק.

דער צוטריט שטעלט מיט זיך פאָר אַ מין סינטעז, אַ שטרעבן צו ברענגען אין האַרמאָניע די רעזולטאַטן פון אָביעקטיוו־וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען מיט די פאָדערונגען פון די סוביעקטיווע אידעאַלן, וואָס האָבן שוין פון לאַנג אָן באַגייסטערט די בעסטע קינדער פון דער מענטשהייט: די אידעאַלן פון גערעכטיגקייט, מענטשן־ליבע און פון אַזאַ געזעלשאַפטלעכן לעבן, וואָס זאָל פאַרזיכערן דאָס גרעסט־מעגלעכע גליק פאַר דער גרעסט־מעגלעכער צאָל.

דער עקסטרעמער, ריין וויסנשאַפטלעכער צוגאַנג איז אַנטוויקלט געוואָרן אין דעם מאַרקסיזם. דעם ריין סוביעקטיוון צוגאַנג האָבן אַרויסגעבראַכט די עטישע און רעליגיעזע סאָציאַליסטן אין אַלע דורות, אָנגעהויבן פון די אידישע קאָמוניסטן אין דער פאַר־קריסטלעכער צייט ביז אין די נייעסטע צייטן אַריין.

עס איז ניט דאָ דער אָרט זיך פאַנאַנדערצוקלייבן אין דעם סכסוך, וואָס האָט געפירט צו אָפט זייער העפטיגע טעאָרעטישע קאַמפן צווישן די צוויי ריכטונגען. דאָ ווילן מיר ברענגען נאָר אַ קליינעם ביישפּיל פון אַן אַנדער וויסנשאַפטלעכן פעלד, וואָס באַווייזט, אַז ביידע מעטאָדן פון דעם סאָציאַליסטישן געדאַנק — די אָביעקטיווע און די סוביעקטיווע — מוזן גאָר ניט אויסשליסן איינס דאָס אַנדערע.

די פיזיאָלאָגיע באַטראַכט דעם „סוביעקטיוון" געפיל פון הונגער, ווי אַ רעזולטאַט פון אַן אָביעקטיוון פּראָצעס: די ווענטלעך פון דעם ליידיגן מאָגן רייבן זיך מעכאַניש. זיי טוען דאָס אין דעם קאַמף פון דעם לעבעדיגן אָרגאַניזם פאַר זיין עקזיסטענץ. דאָס איז אַ ריין־וויסנשאַפטלעכע דערקלערונג, וואָס גיט אונז די אָביעקטיווע זייט פון דעם הונגער־געפיל. אָבער קיין מענטש, וואָס שטרעבט צו שטילן זיין הונגער, טראַכט דערביי ניט וועגן פיזיאָלאָגיע, וועגן דער „אָביעקטיווער זייט", וועגן די מאָגן־ווענטלעך מיט

זייערע רייבונגען. דער הונגעריגער מענטש טראַכט גאָר וועגן יענע מיטלען, וואָס דאַרפֿן שטילן דעם הונגער און באַפֿרידיקן אַ ריין־באַוואוסטזיניגע, „סוביעקטיווע” באַדערפֿעניש.

דאָס אייגענע קאָנען מיר אויך זאָגן וועגן דעם סאָציאַליסטישן „הונגער” נאָך סאָציאַלער גערעכטיגקייט און מענטשן־ליבע. אַז עס איז פֿאַראַן אַזאַ הונגער ביי די אַרבעטער און ביי די בעסטע קינדער פֿון אַלע קלאַסן, לייקנט קיינער ניט. דער מאַרקסיזם דערקלערט אָביעקטיוו־וויסנשאַפֿטלעך, אַז אָט דער עטישער הונגער איז אַ פּראָדוקט פֿון דעם קלאַסן־קאַמף, ווען די פֿאַרשיידענע קלאַסן „רייבן זיך”... זיי טוען דאָס אין דער ערשטער ליניע צוליב זייערע פֿאַרשיידענע עקאָנאָמישע אינטערעסן און אין דער לעצטער ליניע צוליב דער געשיכטלעכער אַנטוויקלונג פֿון דעם געזעלשאַפֿטלעכן אָרגאַניזם.

זאָל זיין אַזוי! אָבער אויך דאָ קאָן דאָך דער סאָציאַל־עטישער הונגער איבערלאָזן די ריין־אָביעקטיווע זייט פֿון דעם פּראָצעס פֿאַר דער פֿילאָזאָפֿיע פֿון דעם היסטאָרישן פּראָצעס און אַליין זיין פֿאַראינטערעסירט נאָר אין דער סוביעקטיווער זייט פֿון דעם פּראָצעס: אין געפֿינען די מיטלען, וואָס דאַרפֿן פֿאַרווירקלעכן די סאָציאַל־עטישע אידעאַלן.

דער עטישער סאָציאַליזם האָט דעריבער אַרויסגעבראַכט די קריטיק פֿון דער איצטיגער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט פֿון אַ ריין־סוביעקטיוון שטאַנדפּונקט. די יסודות פֿון דעם פּריוואַט־קאַפּיטאַליסטישן רעזשים ווערן קריטיש אָפּגעשאַצט און פֿאַרוואָרפֿן, לויט די פֿאָדערונגען פֿון גערעכטיגקייט, מענטשן־ליבע און אַ שטרעבן צו מענטשלעכער חשיבות סיי אין דעם מאַטעריעלן לעבן, סיי אין דער גייסטיגער אַנטוויקלונג פֿון יעדן יחיד.

אויך ביי דזשאַנסאָנען שפּילן סאָציאַל־עטישע קריטיק און דער געדאַנק וועגן די נייע יסודות די הויפּט־ראָלע אין זיין סאָציאַליסטישן געדאַנקען־גאַנג. אָבער זיי ווערן געגעבן ניט פֿון אַ ריין־סוביעקטיוון שטאַנדפּונקט. אויף שריט און טריט באַמערקט מען ביי אים, אַז ער איז דורכגעגאַנגען אויך אַ ריין־אָביעקטיוו־וויסנשאַפֿטלעכע שול. די קריטיק פֿון דעם קאַפּיטאַליסטישן רעזשים טראָגט ביי דזשאַנסאָנען קלאָרע סימנים פֿון דעם מאַרקסיזם — דער עיקר אין אָפּשאַצן די ראָלע פֿון די טעכנישע פּראָדוקטיוו־קרעפֿטן סיי פֿאַר דער געשיכטע פֿון דער געזעלשאַפֿט, סיי פֿאַר איר איבערבוי לויט די סאָציאַליסטישע אידעאַלן.

און ניט קיין קלענערע באַפֿרידיגונג באַקומט מען, ווען מען ווערט באַקאַנט פֿון דער שריפֿט מיט דעם לעבן און דער גייסטיגער אַנטוויקלונג פֿון דעם מחבר.

גאַנץ זיכער איז דער מין מענטש דזשאַנסאָן געווען באַזונדערס מסוגל אַרויסצוברענגען די האַרמאָניע פֿון דעם וויסנשאַפֿטלעכן און דעם מאָראַלישן איינשטעל אין די פּראָבלעמען פֿון דעם געזעלשאַפֿטלעכן און היסטאָרישן לעבן.

אין שטענדיגן קאָנטאַקט מיט די פאַרשיידענע קלאַסן פון דער ענגלישער געזעלשאַפט, מיט אָרעם און רייך, מיט אַן אָפענעם בליק אויף די געזעלשאַפט־לעכע דערשיינונגען, וועלכן די סאָציאַליסטישע וויסנשאַפט האָט אים געגעבן, אַרבעט זיך ביי דזשאַנסאָנען אויס זיין אייגנאַרטיגער רעליגיעז־עטישער סאָציאַליזם, וועלכן ער ווענדט אָן אויף דער שילדערונג און אָפּשאַצונג פון דעם סאָוועטישן רעזשים.

דערביי האָט דזשאַנסאָן אויך זיין אייגענעם וועג אין אויסנוצן די קוואַלן פאַר זיין באַקאַנטשאַפט מיט די דערגרייכונגען פון דער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע. זיינע הויפט־קוואַלן זיינען זיינע אייגענע נסיעות קיין סאָוועטנ־לאַנד, די באַריכטן פון ענגלישע ספּעציאַליסטן, וואָס האָבן געאַרבעט אויף דעם אויפבוי פון דער געפּלאַנטער סאָוועטישער באַלעבאַטישקייט, און זיינע פּריוואַט־געשפּרעכן מיט זיי — די ספּעציאַליסטן פון אַ הויכן גראַד, וואָס האָבן פאַרדינט דזשאַנסאָנס פולסטן צוטרוי.

און דער אויספיר, צו וועלכן ער איז געקומען נאָך ערנסטע שטודיען און אָפטן איבערקלער, זאָגט אויך עדות וועגן דזשאַנסאָנס אָריגינאַליטעט און אומאָפּהענגיקייט אין געדאַנק און אורטייל.

ווען איינינגע זעען אין דעם איצטיגן סאָוועטן־רעזשים די פאַרווירקלעכונג פון אַ סאָציאַליסטישן גן־עדן און ווען די אַנדערע שילדערן אים ווי דעם ערגסטן גיהנום, זעט דזשאַנסאָן די ביידע זייטן פון דער נייער אָרדענונג: אי די זון־זייטן, אי די שאָטן־זייטן.

יאָ, דזשאַנסאָן האָט כלל וכלל ניט פאַרמאַכט זיינע אויגן אויף די פילע שאָטן־זייטן. ער שילדערט זיי אָבער ניט. פאַרוואָס? ווייל עס זיינען פאַראַן, זאָגט ער, גענוג שילדערער פון אָט־דעם סאָרט, און ער פילט זיין חוב, אַרויס־צוברענגען אַלץ, וואָס דאַרף געלייגט ווערן אויף דער שאָל פון דער וואָג לכף זכות.

דזשאַנסאָן גייט מיט אַן אָפענעם וויזיר. יאָ, ער זאָגט דאָס אָפן: ער וויל פאַרענטפערן סאָוועטנלאַנד, אָנגעמען זיך פאַר דעם נייעם רעזשים, פאַר־טיידיגן אים. ער טוט דאָס, ווייל ער האַלט, אַז די גערעכטיגקייט פאָדערט צו פאַרטיידיגן סאָוועטנלאַנד פון אַ טעכניש־וויסנשאַפטלעכן און רעליגיעז־עטישן שטאַנדפּונקט.

אין זיין פאַרטיידיגן רוסלאַנד געהערט אויך דזשאַנסאָן צו יענע אומ־אָפּהענגיגע פּאָליטיקער, וואָס גיבן אַן אָביעקטיווע דערקלערונג פאַר דעם „היטלער־סטאַלין”־פּאַקט, ווי אויך אַן אָביעקטיווע אָפּשאַצונג פון דעם פריערדיגן רוסיש־פינלענדישן קריג.

ביידע זאַכן פירט דזשאַנסאָן צוריק צו די פעלערן פון ענגלאַנדס און פראַנקרייכס ריין אַנטי־באָלשעוויסטישער פּאָליטיק און צו די אינטערעסן פון דער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע אין סאָוועטנלאַנד.

אויף קיין איין מאָמענט האָט דזשאַנסאָן, אין דער אָפּשאַצונג פון דער

וועלט־לאַגע, ניט אַרויסגעלאָזן פון אויג, אַז דער „קאָמוניזם“ און דער „פאַשיאָ־נאַציזם“ מוזן זיין בלוטיגע שונאים. עס איז אים דעריבער אַלע מאָל געווען קלאָר, אַז דער קאַמף אַנטקעגן דעם פאַשיאָ־נאַציזם פאָדערט דעם בונד פון סאָוועטנלאַנד, ענגלאַנד און די פאַראייניגטע שטאַטן — אַ בונד, וואָס הייבט ערשט איצטער אָן פאַרווירקלעכט צו ווערן.

דזשאַנסאָנס בוך איז בלי ספק אַ באַרייכערונג פון דער אַלוועלטלעכער סאָציאַליסטישער ליטעראַטור, אַ וויכטיגער שריט אין דעם קאַמף אַנטקעגן דעם פאַשיאָ־נאַציזם. אָבער פאַר די פריינט פון סאָוועטנלאַנד, צו וועלכע עס געהערט אויך דער שרייבער פון אָט־די שורות, איז דזשאַנסאָנס בוך זיכער גאָר אַ ספּעציעל אָנגעלייגטע מתנה.

עס פרייט אונז דעריבער, וואָס אָט־דער סאָציאַליסטישער אויפשריי ווערט איצטער געהערט אויך אין דער אידישער געדאַנקען־וועלט; וואָס אויך די אידישע סאָציאַליסטישע ליטעראַטור איז באַרייכערט געוואָרן מיט דעם קלאַסישן סאָציאַליסטישן ווערק פון דזשאַנסאָנס איידל־מענטשלעכן און אָריגינעלן גייסט.

דר. ח. זשיטלאָווסקי.

קראָטאָן־אַן־האָדסאָן
דעם 14טן אָקטאָבער, 1941.

וועגן דעם ענדגילטיגן זיג קאָן גאָר קיין צווייפל ניט זיין...

דעם דיניס דערקלערונג צו די אַמעריקאַנער לייענער, געשריבן נאָך דעם נאַצי־איבערפאַל אויפן סאָוועטן־פאַרבאַנד.

איך שרייב אָט־די שורות אויף דעם פינפטן טאָג נאָך דעם נאַציִשן איבערפאַל אויף דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. איך שרייב, כדי צו באַשטעטיגן נאָך אַמאָל מיין גלויבן אין יענעם גרויסן לאַנד און אין די פרינציפן און כחות, וואָס איך האָב זיי פרובירט צו באַשרייבן אין אָט־דעם בוך. אויב דאָס, וואָס איך האָב פריער געזאָגט, איז אמת — און איך גלויב, אַז עס איז אמת — דעמאָלט מעגן ווי גרויס זיין די לײדן, וואָס די באַלדיגע צוקונפט וועט ברענגען, איז אָבער דער ענדגילטיגער זיג אויסער יעדן צווייפל.

איידער מיר באַטראַכטן דאָס, וואָס דאַרף ערשט קומען, לאָמיר וואַרפן אַ בליק אויף צוריק אויף דעם פריער־שוין געזאָגטן. אפשר מעג איך, מיט דער פולער באַשיידנקייט, אָנווייזן, אַז די אַנטוויקלונגען פון אָט־די היסטאָרישע טעג זיינען פאַר מיר ניט געקומען אינגאַנצן ווי אַן איבעראַשונג. צוריק מיט צען חדשים האָב איך געשריבן, אַז „רוסלאַנד קאָן ווערן געצוואונגען — פונקט ווי די פאַראייניגטע שטאַטן קאָנען ווערן געצוואונגען — זיך אַריינצומישן" אין אָט־דער מלחמה. אָט־די אַריינמישונג איז איצט געקומען. איך רעקאָמענדיר דעם לייענער זייער שטאַרק דורכצושטודירן אויפמערקזאַם דעם גאַנצן עפילאָג, וואָס איך האָב געשריבן דעם ערשטן סעפטעמבער 1940. דאָס גיט מיר צו מוט צו זאָגן דאָס, וואָס איך טראַכט איצט.

אין דעם איצטיגן מאָמענט דערוואַרט יעדער איינער אין ענגלאַנד, אָנהויבנדיג פון דער רעגירונג און פון דעם אויסערן־מיניסטעריום און אַרונטער ביז יעדן מיליטערישן „עקספערט" און יעדן עדיטאָריעל־שרייבער אין די ציַיטונגען, אַ פולשטענדיגן דורכפאַל פון דער רויטער אַרמיי און אַ קאַטאַסטראָפאַלע נידערלאַגע פאַר דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. לויט דער קוים־פאַרמאַסקירטער מיינונג פון די אָפיציעלע קרייזן קומט אויס, אַז גאָר אין גיכן וועט פאָרקומען די גרעסטע מפּלה און צוזאַמענברוך אין דער געשיכטע.

דערלויבט מיר צו ציטירן צוויי ביישפילן פון דער זעלבער זייט פון דער נעכטיגער „ניוס קראָניקל". ערשטנס שרייבט דער אַמעריקאַנער מיליטערישער עקספערט, מאַיאָר פילדינג עליאָט: „עס איז ניטאָ קיין זאַך אין דער קנאַפער אינפאָרמאַציע, וואָס מיר האָבן וועגן דער רויטער אַרמיי, דעם רויטן

לופט־פלאַט און דעם אינערלעכן צושטאַנד אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, צו באַ־רעכטיגן וועלכע ניט איז האָפענונגען, אַז די רוסן האָבן אַ מעגלעכקייט אָנ־צוהאַלטן אויף אַן אומבאַשטימטער צייט זייער ווידערשטאַנד געגן דער פולער קראַפט פון דעם דייטשישן אָנגריף." דער עדיטאָריעל אויף דער זעלבער זייט לייענט זיך אַזוי: „אויב עס וואָלט פּאַסירט אַ נס און די רויטע אַרמיי וואָלט באַוויזן צו פאַרלענגערן איר פאַרטיידיגונג ביז אין הערבסט אַריין און פאַרהאַלטן היטלער'ס כחות, וואָלטן מיר נאָך אַלץ באַדאַרפט האָבן יעדן ברעקל מלחמה־פּראָדוקציע אויף צו קאָנען דערלאַנגען דעם נאַציזם רעזשים אַ טויט־קלאַפּ קומענדיגן יאָר. פאַרקערט אָבער, אויב די רויטע אַרמיי זאָל צוזאַמענברעכן נאָך עטלעכע וואָכן — און דאָס איז אַ מעגלעכקייט, מיט וועלכער מען דאַרף זיך ערנסט רעכענען — דעמאָלט קאָן אונזער פּראָדוקציע אין לויף פון אַט־די וואָכן שאַפן דעם גאַנצן אונטערשייד צווישן אַ זיג אָדער אַ דורכפאַל פאַר אונז. קיין זאַך איז ניט אַזוי זיכער, ווי אַז היטלער וועט זיך אַ נעם טאָן צו אונזערע אינזלען אַזוי שנעל ווי ער וועט פאַרטיג ווערן מיט רוסלאַנד."

ווען מע זאָל אָנערקענען זייער גרונד־געדאַנק, וואָלט מען געקאָנט גע־פינען אַ געוויסע מאָס באַרעכטיגונג פאַר זייער באַציאונג. צוריק מיט צוואַנציג יאָר איז רוסלאַנד געווען דאָס לאַנד פון דעם אומוויסנדן פּויער און האָט ניט פאַרמאָגט קיינע מאָדערנע אינדוסטריעלע אויסשטאַטונגען און קיין טעכנישע פאַכמענישקייט. דייטשלאַנד אָבער איז, מיט דער אויסנאַם פון אַמעריקע, געווען דאָס העכסט־אינדוסטריאַליזירטע לאַנד אין דער וועלט. היטלער האָט ניט באַדאַרפט אויפבויען קיין אינדוסטריעלע מאַשין; ער האָט געהאַט אַזאַ מאַשין פאַרטיג אָנגעגרייט פאַר אים, און מיט דער הילף פון אַט־דער מאַשין האָט ער געהאַט די מעגלעכקייט צו טרענירן און אויס־צושטאַטן די אויסגעצייכנטע מלחמה־מאַשין, וואָס ער פאַרמאָגט איצט. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד ווידער האָט געמוזט בויען די אינדוסטריע, דערציען קינדער, טרענירן אינדוסטריאַליסטן און ערשט דעמאָלט אויפבויען און אויס־שטאַטן די אַרמיי און די שוץ־דינסט. די אויפגאַבע, וואָס רוסלאַנד האָט פאַר זיך געהאַט, איז געווען און איז איבערמענטשלעך. דריי און צוואַנציג יאָר איז אַ צו־קורצע צייט אויף איבערצובויען אַ מלוכה.

עס איז דעריבער ניט קיין וואונדער, וואָס אַט־די שרייבער, וועלכע פאַרשטייען ניט די ריזיגע שעפערישע כחות, וואָס זיינען פריי־געלאָזט געוואָרן, און זיינען אַליין שטאַרק געגנעריש צו דער נייער אידייע און צו די נייע מעטאָדן, ווערן געפאַנגען אין דער נעץ פון זייער אייגענער פּראָפּאַגאַנדע. זיי האָבן אַזוי אָפט איינגערעדט זייערע לייענער און זיך אַליין, אַז קאָמוניזם איז אַ דורכפאַל, אַז זיי האָבן טאַקע אַליין אָנגעהויבן גלויבן אין דעם און זיי קאָנען, נאַטירלעך, פון אַט־דער איינרעדעניש זיך ניט באַפרייען אין דעם איצטיגן קריטישן מאָמענט.

אָבער געגן אָט־דער דעפּיטיסטישער באַציאונג, וואָס שטאַמט פון דער טיפער אומוויסנהייט בנוגע דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד — אַן אומוויסנהייט, וואָס איז אַזאַ געוויינלעכע דערשיינונג אין אַמעריקע און אין ענגלאַנד — האָב איך אָנגעשריבן דאָס פאָלגנדיגע און עס אָנגעבאָטן נעכטן דער „ניוס קראָניקל", וואָס האָט עס העפלעך צוריקגעוויזן.

„אַ ווענדונג צו די ענגלישע אַרבעטער:

„3 אַזייגער מיט פינף מינוט זונטאָג פאַרטאָג, דעם 22טן יוני, 1941, האָט היטלער אונטערגעשריבן זיין אייגענעם טויט־אורטייל און דעם טויט־אורטייל פון נאַצי־פאַשיזם. אין יענער שעה האָט ער פאַר־ראַטעריש אַטאַקירט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. מיט אָט־דער האַנדלונג האָט ער פאַרזיכערט זיין אייגענע ענדגילטיגע מפּלה. אָט־דער פראַנקענ־שטיין פון דער מלחמה־מאַשין, וואָס ער האָט באַשאַפן, וועט צע־שמעטערט ווערן ווי אַן אַ פעלז געגן דער העלדישקייט פון דער רויטער אַרמיי און געגן דער ניט־ווייניגער העלדישער מי פון 193 מיליאָן סאָ־וועטישע מענטשן. דאָס איז אַזוי זיכער, ווי ס'איז זיכער, אַז נאָך דער נאַכט קומט דער טאָג.

„היטלער האָט דריי חדשים אויף צו צעשמעטערן און באַזיגן רוס־לאַנד. עס איז ניטאָ דער מענטש און דאָס לאַנד, וואָס קאָנען דאָס באַווייזן.

„אויב מיר זאָלן זיך פאָרשטעלן אפילו דאָס ערגסטע, אַז אים זאָל זיך איינגעבן, ווי אַ רעזולטאַט פון פאַררעטערישן סורפּריז, אָפּ־צוהאַלטן אין אָנהויב גרויסע זיגן, ווי, למשל, פאַרכאַפּן מאָסקווע, וואָס ליגט זעקס הונדערט מייל פון דער גרענעץ, וואָלט נאָך אַלץ פאַרבליבן די גרויסע באַזע אין די אוראַל־בערג זעקס הונדערט מייל צו מזרח פון וואַנען צו פירן דעם קאַמף. און ווען יענע באַזע זאָל פאַלן, איז נאָך דאָ טויזנט מייל ווייטער מזרח־צו די דריטע גרויסע באַזע אין קוזבאַס.

„אָט־די גרויסע אינדוסטריעלע צענטרען קאָנען ניט דערגרייכט אין באַזיגט ווערן אין דריי חדשים צייט פון קיין אַרמיי אין דער וועלט, אפילו ווען דער ווידערשטאַנד זאָל אינגאַנצן אויפהערן. נאָר הינטער יעדן שפּאַן ערד, וואָס די נאַצים וועלן אפשר פאַרכאַפּן, וועלן זיי אָנ־טרעפן די באַוואָפנטע אַרבעטער און פויערים פון רוסלאַנד, וואָס זיינען גרייט צו שלאָגן זיך מיטן שונא. דאָרט וועט מען ניט אָנטרעפן קיין קאַפּיטולאַנטישע באַפעלקערונג, וואָס לאָזט זיך טעראָריזירן, ווי דאָס איז געשען אין יעדן באַזיגטן לאַנד. די רוסישע פעלקער זיינען די באַלעבאַטים פון זייער ערד און זייערע פאַבריקן. זיי וועלן זיך שלאָגן פאַר אָט־די זאַכן ביז דעם לעצטן אָטעם, ווי זיי האָבן דאָס געטאָן אין די רעוואָלוציאָנערע קאַמפן. זיי קאָן מען קיינמאָל ניט באַזיגן.

„אָבער דאָס איז אויף דעם ערגסטן פאַל. איך גלויב ניט, אַז די נאַצישע מיליטערישע מאַשין, ניט געקוקט אויף דער גאַנצער ברוטאַלער „עפישענסי" און פּוּלקאָמענהייט, וואָס זי האָט ביז איצט אַרויסגעוויזן, וועט אָפּווישן די רויטע אַרמיי, ווי זי האָט עס געטאָן מיט די אַרמייען פון פראַנקרייך, ענגלאַנד, פּוילן, האָלאַנד, יוגאָסלאַוויע און גריכנלאַנד. אין דער צאָל סאָלדאַטן, אין באַוואָפנונג און אויסשטאַטונג זיינען ביידע

כמעט גליך. אין פירערשאפט, מוט און מאראל וועט די רויטע ארמיי ווייזן וואס א פאלקס־ארמיי איז.

„איך גלויב, אז סוף כל סוף וועט די נאצי־ארמיי צוריקגעטריבן ווערן קיין דייטשלאנד א צעשמעטערטע און באזיגטע. און ווען דאס וועט געשען, וועט זיך אנהויבן א ניי און בעסער קאפיטל אין דער געשיכטע פון דער מענטשהייט, ווייל רוסלאנד שטעלט מיט זיך פאר אלץ, וואס איז פראגרעסיוו: גערעכטיגקייט און גלייכהייט צווישן קלאסן און ראסן, א סוף צו עקספלואטאציע פון איין מענטשן דורך א צווייטן; א גערעכטערע און נאבעלערע עקאנאמישע און סאציאלע ארדענונג. אט־דערפאר האט מען זי אזוי פיינט; אט־דערפאר האט היטלער זי איצט אטאקירט.

„מען קאן מיט רעכט זאגן, אז דער גורל פון דער מענטשהייט הענגט אפ פון אט־דער גרויסער שלאכט, וואס האט זיך ערשט אנגעהויבן. אויף איין זייט איז ליכט און פראגרעס און אויף דער צווייטער זייט איז די פינצטערניש און קארופציע פון רעאקציע, שקלאפעריי און טויט. רוסלאנד קעמפט פאר איר אייגענער סאציאליסטישער פרייהייט און זי קעמפט אויך פאר אונזער פרייהייט. באשיצנדיג מאסקווע, באשיצן זיי אויך לאנדאן.

„מיט וואס קאנען מיר העלפן? דורך אונזער דרוק אין דער לופטן, דורך פארשטארקן אונזערע באוואפנטע כחות מיט די בעסטע מאשינען און מענטשן און דורך אויסנוצן דאס אלץ אין דעם געהעריגן מאמענט פאר אן אטאקע אין מערב בעת די רויטע ארמיי קעמפט אויפן מזרח־פראנט. פאר אט־דעם צוועק מוז יעדער מאן און פרוי ארבעטן. איך אפעליר צו יעדן פראגרעסיוון מאן און פרוי, צו יעדן מאינער, אייזנבאן־ארבעטער, פאבריק־ און אמוניציע־ארבעטער צו ארבעטן אזוי, ווי ער האט נאך קיינמאל פריער ניט געארבעט; אויף אזא אופן וועלן זיי בייטראגן זייער חלק אין דעם קאמף פאר פרייהייט; אויף אזא אופן וועלן זיי ברענגען הילף צו זייערע סאוועטישע ברידער־ארבעטער, וואס קעמפן פאר זיי; אויף אזא אופן וועלן זיי באפרייען יענע אייראפייאישע ארבעטער, וואס זיינען געפאנגען און צעדריקט געווארן אין די נאצישע לאפעס און זיינען געווארן הילפלאזע שקלאפן ביי דער פאשיסטישער מאשין; אויף אזא אופן וועלן זיי ברענגען די איצטיגע מלחמה צו א סך א שנעלערן סוף, ווי מיר האבן ביז איצט געקאנט האפן. ווען מיר וועלן אזוי האנדלען, וועלן מיר אפשר אויף אן אמת'ן אוועקלייגן דעם פונדאמענט פאר א וועלט אן קריג."

מיט אט־די ווערטער האב איך אויסקריסטאליזירט מיין גלויבן אין די נייע כחות פון דעם ארבעטער־קלאס, וואס דער סאוועטן־פארבאנד האט פריי־געלאזן. א נייע ציוויליזאציע איז ארויסגערופן געווארן צום לעבן צו פארבייטן די אלטע ציוויליזאציע. מיט שטאלץ בינד איך צו מיין פאן צו דער מאסט פון דער נייער ציוויליזאציע, און מיט ניט ווייניגער שטאלץ פאדער איך פון דעם אמעריקאנער ארבעטער־קלאס און פון אלע מיינע פריינט אין יענעם גרויסן לאנד, אז זיי זאלן מיט דיסציפלין און איינינקייט

אַנוועגדן זייער גאַנצע שעפערישע ענערגיע בייטאָג און ביינאַכט פאַר דער אומגעהויערער אויפגאַבע צו באַזאָרגן זייערע ברידער און חברים דאָ און אין סאָוועטן־פאַרבאַנד מיט יעדן נויטיגן וואָפן. איך ווייס פון זייער ביטערער דערפאַרונג וואָס פאַר אַ הילפלאָזיגקייט עס ווערט געשאַפן דורך אַ מאַנגל פון וואָפן אין די פראָנט־רייען. כינע, עטיאָפיע און שפאַניע זיינען באַזיגט געוואָרן, ווייל העלדישע מענער דאַרפן האָבן מער ווי ווערטער פאַר זייער פאַרטיידיגונג. זיי דאַרפן האָבן אַזעלכע מאַשינען און וואָפן ווי זייערע שונאים באַזיצן.

איך שרייב אָט־די שורות אין די געבליבענע חורבות פון מיין אַלטן און פראַכטפול־שיינעם דין־הויף, וואָס איז לעצטן אָקטאָבער באָמבאַרדירט געוואָרן פון טויך־באָמבערס בשעת מיר האָבן געגעסן מיטאָג. איך האָב דעמאָלט ניט געפילט און איך פיל איצט ניט קיין צאָרן און קיין פאַרביטערטקייט אין מיין האַרצן. איך פיל בלויז אַ טיפן רחמנות בנוגע דעם ווייטאָג און דער טעמפּקייט פון אונזער וועלט און אַ פעסטע איבערצייגונג, אַז עס פאָדערט זיך שווערע אָנגעשטרענגטע אַרבעט, כדי די פאַרשקלאַפטע אַרבעטער און פעלקער פון אייראָפּע זאָלן באַפרייט ווערן.

אונזער גרויסער און ליבער קאַטעדראַל שטייט אַרומגערינגלט מיט דעם חורבן, וואָס די באָמבעס האָבן אָנגעטאָן. שווידערלעכע און העסלעכע לעכער פאַר׳מיאוס׳ן די פריערדיגע שיינקייט פון אונזערע פרידלעכע געביידעס און פון די אַלטע שטאָטישע גאַסן. און דאָך הויבט דער קאַטעדראַל זיך אַרויס איבער דעם אַלעם רואיג און אומבאַשעדיגט, און דער אומבאַרירטער פרעכטיגער גלאָקן־טורעם שטרעקט זיך צום הימל. אָט־דאָ זע איך אַ סימבאָל פון דעם אייביגן מענטשלעכן גייסט און פון גאָט׳ס פאַרבאָרגענע און גנעדיגע ענד־צילן.

הױלעט דזשאָנסאָן, דין־הויף, קענטערבערי.

ערשטער טייל

אַן אַנטשולדיגונג און אַ רעכטפערטיגונג

1. אויטאָביאָגראַפיע

אונזער עקאָנאָמישע און סאָציאַלע אָרדענונג רופן מיר קריסטנטום. ס'איז שווער צו באַרעכטיגן אָט־דעם נאָמען. קוקנדיג מיט די אויגן פון אַ באַלמעלאָכע, אַן אינזשעניר, אַן אַרבעטגעבער אָדער אַ קריסטלעכן גייסטלעכן — און איך בין געווען אַלע פיר — זע איך דאָס ווי אַן אָרדענונג, וואָס איז שרייענדיג אומקריסטלעך און אויסדריקלעך אומוויסנשאַפטלעך; אַן אָרדע־נונג, וואָס וואָלט — ווען זי זאָל האָבן אַ ממשות'דיגן באַגריף וועגן קריסט־לעכער עטיק און וועגן דער פּראַקטישער באַלדיגער אָנווענדונג פון אַזאַ עטיק — אוועקגעמאַכט מיט דער האַנט אַזאַ עטיק ווי אַ חלום, אָדער — ווי היטלער און ראָזענבערג — דאָס אונטערדריקט ווי אַ געפאַר.

אונזער אָרדענונג איז נישט קריסטלעך און נישט וויסנשאַפטלעך, און ס'איז שווער פאַר מיר צו זאָגן, צי זי פאַרדריסט מיך מער ווי אַ קריסט אָדער ווי אַ וויסנשאַפטלער. ווען איך האָב פאַר דער מלחמה איבערגעלייענט אַ קעפּל אין דער צייטונג „אָבזווירווער":

„פוילניס גוטע גערעטעניש
אַ שווערער קלאַפּ פאַר עקאָנאָמישער אויפלעבונג"

האָב איך זיך דערמאָנט אָן די ווערטער פון אַן אַמעריקאַנער פּראָפעסאָר פון אַגריקולטור, נאָכדעם ווי ער האָט געזען, ווי צען מיליאָן אַקערס באַוול זיינען פאַראַקערט געוואָרן און פינף מיליאָן חזירים אויסגעשאָכטן: „אויב דאָס וועט ברענגען וואוילזיין פאַרן לאַנד, האָב איך אומזיסט פאַרשווענדט מיין לעבן."

ס'איז אַ מאָנסטערהאַפטע זאַך. אַן עפּאָכע פון וויסנשאַפט האָט אָפּ־געטראָטן דאָס פּלאַץ פאַר אַן עפּאָכע, ווען וויסנשאַפט ווערט איינגעקראַמפּט און אונטערדריקט; און די אונטערדריקונג פון וויסנשאַפט איז נישט ווייניגער, נאָר מער קאַטאַסטראָפיש ווי פריער גראַד אין אונזער צייט, ווען אַ יאָרצענדליג פון באַשרענקטער פּראָדוקציע, וואָס דערלויבט נישט קיין שפע, קומט נאָך אַ יאָרצענדליג פון פאַרשווענדונג, ווען מיר האָבן אויף אַ

מאָמענט דערלויבט אונזער פּראָדוקטיווער מאַשין צו לויפן מיטן פולן גאַנג. אין קיין זין איז אונזער אָרדענונג נישט ווּיסנשאַפטלעך.

נאָך ווייניגער איז זי קריסטלעך. באַשטימענדיג אַ פּרעמיע פאַר עגאָ־איסטישע מאָטיוון, צעפלאַמט זי דעם דעראָבערישן אינסטינקט, דולדעט הונגער אין מיטן פון שפע און צעשמעטערט מענטשלעכע לעבנס. בעת אַ האַלב פון אונזער באַפעלקערונג און אַ זעקסט־חלק פון אונזערע קינדער ליידן פון קאַטאַסטראָפיש־קנאַפּער דערנערונג, לויט דער פאַרזיכערונג פון סער דזשאָן באָיד אָר, ענגלאַנדס פירנדער דיעטע־עקספּערט—שטייען מאַשינען ליידיג, חוץ אין דער צייט פון מלחמה אָדער מלחמה־שרעק, און הונדערטער טויזנטער אַרבעטער, וואָס זיינען פייאיג צו פּראָדוצירן שפּייז, קליידער און וואוינונגען לרוב, פירן אַ קלאָגנדיג געמאַטערט לעבן פון געצוואונגענער און דעמאָראַליזירנדיגער אומבאַשעפטיגונג. אונזער אָרדענונג האָט ווי איינעם פון אירע ווינקל־שטיינער דעם מאָטיוו פון אינדוסטריעלן פּראָפיט און דעם מעטאָד פון גאָרגל־שניידנדיגער קאָנקורענץ. די פּראָדוקציע פון זאַכן, וואָס מענטשן באַדאַרפן האָבן, און פון אַנדערע זאַכן, וואָס ס'וואָלט בעסער געווען זיי נישט צו פּראָדוצירן, איז פּלאַנלאָז און אומפאַראַנטוואָרטלעך און פירט צו שווערע אומגלייכהייטן, צו רייכקייט אינמיטן פון דחקות, צו אָרעמ־קייט, וואָס רופט אַרויס האַס און פאַראַכטונג.

אויב דאָס זיינען שטאַרקע ווערטער, קומען זיי פון אַ שטאַרקן געפיל און דאַרפן געזאָגט ווערן. מיט דעם גאַנג פון יאָרן ווערט דער קאָנטראַסט און אַרויסרוף אַלץ גרעסער. האַרטקייט ווערט פאַרוואַנדלט אין גרויזאַמקייט און ברוטאַליטעט. די לאַגע ווערט ערגער.

* * *

נאַטירלעך, ווי אַלע מענטשן, וואָס ווייזן אַרויס אַן אינטערעס צו מאָ־ראַלישע פּראָבלעמען און זייער מענטשלעכער סביבה, האָב איך געלייענט, שטודירט און געטראַכט; אונטערזוכט און אויסגעפאָרשט פאַרשיידענע גע־פּרוּווטע לייזונגען און מלוכה'שע עקספּערימענטן. דייטשלאַנד איז אַ לאַנגע צייט געווען דער צענטער פון אינטערעס פאַר מיר, און כינע אויך. דערנאָך האָט רוסלאַנד איבערגעשניטן דעם וועג ווי אַ בלענדנדיגער מעטעאָר און האָט אַ שליידער געטאָן אַן אומגעוויינטלעכן אַרויסרוף. זי האָט געמאָנט אויפמערקזאַמקייט און גרינטלעכן, כסדר'דיגן שטודיום פון דער פּראָגראַם, וואָס איז געווען אויסגערעכנט צו פאַרבייטן דעם מאָטיוו פון פּריוואַטן פּראָ־פיט ווי די טרייב־קראַפט פון אינדוסטריעלער פּראָדוקציע אויף דעם מאָטיוו פון באַדינען די געמיינדע און געבן יעדן מאַן, פרוי און קינד, אָן אונטער־שייד פון הויט־פאַרב, ראַסע אָדער שפּראַך — און אין אַ לאַנד, וואָס פאַרנעמט אַ זעקסטל פון דער ערד — גלייכע מעגלעכקייטן פאַר באַלוינטער אַרבעט און

רו־צייט, גלייכע דערציאונג און בילדונג פאר קינדער און יוגנט און גלייכע שוץ פאר קראנקע און אלטע.

דאס איז געווען עפעס גאר ניי, עפעס אזוינס, וואס שטאטסלייט פון א גרויסער מלוכה האבן פארקערפערט אין א פראגראם, וואס אונזערע אייגענע שטאטסלייט און געשעפט־מענער האבן אונז קריסטן פארזיכערט, אז ס׳איז בלויז אן אידעאליסטישער חלום, וועלכער וועט אפשר פארווירקלעכט ווערן אין דער ווייט־ווייטער צוקונפט, אבער אין דער היינט־צייטיגער וועלט איז דאס דורכאויס אומפראקטיש און קאן נאך פירן צו א קאטאסטראפע, ווען מען זאל דאס פרואוון פארווירקלעכן.

אין איר באהויפטונג, צום ווינציגסטן, באטראכט אט־די סאוועטישע פראגראם די מענטשן פון לאנד ווי אמת׳ע מענטשן און פלאנירט פאר זייערט־וועגן ווי פאר ברידער. פאראן עפעס אומגעוויינלעך קריסטלעכס און ציוויליזירטס אין אט־דער באציאונג און כונה. ווייל אויב די ערד איז גאטס ערד און אויב מענטשן זיינען ווירקלעך זיינע קינדער, מוז עס אים פארשאפן גרויס צער צו זען אויף איין זייט פון זיין טיש די איבערגעזעטיגטע און אויף דער אנדערער די הונגעריגע — צי דא האנדלט זיך וועגן שפייז אדער קולטור אדער די שיינקייטן און באקוועמלעכקייטן פון לעבן. נאך ווייניגער קאנען געפינען לייטזעליגקייט אין זיינע אויגן די גראבקייטן און גרויזאמקייטן פון דער יאגעניש נאך דעראבערונג, אדער די אומדערבארעמדיגע אנהאלטונג פון חזקה־פריווילעגיעס פאר א געקליבענער גרופע מענטשן. די רוסישע פראגראם איז באטש צוגעפאסט פאר א וועלט פון ברידער. אדער—ווען מיר זאלן אויסדריקן די קריסטלעכע אויפפאסונג פון מענטשלעכן לעבן אויף אן אנדער אופן—אויב די געמיינדע איז דער וועזנטלעכער אמת בנוגע דער מענטשהייט, איז ווען מיר ווארפן־אפ דעם געמיינדע־פרינציפ, שפרינגען מיר אין פנים אריין דער טאג־טעגלעכער ווירקלעכקייט, וואס דאס פירט צו אומפארמיידלעכער אנטוישונג און אונטערדריקונג ווי א רעזולטאט פון אונזער בלינדקייט און אומוויסנהייט.

*   *   *

גענוג וועגן רוסלאנדס פראגראם. אבער וואס איז וועגן רוסלאנדס ווירקלעכקייט? מע מאלט דאס בילד פון רוסלאנד אין קאלירן אדער פון פעך־שווארץ אדער פון שניי־ווייס — א גן־עדן אויף דער ערד, אדער א גיהנם; וואס דאס מאכט אונז צו גלויבן פון איין זייט, אז די סאוועטישע ארדענונג וועט באאיינפלוסן און באקערן די וועלט פון מארגן, און פון דער אנדערער זייט, אז זי וועט ליידן אן אומפארמיידלעכן צוזאמענברא.

טיילמאל באווייזן זיך די שאטירונגען פון שווארץ און ווייס אין איינע און די זעלבע פערזאנען אויף פארשיידענע שטופן פון זייער באאבאכטונג. דאקטאר ע. דזש. דילאן, צום ביישפיל, אט־דער ווייט־גערייזטער פראכטפולער

באַבאַכטער, וואָס זיין טויט אין 1933 איז געווען אַזאַ שווערער פאַרלוסט פאַר די פאַרשער פון אויסלענדישע ענינים און וועלכער איז אַ שטיק צייט געווען אַ פּראָפעסאָר אין אַ רוסישן אוניווערזיטעט אין כאַרקאָוו און איז פאַר דער רעוואָלוציע געווען רעדאַקטאָר פון דער רוסישער טעגלעכער צייטונג „אָדעסקיאַ נאָוואָסטי" און האָט אויפגעמאָלן אַ שוידערלעך בילד פון דעם לעבן אונטער די צאַרן — דר. דילאָן האָט פאַרלאָזט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד מיט די ווערטער: „אין דער באָלשעוויסטישער באַוועגונג איז ניטאָ קיין שפּור פון אַ קאָנסטרוקטיווער סאָציאַלער אידייע." ווען ער האָט, צוליב סענטימענטאַלער נייגעריגקייט, ווידער באַזוכט רוסלאַנד מיט 10 יאָר שפּעטער, אין 1928, און נישט באַקומען „קיינע טובות פון קיינעם אין סאָוועטנטום", ווי ער האָט זיך אויסגעדריקט, אין דעם לאַנד, וואו זיינע אָפּגעשפּאָרטע געלדער זיינען קאָנפיסקירט געוואָרן און וואו ער האָט אומדירעקט פאַרלאָרן, דורך אַ סאָוועטישער פאַראָרדענונג, „איינעם, וואָס איז אַזוי טייער און נאָענט, אַז קיין געלט אין דער וועלט קאָן ניט גוט־מאַכן דעם פאַרלוסט", האָט ער אויסגערופן מיט שטוינונג: „באָלשעוויזם איז נישט קיין געוויינטלעכע היס־טאָרישע געשעעניש. ס'איז איינע פון די אומגעהויערע וועלט־רייניגנדיגע אַגענטורן, וואָס מיר באַצייכענען אַמאָל מיטן וואָרט „גורל" און וואָס דער־שיינען דורך לאַנגע צייט־איבעררייסן אויף אָפּצוראַמען דעם באָדן פאַר אַ נייער אָרדענונג פון מענטשן און זאַכן."

מיר לייענען וועגן רוסלאַנדס אומפאַרמיידלעכן צוזאַמענבראָך און וועגן איר שטוינענדיגן דערפאָלג. קיין זאַך איז אין דעם דאָזיגן זין נישט אַזוי באַלויכטנדיג ווי צו לייענען נאָכאַנאַנד די אַלטע נומערן פון דער לאָנדאָנער „טאַימז", אָנהויבנדיג פון יאָר 1918, צו באַמערקן די פריידיגע פאַראויס־זאָגונגען וועגן דעם אומפאַרמיידלעכן צוזאַמענברוך פון באָלשעוויזם און דערנאָך — די אומווילינגע האַלב־אָנערקענונג, אַז דער באָלשעוויזם ווערט אַלץ שטאַרקער.

די לאַנגע דערפאַרונג מיט רוסישע נייעס האָט געלערנט דעם פאָרזיכטיגן לייענער נישט צו נעמען צו־ערנסט אָט־די נביאים פון צוזאַמענבראָך. רוס־לאַנד, ווי מערסטע אייראָפּייאישע און אַזיאַטישע לענדער, איז פול מיט עוולות; עס וועלן אַוועק צענדליגער יאָרן איידער ס'וועט פולשטענדיג אויסגעראָטן ווערן אומאָרנטלעכקייט און אַפילו גרעסערע פאַרברעכנס, וואָס ווערן באַ־זונדער שאַרף געפילט מצד די, וואָס גלויבן אין אמת און חסד און גערעכ־טיגקייט און טאָלעראַנץ ווי אין אַבסאָלוטע ווערטן. רוסלאַנד האָט גע'ירשנ'ט אַ טראַדיציע פון שלעכטס, וואָס קאָן אין קיין איין טאָג נישט אויסגעוואָרצלט ווערן. געוואוינהייטן ענדערן זיך נישט אַזוי שנעל ווי רעגירונגען.

אָבער אַ סך יאָרן זיינען שוין אַוועק זינט רוסלאַנד'ס גע'ירשנ'טע איבלען, אָדער די איבלען, וואָס זיינען אַריינגעבראַכט געוואָרן דורך דעם איצטיגן רעזשים, האָבן ערנסט באַדראָט די סטאַביליטעט פון דער מלוכה

אָדער אָנגעדרייטעט אויף דעם מעגלעכן צוזאַמענבראָך פון דער נייער אָרדענונג. די ביכער, וואָס מאָלן אַזאַ שווידערלעך בילד פון סאָוועט־רוסלאַנד, אַז די לייענער רופן אויס: „ווי קאָן דאָס לאַנג געדויערן?", דאַרפן גלייענט ווערן זייער אָפּגעהיט און קריטיש.

ס'איז, צום ביישפּיל, שוין אַוועק אַ סך צייט — לויט ווי צייט רעכנט זיך אין אַ לאַנד פון אַזאַ שנעלן וואוקס ווי רוסלאַנד — זינט מר. יודזשין לאַיאָנס האָט געוואוינט אין סאָוועט־רוסלאַנד און געשריבן זיין „אַסאַינמענט אין יוטאָפּיאַ". נישט ווידערהאָלנדיג די קריטיק מצד די, וואָס האָבן געקענט מר. לאַיאָנס'ן אין אַמעריקע אָדער אין רוסלאַנד, וועט זיין גענוג אָנצוגעבן זייט ביי זייט מיט זיין ברילּיאַנטענעם אָבער עמאָציאָנעלן זשורנאַליזם די דערפאַרונגען פון אַנדערע זשורנאַליסטן, וואָס זיינען בעסער פון אים צו־געפּאַסט פאַר זייער אַרבעט, אָדער נאָך וויכטיגער — צו דערמאָנען און פאַר־צייכענען די זאַכלעכע דערפאַרונג פון עקספּערטן אויף אַ סך געביטן, פון מענטשן, וואָס האָבן נישט בלויז געוואוינט אין רוסלאַנד, נאָר זיינען דאָרט געווען באַשעפטיגט מיט אַקטיווער אַרבעט.

אין פיר יאָר אַרום, נאָכדעם ווי לאַיאָנס האָט פאַרלאָזט מאָסקווע, האָב איך גלייענט די פאָלגנדיגע ווערטער פון מאָריס הינדוס, וואָס איז אַליין געבוירן און דערצויגן געוואָרן אין רוסלאַנד און האָט זיך אַ לאַנגע צייט באַצויגן קריטיש צום סאָוועטישן רעזשים — ווערטער, וואָס זיינען געשריבן געוואָרן אַ חדשים זעקס נאָך איינער פון די פינצטערע וואונטש־נביאות פון דער לאָנדאָנער „טאַימז": „די קאָלעקטיווע לאַנדווירטשאַפט אין רוסלאַנד איז אַ באַשטימטער דערפאָלג, און דאָס לאַנד וועט קיינמאָל מער נישט ליידן קיין הונגער און נישט פאַרלירן קיין מלחמה דורך הונגער."

בכלל אָבער בין איך אַ סך ווייניגער באַאיינפלוסט געוואָרן דורך גלענצנ־דיגע זשורנאַליסטן, אויף איין זייט אָדער אַ צווייטער, ווי דורך ממשות'דיגע פאַקטן, דורך די זאַכן, וואָס כ'האָב געזען אין רוסלאַנד מיט מיינע אייגענע אויגן און דורך די אָביעקטיווע פאָרשונגען און שריפטן פון עקספּערטע אינזשענירן, וויסנשאַפטלעכע סטודענטן אָדער לערער, וואָס כ'האָב זיך מיט זיי געטראָפן אין דער היים אָדער אין רוסלאַנד גופא, וואָס איך קען זיי פערזענלעך און קאָן זיך פאַרלאָזן אויף זייער וואָרט און אורטייל.

כ'האָב, צום ביישפּיל, זיך באַקענט מיט אַן ענגלישן אינזשעניר־עקספּערט, וואָס האָט געהאַט געאַרבעט ווי הויפּט־אינזשעניר אין דעם עלעק־טרישן דעפּאַרטמענט פון דער מעטראָ־וויקערס פאַבריק אין שעפילד און איז אַוועקגעפאָרן קיין רוסלאַנד אין דעם זעלביגן יאָר, ווען מר. לאַיאָנס האָט פאַרלאָזט דאָס לאַנד, און איז דאָרט פאַרבליבן ביז 1937 ווי אַן אינזשעניר־קאָנסולטאַנט אין מאָסקווער „דינאַמאָ"־זאַוואָד — אַ טיפּישע סאָוועטישע פאַבריק, וואָס באַשעפטיגט אַכט טויזנט אַרבעטער און פאַבריצירט אויס־שטאַטונג פאַר עלעקטרישע אייזנבאַנען, אָמניבוסן און טראַמוואַיען. חוץ

דעם, וואָס ער האָט מיר דערציילט פּערזענלעך, האָט ער אָפּגעדרוקט זיינע אויספירן אין אַ לענגערער ארבעט אין „מאַנטשעסטער גאַרדיען" פון דעם 19טן פעברואַר, 1938.

פאָרשריט אין דער עלעקטרישער אינדוסטריע איז אָפּהענגיג, ווי ער דערקלערט גאַנץ ריכטיג און ווי יעדער אינזשעניר ווייסט, כמעט אינגאַנצן אָן דער אויסבילדונג פון אַ קוואַליפיצירטן און צופאַרלעסלעכן טעכנישן פּער־סאָנאַל. דאָס ווידער ווענדט זיך אָן דער פריערדיגער טרענירונג פון דער יוגנט, אָן דער שול־בילדונג פון די סאַמע ערשטע שטופן, אָן דעם כאַראַקטער פון דער גאַנצער געמיינדע און אָן דעם צוטרוי צו דער נייער אָרדענונג און דער ווילינקייט צו אַרבעטן מיטן גאַנצן האַרצן אין אַ פּלאַנירטער פּראָדוקציע פאַרן וואוילזיין פון דער געמיינדע.

דער דערפאָלג אויפן געביט פון אויסבילדן אַ קוואַליפיצירטן פּערסאָנאַל איז, לויט דער מיינונג פון אָט־דעם בריטישן עקספּערט, באַזונדערס גרויס. די צאָל, די קוואַליטעט, די טרענירונג פון רוסלאַנדס יונגע אינזשענירן און פאַרוואַלטער גאַראַנטירן אָן אומגעהויער שנעלערן טעמפּאָ פון טעכנישן פאָרשריט. די פאַראַנטוואָרטלעכע אינזשענירן אין „דינאַמאָ" זיינען אַלע יונג — פון צוואַנציג ביז דרייסיג יאָר — און האָבן געקראָגן זייער טרענירונג אין די נייע סאָוועטישע טעכנישע לערן־אַנשטאַלטן. אַזוינע אינזשענירן גראַדואירן איצט און שטראָמען אריין יערלעך אין דער אינדוסטריע אין די צענדליגער טויזנטער.

טעכנישע בילדונג אין סאָוועט־רוסלאַנד, זאָגט ער, איז הינטערשטעליג אין פאַרגלייך מיט די בעסטע ענגלישע טעכנישע שולן. די מאַטעמאַטישע, סיסטעמאַטישע, טעאָרעטישע טרענירונג פון די סטודענטן איז אָבער אַזוי גוט אָדער בעסער ווי אין ענגלאַנד; און קוים טרעטן זיי אַריין אין דער פאַבריק, באַהערשן די רוסישע סטודענטן זייער שנעל זייער אַרבעט: „ס'איז גאָר קיין ספק ניטאָ וועגן זייער ענטוזיאַזם, פייאיגקייט און צוגעפּאַסטקייט פאַר שווערער אַרבעט."

נו, גראָד בין איך געווען אין אַ לאַגע צו קאָנען אויספּרובירן דורך פּער־זענלעכע פּראָבן די ריכטיגקייט פון אָט־דער אָפּשאַצונג בנוגע דער סאָוועטי־שער „עפישענסי", ווייל איך האָב געהאַט די געלעגנהייט אויסצופאָרשן אויפן אָרט די פּראָדוקציע פון יענער פאַבריק ביים באַטראַכטן מאַסקווע'ס טראַנס־פּאָרט־פּראָבלעמען און די מיטלען, וואָס זיינען אָנגענומען געוואָרן זיי צו לייזן.

מאָסקווע, דאַרפן מיר געדענקען, איז אין איין־און־צוואַנציג יאָר אויס־געוואַקסן פון אַן אַלטער שטאָט מיט אַ מיליאָן איינוואוינער, וואָס האָבן געוואוינט אין שמאָלע ענגע גאַסן, ביז צו אַ ריזיגער שטאָט מיט אַ באַ־פעלקערונג פון דריי מיט דריי־פערטל מיליאָן איינוואוינער. די אַלטע, לאַנג־זאַמע טראַמוואַיען האָבן זיך בשום אופן ניט געקאָנט ספּראַווען מיט דעם טעגלעכן פאַרקער פון אָט־דער מענטשן־מאַסע. די שמאָלקייט פון די גאַסן

האָט געמאַכט אוממעגלעך דעם מאָטאָר־פּאַרקער אין די גערדאַנג־שעה'ן.

מאָסקווע האָט זיך גענומען ענערגיש צו דער טראַנספּאָרט־פּראָבלעם אויף דריי אופנים. איבערלאָזנדיג דעם צענטער פון שטאָט פאַר מאָטאָר־פאַרקער און טראַלי־באָסעס, האָט זי זיך ארונטערגעלאָזט אונטער דער ערד און אויסגעבויט אין צעשטראַלטע ליניעס א סאָבוועי־סיסטעם, וואָס הייסט „מעטראָ”, וועלכע האָט צו זיך קיין גלייכן ניט צווישן די אונטערערדישע באַן־סיסטעמען אויף דער גאַנצער וועלט. זי האָט אויסגעבויט די דאָזיגע סיסטעם אין רעקאָרד צייט און אויף א כוואַליע פון מאַסן־ענטוזיאַזם: דאָקטוירים, סטודענטן, מוזיקער, לערער, מענער און פרויען פון אַלערליי באַשעפטיגונגען האָבן קאָנקורירט איינע מיט די אַנדערע אין זייער פריי־ווילִיגער אַרבעט צו פאַרענדיגן די סאָבוועי־בויאונג וואָס שנעלער.

אין פּרט פון שיינקייט, באַלייכטונג, אַלגעמיינער באַקוועמלעכקייט און פּינקטלעכער אַרבעט האָט אָט־די אונטערערדישע אייזנבאַן צו זיך קיין גלייכן ניט. אירע סטאַנציעס, פּלאַטפאָרמען און עסקאַלאַטאָרס, פריי פון העסלעכע רעקלאַמעס, זיינען גראַם און באַדעקט מיט מאַרמאָר. אָבער א באַזונדערן אינטערעס שטעלן מיט זיך פאָר די עלעקטרישע באַנען, וואָס זיינען גע־צייכנט און געבויט געוואָרן דורכאויס פון סאָוועטישע אינזשענירן. די דאָזיגע באַנען האָבן אין דעם ערשטן יאָר געפירט העכער הונדערט מיליאָן פּאַסאַזשירן אָן שום ערנסטן דעפעקט אָדער פאַטאַלן אומגליק־פאַל, און אין די ווייטערדיגע יאָרן האָבן זיי ווידער דעמאָנסטרירט זייערע ממשות'דיגע דערגרייכונגען.

די עלעקטרישע אויסשטאַטונג פאַר דער דאָזיגער אונטערערדישער אייזנ־באַן איז געקומען פון דעם „דינאַמאָ”־זאַוואָד, וואו מיין פריינט האָט גע־אַרבעט, און האָט פולשטענדיג באַשטעטיגט זיין אָפּשאַצונג בנוגע די פיאיג־קייטן פון די יונגע רוסישע אינזשענירן.

נאָך בעסער, ווי א באַווייז פון רוסלאַנדס נייער „עפּישענסי”, זיינען די שנעלע טראַמוואַיען, וואָס פירן פּאַסאַזשירן אויף די אויסער־שטאָטישע און קרייז־ליניעס, איבערלאָזנדיג דעם צענטער פון שטאָט פאַר מאָטאָר־ און טראַלי־אָמניבוסן.

די דאָזיגע טראַמוואַיען זיינען פּראַכטפולע וואַגאָנען — „סטרימלאַינד”, בלוי־געפאַרבט, מיט פיין־באַשלאָגענע זיץ־פּלעצער, גוט באַלויכטן, באַהייצט פון אינעווייניק און אויסגעשטאַט מיט אויטאָמאַטישע טירן. זייער 500 פערד־קראַפט, אין פאַרגלייך מיט די 200 פערד־קראַפט פון די ענגלישע צוויי־גאָרנדיגע טראַמוואַיען, גיט די מעגלעכקייט פאַר פּראַכטפולער פאַרשנעלערונג. די סיסטעם פון „רעגענעראַטיווע טאָרמאַזן” גיט צוריק די עלעקטרישע ענערגיע צו דער קראַפט־סטאַנציע. קיין עלעקטריק ווערט נישט פאַרלאָרן, ווען דער טראַמוואַי ווערט אָפּגעשטעלט.

מאָסקווער עלעקטרישע טראַמוואַיען זיינען א באַווייז, אַז די סאָוועטישע

אינזשענירן באהערשן פולשטענדיג די מאָדערנע טעכנישע מעגלעכקייטן און דערפינדערישקייט.

*　*　*

איך פיל זיך, הייסט עס, מער היימיש אין דער געזעלשאַפט פון אַזוינע עקספּערטן ווי דער אינזשעניר, וועגן וועלכן כ׳האָב נאָר וואָס גערעדט, איידער אין דער געזעלשאַפט פון אומוויסנשאַפטלעכע זשורנאַליסטן, ווי מר. לאַיאָנס. דער צוגאַנג פון די צוויי מענטשן צו איינער און דער זעלביגער פּראָבלעם איז אַזוי אַנדערש! מיינע פריינט צווישן אינזשענירן אָדער פּעדאַגאָגן וואָלטן, צום ביישפּיל, קיינמאָל נישט געשריבן אַזוי ווי דאָס האָט געטאָן יודזשין לאַיאָנס, אַז ביים אַריינקומען קיין רוסלאַנד האָבן די רויטע שטערן „אַזוי ווי געגליט אויף די שפּיציגע מיצלעך פון די רויטע סאָלדאַטן מיט אַן אייגענעם אינערלעכן ליכט אין דער פאַרנאַכטיגער טונקלקייט פון אונזער באַן־וואַגאָן. זיי האָבן געשאַפן אַן אַטמאָספערע פון אינטימקייט און האָבן באַשטעטיגט, אויף דער מיסטעריעזער שפּראַך פון סימבאָלן, די רעוואָ־לוציע און אַלצדינג, וואָס זי האָט געמיינט פאַר אונז. נאָך דעם ווי איינער האָט אָפּגעלעבט אַ לעבן, אין וועלכן די פאַרשטייער פון מלוכה־מאַכט זיינען ממילא פאַרשטייער פון רעאַקציע און עקספּלואַטאַציע, איז די לעבעדיגע בלוט־און־פלייש געשטאַלט פון אַ קאָמוניסטישן סאָלדאַט אָדער קאָמוניסטישן פּאָליסמאַן פאָרגעקומען שיר ניט ווי אַ נס.״ דעם וויסנשאַפטלעכן אינטעלעקט זיינען פרעמד אַזוינע דערפאַרונגען. אויך קאָן ניט דער וויסנשאַפטלעכער עקספּערט אַבזיכטלעך, צוליב „פּאָליסי״, אָפּנאַרן דעם עולם. ס׳איז אפשר דערלויבט פאַר אַ זשורנאַליסט צו פאַרלוימדן די גלויבלעכקייט פון אַ קאָלעגע־זשורנאַליסט דורך פאַלש עדות־זאָגן. פאַר אַ וויסנשאַפטלעכן טוער וואָלט אַזאַ ליגן געווען אָפּשטויסנדיג ביז גאָר, און ביי די וואָס זוכן דעם אמת וועגן רוסלאַנד, רופט דאָס באַלד אַרויס אומצוטרוי. אין דעם אינצידענט, וואָס ער גיט איבער אויף זייט 575 פון זיין בוך, דערציילט אונז מר. לאַיאָנס, אַז דעם ערשטן ראַיעלן באַריכט וועגן דעם הונגער אין רוסלאַנד האָט געגעבן דער וועלט אַן ענגלישער זשורנאַליסט, אַ געוויסער גאַרעט דזשאָונס, וועלכער איז אַמאָל געווען אַ סעקרעטאַר ביי לאָיד דזשאָרדזש׳ן. „דזשאָונס האָט אין זיך געהאַט אַ שטריך פון געוויסנהאַפטיגקייט, וואָס האָט אים באַוועגט צו מאַכן אַ געהיימע רייזע אין אוקראַינע און אַ קורצן טור צו־פוס איבער די דאָרפישע געגנטן.״ דזשאָונס האָט געגעבן דער וועלט אַ באַריכט וועגן דעם, וואָס ער האָט געזען און געהערט פון מר. לאַיאָנס און אַנדערע זשורנאַליסטן און דיפּלאָמאַטן.

„. . . מיר האָבן אַלע געקראָגן אָנפראַגן וועגן דעם ענין פון אונזערע רעדאַקציעס אין דער היים. . . . צו דיסקרעדיטירן דזשאָונסעס באַריכט איז פאַר אונז געווען איינע פון די אומאַנגענעמסטע אויפגאַבן אין די אַלע יאָרן פון זשאָנגלירן מיט פאַקטן, כדי צופרידן צו שטעלן דיקטאַטאָרישע רעזשימען

— מיר האָבן אים אָבער איינשטימיג דיסקרעדיטירט און כמעט דורך די זעלביגע פאָרמולעס פון זיך דרייען אויפן קאָרעק. דער אָרעמער גאָרעט דזשאָונס האָט נעבעך געמוזט זיין שטאַרק איבערראַשט, ווען די פאַקטן, וואָס ער האָט צונויפגעזאַמלט מיט אַזוי פיל מי, צונויפגעזאַמלט פון אונזער מויל, זיינען פאַרשנייט געוואָרן דורך אונזערע אַפּלייקענונגען." איז — ווי אַזוי קאָנען מיר זיין זיכער, אַז מר. לאַיאָנסעס גאַנצער בוך איז נישט אַזאַ מין זשאָנגלעריי מיט פאַקטן?

איך האָב געפונען בעסערע וועגווייזער אין מענטשן, וואָס זיינען אונטער קיינע אומשטענדן נישט פּייאיג אויף סענטימענטאַלע אויסברוכן אָדער באַוואוסטזיניגער אָפּנאַרעריי. מענטשן ווי פּראָפעסאָר ב. מואַט דזשאָונס, דער איצטיגער וויצע־דירעקטאָר פון לידז אוניווערזיטעט און צו יענער צייט דער הויפּט פון דעם טעכנאָלאָגישן קאָלעדזש פון מאַנטשעסטער, וועלכער האָט אין די ערשטע יאָרן פון דעם סאָוועטישן עקספּערימענט געמאַכט אַן אויספאָרשונג און אַ באַריכט וועגן רוסלאַנדס טעכנאָלאָגישער בילדונג. אָדער אַ גאָר לעצטן ביישפּיל, אַ מענטשן ווי פּראָפעסאָר האַנסאָן, דער אַמעריקאַנער עקספּערט איבער פּרוכט־קולטיווירונג, מיט וועלכן איך בין אַרומגעפאָרן אין קאַווקאַז, אין קרים און אין אוקראַינע — מענטשן פאַר וועמען דער אמת איז הייליג און וואָס זייערע באַהויפּטונגען לאָזן זיך באַשטעטיגן דורך קאָנקרעטע באַווייזן.

בעת איך האָב, ווי אַ פאָרשער פון רוסישער ווירקלעכקייט אין דעם משך פון אַ פערטל יאָרהונדערט, געזען און געהערט זאַכן, וואָס האָבן מיך שאָקירט און צערודערט, האָב איך געהערט, געזען און אויסגעפונען זאַכן, וואָס האָבן מיך באַגייסטערט און דערמוטיגט. ווי דער קריסט אין באָניאַנס „פּילגרימס פּראָגרעס", האָב איך אָפּטמאָל געהאַט דעם נסיון צו זאָגן: „די דאָזיגע זאַכן ברענגען מיך אריין אין האָפענונג און אין שרעק." צום גליק ווערט, מיטן גאַנג פון יאָרן, די האָפענונג אַלץ גרעסער און די שרעק פאַרשווינדט.

איך דערוואַרט נישט קיין אוטאָפּיע אין רוסלאַנד. איך דערוואַרט אין ערגעץ נישט צו זען קיין אוטאָפּיע. פאַר מיר וואָלט אַן אוטאָפּישע וועלט געווען אַ טויטע און סטאַטישע וועלט. וואָס איך זע אָבער יאָ אויפגיין, איז אַ נייע שטופּע אין דער געשיכטע פון מענטשלעכן פאָרשריט, און דער דאָזיגער בוך איז אויסן צו באַשרייבן וואָס איך זע און צו דערקלערן פאַרוואָס איך באַגריס דאָס. און ווי אַ הילף פאַר דעם לייענער, וואָס קאָן שטענדיג בעסער אָפּשאַצן דעם באַטרעף פון אַ גינסטיגער מיינונג אָדער אַ קריטיק, ווען ער ווייסט ווער דער קריטיקער אָדער באַוואונדערער איז און וואָס פאַר אַ פּראָבלעמען דאָס לעבן האָט פאַר יענעם אַוועקגעשטעלט, וועל איך זיך נישט אַנטשולדיגן דערפאַר, וואָס איך הויב אָן מיט אַ קאַפּיטל פּערזענלעכער ביאָגראַפיע.

אין אַ בורזשואַזער סביבה

איך בין געבוירן געוואָרן אין 1874 אין קערסאַל, וואָס איז דעמאָלט געווען אַ מאָדישע פאָרשטאָט צוויי מייל פון דעם צענטער פון מאַנטשעסטער, וואו דער בישאָף און דער דין האָבן געהאַט זייערע רעזידענצן און פאַר־מעגלעכע מענטשן האָבן מיט זייערע קאַרעטן גרינג געקאָנט צוקומען צו זייערע וואַרע־הייזער און שטאָטישע אָפיסעס.

מיין פאַמיליע איז געווען פון דעם פאַרמעגלעכן מיטל־קלאַס. מיינע עלטער־עלטערן שטאַמען פון אונדל, וואו זייערע שיין־געשניצטע געאָרגישע מצבות שטייען נאָך אַלץ אַנטקעגן די ווענט פון דער אַלטער געמיינדע־קירך. מיין מוטער האָט געשטאַמט פון הוגענאָטן, און געשיכטעס פון רעבעלן און מאַרטירער זיינען געווען אַ טייל פון איר טייער־געשאַצטן יחוס.

מיין מוטערס זיידע איז געווען אַ באַוואוסטער פריידיגער פון לאַנקאַשיר, וואָס האָט אין דעם משך פון 53 יאָר אָנגעהאַלטן זיין וויקאַר־הויף אין אַסטלי אויף טשאַט מאָס, אַ פּראַכטפול אַלט הויז אין טודאָר־סטיל, וואו די אייניקלעך פלעגן זיך צונויפקומען קריסטמעס־צייט. אַ טעאָלאָג מיטן טיטול פון דאָקטאָר אָוו דיוויניטי און אַ היפּש געלערנטער מענטש, האָט ער חוץ אויפציען אַ פאַמיליע פון עלף קינדער און זיי באַזאָרגן מיט אַלערליי ערנהאַפטע און אַפילו אָנגעזעענע פּאָזיציעס אויף אַן איינקונפט פון וואָסערע דריי הונדערט פונט אַ יאָר, אויך געלערנט און געפירט אויפן גלייכן וועג די אייניקלעך פון דאָרף, אַלע פון דעם אַרבעטער־קלאַס, מיט אַזוי פיל דערפאָלג, אַז אַ סך פון זיי זיינען באַרימט געוואָרן אויף פאַרשיידענע געביטן: איינער ווי דער גרינדער פון דער מאַנטשעסטער קאָמווירשעל עקסטשעינדזש באַנק, אַ צווייטער ווי פּאָרזיצער פון לאַנדאָנער סקול־באָארד און אַ דריטער ווי בישאָף פון קאַרלאַיל. אין דעם וויקאַר־הויף אין אַסטלי האָב איך אויסגעפונען, אַז דער בעסטער אָנהויב אין לעבן איז אין אַן איינפאַכער היים מיט קולטיווירטע געשמאַקן און אַן דער דעגערווירנדיגער אַטמאָספערע פון געזיכערטע פינאַנצן. דאָס רוב מענטשן, וואָס האָבן זיך דערשלאָגן צו פּאָזיציעס פון נוצלעכער באַרימטקייט אין ענגלאַנד פון דעם פאַרגאַנגענעם יאָר — אַזוי דערקלערט „ווער איז ווער" — האָבן געשטאַמט גראָד פון אַזעלכע וויקאַר־הויפן און מיטל־קלאַס היימען. נישט רייכקייט און נישט אָרעמקייט קריגן אַרויס דאָס בעסטע פון אַ אינגל אָדער אַ מיידל.

אין אַסטלי האָב איך אויך אויסגעפונען, אַז מאַרך, גייסטיגע פיאיגקייט, איז ניט קיין מאָנאָפּאָליע פון איין קלאַס. אַסטלי האָט באַוויזן די פאַלשקייט פון דער נאַציאָנער בלומרשט ווינסשאַפטלעכער לערע פון העכערע און נידעריגערע קאַסטעס און האָט פאַר מיר מעגלעך געמאַכט אויסצוגעפינען יונגערהייט, אַז ענגלאַנד ליידט גרויסע פאַרלוסטן דורך פאַרנאַכלעסיגן טאַלאַנטן. ניט אַלע קינדער פון דאָרף האָבן געהאַט אַזוינע פיאיגע און

איבערגעגעבענע לערער, ווי די קינדער פון אסטלי אין יענעם האלב־יאָר־הונדערט, און אפילו היינט צו טאָג האָבן נישט אלע קינדער אין ענגלאַנד קיין מעגלעכקייט צו קריגן צום ווינציגסטן אַ גלייכע מאָס בילדונג און טרעניר־ונג.

דאָס געשעפט, פון וועלכן מיין פאָטער איז געווען דער הויפּט, איז געווען איינע פון יענע וואוילע אינדוסטריעלע פירמעס פון אַ קלענערן פאַר־נעם, וואָס געפינען זיך שטענדיג אין די הענט פון אַן איינציגער פאַמיליע, מאַכן קיינמאָל נישט קיין צו גרויסע פאַרמעגנס, נאָר זיי בלייבן לעבן נאָכדעם ווי פּלוצים־אויפגעקומענע אונטערנעמונגען לויכטן אויף און ווערן אויס־געלאָשן און פאַרגעסן. די פירמע האָט געפייערט איר הונדערט־יאָריגן יובילעי, ווען איך בין געווען אַ קליין איינגל, און מיין פאָטער האָט איינגעלאַדן דעם פּערסאָנאַל און די אַרבעטער צו אַ באַנקעט לכבוד דעם הונדערט־יאָריגן יובילעי.

אינגלווייז האָב איך פאַרבראַכט אַ סך שעה׳ן אין דער פאַבריק, וואָס מיר פלעגן דעמאָלט רופן „וואָירקס" (זאַוואָד). באַזונדער האָב איך ליב געהאַט צו פאַרברענגען אין דעם ענדזשין־צימער מיט דזשימען, דעם קליינוואוקסיגן טאָקער, וואָס האָט באַוויזן וואונדער אויף זיין מאַשין, וואָס וואָלט איצט געווען אַ מוזיי־שטיק, און האָט אונז קינדער געהאָלפן באַרייכערן אונזערע אוצר־קעסטלעך מיט שפּולקעס און קלעצלעך און שטיקלעך דראָט־געוואַנט, וואָס פלעגט דעמאָלט געמאַכט ווערן אויף האַנט־וועבשטולן; אויף ביידע זייטן וועב־שטול האָבן אַרבעטער אַריינגעטאָן די שופלען און אינגלעך אויף אַ געהעכערטער פּלאַטפאָרם אין צענטער האָבן אַרויפגעצויגן די שטאַנגען, וואָס האָבן געבראַכט די פעדים אין דער געהעריגער פּאָזיציע.

אין יענע טעג האָט געהערשט אַן אינטימקייט צווישן אַרבעטער און באַלעבאַטים, און די פאַבריק איז געווען דורכגענומען מיט אַן אַטמאָספערע פון היימישקייט. די עלטערע אַרבעטער, וואָס זיינען פון אינגלווייז־אַן געווען באַשעפטיגט אין דער פירמע, פלעגן זאָגן צו מיר, ווען איך האָב געהאַלטן אין וואַקסן: „מיסטער היולעט, איר וועט זיין אַ העכערער מאַן ווי מיסטער טשאַרלס, אייער פאָטער; און ער איז געווען העכער פון אייער זיידן, דעם אַלטן באַלעבאָס." איינמאָל, ווען מ׳האָט אַן אַלטן געטרייען אַרבעטער אָנ־געבאָטן אַ פּענסיע, אַז ער זאָל קאָנען אויסלעבן זיינע יאָרן אָן מי, איז ער געקומען אין אָפיס אַריין און זיך געבעטן: „פּליז, טוט דאָס ניט: דאָס האַרץ וועט מיר צעבראָכן ווערן, ווען איך וועל פאַרלאָזן מיין אַלטן פּלאַץ."

שפּעטער, אין מאָדערנע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, האָט מיין דערפאַרונג מיט אַ מער האַרבער און ווייניגער מענטשלעכער אַטמאָספערע פאַרשנעלערט אין מיר, ווי אין אַ סך אַנדערע, דאָס זוכן פון אַ מאָראַלישער גלייכווערט, וואָס זאָל פאַרבייטן דאָס פאַרשוואונדענע.

אין דער מאָס ווי מיר זיינען אויסגעוואַקסן, אַ פאַמיליע פון ניין קינדער,

האָבן מיר זיך אריבערגעצויגן — ווי דאָס רוב פּאַרמעגלעכע מענטשן פון יענער צייט — פון קלענערע דירות אין גרעסערע, פון די רויכינע צפון־פּאַרשטעט אין די זוניגע דרום־פּאַרשטעט, וואָס האָבן זיך דעמאָלט אויס־געשפּרייט איבער די גראָזיגע שטרעקעס און אויף טשעשיר זייט. ארום אונז האָט געזשומעט אַ פּאַרמעגלעכע, זיך־אויסשפּרייטנדיגע וועלט. איינגלווייז פלעג איך זיך ארויסלאָזן אויף מיין קליינעם וועלאָסיפּעד, וואָס זיין גרויסע ראָד איז געווען בלויז זעקס און דרייסיג אינטשעס די הויך, איבער די גאַסן פון דער פּאַרשטאָט מיט די נייע הייזער און די צעוואָרפענע גערטנער; דער געקלאַנג פון אַ קעלניע אָן אַ ציגל רופט נאָך אַלץ ארויס ביי מיר אַ פריידיגן ציטער, ווי איינער פון מיינע ערשטע איינדרוקן. מיר האָבן געלעבט אין אַ וועלט פון שעפערישער טעטיגקייט, צווישן אַ קלאַס איינגלעך, וואָס זייער צוקונפט איז — מיט דער געהעריגער וויליגקייט און פליסיגקייט — געווען אַנציעענדיג און געזיכערט. אינדוסטריעלע אונטערנעמונג און אויס־שפּרייטונג זיינען געווען אויף דער העכסטער שטופע.

מיטן לויף פון יאָרן האָבן מיר זיך אוועקגעצויגן אַלץ ווייטער פון דער אינדוסטריעלער געגנט פון שטאָט און האָבן זיך ענדלעך באַזעצט אין אַן אייגענעם הויף, „די גרענדזש", אין צענטער פון טשעשיר, פינף־און־צוואַנציג מייל פון שטאָט. מיר האָבן אויף אַ קליינעם מאַסשטאַב געטאָן דאָס זעלביגע וואָס אונזער אָנקל האָט געטאָן אויף אַ גרויסן מאַסשטאַב: ווי דער פּאַר־זיצער פון די „מייסטער־מיינער פון ענגלאַנד" האָט ער זיך אויסגעבויט אַ גרויסאַרטיג הויז, אַ מענשאָן, אין האַרץ פון וואַריקשיר. די אַרבעטער און די אַרבעטגעבער האָבן זיך אָנגעהויבן זען אַלץ ווייניגער. אונזערע אַרבעטער, וואָס האָבן געוואוינט אין זייערע שטיבעלעך אויף די פּאַראָומערטע גאַסן, איז עס אָנגעקומען שווערער צו זען זיך מיט אונז אין „די גרענדזש" ווי פריער, ווען מיר האָבן געוואוינט אין אַ הויז מיט אַ נומער אויף דער טיר. אָט־די באַאומרואיגנדיגע געדאַנקען זיינען געוואַקסן אין דער מאָס ווי ס'האָט זיך ביי מיר שפּעטער אַנטוויקלט די קריסטלעכע סענסיטיוויקייט צו אַזוינע זאַכן. בכלל אָבער איז דאָס לעבן געפלאָסן גלאַט און מענטשן האָבן אָנ־גענומען די באַקאַנטע אונטערשיידן צווישן קלאַסן און די אומגלייכקייט פון פאַרמעגן און געלעגנהייט ווי אַ טייל פון דער גאָט־געשאַפענער אָרדענונג, וואָס קאָן אפשר געלינדערט ווערן, אָבער נישט געענדערט ווערן ראַדיקאַל.

אין אַ סך הינזיכטן איז דאָס געווען אַ געזונט לעבן. מיין מוטער, וואָס האָט ליב געהאַט לערעריי, האָט געלערנט מיט די ניין קינדער ביז די יאָרן, ווען זיי זיינען אריינגעטראָטן אין אַ פּריוואַטער שול. זי פלעגט אויך פירן די באַלעבאַטישקייט פון הויז און האָט געשפּילט אַ פירנדיגע ראָל אין געזעל־שאַפטלעכע און רעליגיעזע טעטיגקייטן. ניט נאָר האָט זי פּאַרמאָגט קול־טיווירטע געשמאַקן, נאָר זי איז אויך געווען אַטלעטיש און געוואָגט נאָך איידער עס זיינען געקומען די טעג פון פרויען־ספּאָרטלעריי. מיט מיינע

שוועסטער איז זי אין צוויי טעג אַרומגעגאַנגען אַ סקאַטישן אינזל, אַ מהלך פון זעכציק מייל, און האָט אין מיר מיט מיין ברודער צעצונדן דעם באַשלוס דורכצומאַכן די זעלביקע שטרעקע אין איין טאָג. זי האָט זיך יעדן טאָג, אין יעדן וועטער געבאָדן אין ים, און ווען זי האָט אויף דער עלטער גע־וואוינט ביים ים, פלעגט זי זיך באָדן יעדן טאָג ביז שפּעט אין האַרבסט און ביז איר אַכציגסטן יאָר. זי האָט זיך נישט געדעכנט מיט די אָנגענומענע מאָדעס און קאָנווענצן נישט אין קליידונג און נישט אין הונדערט אַנדערע זאַכן און האָט קיינמאָל נישט געטראָגן קיין קאָרסעטן און קיין שיך מיט הויכע קנאַפּל.

אַזוי ווי איך האָב אַ סך צו פאַרדאַנקען מיין אויסערגעוויינטלעך־גליק־לעכער היים און דער קליגסטער פון אַלע מאַמעס, קאָן איך זיך נישט פאַר־שטעלן קיין געזעלשאַפטלעכע אָרדענונג, וואָס זאָל אין דעם העכערן זין קאָגען זיין געזונט, אויב זי באַזאָרגט נישט פאַר אַלעמען אָט־די זאַכן ווי דעם פונדאַמענט פון איר לעבן — אַ געזעלשאַפטלעכע אָרדענונג אָן קולטיווירטע היימען און אָן פיאיגע, אינטעליגענטע און געזעלשאַפטלעך־באַוואוסטזיניגע פרויען, וואָס אין דער היים האָבן זיי פולשטענדיגע גלייכהייט מיט די מענער. ווייל פון מיין מוטער האָב איך געלערנט, אַז אַן אַקטיוו געזעלשאַפטלעך לעבן איז בשום אופן נישט אין ווידערשפּרוך מיט דער שיינקייט און פּשטות פון היים־לעבן. פּונקט פאַרקערט. דאָס אַקטיווע געזעלשאַפטלעכע לעבן האָט באַפעסטיגט די היים מיט פעדים, וואָס האָבן איבערגעלעבט די קינדערשע יאָרן און זיינען פאַרבליבן אויך אין די יאָרן פון רייפקייט. די פרוי און די מוטער האָט אויסגעמיטן מקריב צו זיין די ברייטערע אינטערעסן צוליב דעם קינדער־צימער און דער קיך, און גראָד דערפאַר איז זי אויך דאָרט געווען ניט וויינציגער קאָמפּעטענט. ווען כ׳האָב שפּעטער אָנגעהויבן אויס־פאָרשן דאָס מאָדערנע לעבן אין דייטשלאַנד, פראַנקרייך און רוסלאַנד, האָב איך דעריבער מיין ערשטע פראַגע געשטעלט וועגן דער היים און דער לאַגע פון דער פרוי.

אַן אָנגעזעענער שטריך פון מיין יוגנט, ווען איך וואַרף אַ בליק אויף צוריק צו מיינע אינגלשע יאָרן, מיט דעם רחבות׳דיגן דאָרפס־לעבן און די לאַנגע זומער־וואַקאַציעס ביים ים אין וועילס אָדער שאָטלאַנד (סקאַטלאַנד), איז געווען אַ געפיל פון פרייהייט און אַ שפּירונג פון זיכערקייט. מ׳האָט פון אונז קיינמאָל נישט געפאָדערט צו געווינען סקאַלערשיפּס אָדער באַלעסטיגט אונז מיט דאגות וועגן אונזערע צוקונפטיגע מיטלען צום לעבן. מיר זיינען געווען וויינציגער אָנגעשטרענגט ווי די קינדער פון היינט צו טאָג, כאָטש אונזערע לעבנס און געדאַנקען זיינען מסתמא געווען פּונקט אַזוי אַקטיוו. אין אַזאַ היים ווי מיינע איז געווען גרינגער, איינפאַכער און נאַטירלעכער אויסצו־וואַקסן. און אַ סך געזינטער אויך, רעכן איך.

אין דער פריער עלטער פון זיבעצן יאָר בין איך אַריינגעטראָטן אין

דעם וויקטאָריאַ אוניווערזיטעט פון מאַנטשעסטער צו שטודירן וויסנשאַפט און אינזשענירונג, און נאָך דעם ווי איך האָב געקראָגן אַ דיפּלאָמאַ אויף וויסנשאַפט איידער איך בין אַלט געווען איין־און־צוואַנציק יאָר, בין איך שפּעטער מיט עטלעכע יאָר געוואָרן אַ מיטגליד פון דעם אינסטיטוט פון ציווילע אינזשענירן. אַ וויכטיקער טייל פון אַט־דער טרענירונג איז געווען דאָס שטודירן געאָלאָגיע, און מיין לערער אין דעם דאָזיגן געגנשטאַנד איז געווען פּראָפעסאָר באָיד דאָקינס, אַ פריינט פון ריטשאַרד גרין, דער היס־טאָריקער, און אַן אויטאָריטעט איבער דעם פּרימיטיוון מענטשן. דאָקינס, וואָס איך האָב געוואונען זיין פּרייז, איז געווען אַן ענטוזיאַסטישער תּלמיד פון טשאַרלס דאַרווין און האָט אויף אַ מיסטעריעזן אופן אונז באַקענט מיט דער לערע פון עוואָלוציע, וואָס דערמיט האָט ער מיך אַריינגעשליידערט אין די טיפענישן פון רעליגיעזן אומעט. אונטער דער ווירקונג פון עוואָלוציע האָט דער פונדאַמענטאַליסטישער גלויבן פון מיינע יונגע יאָרן געפּלאַצט. מיט דער צייט בין איך באַרויבט געוואָרן פון מיין גלויבן אין גאָט און אין דער אומשטערבלעכקייט פון מענטשן.

ווען אין די שפּעטערדיגע יאָרן און דורך וועגן און אומשטענדן, וואָס ס׳איז אויסער דעם צוועק פון דעם דאָזיגן בוך זיי צו באַשרייבן, האָב איך צוריקגעקראָגן געוויסע עלעמענטן פון רעליגיעזן גלויבן, איז דאָס געווען אַ רעזולטאַט נישט אַזוי פון שטעלן די אַלטע פראַגן: „איז די ביבל אמת׳דיג?” אָדער „איז קריסטנטום אַן אמת?”, ווי פון שטעלן אַ ריי גאָר נייע פראַגן. צום ביישפּיל: צי קאָן מען דורך גלויבן אין אַ ציל, אין אייניקייט לעבנס־ווערטן און אין קריסטוסעס לעבן און כאַראַקטער ווי די געטרייסטע געשטאַלט פון ווירקלעכקייט קריגן די בעסטע דערקלערונג בנוגע די רעאַליסטישע פאַקטן פון דער וועלט, באַזונדער די פאַקטן פון גוטסקייט, חסד, גרויסמוט און העלדישע אָפּפערונג? און די אמונה, וואָס איז צוריקגעקומען, איז געווען אַנדערש ווי די, וואָס איז אַוועק — אַן אמונה אַ סך מער הומאַניסטיש, מער פּאַרשנדיג בנוגע מענטשלעכער אויפפירונג, ווייניגער באַפרידיגט מיט קאָנווענציאָנעלע קריסטלעכע באַנאַליטעטן, ווייניגער אָפּגעשיידט פון דעם טאָג־טעגלעכן לעבן. אויב דער קריסטלעכער קוק אויפן לעבן איז בכלל אַ ריכטיגער, האָב איך מיט זיך אַרגומענטירט, מוז ער פאָדערן מער ווי די אויבערפלעכלעכע רעליגיעזע באַציאונג פון דער געוויינטלעכער רעליגיעזער וועלט. מיר האָט זיך שוין מער נישט געוואָלט לעבן קיין גרינג באַקוועם לעבן. איך האָב געפילט, אַז איך מוז גיין אַהין, וואו דאָס לעבן איז שווער און געפערלעך. איך האָב געלייענט די לעבנס־געשיכטע פון פּאַטער דעמיען און זיין אַרבעט צווישן די מצורעים. איך האָב געלייענט די ביאָגראַפיעס פון מיסיאָנערן, צווישן זיי די לעבנס־געשיכטע פון מאַקעי, דעם מיסיאָנער־אינזשעניר, אין צענטראַל־אַפריקע. זיין ביאָגראַפיע האָט באַשטימט מיין קורס. כ׳האָב באַשלאָסן צו ווערן אַ מיסיאָנערישער אינזשעניר.

אין דער לערע ביים לעבן

נאָך אָט־דעם באַשלוס בין איך אָנגעקומען אויף לערע אין אַן אינזשענירונג־פֿאַבריק אין מאַנטשעסטער, וואָס דאָס האָט מיך געבראַכט פּנים צו פּנים מיט אַ נייעם אַרויסרוף, וועלכער איז אין זיינע רעליגיעזע און פּראַקטישע רעזולטאַטן געווען נישט ווייניגער לעבנס־וויכטיג, ווי דער פריערדיגער אַרויסרוף פון עוואָלוציע. צוויי פאַרברענטע יונגע סאָציאַליסטן האָבן געאַרבעט אויף טאָקער־מאַשינען לעבן מיינער און זיי האָבן אָנגעהויבן די אידעאָלאָגישע אַטאַקע. איך האָב זי באַגעגנט מיט דער זעלבסט־זיכערקייט פון אַ יונגן מאַן נאָר וואָס פון אוניווערזיטעט אַרויס, וואָס אַרגומענטירט מיט אַרבעטער. דער פאַקט, וואָס פיזיש האָב איך זיך געקאָנט פאַרמעסטן מיט יעדן פון זיי, האָט מיר זיכער נישט צוגעגעבן קיין ענווות. מיין פאַמיליע־טראַדיציע איז געווען קאָנסערוואַטיוו אַזוי גוט ווי פונדאַמענטאַליסטיש, כאָטש אונזער פאָרם פון עוואַנגעליסטישן גלויבן האָט געפאָדערט, אַז מיר זאָלן געבן צדקה מיט אַ ברייטער האַנט, זיין גרייט צו ברענגען פערזענלעכע קרבנות און אויספאָלגן „גאָט'ס רוף" פאַר יעדן פרייז. ס'האָט פון אונז געמאָנט אַ האַלב־קוועיקערישע פּוריטאַנישע שטרענגקייט פון פערזענלעכן לעבן.

מיינע יונגע געגנער האָבן געהאַט אויף זייער זייט אַן אַרויסהעלפער, וואָס זיי האָבן אים גאָר נישט געקענט: די ווידערשפּרוכן פון דעם קריסטנטום, וואָס האָבן צו יענער צייט נישט געגעבן קיין רו מיינע אינערלעכע געדאַנקען. דאָס לעבן פון אַ „קריסטלעכן" אינדוסטריעלן אַרבעט־געבער איז כסדר אָפּגעשוואַכט געוואָרן דורך אַן אינערלעכן קאָנפליקט. ס'איז געווען אַ דאָפּלט לעבן. די זונטאָג־אַטמאָספערע איז געווען איין זאַך; די אַטמאָספערע פון מאָנטאָג איז געווען גאָר עפּעס אַנדערש. „ביזנעס איז ביזנעס" איז געווען אַ לאָזונג מיט אַ געפערלעכן מיין, און איך האָב נישט געקאָנט האַרמאָניזירן ביזנעס מיט קריסטנטום. דער ווידערשפּרוך איז געוואַקסן, און וואָס מער עס זיינען געשטיגן מיינע אינערלעכע ספקות, אַלץ היציגער איז געוואָרן מיין געגנערשאַפט צו די סאָציאַליסטישע יונגען ביים וואַרשטאַט.

מיט יאָרן שפּעטער האָב איך ערשט באַנומען ווי גרינדלעך די נייע אידייען האָבן אונטערגעגראָבן די אַלטע זעלבסט־צופרידנהייט מיינע. בישלעכווייז האָב איך אין דעם משך פון די זעקס יאָר, וואָס כ'האָב פאַרבראַכט אין דער פאַבריק ווי אַ לערן־יונג, אַ געהילף־פאַרוואַלטער און אויף מער פאַראַנטוואָרטלעכער אַרבעט אין די רייען פון דעם קלאַס אַרבעטגעבער — ווייל איך בין געבליבן ביי אינזשענירונג לענגער ווי איך האָב געהאַט געפּלאַנט פון אָנהויב און בין צום סוף אַריין אויף אַ קורצער צייט אין מיין פאָטער'ס פירמע — בישלעכווייז האָב איך אָנגעהויבן באַגרייפן, אַז דער קאָנקורירנדיגער, פּראָפיט־מאַכערישער און אַלץ מער אומדערבאַרעמדיגער אינדוס־

טריאַליזם, אין וועלכן איך בין איצט געווען פאַרשלונגען, שטייט אין קריג סיי מיט וויסנשאַפטלעכער דערפאַרונג און סיי מיט קריסטלעכער מאָראַל. דאָס זויער־טייג פון סאָציאַליזם האָט געטאָן זיין אַרבעט.

אין די לעצטע יאָרן פון מיינע שטודיען אין מאַנטשעסטער אוניווערזיטעט און דורך דער גאַנצער צייט פון מיין לערע אויף דער פאַבריק איז דער פינאַנציעלער הימל פון מיין פאַמיליע געווען פאַרוואָלקנט. די געשעפטן פון דער פאַמיליע האָבן געליטן פאַרלוסטן און מ׳האָט דאָס געפילט אין דער היים. מיר האָבן נאָך אַלץ געוואוינט אין דעם גרויסן הויז, אויסערלעך איז אַלץ געבליבן ווי געווען, אָבער אינעווייניג איז געווען אַנגסט און באַזאָרגטקייט. ווען מיין לוין האָט דערגרייכט צו דרייצן שילינג אַ וואָך, האָב איך באַשלאָסן, נעגן דעם וואונטש פון מיינע עלטערן, צו לעבן אויף מיינע אייגענע פאַרדינסטן; אַ צימער מיט אָוונט־מאָלצייטן האָט געקאָסט זעקס שילינג, אַנדערע מאָלצייטן אין אַ ביליגן קאָך־הויז נאָך ז ע ק ס שילינג. טראַמוואַיען, צייטונגען אָדער סיגאַרעטס האָב איך אויסגעמיטן. איך האָב געוואַשן מיינע אייגענע אַרבעט־קליידער, פאַרלאָזט מיין צימער האַלב נאָך פינף אינדערפרי און צוריקגעקומען זעקס אין אָוונט. סוף־וואָכן בין איך געגאַנגען צופוס אַהיים אין דאָרף אַריין און האָב פאַרשפּאָרט באַן־געלט. פינאַנציעלע דאגות זיינען פאַר מיר געווען אַ נייע דערפאַרונג, און איך האָב דאָס געפילט נישט אַזוי וועגן זיך, ווי וועגן דער אַנגסט, וואָס דאָס האָט געבראַכט מיין מוטער. פאַר מיר איז דאָס געווען אַ באַהאַלטענע ברכה, ווייל אָרעמקייט מוז מען איבערלעבן, כדי דאָס צו פאַרשטיין, און די אָרעמקייט, וואָס איך האָב דורכגעמאַכט, איז געוואָרן אַן אַרויסהעלפער פון דער קריסטלעכער מאָראַל, וואָס האָט פון מיר געמאָנט אַלץ מער און מער.

מיינע אַרבעט־חברים אין פאַבריק זיינען געווען מענער מיט פאַמיליעס און זיי האָבן זיך געמאַטערט צו לעבן אויף זיבעצן שילינג אַ וואָך. זייער אָרעמקייט איז געווען אָן אַ שיעור ערגער ווי מיינע. און אַזוי ווי מיין קריסטלעכער גלויבן אין דער פאָטערשאַפט פון גאָט איז געווען אינגאַנצן אָפּהענגיג אָן דעם דערגאַנצנדיגן אמת וועגן דעם ברידערטום פון מענטשן, און געפאָדערט אַ פּראַקטישן אויסדרוק, האָב איך זיך געפרעגט: וואָס פאַר אַ רעכט האָב איך, אָדער וועלכער ס׳איז קריסט, צו לעבן אין קאָמפאָרט, ווי כ׳האָב געלעבט כמעט מיין גאַנצן לעבן און ווי מענטשן פון מיין קלאַס האָבן שטענדיג געלעבט, בעת אַנדערע לעבן כסדר אין דחקות? אמת — האָב איך מיט זיך געפּרואווט איינ׳טענה׳ן — זיי זיינען נישט אַזוי קאָמפּעטענט ווי די מענטשן פון מיין קלאַס און דעריבער פאַרדינען זיי ווייניגער. זיי זיינען אָבער ווייניגער קאָמפּעטענט דערפאַר, וואָס פון סאַמע אָנהויב האָבן זיי נישט געהאַט קיין גענעריגע שפּייז, קיין אָפּרו, בילדונג און קיין טויזנטער אַנדערע נויטיגע זאַכן. מיינע פאַלשע לאָגישע אַרגומענטן האָבן מיר נישט געהאָלפן. ס׳איז אין מיר אַלץ מער געוואַקסן אַ שפּירונג פון שווערער אומ־

רעכט. ס'איז איינס פון די ביידע: אָדער יענע מענטשן האָבן געדאַרפט באַטראַכט און באַהאַנדלט ווערן ווי מענטשלעכע פּערזענלעכקייטן און באַהאַנדלט ווערן מיט גלייכן רעספּעקט, אָדער ניט. מיין קריסטלעכע אמונה האָט מיר געזאָגט, אַז זיי זיינען מענטשן גלייך מיט אַלעמען. אין דער ווירקלעכקייט האָבן מיר דאָס אָבער געלייקנט. אויב זיי זיינען יאָ גלייך מיט אונז, וואָלטן מיר זיי באַדאַרפט באַהאַנדלען ווי ברידער.

איך האָב געוואוסט דעם פּראַקטישן טייטש פון ברידערלעכקייט. איך האָב געהאַט פינף ברידער. אין שאָטלאַנד האָבן מיר געהאַט אַ פישער־שיפל, וואָס איז געווען גוט צוגעפּאַסט פאַר ים־רייזעס. אַזוי ווי מיר זיינען געווען, ווי די שאָטלענדישע פישערלייט האָבן וועגן אונז געזאָגט, „גוט באַקאַנט מיט די זעגלען", האָבן די זעקס ברידער אַליין באַטריבן די שיף טאָג און נאַכט און אין אַלע וועטערן אין די וואַסערן אַרום די מערב'דיגע הויכלענדער. יעדער איינער האָט געהאַט זיין באַשטימטע אויפגאַבע. דער עלטסטער ברודער איז געווען דער קאַפּיטאַן. דער אינגסטער האָט געטאָן פאַרשיידענע אַרבעטן און געוואַשן דאָס געשיר. דער עלטסטער האָט, אין פאַרבינדונג מיט זיין פּאָסטן, געהאַט ספּעציעלע באַדערפענישן: פּלאַץ אויף אויסצושפּרייטן זיינע ים־קאַרטעס און צייט צו שטודירן זיי. אָבער ביים עס־טיש איז דער קאַפּיטאַן געזעסן מיט דעם געשיר־וואַשער, און אויב ס'האָט אויסגעפעלט עסן, האָט דערפון געליטן דער קאַפּיטאַן און ניט דער אינגסטער פון דער מאַנשאַפט. פאַרוואָס? ווייל דער אינגסטער און שוואַכסטער איז געווען זיין ברודער.

איך האָב געטראַכט וועגן די אַרבעטער אויף דער פאַבריק. אַט־די מענטשן, וואָס האָבן געלעבט אויף זיבעצן שילינג אַ וואָך, האָבן געהאַט אַ שווערע אויסקומעניש, ווען זיי האָבן געאַרבעט, און זיינען געבליבן אָן מיטלען צום לעבן ווען זיי האָבן נישט געאַרבעט — אַט־די מענטשן דאַרפן באַטראַכט ווערן ווי מיינע ברידער, אויב איך זאָל נעמען ערנסט מיין קריסטלעך גלויבן. פאַרוואָס זיינען זיי שוואַך און באַגרענעצט אין זייערע פיאַיִגקייטן? מיין אינגערער ברודער אויף אונזער שיף איז דאָך אויך אַזאַ. זייער אַרבעט איז פון אַ נידעריגן גראַד? אַזאַ איז אויך זיין אַרבעט אויף דער שיף. שוואַכקייט ליגט דעריבער אַרויף אַ גרעסערן, ניט קיין קלענערן חוב אויף אַ קריסטלעכער געמיינדע, אויב די ברידערטום־טעאָריע זאָל האָבן אַ האַפט. און דאָך האָבן אַט־די מענטשן — גאַרניט ווי מיין יונגער ברודער — נעקראָגן צו זייערע מאָלצייטן בלויז די שיריים, און דאָס אויך קוים־קוים. דאָס האָט מיך געמאַכט אומרואיג.

די זונטאָגן האָבן נאָך שווערער געמאַכט מיין געמיט; אויך מיין לייענען די ביבל יעדן טאָג, ווייל איך בין אויפגעשטאַנען אַ פערטל צו פינף יעדן פרימאָרגן, כדי אַריינצוכאַפּן אַ האַלבע שעה שטודיע, איידער דער טאָג האָט זיך אָנגעהויבן.

צו יענער צייט האָב איך געהאַט די געלעגנהייט צו זען פון דער נאָענט

סיי די דחקות און סיי די העלדישקייט פון א צאָל פון אָט־די אַרבעטער אין זייערע היימען. איך געדענק, צום ביישפּיל, א פּאָר פאַלק, צו וועמען איך בין געקומען אויף א באַזוך אויפן פאַרלאַנג פון מיינעם א פריינט. דער מאַן איז געווען פּאַראַליזירט און צוגעשמידט צום בעט. איינמאָל אין אַ וואָנט האָב איך אים געטראָפן אַליין אין הויז. זיין ווייב איז נישט געווען אין דער היים. זי איז יענעם פרימאָרגן אויפגעשטאַנען פינף אַזייגער, ווי געוויינטלעך, האָט צוגעגרייט עסן פאַר די קינדער, זיי אויסגעציכטיגט אין סקול אַריין, צוגעזען איר מאַן און דערנאָך ערשט האָט זי זיך אַרויסגעלאָזט, אַכט אַזייגער אינדערפרי, אין שטאָט אַריין צו מאַכן א לעבן פאַר דער פאַמיליע אין א הוט־געשעפט. ווען זי איז צוריקגעקומען 6 אַזייגער, האָט זי געדאַרפט געבן עסן דעם מאַן און קינדער, און איצט איז זי ווידער אַוועק. וואוהין? זי איז אַוועק צוזען א שכן, וואָס איז געלעגן קראַנק אויף אינפלוענציע. דאָס איז געווען פרעכטיג!

אָט אַזוינע מענטשן, האָב איך מיט זיך איינגע׳טענה׳ט, טוען דאָס די שווערע טעמפּע אַרבעט. זיי קריגן דאָס די שיריים. אַנדערע ווערן רייך. ס׳איז מיר פאָרגעקומען ווי א גראָבע פאַרשוועכונג פון יושר און גאָרנישט קריסטלעך. צו זיין אַן אמת׳ער קריסט, דאַרף מען זיך טיילן מיט אָט־די אַרבעטער ווי מיט ברידער. גראָד זייער הילפלאָזיגקייט פאַרגרעסערט זייער רעכט דערצו.

ס׳איז אָבער נויטיג געווען מער ווי טיילן זיך. דאָס וואָלט אָנגערירט בלויז דעם ראַנד פון דער פּראָבלעם. גערעכטיגקייט, און נישט צדקה, איז די איינציגע רפואה. צדקה אַליין איז נישט גענוג — א געפערלעכע ריינוואַשונג פון געוויסן. די פּראָבלעם האָט שרייענדיג געמאָנט א נייעם און מער וויסנשאַפטלעכן צוגאַנג. ס׳איז נויטיג געווען אַן איבערבוי פון דער גאַנצער אינדוסטריעלער סיסטעם. און אפשר איז סאָציאַליזם, נאָך אַלעמען, א מעגלעכע ליזונג?

אָט־די געדאַנקען זיינען אין מיר רייף געוואָרן גאַנץ לאַנגזאַם. אומשטענדן האָבן אָפּגעצווינגן מיין אויפמערקזאַמקייט. איך בין דערהויבן געוואָרן צו א פּאָזיציע פון גרעסערער פאַראַנטוואָרטלעכקייט און האָב זיך דערוווייטערט פון דער דירעקטער געמיינשאַפט מיט די אַרבעטער ביים וואַרשטאַט. די פינאַנציעלע לאַגע אין דער היים האָט זיך אויסגעלייטערט, און איך בין אַריינגעטראָטן אין דעם געשעפט פון דער פאַמיליע, וואָס האָט זיך איצט אַרויסגעלאָזט אויף נייע קאָלאָניאַלע אונטערנעמונגען.

מיינע סאָציאַלע ספקות האָבן אויך געפונען צייטווייליגע לינדערונג דורך די סוף־וואָכן, וואָס כ׳האָב פאַרבראַכט אין א קלוב פאַר יונגע אַרבעטער, אָנגעפירט פון אַרטור טעילאָר, א מערקווירדיגער יונגער סוחר פון מאַנטשעסטער. דאָס איז געווען געמיינדע־טעטיגקייט פון אַלטן שניט, אָבער די פיינסטע אַרבעט פון דעם מין, אָנגעפירט מיט הויכער קאָמפּעטענץ, אַן

שום אייגן־נוץ און מיט א שטוינענדיג־ברייטן פארנעם. שפעטער האב איך חתונה געהאט מיט ארטור טעילאָר׳ס שוועסטער, א פרוי, וואס איז געווען אזוי קאָמפּעטענט און ציל־געווענדט ווי ער אליין און האט פארמאגט דעם זעלביגן חן. דאס איז געווען דער אנהויב פון א סך יאָרן פון וואונדערלעך־גליקלעכן היים־לעבן.

די וויסנשאפטלעכע און אינזשענערישע ארבעט, אין וועלכער איך בין געווען באשעפטיגט, האט מיך שטארק צוגעצויגן, און נאך ביז איצט האבן די פּראָבלעמען פון פּראָדוקציע פאר מיר נישט אנגעוואוירן זייער צויבערלעכן רייץ. אָבער די סאָציאַלע און רעליגיעזע אינסטינקטן און אינטערעסן האבן נישט געקאָנט באפרידיגט ווערן דורך א קאריערע פון פּראָפעסיאָנעלער אינ־זשענירונג, און אזוי ווי מיין ווייב האט מער ווי געטיילט מיינע געפילן, האבן מיר זיך אנגעבאָטן אויף מיסיאָנערישער ארבעט אין צענטראל־אפריקע, וואו אן אינזשעניר׳ס דערפארונג האט געקאָנט צונוץ קומען.

א מיסיאָנערישע געזעלשאפט האט אונז אנגענומען, נאָר געפאָדערט, אז מיר זאָלן דורכמאכן א קורס פון טעאָלאָגישן שטודיום. אזוי ווי כ׳האב געוואָלט פון דעם בעסטן, און די פינאנציעלע לאגע פון דער פאמיליע האט דאָס איצט דערלויבט, בין איך אוועק אויף פיר יאָר אין אָקספאָרד אוני־ווערזיטעט, וואו ליטעראַרישע און היסטאָרישע קריטיק און פילאָזאָפיע האָבן דערגאנצט דאס, וואָס די לערע פון עוואָלוציע האט אנגעהויבן, און מיר געגעבן א נייעם אויסגאנג פארן געדאנק. א גרינדלעכער אנאליז פון דער עוואָלוציע פון רעליגיעזע און סאָציאַלע אידייען האט מיך אנגערעגט צו דער־ווארטן ענדערונגען און אין מיר אנגעצונדן א פרישן, אָבער אין עצם אן אקאדעמישן און דילעטאנטישן אינטערעס צום סאָציאַליזם.

נאָכדעם ווי כ׳האב געקראָגן מיין דיפּלאָם און בין צוריקגעוויזן געוואָרן פון דער מיסיאָנערישער געזעלשאפט ווי ניט־צוגעפּאסט פאר זייערע באזונדערע טעאָלאָגישע באדערפענישן, האב איך געגרינדעט און בין גע־וואָרן דער רעדאקטאָר פון „די אינטויר־פּרעטער״ („דער אויסטייטשער״), א פערטל־יערלעכער טעאָלאָגישער זשורנאל, וואס איז געווען אויסגערעכנט צו ברענגען צו געבילדעטע מענטשן דאס, וואס כ׳האב געלערנט אין אוניווערזי־טעט. און צולעצט האב איך, אן איבעריגן חשק, נאָכגעגעבן דעם דרינגענדיגן פארלאנג פון בישאָף דזשעין פון טשעסטער, בין געבענטשט געוואָרן פאר דער קירך און בין געוואָרן קוראַט פון דעם פּאריש (געמיינדע) פון סט. מארגארעט׳ס אין אלטרינטשעם, וואו איך בין געווען דריי יאָר קוראט און זעכצן יאָר אין דעם העכערן קירכלעכן אמט פון וויקאר און האב קיינמאל אויף קיין איין מאָמענט נישט באדויערט די שריט, וואָס האבן מיך דערפירט אהין. קיין זאך האט נישט געקאָנט זיין אזוי גליקלעך אָדער באלערנדיג, ווי יענע ניינצן יאָר אויפן פּאָסטן פון א געמיינדע־גלח.

אַלטרינטשעם איז אַ פּאַרמעגלעכע פאָרשטאָט אַכט מייל דרום פון מאַנטשעסטער, און אין דעם סט. מאַרגאַרעט'ס פּאַריש איז געווען צונויפגעזאַמלט אַ פיינע געזעלשאַפט פון די אָנגעזעענסטע אינדוסטריעלע און פּראָפעסיאָנעלע מאַגנאַטן אין לאַנד. דאָרט האָבן געוואוינט די הויפּטן פון גרויסע קאָרפּאָראַציעס: דער הויפּט פון דער פירמע „פיין ספּינערס"; אַ הויפּט פון דער גרעסטער בריטישער זיכערונגס־געזעלשאַפט; דער הויפּט פון דער גרויסער שטאָל־פירמע, וואָס האָט געהאָלפן לאָיד דזשאָרדזש'ן אין דער צייט פון דער מלחמה; דער אינזשעניר, וואָס האָט געבויט דעם מאַנטשעסטער שיף־קאַנאַל; די הויפּטן פון צוויי גרויסע צפון־באַנקען, און צוויי יוריסטן, וואָס זיינען שפּעטער געוואָרן ריכטער פון דעם הויכן געריכט, און נאָך אַזעלכע. אויף איין עק פאָרשטאָט איז געשטאַנען אַן אולטראַ־מאָדערנע אינדוסטריעלע קאָמפּאַניע, וואָס האָט ווייט אויסגעשפּרייט אירע געביידעס און אַרבעטער־היימען צווישן די אַלטע טשעשיר־פאַרמס; און אויפן צווייטן עק האָט אין אַ וואַזשנעם הויף געוואוינט איינע פון ענגלאַנד'ס עלטסטע אַריסטאָקראַטישע פאַמיליעס, די אוירלס פון סטאַמפאָרד, וואָס איינער פון זיי — אַ מענטש, וואָס האָט זיך אויסגעצייכנט מיט פאַרשיידענע אויפטוען, מיט דער פּשטות פון זיין לעבן און שיינקייט פון כאַראַקטער — האָט מיך מיט דער צייט באַשטימט פאַרן וויקאַר פון סט. מאַרגאַרעט'ס.

אין דער פאַבריק, ווען איך בין געווען אויף דער לערע, האָב איך זיך געפונען ביים אָרימערן עק פון דעם סאָציאַלן לייטער. דאָ בין איך געווען ביים צווייטן עק, וואָס דאָס האָט דערגאַנצט דעם פּראָצעס פון סאָציאַלער דערציאונג, וועלכע האָט זיך אָנגעהויבן צווישן באַלמעלאָכעס און פּראָסטע אַרבעטער. איך האָב זיך דאָ געפונען צווישן מענטשן, וואָס מיט דער צייט האָב איך זיי ליב געקראָגן, זיי רעספּעקטירט, באַוואונדערט און ביי זיי געלערנט. צום גליק זיינען זיי געווען גענוג גרויס אויף צו זיין צוגעלאָזט און טאָלעראַנט צו אַ קוראַט, וואָס איז שוין געווען באַפלעקט מיט אַ פּגימה פון סאָציאַליזם. ווייל צו יענער צייט, אונטער יענע אומשטענדן, האָט דער סאָציאַליזם ווידער אָנגעהויבן שטעלן פאָדערונגען צו מיין געוויסן און פאַרשטאַנד. דורך שטודירן דעם וויסנשאַפטלעכן סאָציאַליזם זייט ביי זייט מיט קריסטלעכער טעאָלאָגיע בין איך געקומען צום אויספיר, וואָס הער היטלער איז גענוג קלאָר־זיניג צו זען, אַז יודאַאיזם און קריסטנטום שאַפן אַ ברייטן שליאַך צו סאָציאַליזם און קאָמוניזם; פון זיין שטאַנדפּונקט דאַרפן זיי דעריבער אויסגעוואָרצלט ווערן, פון מיין שטאַנדפּונקט — באַגריסט ווערן.

די קאַפּיטאַליסטישע פריינט, צווישן וועלכע כ'האָב איצט געלעבט, זיינען געווען היבש דערווייטערט פון דעם קלענערן קאַפּיטאַליזם, אין וועלכן איך בין דערצויגן געוואָרן. די פּראָדוקטיווע קראַפט פון דעם דאָזיגן נייעם קאַפּי־

טאַליזם איז געווען אַן אַ מאָס גרעסער פון דעם אַלטן, אָבער די אָנפירער פון דער נייער אָרדענונג האָבן געלעבט אין וויניגער נאָענטער באַרירונג מיט זייערע אַרבעטער. אַרבעטגעבער און אַרבעטער האָבן געוואוינט אין ווייטע וועלטן, מיט כמעט אומפאַרמיידלעכע קאָנפליקטן פון זייערע פונדאַמענטאַלע אינטערעסן. דער אמת איז, אַז ביידע האָבן איצט געלעבט אַ פאַרשמעלערט לעבן.

אין 1914 איז געקומען די מלחמה, און כאָטש אין האַרצן זיינען מיר דעמאָלט געווען נײַנציג פּראָצענט פּאַציפיסטיש, האָב איך מיט מיין פרוי זיך פרייוויליג אָנגעגעבן אין דער דינסט, זי ווי אַ באַרעמהערציגע שוועסטער, איך ווי אַ טשעפּלעין. מיינע אָנשויאונגען זיינען אפשר געווען צו ברייט פאַרן טשעפּלעין־דזשענעראַל, דעם הויפּט־גייסטלעכן פון דער אַרמיי. מ'האָט מיך קיינמאָל נישט גערופן דינען. מיין ווייב אָבער, וועלכע האָט געהאַט דורכגעמאַכט אַ קורס פאַר באַרעמהערציגע שוועסטער ווי אַ טייל פון אירע צוגרייטונגען פאַר אַ מיסיאָנערישן לעבן און איז דערצו געווען אַ קאָמ־פּעטענטע אָרגאַניזאַטאָרין, האָט שנעל געקראָגן אויפזיכט איבער דריי גרויסע שפּיטאָלן, וואו זי האָט געאַרבעט מיט אויסערגעוויינטלעכער איבערגעגעבנ־קייט און פייאיגקייט און וואו זי האָט איינגעזאַפּט די זאָמען פון דער קראַנקהייט, פון וועלכער זי איז שפּעטער געשטאָרבן, אַ מלחמה־קרבן אין אמת'ן זין. איר ברודער, אַרטור טעילאָר, איז אויך געשטאָרבן ווי אַ רעזול־טאַט פון דער מלחמה, אין וועלכער ער האָט געדינט ווי איינער פון שטאַב. צען יאָר נאָך זיין טויט האָט אַ קעניגלעכער פּרינץ, רעדנדיג אין מאַנטשעסטער אין פאַרבינדונג מיט אַרבעט צווישן אינגלעך, געזאָגט, אַז קיינער קאָן נישט רעדן וועגן אָט־דער טעטיגקייט אין שטאָט נישט דערמאָנענדיג דעם נאָמען פון אַזאַ מערקווירדיגן מענטשן ווי אַרטור טעילאָר. דאָס זעלביגע קאָן גע־זאָגט ווערן וועגן זיין שוועסטער מערי. סיי אין דעם אַלטרינטשעם־פּאַריש און סיי אין דעם דין־הויף אין מאַנטשעסטער האָט זי איבערגעלאָזט אַ צייכן, וואָס וועט אַזוי גיך נישט פאַרגעסן ווערן.

דורך דער מלחמה האָב איך שטודירט און געאַרבעט מיט מיסטער — און דערנאָך סער — דראָמאָנד פרעיזער, פאַרוואַלטער פון דער יוניאָן־באַנק פון מאַנטשעסטער, אַ לעקטאָר איבער באַנקירעריי אין דעם מאַנטשעסטער אוני־ווערזיטעט, וועלכער איז מיט דער צייט געוואָרן וויצע־פּאָרזיצער פון דעם באַנקירן־אינסטיטוט און פינאַנץ־אַדמיניסטראַטאָר אונטער דער פעלקער־ליג. ער איז געווען באַזונדער פאַראינטערעסירט אין עסטרייך, וואָס איר יסורים־געשיכטע האָב איך אים דערציילט צוריקקומענדיג פון אַ באַזוך באַלד נאָך דער מלחמה. צו אים בין איך פאַרפליכטעט פאַר מיין אינטערעס און ניצלעכן וויסן אין פראַגן פון באַנקירעריי און געלט. אויף זיין אייגענעם פאַרלאַנג האָב איך פאַרטייטשט זיינע אידייען אויף גאָר אַן איינ־פאַכער שפּראַך פאַרן זשורנאַל „די עקאָנאָמיסט” און האָב געשריבן די

רעדעס, וואָס ער האָט געהאַלטן פאַר לאָנדאָנער, אַמעריקאַנער און פּאַריזער באַנקירן.

צו יענער צייט און מיט אָט־די נייע אינטערעסן בין איך דאָס געקומען אונטער דעם איינפלוס פון מאַיאָר דאָגלאַס און דער סאָציאַלער קרעדיט באַוועגונג, באַנעמענדיג באַלד די וועזנטלעכע ריכטיגקייט, ווי מיר האָט זיך געדאַכט, פון זיין אַנאַליז און די שייכות, וואָס דאָס האָט געהאַט מיט סאָציאַלע פּראָבלעמען. אויב איך בין שפּעטער אַריבער צו אַנדערע לייזונגען, איז דאָס געווען צוליב מאָראַלישע און פּראַקטישע גיכער ווי צוליב טעכנישע מאָטיוון און דערפאַר וואָס ס׳האָט זיך אין דער צווישנצייט פאַנאַנדערגעעפנט פאַר מיר אַ ברייטערער האָריזאָנט. סאָציאַלע רעפאָרמערס וועלן שטענדיג שולדיג בלייבן אַ חוב צו דאָגלאַס׳ן.

סט. מאַרגאַרעט׳ס פּאַריש איז אָבער נישט באַשטאַנען דורכאויס פון אויסערגעוויינטלעך־רייכע מענטשן און האָט פאַר מיר געשאַפן אַ סך געלעגנהייטן אָנצוהאַלטן מיין פריינטשאַפט מיט אַרבעטער: זיי האָבן באַרייכערט מיין לעבן. אונזערע סאָציאַלע פאַרבינדונגען, באַזונדער מיט די קינדער פון די פאַרמעגלעכע, אָרעמע און די אָרעמסטע באַלמעלאָכעס, האָבן געגרייכט וייט אַריבער די גרענעצן פון פּאַריש.

דער זעלביגער געדאַנק איז געקומען וועגן די אָרעמסטע פון אָט־די קינדער, ווי וועגן די אַרבעטער אויף דער פאַבריק. אין דער ווירקלעכקייט זיינען זיי געווען גאָט׳ס קינדער און דעריבער — מיינע ברידער און שוועסטער; און זייער קינדהייט האָט זיך גענויטיגט גראָד אין די זאַכן, וואָס האָבן געמאַכט מיינע אייגענע קינדער־יאָרן אַזוי ליכטיג און ניצלעך. דער סטאַנדאַרד פון אונזערע אייגענע קינדער־יאָרן, האָט מיין ווייב מיט מיר איינגעשטימט, דאַרף גילטן אויך פאַר זיי. און אַזוי ווי דעם ערשטן אָרט אין אונזערע קינדערשע פאַרגעניגנס און דערציאונג האָבן פאַרנומען די לאַנגע וואַקאַציעס אין די מחיה׳דיגע געגנטן ביים ברעג ים, האָבן מיר באַלד אָנגעהויבן אַרויספירן די סקול־אינגלעך צום ים; נישט אויף איין פּיבערדיגן טאָג, נאָר אויך אַ סך טעג, און נישט צו די טומלדיגע פּלעצער וואו אַלע זיינען געפאָרן, נאָר צו די מער נאָבעלע שטילע פּלעצער אין וועילס. די צאָל קינדער פּלעגט אַמאָל דערגריין ביז פיר הונדערט.

איינמאָל, ווען די אינגלעך זיינען צוריקגעקומען פון אַזאַ קעמפּ, האָט אַ גרופּע מיידלעך געפרעגט: „איז עס יושר׳דיג אַרויסצופירן די אינגלעך אַלעמאָל און די מיידלעך קיינמאָל ניט? די אינגלעך קריגן אַלץ, די מיידלעך גאָרניט. די מיידלעך בלייבן אין דער היים, ווען די אינגלעך פאָרן אַוועק. פאַרוואָס ניט אַרויספירן די מיידלעך כאָטש איין מאָל?” דאָס האָט געפירט צום ערשטן ענגלישן קעמפּ פאַר מיידלעך. מנהג האָט געזאָגט ניין; אָבער מיין ווייב האָט געזאָגט יאָ, און אַזוי איז עס געבליבן: עס זיינען מיט דער

צייט געגרינדעט געוואָרן אַ ריי קעמפּס פאַר מיידלעך אין אַבערדזשיל, לעינ־פערפעטשאַן, רהאָס, באַרמוט און האַרלעטש.

אַז די קינדער זיינען עלטער געוואָרן און אַרבעט האָט פאַרנומען דעם פּלאַץ פון סקול, האָבן זיי אונז געבעטן, אַז מיר זאָלן זיי אַלץ נעמען צום ים. און אויף אונזער אויסזעצונג, אַז מיר קאָנען קוים באַווייזן צו שאַפן נאָך צוויי קעמפּס, איינעם פאַר דערוואַקסענע יונגען און אַ צווייטן פאַר דער־וואַקסענע מוידן, האָבן זיי געענטפערט גאַנץ שכל'דיג: פאַרוואָס ניט איין קעמפּ פאַרביידע? און ס'איז צעשמעטערט געוואָרן נאָך אַ מנהג. מיר האָבן געשאַפן דעם ערשטן געמיינשאַפטלעכן קעמפּ פאַר עלטערע אינגלעך און מיידלעך — מיט אויסגעצייכנטע רעזולטאַטן. מיט יאָרן שפּעטער זיינען די עלטערע קינדער מיט אונז געפאָרן אין ווייטע מקומות — קיין פראַנקרייך, שווייץ און דייטשלאַנד.

אַזוי אַרום קאָן מען אין אַ פּאַריש געפינען אַ סך מעגלעכקייטן און נאָך מער אָנרעגונג פאַר ניצלעכער טעטיגקייט. דאָס, וואָס איינער האָט אינגלוויז געלערנט אין דער היים, לאָזט זיך דאָ אָנווענדן אויף אַ ברייטערן פאַרנעם. איז, פאַרוואָס ניט אין אַ גאַנצן לאַנד אָדער אויף דער גאַנצער וועלט? זיכער פאָדערט דאָס די קריסטלעכע רעליגיע. און די וויסנשאַפט זאָגט, אַז דאָס איז מעגלעך.

געווים האָט יעדער שריט אין אָט־דער ריכטונג זיך אָנגעשטויסן אויף געגנערשאַפט. „מענטשן ווילן ניט דורכקומען אַזוי גרינג איינע מיט די אַנדערע ווי אין אַ פאַמיליע", האָט מען מיר געזאָגט. און דערויף זיינען געווען דריי מעגלעכע ענטפערס: ערשטנס, צי קומען זיי שטענדיג דורך גרינג אין יעדער פאַמיליע? זיכער נישט אין אונזערער, און די העכסטע שטופּע פון פאַמיליע־גליק איז דאָך דערגרייכט געוואָרן בלויז דורך גדולד און דיסציפּלין. צווייטנס, האָבן די קעמפּס שוין באַוויזן די מעגלעכקייט פון דורכקומען צווישן זיך אויף אַ ברייטערן פאַרנעם ווי דער פאַמיליע־קרייז. די קינדער האָבן גרינג פאַרקערט צוזאַמען. די אָנפירער האָבן פאַרקערט צו־זאַמען, כאָטש זיי האָבן געשטאַמט פון פאַרשיידענע סאָציאַלע שיכטן. זיי האָבן געגעסן צוזאַמען, געאַרבעט צוזאַמען, און געשפּילט צוזאַמען; און אַלע זיינען געווען איינשטימיג, אַז דאָס קעמפּ־לעבן איז געווען דער הויך־פּונקט פון יאָר. דריטנס, דאָרט וואו ס'האָט זיך געדאַכט, אַז ס'איז באמת אומ־מעגלעך צו לעבן געמיינשאַפטלעך — און עס זיינען געווען אַזוינע פאַלן — איז די שולד געלעגן אַ סך ווייטער אין דער פאַרגאַנגענהייט, אין דער סביבה, וואו איין טייל פון גאָט'ס קינדער איז דערצויגן געוואָרן מיט אַלע מעגלעכע לוקסוסן און בילדונגס־געלעגנהייטן, בעת די איבעריגע זיינען געבליבן נישט־דערנערט, שלעכט געהויזט און געטריבן אין זייערע צאַרטע יאָרן צו די אָפּ־טויטנדיגע מאָנאָטאָנע אַרבעטן פון מאָדערנער אינדוסטריע. איז דען אַ חידוש, וואָס די ליכטיגע מעגלעכקייטן פון קינדהייט זיינען אָפּגעריסן געוואָרן

ביים אויפשפּראָצן? איז דען אַ חידוש, וואָס דער רעזולטאַט איז געווען אַ פּאַרקריפּלט ווען, וואָס בלויז אַ מלאך האָט מיט דעם געקאָנט דורכקומען?

מיין פריערדיגע דערפאַרונג בנוגע דער טבע פון אונזער מאָדערנער אינ־דוסטריעלער סיסטעם איז איצט געוואָרן אויסגעברייטערט. אַרבעטנדיג סיי ווי אַן אָנגעשטעלטער און סיי ווי אַן אַרבעטגעבער, לעבנדיג אויף איין עק אין אַ סביבה פון שטענדיגער אָרעמקייט און אויפן צווייטן עק אין אַ סביבה פון שטופּעניש און ראַנגלערייַ און רייכטום, האָב איך געזען — נישט געקוקט אויף דער פיינקייט פון כאַראַקטער, וואָס מ׳האָט געקאָנט געפינען אויף ביידע עקן — דעם מאַראַלישן חורבן, וואָס די סיסטעם האָט געשאַפן אויף ביידע זייטן.

די מאָדערנע אינדוסטריע האָט פאַנאַנדערגעטיילט די קלאַסן און זיי פאַרטריבן אַלץ ווייטער איינעם פון צווייטן. די גאָר רייכע האָבן געלעבט מיט זייער ווייניג דירעקטן פּערזענלעכן וויסן וועגן די גאָר־אָרעמע. דאָס האָט מען געקאָנט אויסגעפינען אין די שמועסן נאָכן פאַראַדנעם מאַלצייט אין די רויך־צימערן. גרויסע געשעפטלעכע טראַנסאַקציעס זיינען דורכגעפירט גע־וואָרן אין די צענטראַלע אָפּיסעס אין שטאָט אָדער אין די פּאַלאַץ־דרייבע צימערן פון די דירעקטאָרן־באַארדס אין די פיינע און גוט־געפלאַנטע פאַבריקן. דאָס וואָס ס׳האָט פּאַסירט אין די קליינע היימען, אין די אינדוסטריעלע קוואַרטאַלן ווי אַ רעזולטאַט פון די באַשלוסן און „עקאָנאָמיעס" אין די צימערן פון אַ דירעקטאָרן־באַארד, האָט זעלטן אָנגעצונדן די פאַנטאַזיע, וואָס ברענגט אין באַוועגונג די מענטשלעכע עמאָציע און שטויסט צו אַקציע. רייכע לייט זיינען נישט האַרט אָדער געפיללאָז. די מערסטע פון זיי זיינען אין זייערע פּריוואַטע לעבנס גוטע, צוגעלאָזטע, גרויסמוטיגע מענטשן, וואָס האָבן איינזעעניש מיט אַנדערע. פּנים צו פּנים מיט נויט האַנדלען זיי מיט ספּאָנטאַנער פרייגיביגקייט. אָבער דאָס געשעפט־לעבן באַוועגט זיך אין אַ וועלט, וואָס ווערט אַלץ מער אָפּגעזונדערט פון די רעזולטאַטן פון געשעפ־לעכער אַקציע.

דזש. ב. פּריסטלי האָט אין אַן אויסדרוקספולער שטעל פון זיינע שריפטן בילדלעך אויסגעדריקט דאָס, וואָס כ׳האָב אויסגעפונען אין אַלטרינטשעם אָדער שפּעטער ווי דער דין פון מאַנטשעסטער און ווידער ווי דער דין פון קענטערבערי. „עס זיינען איצט דאָ", זאָגט ער, „צופיל מעכאַניש־געזיניגטע מענטשן אויף דער וועלט, און מענטשן פון אָט־דעם טיפּ זיינען גענייגט צו האָבן ווייניג פאַנטאַזיע. ווען איר זאָלט פאַרשלאָגן דעם דורכשניטלעכן יונגן לופט־פּליער, אַז ער זאָל אַרויס פון זיין עראָפּלאַן אין אַ פרעמדן לאַנד, זיך אַריינרייסן אין דעם נאָענטסטן קינדער־אַנשטאַלט און מיט אַ דובינקע צעשמעטערן די שאַרבנס פון אַלע קינדער, וואָלט ער דערצאָרנט געוואָרן פון אַזאַ פאָרשלאָג. ער האָט אָבער גאָרנישט ניט געגן אַראָפּוואַרפן שטאַרקע אויפרייסנדיגע באָמבעס אויף די זעלביגע קינדער. ער באַטראַכט זיך נישט

ווי אַ קינדער־מערדער אויף אַ גרויסן פֿאַרנעם (און באַמערקט ווי מאָדנע אומרעאַל די וועלט אונטן זעט אויס פֿון אַן עראָפּלאַן — גאָרניט קיין גוטע זאַך !). ער און אַזוינע ווי ער זעען נישט קלאָר קיין זאַך דאָרט אונטן. זיי פֿאַרמאָגן, דאָס רוב, זייער ווייניג פֿאַנטאַזיע.״

איך דערמאָן זיך, אין דעם ליכט פֿון דעם, וואָס ער זאָגט, אָן מיין אייגענער אַמאָליגער אַנטריסטונג געגן דער אומקריסטלעכער טבע פֿון דער אינדוסטריעלער אָרדענונג, ווען איך האָב געלעבט אויף דעם אונטערשטן שטאַפּל אירן און דורכגעמאַכט די באַגלייטנדיגע אָרעמקייט און פֿאַרפֿאָלגנ־דיגע אומזיכערקייט. איך געדענק אויך ווי אָט־די אַנטריסטונג איז געוואָרן שוואַכער אין דער מאָס ווי דאָס לעבן איז געוואָרן מער אַקטיוו, די אויפֿגאַבן מער שעפֿעריש און אינטערעסאַנט און אין דער מאָס ווי דער דראַנג צו מאַכן געלט איז געשפּייזט געוואָרן דורך דער שטרעבונג צו דערווערבן אייגענע זיכערקייט און פֿרייהייט דורך פּערזענלעכער דעראָבערונג און ווען די ספּעציאַליזאַציע פֿון אינדוסטריעלער פֿונקציע האָט אונז, ווי אַרבעטגעבער, דערווייטערט אַלץ מער פֿון די אַרבעטער — פֿיזיש אין דעם זין פֿון וואוין־אָרט, גייסטיג — ווען דער אַרבעטגעבער און דער אַרבעטער האָבן זיך געטראָפֿן אויף אַ ריין־געשעפֿטלעכן אופֿן און דערהויפּט דורך אַ טרעיד־יוניאָן פֿאַר־טרעטער. דאָ אין דעם פּאַריש בין איך געווען אַרומגערינגלט מיט מענטשן, וואָס זיינען אַוועק נאָך ווייטער אויף אָט־דעם וועג פֿון לעבן אָן פֿאַנטאַזיע. די רעזולטאַטן זיינען געוואָרן אַלץ צרה׳דיגער פֿאַר ביידע עקסטרעמען. אויך האָט דאָס לאַנד, צו וועלכן ביידע האָבן געהערט, פֿאַרלאָרן דורכדעם.

די לאַגע איז געווען אַ צרה׳דיגע פֿאַר דעם אַרבעטער, באַזונדער פֿאַר דעם אָרעמערן אַרבעטער, פֿאַרן מענטשן, וואָס איז געווען צו אָרעם אויף צו פֿאַרווירקלעכן, אָן הילף, זיינע איינגעבוירענע פֿייאיגקייטן. איך האָב ניט איין מאָל געטראַכט וועגן די קאַריערעס פֿון די אינגלעך אין מיין זיידנ׳ס פּאַריש, וועלכע זיינען געווען דערפֿאָלגרייך דערפֿאַר, וואָס דאָרט איז געווען אימיצער, וואָס זאָל זיי דערהויבן צו אַ לעבן, וואו טאַלאַנט האָט אַ מעגלעכ־קייט זיך צו אַנטוויקלען. איך האָב פֿאַרגלייכט דעם גורל פֿון יענע אינגלעך אין אַסטלי מיט דער לאַגע פֿון די אינגלעך אין דער מאָדערנער פֿאַבריק. באַזונדער לעבעדיג שטייט אויף אין מיין זכרון איין פֿאַבריק־אינגל, איינער פֿון אַ סך אַזעלכע. אַ קלוגער, פֿלינקער יונג, דרייצן יאָר, נאָר וואָס פֿון סקול אַרויס. זיין דעקלאַמירן שעקספּיר׳ן האָט איבערגעלאָזט אַ לאַנג־דויערנ־דיגן איינדרוק. די אַרבעט פֿון אָט־דעם „צופּער״, ווי מ׳האָט דעמאָלט גערופֿן די פֿאַבריק־אינגלעך, איז באַשטאַנען אין אַרויסענדיגן אַ געוויסן סאָרט שרויפֿן, וואָס דאָס מיינט איינפּאַסן די רויע, שרויף־קעפּיגע שטיקער געגאָסן אייזן אין אַ קלעם און זיי דורכשטופּן דורך שרויף־שטאַמפּן אונטער אַ שטראָם זייף־וואַסער. דאָס אינגל האָט באַהערשט אָט־די אַרבעט אין איין שעה צייט, האָט זי ווידערהאָלט צוויי און פֿופֿציג שעה אַ וואָך אין דעם משך פֿון חדשים

און איז געוואָרן אַ שטיק געציינג. דער שאַרף פֿון זיין גייסטיגן לעבן איז אָפּגעטעמפּט געוואָרן.

עטלעכע אינגלעך האָבן, אין די יאָרן פֿון מיין לערע, זיך אַרויסגע־ראַטעוועט דורך פֿאַרצווייפֿלט־שווערער אַרבעט אין זייערע פֿרייע שעה'ן און זיך צוגעפּאַסט פֿאַר אַנדערע באַשעפֿטיגונגען אויף צו מאַכן אַ לעבן. איינער דורך מוזיק; אַ צווייטער דורך קונצנמאַכעריי אויף אַ וועלאָסיפּעד; אַ דריטער, מיטן נאָמען טשאַרלי טשאַפּלין, וועלכער איז געווען באַשעפֿטיגט אין אַ דערבייאיגער פֿאַבריק, דורך שפּילן קלענערע ראָלן אין אַ טרופּע לאָקאַלע אַקטיאָרן. אים איז צולעצט באַשערט געוואָרן, אַ דאַנק זיין הויכער קונסט, צו רירן אַ וועלט מיט רחמנות צוזעענדיג דעם פּאַטאָס פֿון דעם מעכאַנישן פּראָדוקט פֿון מאָדערנער אינדוסטריע.

דאָס רוב אינגלעך האָבן זיך אונטערגעגעבן. דער ליכטיגער צוזאָג פֿון זייער קינדהייט איז אויסגעלאָשן געוואָרן. גייסטיג אָפּגעטעמפּט, אָפּהענגיג אָן קינסטלעכע אויפֿרייצונגען, אָן די וועכנטלעכע „סוויפּסטעיק"־לאָטערייען אָדער אָן דער סעקסועלער לוסט פֿון גאַס, זיינען זיי אומגעקומען אינ־טעלעקטועל, עסטעטיש און גייסטיג. דער צימער פֿון דירעקטאָרן־באָארד, די בירזשע אָדער דער מיניסטאָרן־קאַבינעט האָט פּונקט אַזוי ווייניג געוואוסט װעגן אָט־די טויטן־פֿאַלן, פֿאַר וועלכע די אינדוסטריעלע פּאָליטיק, וואָס האָט זיי באַטריבן, איז אין לעצטן סך־הכל געווען פֿאַראַנטוואָרטלעך און וועלכע וואָלטן דורך וויסן און ווילן געקאָנט פֿאַרמיטן ווערן, ווי יענער מעכאַניש־געזיניגטער פּילאָט, וואָס זיינע באָמבעס האָבן געשפּרייט טויט צווישן קינדער. זיי וואָלט עס געווען פּונקט אַזוי דערווידער צו טאָן אַזאַ זאַך, ווי דעם פּילאָט, ווען זיי וואָלטן געוואוסט אין וואָס פֿאַר אַ מאָס די פּאָליטיק פֿון פּראָפֿיט־מאַכעריי אין אינדוסטריע איז פֿאַראַנטוואָרטלעך פֿאַר דער דערמאָרדונג פֿון מענטשלעכן מאַרך.

די דאָזיגע פּאָליטיק איז געווען פּונקט אַזוי שעדלעך פֿאַר דעם קלאַס אַרבעטגעבער, כאָטש דאָ האָבן זיך אַזוי נישט געוואָרפֿן אין די אויגן די טיפֿערע פֿאַרצערנדיגע ווירקונגען פֿון גיריגקייט און מאַכט און גאוה. אַ פֿייאיגער באַנקיר פֿון מאַנטשעסטער האָט איינמאָל באַמערקט אין דעם משך פֿון יענע יאָרן אין אַלטרינטשאַם: „מער געלט גייט פֿאַרלאָרן אין דער אינ־דוסטריע דורכדעם, וואָס אומפֿייאיגע זין פֿירן־אָן און באַטרייבן שלעכט די געשעפֿטן, וואָס זייערע פֿאָטערס האָבן אויפֿגעבויט, ווי ס'וואָלט באַטראָפֿן יעדע לוין־העכערונג, וואָס אַרבעטער האָבן געפּרואווט אויסקעמפֿן דורך סטרייקס." דעם אמת דערפֿון האָב איך באַלד דערזען, ווען איך האָב פֿאַר־גליכן די יוגנט אין דעם דורכשניטלעכן רייכן הויז מיט דער יוגנט אין די דורכשניטלעכע וויקאַר־הויפֿן און אַנדערע קנאַפּ־פֿאַרמעגלעכע היימען: די יונגעלייט פֿון דער ערשטער גרופּע זיינען אָנגערעגט געוואָרן פֿון דעם באַ־

וואוסטזיין, אז א קולטורעלער לעבנס־סטאַנדאַרד קאָן דערוואָרבן ווערן בלויז דורך פּערזענלעכן אויפטו.

די געזעלשאַפט, וואָס איך האָב פאַר זיך געזען, האָט אין איר ריס צווישן די עקסטרעמען פון רייכטום און אָרעמקייט אויסגעזען פּונקט אַזוי געפערלעך אין איר אומפיאַינקייט און אומשטאַנדהאַפטיגקייט, ווי זי איז געווען אומקריסטלעך אין איר גייסט. די אינטערעסן פון די צוויי טיילן, אויף וועלכע זי איז געווען צעשפּאָלטן, זיינען שטענדיג געווען אין עצם נעגנעריש. פון דעם שטאַנדפּונקט פון דעם רייכן ארבעטגעבער איז דער ארבעטער געווען א הוצאה, א פּראָדוקציע־קאָסט. נאָר אַזוי ווי ס'איז געווען אָנגענומען ווי א זעלבסטפאַרשטענדלעכע זאַך, אז אַלע פּראָדוקציע־קאָסטן דאַרפן פאַרקלענערט ווערן צו א מינימום — ווי דאָס האָט געפאָדערט די קאָנקורענץ צווישן פירמע און פירמע און צווישן לאַנד און לאַנד — איז דער כסדר'דיגער טרייב אין דער ריכטונג פון לוין־פאַרקלענערונגען געווען ניט מער ווי לאָגיש און נאַטירלעך: אַרום דעם טיש פון דירעקטאָרן־באָארד האָבן לוין־קאָסטן ניט געקאָנט באַטראַכט ווערן אַנדערש ווי אויף אַן אומפּערזענלעכן אופן.

פון דער אַנדערער זייט איז פאַרן ארבעטער זיין לוין געווען דאָס איינציגע מיטל צו דערהאַלטן זיך ביים לעבן און דערווערבן וועלכע ס'איז מאָס זיכער־קייט אָדער קולטור פאַר זיך און זיין פאַמיליע. פאַר אים איז דאָ אַלץ געשטאַנען אין קאָן: ער מוז קעמפן פאַר אָנהאַלטן זיין לוין און פאַרגרעסערן זיין לוין. דעם וואָרצל פון אָט־דעם ווידערשפּרוך האָט מען נישט באַדאַרפט ווייט זוכן, כאָטש אין איין פאַל אָדער א צווייטן איז ער אפשר געווען פאַר־באָרגן און האָט זיך נישט געלאָזט דערקענען. דער מער סענסיטיווער און קריסטלעך־געזיניגטער ארבעטגעבער איז טיילמאָל געווען פּיינלעך־באַוואוסט־זיניג וועגן דעם; און איינער פון זיי, וואָס זיינע ארבעטער, האָב איך גע־וואוסט, האָבן געקראָגן זיבעצן שילינג א וואָך, האָט צו מיר אויסגערופן: „הלוואי וואָלטן די ארבעטער געשאַפן א טרעיד־יוניאָן און געצוואונגען מיינע קאָנקורענטן צו טאָן דאָס, וואָס כ'וואָלט מיט פאַרגעניגן געטאָן מיט זיי צו־זאַמען, נאָר וואָס איך וואָג נישט צו טאָן אַליין."

2. דער אויפשטייג און דער באַרג־אַראָפּ פון קאַפּיטאַליזם

עוואָלוציע פון נייַנצענטן יאָרהונדערט

אַלצדינג אין דעם פּאַריש, אַזוי גוט ווי אין דער פאַבריק און ביים וואַרשטאַט, האָט מיך מער און מער איבערצייגט, אַז די פּראָדוקציע, וואָס ווערט באַטריבן צוליב פּריוואַטן פּראָפיט, צוזאַמען מיט דער ביטערער קאָנ־

קורענץ צווישן איין פירמע און אַ צווייטער, איז אַ שטערונג פאַר דער געזעלשאַפט אויף יעדן עקן און רויבט אוועק ביים לאַנד זיין נויטיגע גייסטיגע קראַפט. ווי אַ גייסטלעכער האָב איך אַטאַקירט געמבלעריי, גראַבע לוסט, שווינדל און קנאַפע אַכטונג פאַר קולטורעלע און גייסטיגע זאַכן; איך האָב אָבער נישט פאַרמאָסטן זיך אין קאַמף געגן איינער פון די הויפּט־סיבות, פון וועלכער די אַלע איבלען קוועלן: כ'האָב אויסגעשפּיגן מוראַשקעס און געשלונגען קעמלען.

דער קאַפּיטאַליזם, וואָס מיר האָבן אים, אין אַ פּרימיטיווער פאָרם, געהאַט זינט דעם מיטלאַלטער און וואָס צום סוף פון זעכצנטן יאָרהונדערט איז ער געוואָרן גאָר אָנזעעוודיג, באַהערשט איצט פולשטענדיג דאָס מענטשלעכע לעבן און דיקטירט, באַוואוסטזיניג צי אומבאַוואוסטזיניג, צו מענער און פרויען נישט בלויז זייער אופן פון לעבן, נאָר אויך צי זיי זאָל בכלל דערלויבט ווערן צו לעבן. דער קאַפּיטאַליזם דיקטירט די פּאָליטיק פון אינדוסטריע און די פּאָליטיק פון מלוכות. זיינע גרונד־פּרינציפּן, בין איך ענדלעך געווען געצוואונגען צוצוגעבן, זיינען מאָראַליש אומגערעכט, זיין פאַרנאַכלעסיגן די ווײסנשאַפט איז שענדלעך און זיינע רעזולטאַטן זיינען קאַטאַסטראָפיש.

דער קאַפּיטאַליזם האָט אָפּגעזונדערט די מאַסע אינדוסטריעלע און אַגריקולטורעלע אַרבעטער פון דעם באַזיץ פון די פּראָדוציר־מיטלען. די זאַכן, דורך וועלכע מענטשן דערהאַלטן זיך ביים לעבן, זיינען אויסער זייער קאָנטראָל. די פּראָדוקציע פון לעבנס־וויכטיגע זאַכן — שפּייז, קליידונג, וואוינונגען און נאָך אַזעלכע זאַכן — ווערט אָנגעפירט און דערלויבט נישט מיט אַן אויג אויף די פעסטגעשטעלטע באַדערפענישן פון דער געמיינדע בכלל, נאָר בלויז ווי אַ מיטל פון חיונה און פּראָפיט פאַר געקליבענע און מזל'דיגע יחידים. דער רעזולטאַט איז דחקות פאַר איינע, וואוילטאָג פאַר אַנדערע און צעטומלעניש פאַר אַלע. קיינמאָל ווערן די באַדערפעניש פון דער געמיינדע נישט גענומען אין באַטראַכט אין איין אַלגעמיינעם פּלאַן מיט אַן אויג אויף דעם מאַקסימום זיכערקייט און וואוילזיין פון אַלעמען. אַלץ ווערט איבערגעלאָזט צו צופאַל און פּראָפיט.

דער קאַפּיטאַליזם האָט ווירקלעך געהאַט אַ געוויסע באַרעכטיגונג אין אַ מער אָרעמער און אומאַנטוויקלטער עפּאָכע, ווען דער קאַפּיטאַל, וואָס איז נויטיג געווען פאַר דער אויסברייטערונג פון אַ ניי־געבוירענער אינדוסטריע, האָט געקאָנט אָנגעזאַמלט ווערן בלויז אויף דעם באַדינג, אַז געוויסע מענטשן זאָלן שפּאָרן דורך אָפּזאָגן זיך פון דעם נויטיגן. היינט ווערן קאַפּיטאַלע אָנזאַמלונגען געמאַכט דערהויפּט דורך איינאַקערן די פּראָפיטן צוריק אין דער אינדוסטריע אַריין און דורך עקספּלואַטירן די אַרבעטער, וואָס ווערן באַשעפטיגט אַזוי לאַנג, ווי דאָס איז פּראָפיטאַבל און דערנאָך ווערן זיי איבערגעלאָזט ווי ברוכוואַרג.

דער קאַפּיטאַליזם האָט געהאַט אַ ווייטערדיגע באַרעכטיגונג, ווען קאָנ־קורענץ און פּריוואַטער פּראָפיט האָבן סטימולירט אונטערנעמערישקייט און דערפינדערישקייט, העלפנדיג עטאַבלירן די מאַשין און העכערן דעם לעבנס־סטאַנדאַרד. כאָטש אפילו דעמאָלט איז דאָס מענטשלעכע ברוכוואַרג, וואָס ער האָט איבערגעלאָזט הינטער זיך, געוועזן שוידערלעך. היינט־צו־טאָג דינט דער פּריוואַט־באַזיצטער קאַפּיטאַל מער נישט קיין ניצלעכן צוועק; ער ווערט אַ שטערונג גיכער ווי אַ הילף פאַר וויסנשאַפט, דערפינדונג און אונטער־נעמערישקייט. די פּראָדוקטיווע קראַפט, וואָס וויסנשאַפט און דערפינדונג דערמעגלעכן, יאָגט אַריבער דעם קאַפּיטאַליסטישן קאָנטראָל: קאַפּיטאַל זאַמלט אָן ריזיגע אוצרות אין עטלעכע הענט — הענרי פאָרד׳ס קאַפּיטאַל איז אַ ביישפּיל — און ווערט אַ געפאַר און אַ שטערונג. קאַפּיטאַל פאָדערט נייע קוואַלן פון רוי־שטאָפן און נייע מאַרקן. ער פלאַסטערט אויס אַ וועג צו עקאָנאָמישן אימפּעריאַליזם, צו קאָנקורירנדיגע ספערן פון קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע, צו שטרייטן צווישן קאָלאָניאַלע פעלקער און אימפּעריאַליס־טישע באַהערשער, צו מלחמה. דער קאַפּיטאַליזם איז פון סאַמע אָנהויב אויסן געווען מלחמה. אויב דער קאַפּיטאַליזם הויבט אָן מיט קליינלעכער קאָמער־ציעלער קאָנקורענץ, ענדיגט ער אָבער מיט וועלט־מלחמה.

מיינע דערפאַרונגען אין דער אינדוסטריעלער סיסטעם, סיי ווי אַן אַר־בעטער און סיי ווי אַ מיטגליד פון די באַזיצערישע קלאַסן, האָבן מיך ענדלעך דערפירט צו אָט־די שלוסן. איך האָב געזען די לאַגע פון אינעווייניג און פון דרויסן. איך האָב געזען די דרויסנדיגע זייט פון דער שיסל, ווי שיין זי האָט אויסגעזען, און די אינעווייניגסטע זייט — ווי פויל און עיפּוש׳דיג. מיין פּערזענלעכע דערפאַרונג מיט אָרעמקייט פון איין זייט און מיין אינטימע באַקאַנטשאַפט מיט די רייכע קרייזן פון דער אַנדערער זייט האָבן באַשטעטיגט און באַפעסטיגט מיינע אויספירן און ניט איבערגעלאָזט אין מיר קיין שום ספק וועגן מיין פליכט ווי אַ קריסטלעכער טוער. כ׳האָב מער נישט געקאָנט באַקעמפן דעם אויספיר, אַז דער קאַפּיטאַליזם איז פאַראורטיילט צום טויט.

די חיונה פון דער געמיינדע טאָר ווייטער נישט בלייבן אין אומפאַראַנטוואָרט־לעכע הענט, וואָס פירן דערצו, אַז שמעלץ־אויוונס זאָלן שטיין קאַלט, מינעראַל־גרובן נישט־געגראָבן, הייזער נישט־געבויט, סיידן אימיצנס פּרי־וואַטע פּראָפיטן גיבן אַ סיגנאַל צו שמעלצן אייזן, צו גראָבן קוילן און צו בויען הייזער. קוילן־גרעבער, וואָס ציטערן פון קעלט, קאָנען נישט גראָבן די קוילן, וואָס זיי דאַרפן האָבן. נאַקעטע מענער קאָנען נישט וועבן זייערע אייגענע העמדער און רעק, און דער מאַן, וואָס וואוינט זיבן אין אַ צימער, קאָן נישט צוקומען צו אַ ציגל־הויף און זיך אויסבויען אַ הויז. מעג ער אַרומגיין אָן אַרבעט אַ טוץ יאָרן, מוז ער בלייבן אָרעם און עלנט, אויב קיינער קאָן נישט מאַכן קיין פּראָפיט פון זיין אַרבעט. די באַפעלקערונג, וואָס נויטיגט זיך אין די אַלע זאַכן און קאָן זיי שאַפן, האָט נישט קיין

צוטריט צום באָדן און צו דער מאַשינעריע פון פּראָדוקציע. פּריוואַטער פּראָ־פיט ווערט באַטראַכט פאַר בילכער פון מענטשלעכן לעבן. קריסטלעכע מאָראַל, אויב זי זאָל בלייבן געטריי צו איר מיסיע, מוז אָנערקענען, אַז אַזאַ לאַגע איז אומדערלאָזבאַר, און מוז פאָדערן רעפאָרמען.

דער קאַפּיטאַליזם שטרעבט נישט צו דער גרעסטער מאָס וואוילזיין, נאָר צו דער גרעסטער מאָס פּראָפיטן. אויב מען קאָן מאַכן מער געלט פון בראַנפן, ווי פון שפּייז און קליידער פאַר קינדער, געפינט קאַפּיטאַל אַ וועג צו אָט־די מער פּראָפיטאַבעלע אָבער סאָציאַל ווייניגער ניצלעכע אונטערנעמונגען. דער קאַפּיטאַליסט גופא איז אַ קרבן פון דעם געיעג נאָך פּראָפיט. ער וואַגט נישט צו זיין אַזוי גרויסמוטיג ווי ער וואָלט געוואָלט זיין, אויב ער איז אַ גוטער מענטש. דאָס קאָן אים קאָסטן טייער. ער ווייסט ניט וואָס אַנדערע אייגנטימער טוען אָדער וואָס נייע קאָנקורענטן קליבן זיך טאָן. אפשר וועלן אים אַנדערע איבערקליגן. ער און זיי קאָנען נאָך פּראָדוצירן מער ווי די פאַרברויכער קאָנען קויפן און זיי קאָנען נאָך פאַרכאַפּט ווערן אין אַ דעפּרעסיע. ער האָט ווייניג מעגלעכקייט צו זיין גרויסמוטיג אָדער באַרעמ־הערציג. אַנדערע אייגנטימער, וואָס האַנדלען אויך לויט זייער אייגענער פאַר־אַנטוואָרטלעכקייט, זיינען האַרטע, פּראַקטישע געשעפטסלייט און זיי קאָנ־קורירן מיט אים. זיין באַנעמונג מוז זיך צופּאַסן צו זייערער. דער אייגנ־טימער, וואָס קאָנקורירט אין אָפענעם מאַרק, קאָן זיך נישט פאַרגינען אוועקצוגעבן וואָס ניט איז. אייגנטימער פון קוילן־גרובן קאָנען זיך נישט רעכענען צופיל מיט די מענטשלעכע נפשות, וואָס גראָבן די קוילן און פאַר־גרעסערן די פאַרמעגנס פון די אייגנטימער, אויב אין אַנדערע ערטער זיינען דאָ רייכערע קויל־שיכטן, וואו עס לוינט זיך בעסער אַריינלייגן די קאַפּיטאַלן.

אַלע זיינען פאַרכאַפּט אין דעם זעלבינן פאַר׳כשוף׳טן קרייז. ביזנעס איז ביזנעס. ס׳איז נישט קיין פּיקניק פאַר אַ זונטאָג־סקול. פאָדערונגען וועגן אַ העכערן לוין זיינען אַן אָנשיקעניש. דער קאַבינעט פון דירעקטאָרן־באָארד אין לאָנדאָן איז ווייט פון דעם דערפל פון אַרבעטלאָזע קוילן־גרעבער. די אַרבעטער ליידן. זייער לעבן הענגט אָפּ אָן זייער לוין און דער לוין־העכערונג. די פּראָפיטן פון דעם אייגנטימער הענגען אָפּ פון פאַרקלענערן די קאָסטן, און דער לוין פון די אַרבעטער איז אַ טייל פון די קאָסטן. איינס איז דער היפּוך פון צווייטן, און די אַרבעטער צאָלן דעם פּרייז. דער פאַרברויכער צאָלט אויך זיין חלק פון דעם פּרייז, ווייל די אינדוסטריע ווי אַ גאַנצע שטייט אויס שווערע פאַרלוסטן; זי באַוועגט זיך מיט קאָנוואולסיווע צוקענישן און אָפּטמאָל הערט זי זיך אויף אינגאַנצן צו באַוועגן. נאָך דער לעצטער מלחמה איז געווען אַ גרויסע נאָכפראַגע אויף טעקסטילן. נייע טעקסטיל־פאַבריקן זיינען אויפגעשטאַנען. די אַרבעטער זיינען אויפגעפאָדערט געוואָרן, אין די אינטערעסן פון עקאָנאָמישער דערהאָלונג, צו פּראָדוצירן וואָס מער און אַלץ — האָט מען זיי געזאָגט — וועט זיין וואויל. זיי האָבן

דאָס געטאָן. און דעמאָלט איז געקומען די דעפּרעסיע. די ארבעטער, און מיט זיי די ווייניגער פלינקע ארבעטגעבער, זיינען רואינירט געוואָרן. לאַנקאַשיר איז איצט אַ קריזיס־צענטער.

אַזאַ לאַגע איז נישט בלויז אוממאָראַליש, זי איז מורא׳דיג אומפּראַקטיש און פאַרשווענדעריש. דער קאָנטראָל פון איין אייגנטימער אָדער פון אַ גרופּע אייגנטימער, אַנשטאָט קאָנטראָל מצד דער גאַנצער געמיינדע, פירט צו אומ־פאַרמיידלעכן מיש־מאַש און פאַרלוסט, צו „בומס" און „דעפּרעסיעס", צו באַנקראָטן און אונטערגאַנג פון פּייאיגע פירמעס, צו ארבעטלאָזיגקייט, אָרעמקייט און ברוטאַליטעט און אין לעצטן סך־הכל — צו מלחמה. פּריוואַטער באַזיץ פון די פּראָדוציר־מיטלען האָט איבערגעלעבט זיינע טעג. אַזאַ סיסטעם איז פאַראורטיילט צום טויט.

צום גליק איז פאַראַן אַן אויסוועג.

די פּראָדוציר־מיטלען קאָנען איבערגיין אין געזעלשאַפטלעכן באַזיץ און באַנוצט ווערן נישט צוליב פּריוואַטן פּראָפיט, נאָר צוליב געזעלשאַפטלעכער באַדינונג, אַזוי אַז די באַדערפענישן פון די געברויכער זאָלן זיין די קאָנ־טראָלירנדיגע קראַפט. די פּראָדוקציע קאָן באַטריבן ווערן לויט אַ פּלאַן, און דאָס פאָלק אַליין קאָן באַשטימען וואָס און וויפיל ס׳איז נויטיג צו פּראָדוצירן. די מלוכה קאָן אויסרעכענען און איינאָרדענען איר בודזשעט ווי דאָס טוט אַ פּייאיגע באַלעבאָסטע, אויספּלאַנירן וויפיל מע דאַרף אויסגעבן אויף שוך, אויף שפּייז, אויף וואוינונגען, אויף קליידער, בילדונג, געזונט און זיכערונג פאַר דער צוקונפט. מע קאָן מאַכן אַ סוף צו „בומס" און „דעפּרעסיעס" און צו ארבעטלאָזיגקייט. דערפינדונג קאָן באַפרייט און דערמוטיגט ווערן. מע קאָן פאַרגרעסערן די מאָס פּראָדוקטן פאַר געברויך און אויסשפּרייטן בילדונג. פרייע צייט קאָן באַנוצט ווערן פאַר שעפערישער אַנטוויקלונג. און אַלע קאָנען פירן אַ ציוויליזירט לעבן.

ווען לייסטונג זאָל פאַרנעמען דאָס אָרט פון פּראָפיטן און פּלאַנירונג דאָס אָרט פון פּערזענלעכן קאַפּריז, וואָלט די פּראָדוקציע געקאָנט ווערן אי וויסנשאַפטלעך, אי מאָראַליש, האָבנדיג ווי איר טרייב־קראַפט די זאָרג וועגן שאַפן די מיטלען פאַר דעם וואוילזיין פון אַלעמען.

די איצטיגע עפּאָכע פון פּריוואַטן באַזיץ אויף לעבנס־מיטלען, מיט די אַלע פאַרקריפּלענדיגע ווירקונגען אויף דער וויסנשאַפט און אינדוסטריע, מיט דער מאָראַלער באַטאָנונג אויף דעראָבערונג, מיט די אומפאַרמיידלעכע רעזול־טאַטן פון אָרעמקייט און רייכקייט, פון קלאַסן־אונטערשיידן און קלאַסן־צאַנקעריי, מוז פאַרשווינדן. דאָס איז די פאָדערונג פון וויסנשאַפט, פון ציוויליזאַציע און פון קריסטנטום.

די דערגרייכונגען פון נײַנצעגטן יאָרהונדערט

די מאָראַלישע עולה, וואָס מיר האָבן דאָ אַרויסגעבראַכט, האָט איר גלייכן אין דער עולה נעגן וויסנשאַפט. די מאַשין ליידט צוגלייך מיט דעם מענטשלעכן עלעמענט. די קאָנקורירנדיגע, פּראָפּיט־מאַכנדיגע אינדוסטריע און די קאַפּיטאַליסטישע אָנזאַמלונג פון רייכטום, וואָס איז אין פריערדיגע צייטן געווען אַ הילף פאַר פּראָדוקציע, ווירקן איצט צו פאַרקריפּלען די פּראָדוקציע. און וויסנשאַפט, וואָס איז אַמאָל געווען די אָנגעלייגטע אַרויס־העלפערין, ווערט איצט פאַרטריבן אין דער ווילדערניש. מיין אינטערעס אין אינזשענירונג איז פאַרבליבן נאָכדעם, ווי איך בין אַריינגעטראָטן אין דער דינסט פון דער קירך, און איך האָב געקאָנט נאָכפאָלגן, אפשר נאָך מער אויפמערקזאַם ווי די, וואָס זיינען געווען אַקטיוו פאַרטאָן אין די טעגלעכע אויפגאַבן פון אינזשענירונג, די שעדלעכע און מיאוס'ע טענדענץ צו פאַר־שווענדונג און אונטערדריקונג. די יאָרן, וואָס כ'האָב פאַרבראַכט אין אַלטרינטשעם, זיינען געווען כאַראַקטעריזירט דורך דער אַנטוויקלונג פון אָט־דער אונטערדריקונג פון וויסנשאַפט, וואָס האָט זיך אין אירע ערשטע שטופּן אָנגעהויבן אין די יאָרן, איידער איך האָב זיך באַזעצט אין דעם פּאַריש, און איז געוואָרן דראַמאַטיש נאָך דעם ווי דער מלחמה־בום האָט זיך אויס־געשעפּט, און האָט דערגרייכט אַ קלימאַקס אין די ווייטערדיגע יאָרן, ווען איך בין — ווי דער דין פון מאַנטשעסטער — געווען אין אַ לאַגע צוצוקוקן זיך דערצו פון דער נאָענט.

אונזער עפּאָכע איז אַן עפּאָכע פון טרייב־קראַפט, און טרייב־קראַפט קאָן, דורך אויסנוצן די מאַשין, עפענען די טיר צו שפע. פיזישע וויסנשאַפט שאַפט פאַר אונז אַ פולשטענדיגע און באַלדיגע לייזונג פון די מאַטעריעלע פּראָב־לעמען פון מענטשלעכער עקזיסטענץ, אויב זי זאָל נאָר נישט געשטערט ווערן דורך עקאָנאָמישע סיבות. פריי פון פענטעס אין אירע ערשטע שטופּן, איז די וויסנשאַפט אַוועק פאָראויס מיט גרויסע שפּרונגען. דער קאַפּיטאַליזם איז אין יענע צייטן געווען אַן אמת'ער פריינט פון וויסנשאַפט. דער פּראָצעס איז געווען אַ לאַנגער און אַ שפּאַנענדיג־אינטערעסאַנטער.

ביז דעם זעכצעגטן יאָרהונדערט האָט דער מענטש גענומען וואָס די נאַטור האָט אים געגעבן. ער האָט אויפגעזאַמלט די מתנות פון דער נאַטור אין זיין אייגענעם שטח, און ווען די דאָזיגע מתנות זיינען אויסגעשעפּט גע־וואָרן, האָט ער געזוכט נייע אוצרות פון יענער זייט גרענעץ — אַ זוכעניש וואָס האָט אינספּירירט די גרויסע נאַוויגאַטאָרס פון דעם זעכצעגטן יאָר־הונדערט צו געפינען נייע וועגן צו אַלע עקן וועלט. די וויסנשאַפט האָט דאָס געמאַכט מעגלעך דורך דערפינדן און פאַרפולקאָמען רייזע־אינסטרומענטן — קאַלענדאַרן, קאָמפּאַסן, כראָנאָמעטערס און מאַפּעס.

דער זיבעצעגטער יאָרהונדערט האָט געזען דעם אָנהויב פון אַ נייער

זוכעניש, וואָס איז געווען נאָך וויכטיגער און איז געמאַכט געוואָרן נויטיג דורך אַ מאַנגל פון מענטשלעכער אַרבעט־קראַפט. די האָרדעס שקלאַפן, וואָס האָבן געהאָלפן די אימפּעריעס פון דרום, זיינען נישט געווען צוגענגלעך פאַר די קעניגרייכן פון צפון. מענטשלעכע מוסקולן זיינען געוואָרן אַלץ מער נויטיג און שווערער צו קריגן. האָט די וויסנשאַפט זיך שנעל אַריינגעמישט, האָט אָנגעהויבן זוכן און האָט געפונען נייע קוואַלן פון קראַפט. און דער מענטש, וואָס האָט ביסלעכווייז אַרויסגעצוואונגען פון דער נאַטור די סודות פון אומבאַגרענעצטע ניט־מענטשלעכע ענערגיע־קוואַלן, האָט זיי איינגע־שפּאַנט פאַר מענטשלעכע צוועקן. די עפּאָכע פון קראַפט האָט זיך אָנגעהויבן; טייכן זיינען פאַרדאַמבעוועט געוואָרן, וואַסערפאַלן זיינען איינגעשפּאַנט גע־וואָרן צו טאָן אַרבעט; קויל און מינעראַל־אויל, די איינגעמאַרענירטע זונ־ליכט פון מיליאָנען יאָרן, זיינען אַרויסגעצויגן געוואָרן פון דער ערד, און מיט זייער אויפריייסנדיגער קראַפט האָבן זיי געטריבן אונזערע פאַרקער־מיטלען, געשוואונגען די האַמערס, העק און גראָב־אייזנס, אָראָפּגענומען די שווערע אַרבעט פון אונזערע פּלייצעס און אונז באַפרייט פאַר העכערע אויפגאַבן. די גאָלדענע עפּאָכע האָט זיך אָנגעהויבן.

אין די לעצטע צוויי יאָרהונדערטער איז די אַנטוויקלונג פון קראַפט פאַרגרעסערט געוואָרן מיט אומגלויבלעכער שנעלקייט. אין 1712 איז דער־פונדן געוואָרן אַ דאַמף־ענדזשין, וואָס האָט אַנטוויקלט 56 מאַן־קראַפט. אין 1772 האָט אַן איינציקער ענדזשין שוין אַנטוויקלט 756 מאַן־קראַפט. אין 1871 האָט עס שוין געהאַלטן ביי 20,000 מאַן־קראַפט. אין די 1890־ער האָט אַן איינציגער רעסיפּראָקאַטיווער ענדזשין פּראָדוצירט 234,000 מאָל אַזוי פיל אַרבעט־קראַפט ווי איין מאַן. אונזער צוואַנציגסטער יאָרהונדערט האָט נאָך גרעסערע זאַכן צו ווייזן, און איצט האָבן מיר אַ טורבינע, וואָס אַרבעט אויף אַ באַזיס פון פיר־און־צוואַנציג שעה אַ מעת־לעת און פּראָדוצירט 9,000,000 מאַן־קראַפט.

מאָדערנע קראַפט־סטאַנציעס אַרבעטן אין מורא'דיגער איינזאַמקייט, איגנאָרירנדיג מענטשלעכע מי. שטאָלענע אָרעמס הענגען איבער די האַפנס, וואו עס קומען צו קויל־באַרזשעס. אַ ריזיגער שעפער לאָזט זיך אַרונטער, קלאַמערט איין אַ טאָן קוילן, הויבט־אויף די מאַסע צו אַ געהעכערטער רעלס־ליניע, איבער וועלכער זי באַוועגט זיך און ווערט אָפּגעוואויגן אויפן וועג; דערנאָך לאָזן זיך די קוילן אַרונטער צו באַוועגלעכע גראַטעס, וואָס ברענגען די קוילן אונטער די קעסלען. די געבליבענע האַרטע שטיקער פון די אויס־געברענטע קוילן פאַלן אויף פּאַסן, וואָס ציען זיך איבער וואַסער־קאָרעטעס און פאַלן אַריין אין וואַרטנדיגע טראַקס. קוילן אויף איין עק, אויסגעברענטע „קלינקערס" אויפן צווייטן עק, און אין צווישן ווערט אַרויסגעצויגן די היץ, דאַמף ווערט געמאַכט, טורבינען ווערן געטריבן און אַ שטראָם קראַפט, וואָס איז גרעסער ווי די גאַנצע קראַפט, וואָס ענגלאַנד האָט פאַרמאָגט, ווען

עליזאַבעט איז געווען קעניגין, פּולסירט אַרום איבער דער סביבה. און דאָס אַלץ ווערט באַטריבן דורך אַ פּאָר צענדליג מענטשן ס'איז גאָר נישטאָ קיין באַגרייפלעכע גרענעץ פאַר אויסנוצן די קאָנסערווירטע זון־קראַפט פאַר פּראָדוקטיווע צוועקן.

און ווי מיט דער אַנטוויקלונג פון קראַפט, אַזוי מיט דער אַנטוויקלונג פון דער מאַשינעריע, וואָס שפּאַנט איין די קראַפט פאַר מענטשלעכן נוץ. מאַשינען האָבן אין דעם נײַנצנטן יאָרהונדערט געקאָנט פאַרבײַטן די האָלץ־העקערס און די וואַסער־טרעגער. מאַשינען פון דעם צוואַנציגסטן יאָרהונדערט פאַרבײַטן דעם געאײַבטן אַרבעטער אין אַן אַנצאָל פּראָצעסן, וואָס פריער האָט מען גאָר נישט געטרוימט וועגן אַזאַ מעגלעכקייט. ניט נאָר נעמט אויף זיך מעכאַנישע קראַפט די שווערע אַרבעט און באַזאָרגט אונז מיט עלעקטרישע שאַפלס, וואָס טראָגן אַריבער 30,000 קובישע יאַרדס ערד אין פיר־און־צוואַנציג שעה אַרבעט — אַן אויפגאַבע, וואָס וואָלט, אין מענטש־לעכער אַרבעט, פאַרשלונגען 10 שעה מי פון 15,000 קולים; נאָר זי דינט אונז מיט דער זעלביגער וויליגקייט און פּינקטלעכקייט אין די פײַנסטע פּראָ־צעסן. אַ מאָדערנע מאַשין, וואָס מאַכט עלעקטרישע לעמפּלעך, גיט אַרויס אַ שטראָם גלעזלעך מיט דער שנעלקייט פון 422 אַ מינוט, קאָנקורירנדיג מיטן מענטשן אין דעליקאַטער מאַניפּולירונג און פאַרגרעסערנדיג זײַן אַרבעט־קראַפט אויף צען טויזנט מאָל.

די מאַשין פאַרבײַט מענטשלעכע מי אין יעדן צווײַג פון דער אינ־דוסטריע און פאַרפּילפאַכט אָן אַ שיר דעם מענטשנס פּראָדוציר־פעיאיגקייט. אין 1901 האָט איין מאַן פּראָדוצירט 1,000 בריוו־בלאַנקען אַ שעה מיט אַ מאַשין. הײַנט פאַרבײַט דאַמף דעם שטויס פון זײַן פוס, עלעקטריציטעט דעם פליק פון זײַן האַנט, און איין מאַן פּראָדוצירט 20,000 בריוו־בלאַנקען אַ שעה. נעכטן האָט דער ציגל־מאַכער, מיט אײַנפאַכן געצייג, פּראָדוצירט 450 ציגל אין אַן אַכט־שעה'דיגן טאָג. די פּראָדוקציע פון אַ מאָדערנער ציגל־מאַכנדיגער מאַשין איז 320,000 ציגל. אין 1879 האָבן 41,865 אַר־בעטער פּראָדוצירט 3,070,875 טאָן אײַזן אין די פאַראייניגטע שטאַטן. אין 1929 האָבן 42,960 אַרבעטער פּראָדוצירט 42,613,983 טאָן.

די מאַשין דרינגט אַרײַן אין אָפיס און טוט די אַרבעט פון די מענער אין שוואַרצע רעקלעך אָדער פון מיידלעך אין קאַפּטעם פּונקט אַזוי גרינג און וויליג ווי די אַרבעט פון פאַבריק־אַרבעטער אין אָוועראָלס. אַ מאַשין, וואָס זעט אויס ווי אַ ריזיגע שרײַב־מאַשין און ווערט באַטריבן פון איין מיידל, קאָן זיך ספּראַווען מיט 60,000 באַזונדערע לעדזשער־פאַרצײַכענונגען אין אַ שעה צײַט. אַנדערע מאַשינען זײַנען באַזאָרגט מיט עלעקטרישע אויגן. דער פאָטאָ־עלעקטרישער שטראַל זעט מיט אומפעלערהאַפטער פּינקטלעכקייט, זוכט אויף אַ צעריסענעם פאָדעם אין דעם וועב־שטול, פּאַקט אַ נישט־געשטעמפּלטע בלעכענע קענדל, וואָס פאַרט אויף דעם קאָנוועיער צוזאַמען

מיט די געשטעמפּלטע, און נעמט עס אוועק; כאַפּט־אויף אָנגעגליטע שטיקער אייזן און דערלאַנגט זיי צום שמידער. דאָס עלעקטרישע אויג איז נישט לאַנג צוריק איינגעפירט געוואָרן אין אַ פאַבריק, וואָס פּראָדוצירט ציין־פּאַסטע, כדי צו האַלטן די עפענונג פון דער טובע גרייט פּונקט צו דער רגע און פּונקט אין דעם ריכטיגן פּלאַץ אויף אָנצופילן עס מיט פּאַסטע. דאָס עלעקטרישע אויג האָט פאַרנומען דעם פּלאַץ פון אַ העלפּט אַרבעטער.

וויסנשאַפט שאַפט די מעגלעכקייט פאַר נאַציאָנאַלער זעלבסטשטענדיג־קייט. ס'איז איצט נישט נויטיג צו זוכן שקלאַפן דורך מלחמה, כדי צו באַטרייבן אונזער געצייג און נאָך וויניגער איז עס נויטיג צו זוכן פּראָדוקטן און מאַטעריאַלן פון אַלע עקן וועלט. ניטראַט־שטאָפן אויף צו באַמיסטיגן אונזערע פעלדער פלעגן פריער באַצויגן ווערן פון טשילי. אונזערע שיפן זיינען געשוואומען 7,000 מייל אַרום קעיפּ האָרן צו ברענגען די שטאָפן. היינט פאַלן זיי אַראָפּ פון הימל. הויך איבער אונזערע קעפּ זיינען דאָ זעכציג מייל מיט לופט, וואָס אַנטהאַלט דעם גאַז נאַיטראָדזשען (אַזאָט). אַן עלעקטרישער שטראָם פאַרוואַנדלט אָט־דעם גאַז אין באַמיסטיגונג־שטאָף, וואָס פאַלט ווי שניי־שפּריינקעלעך פון דעם שפּיץ פון אַ קויל־נאָדל. דאָס אַלץ ווערט אַרויסגעצויגן בלויז פון דער לופט. די שיפן, וואָס האָבן פריער געפירט ניטראַט־שטאָפן פון ווייטע לענדער, זשאַווערן איצט. דער נאַווינגאַטאָר פון יענע שיפן פרייט זיך נישט מיט אָט־דער דערגרייכונג און קריגט נישט קיין חלק פון דער פאַרגרעסערטער נאַציאָנאַלער רייכקייט, נאָר ער גייט אַרום ליידיג און לעבט אין אָרעמקייט.

וואָס פאַר אַ געווינס דער וויסנשאַפטסמאַן איז, ווען מיר וואָגן אים אויסנוצן און צו נוצן דאָס רייכטום, וואָס אפילו איין מענטש קאָן דער־מעגלעכן! סער ראָבערט האַדפילד האָט אין 1932 געהאַלטן אַ פאָרטראָג פאַר דעם „קלוב פון אויל־אינדוסטריען" און האָט באַהויפּטעט, אַז בלויז צוויי פון די פיל סאָרטן שטאָל, וואָס ער האָט דערפונדן, האָבן איינגעשפּאָרט דעם לאַנד 500 מיליאָן פונט סטערלינג. עדיסאָנ'ס דערפינדונגען אַליין האָבן איינגעשפּאָרט דער וועלט ביליאָנען דאָלאַר. פופציג אַרבעטער אין דער קימבערלי מאַין אין קאַליפאָרניע קאָנען דורך אויטאָמאַטישער מאַשינעריע לאָדן פינף טויזנט טאָן בליי־אַרץ אַ טאָג — אַן אַכטל פון דעם בליי־אַרץ, וואָס ווערט פּראָדוצירט אויף דער גאַנצער וועלט. די שטיוול־פאַבריקן אין נאָרטהעמטאָנשיר קאָנען אין עטלעכע חדשים פּראָדוצירן גענוג שטיוול פאַרן גאַנצן לאַנד אויף אַ גאַנץ יאָר. דער טראַקטאָר, צוזאַמען מיט דער שנייד־און דרעש־מאַשין, האָט פאַרגרעסערט די פּראָדוקציע פון דעם ווייץ־שניטער זיבעציג מאָל אַזוי פיל. צום ערשטן מאָל אין דער געשיכטע איז עס מעגלעך געוואָרן, מיט דער הילף פון אָט־דער מאַשינעריע, אַראָפּצונעמען תבואה־גערעטענישן פון פעלדער אָן עקסטרא אַרבעטער פאַר שניט־צייט. די ווייץ־פעלדער פון קאַנאַדע זיינען אויסגעשפּרייט געוואָרן הונדערטער מיילן ווייטער

צפון־צו דורך דער אַרבעט פון די באָטאַניקער פון קעימברידזש, בעת סער דעניעל האָל, ראָטנגעבער פון דער באַארד און אַגריקאָלטשור, פאַרזיכערט אונז, אַז די מעגלעכע פּראָדוקטיוויקייט פון אונזער אייגענעם ענגלישן באָדן איז פאַרדאָפּלט געוואָרן דורך דער וויסנשאַפטלעכער פאָרשונגס־אַרבעט פון די לעצטע צען יאָר. די וויסנשאַפטלעכע אויספאָרשונגען וועגן צוקער־פּלאַנצן, וואָס האָלענדישע פאָרשער האָבן געמאַכט, האָבן געשאַפן נייע סאָרטן פּלאַנצן, וואָס גיבן אַרויס, אויף דעם אינזל יאַווא, 15 טאָן צוקער פון אַ העקטאַר, אַנשטאָט דעם ביז־איצטיקן וועלט־דורכשניט פון בלויז דריי און אַ האַלב טאָן פער העקטאַר. כעמיע און ביאָלאָגיע און פיזיקע שאַפן וואונדער, און פּראָפעסאָר דזש. ב. ס. האָלדעין זעט פאָראויס דעם טאָג, ווען מיר וועלן קאָנען פאַרוואַנדלען האָלץ אין געשמאַקע שפּייז־שטאָפן.

די וויסנשאַפט, וואָס איז געהאָלפן און באַפריינדעט געוואָרן דורך דעם קאַפּיטאַליזם פון דעם 19טן יאָרהונדערט, האָט טויזנטמאָל אַזוי פיל אָפּ־געצאָלט אירע אַרויסהעלפער. די סאָציאַלע און פּאָליטישע אַטמאָספערע איז געווען גינסטיג. די וועלט־סיטואַציע איז געווען רייף פאַר פאָרשריט, און דער פאָרשריט איז געווען שטוינענדיג גרויס. אינדוסטריעלע אַנטוויקלונג און טעכנישע פאַרפולקאָמונג זיינען גערן דערמוטיגט און געשעטיצט געוואָרן. עס זיינען געגרינדעט געוואָרן וויסנשאַפטלעכע אינסטיטוטן מיט געזיכערטע פאָנדן פאַר וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג. אין אַן עפּאָכע פון ליבעראַליזם און אַלץ מער שטייגנדיגן וואוילזיין האָט יעדע נייע אינדוסטריעלע דער־אָבערונג סטימולירט אַלץ נייע וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען. נייע וויסנשאַפט־לעכע אַנטדעקונגען האָבן געפירט צו דער גרינדונג פון נייע אינדוסטריען און נייע אינדוסטריען האָבן געפאָדערט נייע וויסנשאַפטלעכע אַנטדעקונגען. די וועלט איז געלעגן אָפן פאַר אינדוסטריעלער אונטערנעמערישקייט און גע־וואַגטקייט. רויע מאַטעריאַלן זייען געווען צו דער האַנט און נייע מאַרקן האָבן געוואַרט אויף אונטערנעמערישע אינדוסטריאַליסטן. וויסנשאַפט און קאַפּיטאַליסטישע אינדוסטריע זיינען געגאַנגען האַנט אין האַנט. ס'איז געווען אַ גליקלעכע און אַ פרוכטבאַרע שותפות.

די פּענטעס פון צוואַנציגסטן יאָרהונדערט

דער צוואַנציגסטער יאָרהונדערט ירשנ'ט די אַרבעט פון אָט־דער פרוכט־באַרער שותפות. די וויסנשאַפט און אינדוסטריע האָבן זיך פאַראייניגט צו באַזאָרגן אונז מיט אַלץ, וואָס איז נויטיג אויף צו מאַכן אָרעמקייט אַ זאַך פון דער פאַרגאַנגענהייט. מיר מעגן מיט רעכט פרעגן: וואָס וואָלט אונז געפעלט, ווען די מענטשן, וועלכע דרייען זיך איצט אַרום ליידיג, וואָלטן באַטריבן די מאַשינען? וואָלט אימיצן אויסגעפעלט אַ העמד, אָדער אַ

לייִלעך? פרעגט די אַמעריקאַנער באַוול־פּאַרמערס און די אַרבעטער אין די טעקסטיל־פּאַבריקן אין לאַנקאַשיר. וואָלט אימיצן אויסגעפעלט ברויט? פרעגט די קאַנאַדער פּרעירים. וואָלט אימיצן אויסגעפעלט אַ מלבוש? פרעגט די שאָף־ציכטלער פון אויסטראַליע און די וואָל־פּאַבריקן פון יאָרקשיר. פרעגט זיך נאָך אין בראַזיל, מאַלאַי, שפּאַניע און וואו נאָר איר ווילט. פרעגט זיך נאָך, צי אונז דאַרף אויספעלן קאָפע, גומי, צוקער, מאַראַנצן, צי הונדערט אַנדערע אַרטיקלען.

אָבער דאָס איז נאָך ניט אַלץ. די אויסזיכט איז נאָך העלער. מיר זיינען בשום אופן ניט באַגרענעצט צו אונזערע איצטיגע רעסורסן אין מאַשינען און אין טרייב־קראַפט. ווען מיר וואָלטן בלויז געוואָלט, וואַרט אויף אונז נאָך מער קראַפט, נייע מאַשינען, מער גוטע איינריכטונגען און אויך נייע מאַטעריאַלן און פּראָצעסן, וואָס זיינען שוין לאַנג רייף אָנגעווענדט צו ווערן אין דער פּראַקטיק.

כאָטש עס זיינען ניטאָ קיין שום אינערלעכע אָדער איינגעבוירענע שוועריגקייטן, כאָטש די געברויכער זיינען גרייט צו פאַרנוצן נאָך סחורות און באַדינונגען, ווערן אָבער אָט־די גוטע זאַכן ניט אויסגענוצט בלויז דערפאַר, וואָס די איצטיגע פאָרם פון דער אָרגאַניזאַציע פון דער פּראָדוקציע איז אָדער ניט פייאיג, אָדער זי איז ניט וויליג צו באַזאָרגן די באַפעלקערונג מיט די סחורות און באַדינונגען, וואָס זיינען פיזיש מעגלעך און מאָראַליש ווינטשנסווערט. מיר שטויסן זיך אָן אויף דעם טראַגישן פאַקט, אַז אין אַלגעמיין גענומען — אויסשליסנדיג די מלחמה־אינדוסטריען און די שווערע אינדוסטריען — האָבן נייע דערפינדונגען אויפגעהערט צו זיין אָנגעלייגטע געסט. די פּראָדוציר־קראַפט פון דער אינדוסטריעלער מאַשין ווערט גיכער אַ לאַסט, איידער אַ ברכה. עס פעלט די אָנרעגונג צו פאַרגרעסערן די פּראָדוציר־מעגלעכקייטן. שולדיג איז די סאָציאַלע אָרגאַניזירונג פון דער פאַרטיילונג. די מאַסן־פּראָדוקציע גייט ניט האַנט אין האַנט מיט מאַסן־געברויך. מאַשינען און פּראָצעסן, וואָס מיט זייער הילף באַזאָרגן וויסנשאַפטסלייט אַלע אונזערע מאַטעריעלע באַדערפענישן, ווי וואוינונגען, שפּייז, קליידער און די מעגלעכקייטן פאַר רו און זיכערקייט, ווערן פאַרלאַנגזאַמט צוליב אַן אַבזיכטלעכער פּאָליסי. עס איז פּונקט ווי מיר זאָלן אונזערע ראָלס־ראָיס אויטאָמאָבילן אַבזיכטלעך טרייבן מיט דער שנעלקייט פון בלויז צען מייל אַ שעה. דער געשאַנק, וואָס וואָלט געדאַרפט מאַכן רייך אַלעמען, מאַכט גאָר יעדן איינעם אָרעמער. מיר טרייסלען זיך אָפּ פון אָט־דעם געשאַנק; מיר סאַבאָטאַזשירן אים. און ווען ערשט ניט לאַנג איז די פּראָדוקציע פון געברויך־אַרטיקלען, ניט געקוקט אויף אַלע אונזערע פאַרזוכן ניט צו דערלאָזן דערצו, געשטיגן צו אַסטראָנאָמישע ציפערן, האָבן מיר אומ'ברחמנות'דיג צעשטערט מיט איין האַנט דאָס, וואָס מיר האָבן מיט דער צווייטער האַנט געהאַט געמאַכט.

אין טשילי האָט מען פאַרברענט אויף אַש אַ האַלבן מיליאָן שאָף; זעקס

מיליאָן מעלקנדיגע קי און צוויי מיליאָן שאָף זיינען פאַרניכטעט געוואָרן אין אַמעריקע; זעקס און צוואַנציג מיליאָן זעק מיט בראַזילישער קאַפע זיינען אַריינגעשליידערט געוואָרן אין פּאַציפישן ים, און אַ פולע שיף מיט מאַראַנצן פון שפּאַניע האָט מען אויסגעליידיגט אין אירלענדישן ים אַריין, בשעת די ליידיגע שיף איז אַריינגעשוואומען קיין ליווערפּול אין אַ סמאַליענדיגן טאָג אין אויגוסט צווישן קינדער, וואָס אַ מאַראַנץ איז ביי זיי געווען אַ לוקסוס נישט צו דערגרייכן.

מיר שליידערן די מתנות פון גאָט צוריק אים אין פּנים אַריין. מיר וואַרפן פיש צוריק אין וואַסער אַריין. מיר פאַרברענען ווייץ. מיר לאָזן איבער פרוכט צו פוילן אויף די צווייגן. מיר אַקערן איין אין דער ערד אַריין הונדערטער טויזנטער אַקער מיט באַוול. גומע־פּלאַנטאַטאָרס באַוויינען די פאַרבעסערטע מעטאָדן אויף צו פאַרגרעסערן די פּראָדוקציע; אינזעקטן, וואָס פרעסן אויף די גומע, ווערן באַגריסט ווי מלאכים פון הימל.

פאַרניכטונג אויף אַזאַ משונה'דיגן מאַסשטאַב, וואָס ווערט אַזוי אומפאַרשעמט באַגריסט, ווערט ניט אומזיסט פאַרדאַמט פון דעם פּשוט'ן און ערלעכן מענטשן, ספּעציעל ווען אַט־די פאַרניכטונג גייט־אָן זייט ביי זייט מיט מענטשלעכער נויט.

אונזער פינאַנץ־קאַפּיטאַל איז איצט קליגער געוואָרן. ער באַנוצט זיך מיט אַ מער־טויטלעכן וואָפן ווי פאַרניכטונג אין זיין ראַנגלעריי מיט דער פאַרלעגנהייט פון שפע אין דער מיטן פון דחקות. די נייע רפואה איז באַשרענקונג. דאָס איז ניט אַזוי געפערלעך ווי פאַרניכטונג. פאַרניכטונג רופט אַרויס צאָרן. באַשרענקונג פאַרשלעפערט די פאַרפירטע אין אַ פאַלשן גלויבן. פאַרניכטונג באַטאָנט דעם פאַקט פון גרויסער שפע. באַשרענקונג שאַפט די אילוזיע פון אַן עפּאָכע פון מאַנגל. איך האָב באַלד באַנומען דעם טויטלעכן באַדייט פון אַט־דעם וואָפן — און איך האָב וועגן דעם קיין סוד ניט געמאַכט — ווען עס איז אַרויסגעגעבן געוואָרן אַ פאַראָרדענונג צו באַגרענעצן די טיי־פּראָדוקציע פון אינדיע, צעילאָן און די האָלענדישע אינדיעס צו 121,000,000 פונט. יעדע הויז אין ענגלאַנד וואָלט געקאָנט געווען קריגן 15 פונט טיי, ווען מען וואָלט די טיי־זאַפּאַסן אויסגעטיילט צו די געברויכער אַנשטאָט צו באַשרענקען די טיי־פּראָדוקציע. פאַר אַ וויסנשאַפטלעכן אינזשעניר, וואָס זיין אויפגאַבע איז צו שפּאָרן מענטשלעכע אַרבעט, איז אַט־די פאַרניכטונג פון דער פרוכט פון דער מאַשין ניט בלויז אַן ענין, וואָס וועקט אַ רחמנות־געפיל; פאַר אים איז דאָס דער לאָגישער און צו־וואַנזין־טרייבנדיגער קלימאַקס פון אַ פּראָצעס פון אומפּייאינקייט און פאַרשווענדונג, וואָס ער האָט דאָס שוין לאַנג אָנערקענט ווי אַ טיף־איינגעבוירענע אייגנשאַפט פון דער סיסטעם פון פינאַנץ־קאַפּיטאַליזם. צוליב דעם מאַנגל פון פּלאַנירטער פאַרטיילונג פון געברויך־אַרטיקלען, וואָס דאָס וואָלט געקאָנט דערגרייכט ווערן דורך דער געהעריגער פאַרשפּרייטונג פון גענוגנדיגער

קויף־קראַפט זייט ביי זייט מיט אַ פּלאַנירטער פּראָדוקציע, איז די מענטשלעכע אָנשטרענגונג אַוועק אין אַ פאַלשער ריכטונג און איז אינגאַנצן פּאַראַליזירט געוואָרן. עס איז ניט געשאַפן געוואָרן קיין גענוגנדיגע באַפרידיגונג ניט פאַר דעם יחיד און ניט פאַר דער געמיינדע. מען האָט געבויט פאַבריקן און מען האָט זיי אַראָפּגעוואָרפן; זאַוואָדן, וואָס האָבן נאָך געקענט גוט אַרבעטן, זיינען צעשטערט געוואָרן נאָך איידער זיי האָבן זיך אָפּגעטראָגן אויף אַ העלפט; פּראַכט־וואַגאָנען זיינען אויסגענוצט געוואָרן אויף ווייניגער ווי 3 פּראָצענט פון זייערע אָנגעצייכנטע זיבעצן יאָר לעבן; און אין אַ פאַרזוך פּטור צו ווערן פון די אָנגעזאַמלטע געברויך־אַרטיקלען, זיינען ריזיגע סומען אויסגעגעבן געוואָרן אויף אומנויטיגע רעקלאַמעס. לאָרד לעווערהאָלמ'ס אָפּשאַצונג פון 1916, אַז איין שעה אַרבעט אַ וואָך פון יעדן איינעם, אויסגענוצט ווי געהעריג, וואָלט געקאָנט באַזאָרגן אַלע אונזערע באַדערפעניש אין פּרט פון שפּייז, וואוינונגען און קליידונג, איז געמאַכט געוואָרן אין אַ צייט, ווען די קאַפּאַציטעט פון דער פּראָדוקציע איז געווען אַ העלפט די גרויס פון דעם, וואָס זי איז איצט.

אויף ווי ווייט אונזערע פּראָדוציר־מעגלעכקייטן זיינען געפּענטעט, ווערט קלאָר ווען מיר דערמאָנען זיך, אַז צוריק מיט איין און צוואַנציג יאָר, ווען מיר האָבן געהאַט ווייניגער קאָמפּליצירטע מאַשינען ווי איצט, און אין דעם ברען פון אַ וועלט־מלחמה, וואָס האָט צוגענומען 20 מיליאָן מענטשן פון דער אַרבעט אין מאַסן־פּראָדוקציע און האָט זיי אַוועקגעשטעלט ביי מאַסן־אויסשלאַכטונג, זיינען דעמאָלט פאַבריקן אויפגעשפּרונגען איבער נאַכט, און די איבערגעבליבענע באַפעלקערונג האָט מיט דער הילף פון אינגלעך און מיידלעך, מיט דער הילף פון אַלטע לייט און פון פרויען, אָנגעהאַלטן אונזער אַלגעמיינעם לעבנס־שטייגער, האָט באַזאָרגט די קאַנאָנען מיט קוילן און האָט אויף הונדערטער אופנים פאַרריכט די שאָדנס, וואָס די מלחמה האָט פאַראורזאַכט.*)

נאָך מער: חוץ דער פאַרשווענדונג פון שלעכט־אָנגעווענדעטער ענערגיע, באַטרעפן די דערגרייכונגען פון דער פּראַקטישער וויסנשאַפט, ווי זי ווערט אָנגעווענדט אין דער פּראָדוקציע, בלויז אַן אומבאַדייטנדיגן טייל פון דעם, וואָס עס וואָלט געקאָנט אויפגעטאָן ווערן, ווען די נייע וויסנשאַפטלעכע טעאָריעס, וואָס **זיינען שוין** אָנערקענט געוואָרן, וואָלטן אָנגעווענדט געוואָרן אין דער פּראַקטיק. די אָנווענדונג איז גאַנץ הינטערשטעליג אין פאַרגלייך מיט די דערפינדונגען. שולדיג אין דעם איז די אָרגאַניזירונג פון דער אינדוסטריע. אין דעם זין איז אַפילו דער ענערגישער 19טער יאָרהונדערט ניט געווען ריין פון שולד. פאַראַדעי, למשל, האָט דערפונדן עלעקטראָ־מאַגנעטישע

*) דאָס איז ניט ווייניגער אמת היינט צו טאָג. זעט וואָס טשורטשיל האָט געזאָגט אין זיין רעדע דעם 19טן אויגוסט, 1940, ווען ער האָט אָנגעוויזן, אַז ניט געקוקט אויף דער פאַרניכטונג פון שיפן, האָבן מיר איצט מער שיפן ווי פאַר דער מלחמה.

אינדוקציע אין 1831. אין דער אינדוסטריע איז דאָס ניט אָנגעווענדט גע־וואָרן ביז דעם יאָר 1882, ווען עדיסאָן האָט אויפגעבויט די ערשטע קראַפט־סטאַנציע. די דערפינדונגען אין דעם צוואַנציגסטן יאָרהונדערט, וואָס וואַרטן אַז מען זאָל זיי אָנווענדן אין דער פּראַקטיק, ווערן פון טאָג צו טאָג אַלץ גרעסער אין צאָל. דער צייט־אָפּשניט צווישן אַ טעאָרעטישער דערפינדונג און דער אינדוסטריעלער אָנווענדונג, וואָס וואָלט געדאַרפט ווערן אַלץ קירצער, ווערט גאָר אַלץ לענגער, און אין געוויסע פאַלן ווערן די נייע דער־פינדונגען אין גאַנצן פאַרשטויסן. נייע קוואַלן פון ענערגיע וואַרטן אויף אונז זינט מיר האָבן זיך דערגרונטעוועט צום יאָדער פון דעם אַטאָם; און נייע פאָרמען פון מאַטעריע שטייען אונז איצט צו־דינסט אַ דאַנק די נייע שטופן פון טעמפּעראַטור און דרוק, צו וועלכע מיר זיינען דערגאַנגען.

די וויסנשאַפט האַקט־דורך נייע וועגן. די קאַפּיטאַליסטישע אינדוסטריע מיידט אויס אָט־די וועגן. די געזעלשאַפט ליידט דערפון. די אַנטדעקונג פון נייע מאַטעריאַלן קאָן גענומען ווערן פאַר אַ ביישפּיל. די אינדוסטריעלע דער־גרייכונג ענדערט זיך מיט דער ענדערונג פון די מאַטעריאַלן, וואָס שטייען צו־דינסט דער אינדוסטריע. אַזוי האָבן מיר געהאַט אַ שטיין־עפּאָכע, אַ בראָנז־עפּאָכע און אַן אייזן־עפּאָכע. און נייע אינדוסטריעלע טריאומפן וואַרטן אויף דער פּראַקטישער אָנווענדונג פון די מאַטעריאַלן, וואָס מיר האָבן איצט אין אונזער באַזיץ — מאַטעריאַלן פון אַ נאָך קיינמאָל פריער ניט געזעענער לייכטקייט, קראַפט און עלאַסטישקייט: לייכטערע מעטאַלן אויף צו פאַרבייטן אייזן, שטאָל־באַדעקטע מעטאַלענע פּלאַטן, וואָס זיינען אַזוי דין ווי אַ זייפן־בלאָז, און וואָס זיינען פון אומשעצבאַרן ווערט אין כעמישע און עלעקטרישע פאַבריקן; גלאָז, מיט וועלכן מען קאָן אַרבעטן ווי מיט מעטאַל, און דורכזיכטיגע קאָלאָיד־גלאָזן, וואָס לאָזן ניט דורך קיין היץ און ניט קיין קלאַנג און זיינען לייכט ווי קאָרעק.

כעמיקער וואַרטן בלויז אויף דעם באַפעל צו מאַכן אונזערע קליידער פון צעלולאָז־מאַטעריאַלן, ווי האָלץ, למשל; דאָס וועלן זיין לייכטע קליידער, וואָס לאָזן דורך לופט, און וואָס וועלן אויסגעפורעמט ווערן אויף אַ מעכאַנישן אופן, אויסמיידנדיג אַלע פּראָצעסן — פון דעם שפּינען ביז דעם אויפנייען. אַזעלכע קליידער וועלן קאָסטן פּענים און ניט קיין דאָלאַרן. אַלערליי פּלאַס־טישע מאַטעריאַלן, ווי „בעיקלאַיט", למשל, מיט וועלכן מיר זיינען שוין באַ־קאַנט, קאָנען געשאַפן ווערן אַזוי שנעל, ווי מיר וועלן נאָר וועלן.

אין דעם צוואַנציגסטן יאָרהונדערט שטייט די וויסנשאַפט אויף דעם שייד־וועג. דער קאַפּיטאַליזם — איר פריערדיגער באַלעבאָס — האָט זי פאַר־לאָזן און באַהאַנדלט זי מיט פאַראַכטונג. די וויסנשאַפט איז ניט באַזאָרגט מיט קיין פינאַנציעלע מיטלען און זי מוז זיך פאַרנעמען מיט אומבאַדייטנדיגע און שעדלעכע אַרבעטן. ווייניגער ווי צוויי סענט פון יעדע 1,000 פונט (פינף

טויזנט דאָלאַר) פון אינדוסטריעלער פּראָדוקציע גייט אויף דער אַנטוויקלונג פון וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג. דער קאַפּיטאַליזם אַרבעט פאַר פּראָפיטן, און ווען עס הערט אויף, צוליב וועלכע ניט איז אורזאַכן, זיך צו באַצאָלן צו פאַרגרעסערן די פּראָדוקציע, הויבט מען אָן וויכן פון דער וויסנשאַפט. ווען די וויסנשאַפט דראָעט, אַז צוליב דער אָנווענדונג פון נייע פּראָצעסן זאָלן געוויסע מאַשינען ווערן אויסגעשפּילט, אָדער — וואָס דאָס איז נאָך ערגער — אַז דער פּראָצעס גופא צי אַפילו דער אַרטיקל אַליין זאָל שוין מער ניט זיין ניצלעך, דעמאָלט ווערט דערפינדערישקייט דערשטיקט.

די וויסנשאַפט האָט אין דער פאַרגאַנגענהייט געמאַכט טעות'ן צוליב איר קנאַפּער טיכטיגקייט. היינט באַשטייט איר שולד אין דעם, וואָס זי איז צו־טיכטיג. וואָלט מען דער וויסנשאַפט געגעבן אַ פרייע האַנט און וואָלט מען זי באַזאָרגט מיט די פינאַנציעלע מיטלען, וואָס דער קאָמפּליצירטער כאַראַק־טער פון דער מאָדערנער וויסנשאַפט פאָדערט, איז עס מער ווי זיכער, אַז זי וואָלט אויסגעפונען כחות, מעטאָדן, פּראָצעסן און מאַטעריאַלן, וואָס וואָלטן געוואָרן אַ געפאַר פאַר די, וועלכע האָבן אַ חזקה אויף דער פּראָפּיט־סיסטעם. די וויסנשאַפט דאַרף זיין געצוימט און זיך פאַרנעמען מיט באַלדיגע אויפ־גאַבן. אין דער אינדוסטריע גיט מען אָנצוהערן, אַז די וויסנשאַפט וועט האַנדלען ווי געהעריג, אויב זי וועט זיך פאַרנעמען מיט איר ריכטיגער פונקציע פון רעדוצירן די קאָסטן פון די פּראָצעסן, וואָס ווערן שוין אָנגע־ווענדט, און אין וועלכע קאַפּיטאַל איז אַריינגעלייגט געוואָרן. מיר ווייסן וואָס עס פאַסירט, ווען מען פּראָדוצירט מער דויערהאַפטע קליידער־שטאָפן אָדער וואָס עס וואָלט פאַסירט, ווען מיר זאָלן באַפרייען די אויטאָמאָביל־מאָטאָרן פון אַלע סאָרטן עלעקטרישע מכשירים. דער זעלבער פּרינציפּ האַלט־אָן אין באַצוג צו אַלע אַנדערע זאַכן. נעמט, למשל, די גוט־באַקאַנטע קאָלירטע לאָמפּן, וואָס זיינען אָנגעפילט מיט גאַז, די לאָמפּן, וואָס מיר רופן נעאָן־ליכט. זייער ווייניג ווייסן ווי ביליג אָט־די באַלויכטונג איז, און נאָך ווייניגער מענטשן ווייסן, אַז ווען מיר וואָלטן געקאָנט פּראָדוצירן אַ ווייסע אָנשטאָט אַ קאָלירטע נעאָן־ליכט, וואָלטן אונזערע עלעקטריק־בילס געפאַלן אויף צען ביז צוואַנציג מאָל ווייניגער. נאָר וויפיל מענטשן ווייסן, אַז ניט דורך דער אוממעגלעכקייט צו לייזן די פּראָבלעם פון פּראָדוצירן ווייסע נעאָן־ליכט קאָנען מיר ניט איינשפּאָרן אָט־די אויסגאַבן, נאָר צוליב די פאַרלוסטן, וואָס אָט־די דערפינדונג וואָלט פאַראורזאַכט די עלעקטריק־קאָמפּאַניעס און די פאַבריקאַנטן פון די געוויינלעכע עלעקטרישע לעמפּלעך?

די פּריוואַטע אייגנטימער, וואָס האָבן אַ חזקה אויף די פּראָדוציר־מיטלען, פאַרקריפּלען די וויסנשאַפט אויף יעדן טראָט און באַראַבעווען אַזוי אַרום דאָס פאָלק. די פּראָדוקציע פון אייזן אונטער אַ נידעריגער טעמפּעראַטור וואָלט געמאַכט די שמעלץ־אויוונס נוצלאָז און זיי פאַרוואַנדלט אין ברוך. שמעלץ־אויוונס קאָסטן אָפּ אַ פאַרמעגן און זיי באַלאַנגען צו פּריוואַטע פער־

זאָגען. מעכטיגע יחידים און גרופּן איבן אויס אַ גרויסן דרוק אויף וויסנ־שאַפטסלייט און אויף רעגירונגען. און רעגירונגען אין קאַפּיטאַליסטישע לענדער ווייזן בכלל אַרויס אַ קליינעם פאַרלאַנג צו שטיצן די אינטערעסן פון דער געמיינדע געגן די אינטערעסן פון באַשטימטע גרופּן, אויב אַט־די גרופּן זיינען געגנוג מעכטיג אַרויפצוצווינגען זייערע פאָדערונגען.

בלויז אויף איין געביט איז די וויסנשאַפט אַן אָנגעלייגטער גאַסט ביי די מאָדערנע רעגירונגען. מען קאָן זיך אָן דער וויסנשאַפט ניט באַגיין אין מלחמות. מען מוז האָבן די וויסנשאַפט אויף דעם שלאַכטפעלד סיי אין באַצוג צו די וואָפן פון אָנגריף, סיי אין באַצוג צו פאַרטיידיגונג. מען מוז האָבן די וויסנשאַפט אויף צו קריגן אין די ראַמען פון דער אייגענער מלוכה די סחורות, וואָס מאַכן דאָס לאַנד זעלבסטשטענדיג אין צייט פון קריג. פון דער גאַר קנאַפּער סומע פון 450,000 ענגלישע פונט (צוויי מיט אַ פערטל מיליאָן דאָלאַר), וואָס אונזער רעגירונג טיילט אויס אויף וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג פאַר ניט־מיליטערישע צוועקן, ווערט 90,000 פונט (450 טויזנט דאָלאַר) אויסגעגעבן אויף פאָרשונג בנוגע באַהייץ־מאַטעריאַלן. אַט־די פאָרשונג האָט באַוויזן אונז צו באַזאָרגן מיט אַ מעגלעכן סאַבסטיטוט פאַר אויל אַלס ברען־שטאָף אין קריגס־צייט, כאָטש דאָס דאַרף קאָסטן פיר־פינף מאָל אַזוי פיל ווי אויל. אַט־דער פאַקט רעדט פאַר זיך אַליין.

די וויסנשאַפט דאַרף מען האָבן פאַר מלחמה־צוועקן; אויף אַנדערע גע־ביטן שיקט מען די וויסנשאַפט אויף אורלויב. צוליב דער געפאַר פון אַ שפע, וואָס דער קאַפּיטאַליזם קאָן זי ניט פאַרטיילן — וויפיל מיר זאָלן זיך אין דעם ניט נויטיגן — ווערט דערקלערט אַ מאַראַטאָריום אויף וויסנשאַפטלעכער דערפינדונג. מען מאַכט עס, פאַרשטייט זיך, גאַנץ אָנשטענדיג און מען באַהאַלט עס הינטער אַ רעספּעקטאַבעלן לאָזונג. אין דעם איצטיגן מאָמענט איז דאָס וואָרט „פּלאַנירן" אין דער מאָדע. ניט קיין סאָציאַליסטישע פּלאַ־נירונג, ניט קיין פּלאַנירונג פאַר דער העכסטער מעגלעכער פּראָדוקציע און דער גרעסטער מעגלעכער פאַרשפּרייטונג פאַר אַלעמענס נוצן און פאַר דעם מאַקסימום זיכערקייט און וואוילזיין פאַר אַלעמען, נאָר פּלאַנירונג כדי צו קאָנען האַלטן די פּרייזן הויך און דעם לוין נידעריג. און דאָס פירט נאַטירלעך צו דעם קאַטאַסטראָפאַלן רעזולטאַט פון אַ נידעריגן לעבנס־מצב פאַר אַלעמען. דאָס איז פּלאַנירונג צוליב מאַנגל און ניט צוליב שפע. דאָס איז פּלאַנירונג, וואָס מיידט אויס די נייע מאַשינען און דערשטיקט דער־פינדונגען. דאָס איז פּלאַנירונג, וואָס רעדוצירט דעם וויסנשאַפטסמאַן צו דער ראָל פון אַ לאַקיי; וואָס שניידט זיינע אויסגאַבן; וואָס האַלט אים הויפּטזאַכלעך פאַר מלחמה־צוועקן, און אויסער אַט־די צוועקן שטעלט זי אים אַוועק ביי אומוויכטיגע אַרבעטן און גיט אים אָנצוהערעניש, אַז ער זאָל ניט יאָגן די וויסנשאַפט צו וויט.

די רעזולטאַטן פון דעם אַלעמען זעט מען אין דייטשלאַנד. דייטשלאַנד

דאַרף האָבן וויסנשאַפטסלייט פריער פון אַלץ פאַר מלחמה. קיין טעאָרעטישע וויסנשאַפט דאַרף זי ניט האָבן.

אין אַט־דער הינזיכט איז דייטשלאַנד אַ באַזונדער־קלאָרער ביישפּיל, ווייל דאָרט האָט דער קאַפּיטאַליזם דערגרייכט צו זיין העכסטן פּונקט און ווייזט אַרויס אין דער פולער מאָס זיינע טענדענצן און זיין גייסט. דער לעבנס־סטאַנדאַרד, למשל, איז אין דייטשלאַנד געפאַלן. מר. דאָגלאַס דזשעי, אַ פּראָפעסאָר פון „אָל סאָולס קאָלעדזש" אין אָקספאָרד און אַ פירנדיקער עקאָנאָמיסט האָט אין 1939 אויסגערעכנט, אַז „די רעאַלע איינקונפט פאַר שטונדע פון אַ דייטשן אַרבעטער, וואָס האָט געהאַט אַ דזשאָב דעם 30טן יאַנואַר, 1933, איז זינט דעמאָלט געפאַלן אויף 30%." דאָס יאָר־בוך פון דייטשלאַנד אַליין ווייזט אָבער, אַז אין דער צייט צווישן 1932—1937 זיינען צוגעקומען 1,266 נייע מיליאָנערן און 180 נייע מולטי־מיליאָנערן. די צאָל סטודענטן אין די דייטשע אוניווערזיטעטן איז אין דעם זעלבן פּעריאָד געפאַלן אויף אַ העלפט — 133,000 סטודענטן אין 1932־1933 ; 72,000 סטודענטן אין 1936־1937.

דער פּראָפעסאָר בלעקעט ברענגט אויסגעצייכנט אַרויס דעם פאַקט, אַז די „נאָרדישע באַוועגונג", וואָס איז זייער פריינטלעך צום אַמוניציע־קאַפּיטאַליזם, איז בלויז אַ טייל פון אַן אַנטי־וויסנשאַפטלעכער באַוועגונג. די נאַציס דאַרפן מער ניט קיין ריינע וויסנשאַפט, פּונקט ווי דער קאַפּיטאַליזם בכלל נויטיגט זיך מער ניט אין קיין ריינער וויסנשאַפט. דערפון נעמט זיך זייער פאַרגעטערונג פון געפיל, דעם „גייסט פון בלוט", זייערע רייד וועגן דער מיסטישער נשמה פון פאָלק און זייער אַנטקרוינונג פון אינטעליגענץ און געדאַנק. דערפאַר, וואָס זיי קאָנען ניט אויסנוצן די פרוכט פון וויסנשאַפט־לעכן פּראָגרעס, שרייען זיי, אַז די טרויבן זיינען זויער.

די וויסנשאַפט איז אין נײַנצנטן יאָרהונדערט געוואָרן אינטערנאַציאָנאַל. די וויסנשאַפט האָט געאַרבעט פאַר דעם וואוילזיין פון דער גאַנצער מענטשהייט. איצט אָבער ווערט דער האָריזאָנט פאַרשמעלערט. וויסנשאַפטס־לייט ווערן דערמוטיגט צו אַרבעטן אין די גרענעצן פון אַ געשלאָסענער סיסטעם פון עקאָנאָמישן נאַציאָנאַליזם. מען הייסט זיי אַרבעטן פאַר ענגלאַנד אַליין, אָדער פאַר דייטשלאַנד אַליין, כדי צו מאַכן ענגלאַנד, אָדער דייטשלאַנד אומאָפּהענגיג פון אַנדערע לענדער ; כדי צו מאַכן מעגלעך פאַר ענגלאַנד, אָדער דייטשלאַנד, צו פאַרשליסן די טיר פאַר אַלעמען — אויב מען זאָל דאָס דאַרפן — און דאָך ניט הונגערן און ניט ליידן קיין מאַנגל פון קיינע פּראָדוקטן. די וויסנשאַפטסלייט מוזן פּראָדוצירן סינטעטישע אַרטיקלען צו פאַרבייטן די נאַטירלעכע פּראָדוקטן. אין זיך גופא איז דאָס ניט קיין שלעכטע זאַך, נאָר עס וואָלט אָפּט געווען מער עקאָנאָמיש, ווען די פאָרשונג זאָל זיך פאַרנעמען מיט פּראָדוצירן אינגאַנצן נייע אַרטיקלען פון אַ העכערער קוואַלי־טעט און פון אַ העכערן ווערט ; מיט אַנטדעקן נייע פאָרמען פון טרייב־

קראפט מיט וויניגער שווערע איינריכטונגען; אָדער צו עקספּערימענטירן אויף דער גרענעץ־ליניע פון די פאַרשיידענע וויסנשאַפטן — אויף אָט־דעם לעבעדיגן, וואַקסנדיגן ראַנד פון זאַכן, וואו ביאָלאָגיע באַגעגנט זיך מיט פיזיקע און כעמיע, און וואוביידע קאָנען קומען צו אַן אויסגלייך מיט סאָציאָלאָגיע.

אויב די אויפגאַבע פון דער וויסנשאַפט איז צו פאַרגרעסערן דעם וואויל־זיין פון מענטשן דורך דער פרייד פון וויסן, דורך אַ נאָענטערן קאָנטאַקט מיט דערווירקלעכקייט און דורך באַהערשן די נאַטור לטובת דעם מענטשן, דעמאָלט מיינט דאָס אָפּווענדן די וויסנשאַפטסלייט פון ברייטערע אויפגאַבן צו דער בלויזער פאַרגרעסערונג פון די פּראָפיטן פון איינצלנע פירמעס דורך דער פאַרקלענערונג פון די אַרבעטס־קאָסטן; אָדער צו מאַכן איין פאָלק אומ־אָפּהענגיג פון אַ צווייטן צוליב מלחמה־צוועקן — פּראָסטיטואירן די וויסנ־שאַפט צוליב קאָמערציעלע געווינסן אָדער ענגע נאַציאָנאַליסטישע צוועקן. די נאָבעלערע זייטן פון דער וויסנשאַפט צוזאַמען מיט איר אינטערנאַציאָנאַלן כאַראַקטער פאַרשווינדן.

די וויסנשאַפט האָט פאַר זיך צוויי און בלויז צוויי אויסוועגן. צוויי האַרן פאַרלאַנגען איר געטריישאַפט: די קאַפּיטאַליסטישע אָרדענונג, וואָס נויטיגט זיך איצט זייער ווינציג אין דער וויסנשאַפט, חוץ דעם געביט פון מלחמה; דאָ פירט דער וועג צו וויסנשאַפטלעכן אונטערגאַנג און טויט. דער צווייטער איז דער וועג פון דער סאָציאַליסטישער אָרדענונג מיט איר פולשטענדיגער פּלאַנירונג אויף אַ גרויסן מאַסשטאַב פאַר דעם מאַקסימום פּראָדוקציע מיט איר ערנסטער באַגריסונג פון יעדן בייטראַג, וואָס די וויסנ־שאַפט קאָן נאָר מאַכן, און מיט איר גרייטקייט אויסצושטאַטן די וויסנשאַפט און די וויסנשאַפטסלייט אויף אַ פיל בעסערן אופן פאַר די צוועקן פון שלום, איידער די קאַפּיטאַליסטן באַזאָרגן זיי פאַר די צוועקן פון קריג. די וויסנשאַפט מוז מאַכן אַן אויסוואַל, און דער אויסוואַל איז אַן ענין פון לעבן און טויט.

3. די מאָראַלע פאַרלייקענונג פון קריסטנטום

אויב דער קאַפּיטאַליזם פּענטעט די וויסנשאַפט, פאַרברעכט ער אויך געגן קריסטנטום און מאַכט אוממעגלעך די פאַרווירקלעכונג פון דעם געבאָט וועגן יושר, פרייהייט, אַ שאַפנדיג לעבן פון שפע און אַן אַלץ־ברייטערע געמיינשאַפט פאַר יעדן מענטשן.

אָט־די פיר געבאָטן, וואָס געפינען אַן אָפּקלאַנג ביי יעדן נאָרמאַלן מענטשן, פליסן אָרויס נאַטירלעך און אומפאַרמיידלעך פון דער באַציאונג פון דעם גרינדער פון קריסטנטום צום איינצלנעם מענטשן און צו דעם ענד־ציל פון דער מענטשלעכער געזעלשאַפט. ביי „אים" האָט יעדער מענטש

געהאַט אַ ווערט אָן אַ שיעור, און „זיין" ציל פאַר דער געזעלשאַפט איז באַשטאַנען אין באַשאַפן אַ געמיינשאַפט פון אַלע מענטשן, אָפּגעזען פון קאָליר, געשלעכט, אָדער ראַסע. יעזוס שטעלט אַרויס אָט־די פאָדערונג פאַר דעם מענטשן מיט פשוט'ער אָביעקטיווער דירעקטקייט. ער שטעלט דאָס אַרויס ווי דעם פונדאַמענטאַלן אמת בנוגע דעם מענטשן. צו פאַרלייקענען אָט־דעם אמת מיינט פירן צו אַן אומפאַרמיידלעכער קאַטאַסטראָפע. בשעת יאָהאַן דער טויפער האָט זיך דערגראָבן צו דעם גרויסן אוניווערסאַלן טעזיס, אַז גאָט איז אַ גאָט פון גערעכטיגקייט, איז יעזוס דערגאַנגען צו דער צווייטער גרויסער באַהויפּטונג, ווען ער האָט געזאָגט, אַז גאָט איז אַ גאָט פון ליבע; אַז ער איז דער פאָטער פון מענטשן, וואָס זיין זאָרג פאַר יעדן מענטשן איז אַזוי גרויס, אַז „ער" ציילט אפילו די האָר ביים מענטשן אויפן קאָפּ. אָט־די באַהויפּטונג פירט שוין ממילא צום פועל־יוצא, אַז אַלע מענטשן, ווי גאָט'ס קינדער, זיינען ברידער, און אַז ווי אַזעלכע דאַרף מען זיי באַטראַכטן און אַזוי דאַרף מען זיי באַהאַנדלען. עס איז מיט רעכט אָנגעוויזן געוואָרן, אַז יעזוס איז געווען דער ערשטער מענטש אין דער געשיכטע, וואָס האָט אָנגענומען דעם מאָנאָטעאיזם מיט פולשטענדיגער מאָראַלער ערנסטקייט: איין גאָט, איין פאָטער פאַר אַלעמען, איין מענטשן־פאַמיליע, און דערפאַר טאָרן ניט זיין קיין ראַסן־דיסקרימינאַציעס, קיין נאַציאָנאַלע אונטערשיידן און קיינע קלאַסן־אונטערשיידן. עס דאַרף זיין איין ברידערלעכקייט פון מענטשן אונטער איין גאָט.

קיין זאַך איז נישט אַזוי פונדאַמענטאַל בנוגע דעם קריסטנטום, ווי אָט־דער באַגריף. זאָל דאָס אָנערקענט ווערן, און דער געבאָט וועגן יושר, פרייהייט און אַ שפע פון שעפערישן לעבן פאַר יעדן מענטשן צוזאַמען מיט אַן אַלץ־ברייטערער ברידערלעכקייט פון אַלע מענטשן וועט נאָכפאָלגן, ווי דער טאָג פאָלגט־נאָך די נאַכט. זאָל דאָס נאָר אָנערקענט ווערן, און די עקאָנאָמישע אָרדענונג, וואָס ניט נאָר בינדט זי די וויסנשאַפט, נאָר זי שאַפט און דולדעט אַ צושטאַנד פון רייכטום זייט ביי זייט מיט אָרעמקייט, שאַפט און פאַראייביגט קלאַסן־אונטערשיידן, און באַווייזט ניט צו באַזאָרגן אַלעמען מיט די געלעגנהייטן צו קריגן אַרבעט, צו האָבן רו, בילדונג און זיכערקייט — אָט־די אָרדענונג וועט פאַראורטיילט ווערן צום טויט.

איך קאָן בשום אופן ניט האַרמאָניזירן דעם קאַפּיטאַליזם מיט קריסטנטום. די לערע פון יעזוס איז געוואָרן קלאָרער נאָך דעם, ווי „ער" איז דורך דער מאָדערנער קריטישער פאָרשונג אַרויסגעראַטעוועט געוואָרן פון די געפאַרבטע שויפענצטער, וואו מיר זעען אַ טרוימענדיגן, פרומען און אומפּראַקטישן מענטשן, אין גאַנצן אויסגעטאָן פון עולם הזה — דעם „צאַרטן יעזוס, דעם באַשיידענעם און מילדן", ווי מען לערנט עס מיט קליינע קינדער, אַ יעזוס, וואָס גיט זיך אונטער צו אַלע אומשטענדן, איז ניט פאַראינטערעסירט אין פּאָליטיק און מיידט אויס צו שטעלן זיך געגן שעדלעכע סאָציאַלע

באַדינגונגען אָדער צו פאַרדאַמען די הערשנדיקע קלאַסן, וואָס זיינען דערפאַר פאַראַנטוואָרטלעך.

זיין פּערזענלעכקייט איז געווען מיסטעריעז און זיין לערע האָט פאַר־מאָגט אַן עלעמענט פון אַנטפּלעקונג, וואָס מיר האָבן בלויז טיילווייז פאַר־שטאַנען. זיין לערע האָט אויך פאַרמאָגט אַ שטאַרקע פּראַקטישע זייט און איז געווען סיי שטרענג און סיי גנעדיג, און האָט פאַרמאָגט אַ צאָרן, וואָס האָט געקאָנט זיך אָנצינדן ווי פייער, און אַ שאַרפע שפּראַך, וואָס איז קיינ־מאָל ניט איבערשטיגן געוואָרן דורך די סאַמע מיליטאַנטע געגנער פון קלאַסן־הערשאַפט. אפילו דער עלעמענט פון אַנטפּלעקונג האָט וואַרשיינלעך געהאַט צו טאָן מיט עולם הזה אַ סך מער ווי אַנדערע שטעלן זיך פאָר.

יעזוס האָט צום ווינציגסטן קיינמאָל ניט איבערגעלאָזט אין די וואָלקנס דעם גלויבן אין דער ברידערלעכקייט פון מענטשן. ער האָט דאָס אַראָפּ־געבראַכט אויף דער ערד. ער האָט אַטאַקירט אַלץ, וואָס האָט געמאַכט שווער אָדער אוממעגלעך צו פאַרווירקלעכן אַזאַ ברידערלעכקייט. ער האָט אויסגע־שטרעקט אַ האַנט צו אַלעמען, וואָס האָבן דערמוטיגט ברידערלעכקייט און צו אַלע קרייזן, וואו ברידערלעכקייט האָט זיך געקאָנט גרינג אַנטוויקלען.

יעזוס האָט געגלויבט, אַז דאָס פּשוט'ע פאָלק איז נענטער צו דער וועלט פון זיין דמיון, וואו אַ ברידערלעכע געמיינדע לעבט אונטער דער הער־שאַפט פון איין „פאָטער", איידער די קולטורעלע, געבילדעטע און רייכע אויבערשטע קלאַסן. דאָס פּשוט'ע פאָלק איז גוטהאַרציגער און ווייניגער גאוה'דיג, דערפאַר האָט ער זיינע ברכות געווענדט צום פּשוט'ן פאָלק — די פּויערים, די פישער־לייט און די באַלמעלאָכעס, מענטשן פון זיין אייגענעם שטאַנד. ער זאָגט צו די פּשוט'ע מענטשן, אַז די נייע וועלט איז באַשטימט פאַר זיי, ניט פאַר די רייכע, די וואוילהאָבנדע און זעלבסט־צופרידענע; „פרייט זיך, איר אָרעמע, איר זינדיגע, איר פאַראַכטעטע — די נייע וועלט איז באַשטימט פאַר אייך." און צו די פּשוט'ע מענטשן איז ער געקומען זוכן זיינע נאָכפאָלגער.

פאַר יעזוס'ן איז דאָס פּשוט'ע פאָלק געווען דער פונדאַמענט פון אַלץ. דאָס פּשוט'ע פאָלק איז ביי אים געשטאַנען העכער פון ראַסן, רעליגיע און רייכטום. אַזאַ געמיינשאַפט פון מענטשן האָט געפאָדערט, אַז אַלע זאָלן האָבן אַ חלק אין די מאַטעריעלע רייכטימער דאָ אויף דער ערד. די מעשה מיט דעם „גוטן סאַמאַריטאַנער" לאָזט ניט איבער קיין צווייפל בנוגע יעזוס'עס שטעלונג צו אָט־די זאַכן. אַ כהן און אַ לוי — די גייסטלעכע פון יענער צייט — דערזעען אַ פאַרוואונדעטן, וואָס ליגט ביים וועג. זיי לאָזן אים ליגן, אָנגעבנדיג די קירך און די תפילה ווי אַן אויסרייד פאַר זייער פאַרנאַכלעסיגן פּשוט'ע מענטשלעכקייט. זיי האָבן פאַרפעלט צו דערזען אַ ברודער אין דער פּערזאָן פון אַ מענטשן אין נויט. זייער רעליגיע איז דערפאַר געווען פּוסט און שעדלעך: „אויב אַ מענטש זאָגט, אַז ער האָט ליב גאָט און האָט

פיינט זיין ברודער, איז ער אַ ליגנער." ווי אַ שאַרפער קאָנטראַסט צו דעם אָרטאָדאָקסישן גייסטלעכן קומט דער פרעמדער, אַ מענטש נישט קיין פרומער און פון אַ נידעריגערער ראַסע. ער גייט אַריבער דעם וועג און העלפט דעם פאַרוואונדעטן מיט אַלץ, וואָס ער פאַרמאָגט — מיט זיין אויפפּאַסונג, מיט זיין בוימל, זיין ווייַן, זיין געלט און זיין אייזל — און אַזוי האָט ער געשאַפן אַ פריינטשאַפט אויף דעם באָדן פון געמיינזאַמער מענטשלעכקייט און געמיינזאַמער באַדערפעניש און דורך טיילן זיך מיט מאַטעריעלע זאַכן.

רייכטום, גאווה און אַ פאַלשע רוחניות זיינען אַ שטערונג אין דעם אויפבוי פון אַ נייער מענטשהייט. יעזוס האָט פאַרדאַמט די פאַלשע רוחניות, וואָס באַרעכטיגט גאווה און איגנאָרירט די הונגעריגע. זיין געגנערשאַפט צו אָט־די זאַכן האָט אויפגעפלאַקערט, ווען ער האָט דערזען ביי אַ סעודה ווי די פאַרמעגלעכע און כבוד־זוכנדיגע געסט רייסן זיך צו פאַרכאַפּן די בעסטע פלעצער און איגנאָרירן אינגאַנצן דעם עולם, וואָס קאָן ניט צוקומען צו דער סעודה. ער פאָדערט־אויף די סנאָבישע כבוד־זוכער, וואָס ווילן פאַרכאַפּן די בעסטע פלעצער, אַז זיי זאָלן זיצן מיט די מענטשן פון נידעריגערן שטאַנד אויף די ערגערע פלעצער און אַז די איינלאַדונגען זאָלן געשיקט ווערן ניט צו דעם ענגן קרייז פון די רייכע, נאָר צו די הונגעריגע. זיינע ווערטער עקספּלאָדירן ווי באָמבעס. איין נאַרישער גאַסט, וועלכער האָט געוואָלט אַוועקפירן דעם געשפּרעך אין אַן אַנדער ריכטונג, האָט אויסגעשריען, פאַרגלאָצנדיג די אויגן צום הימל: „געבענטשט זאָלן זיין די, וועלכע עסן ברויט אין גאָט׳ס קעניגרייך", און ער האָט זיך אַוועקגעזעצט רעדן וועגן דער צוקונפט, וועגן הימל און וועגן עסן; בשעת יעזוס האָט גערעדט וועגן דער געגנוואַרט, וועגן דער ערד און וועגן פרייגיביגקייט. אין אַלע צייטן האָט די שטים פון פאַלשער רעליגיע פאַרוואַנדלט דעם הימל אין אַ מעכאַניזם אויף צו אַנטלויפן פון דער ווירקלעכקייט און אויף צו פאַרנאַכלעסיגן די ערדישע לײדן.

ער האָט געהאַט אַ ווידערווילן צו רייכטום אָט טאַקע דערפאַר, וואָס דאָס רייסט איבער די פאַרבינדונגען צווישן מענטש און מענטש. רייכטום שאַפט סאָציאַלע אונטערשיידן און סאָציאַלע פאַרטעמפּטקייט. דערפאַר ווערט רייכטום פאַרדאַמט אין דער מעשה וועגן דיוועס און לאַזאַרוס, אין יעזוס׳עס שאַרפן ענטפער צום רייכן יונגן מאַן און אין זיינע ווייטערדיגע ווערטער: „ווי ווענן די, וואָס האָבן רייכטום, קאָנען אַריינטרעטן אין דעם קעניגרייך פון גאָט?"

קיינמאָל איז אָט־דער עקל צו רייכטום און צו זעלבסט־צופרידנקייט און צו גאווה, וואָס נעמט זיך דערפון, נישט אויסגעדריקט געוואָרן מער טרעפלעך, ווי אין די פאָלגנדיגע ווערטער: „איר שלאַנגען, איר, וואָס זייט אַ דור פון פּיאַווקעס, ווי קאָנט איר אויסמיידן די קללה פון גיהנום?" און קיינמאָל איז דער זעלבער צוגאַנג ניט אויסגעדריקט געוואָרן אויף קיין שענערן אופן,

ווי אין דער מעשה פון דעם זון דעם פארשווענדער, וואו דאָס רייכטום, צו וועלכן דער יונגערמאַן האָט געשטרעבט און דערגרייכט, האָט אים אָפּגעריסן פון זיין פאָטער און פון זיין היים און אים פארוואָרפן אַ פאַראָרעמטן צווישן פרעמדע מענטשן אין אַ וויַיטן לאַנד.

רייכקייט אין געגנזאַץ צו אָרעמקייט האָט פאַר יעזוס'ן באַדייט פאַר־פרעמדט צו ווערן פון גאָט און פון לייט. און דאָס, וואָס איז געווען אמת אין די צייטן פון יעזוס'ן, איז טויזנט מאָל מער אמת היינט צו טאָג, ווען רייכטום, וואָס איז אָנגעזאַמלט אין געציילטע הענט, גיט זיינע באַזיצער אַ מאַכט, וועגן וועלכער מען האָט פריער קיינמאָל ניט געחלום'ט, און פאַר־אייביגט קלאַסן־אונטערשיידן און נעמט־צו ביים אָרבעטער בוכשטעבלעך אַלץ.

יעזוס איז געווען שאַרף אויסנעשפּראָכן אין אָט־די ענינים. זיין ליבע איז טאַקע געווען צאַרט, נאָר קיינמאָל ניט אונטערטעניק און קיינמאָל ניט סענטימענטאַל. זי איז געווען מיליטאַנטיש און געגנעריש צו די הערשנדיקע קלאַסן און האָט פאַרגרעסערט די צאָל פון זיינע שונאים. דער רעוואָלוציאָ־נערער גייסט פון יעזוס'ן האָט געמוזט קומען אין צוזאַמענשטויס מיט דעם ענגן נאַציאָנאַליזם פון די פּרושים און מיט די חזקה־אינטערעסן פון די צדוקים. דאָס זיינען געווען די קלאַסן, וואָס האָבן קאָנטראָלירט די פּאָליציי, און ווען ער האָט זיי אַטאַקירט, האָבן זיי אים דער'הרג'עט. זיין טויט איז ניט געווען קיין צופאַל. ער האָט זיך אידענטיפיצירט מיט די אונטערדריקטע קלאַסן; ער האָט זיך פאַרמאָסטן געגן די פאַרמעגלעכע קלאַסן.

אָט־די פאַרבינדונג מיט די אָרעמע און אָט־דאָס פאַרמעסטן זיך געגן די רייכע איז היינט פּונקט אַזוי אַ טייל פון דער קריסטלעכער לערע, ווי דאָס איז געווען אין ערשטן יאָרהונדערט. און דאָס קאָן היינט־צו־טאָג קאָסטן דעם נאָכפאָלגער פון אָט־דער לערע פּונקט אַזוי טייער ווי דעמאָלט. דאָס איז, נאַטירלעך, ניט אַלץ, וואָס איז פאַראַן אין קריסטנטום, און אויך ניט דער ענד־גילטיגער ציל פון קריסטנטום. עס איז גיכער פאַר אַלץ אַן אומבאַדינגט־נויטיגער אָנהויב. די פאַרגאַנצונג פון דער מענטשהייט, צו וועלכער דאָס קריסטנטום שטרעבט, מוז לויט דעם קריסטלעכן בליק ווערן פאַרענדיגט דורך אַ נאָך העכערער פאַרגאַנצונג. נאָר די העכערע פאַרגאַנצונג קאָן ניט קומען ביז די נידעריגערע האָט זיך ניט אָנגעהויבן. און דערפאַר, אויב אַ ברודער האָט געגן אונז עפּעס אַ קריוודע — און כל זמן ער איז הונגעריג, בשעת מיר זיינען זאַט, האָט ער גאָר אַ גרויסע קריוודע געגן אונז — איז עס דער געבאָט פון יעזוס'ן, אַז מיר זאָלן איבערלאָזן ביים מזבח די מתנה, וואָס מיר האָבן געבראַכט צו גאָט, און גיין און פריער שלום מאַכן מיט אונזער ברודער און דערנאָך ערשט קומען און אָנבאָטן אונזער מתנה.

„ענגלאַנד איז דאָס לאַנד פון גערעכטיגקייט". ניין פון צען צווישן די וואוילהאָבנדיגע קלאַסן נעמען דאָס אָן ווי אַ זיכערע זאַך. און דאָך איז עס פאַלש. וואו איז דאָ די גערעכטיגקייט, ווען אין צייטן פון קריזיס ווערן צוויי מיליאָן ארבעטלאָזע דורך גוואַלד ניט צוגעלאָזט צו דער ערד, צו מאַשינען און צו געצייג, מיט וועלכע זיי וואָלטן געקאָנט זיין פּראָדוקטיוו באַשעפטיגט, און ווערן פאַראורטיילט צו אַ מיזעראַבלער עקזיסטענץ אין גע־צוואונגענער ארבעטלאָזיגקייט און דערדריקנדיגער אָרעמקייט? וואו איז דאָ דער יושר, ווען אין אַ יאָרהונדערט פון מעגלעכער שפע לעבן מיליאָנען אין אומנויטיגער נויט און אַ העלפט פון ענגלאַנד איז פּאַראַליזירט פון שרעק פאַר קראַנקהייטן, פאַר דער אָנקומענדיגער עלטער, אָדער די אַנדערע אומ־זיכערקייטן און צופאַלן פון לעבן?

אַ פריערדיגער קאַפּיטל פון דעם בוך האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף די דערגרייכונגען פון דער וויסנשאַפט און פון דער וויסנשאַפטלעכער אינדוס־טריע, וואָס שאַפן די מעגלעכקייט צו באַזאָרגן אַ לעבן פון שפע פאַר אַלעמען. שטעלט אַוועק זייט ביי זייט מיט אָט־דער מעגלעכקייט דאָס בילד פון דער פאַרמיידלעכער אָרעמקייט אין ענגלאַנד און זאָגט וואו איז דאָ די גערעכטיג־קייט. בשעת מען באַגרענעצט די פּראָדוקציע פון מילך און בשעת מען וואַרפט הערינג צוריק אין ים אריין, זיינען ענגלישע קינדער נידעריגער פון נאָרמאַלן וואוקס און ניט־דערנערט — אַ גאַנץ זעקסטל פון דער קינדער־באַפעלקערונג אין אַזאַ צושטאַנד!

דאָס איז ניט קיין ווילדע באַהויפּטונג און ניט גלאַט אַ סברה, נאָר אַ פאַקט, וואָס איז באַזירט אויף קאַלטע ציפערן.

סער דזשאָן בויד אָר, למשל, איינער פון די באַרימטסטע ענגלישע עקס־פּערטן איבער דיעטע, האָט אויסגערעכנט אין זיין לעצטן בוך „שפּייז, געזונט און איינקונפט", אַז אַ העלפט פון אונזער באַפעלקערונג איז ניט־דערנערט. אָפּשאַצנדיג, אַז אַ געהעריגע דיעטע דאַרף קאָסטן צען שילינג אַ וואָך אויף אַ מענטשן, ווייזט ער אָן, אַז בלויז אַ העלפט פון אונזער באַפעלקערונג קאָן דאָס באַוויזן. ער קלאַסיפיצירט די ענגלישע באַפעלקערונג אַזוי:

4,500,000	מענטשן גיבן אויס 4 שילינג*) אַ וואָך אויף שפּייז
9,000,000	מענטשן גיבן אויס 6 שילינג אַ וואָך אויף שפּייז
9,000,000	מענטשן גיבן אויס 8 שילינג אַ וואָך אויף שפּייז
9,000,000	מענטשן גיבן אויס 10 שילינג אַ וואָך אויף שפּייז
9,000,000	מענטשן גיבן אויס 12 שילינג אַ וואָך אויף שפּייז
4,500,000	מענטשן גיבן אויס העכער 14 שילינג אַ וואָך אויף שפּייז

*) פיר שילינג איז עטוואָס ווייניגער פון אַ דאָלאַר אין פאַר-מלחמה-געלט.

דער קלאַס, וואָס גיט אויס ווייניגער פון 4 שילינג אַ וואָך אויף שפּייז פּער פּערזאָן, נעמט אַריין אַ זעקסטל פון אַלע קינדער אין ענגלאַנד. וואו איז דאָ דער יושר?

און זייט ביי זייט מיט די פאַקטן, וואָס סער דזשאָן בויד אָר האָט גע־בראַכט, קאָנען מיר ציטירן די רייד פון סער דזשאָרדזש ניומאַן, וועלכער שרייבט אַזוי אין זיין בוך „דאָס בילדן פון דעם געזונט פון אַ פאָלק":

„עס איז וויכטיג, אַז די מאַסן און די מעדיצינישע פּראָפעסיע זאָלן קלאָר פאַרשטיין, אַז די שטערבלעכקייט צווישן מוטערס און זויגלינגען איז נאָך אַלץ זייער גרויס דאָ אין לאַנד. קיין איינע פון אָט־די פּאָרמען פון שטערבלעכקייט קאָן, נאַטירלעך, ניט רעדוצירט ווערן צו נול, נאָר צוויי פאַקטן זיינען זיכער: ערשטנס, די אורזאַך פון אַ גרויסער שטערב־לעכקייט צווישן מוטערס און ערשט־געבוירענע קינדער איז ניט אומ־באַקאַנט און ניט מיסטעריעז. די אורזאַכן זיינען גאַנץ גוט באַוואוסט און מען קאָן זיי אין אַ גאָר גרויסער מאָס פאַרמיידן. בכלל גערעדט, קאָן מען זאָגן, אַז עס איז גאָר ניטאָ קיין שטערבלעכקייט־פּראָצענט, וואָס איז מער פּאַטעטיש, מער דיסקרעדיטירנדיג און אומנויטיג ווי די שטערבלעכקייט פון מוטערס און ערשט־געבוירענע קינדער. צווייטנס, האָט זיך אָנגעהויבן אַ פאַרקלענערונג אין דיביידע פּאָרמען פון שטערב־לעכקייט, וואָס דאָס איז אַ דערמוטיגונג, נאָר עס איז אומבאַדינגט נויטיג, אַז די פאַראַנטוואָרטלעכע באַאַמטע זאָלן אין יעדן טייל פון לאַנד אומאויפהערלעך און עקשנות'דיג באַשטיין אויף דער נויטווענדיג־קייט אויסצונוצן די מאַכט, וואָס דער פּאַרלאַמענט האָט זיי געגעבן, צו ראַטעווען אָט־די מוטערס און אָט־די קינדער. מיר זיינען נאָך איצט גאַנץ ווייט פון האָבן געבראַכט אָט־די שטערבלעכקייט צו דעם מעגלעך־קלענסטן מינימום."

מיר קאָנען אָט־דאָס בילד מאַכן נאָך מער רעאַל, ווען מיר וועלן נעמען עטלעכע קאָנקרעטע פאַלן, וועלכע איך ציטיר מיט דער דערלויבעניש פון מר. וואַל. הענינגטאָן פון זיין בוך: „די פּראָבלעמען פון די קריזיס־דיסטריקטן":

„פאַל נומער 1. מר. אי. פּי. פון אַבערדעיר, גלאַמאָרגאַן. די פאַ־מיליע באַשטייט פון מאַן, פרוי און פיר קינדער, וואָס זיינען אין עלטער פון צוויי, פיר, זעקס און ניין יאָר. וועכנטלעכע איינקונפט פון אַרבעט־לאָזער שטיצע — 38 שילינג. די באַדינגונגען אין דער פאַמיליע זיינען אַזעלכע, אַז מען מוז קאָכן אויף אַן אָפענעם פייער, ווייל עס איז ניטאָ קיין גאַז־אויוון. עס איז ניטאָ קיין אָנשטענדיגע שפּייז־שאַפע און קיין פליייש־קאַסטן. וואָס אָנבאַלאַנגט געשיר, פאַרמאָגט די פאַמיליע איין טשייניק מיט אַן אָפּגעבראָכן פּיסקל, דריי טעפּלעך, אַ פאַן און איין גרויסן טאָפּ. זיי האָבן צוויי לעבערדיגע שיסלען. די לעבער זיינען פאַרשפּאַרט מיט שמאַטקעס. זיי האָבן ניט קיין איין גרויסן טעלער און קיין מעסער צו שניידן ברויט. עס זיינען דאָ בלויז פיר „קאָפּס" און צוויי שאָלן אויף אַ פאַמיליע פון זעקס. זיי פאַרמאָגן צוויי מעסערס, צוויי לעפל,

דריי גאָפּלען און פיר קליינע טעלער. דער דיל ביי זיי אין קיך איז פון נאַקעטן שטיין אָן וועלכן ס'איז צודעק פון לינאָלעאום אָדער טעפּיך. די פאַמיליע פאַרמאָגט בלויז איין קאָלדרע און האָט ניט נישט קיין ליילעך און ניט קיין ציכל. מען דעקט זיך צו מיט אַלטע מאַנטלען און מיט אַנדערע אַלטע זאַכן. דירה־געלט באַטרעפט 8 שילינג און 6 פּענס אַ וואָך; 1 שילינג און 3 פּענס גייט אויף אינשורענס; 3 שילינג און 4 פּענס — אויף קוילן; 1 שילינג 6 פּענס — אויף באַלייכטונג, און אַ דורכשניט פון 2 שילינג אויף פאַרריכטן שיך און אַזוי ווייטער; וואָס דאָס לאָזט איבער 1 פונט, 1 שילינג און 5 פּענס אויף שפּייז, קליידונג און פאַרשיידענע אויסגאַבן פאַר אַ פאַמיליע פון זעקס מענטשן. די זעקס מענטשן פאַרמאָגן בלויז דריי בענקלעך. די צוויי ספּרוזשינע־מאַטראַצן אין שלאָף־צימער זיינען צעבראָכן, און אין צימער איז אַ חוץ די בעטן קיין מעבל ניטאָ. עס איז אַפילו ניטאָ קיין טישל וואו אַוועק־צושטעלן אַ ליכטל. עלעקטרישע באַלייכטונג איז דאָ בלויז אין צוויי פון די פיר צימערן. איין צימער איז אינגאַנצן ליידיג.

„פאַל נומער 2. מרס. מ. דזש. פון סוואַנסי. די פאַמיליע באַשטייט פון אַ פאָטער, מוטער און אַכט קינדער, וואָס זיינען אין עלטער פון פערצן, דרייצן, צוועלף, צען, זיבן, פינף, דריי יאָר און פון פינף חדשים. די איינקונפט פון אַלע קוואַלן באַטרעפט 2 פונט מיט 5 שילינג אַ וואָך. אָט־די פאַמיליע פון צען מענטשן פאַרמאָגט בלויז איין טשייניק, איין טעפּל, איין פּאַן און קיינע אַנדערע קאָך־מכשירים. עס איז דאָ בלויז איין גרויסע שיסל, וואָס ווערט באַנוצט פאַר פאַרשיידענע צוועקן. פון טיש־געשיר איז דאָ זעקס גרויסע „קאָפּס" און שאָלן, צוויי מעסערס, דריי גאָפּלען, פיר טיי־לעפּעלעך, איין גרויסע לעפל און אַכט טעלער. דער דיל איז מיט גאָר ניט צוגעדעקט, נאָר דאָ און דאָרט איז אָנגעוואָרפן אַ שטיקל שמאַטע. די בערשטלעך צו רייניגן דעם דיל זיינען אויסגעריבן, און די פאַמיליע קאָן ניט באַווייזן צו קויפן קיין נייע. עס זיינען ניטאָ קיין בערשטלעך אויף צו פּוצן די שיך און עס איז דאָ בלויז איין עמער. די גאַנצע פאַמיליע נויטיגט זיך זייער שטאַרק אין אַלע מינים קליידער. קינדער מוזן אָפט בלייבן אין דער היים און ניט גיין אין שול, ספּעציעל ווען עס רעגנט, ווייל זייערע שיך זיינען אין זייער אַ שלעכטן צושטאַנד. מרס. מ. דזש. זאָגט אין איר ענטפער אויף דעם פראַגע־בויגן: „עס איז אוממעגלעך אָנצוגעבן אויף אַ שטיקל פּאַפּיר אונזער ווירקלעכע לאַגע. אונזער גאַנצע פאַמיליע איז באַשטימט ניט־דערנערט און האָט ניט וואָס אָנצוטאָן. דירה־געלט, באַלייכטונג, באַהייצונג, אינשורענס און אַזוי ווייטער נעמט צו 20 שילינג אַ וואָך. אונז בלייבט איבער 25 שילינג אויף אויסצוהאַלטן די פאַמיליע מיט אַלעם איבעריגן." די פאַמיליע פון צען מענטשן וואוינט אין צוויי צימערן. עס זיינען עטלעכע מאָל געמאַכט געוואָרן אַפּליקאַציעס צו די לאָקאַלע הויז־פאַרוואַלטונגען צו באַזאָרגן די פאַמיליע מיט אַ מוניציפּאַלער וואוינונג, נאָר אָן רעזול־טאַטן, כאָטש מרס. מ. דזש. דערקלערט: „אונזער רענט האָבן מיר שטענדיג געצאָלט און צאָלן אין צייט."

„פינף און צוואַנציג שילינג אויף אויסצוהאַלטן די פאַמיליע מיט אַלעם איבעריגן." וועגט־אָפּ די ווערטער זייער פאָרזיכטיג. פריער פאַר אַלץ קומט

שפּייז. אויב מען וואָלט פון די 25 שילינג אַפילו ניט געדאַרפט דעקן קיין אַנדערע אויסגאַבן, נאָר בלויז קויפן שפּייז, וואָס פאַר אַ מעגלעכקייט האָט אַ מוטער — וואָס פאַר אַ בריה זי זאָל ניט זיין — אויסצוהאַלטן אַ פאַמיליע פון צען מענטשן אויף 25 שילינג אַ וואָך? רעכנט דאָס אַליין אויס, גיט אַ טראַכט וועגן דעם געזונטן אַפּעטיט פון אייער אייגן קינד, און דעמאָלט הערט זיך איין ווי די מוטער פון אַט־דער פאַמיליע זאָגט צו איר הונגעריק קינד, וואָס בעט אַ ריפּטל ברויט איידער עס גייט שלאָפן: „אויב דו וועסט איצט עסן, וועסטו ניט האָבן וואָס צו עסן מאָרגן צו פרישטיק.” און איצט מאַכט אַליין אויס אַ צעטל פון די זאַכן, וואָס מען דאַרף איינקויפן פאַר אַ פאַמיליע פון צען. געדענקט, אַז עס איז שוין ניט קיין 25 שילינג, נאָר דאָס, וואָס עס איז געבליבן פון די 25 שילינג נאָך דעם, ווי אַנדערע אומפאַרמייד־לעכע אויסגאַבן זיינען געדעקט געוואָרן. רעכנט אויס וויפיל ברויט, מילך, פּוטער, גרינסן און פלייש מען קאָן פאַר דעם קויפן. און גיט אויך אַ טראַכט וועגן אַ קאַלטער ווינטער־נאַכט און וועגן דעם, אַז עס איז דאָ איין קאָלדרע אויף אַ פאַמיליע פון זעקס מענטשן.

מיר דאַכט זיך, אַז דאָס קלאָגעדיגע צעטל פון געשיר און קליידער איז אפשר נאָך מער דראַמאַטיש, איידער דער מאַנגל אין שפּייז, ווייל אַט־דאָס צעטל דעקט אויף די נאַקעטע נויט, וואָס איז אַ רעזולטאַט פון שטענדיגער אַרבעטלאָזיגקייט אין אַ געגנט, וואו די פריינט פון דעם אַרבעטלאָזן זיינען אויך רעדוצירט פון אַ בעסער לעבן צו בעטלעריי. אין איין פאַמיליע איז געווען אַזאַ לאַגע:

„דער ווייב'ס קליידונג איז באַשטאַנען פון אַן אונטערקליידל, איין פּאָר זאָקן, איין שטוב־קליידל, איין קליידל אויף גיין אין גאַס, קיין איין נאַכט־העמד און בלויז איין פּאָר שיך. די טאָכטער האָט זייער ווייניק אונטערוועש, קיין איין נאַכט־העמד, קיין איין פּאָר גוטע זאָקן, איין פּאָר זאָקן וואָס זיינען שטאַרק פאַרמערעזשעט, צוויי לייבלעך, פון וועלכע איינס איז אַלט, אָפּגעטראָגן און אויסגעריבן. דער מאַן פאַרמאָגט איין פּאָר הויזן, צוויי כאַקי־העמדלעך, וואָס זיינען כמעט אינגאַנצן אויסגע־טראָגן; איין רעקל, וואָס איז אויסגעריבן און פאַרלאַטעט, אַ קעפּקע, איין צווייטהאַנטיגן רעגן־מאַנטל און איין פּאָר שיך.”

די ענגלענדער האָבן ניט קיין הערצער פון שטיין. קיין איין אָנשטענ־דיגער מענטש, וואָס הערט אַזעלכע געשיכטעס און שטעלט זיך פאָר די גרויסע נויט, וואָס זיי באַשרייבן, קאָן ניט בלייבן ניט־גערירט. מיר זיינען ניט פאַרשטיינערט און ניט אכזריות'דיג, מיר זיינען פּשוט אומוויסנד — גוואַלדיג אומוויסנד — בנוגע דער אמת'ער לאַגע.

אַן ענגלישער בישאָף האָט ניט לאַנג צוריק דערקלערט, אַז די צאָל ניט־דערנערטע מענטשן אין ענגלאַנד איז זייער אַ קליינע און אַז מערסטנס איז דאָס זייער אייגענע שולד. איך קאָן אַט־דעם בישאָף. ער איז אַ פיינער מענטש,

נאָר אין אָט־דער פראַגע איז ער אומוויסנד — אַפילו אין באַצוג צו דעם לעבן פון זיין אייגענעם שכן. ער וואוינט אין אַן אויסערגעוויינלעך רייך שטעטל, מיט אַ וועלכע 87,000 איינוואוינער. מיינער אַ פריינט, אַ גלח אין יענעם שטעטל, האָט מיר דערציילט, כמעט אין דער זעלבער צייט ווען דער בישאָף האָט געמאַכט זיין דערקלערונג, די פאָלגנדיגע פאַקטן וועגן איינעם אין זיין געמיינדע: „אַ פאָטער, אַ מוטער און צען קינדער; זיי זיינען זייער שפּאָרזאַמע און געאַכטעטע מענטשן. דער וועכנטלעכער לוין איז 50 שילינג; דירה־געלט באַטרעפט 10 שילינג אַ וואָך.״

מאַכט אייער אייגענעם חשבון. דריי שילינג און פיר פּענס אויף יעדן איינעם אין דער פאַמיליע פאַר אַלע באַדערפעניש, איינשליסנדיג שפּייז. וואָלט דער בישאָף דאָס דערלויבט און וואָלט ער זיך ניט באַקלאָגט, ווען זיין אייגענער זון, אָדער זיין אייגענע טאָכטער זאָלן לעבן אויף אָט־די נישטיגע גראָשנס? אויב איר פרעגט: „פאַרוואָס זאָלן זיי האָבן אַזאַ גרויסע פאַמיליע?״ מעג איך פרעגן: „וואָס פאַר אַ דערמוטיגונג פאַר געבורט־קאָנטראָל קריגן די אָרעמע מוטערס פון דער קירך און פון דעם לאַנד?״

דערמיט איז דער ענין ניט פאַרענדיגט געוואָרן. נאָך דעם, ווי דער בישאָף האָט געמאַכט זיין דערקלערונג, האָט אַ ספּעציעלע קאָמיטע, וואָס איז געווען צוזאַמענגעשטעלט פון צוואַנציג אָרטיגע אָרגאַניזאַציעס מיט דעם פריערדיגן מעדיציניש באַאַמטן פאַר געזונט־אָפּהיטונג אַלס וויצע־פּאָרזיצער, דורכגעפירט אַ וויסנשאַפטלעכע אויספאָרשונג אין דעם בישאָפ׳ס שטאָט, שטודירנדיג די אומשטענדן פון הונדערט כאַראַקטעריסטישע אַרבעטער־פאַמיליעס. די רעזולטאַטן פון דער אויספאָרשונג האָבן אויפגעטרייסלט דעם געוויסן פון דער גאַנצער געמיינדע. און די איינוואוינער וואָלטן געוואָרן נאָך מער אויפגעטרייסלט, ווען זיי וויסן די באַדינגונגען ניט בלויז פון אָט־דעם רייכן שטעטל, נאָר פון אַן אינדוסטריעלער געגנט אָדער פון אַ קריזיס־דיסטריקט. אומוויסנהייט איז ברוטאַל און געפערלעך.

* * *

דער אוניווערזיטעט פון בריסטאָל האָט ניט לאַנג צוריק געמאַכט אַן אויספאָרשונג פון די לעבנס־באַדינגונגען אין דער שטאָט. פאַר מיר ליגן די רעזולטאַטן פון אָט־דער אויספאָרשונג. דאָס איז נאָך איין קאַלטער וויסנשאַפטלעכער דאָקומענט אָן פליטערלעך. איך דערוויס זיך, אַז אויף דעם גרונט פון די סאַמע מאָדערנסטע פאָרשונגס־מעטאָדן האָט איין דריטל פון דער אַרבעטער־באַפעלקערונג פון בריסטאָל ניט גענוג פון די נויטיגסטע לעבנס־מיטלען; איינס פון יעדע פינף קינדער פון די אַרבעטער קריגט ניט דעם מינימום פון נויטיגער שפּייז. און בריסטאָל איז ניט קיין קריזיס־דיסטריקט. דאָס איז אַ בליענדיגע און רייכע שטאָט, און די אויספאָרשונג איז געמאַכט געוואָרן אין סאַמע ברען פון דעם „בום״ אין 1937.

* * *

צו רעדן וועגן גערעכטיגקייט בשעת עס עקזיסטירט אזא אומדערלאָזבאַרע נויט, איז אומזין. מאַסן מענטשן לעבן אונטער באַדינגונגען פון שרעקלעכער גרויזאַמקייט און אומגערעכטיגקייט, וואָס ס'איז גאָר שווער זיך אַזוינס פאָרצושטעלן. זיי האָבן ניט די נויטיגסטע זאַכן, צו וועלכע זיי זיינען על פּי יושר באַרעכטיגט, ווייל די שפע, וואָס פליסט איצט פון דער אינדוסטריעלער מאַשין, איז על פּי יושר ניט איינגאַנצן און ניט אויסשליסלעך דאָס אייגנטום פון די, וואָס „באַזיצן" גראָד דאָס לאַנד און די מאַשינען. דער פאָלגנדיקער אַרגומענט און אַנאַליז פון דער פאַרגאַנגענהייט וועט דאָס אַרויסברענגען:

דער מענטש האָט דערגרייכט זיין איצטיקע מאַכט פון כמעט אומבאַגרענעצטער פּראָדוקציע נאָך דעם, ווי ער האָט אויפגעגעבן זיין זעלבסט־שטענדיקייט און האָט גענומען אַרבעטן געמיינשאַפטלעך מיט אַנדערע. בלויז דורך געמיינשאַפטלעכער אַרבעט מאַכן מיר פאָרשריט. נאָר אַריינטרעטן אין אַ געמיינשאַפט מיינט מקריב זיין די פּערזענלעכע זעלבסטשטענדיקייט; אין אַ „טים" קאָן מען זיך אָנשפּאַרן אויף אַנדערע. אַזוי איז עס ביים קלעטערן אויף די אַלפּן־בערג. דער מענטש קאָן אַליין ניט באַזיגן די שפּיצן פון די אַלפּן־בערג, נאָר צוזאַמען מיט אַנדערע קאָן מען ביי קומען אפילו דעם באַרג עווערעסט.

גאָר לאַנג צוריק, אין די פּרימיטיווע צייטן, איז דער מענטש געווען אַ פולשטענדיק זעלבסטשטענדיקע באַשעפעניש. ער איז געגאַנגען אויף געיעג צוליב זיין אייגענער שפּייז; ער האָט געזייט זיין אייגן פעלד און האָט פאַר זיך אַליין געמאַכט זיינע קליידער. פּראָדוצירט האָט ער ווייניק. נאָר ווען ער האָט זיך פאַראייניקט מיט אַנדערע מענטשן, האָט ער אָנגעהויבן שטעלן לענגערע טריט. ער האָט שוין מער ניט געשטרעבט בלויז צו שפּייזן און קליידן זיך אַליין, ער האָט אָנגעהויבן פאַרקערן מיט זיינע מיט־מענטשן און צו ספּעציאַליזירן זיך אויף געוויסע אַרבעטן. דורך אַרבעטן געמיינשאַפטלעך מיט אַנדערע, איז זיין פּראָדוציר־קראַפט גוואַלדיק געשטיגן. די מענטשהייט ווי אַ גאַנצע איז געוואָרן רייכער, נאָר אויף יעדער נייער שטופע האָט דער איינצלנער מענטש פאַרלאָרן נאָך אַ ביסל פון זיין זעלבסטשטענדיקייט.

די געמיינשאַפט אין דער פּראָדוקציע האָט מיט דער צייט דורכגעבראָכן אַ וועג צו גאָר נייע מעגלעכקייטן פאַר רייכטום. קענטעניש און וויסנשאַפט זיינען אַנטשטאַנען, און וויסנשאַפטסלייט האָבן אַנטדעקט אומבאַגרענעצטע קוואַלן פון קראַפט — קראַפט, וואָס האָט פאַרשטאַרקט דעם מענטשנ'ס מוס־קולן אויף טויזנט מאָל אַזויפיל; קראַפט, וואָס האָט באַטריבן די מאַשינען, וואָס די וויסנשאַפט האָט דערפונדן; קראַפט, וואָס קאָן זיך שוין באַגיין בלויז מיט אַ מינימום פון מענטשלעכער הילף. די מאַשינען זיינען געוואָרן אויטאָמאַטיש באַטריבן און אויטאָמאַטיש קאָנטראָלירט, און דער אָרעמער מענטש, וואָס זיין ווילינקייט האָט אייגנטלעך מעגלעך געמאַכט די געמיינ־שאַפטלעכע מעטאָדן פון פּראָדוקציע, איז אין אַלץ אַ גרעסערער צאָל אָראָפּ־

געטריבן געוואָרן פון דעם לאַנד, וואָס ער האָט אויפגעגעבן, און דערנאָך איז ער אוועקגעשטופּט געוואָרן פון די מאַשינען, וואָס ער האָט מעגלעך געמאַכט זייער סאַמע עקזיסטענץ דורך דער געמיינשאַפטלעכער אַרבעט פון דער גאַנצער ציוויליזירטער און אָרגאַניזירטער געמיינדע.

אַזוי אַרום לײַדן אַ סך מענטשן, דורך אַרבעטלאָזיגקייט, פון אַ שווערער, כאָטש אַ פאַרשטעלטער, אומגערעכטיגקייט. זיי זײַנען אָפּגעריסן געוואָרן פון דער ערד; מען האָט זיי אַרײַנגענאַרט אין געמיינשאַפטן; זיי האָבן זיך ספּעציאַליזירט אויף געוויסע אַרבעטן און זיי זײַנען געוואָרן הילפלאָז, סײַדן זיי קריגן אַ געהעריגן חלק פון דער אײַנקונפט, וואָס גייט צו די אייגנטימער פון דער געמיינשאַפטלעך־געשאַפענער מאַשין און פון דעם לאַנד, וואָס איז געוואָרן ווערטפול אַ דאַנק דער געמיינשאַפטלעכער אַרבעט פון דער זעלבער געזעלשאַפט.

פון מאָראַלישן שטאַנדפּונקט איז אָט־דער פּונקט פון דער גרעסטער וויכטיגקייט. אַ ווייטערדיגע פּשוט'ע אילוסטראַציע וועט דאָס אפשר מאַכן נאָך קלאָרער.

ווען דער מענטש האָט צעגראָבן זײַן אייגענעם אַקער ערד און זיך פאַרלאָזט אויף אַנדערע צו זייען און שנײַדן און שפּינען, איז ער פאַרבליבן אַ פּאַכמאַן, וועלכער האָט זיך פאַרדינט זײַן ברויט, כאָטש ער האָט פאַרלאָרן זײַן פייאיגקייט צו זײַן זעלבסטשטענדיג. גערעכטיגקייט האָט געפאָדערט, אַז ער זאָל קריגן אַ גלײַכן חלק אין דער פאַרגרעסערטער פּראָדוקציע. מיט דעם אָנקומען פון דער מאַשין איז פאַר דעם מענטשן מעגלעך געוואָרן צו פּראָדוצירן אַ סך מער ווי פריער, נאָר די מאַשין האָט דעם מענטשן באַרויבט פון זײַן פייאיגקייט אַלס פּאַכמאַן. די מאַשין, וואָס פאַרבייט דעם מענטשן, איז די פּרוכט פון דער געמיינשאַפטלעכער אונטערנעמונג, וואָס מיר רופן וויסנשאַפט. זי איז אַ רעזולטאַט פון געמיינשאַפטלעכער מי, און דעריבער דאַרף די גאַנצע געזעלשאַפט און יעדער יחיד, וואָס שטעלט צוזאַמען די געזעלשאַפט, קריגן צום ווינציגסטן אַ חלק אין דער פאַרגרעסערטער פּראָדוקציע.

און ווען אַ דאַנק דער אַנטוויקלונג פון דער מאַשין קומט אויס דעם איינצלנעם מענטשן צו מאַכן ניט אפילו קיין שוך, נאָר אַ צוואַנציגסטל פון אַ שוך, און ווען די מאַשין מאַכט־אויף דעם גאַנצן שוך אָן דעם צוריר פון אַ מענטשלעכער האַנט, דעמאָלט איז שוין דער איינצלנער מענטש אינגאַנצן אויף צרות. די געמיינשאַפטלעכע אַרבעט און איר פּראָדוקט, די מאַשין, צו וועלכער ער האָט צוגעשטימט און צו וועלכער ער מוז איצט שוין צושטימען באין ברירה, נאָר וועלכע ער האָט אַ רעכט ווי אַ מיטגליד פון דער געמיינדע וואָס האָט באַשאַפן די מאַשין, צו באַטראַכטן טיילווייז ווי זײַן **אייגנטום** — אָט־די מאַשין האָט בײַ אים צוגענומען זײַן זעלבסטשטענדיגקייט, זײַן פּאַכ־

מענישקייט און זיין פּרנסה און האָט אים גאָר ניט געגעבן אין אויסטויש. דאָס איז דער העכסטער פּונקט פון אומגערעכטיגקייט.

עס איז אויך דער העכסטער פּונקט פון לעכערלעכקייט, ווייל כאָטש מיליאָנען שיך שטראָמען פון די מאַשינען, וואָס ארבעטן אָן מענטשלעכע הענט, איז אָבער ניטאָ ווער עס זאָל זיי טראָגן. אַרבעטער, וואָס האָבן ניט קיין סענט ביי דער נשמה, קאָנען ניט קויפן קיין שיך. אומגערעכטיגקייט און זינד האָבן אָפּגעשטעלט די מאַשין. גערעכטיגקייט פאָדערט דערפאַר, אַז די געזעלשאַפט זאָל ווערן די אייגנטימערין פון די פּראָדוציר־מאַשינען און זאָל אָנהאַלטן קאָנטראָל איבער זיי, נאָר דאָס זאָל געטאָן ווערן מיט אַ יושר־דיגער באַלוינונג פאַר די, וועמען די געמיינדע האָט אַזוי לאַנג דערלויבט אָנצוהאַלטן דאָס אַבסאָלוטע רעכט אויף דער ערד און אויף די מאַשינען.

די פאַרלייקענונג פון פרייהייט

דער פאַקט פון אינדיווידועלער פרייהייט אין ענגלאַנד ווערט באַטראַכט פאַר פּונקט אַזוי גילטיג ווי דער פאַקט בנוגע גערעכטיגקייט, און מיט פּונקט אַזוי ווייניג באַגרינדונג. די מאַסן פעלן־אויס אַ סך וויכטיגע עלעמענטן פון פרייהייט. עס פעלט זיי ספּעציעל די פרייהייט אויסצוקלייבן זייער אייגענע אַרבעט, אין וועלכער זיי זאָלן זיך קאָנען אַריינוואַרפן מיטן גאַנצן האַרצן און געבן אויסדרוק צו זייער פּערזענלעכקייט. דאָס איז אמת סיי בנוגע דעם דאָקטאָר, דעם גאַסן־קערער, דעם קינסטלער, צי דעם באַלמעלאָכע. אָן דער באַפרידיגונג פון אָט־דעם הויפּט־אימפּולס זיינען אַלע אַנדערע פאָרמען פון פרייהייט פון אַ מינדערער באַדייטונג און וויכטיגקייט. פרייהייט אין ענגלאַנד איז מערסטנס די פּריווילעגיע פון די אינדוסטריעלע און האַנדלס־קלאַסן און האָט הינטער זיך אָן אינטערעסאַנטע געשיכטע. אָט־די פרייהייט פאַר די רייכע האָט אַ נייגונג צו פאַרוואַנדלען זיך אין הפקרות און באַדראָעט די געזעלשאַפט מיט ערנסטע געפאַרן.

מען קאָן אָבער ניט לייקענען, אַז עס זיינען פונדעסטוועגן דאָ אין דער ענגלישער פרייהייט אויסערגעוויינלעך ווערטפולע עלעמענטן, וועלכע אַלע טיילן ביז אַ געוויסער מאָס און וועלכע זיינען דעראָבערט געוואָרן פאַר אַ פּרייז, וואָס בלויז היסטאָריקער וועלן דאָס קאָנען אָפּשאַצן.

רעליגיעזע און פּאָליטישע פרייהייט דאָ אין לאַנד איז אַן אומשעצבאַרע ירושה, וואָס קיין אַנדער לאַנד, דאַכט זיך, פאַרמאָגט ניט אין אַזאַ מאָס. קיין ענגלענדער ווערט ניט באַשטראָפט פאַר עפנטלעכער רעליגיעזער דינסט. קיין געזעץ פאַרבאָט ניט די פרייע פאַרשפּרייטונג פון אונזער רעליגיעזער ליטעראַ־טור און עס ווערט אויך ניט באַגרענעצט אונזער רעכט צו לערנען מיט אונזערע קינדער וועלכע רעליגיע מיר זאָלן ניט וועלן.

מיר האָבן געקראָגן בירושה אַ פרייהייט פון וואָרט און אַ פרייהייט פון

דער פּרעסע, וואָס איבערשטייגן די זעלבע פֿרייהייטן אין אַלע אַנדערע לענדער און וואָס האָבן אַן אומפֿאַרגלײַכלעכע ווערט. עס איז אמת, אַז אָט־די פֿרייהייטן זײַנען איצט באַשרענקט געוואָרן, נאָר אפֿשר האָט מען דאָס געמוזט טאָן. מיר מוזן זען, אַז די באַשרענקונגען זאָלן נאָך דער מלחמה באַזײַטיקט ווערן.

די פֿרייהייט פֿון פּרעסע איז אַ פּראַזע, וואָס ווערט זייער לײַכטזיניק באַנוצט. מערסטנס — כאָטש ניט אויסשליסלעך — האָבן דאָס די רײַכסטע מענטשן די מעגלעכקייט אויסצונוצן די פֿרייהייט צו פֿאַרשפּרייטן מיינונגען דורך דער פּרעסע. צו פֿאַרמאָגן און באַטרײַבן אַ גרויסע טעגלעכע צײַטונג — דאָס איז די פּריווילעגיע פֿון די גאָר רײַכע. די, וואָס צאָלן דעם קלעזמער, באַשטעלן דעם טאַנץ. מען דאַרף האָבן אַ גרויס פֿאַרמעגן צו קאָנען אָנהאַלטן אַ מאָדערנע טעגלעכע צײַטונג. דאָס גיט די אַסטאָרס און די ביווערברוקס אַ ריזיקן אײַנפֿלוס אין וועלט־פּאָליטיק און אין דער היימישער עקאָנאָמיק. די מאָס, אין וועלכער די סאַמע רײַכסטע באַזיצן — טאַקע אַ דאַנק זייערע ריזיקע פֿאַרמעגנס — די אמת׳ע פֿרייהייט פֿון דער פּרעסע, דורך וועלכער זיי באַאײַנפֿלוסן ענגלישע רעגירונגען, אָט־די מאָס קאָן אָפּגעשאַצט ווערן פֿון די לייענער פֿון דער לאָנדאָנער „טײַמס", וואָס באַלאַנגט צו די אַסטאָרס און ווערט פֿאַרשפּרייט צווישן די אָרעמערע גײַסטלעכע צו האַלבן פּרײַז, כּדי צו קאָנען פֿאַרגרעסערן דעם קאָנטראָל אויף אײַנפֿלוסרײַכע קרײַזן.

דאָס אַלץ איז אמת. פֿונדעסטוועגן זײַנען אונדזערע פֿרייהייטן סײַ פֿון דער פּרעסע און סײַ פֿון וואָרט זאַכן פֿון אומשעצבאַרער ווערט, וואָס מיר דאַרפֿן זיי באַשיצן ביז צו אונדזער לעצטן אָטעם־צוג. מיר האָבן טאַקע ניט קיין קאָנטראָל איבער דער מאַסן־פּראָפּאַגאַנדע, וואָס ווערט פֿאַרשפּרייט אַ דאַנק דעם באַזיץ פֿון גרויסע טעגלעכע צײַטונגען מיט אַ צירקולאַציע פֿון אַ מיליאָן און מער עקזעמפּלאַרן פֿאַר יעדער צײַטונג, נאָר אײַנצלנע מענטשן און גרופּן האָבן נאָך אַלץ די פֿרייהייט אַרויסצוגעבן זייערע אייגענע טעגלעכע צײַטונגען, אויב זיי האָבן נאָר די מעגלעכקייטן דאָס דורכצופֿירן.

דער „דעילי וואָירקער", למשל, קאָן האָבן טויזנטערליי שוועריקייטן — שוועריקייטן דערפֿאַר, וואָס מען גיט אים ניט קיין אַדווערטייזמענטס; שוועריקייטן דערפֿאַר, וואָס די פֿאַרשפּרייטער פֿון די צײַטונגען באָיקאָטירן אים; שוועריקייטן דערפֿאַר, וואָס די צײַטונג האָט ניט דעם נייטיקן גרויסן אַפּאַראַט אויף אַרויסצוגעבן אַ צײַטונג פֿון אַ גרויסן פֿאָרמאַט, וואָס זאָל זײַן אָנגעפֿילט מיט די סאַמע לעצטע נײַעסן פֿון די ווײַטסטע ווינקלען פֿון דער וועלט. און דאָך דערלויבט מען דעם „דעילי וואָירקער" צו דערשײַנען. זײַן פֿאַרשפּרייטונג איז ניט פֿאַרבאָטן דורכן געזעץ. די דערשײַנונג פֿון „דעילי וואָירקער" וואָלט געווען אוממעגלעך אין וועלכן ניט איז אָפּן־פֿאַשיסטישן לאַנד. אין ענגלאַנד איז די צײַטונג נאָך מעגלעך, און ניט קוקנדיק אויף

אַלע אירע שוועריגקייטן איבט זי אויס אַ ריזיגן איינפלוס. אַלץ מער לייענער דערוויסן זיך, אַז אין „דעילי וואָירקער" קאָנען זיי קריגן אינפאָרמאַציע וועגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, למשל, וואָס מען קאָן דאָס אין קיין אַנדער צייטונג ניט געפינען.

אויך די ליבעראַלע פּרעסע דאָ אין לאַנד איז אַ קראַפט. דער „מאַנ־טשעסטער גאַרדיען" האַלט זיך ביי זיין אַלטן פּרינציפּ פון אָפּהיטן אַ זעלבסט־שטענדיגע און געוויינלעך גוט־אינפאָרמירטע ליניע, און די צייטונגען „ניו קראָניקל" און „דעילי מיראָר" זיינען פריי צו קריטיקירן די רעגירונג. דאָס זיינען ניט קיין אומוויכטיגע ברכות און מען הויבט זיי ערשט אָן אָפּשאַצן, ווען זיי ווערן באַדראָעט.

אָרעמע מענטשן און די, וואָס זיינען שאַרף קריטיש צו דער רעגירונג און צום הערשנדיגן קלאַס, האָבן נאָך אַלץ די פרייהייט צו שרייבן און צו דרוקן פּאַמפלעטן און פלוג־בלעטלעך און צו דערקלערן זייער שטאַנדפּונקט.

קיינער טאָר ניט אונטערשאַצן די ווערט פון אָט־דער פרייהייט פון דער פּרעסע און פון וואָרט, וואָס מיר באַזיצן נאָך, און מיר טאָרן ניט אויפגעבן דעם קאַמף אָט־די פרייהייטן אָנצוהאַלטן.

און מיר ענגלענדער באַזיצן נאָך אַנדערע פרייהייטן פון ניט קיין קליינער ווערט. מיר האָבן די פרייהייט זיך אָפּצוזאָגן פון אַרבעט און פון לוין. אין ענגלאַנד קאָן מען ניט צווינגען קיין מענטשן, ווי מען טוט עס אין דייטש־לאַנד און אין איטאַליע, צו אַרבעטן. עס איז אמת, אַז אין ניין פאַלן פון צען וועט הונגער צווינגען דעם מענטשן צו אַרבעטן. פאַרדינען אַ לוין אָדער שטאַרבן איז אָפט די איינציגע ברירה. נאָר אויב אַ מענטש קאָן געפינען די מיטלען צו לעבן אָן אַ לוין פאַר אַ קירצערער אָדער פאַר אַ לענגערער צייט, האָט ער נאָך אַלץ אין ענגלאַנד אַ רעכט זיך אָפּצוזאָגן אָנצונעמען אַ דזשאַב. אָט־די פּריווילעגיע — כאָטש זי האָט אַ סך זייער ערנסטע חסרונות — איז זייער ווערטפול און זי קאָן באַנוצט ווערן ווי אַ מעכטיגער געווער אויף צו הויבן דעם לעבנס־מצב, אָדער אויף ניט צו דערלאָזן, אַז אָט־דער מצב זאָל זינקען. די פרייהייט זיך אָפּצוזאָגן פון אָננעמען אַ לוין קאָן פאַר־וואַנדלט ווערן אין עפּעס מעכטיגס — ווען אַרבעטער פאַראייניגן זיך אין אַ יוניאָן — און קאָן דינען ווי אַ מעכטיגער באַוועג־כח פאַר דעם וואוילזיין פון די אַרבעטנדיגע מאַסן.

בשעת אָבער מיר אָנערקענען די ברכה פון דער פרייהייט פון פּרעסע, פון וואָרט און דאָס רעכט זיך אָפּצוזאָגן פון אַרבעט, לאָמיר אויך אָנערקענען דעם כאַראַקטער און די געשיכטע און סוף כל סוף אויך די חסרונות פון דער פרייהייט, וואָס מיר באַזיצן, ווייל ניט אַלץ איז פרייהייט, וואָס ווערט באַצייכנט ווי פרייהייט, און אָפט דאַרפן קלענערע פרייהייטן באַגרענעצט ווערן אין די אינטערעסן פון גרעסערע פרייהייטן.

די בורזשואַזע געזעלשאַפט אָנערקענט מיטן מויל די סאָציאַלע אידעאַלן

פון פרייהייט, גלייכהייט און ברידערלעכקייט און גלויבט, אז זיי זיינען איינ־געוואָרצלט אין דעם אייביגן געזעץ, וואָס דער שכל האָט אַנטדעקט. זיי זיינען גערעכט, נאָר בורזשואזע אידעאַליסטן זיינען אָפּט אומבאַוואוסטזיניג וועגן דעם, אויף ווי ווייט זיי האָבן אַריינגעפּלאָכטן זייערע אייגענע אינטערעסן אין אָט־די באַגריפן. גלייכהייט און ברידערלעכקייט ווערן גאַנץ באַקוועם אָפּ־גערוקט צום הינטערגרונט און פון פרייהייט מאַכט מען אַ גרויס וועזן. עס איז דאָ אַ היסטאָרישע אורזאַך פאַר אַזאַ צוגאַנג. די קאָמערציעלע מיטל־קלאַסן זיינען געווען אַנטשלאָסן זיך צו באַפרייען פון יענע סאָציאַלע באַ־גרענעצונגען פון דער פעאָדאַלער אָרדענונג, וואָס האָבן געפּענטעט דעם פרייען האַנדל. די אָרגאַנישע סאָציאַלע סאָלידאַריטעט פון דער דאָרפישער סביבה האָט געשאַפן וויניג מעגלעכקייטן פאַר אַ ברייטן פאַרנעם פון דעם יחיד. די ליידנשאַפט צו פרייהייט איז געבוירן און אַנטוויקלט געוואָרן אין די שטעט און צווישן די נייע מיטעלע קלאַסן. די קעמפערישע סוחרים און אינדוסטריאַליסטן פון אַכצענטן יאָרהונדערט האָבן קוים באַגריפן ווי ווייט עגאָאיסטישע און חזקה־אינטערעסן האָבן פאַרנומען אַ פּלאַץ אין זייער קאַמף פאַר פּאָליטישער און רעליגיעזער פרייהייט. די דערפאָלגרייכע פלוטאָקראַטן פון צוואַנציגסטן יאָרהונדערט זיינען פיל מער באַוואוסטזיניג און אַ סך מער אָפנהאַרציג. זיי פאָדערן פרייהייט צו קאָנען אויסאיבן אַן אומגעצוימטע עקאָנאָמישע מאַכט, וואָס גרענעצט זיך מיט הפקרות און ווערט זיך געגן וועלכן ניט איז רעגירונגס־קאָנטראָל.

אַזאַ פרייהייט איז ווירקלעך זייער געפערלעך. עס איז, נאַטירלעך, ניטאָ קיין אַבסאָלוטע פרייהייט. יעדע פרייהייט איז רעלאַטיוו. בלויז דאָס געזעץ קאָן אונז געבן פרייהייט. אַ פרייהייט, וואָס באַשטייט פון דער אָפּוועזנהייט פון וועלכע ניט איז באַגרענעצונגען, ווערט אוממעגלעך, אויב זי זאָל אָנ־געווענדט ווערן אומעטום. ווען עס זאָל ניט זיין קיין קאָנטראָל אויף די וועגן, צי די ימים, וואָלט דאָס געפירט צו קאַטאַסטראָפעס. ציוויליזירטע געזעל־שאַפטן פירן־איין קאָנטראָל און באַשרענקונגען אין באַצוג צו וועגן, ימים, באַן און לופט־פאַרקער.

אָט־די באַשרענקונגען זיינען טאַקע דערווידער פאַר נאַראָנים, נאָר זיי זיינען פולשטענדיג אין איינקלאַנג מיט דער גרעסטער מאָס פרייהייט פון פאַרקער פאַר דער גרעסטער צאָל מענטשן. מיין פרייהייט פון אינדיווידועלן אויטאָמאָביל־טרייבן אויף דעם ברייטן שליאַך ווערט ניט געשטערט דורך דעם, וואָס איך און אַנדערע, וואָס ווילן אָרומפאָרן, מוזן אָפּהיטן די געזעצן פון „טרעפיק"־ליכט.

די אָפּוועזנהייט פון באַשרענקונג און קאָנטראָל אין דער סאָציאַלער אָרדענונג וואָלט געווען פונקט אַזוי קאַטאַסטראָפאַל. און ווען מען זאָגט אונז, אַז אַ מענטש דאַרף זיין געבונדן אַזוי וויניג ווי מעגלעך אין פּרט פון וואוין־אָרט, גלויבן, מאָראַליטעט, באַשעפטיגונג, אָדער רעליגיע ווערן

מיר מיט רעכט פּאַרדעכטיג, ווייל אַ מענטש אָן פּאַראַנטוואָרטלעכקייט אָדער אָן לאָיאַליטעט איז ווי אַ בוים אָן וואָרצלען. אַ מענטש, וואָס וויל האָבן די פרייהייט צו באַטרייבן זיינע געשעפטן אינגאַנצן ווי אים ווילט זיך, אָדער אָפּלעבן אַלע זיינע יאָרן אויף זיין גע'ירש'נטן רייכטום און ניט בייטראָגן קיין שטאָך אַרבעט פאַר דעם וואוילזיין פון דער געמיינדע — אַזאַ מענטש איז ניט בלויז אַ רויבער, נאָר אויך אַ טיפּוש. דער קאָנטראָל, וואָס איז פאַרבונדן מיט געוויסנהאַפט־דורכגעפירטער אַרבעט, שפּייזט דאָס לעבן סיי מאַטעריעל און סיי גייסטיג; דאָס גיט אויסדרוק סיי צו די פיזישע, סיי צו די גייסטיגע און סיי צו די מאָראַלע כחות.

די מערסטע מענטשן וועלן צושטימען, אַז די באַשרענקונגען אויף די אַנטי־סאָציאַלע שטריכן פון „פרייהייט" זיינען ווינטשנסווערט. צוריק מיט הונדערט און צוואַנציג יאָר האָבן באַלעבאַטים און אַרבעטער געהאַט אַ גרעסערע מאָס „פרייהייט" פון אָט־דעם סאָרט, ווי היינט־צו־טאָג. אַ מענטש האָט געמעגט אַרבעטן 16 שעה אַ טאָג, אַ קינד האָט געמעגט געשטעלט ווערן צו דער אַרבעט אין עלטער פון זעקס יאָר, אַ פרוי האָט געמעגט אַרבעטן צוועלף שעה אונטער דער ערד, שלעפּנדיג וועגענער מיט קוילן איבער הורבעדיגע, נאַסע, פינצטערע און בלאָטיגע גאַנג־וועגן, מיט אַ כאָמוט אויף אירע אַקסל, ווי אַ פערד.

אַזאַ פרייהייט עקזיסטירט מער ניט. אויך טאָרן די באַלעבאַטים מער ניט געבן די אַרבעטער אַ צעטל אָנשטאָט וועידזשעס, וואָס ער זאָל קאָנען אויסבייטן אויף סחורה ביי דעם באַלעבאָס אין קראָם, וואו מען זאָל אים קאָנען באַשווינדלען דורך צו־הויכע פרייזן.

אָט־די „פרייהייטן" פון יאָר 1820 האָבן פאַרוואַנדלט דאָס לעבן אין אַ גיהנום. זיי זיינען געווען דורכאויס שעדלעך. די ענגלענדער זיינען געווען גערעכט, ווען זיי האָבן אָט־די „פרייהייטן" אָפּגעשאַפט. זייער צוריקקער אין וועלכער ניט איז פאָרם מוז קריגן אָן אַנטשלאָסענעם ווידערשטאַנד.

איצט, אַז מיר האָבן דאָס אַלץ קלאָר געמאַכט, קאָנען מיר זיך צוריק־קערן צום פּונקט, וואו מיר האָבן אָנערקענט די ווערט פון דער פרייהייט זיך אָפּצוזאָגן פון אַרבעט און פון לוין. אויב מיר דאַרפן ניט אונטערשאַצן אָט־די ווערט, דאַרפן מיר זי אָבער אויך ניט איבערשאַצן. די, וואָס זיינען אָפּהענגיג פון אַ לוין, וועלן בעסער פאַרשטיין די נעגאַטיווע זייט פון אָט־דער ווערט, איידער די, וואָס צאָלן דעם לוין. אַ מענטש קאָן טאַקע זיין פריי זיך אָפּצוזאָגן פון אָננעמען אַ לוין, נאָר אַזאַ אָפּזאָג מיינט, אַז ער מוז אויף אַ וועלכן ניט איז אופן לעבן אָן אַ לוין. אין אַלגעמיין גענומען, איז גראָד דערפאַר טאַקע אוממעגלעך פאַרן אַרבעטער זיך אָפּצוזאָגן פון זיין לוין. אָפּגעזונדערט פון זיין טרעיד־יוניאָן, האָט דער אַרבעטער ניט קיינע רעזערוון און קיינע קוואַלן פון הכנסה. ער קאָן לאַנג ניט אויסקומען אָן אַ לוין; ער קאָן ניט קריגן קיין שטיצע, אויב ער זאָגט זיך אָפּ פון

אַרבעט; ער קאָן ניט עפּענען קיין געשעפט פאַר זיך אַליין; ממילא איז ער אָפּהענגיג פון די, צו וועמען עס געהערן די פּראָדוקציע־מיטלען. ער מוז אָננעמען דעם לוין, אָדער ער וועט אויסגיין פון הונגער.

א מענטשנ׳ס פריהייט זיך אָפּצוזאָגן פון א לוין איז, הייסט עס, דאָס רוב — כמעט ניט אינגאַנצן — אַן אילוזיע.

* * *

עס איז דאָ נאָך א שטריך פון פריהייט, וואָס איז פּונקט אַזוי וויכטיג ווי די ביז־איצט דיסקוטירטע. ביז איצט האָבן מיר גערעדט וועגן פריהייט אין דעם זין פון זיין פריי פון באַשרענקונג און קאָנטראָל. דאָס איז א נעגאַטיווער צוגאַנג. אַזא פריהייט איז אָנגעלייגט בלויז ביי די, וואָס פאַרמאָגן פינאַנציעלע רעסורסן; זי ברענגט א ווייניגער פריילעכן גרוס צו די, וואָס האָבן ניט קיין פאַרמעגנס.

פריי־זיין פון דרויסנדיגע באַשרענקונגען, וואָס שטערן אונז צו געניסן פון די גוטע זאַכן אין לעבן, איז גאַנץ אַנדערש פון דער פריהייט צו האָבן א צוטריט צו אָט־די זאַכן. די מאַסן דאַרפן האָבן — און די קריסטלעכע מאָראַל פאָדערט עס פאַר זיי — אָט־די פריהייט צו קריגן א צוטריט צו גוטע זאַכן, די פריהייט פון געלעגנהייטן.

ווען איך האָב געאַרבעט ווי אַן אינזשעניר אין דער לערע און האָב געלעבט אויף 13 שילינג א וואָך, בין איך געווען פריי — ווי יעדער איינער אין ענגלאַנד — צו רויכערן ציגאַרן, אָדער צו באַזוכן די ריוויערא. קיין שום געזעץ איז מיר ניט געשטאַנען אין וועג. אין אַנדערע לענדער ליידן מענטשן יאָ פון אַזעלכע באַגרענעצונגען. אין געוויסע לענדער טאָרן נעגערן זיך ניט באַנוצן מיט געוויסע לוקסוסן און פּריווילעגיעס, מעגן זיי זיין ווי פייאיג און גרייט צו באַצאָלן דערפאַר. אַפילו דער זוניגער טראָטואַר אויף דער גאַס איז פאַר זיי פאַרבאָטן. ביי אונז איז עס ניט אַזוי. איך בין „פאָרמעל" געווען פריי, ווי די לאָגיקער זאָגן, צו טאָן אָט־די זאַכן. און מיר ענגלענדער באַזיצן א גרויסע „פאָרמעלע" פריהייט און א ברייטע דער־לויבעניש צו געניסן וויפיל אונזער האַרץ גלוסט פון א גרויסער צאָל לוקסוסן און באַקוועמלעכקייטן.

א „פאָרמעלע" דערלויבעניש איז אָבער ניט קייןווירקלעכע מעגלעכקייט. דאָס רעכט און די געלעגנהייט זיינען זייער ווייט איינס פון צווייטן. דער אַרבעטער האָט די „פאָרמעלע" פריהייט צו רויכערן ציגאַרן. נאָר אַזוי ווי ער איז אָרעם, האָט ער ניט די מעגלעכקייט דערצו. די „פאָרמעלע" דער־לויבעניש איז נוצלאָז. אין באַצוג צו רויכערן ציגאַרן פעלט אים פריהייט. די פאָרמעלע דערלויבעניש מיינט פאַר אים גאָר ניט. און אַזוי איז דאָס אויך דורכאויס אין דער געזעלשאַפט. די אמת׳ע פריהייט — די פריהייט, וואָס מיינט טאַקע עפּעס — דאָס איז א זעלטענע זאַך. וואָס פאַר א פריהייט

באזיצט די דורכשניטלעכע ענגלישע באַלעבאָסטע אין די קראָמען פון דער וועסט־ענד, וואָס רייצן אַזוי איר פאַרלאַנג? דער מאַנגל פון געלט אין קעשענע רעדוצירט די פרייהייט צו נול פאַר ניין און נײַנציג פון יעדע הונדערט קויפער. בלויז די געציילטע אויסדערוויילטע — די מיטעלע און העכערע קלאַסן — די מענטשן, וואָס האָבן אי די פאָרמעלע פרייהייט און אי די פרייהייט פון רעאַלער מעגלעכקייט — שרייען אויס העכער פון אַלעמען זייער ליוב־געזאַנג צו דער ענגלישער פרייהייט און זיי זיינען פונקט אַזוי סענסיטיוו בנוגע יעדן פאַרזוך צו קאָנטראָלירן אָדער באַשרענקען די אָנ־זאַמלונג אָדער דעם געברויך פון זייער רייכטום ווי זיי זיינען גלייכגילטיג צום פאַקט, וואָס ענגלישע פרייהייט איז כמעט אַ טויטער בוכשטאַב פאַר די מאַסן. די, וואָס באַרימען זיך אַזוי שטאַרק מיט דער פרייהייט, זיינען גאָרנישט טעטיג אויף דעם געביט פון פאַרגרעסערן די פרייהייט פון געלעגנהייט פאַר אַלעמען.

דער ענגלישער אַרבעטער באַזיצט אַזוי אַרום אַ ברייטע פאָרמעלע פריי־הייט, אָבער אין דער ווירקלעכקייט איז זי גאָר שמאָל. ער איז פריי צו גיין אין קירך, און ער קאָן גיין אין וועלכער קירך ער וויל. „פאָרמעל" איז ער פריי צו נעמען זיך צו וועלכער ניט איז אַרבעט, וואָס ער קלייבט אויס פאַר זיך. ער איז פריי ניט צו גיין אַרבעטן. „פאָרמעל" איז ער פריי צו זאָגן זיין פאָרמאַן אָדער דעם מענעדזשער — שריפטלעך אָדער מינדלעך — וואָס ער דענקט וועגן דער „עפישענסי", אָדער די מעטאָדן פון קאָנטראָל אין זיין פאַבריק, אָדער וועגן דער באַהאַנדלונג, וואָס ער און זיינע מיטאַרבעטער קריגן. וואָס קומט אָבער אַרויס פון אָט־דער גאַנצער פרייהייט? זיין געלעגנ־הייט איז באַגרענעצט דורך דעם, וואָס ער מוז אָנהאַלטן אַ „דזשאָב". אָט־די נויטווענדיגקייט פאַרמאַכט אים דאָס מויל און ער קאָן ניט זאָגן קיין וואָרט וועגן די זאַכן, וואָס רירן אים אָן מער פון אַלץ. אָט־די נויטווענדיגקייט שטערט זיין פרייהייט פון באַוועגונג און אויסוואַל. זיין ווירקלעכע טעגלעכע אַרבעט, איר כאַראַקטער און קאָנטראָל, און זיין פרייהייט אין שאַפּ גופא — דאָס זיינען פאַר דעם אַרבעטער אַ סך וויכטיגער, איידער די פיל־גערימטע דעמאָקראַטישע פרייהייטן — אַ סך מער, למשל, ווי דאָס רעכט צו שטימען פאַר זיין קאַנדידאַט אין פאַרלאַמענטאַרישע אָדער מוניציפּאַלע וואַלן. זיין פרייהייט צו וואַרפן די אַרבעט און זוכן אַן אַנדער דזשאָב אין אַ צייט, ווען אַ מיליאָן אָדער מער אַרבעטלאָזע קוקן בלויז אַרום צו פאַרנעמען דעם פּלאַץ וואָס ער פאַרלאָזט, אויף וואָסערע ניט איז באַדינגונגען — אָט־די פרייהייט זיינע איז זייער באַגרענעצט. דאָס זעלבע איז אויך מיט זיין פרייהייט זיך צוצופּאַסן צו אַן אַנדער אַרבעט, אויב ער געפינט אויס, אַז זיין איצטיגע אַרבעט שטימט ניט מיט זיינע נייגונגען אָדער פייאיגקייטן. בלויז געציילטע עטלעכע וואָכן טיילן אים אָפּ פון הונגער. זיין לוין איז פּינקטלעך אויס־גערעכנט צו באַזאָרגן אים מיט חיונה און מער ניט.

דער טראַמוואַי־קאָנדוקטאָר, דער שלאָסער און דער שאַפּ־געהילף, וואָס

קריטיקירן די פאַרוואַלטונג, זיינען שוין פאַרפאַלענע. בלויז אונטער די פליגל פון אַ מעכטיגער יוניאָן וואָגן זיי אַרויסצוברענגען זייערע קלאַגעס.

אויב אינדיווידועלע פרייהייט מיינט „מעגן טאָן וואָס איך וויל", אויס־דריקן מיין פערזענלעכקייט דורך געדאַנק, וואָרט און האַנדלונג, דעמאָלט פאָדערט זיך מער, ווי בלויז די אָפּוועזנהייט פון פאַרבאָט. אמת'ע פרייהייט מיינט שאַפן געלעגנהייטן פאַר אַלעמען. אין אַ לאַנד, וואו גרויסע מאַסן מענטשן האָבן ניט גענוג באַצאָלטע אַרבעט און גענוג פרייע צייט צו געניסן די פרוכט פון דער אַרבעט; אַ לאַנד, וואו אין־דער־מיט פון פּאָטענציעלער שפע איז אַ העלפט פון דער באַפעלקערונג ניט־דערנערט און האָט ניט קיין פרייהייט אין דעם זין פון געלעגנהייט צו קריגן בילדונג, אויסצוקלייבן פאַר זיך אַ פּראָפעסיע, צו זיין געזיכערט אין פאַלן פון קראַנקהייט, עלטער אָדער עקסידענט — אַזאַ לאַנד וואָלט געמענגט אויף אַ ווייל זיך אויפהערן באַרימען מיט דער פרייהייט, וואָס די איינוואוינער פאַרמאָגן, און בעסער אָנהויבן שטרעבן צו די פרייהייטן, וואָס זיי האָבן ניט.

דאָס צונעמען די מעגלעכקייט פאַר אַ שעפערישן לעבן

אפשר דער ערגסטער שטריך פון מאָדערנעם אינדוסטריאַליזם איז דאָס, וואָס ער גיט ניט קיין מעגלעכקייט די מענטשן און ספּעציעל דער יוגנט צו פירן אַ שעפערישן לעבן. די בעסטע זאַכן אין אונזער וועלט זיינען ניט די וואָס קאָסטן אַ סך. די ליבע צו דער נאַטור, די צוגעבונדנקייט צו ביכער, די פרייד פון מוזיק — דאָס זיינען די צוגענגלעכסטע דערפאַרונגען. זיי קאָסטן ווייניג געלט, און דעריבער מיינט מען, אַז זיי זיינען צוגענגלעך פאַר אַלעמען. איז דאָס אמת? מען דאַרף האָבן געלט אויף צו קויפן ביכער און מען דאַרף האָבן פרייע צייט און בילדונג, כדי צו קאָנען זיי לייענען מיט נוצן און מיט הנאה. מוזיק פאָדערט פרייע צייט און צוגרייטונג, און ליבע צו דער נאַטור פאָדערט אַ צוטריט צו דעם לאַנד. גיט נאָר אַ מאָל אַ טראַכט וועגן דעם בילד פון דער אָרעמקייט אין ענגלאַנד, ווי סער דזשאָן בויד אָר מאָלט עס און אויף דעם בילד פון די הייזער אין די קריזיס־דיסטריקטן און פרעגט זיך אַליין: וואָס פאַר אַ געלעגנהייט האָבן הונדערטער טויזנטער פון מיינע מיט־בירגער צו געניסן אפילו פון אָט־די ווייניג־קאָסטנדיגע מיטלען צו אַ שע־פערישן לעבן, וואָס דאָס קריסטנטום פאָדערט ווי יעדן איינעמ'ס איינגעבוירן רעכט?

שטעלט זיך פאָר, אַז איר אַליין לעבט אונטער די באַדינגונגען, וואָס מיליאָנען טראָגן־איבער — אַזוי פאַראָרעמט, אַז איר האָט ניט גענוג צו עסן, און צוזאַמענגעדריקט זעקס מענטשן אין איין צימער — ווי ווייט וואָלטן אייך דעמאָלט אינטערעסירט אָט־די פּשוט'ע, סאַמע נויטיגע און סאַמע צוגענגלעכע דערפאַרונגען? וויפיל גייסטיגן מוט און ענערגיע וואָלט

איר פֿאַרמאָגט אויף צו זוכן און קולטיווירן אָט־די שעפֿערישע זאַכן אין לעבן, און וואָס פֿאַר אַ געלעגנהייטן וואָלטן אייערע קינדער געהאַט אויף אויסצואוואַקסן מיט אַ נייגונג צו אַזעלכע זאַכן?

מען דאַרף וועגן דעם קיין סך רייד ניט פֿאַרלירן. צו רעדן וועגן אַ שעפֿעריש לעבן ווי אַ מעגלעכקייט פֿאַר דער ברייטער מאַסע ביי אונז אין לאַנד איז אַ פֿאַרס. אויב מיר באַדויערן טאַקע די נידעריגע געשמאַקן פֿון די מאַסן, וואָלטן מיר באַדאַרפֿט פֿריי־מאַכן אַ וועג, וואָס פֿירט צו העכערע געשמאַקן. אַ ברייט שעפֿעריש לעבן איז פֿאַר־די מאַסן אַ פֿאַרבאָטענע זאַך.

די פֿאַרלייקענונג פֿון פֿריינטשאַפֿט

אַלע מענטשן זיינען ביי זיך אין האַרצן מאָראַלע באַשעפֿענישן. דער מאָראַלער געפֿיל קאָן ווערן צעקרימט און פֿאַרדאָרבן דורך די אומשטענדן פֿון לעבן אָדער דורך דעם אוממאָראַלן כאַראַקטער פֿון דער געזעלשאַפֿט. בשעת מלחמה הענגט שטענדיג אין דער לופֿטן, לערנט מען מענטשן די קונסט פֿון מאָרדן, גלייך ווי דאָס וואָלט געווען די העכסטע אויפֿגאַבע אין לעבן. גרויזאַמקייט ווערט אַנטוויקלט ווי אַ טוגנט און די איבונג מיט דעם באַיאָנעט לערנט דעם מענטשן די נייסטע פֿלינקע מעטאָדן פֿון ברוטאַליטעט.

אָבער דאָס אַלץ איז אַ פֿאַרגוואַלדיגונג פֿון די איינגעבוירענע מאָראַלע געפֿילן. עס פֿאָדערט זיך שטרענגע דיסציפּלין אויף איינצוגלידערן ברוטאַלי־טעט אין דעם מענטשן.

אַ געפֿיל פֿון קרובה׳שאַפֿט מיט די מיטמענטשן און מיט דער וועלט אין אַלגעמיין איז אַ וויכטיגער טייל פֿון די פֿונדאַמענטאַלע מאָראַלע געפֿילן. קיין געפֿיל פֿאַרשאַפֿט ניט קיין גרעסער גליק, ווי דער געפֿיל פֿון קרובה׳שאַפֿט און חברישקייט, און אין געגנזאַץ צו דער ברוטאַליטעט פֿון דער מלחמה־מאַשין איז אַנטוויקלט געוואָרן די חברישקייט פֿון די סאָלדאַטן — אַ חבריש־קייט, וואָס האָט איבערגעלאָזט ניט איין סאָלדאַט מיט אַ געפֿיל פֿון עפּעס אַ פּוסטקייט, ווען זיין רעגימענט איז פֿאַנאַנדערגעלאָזט געוואָרן און ער אַליין האָט זיך צוריקגעקערט צו אַן אינדוסטריעלער וועלט, וואו ס׳האָט געפֿעלט דער עלעמענט פֿון חברישקייט.

אונזער עצם געפֿיל פֿון רעכט און יושר הענגט־אָפּ טיילוייז פֿון אונזער געפֿיל פֿון געמיינשאַפֿטלעכקייט און חברישקייט. אויב אונז פֿעלט־אויס אָט־דער געפֿיל, זיינען מיר צעקאַליעטשעטע וועזנס. אויב די געזעלשאַפֿט, אין וועלכער מיר לעבן, פֿירט אָן אַ קריג נעגן אונזערע העכסטע אידעאַלן און שטרעבונגען און קומט אין צוזאַמענשטויס מיט דעם, וואָס מיר האַלטן פֿאַר מאָראַליש און גערעכט — דעמאָלט ליידן מיר פֿון אַ געפֿיל פֿון דערשלאָגנקייט און די האַרמאָניע פֿון לעבן ווערט פֿאַרוואַנדלט אין אַ דיסהאַרמאָניע.

די וועלט פֿון פֿינאַנץ־קאַפּיטאַליזם שאַפֿט גראָד אַזאַ געפֿיל פֿון דיס־

האַרמאָניע, און דאָס נעמט זיך דערהויפּט פון דעם פאַקט, וואָס די מאָדערנע אינדוסטריע באַהאַנדלט מענטשן ווי מיטלען און ניט ווי צילן. די מענטשן זיינען ווי מאַשינען, און זייער פונקציע איז צו שפּילן זייער ראָל אין שאַפן פּראָפיטן.

בעת דער לעצטער וועלט־מלחמה האָט אויף מיר געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק די ענדערונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין דעם אויסקוק פון אַ געוויסן יונגן אָפיצער. ער איז געקומען צוריק פון פראָנט מיט דעם אויסרוף: „די סאָלדאַטן זיינען וואונדערבאַר!" ער האָט גענומען דערציילן וועגן זייערע אַקטן פון איינזעעניש מיט אַנדערע, פון לוסטיגקייט און העלדישקייט. דער זעלבער אָפיצער פלעגט צו מיר קומען אָפט פאַר דער מלחמה, בשעת ער איז געווען דער הויפּט פון אַ גרויסער אינדוסטריעלער פירמע, און ער פלעגט זיך ביטער באַקלאָגן אויף דער קריגערישקייט און אומדאַנקבאַרקייט פון די אַרבעטער. דאָס זיינען געווען דער זעלבער סאָרט מענטשן און ער איז געווען דער זעלבער סאָרט אָפיצער. דער אונטערשייד איז געווען ניט אין דעם ראַנג, נאָר אין דעם געפיל פון געמיינשאַפטלעכקייט. די געמיינשאַפטלעכקייט אין דעם רעגימענט אין דער צייט פון געפאַר און דראַנג איז געווען אַן אמת'דיגע.

דאָס זעלביגע פירט צו אַ דיסהאַרמאָניע אין די ברייטערע קרייזן פון אימפּעריאַליזם און בנוגע דעם באַזיץ פון קאָלאָניעס. כל זמן נאַציאָנאַלע מינאָריטעטן און קאָלאָניאַלע פעלקער ווערן באַנוצט הויפּטזאַכלעך ווי מיטלען אויף צו דעראָבערן רייכטום און אויסשפּרייטונג, ווערט די פונדאַמענטאַלע שטרעבונג צו געמיינשאַפטלעכקייט פאַרגוואַלטיגט און דעם מענטשנ'ס מאָראַלער כאַראַקטער ווערט אין אָט־דעם זין אונטערדריקט.

דעריבער ליידט דער מאָדערנער מענטש פון דיסהאַרמאָניע ניט נאָר אין זיין אינדוסטריעל־ און האַנדלס־לעבן, נאָר אויך אין דעם אינטערנאַציאָ־נאַלן לעבן. די זעלבסטשטענדיגקייט פון מלוכות און די הערשאַפט איבער מינאָריטעטן און פעלקער איז אין ווידערשפּרוך מיט דער איינגעבוירענער דורשט נאָך פריינטשאַפט. עפּעס אין דעם מענטשן, וועלכער פאַרמאָגט אַ געהעריג־אַנטוויקלטן געפיל פון געזעלשאַפטלעכקייט, קאָן קיינמאָל ניט — און טאָר קיינמאָל ניט — זיין צופרידן מיט אַ באַן, וואו געוויסע וואַגאָנען זיינען רעזערווירט פאַר איין קאָליר מענטשן און אַנדערע וואַגאָנען פאַר אַן אַנדער קאָליר — ווי אין אינדיע, וואו די וואַגאָנען זיינען פאַר אינדוסן און יענע פאַר אייראָפּייער. אַזעלכע זאַכן — וואָס מיר זאָלן ניט זאָגן וועגן זייער נויטווענדיגקייט אונטער ספּעציפישע אומשטאַנדן — זיינען אַ פונדאַמענטאַלע אומרעכט. דאָס הייסט, זיי זיינען אַן אומרעכט דערפאַר, וואָס אונזער קריסטלעכער גלויבן לערנט אונז, אַז ברידערלעכקייט איז דער אמת פון אונזער מענטשלעכקייט.

דער נאַציאָנאַלער געפיל איז אַ גוטע זאַך און די ליבע צום אייגענעם

לאנד איז אַ נאָבעלע טוגנט, נאָר ליבע צו דער מענטשהייט דאַרף זיי איבער־שטייגן. איינס פּאָרט זיך מיטן צווייטן, און ביידע פאָדערן באַפרידיגונג אין דעם פולן זין, כּדי צו דערגרייכן אַ יושר׳דיגן צושטאַנד.

סוף כּל סוף איז עס די זעלבע זאַך אין דער באַציאונג צווישן מענער און פרויען. אַן פולשטענדיגער גלייכהייט, אָן דער באַזייטיגונג פון די לעצטע שפּורן פון אונטערדריקונג און עקספּלואַטאַציע קאָן דער פולער פאַרגעניגן פון די פאַרהעלטענישן צווישן די געשלעכטן ניט פאַרווירקלעכט ווערן.

כּדי צו דערגרייכן אַן אמת׳ע מאָראַלע אייניגקייט, דאַרף איינגעשטעלט ווערן אַ פולשטענדיגע פאַרגאַנצונג, אַ סינטעז פון דעם יחיד און דער געזעל־שאַפט. אין אָט־דעם סינטעז פילט דער מענטש אַ פרייד, וואָס איז אוממעגלעך אויסער אַזאַ סינטעז. אויף צו דערגרייכן אַזאַ האַרמאָניע פאָדערט זיך אומ־אויפהערלעכע אַרבעט און מסירת־נפש. קיינער קאָן ניט געניסן די פולע פרייד פון לעבן ביז אַלע וועלן פון דעם ניט געניסן, ווייל בלויז דעמאָלט, ווען אַלע געניסן פון אָט־דער פרייד, געפינט אונזער דורשט נאָך פריינטשאַפט די ענדגילטיגע באַפרידיגונג.

די נאָבעלע ווערטער פון יודזשין וו. דעבס געפינען אַן אָפּקלאַנג אין אַלע דורות: „כּל זמן עס איז דאָ אַ נידעריגערער קלאַס, בין איך איינער פון אים; כּל זמן עס איז דאָ אַ פאַרברעכערישער עלעמענט, בין איך אַ טייל פון אים, און כּל זמן אַ מענטש זיצט הינטער גראַטעס, בין איך ניט פריי.״

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פלאַנירט־אויס די נייע געזעלשאַפט

1. דער נייער עקספּערימענט

פון אַט־דער צעטרייסלטער קאַפּיטאַליסטישער וועלט פון שטורעם און דראַנג, וואו אַלטע זיילן פון דער געזעלשאַפט ברעכן צוזאַמען, וואו מאָראַל ווערט פאַרגוואַלטיגט, וואו וויסנשאַפט ווערט געפּענטעט, וואו אינדוסטריע ווערט געשטערט און וואו אָרעמקייט וואַקסט אָן אָפּשטעל, גייען מיר ענדלעך אריבער צו דער סאָוועטישער וועלט.

דער פאַרבאַנד פון סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליקן, וואָס דאָס איז דער מער ריכטיגער, כאָטש פאַר די ענגלישע לייענער ווייניגער באַקאַנטער נאָמען איידער רוסלאַנד, שפּרייט זיך אויס אויף צוויי־דריטל פון אַזיע און אויף דעם גרעסטן טייל פון מזרח־אייראָפּע און באַזיצט די גרעסטע אומ־אונטערבראָכענע טעריטאָריע אין דער וועלט. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַר־נעמט אַ זעקסטל פון דער ערד — דאָס סאָציאַליסטישע זעקסטל — און פּערצן ימים מיט דריי אָקעאַנען — דער אַרקטישער, אַטלאַנטישער און פּאַ־ציפישער — באַוואַשן זיינע ברעגן. צו צפון ציט זיך זיין טעריטאָריע ביז צו אַרום 621 מייל פון דעם נאָרט־פּאָל; דרום־צו איז ער אַ סך נעענטער צום עקוואַטאָר, ווי דער גיבראַלטאַר. זיין קלימאַט פאַרמאָגט אַלע גראַדאַציעס — פון אַרקטישע ביז סוב־טראָפּישע; עס איז אַ לאַנד פון צפון־בערן און פון טיגערן; פון אַרקטישן מאָך, טייטלען־פּאַלמעס און גערדיכטע באַמבו־קוסטעס.

מיט קנאַפּע אויסנאַמען, פאַרמאָגט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד יעדן נאַטיר־לעכן קוואַל פון רויוואַרג, וואָס איז נויטיג פאַר מאָדערנער אינדוסטריע: אייזן, קוילן, באַוול, מער ווי העלפט פון דעם גאַנצן וועלט־זאַפּאַס פון אויל און מינעראַלע רייכטימער, וואָס זיינען פונקט אַזוי גרויס אין קוואַנטיטעט, ווי זיי זיינען פאַרשיידנאַרטיג אין זייער מין.

אַט־דער וועלט־אינזל, ווי סער העלפאָרד מעקקינדער האָט איינמאָל אַזוי בילדלעך כאַראַקטעריזירט אַט־דאָס לאַנד, קאָן זיך אַליין באַזאָרגן מיט אַלעם נויטיגן; זיין פּאָטענציעלע רייכטום האַלט ביים שנעלן פאַרווירקלעכט ווערן.

דער גורל האָט זיכער באַשטימט רוסלאַנד ווי אַ בינע פאַר דער ערשטער סאָציאַליסטישער ציוויליזאַציע. די גאַנצע וועלט פאַרמאָגט ניט אַזאַ אויס־שטאַטונג, וואָס זאָל זיין אַזוי צוגעפּאַסט פאַר אַן עקספּערימענט, וואָס זיין דערפאָלג מוז ביים אָנהויב אומפאַרמיידלעך פירן צו אַ פיינטלעכער אַרומ־רינגלונג.

דאָס סאָציאַליסטישע זעקסטל פון דער ערד איז שוין אַרויס פון דער עקספּערימענטאַלער שטופע. מיט יעדן יאָר זיינען מיר אין אַלץ אַ בעסערער לאַגע דאָס אָפּצושאַצן. די סאָוועטישע געזעלשאַפטלעכע אָרדענונג איז ווייט פון פולקאָמענהייט. אויף אַ סך געביטן האָט נאָך דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַר זיך אַ לאַנגן וועג. שוועריגקייטן זיינען אין אָנהויב געווען אומפאַרמייד־לעך. די גרויס פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט געמאַכט אָט־די שוועריגקייטן אויסצוזען אומבאַזיגבאַר. נאַטירלעך קאָן מען די נייע אָרדענונג קריטיקירן אויף הונדערט מינדערוויכטיגע פּונקטן, נאָר די הויפּט דערגרייכונגען אין לויף פון די לעצטע צוויי און צוואַנציג יאָר זיינען אַזוי גרויס און דער פאָר־שריט אין די לעצטע זעקס יאָר — זינט דער רעזשים איז ענדלעך געוואָרן פולשטענדיג סאָציאַליזירט — איז אַזוי קאָלאָסאַל, אַז די דרויסנדיגע וועלט קאָן זיך שוין מער ניט דערלויבן צו איגנאָרירן אָט־די דערשיינונג. איבלען, וואָס אין אַנדערע לענדער מאַכן זיי צונישט די וויסנשאַפט און פאַרוואַנדלען אין אַ חוזק די קריסטלעכע מאָראַליטעט, פאַרשווינדן ווי נאָר די סאָציאַליס־טישע ציוויליזאַציע פון מזרח פאַרנעמט דעם פּלאַץ פון דער פּלוטאָקראַטישער אָרדענונג און הערשאַפט פון מערב.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד זיינען אַלע פאַבריקן, מינען, אייזנבאַנען, שיפן, לאַנד און האַנדלס־אָרגאַניזאַציעס דאָס אייגנטום פון דעם גאַנצן פאָלק. דאָס עקאָנאָמישע און סאָציאַלע לעבן פון דעם לאַנד ווערט פּלאַנירט אין די אינ־טערעסן פון דער געזעלשאַפט. די פולשטענדיגע גלייכהייט מאַכט מעגלעך פאַר די בירגער — אָפּגעזען פון זייער ראַסע אָדער נאַציאָנאַליטעט — צו באַטייליגן זיך לויט זייערע פייאיגקייטן אין דער אָנפירונג מיט דער מלוכה. די פולשטענדיגע גלייכהייט פון די געשלעכטער (גלייכער לוין פאַר גלייכער אַרבעט) איז אַ פונדאַמענטאַלער געזעץ. גלייכע געלעגנהייטן פאַר בילדונג ווערן געשאַפן פאַר אַלעמען איבערן גאַנצן לאַנד; דער עלטער, אין וועלכן מען מעג פאַרלאָזן די שול, האַלט ביים געהעכערט ווערן ביז זיבעצן יאָר, און סטודענטן אין די אוניווערזיטעטן קריגן סטיפּענדיעס. אַלע ווערן באַ־זאָרגט מיט אַרבעט; קיין אַרבעטלאָזיגקייט איז ניטאָ; צו עקאָנאָמישע קריזיסן איז געקומען אַ סוף; פרייזן האַלטן אין איין פאַלן און דער לוין שטייגט. דער מאַקסימום אַרבעטס־טאָג איז אַכט שעה; דער דורכשניטלעכער אַרבעטס־טאָג איז זיבן שעה. אַלע אַרבעטער קריגן יערלעך אַ באַצאָלטע וואַקאַציע פון ווינציגסטן צוויי וואָכן. פרייע מעדיצינישע הילף ווערט באַ־זאָרגט פאַר אַלעמען. ווען אַרבעטער ווערן קראַנק, קריגן זיי זייער פולן לוין,

גלייך ווי זיי וואָלטן געשטאַנען ביי דער אַרבעט. פּרוּיען קריגן אַ לאַנגן אור־לויב מיט פולן לוין פאַר און נאָכן קימפּעט. קיין בירגער פּראָפיטירט ניט פון פּראָדוצירן אַמוניציע. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז פאַר דעמאָקראַטיע, פאַר פרידן און פאַר דעם רעכט פון פעלקער אויף זעלבסט־באַשטימונג.

* * *

די רוסישע פּראָגראַם האָט מיך פאַרכאַפּט פון אָנהויב־אָן, ווי נאָר זי איז פאָרמולירט געוואָרן. גראַנדיעז לויט איר פאַרנעם, פּראַקטיש אין אירע דעטאַלן, וויסנשאַפטלעך לויט דער פאָרם, קריסטלעך אין גייסט, האָט אָט־די פּראָגראַם זיך אָנגעצייכנט אַן אויפגאַבע, וואָס איז נאָך קיינמאָל ניט אונטערנומען געוואָרן אין אַ מאָדערנער אָדער אַלטערטימלעכער מלוכה. דאָס איז אַ פּראָגראַם, וואָס טראַכט ניט אין טערמינען פון אַ פּריווילעגירטן קלאַס, נאָר אין טערמינען פון יעדן איינציקן מענטשן; ניט אין טערמינען פון פּראָפיטן פאַר געציילטע, נאָר אין טערמינען פון דינען אַלעמען; און אָט־די פּראָגראַם שטרעבט באוואוסטזיניק צו אָרגאַניזירן דאָס גאַנצע לעבן אויף אַ זעקסטל פון דער ערד, כדי אַ צוועלפטל פון דער באַפעלקערונג פון דער וועלט זאָל מיט דער צייט קאָנען געניסן פון אַלץ און יעדער איינער זאָל קריגן לויט זיינע באַדערפעניש.

די פּראָגראַם איז קאָלאָסאַל און אין דער אָנווענדונג צו די קאָנקרעטע פּראָבלעמען פון לעבן איז דאָס אינגאַנצן ניי. אידעאַליסטן פלעגן טרוימען וועגן אַזעלכע זאַכן, אָבער שטאַטסלייט האָבן דערפון קיינמאָל ניט געמאַכט קיין באַזע פאַר רעגירונג. דאָס איז אַ „מאַגנאַ קאַרטאַ" פאַר די אָרעמע, וואָס דערהויבט גאַנצע פעלקער צו אַ העכערן לעבנס־סטאַנדאַרד. אויף דעם בעסטן פאַל פלעגט מען פריער אַראָפּלאָזן אַ לייטער, אויף וועלכן געציילטע און געקליבענע יחידים פון דעם „נידעריגערן שטאַנד" האָבן זיך געקאָנט אַרויפדראַפּען צו פּריווילעגירטע פּאָזיציעס צווישן די פּריווילעגירטע קלאַסן. קיינמאָל איז דאָס גאַנצע פאָלק ניט באַטראַכט און ניט באַהאַנדלט געוואָרן ווי גלייכע. די פּראָדוקציע פון אַרטיקלען און פאַרשיידענע פאָרמען פון באַדינונג פלעגן איינגעאָרדנט אָדער דערלויבט ווערן ניט מיט אַן אויג אויף די פעסטגעשטעלטע באַדערפענישן פון אַ גאַנצער געמיינדע, נאָר ווי אַ מיטל פאַר פּראָפיטן פאַר די ערד־באַזיצער און די באַזיצער פון די פּראָדוקציע־מיטלען. געפירט האָט אַזאַ צושטאַנד צו אָרעמקייט פאַר אייניגע, צו רייכטום פאַר אַנדערע און צו אַן אַלגעמיינער צעטומלעניש און אומאָרדענונג פאַר אַלעמען.

להיפוך דערצו נעמט די רוסישע פּראָגראַם אַרום די געזעלשאַפט ווי אַ גאַנצע אין איין אַלגעמיינעם פּלאַן, נעמענדיג אין באַטראַכט די באַדערפע־נישן פון יעדן יחיד אין אַ בונד פון 170,000,000 *) — די באַדערפענישן

*) די באַפעלקערונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט דעם 17טן יאַנואַר, 1939, געציילט 170,467,168 מענטשן.

אויף די פאַרשיידענע סטאַדיעס פון לעבן — אַלס קינד, אַלס יוגנטלעכער און אַלס דערוואַקסענער, סיי אין צייט פון בליענדיקן געזונט און כח און סיי אין דער שטענדיגער צייט פון קראַנקהייט און אַלטקייט. די נויטווענדיגקייט צו באַזאָרגן אַ ריזיגע צאָל מענטשן פון פאַרשיידענע פעלקער מיט באַלויינטער אַרבעט און מיט גענוג אָפּרו און פאַרוויילונג, אַזוי אַז זיי זאָלן זיין געזיכערט מיט געהעריגע אַרבעטס־באַדינגונגען ווי פּראָדוצירער און קאָנען באַפרידיגן זייערע באַדערפענישן ווי געברויכער — דאָס אַלץ ווערט איצט אַריינגענומען אין אַ פּלאַן, וואָס איז וויסנשאַפטלעך לויט זיין פאָרמולירונג און ריזיג לויט זיין פאַרנעם.

דער סאָוועטישער פּלאַן שטעלט מיט זיך פאָר אַ שאַרפן קאָנטראַסט צו דער פּלאַנלאָזער קאַפּיטאַליסטישער וועלט, וואו די באַזאָרגונג פון די באַ־דערפענישן ווערט איבערגעלאָזט צום צופאַל, וואו איך קאָן קויפן, אויב איך האָב געלט, און אויב איך האָב ניט קיין געלט, מוז איך שמאַכטן אין נויט. דאָס איז אַ וועלט, וואו פּריוואַטע פּערזאָנען אָדער גרופּן, וואָס קאָנטראָלירן גרויסע קאַפּיטאַלן, האָבן די מאַכט אוועקצושטעלן מענטשן אַרבעטן ביי דזשאָבס, וואָס באַזאָרגן לוקסוס פאַר געציילטע, נאָר מאַכן דורך דעם טייערער און שווערער צו קריגן די נויטיגע לעבנס־מיטלען פאַר דער מערהייט. און ווידער, אויב איך בלייב אין אָט־דער צעטומלטער וועלט אָן געלט און אָן אַרבעט, בין איך און הונדערטער טויזנטער אַנדערע, וואָס זיינען אין דער זעלבער ביטערער לאַגע, פאַראורטיילט צו הונגער און אומטעטיגקייט, סיידן מיר ווערן געראַטעוועט דורך נישטיגער און דערנידעריגנדיגער צדקה. דאָס איז, צו לעצט, אַ וועלט, וואו אפילו מיט געלט בין איך קיינמאָל ניט אינ־גאַנצן זיכער, אַז איך וועל אין דער אַלגעמיינער פּלאַנלאָזיגקייט קאָנען באַ־פרידיגן מיינע רעאַלע און וועזנטלעכע באַדערפענישן אויף אַ געהעריגן אופן. איך מוז זיך פאַרלאָזן אויף דעם צופאַל ווי איינער פון די מיליאָנען אומ־אָרגאַניזירטע מענטשן, וואָס יעדער איינער גיט אוים זיין איינקונפט אויף זיין איינענעם צופעליגן שטייגער.

אויף צו קאָנען באַדינען אַלעמענס וועזנטלעכע באַדערפענישן פאָדערט זיך אָבער אַ פאַרצווייגטע אָרגאַניזאַציע, וואָס שטעלט צו דער פּראָבע די פייאיגקייט פון די העכסט־ציוויליזירטע און אינדוסטריאַליזירטע פעלקער. פון איין זייט פאָדערט זיך אַ גענוגנדיגע צאָל געבורט־היימען, קינדער־גערטנער, עלעמענטאַרע און הויך־שולן, לערער, פּראָפעסאָרן, דערפינדער און פאָרשער, מיט גענוג ברייטע מעגלעכקייטן צו לערנען מיט דער יוגנט די קונסט פון פּראָדוקציע און אָרגאַניזאַציע, אַזוי אַז אָט־די יוגנט זאָל קאָנען ווי געהעריג אַרבעטן נאָך דעם, ווי זי איז דורכגעגאַנגען די לערע. און פון דער צווייטער זייט פאָדערט זיך אַזאַ פאַרצווייגטע אָרגאַניזאַציע פאַר פּראָ־דוקציע און פאַר דער פאַרשפּרייטונג פון די פּראָדוקטן, אַז זי זאָל ברענגען צו יעדן איינעם אַ שטענדיגן שטראָם פון סחורות און באַדינונגען, וואָס נעמען

אַרום דעם גאַנצן געביט פון פּערזענלעכע באַדערפענישן, אָנהויבנדיק פון וואוינונגען, שפּייז, קליידער און טראַנספּאָרטאַציע, ביז מוזיק, קונסט, ליטעראַטור און אַלע קולטורעלע אַקטיוויטעטן.

ניט אַזוי געוואָגט און קאָמפּליצירט איז געווען דער פּלאַן, וואָס די רעגירונג פון רוסלאַנד האָט אָנגעהויבן פאָרמולירן באַלד אין די ערשטע טעג נאָך דער רעוואָלוציע. און די אַרענע פאַר דער דורכפירונג פון אַט־דעם פּלאַן איז געווען אַ לאַנד, וואו אַ פאַרעלטערטע און פעאָדאַלע סיסטעם פון אַגריקולטור האָט בלויז אין דער לעצטער שעה דערלויבט, אַז אינדוסטריען זאָלן שלאָגן וואָרצלען אין געוויסע פּלעצער און אויף אַ מאַסשטאַב, וואָס איז געווען נישטיק־קליין אין פּראָפּאָרציע צו דער גרויס פון דער רוסישער טעריטאָריע. אין אַגריקולטור, אין אינדוסטריע און אין בילדונג איז רוסלאַנד געווען הינטערשטעליג אויף אַ הונדערט יאָר אין פאַרגלייך מיט די לענדער פון מערב־אייראָפּע.

2. דער צאַרישער הינטערגרונט

קיין לאַנד, קיין פאָלק און קיין עפּאָכע האָט אויף דעם ערשטן בליק ניט געקאָנט אויסקוקן ווייניגער צוגעפּאַסט ווי אַן אַרענע פאַר אַט־דעם גרעסטן עקספּערימענט אין דער וועלט, אַפילו אויב מיר באַטראַכטן אַט־דעם עקספּערימענט אין זיין סאַמע עלעמענטאַרן אָנפאַנג־צושטאַנד. און די הויך־קאָמפּליצירטע פאָרם פון דעם פּלאַן, וואָס ליגט פאַר אונז, איז אַ רעזולטאַט פון וואוקס — דער רעזולטאַט פון אַ סך יאָרן פּראָבעס און פעלערן. דער פאַרענדיגטער פּלאַן איז, פאַרשטייט זיך, ניט אַריינגעשפּרונגען אַ פולשטענדיג פאַרטיגער אין די מוחות פון די פירער פון דעם לאַנד. נאָר אַפילו אין זיין עלעמענטאַרסטער פאָרם האָט אַט־דער פּלאַן געפאָדערט אַ קאָמפּעטענטע אינדוסטריעלע אָרגאַניזאַציע און אַ געהעריגע אינדוסטריעלע פּראָדוקציע. דאָס רוסלאַנד פון 1917 האָט ניט געהאַט ניט דאָס ערשטע און ניט דאָס צווייטע. זי האָט דער נייער רעגירונג איבערגעלאָזט אַלערליי שטערונגען און קיין שום דערמוטיגונג; און די נישטיגע אינדוסטריע, וואָס דאָס לאַנד האָט פאַרמאָגט, איז געלעגן צעשמעטערט פריער דורך אַ מלחמה, צו וועלכער רוסלאַנד איז ניט געווען צוגעגרייט, און דערנאָך דורך אַ בירגער־קריג, וואָס האָט אַריינגעבראַכט אויסלענדישע אַרמייען צו צעטרעטן אירע פעלדער און צו פאַרניכטן אירע פאַבריקן.

דאָס צאַרישע רוסלאַנד, וואָס די נייע רעגירונג האָט גע'ירש'נט, איז געווען אין גרעסטן טייל אַגריקולטורעל און האָט אויסגעשפּרייט די אימפּעריע־נעץ איבער פינלאַנד, עסטאָניע, ליטע, רוסיש פּוילן און בעסאַראַביע ווי אַ צוגאָב צו די אַלע מזרח־ און דרום־מלוכות, וואָס זיינען איצט אַ טייל פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. 80 פּראָצענט פון דער גאַנצער באַפעלקערונג האָט

נאָך אין 1928 זיך באַשעפטיגט דירעקט אָדער אומדירעקט מיט פעלד־אַרבעט און זייער לאַגע איז געווען אַ צרה׳דיגע. אין די פריערדיגע יאָרן איז די פּראָפּאָרציע געווען נאָך גרעסער. די ערד איז געווען, ספּעציעל אין צענטראַלן און דרום־מזרח׳דיגן רוסלאַנד, אין קאַווקאַז און אין טורקעסטאַן, פּונקט אַזוי פעט, ווי אין די מערסטע טיילן פון אייראָפּע. אין דעם „שוואַרץ־ערד״ געביט איז דער באָדן וואַרשיינלעך דער פיינסטער אין דער גאַנצער וועלט, נאָר די גערעטענישן זיינען געווען טראַגיש־מאָגערע. רוסלאַנד איז נאָך אַלץ געווען דאָס לאַנד פון דעם הילצערנעם אַקער, דעם סערפּ און דער קאָסע. אַ העלפט פון די אַקערס פון 1913 זיינען געווען פון דעם טיפּ, וואָס האָט בלויז צעקראַצט די אויבערפלאַך אָנשטאָט צו איבערקערן די ערד. די רוסישע אַגריקולטור־מעטאָדן זיינען געווען אויף דער שטופע פון מיטלאַלטער. בלויז אויף די פעלדער פון די רייכע פּויערים און פון די גרויסע גוט־באַזיצער איז געווען אַ שטיקל סימן פון מאָדערנע מאַשינען.

אין אַלגעמיין איז יעדע באַזונדערע לאַנד־ווירטשאַפט געווען — ווי אין בינע — צו־קליין פאַר עקאָנאָמישע צוועקן. פון 263,000,000 אַקער לאַנד זיינען 138,000,000 אַקער געווען צעטיילט צווישן 16,000,000 פּויערישע ווירטשאַפטן, וואָס דאָס האָט אויסגעטראָגן אַ דורכשניט פון אַרום 8 אָדער 9 אַקער פּער ווירטשאַפט; און געוויינלעך זיינען דאָס געווען צעוואָרפענע שטיקלעך פעלד, אַ שטיקל דאָ און אַ שטיקל דאָרט, ווי אין דער פעאָדאַלער מאַנאָר־ווירטשאַפט אין ענגלאַנד אין דעם פופצענטן יאָרהונדערט. דער פּויערישער אינדיווידואַליזם האָט געמאַכט אוממעגלעך צו מעכאַניזירן די אַגריקולטור. רוסלאַנד האָט כמעט אינגאַנצן ניט געוואוסט פון קינסטלעכער באַמיסטיגונג. דער „רוסישער יאָר־בוך״ פון 1914 מאַכט דעם חשבון, אַז יעדער אַקער קולטיווירט לאַנד האָט געקראָגן אַ יערלעכן דורכשניט פון אַ זעקסטל פונט פאָספאָרישן זויער־שטאָף אין פאַרגלייך מיט 21 פונט פּער אַקער אין בעלגיע.

צוליב אָט־די דרייפאַכע שווערינקייטן איז די דורכשניטלעכע גערעטעניש פון אַן אַקער פון דער פעטער רוסישער ערד געווען בלויז אַ דריטל פון דער גערעטעניש אין ענגלאַנד און אין דייטשלאַנד, און אַ פערטל פון דער גע־רעטעניש אין דענמאַרק. עס איז געווען אַ רחמנות צוצוקוקן די נויט פון דעם פּויער. ער האָט זיך קוים דערהאַלטן ביים לעבן. ווי אַ מענטש, וואָס שטייט ביזן מויל אין וואַסער, האָט די מינדסטע כוואַליע פון אומגליק אים אינגאַנצן דערטרונקען. אַ טריקעניש — און טריקענישן זיינען געווען אַן אָפּטע דערשיינונג — אַן אינסעקטן־אָנשיקעניש, אַ שׂרפה — און שׂרפות צווישן הילצערנע געביידעס זיינען געווען דעם פּויער׳ס ערגסטער שונא — האָט אים פאַרוואַנדלט אין אַ בעטלער און אים אַרויסגעשיקט איבער די הייזער בעטלען ברויט.

די לאַגע פון דעם פּויער אין די צאַרישע צייטן און דעם פּויער׳ס דאָרף

זיינען באַשריבן געוואָרן פֿון אַ סך שרייבער. אָט זיינען, למשל, די ווערטער פֿון מאָריס הינדוס, וועלכער איז געקומען פֿון אַמעריקע אויף אַ באַזוך אין דעם דאָרף, וואו ער איז געבוירן געוואָרן. ער רעדט וועגן דער שענסטער מיידל אין דאָרף אין די טעג פֿון זיין יוגנט. איצט איז זי צו פֿינף און דרייסיג יאָר פֿאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַן אַלטער פֿרוי. זיבן פֿון אירע ניין קינדער זיינען געשטאָרבן און נאָך איינס איז איצט קראַנק.

„עס האָט אַנדערש ניט געקאָנט זיין" — גיט ער צו — „כּל זמן די מענטשן האָבן געוואוינט אין פֿאַרדומפּענע ניט־ווענטילירטע כאַטעס פֿון איין צימער און האָבן נאָך געהאַלטן אין דעם זעלבן פּלאַץ די הינער, חזירים און קעלבלעך." „דאָס האָט געמוזט זיין אַזוי, כּל זמן מוטערס האָבן זעלטן ווען געבאָדן זייערע קינדער און געשטופּט דעם קינד אין מויל אַריין מיט אומריינע פֿינגער אָדער דורך קינסטלעכע „סאָסקעס" פֿון שמוציגער לייוונט דאָס שוואַרצע ברויט און קאַרטאָפֿל אָדער די אומפֿאַרמיידלעכע קאַשע, וואָס די מוטער פֿלעגט פֿריער אַליין צעקייען." אין זיין דאָרף איז אין די פֿאַר־רעוואָלוציאָנערע טעג קיין שול ניט געווען. בלויז געציילטע דאָרפֿס־לייט האָבן געקאָנט אונטערשרייבן זייער נאָמען.

דאָרט, וואו שטיבלעך האָבן אויפֿן לאַנד זיך צונויפֿגעהורבעט אין קליינע שטעטלעך, זיינען די שענסטע פּלעצער פֿאַר'מיאוס'ט געוואָרן דורך שמוץ און אומאָרדענונג. „טואַפּסע איז שיין פֿון דערווייטנס" — זאָגט סטיפֿען גרעהעם — און דאָ ציטיר איך אַ באַרימטן ענגלישן פֿאַרערער פֿון דעם צאַרישן רעזשים — „נאָר ווען איר פֿאָרט אַריין אינעווייניג, איז עס דאָס שלומפּערישטסע אָרט, וואָס האָט ווען ניט איז געטראָגן דעם נאָמען פֿון אַ קוראָרט. איר האָט דאָ פֿאַר זיך אַ פּלאָנטער פֿון קליינע געסלעך און קלאָגעדיגע קרעמלעך, שמוציגע קאַפֿייען, פּרוכט־געשטעלן און שטויב. אַפֿילו דער ים, וואָס אַ מייל פֿון דער ווייטנס בליאַסקעט עס ווי אַ שטיקל צירונג, איז דאָ צעבויטעט און באַדעקט מיט שמוץ."

אויב די צוריקגעשטאַנענקייט פֿון דעם דאָרף איז געווען צופֿעליג און מערסטנס מחמת אינערציע, איז אָבער די צוריקגעשטאַנענקייט פֿון די גרויסע שטעט געווען אַן אַבזיכטלעכע. די צאַרישע הערשער האָבן געציטערט פֿאַר דעם אויפֿשטייג פֿון אַן אינדוסטריעלן מיטל־קלאַס. מען האָט געפּענטעט יעדע אונטערנעמערישקייט. כאָטש די רוסישע קוילן־זאַפּאַסן זיינען געווען צווישן די רייכסטע אין דער וועלט, האָט אָבער איר קוילן־פּראָדוקציע אין 1913 באַטראָפֿן בלויז איין זיבן־און־צוואַנציגסטל פֿון דער קוילן־פּראָדוקציע אין די פֿאַראייניגטע שטאַטן. און די ווייניגע אינדוסטריען, וואָס האָבן עקזיסטירט, זיינען מערסטנס געווען אָנפֿאַרטרויט צו אויסלענדער. אויסלענדישע קאַפּיטאַליסטן האָבן באַטריבן די ערד־גרובן, אַרויסקריגנדיג פֿון דער צאַרישער מלוכה קאָנצעסיעס אויף שטרעקעס לאַנד, וואָס זיינען געווען רייך אין מינעראַלן. פֿראַנצויזישע און בעלגישע קאַפּיטאַליסטן האָבן קאָנ־

טראָלירט די דאָנבאַסער קוילן־ און אייזן־גרובן; ענגלענדער און פראַנצויזן האָבן קאָנטראָלירט די אויל־ברונעמער פון באַקו; דער קאָנטראָל איבער די טעקסטיל־פאַבריקן און אַנדערע אינדוסטריען איז געלעגן אין די הענט פון די פראַנצויזישע, ענגלישע און דייטשע קאַפּיטאַליסטן צוגלייך.

די לאַגע פון דעם אַרבעטער איז געווען אַ שווידערלעך שווערע; זיינע אַרבעטס־שטונדן זיינען געווען לאַנגע און דער לוין זיינער אַ נידעריגער. אַן אויסערגעוויינלעך נידעריגער לוין מיינט ממילא אַן אויסערגעוויינלעך נידעריגער לעבנס־מצב. עס ווערט אָנגעוויזן, אַז אין 1912 האָט דער דורכשניטלעכער יערלעכער פאַרדינסט פון אַן אינדוסטריעלן אַרבעטער אין רוסלאַנד באַטראָפן 255 רובל. אַן אַרבעטער אין אַ צוקער־פאַבריק האָט יערלעך געקראָגן 106 רובל. אַן אַרבעטס־טאָג פון צען ביז צוועלף שעה איז געווען אַ גאַנץ נאָרמאַלע זאַך.*)

באַדינגונגען אין די פאַבריקן זיינען געווען שענדלעכע. מענער און פרויען צוגלייך האָבן פאַרבראַכט די לאַנגע שטונדן פון דעם אַרבעטס־טאָג אין געביידעס, וואָס זיינען געווען שלעכט פּלאַנירט, שלעכט באַלויכטן און שטענדיג איבערגעפּאַקט. קיין סאַניטאַרע באַקוועמלעכקייטן זיינען כמעט אינגאַנצן ניט געווען.

די היימען זיינען געווען נאָך ערגער, ווי די פאַבריק. אַן אויספאָרשונג, וואָס דער מאָסקווער שטאָט־ראַט האָט דורכגעפירט אין 1898 אין 16,478 דירות, האָט באַוויזן, אַז 17 פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג האָבן געוואוינט אונטער אוממענטשלעכע באַדינגונגען.

„די טרעפּ, וואָס האָבן געפירט צו די קעלערס, וואו די מענטשן וואוינען, זיינען באַדעקט מיט אַלע סאָרטן שמוץ; די קעלערס אַליין זיינען כמעט אָנגעפילט מיט שמוציגע ברעטער, אויף וועלכע עס ליגט פונקט אַזאַ שמוציג בעט־צייג, און אין די ווינקלען זעט מען בלויז שמוץ. דער געשטאַנק איז אַ שווערער און אַ שטיקנדיגער. עס איז כמעט ניטאָ קיין ליכט, ווייל די קעלערס זיינען האַלב אונטער דער ערד און זיי־ ווייניג ליכט קאָן אַריינקומען דורך די שמוציגע פענצטערלעך. אונטער די פענצטערלעך איז פולשטענדיג פינצטער. די ווענט זיינען פייכט און באַדעקט מיט שימל.”

בלויז אויף איין שטאָפּל העכער פון אָט־די קעלערס זיינען געשטאַנען די אומסאַניטאַרע הילצערנע חורבות ביים אַריינפאָר אין די שטעטלעך.

אַזעלכע באַדינגונגען אין דאָרף און אין שטאָט, צוזאַמען מיט דעם מאַנגל אין מעדיצינישער באַדינונג — סיי אין קוואַנטיטעט און סיי אין

*) מען דאַרף דאָס פאַרגלייכן מיט די דורכשניטלעכע יערלעכע פאַרדינסטן פון די אינדוסטריעלע אַרבעטער אין די שפּעטערדיגע יאָרן. אין 1933 האָט דער לוין שוין באַטראָפן 1,513 רובל (אין די רובלס פון 1926-7); אין 1938 איז דער דורכשניטלעכער לוין שוין געשטיגן צו 3,447 רובל. דער נאָרמאַלער אַרבעטס־טאָג איז באַשטאַנען פון זיבן שעה און איז איצט פאַרגרעסערט געוואָרן צו אַכט שעה.

קוואַליטעט און אין אויסשטאַטונג — מאַכן קלאָר, פאַרוואָס די שטערבלעכ־קייט האָט באַטראָפן 29.4 פער טויזנט, און אין פאַל פון זווילינגען — 32.7 פער טויזנט.

* * *

נישט דוקא די פיינטלעכע קריטיקער וואַרפן דאָס ערגסטע ליכט אויף די באַדינגונגען אין צאַרישן רוסלאַנד. מיר געפינען אויס פון רוסלאַנד'ס אייגענעם יאָר־בוך פון 1914, אַז „אין 1912 האָבן פון 1,063 שטעטלעך און שטאָטישע ישובים מיט אַ באַפעלקערונג פון העכער 10,000 (די צאָל שטאָטישע ישובים איז געווען 182) בלויז 219 פאַרמאָגט אַן אָרגאַניזירטע וואַסער־באַזאָרגונג, וואָס דאָס מאַכט אויס בלויז 20.6 פּראָצענט פון דער גאַנצער צאָל." און סטיפען גרעהעם שרייבט: „מיין אידעאַל איז דאָס הייליגע רוסלאַנד, וואו דאָס פּויערטום איז דער פונדאַמענט, די קירך איז די ראַם און דער צאַר איז דער קאָפּ." ביי אָט־דעם פאַרערער פון צאַרישן רוסלאַנד געפינען מיר אויס מער ווי ביי אַנדערע וועגן דער פּויערישער נויט און דעם מאַלאַרישן שמוץ אין די שטעטלך פון דער פּרעכטיגער שוואַרץ־ים'ישער ריוויערא. סטיפען גרעהעם פאַרזיכערט אונז, אַז די גאַנצע געשיקט־קייט און בראַווקייט און ברוטאַליטעט און דיפּלאָמאַטיע פון די טשינאָווניקעס האָבן ניט געקאָנט אָפּשטעלן די דראָענדיגע רעזולטאַטן פון די אומדערטרעג־לעכע אַרבעט־באַדינגונגען; אַז אַן אַרמיי פון אָפּגעפּרעסענע כאַבאַר־נעמענ־דיגע טשינאָווניקעס און אינזשענירן און אַ מחנה פון דעם העכערן קלאַס שטאָפּן זיך אָן מיט געזעלשאַפטלעך געלט; אָדער אַז די בוי־קאָנטראַקטאָרס האָבן געמאַכט די ערגסטע אַרבעט ביים פאַרריכטן די צוויי באַשעדיגטע ראָסטאָווער קאַטעדראַלן. דאָס האָט סטיפען גרעהעם געזאָגט: „אין רוס־לאַנד איז ניטאָ אַזאַ זאַך ווי מוניציפּאַלער באַוואוסטזיין." און ער גיט ווייטער צו: „איז דאָס דען ניט קיין גרויסגעוואַרפענע אַרבעט, ווען פּראָ־פעסאָר מעטשניקאָוו פאַרשווענדט זיין ענערגיע אין פּאַריז אין אַ פּאַרזוך אויסצוגעפינען אַ דיעטע, וואָס זאָל פאַרלענגערן די עלטער, בשעת סטודענטן אין מאָסקווע לעבן נאָך אַ ליטישער קאַנאַליזאַציע, וואָס וואָלט פאַרלענגערט זייער יוגנט אויף עטלעכע יאָר?"

דער רוסישער דראַמאַטורג טשעכאָוו וועט זיין אַ צווייטער עדות. ער באַשרייבט די געזעלשאַפט אין אַמאָליגן ראָסטאָוו, און זיין באַשרייבונג איז אַזאַ שאַרפער קאָנטראַסט לגבי דעם ראָסטאָוו, וואָס איך קאָן איצט — דעם ראָסטאָוו מיט זיין טעאַטער, וואָס קאָן זיך פאַרמעסטן מיט דעם טאַון־האָל אין סטאָקהאָלם און מיט ראַדיאָ־סיטי אין ניו יאָרק ווי איינע פון די פיינסטע געביידעס פון אונזער צייט און געפינט זיך אין סאַמע צענטער פון אַ קאָכעדיג קולטורעל לעבן. טשעכאָוו שרייבט:

„איך האָב ניט פאַרשטאַנען צוליב וואָס און ווי אַזוי אָט־די פינף און זעכציג טויזנט מענטשן האָבן געלעבט. איך האָב געוואוסט, אַז קימרי

לעבט פון שיך, אַז אין טולאַ מאַכט מען סאַמאָוואַרן און ביקסן, אַז אָדעס איז אַ פּאָרט־שטאָט, נאָר וואָס אונזער אייגענע שטאָט איז און וואָס זי טוט — דאָס האָב איך ניט געוואוסט. די גרויסע דוואָריאַנסקע גאַס און די אַנדערע צוויי אויסגעפּוצטע גאַסן האָבן געלעבט אויף פּראָצענטן פון קאַפּיטאַל, אָדער אויף דעם געהאַלט, וואָס די טשינאָווניקעס האָבן געקראָגן פון דער מלוכה־קאַסע, נאָר פון וואָס עס לעבן די אַנדערע אַכט גאַסן, וואָס האָבן זיך געצויגן פּאַראַלעל אויף העכער צוויי מייל און וואָס זיינען פאַרלאָרן געוואָרן אויף דער צווייטער זייט פון די בערג — דאָס איז פאַר מיר שטענדיג געווען אַ ניט־פאַרענטפערטע רעטעניש. און עס איז אַ שאַנדע צו באַשרייבן ווי אַזוי אָט־די מענטשן האָבן געלעבט. קיין גאָרטן, קיין טעאַטער, קיין אָנשטענדיגער אָרקעסטער; די שטאָטישע ביבליאָטעק און די ביבליאָטעק ביים קלוב פלעגן באַזוכט ווערן בלויז פון דער אידישער יוגנט, אַזוי אַז די זשורנאַלן און די נייע ביכער זיינען חדשים־לאַנג געלעגן ניט קיין צעשניטענע. רייכע און פיין־געבילדעטע מענטשן זיינען געשלאָפן אין ענגע, פאַרשטיקטע אַלקערס אויף הילצערנע בעטן, וואָס זיינען געווען פאַרפּעסטעט פון וואַנצן; זייערע קינדער האָבן זיי געהאַלטן אין העסלעך־שמוציגע צימערן, וואָס זיי האָבן אָנגערופן „קינדער־צימער", און די דינסטן — אַפילו אַלטע און געאַכטעטע דינסטן — זיינען געשלאָפן אין קיך אויף דער ערד, צוגעדעקטע מיט שמאַטעס. אין געוויינלעכע טעג האָבן די הייזער געשמעקט מיט באָרשטש, און אין פאָסטנע (פליישלאָזע) טעג האָבן זיי געשמעקט מיט פיש געקאָכט אין בוימל. די שפּייזן זיינען געווען ניט גוט און דאָס וואַסער צום טרינקען איז געווען אומגעזונט. אין דער שטאָטישער „דומע" (ראַט), ביים גובערנאַטאָר, ביים הויפּט־גלח, אומעטום אין פּריוואַטע היימען האָבן מענטשן אין לויף פון יאָרן און יאָרן גערעדט וועגן דעם, אַז דער שטאָט פעלט אַ גוטע און ביליגע וואַסער־באַזאָרגונג און אַז עס איז נויטיג צו קריגן אַ הלואה פון צוויי הונדערט טויזנט רובל פון דער מלוכה־קאַסע אויף צו באַזאָרגן די שטאָט מיט וואַסער. זייער רייכע לייט — און אַזעלכע האָט מען געקאָנט אָנציילן אַ דריי טוצן ביי אונז אין שטאָט — וואָס האָבן אָפּט פאַרשפּילט אין קאָרטן גאַנצע מאַיאָנטקעס, האָבן אויך געטרונקען די שמוציגע וואַסער און האָבן זייער גאַנץ לעבן גערעדט מיט גרוים אויפרעגונג וועגן אַ הלואה פאַר דער וואַסער־באַזאָרגונג. איך האָב דאָס ניט געקאָנט פאַרשטיין. מיר האָט זיך געדאַכט, אַז עס וואָלט געווען אַ סך פּשוט'ער פאַר זיי אַרויסצונעמען דאָס געלט פון זייערע אייגענע קעשענעס און דאָס אויסגעבן אויף דעם פּראָיעקט.

„איך האָב ניט געקאָנט אין שטאָט קיין איין אָרנטלעכן מענטשן. מיין טאַטע האָט גענומען כאַבאַר און ער האָט געמיינט, אַז דאָס גיט מען אים אוים רעספּעקט פאַר זיינע מאָראַלע מעשים; אין גימנאַזיע האָבן די אינגלעך זיך אָנגעדונגען אויף קעסט ביי די לערער, צאָלנדיג אַ באַרייסערישן פּרייז, כדי צו קאָנען שנעלער אַריבערגיין אין אַ העכערן קלאַס; דעם קאָמענדאַנט'ס ווייב האָט גענומען כאַבאַר ביי די רעקרוטן, ווען זיי זיינען געקומען זיך שטעלן צום „פּריזיוו" (מיליטער־דינסט), און זי האָט אַפילו געוואַגט צו מאַכן מיט זיי אַ לחיים, און איינמאָל האָט זי זיך ניט געקאָנט אויפהויבן אין קלויסטער, ווייל זי איז געווען טויט־

> שיכור; די דאָקטוירים האָבן אויך גענומען כאַבאַר, ווען די רעקרוטן זיינען געקומען פאַר דער „פּריסוסטוויע״ (די קערפּערשאַפט, וואָס האָט זיי עקזאַמענירט), און דער שטאָטישער דאָקטאָר און דער וועטערינאַר האָבן אַרויפגעלייגט אַ רעגולערן שטייער אויף די קצבים און אויף די רעסטאָראַנען; אין דער קרייז־שול האָט מען אָנגעפירט אַ האַנדל מיט סערטיפיקאַטן, וואָס האָבן באַרעכטיגט צו טיילווייזער באַפרייאונג פון מיליטער־דינסט; די העכערע גייסטלעכע האָבן גענומען כאַבאַר פון די פּשוט׳ע גלחים און פון „דיאַקעס״ (געהילפן צו די גלחים); אין די קאַנצעלאַריעס אין דער שטאָט־פאַרוואַלטונג, אין דער אַרבעטער־בירזשע און אומעטום פלעגט מען שרייען אויף אַ קול צו יעדן איינעם, וואָס איז געקומען מיט אַ ביטע: „פאַרגעסט ניט, אַז מען דאַרף אויסדריקן אַ דאַנק!״, און דער מענטש פלעגט זיך אויסדרייען צוריק און דער־לאַנגען אַ מטבע. און די, וואָס האָבן קיין כאַבאַר ניט גענומען, ווי די העכערע באַאַמטע פון יוסטיץ־דעפּאַרטמענט, האָבן זיך געהאַלטן אָנגע־בלאָזן, האָבן דערלאַנגט צוויי פינגער אָנשטאָט צו דריקן די האַנט. זיי האָבן זיך אויסגעצייכנט מיט דער קאַלטקייט און שמאָלקעפּיגקייט פון זייערע מיינונגען; זיי האָבן די מערסטע צייט פאַרבראַכט ביי קאָרטן; זיי האָבן גע׳שיכור׳ט, געהייראַט מיט רייכע יורש׳טעס און האָבן אויסער צווייפל געהאַט אַ שלעכטע און פאַרדאַרבנדיגע ווירקונג אויף די אַרומיגע מענטשן. בלויז די מיידלעך האָבן נאָך פאַרמאָגט די פרישע דופט פון מאָראַלער ריינקייט. אַ סך פון זיי האָבן געהאַט הויכע שטרעבונגען, ריינע און הערלעכע הערצער, נאָר זיי האָבן ניט פאַרשטאַנען דאָס לעבן און האָבן געגלויבט, אַז מען גיט כאַבאַר אויס רעספּעקט פאַר הויכע מאָראַלע איינזשאַפטן. נאָך דער חתונה פלעגן זיי שנעל אַלט ווערן; זיי פלעגן זיך אָפּלאָזן און שנעל און האָפענונגסלאָז זינקען אין דער בלאָטע פון וואולגאַרער, קליינלעכער, פיליסטערישער עקזיסטענץ.״

אויב דאָס זיינען געווען די באַדינגונגען אין צאַרישן רוסלאַנד, לאָזן זיך די באַדינגונגען אין דער צאַרישער אַזיע גאָר ניט באַשרייבן.

אין שטח זיינען די שטרעקעס פון אַזיאַטישן רוסלאַנד געווען ריזיג גרויס. אין לויף פון פיר הונדערט יאָר האָט דאָס צאַרישע רוסלאַנד פאַר־גרעסערט די טעריטאָריע אויף אַרום 50 קוואַדראַט מייל יעדן טאָג. טאָג נאָך טאָג, דאָס הייסט — כדי צו מאַכן עס מער קאָנקרעט און דראַמאַטיש — דורך דער הערשאַפט פון די טודאָרס, סטואַרטס, די „קאָמאָנוועלט״ און די האַנאָווערס — האָט אָט־די ריזיגע אימפּעריע צוגעקראָגן צו איר טעריטאָריע אַ שטיק לאַנד צען מייל די לענג און פינף מייל די ברייט. דאָס לאַנד איז אויסגעוואַקסן פון 800,000 קוואַדראַט מייל אין יאָר 1505 צו 8,500,000 קוואַדראַט מייל אין יאָר 1900.

די צאַרישע אימפּעריע האָט זיך אויסגעשפּרייט אויף צוויי קאָנטינענטן און האָט אַרומגענומען הונדערטער פאַרשיידענע פעלקער און שבטים, וואָס האָבן גערעדט אויף הונדערט און פופציג פאַרשיידענע לשונות, און די גע־שיכטע פון דער צאַרישער אימפּעריע דורך אָט־די אַלע הונדערטער יאָרן

איז א רעקאָרד פון א לאַנגער רײ פאַרכאַפּונגען און אונטערדריקונגען פון שכנ׳ישע פעלקער, וואָס זיינען באַהאַנדלט געוואָרן מיט פולשטענדיגער פאַר־אַכטונג און זיינען צוריקגעהאַלטן געוואָרן פון עקאָנאָמישן פאָרשריט און מיט דער אויסנאַם פון כאַנאַט פון בוכאַרע זיינען זייערע אייגענע שפּראַכן און אינסטיטוציעס אומ׳ברחמנות׳דיג דערשטיקט געוואָרן.

*   *   *

אין אָט אַזאַ לאַנד מיט אַזוינע אומגעהויערע שוועריגקייטן און שטערונגען האָט אַ זשמעניע פירער, וואָס האָבן פאַרמאָגט גאַנץ ווייניג פּראַקטישע דערפאַרונג, אָנגעהויבן די ערשטע שטופּן פון דעם גרעסטן עקספּערימענט אין דער וועלט. האָט די וואָג־שאָל געקאָנט זיין נאָך מער איבערגעלאָדן געגן זיי?

עס ווייזט אויס, אַז יאָ. ווייל ווי אַ צוגאָב צו דעם גאַנצן פּאַק גע־ירש׳נטע פּראָבלעמען און שטערונגען זיינען צוגעקומען נאָך צוויי — די מלחמה און דער בירגער־קריג.

רוסלאַנד איז אַריינגעשפּרונגען אין אַ מלחמה מיט דייטשלאַנד אויף דער זייט פון די „עלאַים", ניט זייענדיג צוגעגרייט נישט לויט דעם צושטאַנד פון איר אַרמיי — כאָטש זי האָט אויסגעגעבן ריזיגע סומען ענגלישע און פראַנצויזישע געלדער — און ניט לויט דעם צושטאַנד פון איר אינדוסטריע, און נאָך ווייניגער — ווי עס האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזן — לויט דער שטימונג פון אירע אונטערדריקטע מאַסן. סער דזשאָרדזש ביוקענען, דער ענגלישער אַמבאַסאַדאָר ביים צאַרישן הויף, האָט געוואָרנט די רעגירונג פון ענגלאַנד וועגן דער אומרואיגקייט אין רוסלאַנד. ביוקענען האָט זיך באַ־קלאָגט, אַז די צאַרישע פּאָליציי זוכט צו דערשטיקן די סימנים פון דער אומ־רואיגקייט, אָנשטאָט צו באַזייטיגן די אורזאַכן. ער האָט צוגעגעבן, אַז דער דייטשער געזאַנדטער האָט פאָראויסגעזאָגט, אַז די דערקלערונג פון קריג וועט פירן צו אַ רעוואָלוציע. די צאַרישע רעגירונג האָט אָבער ריזיקירט ווי אַ געמבלער און אַריינגעשליידערט אַ ניט־צוגעגרייט פאָלק אין אַ קאַמף אויף לעבן און טויט מיט דער מעכטיגסטער מיליטערישער מלוכה אין דער וועלט. די רוסישע סאָלדאַטן האָט קיינמאָל ניט אויסגעפעלט קיין מוט. וואָס עס האָט זיי יאָ געפעלט איז — ביקסן, אַרטילעריע, אַמוניציע און שפּייז. שלעכט־באַוואָפנטע און הונגעריגע זיינען די סאָלדאַטן געלעגן אין די טרענטשעס און נאָך אַ רײ ביטערע און קאָלאָסאַלע נידערלאַגעס האָט רוסלאַנד צוזאַמענ־געבראָכן. מיט אירע טשינאָווניקעס, וואָס זיינען געווען צעפּוילט פון כאַבאַר; מיט איר לאַנד, וואָס איז באַרויבט געוואָרן פון די בעסטע אַרבעטער; מיט אירע באַנען, וואָס זיינען געווען איבערגעלאָדן און פּאַראַליזירט; מיט איר באַפעלקערונג, וואָס איז אויסגעהונגערט פון הונגער—האָט רוסלאַנד צוזאַמענ־געבראָכן, און מיט דעם צוזאַמענברוך איז אַן אַלטע אָרדענונג פאַרשוואונדן אויף אייביג און אַ נייע אָרדענונג האָט פאַרנומען איר פּלאַץ. די אַרמיי,

וואָס איז געשיקט געוואָרן צו דערשטיקן די ראַיאָטן, איז צוגעשטאַנען צו דער מאַסע. די רעוואָלוציע האָט ספּאָנטאַן אויפגעפלאַקערט.

אין דער אומזיכערער לאַגע, וואָס איז געשאַפן געוואָרן אין די אַכט חדשים פון וואַקלעניש מצד אַ צייטווייליקער רעגירונג, וואָס האָט אָן דערפאָלג זיך געמאַטערט אַרויסצוראַטעווען וואָס ס'האָט זיך נאָר געלאָזט פון דעם חורבן פון דער פאַרגאַנגענהייט, האָט בלויז איין פּאַרטיי געוואוסט וואָס זי האָט געוואָלט. כאָטש זי איז געווען אין אַ מינאַריטעט, איז זי אָבער געווען צונויפגעשמידט. זי האָט געהאַט אַ פּראָגראַם און אַ לאָזונג. דורך דעם באָלשעוויסטישן רוף: „ברויט, שלום און ערד" איז קערענסקי'ס פּראָוויזאָרישע רעגירונג געפאַלן, און דעם 7טן נאָוועמבער, 1917, האָבן די באָלשעוויקעס פאַרכאַפּט די מאַכט און די סאָוועטן־רעגירונג האָט אָנגעהויבן איר הערשאַפט.

פון דעם ערשטן טאָג אָן — און מען האָט עס געקאָנט דערוואַרטן — האָט די סאָוועטן־רעגירונג געמוזט ביטער קעמפן אויף אָנצוהאַלטן איר מאַכט. זי איז אַטאַקירט געוואָרן פון אינעווייניג און פון דרויסן. די נייע מאַכט האָט דורכגעמאַכט פיר יאָר שווערע קאַמפן. די קאַפּיטאַליסטישע וועלט האָט ניט געוואָלט דערלויבן אָן אַ פאַרצווייפלטן קאַמף, אַז עס זאָלן דורכגעפירט ווערן עקספּערימענטן פאַר דער אויסבילדונג פון אַ נייער געזעלשאַפטלעכער אָרדענונג, וואָס אויב זי זאָל זיך אַרויסווייזן צו זיין אַ דערפאָלג, וואָלט זי געוואָרן אַ געפאַר פאַר אַלץ, וואָס זיי האָבן געהאַלטן טייער. דער דערפאָלג פון אַ פּלאַנירטן וואוילזיין וואָלט ממילא געמוזט פירן צום אונטערגאַנג פון דער דעמאָלטדיגער פּלאַנלאָזער אומאָרדענונג אָדער פון דער צוקונפטיגער פּלאַנירטער דחקות.

עס איז גאָר קיין וואונדער ניט, וואָס רוסלאַנד האָט זיך געפונען אַרומגערינגלט מיט שונאים און וואָס צווישן די ביטערסטע פון אָט־די שונאים זיינען געווען אירע פריערדיגע פאַרבינדעטע. אין אָנגעזיכט פון אַ נייער געפאַר, ווי די רוסישע רעוואָלוציע האָט אויסגעזען אין די אויגן פון די מערב־לענדער, האָבן די אימפּעריאַליסטישע מלוכות, וואָס האָבן נאָר־וואָס פאַרענדיגט דעם קאַמף אויף לעבן און טויט איינע מיט די אַנדערע, זיך פאַראייניגט און אַטאַקירט דאָס לאַנד און די אָרדענונג, וואָס זיי האָבן באַטראַכט פאַר זייער געמיינשאַפטלעכן שונא. אין רוסלאַנד זיינען אַריינגעדרונגען די אַרמייען פון דייטשלאַנד, ענגלאַנד, פראַנקרייך, אַמעריקע, טשעכאָסלאָוואַקיע, פּוילן און יאַפּאַן. זייענדיג געצוואונגען צו שלאָגן זיך אויף אַלע פראָנטן — אין צפון, דרום, מזרח און מערב — איז רוסלאַנד סוף כל סוף אַרויסגעקומען זיגרייך, נאָר זייער אויסגעשעפּט. איר לאַנד איז געווען רואינירט; איר ווירטשאַפט אין אַ צושטאַנד פון פולשטענדיגן חורבן; אירע פעלדער זיינען געווען צעטראָטן פון סאָלדאַטן און פאַרוואַקסן מיט ווילדע גראָזן; אירע זאַוואָדן און פאַבריקן זיינען געשטאַנען ליידיג צוליב דעם

מאנגל אין הייץ־שטאָף און רוי־מאַטעריאַלן ; אירע אייזנבאַנען זיינען געווען פאַרשטאָפּט מיט צעשעדיגטע לאָקאָמאָטיוון, צעבראָכענע וואַגאָנען און פראַכט־פּלאַטפאָרמעס ; אירע בריקן זיינען געווען אויפגעריסן און די רעלסן פאַרזשאַווערט. דער שטראָם פון אינדוסטריעלער פּראָדוקציע, וואָס איז שטענדיג געווען קנאַפּ, איז איצט איינגעשרומפּן געוואָרן ביז צו אַ פינפטל פון דעם פאַר־מלחמה צושטאַנד. די אַגריקולטורעלע פּראָדוקציע איז אַראָפּ־געזונקען צו אַ העלפט פון דעם מצב פון 1914. פעלדער זיינען געלעגן ניט צעאַקערט און ניט פאַרזייט, די פי איז פאַרטריבן געוואָרן אין איין מלחמה, אָדער אומגעבראַכט געוואָרן אין אַ צווייטער. דאָס גאַנצע לאַנד איז אויס־געגאַנגען פון הונגער.

* * *

איך האָב אַבזיכטלעך אונטערשטראָכן די שוועריגקייטן, אויף וועלכע די נייע הערשער פון רוסלאַנד האָבן זיך אָנגעשטויסן ביי דער פאָרמולירונג און דורכפירונג פון זייער פּלאַן, ווייל אַנטקעגן אָט־דעם הינטערגרונד דאַרף דער רוסישער פּאָרשריט געמאָסטן ווערן. מען מוז פאַרשטיין די שרעקלעכע צוריקגעשטאַנענקייט פון צאַרישן רוסלאַנד, כדי צו קאָנען אָפּשאַצן ווי עס באַדאַרף צו זיין די סאָוועטישע דערגרייכונגען און אַריינצונעמען אין חשבון די שטרויכלונגען אויף דעם שווערן וועג. דעם סאָוועטישן וואוקס דאַרף מען באַטראַכטן אַנטקעגן דעם צאַרישן הינטערגרונד פון אַ מיטלאַלטערלעכער אַגריקולטור, קנאַפּ־אַנטוויקלטער אינדוסטריע און אַ דורכאויסיגן אַנאַלפאַ־בעטיזם.

די רייזנדע, וואָס מעסטן רוסלאַנד מיט דעם מאַסשטאַב פון די מערב־לענדער, מוזן ממילא באַגיין טעות'ן. צו פאַרגלייכן די רוסישע פאַרם־געביידעס און רוסישע פעלדער מיט די פּראַכטפולע מוסטערן פון דענמאַרק ; צו פאַרגלייכן מאָסקווע מיט לאָנדאָן, קיעוו מיט עדינבורג, אָדער אָדעס מיט ליווערפּול — מיינט שאַפן אינגאַנצן אַ פאַלש בילד פון די רוסישע דער־גרייכונגען. דער אמת'ער פאַרגלייך דאַרף געמאַכט ווערן צווישן דער מאָסקווע פון 1927 מיט דער מאָסקווע פון 1917 און צווישן דער מאָסקווע פון 1937 מיט דער מאָסקווע פון 1927. דער כאַראַקטער, די שנעלקייט און די קוואַלי־טעט פון וואוקס שאַפן די ריכטיגע מאָס פאַר אַ פאַרגלייך. דער פאַקט אַליין, וואָס היינט־צו־טאָג איז בכלל מעגלעך, אָן אַ גראָטעסקן אַבסורד, צו מאַכן וועלכן ניט איז פאַרגלייך צווישן מאָסקווע און לאָנדאָן, איז אין זיך גופא אַ מאָס פון דער באַדייטנדיגער ענדערונג. ווער וואָלט געוועזן געוואַגט צו מאַכן אַזאַ פאַרגלייך אין 1914 ?

און ווידער ווען מיר וועלן זיך נעמען אָפּשאַצן די דערגרייכונגען פון די איין און צוואַנציג יאָר פון סאָוועטישער הערשאַפט, אָדער די פינף יאָר, אין לויף פון וועלכע דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט איינגעפירט סאָציאַליזם, וועלן מיר האַנדלען זייער ריכטיג ווען מיר וועלן האַלטן אינזינען, אַז ניט נאָר

איז רוסלאַנד געווען אין אַ שווערער לאַגע צוליב אַ מיטלאַלטערלעכער אַגרי־קולטור, נאָר אַז צו מאָדערניזירן דאָס לאַנד האָט זי געהאַט אַלס מענטשן־מאַטעריאַל דאָס סאַמע אומוויסנדע, אַבערגלויבערישע און צוריקגעשטאַנענע פּויערטום אין אייראָפּע — אַ פּויערטום, וואָס האָט ניט בלויז באַנוצט אַ הילצערנעם אַקער, נאָר האָט קיין בעסערס ניט געזוכט; אַ פּויערטום, וואָס האָט זיך געקאָנט דערלויבן לעשן אַ ברענענדיגן שטרויענעם דאַך פון אַ כאַטע מיט עמערס מילך, ווייל צוליב אַבערגלויבן האָט מען מורא געהאַט צו באַנוצן וואַסער אויף אויסצולעשן אַ שרפה.

מיר מוזן אויך געדענקען, אַז דער רוסישער אינדוסטריע האָבן אויס־געפעלט פאַכמענער און געניטע טעכניקער און אַז אין דער בילדונג־סיסטעם האָבן אויסגעפעלט לערער. די שווערסטע שטרויכלונגען, וואָס רוסלאַנד האָט געדאַרפט בייקומען אין איר אַרבעט פון איבערבויען דאָס לאַנד אויף מאָדערנע ליניעס איז געווען די אָפּוועזנהייט פון געניטע מענטשלעכע איינ־סטרומענטן. די סאָוועטישע הערשער האָבן געמוזט אָנהויבן פון סאַמע אָנהויב, גיין זוכן דעם וועג אָדער דורכברעכן דעם וועג טראָט ביי טראָט.

מ'האָט ניט געקאָנט דערוואַרטן קיין אוטאָפּיע און קיין פּעלערלאָזן פּאָרשריט אין סאָוועטן־רוסלאַנד, ווי נאָבל עס זאָל ניט געווען זיין דער ענד־ציל. די סאָוועטן האָבן גע'ירש'נט ניט בלויז אַ פּאַרקריפּלטע און אָפּ־געשוואַכטע אינדוסטריעלע און אַגריקולטורעלע אָרדענונג און אַן אומפּייאיגע באַפעלקערונג, נאָר זיי האָבן אויך גע'ירש'נט אַ טראַדיציע פון ברוטאַלקייט, וואָס קיין אַנדער אייראָפּייאיש לאַנד האָט ניט געקאָנט איבערשטייגן. די קראַפט פון דעם ריקשטוים איז די מאָס פון דער פריערדיגער אונטערדריקונג.

קיין זאַך איז ניט אַזוי נויטיג, ווי צו ציען אַ ליניע צווישן דעם, וואָס איז איינגעבוירן אין דער נייער אָרדענונג, און דעם, וואָס איז געקומען בירושה פון דער אַלטער אָרדענונג. ווייל גאָר אַ סך פון דער ירושה, וואָס סאָוועט־רוסלאַנד האָט געקראָגן פון דער פאַרגאַנגענהייט, האָט גאָר ניט צו טאָן מיט דעם סאָציאַליזם, וואָס זי פּראַקטיצירט. די ברייטע שפּיאָנען־סיסטעם פון די ערשטע צייטן (וואָס האַלט נאָך אָן, צום באַדויערן, ביז אַ געוויסער מאָס), די געהיים־פּאָליציי, די געהיימע געריכטן און פּאָליטישע הינריכטונגען זיינען ניט געווען איינגעבוירן אין דער סאָוועטישער סיסטעם. דאָס זיינען געווען רעשטלעך פון צאַרישן אַמאָל. סאָוועט־רוסלאַנד האָט זיך פּאָרגעשטעלט, אַז דער ברוך מיט דער פאַרגאַנגענהייט איז „פולשטענדיג", אָבער אַ פאָלק באַפרייט זיך ניט אַזוי לייכט פון זיין סאָציאַלער פאַרגאַנגענ־הייט. אַ סך אידייען, זיטן, אומטאָלעראַנץ און אויך טאָלעראַנץ קלעפּן זיך צו אומבאַמערקטערהייט צו די, וואָס מיינען, אַז זיי לעבן אין אַ צייט, ווען אַלץ איז ניי.

עס וועט זיין אַ קלוגע זאַך פון אונזער זייט, אויב מיר וועלן דאָס אָנערקענען און אָפּטיילן די זאַכן, וואָס פאַרדינען לויב, פון די זאַכן, וואָס

פאַרדינען טאָדל. די פון אונז, וואָס גלויבן אין אַבסאָלוטע ווערטן, וועלן קיינמאָל ניט זיין באַפרידיגט ביז עס וועלן ניט אויפהערן די פאַרלעצונגען פון אָט־די ווערטן.

* * *

ס'ווילט זיך געבן נאָך איין וואָרנונג צו די, וואָס פאָרן קיין רוסלאַנד. צו רייזן מיט אַ לײדיגן באַוואוסטזיין איז אפשר אוממעגלעך; עס איז זיכער געפערלעך דאָס צו פּרובירן. אויף צו קאָנען געניסן פון אַ רייזע אין רוסלאַנד, פאָדערט זיך אַ באַוואוסטזיין, וואָס זאָל אין פאָראויס זיין גוט אינפאָרמירט. אַן אויספאָרשונג פון רוסלאַנד אין פּראָצעס פון וואוקס מאַכט אַ רייזע אין רוסלאַנד באַלערנד. אָן אַזא שטודיום קאָן די רייזע זיין זייער פאַרפירעריש.

נעמט דעם פאַל מיט דעם ענגלישן אייזנבאַן־ענטוזיאַסט, וואָס האָט געמאַכט אַן אויבערפלעכלעכע און שנעלע רייזע אויף דעם מערב־ראַנד פון די רוסישע אייזנבאַנען און האָט זיי פאַרגליכן מיט די ענגלישע באַן־ליניעס, ניט וויסנדיג אינגאַנצן וועגן דער עקזיסטענץ פון די מאָדערנע קאָנדענסער־לאָקאָמאָטיוון, וואָס זיינען דער טריאומף פון דער סאָוועטישער אינזשענערישער קונסט; אָדער וועגן דעם, אַז די רעלסן פון דער טראַנס־סיבירישער ליניע זיינען פאַרדאָפּלט געוואָרן אונטער דעם סאָוועטישן רעזשים, און אַז בלויז איין וואַגאָן־בוי־זאַוואָד גיט־ארויס יעדן טאָג אַ מייל און אַן אַכטל פון סופּער־מאָדערנע וואַגאָנען — און אויף דעם גרונד פון זיין ניט־אינפאָרמירטער באַאָבאַכטונג האָט ער געמאַכט אַ פאַרגלייך צווישן דער „עפישענסי" פון קאַפּיטאַליזם און דער „אומעפישענסי" פון סאָציאַליזם. אַזא רייזנדער, וואָס פאַרלאָזט זיך אינגאַנצן בלויז אויף דעם, וואָס ער זעט און האָט דורך שטודיום ניט געקראָגן קיין שום אינפאָרמאַציע, וועט אינגאַנצן פאַרזען די אמת'ע באַדייטונג פון סאָציאַלן קאָנטראָל איבער די טראַנספּאָרטאַציע־מיטלען.

איך אַליין וואָלט דאָ געקאָנט געוועזן דינען ווי אַ ביישפּיל, ווייל פאָרנדיג פון ענגלאַנד דורך האָלאַנד, פּוילן און אין רוסלאַנד ביז מאָסקווע, האָב איך אָנגעהויבן די רייזע — וואָס אָנבאַלאַנגט די באַקוועמלעכקייטן — מיט די ענגלישע באַנען, וואָס זיינען די בעסטע, און פאַרענדיגט מיט די רוסישע באַנען, וואָס זיינען געווען די ערגסטע. אין דער אמת'ן האָב איך קיין ווירקלעכע אומבאַקוועמלעכקייטן ניט דורכגעמאַכט. די באַנען אין רוסלאַנד זיינען געווען פּינקטלעך; די רעסטאָראַן־ און שלאָף־וואַגאָנען האָבן מיר געגעבן אַלץ, וואָס איך האָב באַדאַרפט; מיינע מאָלצייטן זיינען געווען אויסגעצייכנט, נאָר די וואַגאָנען זיינען אין געוויסע פאַלן געווען אויף אַ טוץ יאָרן פאַרעלטערט. וואָלטן מיינע יונגע פריינט, די אינזשענערן, געווען מיט מיר צוזאַמען, וואָלטן זיי געמאַכט דעם אומגינסטיגן פאַרגלייך מיט די ענגלישע באַנען, וואָס טראָגן דעם נאָמען „די פליענדיגע שאָטלענדער". זיי וואָלטן

געוווען געדעכט; נאָר ווען זיי וואָלטן אויף דעם גרונד פון אזא פאַרגלייך זיך גענומען פאַרדאַמען די אייזנבאַן־סיסטעם, וואָס ווערט רעגולירט פון דער מלוכה און איז איר אייגנטום, וואָלטן זיי געווען באַגאַנגען אַ זייער ערנסטן טעות, ווייל זיי וואָלטן אויסגעלאָזט עלעמענטן פון דער העכסטער און אַנט־שיידנדיגסטער וויכטיגקייט.

סאָוועט־רוסלאַנד רעכנט זיך זייער ווייניג דערמיט, וואָס עס וועט זאָגן אַ צופעליגער רייזנדער אויף אירע באַנען. זיכער ניט אויף אַזויפיל, אַז מען זאָל אויף די אייזנבאַנען, וואָס זיינען פאַרבונדן מיט מערב־אייראָפּע, איינ־פירן ערשט־קלאַסיגע רעסטאָראַן־וואַגאָנען, כדי צו מאַכן אַן איינדרוק אויף דעם גאַסט פון מערב. אַ צאָל פון זייערע רעסטאָראַן־וואַגאָנען און שלאָף־וואַגאָנען קאָנקורירן מיט דעם בעסטן, וואָס מיר פאַרמאָגן. אַ סך זיינען ווייט הינטערשטעליג אין פאַרגלייך מיט אונז. סאָוועט־רוסלאַנד האָט דאָך אָבער אַנדערע און ברייטערע צילן, ווי קליינלעכע קאָנקורענץ, און בלויז אַ שטודיום פון דער סאָוועטישער אייזנבאַן־סיסטעם און איר פאָרשריט בכלל קאָן אַנטפּלעקן אָט־די צילן. סאָוועט־רוסלאַנד שטרעבט מיט דער גאַנצער ענערגיע און מיט אַ באַדייטנדיגן דערפאָלג צו פאַרריכטן די פעלערן פון דער שלעכט־באַלאַנסירטער טראַנספּאָרטאַציע־ און פּראָדוקציע־סיסטעם; עס ווערט געמאַכט אַ פאַרזוך אויף דאָס ניי דורכצוטראַכטן די גאַנצע סיסטעם, שטייענדיג אויף איין אָרט אין מערב און שפּאַנענדיג מיט שטוינענדיגער שנעלקייט צו מזרח און צו דרום. די סאָוועטן טוען פּיאָנערן־אַרבעט אין אַ נייער וועלט. עס האָט קיין זין ניט צו דערוואַרטן, אַז זיי זאָלן זיך שניידן אַ פּאָלע ווענן די באַקוועמלעכקייטן פון אַן אַלטער אָרדענונג, צי דאָס איז פאַר זיי אַליין, אָדער פאַר אויסלענדישע באַזוכער.

סאָוועט־רוסלאַנד שטרעבט צו אַ באַלאַנסירטער טראַנספּאָרטאַציע־סיסטעם — אַ באַלאַנסירטע נעץ פון אייזנבאַנען, שאָסייען, לופט־ליניעס און וואַסער־וועגן, וואָס זאָלן באַדינען פּונקט אַזאַ באַלאַנסירטע און ווייט־אויס־געשפּרייטע אינדוסטריע. דער ניט־אויפגעקלערטער רייזנדער ווייסט וועגן דעם גאָר נישט, און ער קאָן דערפאַר שאַפן אַ מיינונג וועגן רוסלאַנד, וואָס זאָל זיין ווייטער פון אמת, ווי די מיינונג פון דעם מענטשן, וואָס טרעט קיינ־מאָל ניט אַרויס פון דעם בריטישן מוזיי. זיינע אויגן נאַרן אים אָפּ, ווייל ער זעט די קלענערע העלפט פון דעם בילד און ער נעמט עס אָן פאַר דעם גאַנצן בילד.

3. די פּראָגראַם און דער פּלאַן

אין בריטע שטריכן קאָן מען גאַנץ פּשוט דערקלערן וואָס עס מיינט פּלאַנירטע פּראָדוקציע, וועלכע באַצוועקט צו באַזאָרגן געברויך־אַרטיקלען און די קאַפּיטאַלע מאַשינען, וואָס פּראָדוצירן אָט־די אַרטיקלען פאַר דעם

וואוילזיין ניט פון געציילטע, נאָר פאַר אַלעמען, אַזוי אַז אַלע זאָלן זיין פריי פון עקספּלואַטאַציע, זאָלן האָבן גלייכע געלעגנהייטן בנוגע אַרבעט, אָפּרו, בילדונג און זיכערקייט. די פאַרווירקלעכונג אָבער פון אַזאַ פּלאַן איז די קאָמפּליצירטסטע און פּילזייטיגסטע סכעמע אין דעם גאַנצן סכום פון מענטש־לעכע אונטערנעמונגען.

דער פּלאַן איז אַרויסגעוואַקסן נאַטירלעך און אומפאַרמיידלעך פון דער רעוואָלוציאָנערער אַנטשלאָסנקייט פון די פּירער צו באַשאַפן אַ „קלאַסנלאָזע מלוכה". די אידייע פון אַ „קלאַסנלאָזער מלוכה" איז דער יאָדער, פון וועלכן עס איז אַרויסגעוואַקסן די הויך־אָרגאַניזירטע און פּלאַנירטע פּראָדוקציע פון דעם איצטיגן רעזשים. אויף איר נעגאַטיווער זייט איז אַ „קלאַסנלאָזע מלוכה" אַזאַ, וואָס אין איר האָט קיינער ניט די פרייהייט צו באַנוצן זיך מיט דער פּראַצע פון אַנדערע, כדי אַליין רייך צו ווערן. אויף איר פּאָזיטיווער זייט איז דאָס אַ מלוכה, וואו די סאָציאַלע באַדערפענישן פון יעדן איינעם ווערן באַפרידיגט אויף אַ באַזע פון גלייכהייט. דערמיט איז קיינמאָל ניט באַצוועקט געוואָרן קיין שטרענגע גלייכהייט, אויסער ביים סאַמע סוף פון אַ זייער לאַנגן פּראָצעס. עס איז, למשל, איבערגעלאָזט געוואָרן די פרייהייט פון אומגלייכן לוין. די „קלאַסנלאָזע מלוכה" האָט באַדייטעט, אַז יעדער איינער זאָל ביי־טראָגן זיין חלק אַרבעט און אַז אַלע זאָלן האָבן אַ חלק אין דער געמיינשאַפט־לעכער פּראָדוקציע.

אויב מען נעמט אָבער אין באַטראַכט אַלעמענס באַדערפענישן, מיינט דאָס שוין ממילא, אַז די פּראָדוקציע ווי אויך די פאַרטיילונג מוז זיין צו־געפּאַסט צו באַזאָרגן אָט־די באַדערפענישן. די רעגולירונג פון דער פּראָ־דוקציע טאָר ניט איבערגעלאָזט ווערן צו דעם קאַפּריז פון איינצלנע פּראָדו־צירער, אָדער צו אַ גרופּע פּראָדוצירער. אָט דערפאַר האָט מען עס באַדאַרפט איבערגעבן די פּראָדוציר־מיטלען אין געזעלשאַפטלעכע און ניט אין פּריוואַטע הענט.

מיט איין וואָרט, ניט דעם פּראָדוצירער׳ס אינטערעסן דאַרפן גענומען ווערן אין באַטראַכט פריער פון אַלץ און איבער אַלץ, נאָר די אינטערעסן פון די געברויכער. די געברויכער און זייערע באַדערפענישן זיינען די אַקס, אַרום וועלכער די פּראָדוקטיווע אינדוסטריע דאַרף און מוז זיך דרייען. מען דאַרף זיך אָנפרעגן ביי די געברויכער און פעסטשטעלן זייערע באַדערפענישן, און סחורות דאַרפן באַזאָרגט ווערן אין פּראָפּאָרציע צו דער פאַרהעלטניס־מעסיגער וויכטיגקייט און דרינגענדיגקייט פון אָט־די באַדערפענישן. עס דאַרף געזאַמלט ווערן אינפאָרמאַציע אויף פעסטצושטעלן אָט־די באַדערפע־נישן; מען דאַרף די אינפאָרמאַציע וועגן און מעסטן, באַטראַכטנדיג באַ־דערפעניש נאָך באַדערפעניש.

און ווען עס איז שוין באַשטימט געוואָרן אין וואָסער אָרדענונג און אין וואָסער מאָס די פאַרשיידענע באַדערפענישן זאָלן באַזאָרגט ווערן, קאָן

מען אַרויסגעבן באַשטעלונגען צו פּראָדוצירער, אָנווייזנדיג וואָסערע אַרטיק־לען און אין וואָס פאַר אַ מאָס זיי דאַרפן פּראָדוצירט ווערן. אויף אַזאַ אופן וועלן פאַבריק־אַרבעטער און גרופן אַרבעטער, פּויערים און גרופן פּויערים ווייסן וואָס און וואו און ווען צו פּראָדוצירן. עס וועט ניט זיין ניט קיין קריזיסן און ניט קיין „בומס" און ניט קיין אַרבעטלאָזיגקייט.

רעדנדיג מער קאָנקרעט און גענוי, כאָטש אָן וויסנשאַפטלעכער פּינקט־לעכקייט, קאָן מען זאָגן, אַז דער אופן פון פעסטשטעלן די באַדערפעניש אויף די ערשטע שטופן פון דער רעוואָלוציע איז געווען אומגעפער אַזאַ: צוויי זאַכן האָבן זיך אַרויסגעוויזן צו זיין פון דער גרעסטער וויכטיגקייט: נאַציאָ־נאַלע שוץ און די מעגלעכקייט צו פּראָדוצירן. די מלוכה, מוזן מיר געדענקען, האָט אָנגעהויבן פון סאַמע אָנהויב: די אינדוסטריע איז איינגעשרומפּן געוואָרן צו אַן אומבאַדייטנדיגן פּראָדוקציע־שטראָמעלע; אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען זיינען געווען צעשטערט; פעלדער זיינען געלעגן אומ־באַאַרבעט. דאָס לאַנד האָט גענדאַרפט האָבן אָן אַ שיעור זאַכן, נאָר פריער פאַר אַלץ האָט מען געמוזט האָבן מלחמה־מאַטעריאַלן.

עס איז אָנגעגאַנגען אַ מלחמה אויף זיבן פראָנטן. אויב אָט־די מלחמה וואָלט פאַרלאָרן געוואָרן, וואָלט אַלץ פאַרלאָרן געוואָרן. דעריבער האָט מען געמוזט דעם גרעסטן טייל פון דער רוסישער אינדוסטריעלער ענערגיע אָנ־ווענדן — און טאַקע באַלד — אויף צו באַזאָרגן די מלחמה־מאַטעריאַלן.

די צווייטע באַדערפעניש איז געווען ענג פאַרבונדן מיט דער ערשטער. סאָוועט־רוסלאַנד מוז האָבן קאַפּיטאַלע סחורות. דאָס מיינט, אַז די סאָוועטן מוזן באַזיצן די מאַשינען, וואָס זיינען נויטיג אויף צו פּראָדוצירן סחורות, מאַשינען אויף צו פּראָדוצירן אַמוניציע און אַלץ פאַר די אייזנבאַנען, ווי אויך געברויך־אַרטיקלען. ביז איצט איז רוסלאַנד געווען אָפּהענגיג פון אויס־לאַנד בנוגע די וויכטיגסטע אַרטיקלען, אין וועלכע זי האָט זיך גענויטיגט. אָט־דער קוואַל איז אין גרעסטן טייל אָפּגעשניטן געוואָרן, און צו יעדער מינוט האָט ער געקאָנט אינגאַנצן אָפּגעשניטן ווערן. רוסלאַנד האָט געמוזט אָנשטרענגען יעדן נערוו צו ווערן אומאָפּהענגיג פון אַנדערע לענדער. און כדי צו באַזאָרגן פאַר זיך אירע קאַפּיטאַלע סחורות, האָט רוסלאַנד זיך ניט געקאָנט פאַרלאָזן אויף אויסלענדישער פינאַנציעלער הילף. זי האָט דעריבער געמוזט אויסברייטערן אירע אייגענע אונטערנעמונגען מיט דער הילף פון אירע אייגענע אָפּשפּאָרונגען. דאָס האָט געפירט צו לאַנגע און אומ־פאַרמיידלעכע שוועריגקייטן. עס איז געווען אומפאַרמיידלעך, אַז מען זאָל מוזן ענגער פאַרציען דעם גאַרטל.

נאָר ניט געקוקט אויף דעם אַלעמען, קאָנען דאָך מענטשן ניט לעבן בלויז מיט קאַפּיטאַלע סחורות און מיט אַמוניציע. מענטשן קאָנען ניט עסן קיין וואַלץ־זאַוואָדן, אָדער שמעלץ־אויווענס, אָדער קראַפט־סטאַנציעס. מענטשן מוזן האָבן ברויט, פלייש, וואוינונגען, קליידער, שולן, ליטעראַטור און פאַר־

װײלונג. די גאַנצע פֿאַרבליבענע ענערגיע און רעסורסן פֿון דער נאַציאָנאַלער װירטשאַפֿט מוזן דעריבער פֿאַרװענדעט װערן אויף דער באַזאָרגונג פֿון אָט־די קולטורעלע און דערהאַלטונג־באַדערפֿעניש, װאָס האָבן אָבער ניט גע־קאָנט באַפֿרידיגט װערן אין דער פֿולער מאָס צוליב די צװײ אַלץ־אַריבער־װעגנדיגע באַדערפֿעניש פֿון שוץ און פֿון קאַפּיטאַלע סחורות.

*   *   *

אָט אַזאַ איז געװען דער פּלאַן אין זײַנע אַלגעמײנע שטריכן, װי ער איז פֿאָרמולירט געװאָרן דורך דעם העכסטן עקאָנאָמישן ראַט פֿאַר פֿאָלקס־װירטשאַפֿט, װאָס איז אַזױ בילדלעך כאַראַקטעריזירט געװאָרן פֿון מר. פּיליפּס פּראַיס װי „דער ערשטער אָרגאַן אין דער װעלט אויף צו פֿאַרװירק־לעכן אין לעבן די טעאָריע, אַז יעדער בירגער איז אַ טײל פֿון אַ גרױסער מענטשלעכער פֿאַמיליע און אַז ער באַזיצט געװיסע רעכט אין אָט־דער פֿאַמיליע אויף װי װײַט ער פֿירט דאָרט אויס געװיסע פֿליכטן."

דער פּלאַן האָט מיט זיך פֿאָרגעשטעלט דעם אינסטרומענט, װאָס אים איז באַשערט אויסצופֿורעמען אַ נײַע אָרדענונג ניט בלויז אין רוסלאַנד, נאָר מיט דער צײַט אויך איבער דער גאַנצער װעלט. דער פּלאַן איז געבױט גע־װאָרן אויף די מאָראַלע יסודות—װי מר. פּראַיס האָט דאָס ריכטיג באַנומען—װאָס די קריסטלעכע רעליגיע האָט כסדר געפּאָדערט, די יסודות, װאָס אָנערקענען, אַז די געזעלשאַפֿט איז אַ פֿאַמיליע; אַז יעדער מיטגליד פֿון דער געזעלשאַפֿט, װי אַ קינד פֿון דער פֿאַמיליע, האָט געװיסע רעכט אין דער פֿאַמיליע, אָנהױבנדיג פֿון דעם טאָג פֿון זײַן געבורט און דורך זײַן יוגנט, און דעריבער האָט אויך יעדער מיטגליד אויף זיך אַ פֿליכט, װי אויך אַ פּריװילעגיע; און װען ער אָדער זי װאַקסט־אויף, קאָן ער בלויז דעמאָלט פֿאַר זיך מאָנען זײַנע רעכט אין דער פֿאַמיליע, װען ער קומט־נאָך זײַן חלק פֿליכטן צו דער פֿאַמיליע. אַלע מוזן אַרבעטן. אַלע מוזן קריגן די פּרוכט פֿון זײער אַרבעט.

אָט־די ריזיגע פֿאַמיליע־װירטשאַפֿט מוז פּאָרזיכטיג פּלאַנירט װערן און פּינקטלעך דורכגעפֿירט װערן, װי עס איז דער פֿאַל מיט יעדער קלענערער פֿאַמיליע־װירטשאַפֿט. אין גרונד פֿון בײדע ליגט דאָס פּלאַנירן פֿאַר די נוצן פֿון דער פֿאַמיליע, און עס װאָלט באמת געװען זײער שװער זיך פֿאָר־צושטעלן אָדער אויסדריקן אין פּשוט'ערע װערטער אַ סכעמע, װאָס זאָל אויף אַ בעסערן אופֿן נאָכקומען אי די געבאָטן פֿון קריסטלעכן געװיסן און די פֿאָדערונגען פֿון אַ ראַציאָנאַלער װיסנשאַפֿטלעכער אָרדענונג.

אַזאַ פּראָגראַם האָט צום װײניגסטן פֿאַרדינט, אַז זי זאָל װאַרעם באַגריסט װערן מצד קריסטן און װיסנשאַפֿטסלײַט. די קריטיק אין באַצוג צו די מעטאָדן, װאָס זײַנען באַנוצט געװאָרן — דאָס גראָבע צעטרעטן פֿון מענטשלעכע לעבנס, דאָס ניט רעכענען זיך מיט אַלטע און װערטפֿולע

טראַדיציעס און די אומטאָלעראַנץ אין באַצוג צו רעליגיעזע גלויבנס — איז געווען באַרעכטיגט, נאָר דער פאַרזוך אַליין האָט פאַרדינט, אַז ער זאָל באַגריסט ווערן מצד די, וואָס האָבן אין לויף פון הונדערטער יאָרן גע־פּריידיגט און תפילה־געטאָן וועגן גראָד אַזאַ אָרדענונג, וואָס זאָל זיין באַזירט אויף גראָד אַזעלכע פּרינציפּן. וואָלטן אָט־די פּרינציפּן געווען באַגריסט געוואָרן, וואָלט די קריטיק גופא געווען געהאַט אַ גרעסערע ווירקונג, און אַ סך פון די זאַכן, וואָס זיינען קריטיקירט געוואָרן, וואָלטן זיכער קיינמאָל ניט געווען פּאַסירט. דער גאַנג פון דער רעוואָלוציע וואָלט אפשר געווען גאָר־גאָר אַנדערש, ווען סימפּאַטיע און פאַרשטענדיגונג וואָלטן געווען פאַר־נומען דעם פּלאַץ פון געגנערשאַפט און באַוואָפנטער אינטערווענציע. קיין זאַך איז ניט אַזוי פּייאיג צו טרייבן מענטשן צו פאַרצווייפלונג, ווי די לאַגע, ווען אין זייער פאַרזוך דורכצופירן גינסטיגע רעפאָרמען שטויסן זיי זיך אָן אויף דער פאַראייניגטער געגנערשאַפט פון דער גאַנצער וועלט. באַזונדער, ווען זיי געפינען אויס, אַז צווישן די געגנער געפינען זיך די, וואָס האָבן געפּריידיגט דעם זעלבן אידעאַל, נאָר זיי ציטערן איצט פאַר דער קאָנקרעטער פאַרווירקלעכונג פון אָט־דעם אידעאַל.

געוויסע גרופּן מיט חזקה־אינטערעסן האָבן געשטאַרקט די הענט פון די געגנער פון דעם נייעם פּלאַן אין רוסלאַנד, און די זעלביגע גרופּן דאָ און אין אַנדערע לענדער האָבן מעגלעך געמאַכט פאַר געוויסע מענטשן צו פאַר־בלענדן די אויגן פון דער קירך אַזוי, אַז זי זאָל ניט זען וואָס עס טוט זיך אונטער איר סאַמע נאָז, צווינגענדיג קירכעלייט צו שטיצן זיך אויף עלע־מענטן, וואָס אין זייער סביבה זיינען זיי אפשר געווען פאַרשטענדלעך, נאָר פאַרלאָזן זיך אויף זייער אורטייל האָט מען בשום אופן ניט געקאָנט.

מען קאָן, נאַטירלעך, פון אַ געוויסן שטאַנדפּונקט באַרעכטיגן אין אַ היפּשער מאָס דעם שרעק פון די מענטשן מיט חזקה־אינטערעסן און די מורא פון די פאַרמעגלעכע קלאַסן בכלל. די באַלדיגע קאָסטן — אויב מען זאָל זיך דער עיקר רעכענען מיט זאַכן און ניט מיט מענטשן — זיינען אפשר געווען גרויס. בלויז פון יענע מענטשן, וואָס זייער וויסנשאַפטלעכער און הומאַניטאַרער בליק איז גענוג ברייט צו קאָנען זען דעם פאַרנעם פון דעם נייעם וואוילזיין, וואָס וועט זיין צוגענגלעך פאַר אַלעמען אין דער ענדגילטיגער אָן־אַ־שיעור באַרייכערטער געזעלשאַפט, האָט מען געקאָנט דערוואַרטן אַ גינסטיגע שטעלונג צום נייעם עקספּערימענט. און בלויז פון די, וואָס זייער ליבע צו דער מענטשהייט איז גענוג גרויס אויף אָנצונעמען די ריזיקע פון באַלדיגע שוועריגקייטן כדי די מענטשהייט זאָל זיך קאָנען שטעלן אויף די פיס, האָט מען געקאָנט דערוואַרטן, אַז זיי זאָלן באַגריסן אַזאַ רעוואָ־לוציאָנערן פּלאַן, וואָס האָט באַטראַכט די געזעלשאַפט ווי אַ פאַמיליע אויף אַזאַ העכסט־רעאַליסטישן און פּראַקטישן אופן.

אָבער גראָד קריסטלעכע מענטשן האָבן דאָך געדאַרפט האָבן אַזאַ וויזיע

און ארויסקומען מיט אזא באגריסונג. דאָס, וואָס זיי האָבן פאַרפעלט אזוי צו האנדלען, איז א שווערע רעה נעגן רעליגיע בכלל און דער קריסטלעכער קירך בפרט. די קריסטן האָבן זיך געלאָזט פאַרבלענדן פון דער פיינטלעכער פראָפּאַגאַנדע פון די באדראָעטע חזקה־אינטערעסן. זיי האָבן גערן געגלויבט דאָס ערגסטע וועגן רוסלאַנד, ווי זיי האָבן געגלויבט דאָס ערגסטע בנוגע שפּאַניע, און דערמיט האָבן זיי דערמוטיגט און אַקטיוו געשטיצט יענע פּאַרמען פון פינאַנץ־ און אַמוניציע־קאַפּיטאַליזם, וואָס רייסן פון זיי איצט שטיקער, ווי דאָס איז דער פאַל אין דייטשלאַנד, וואו דאָס ווערט געטאָן גראָד אויף דעם גרונד, אז די קירך גופא איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער „לעבערלעכער" לערע וועגן דער ווערט פון דער מענטשלעכער פערזענלעכקייט און דער ברידערלעכקייט פון מענטשן.

* * *

געוויסע גינסטיגע שטריכן האָבן מער ווי איבערגעוואויגן די שוועריג־קייטן, אויף וועלכע לענין און זיינע חברים האָבן זיך אָנגעשטויסן אין זייער אויפגאַבע אויפצובויען אַ נייע ציוויליזאַציע. ערשטנס, זיינען די מאַטעריעלע מעגלעכקייטן פון דער רוסישער אימפּעריע געווען ריזיג־גרויס. אָט־דאָס זעקסטל פון דער וועלט האָט פאַרמאָגט מער ווי איין זעקסטל־חלק פון די רייכטימער פון דער ערד. ווי מיר האָבן שוין געזען, איז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אַ לאַנד פון אומבאַגרענעצטע נאַטירלעכע אוצרות. וואָס איז שייך רוי־מאַטעריאַלן, וואַסער־קראַפט, וועלדער, מעכטיגע טייכן, קוילן, אויל, אייזן און אַ סך אַנדערע סאָרטן אַרץ איז עס דאָרט פאַראַן לרוב. רוסלאַנד קאָן כמעט איינגאַנצן אויסקומען מיט אירע אייגענע רעסורסן.

דער צווייטער וויכטיגער שטריך איז די סטראַטעגישע און שוץ־פּאָזיציע פון אַ לאַנד, וואָס פאַרמאָגט אַ ריזיגע און שנעל־וואַקסנדיגע באַפעלקערונג און וואָס איז אין אַזאַ געאָגראַפישער לאַגע, אַז אויב מען וועט עס אַטאַקירן, וועט אָט־דאָס לאַנד זיך פאַרטיידיגן אויף ליניעס טיף אין לאַנד. האָבנדיג די פעסטע שטיצע פון די מאַסן און אַן אַנטוויקלטע אינדוסטריע און אַגרי־קולטור צו באַפרידיגן זיינע באַדערפענישן, קאָן דער סאָוועטן־פאַרבאַנד, אויב עס וועט נאָר זיין נויטיג, זיך שטעלן נעגן דער גאַנצער וועלט.

נאָך אַ גינסטיגער שטריך — ווי פּאַראַדאָקסאַל דאָס זאָל ניט קלינגען — איז דער פאַקט, וואָס די רייכטימער פון סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַלן קיינעם ניט אַראָפּ פון הימל. די אַנטוויקלונג פון די סאָוועטישע נאַטירלעכע אוצרות פאָדערט שווערע און אומאויפהערלעכע פּראַצע. אָבער ניט אין אונזער צייט און ניט אין דער פאַרגאַנגענהייט האָבן די נאָבלסטע עקספּערימענטן פון דער מענטשהייט זיך צום בעסטן איינגעבן, אָדער די פייאיגסטע פעלקער זיינען אויסגעוואַקסן, אין די לענדער, וואָס פאַרמאָגן אַ גינסטיגן קלימאַט און פאַרטיגע באַקוועמלעכקייטן. מר. אַרנאָלד טוינבי גיט־איבער אין זיין

בוך „געשיכטע־פּאָרשונג" מר. האַנטינגטאָנ'ס מעשה מיט די נאַקעטע ווילדע מענטשן, וואָס האָבן ניט געוואוסט וואָס פייער מיינט, וועלכע האָבן זומער־צייט אויסגעוואַנדערט צו צפון און זיינען דאָרט געפאַנגען געוואָרן ווי אין אַ פּאַסטקע, ווען דער ווינטער איז אונטערגעקומען. אייניגע זיינען אַנטלאָפן, און ווען זיי זיינען צוריקגעקומען אַהיים, האָבן זיי זיך צוריקגעקערט צום אַלטן לייכטן לעבנס־שטייגער. אַנדערע זיינען פאַרבליבן און האָבן זיך בראַוו צוגעפּאַסט צו די שווערע באַדינגונגען דורך באַוואוסטזיניגער דער־פינדערישקייט, דורך אַריינגראָבן זיך אין דער ערד כדי צו שאַפן פון קעלט־באַשיצטע וואוינונגען, דורך זאַמלען צווייגן און בלעטער אויף צו מאַכןביידלעך און וואַרעמע געלעגערס, דורך איינהילן זיך אין די פעל פון די חיות, וואָס זיי האָבן דער׳הרג׳עט. און אַט־די ווילדע מענטשן האָבן עס געמאַכט די ערשטע שריט צו ציוויליזאַציע; זיי זיינען געבליבן לעבן אין אַ סביבה, וואו זיי האָבן געמיינט, אַז זיי וועלן אומקומען. צופּאַסנדיג זיך צו אַ שווערער אומגעבונג, זיינען זיי געוואַקסן און האָבן זיך אַנטוויקלט און האָבן די מענטשן פון די טראָפּישע לענדער איבערגעלאָזט ווייט הינטער זיך אין דעם קאַמף פאַר עקזיסטענץ.

אַזוי האָט זיך אַנטוויקלט די ציוויליזאַציע אין אַלגעמיין. לענדער מיט פאַרבאָרגענע מעגלעכקייטן, אומפריינטלעכע, האַרטע, רויע; געגנטן, וואו איינפאַל, פּראַצע און עקשנות׳דיגקייט זיינען געשטעלט געוואָרן צו דער העכסטער פּראָבע — אַט־די סביבות האָבן אַרויסגעגעבן גרויסע פעלקער, און ניט די לענדער, וואו דאָס לעבן איז געווען ווייך און גרינג. מצרים מיט איר פרוכטבאַרער ערד און מיט דעם שטענדיג־געטרייען טייך נילוס, ברענגט אויפן זינען דאָס בילד פון אַ גן־עדן, וואָס איז געווען אָנגעגרייט פאַר די ערשטע מענטשן, וועלכע האָבן זיך דאָ באַזעצט. עס איז אָבער ניט אַזוי. בילדער אין די אַלטע קברים דערציילן גאָר אַן אַנדער געשיכטע. די ערשטע מענטשן, וואָס האָבן זיך דאָ באַזעצט, האָבן זיך אָנגעשטויסן אויף זומפּן און בלאָטעס, וואו עס האָבן זיך אויפגעהאַלטן ווילדע חזירים, קראָקאָ־דילן און היפּאָפּאָטאַמען. און צווישן יענער ווילדער און פּרימיטיווער סביבה און די פרידלעכע פעלדער פון דער איצטיגער צייט ליגן יאָרהונדערטער פון פּראַצע. דער פונדאַמענט פון וואוילזיין איז געלעגן ווי אַ מעגלעכקייט, וואָס האָט געדאַרפט רעאַליזירט ווערן, אין די זומפּן און אין דעם באַלעבנדיגן טייך. דער גן־עדן איז געלעגן אויף יענער זייט איינפאַל, געוואַגטער אונטער־נעמערישקייט און מי.

לענין האָט אויף קיין איין מאָמענט ניט פאַרגעסן אַט־דעם פאַקט און אַט־די נויטווענדיגקייט. רוסלאַנד׳ס רויע, נאַקעטע לענדערייען, אירע גרענעצ־לאָזע שטרעקעס און פאַרגראָבענע רייכטימער האָבן זיך פאַרמאָסטן מיט די נייע רעגירער און דערמיט טאַקע האָבן זיי געשאַפן אַט־דעם אָנרעג, אין וועלכן דער נייער עקספּערימענט האָט זיך גענויטיגט, ווייל סאָציאַליזם —

מער ווי אַלע אַנדערע אָרדענונגען — שטעלט גרויסע פֿאָדערונגען צום מענטשנ׳ס כאַראַקטער און פֿאַרלאָזט זיך ניט אויף מזל.

און צו־לעצט איז דאָ פֿאַראַן נאָך איין מעכטיגער פּסיכאָלאָגישער עלע־מענט, וואָס ווייניג מענטשן האָבן אים באַגריפֿן. רוסלאַנד איז געווען דאָס לאַנד, וואו רעליגיע האָט גענומען אַ פּעסימיסטישע שטעלונג צום לעבן. די רוסישע ליטעראַטור, וואָס כאָטש איר ווענדונג איז געווען בלויז צו דער אינ־טעליגענץ, האָט פֿון אָנהויב ביזן סוף געשפּילט אויף דעם מאָטיוו פֿון דער אומפֿאַרמיידלעכקייט פֿון ליידן. מיר ליידן אין דער יוגנט צוליב אונ־זערע נאַרישקייטן און אויף דער עלטער צוליב דער אומפֿאַרמיידלעכקייט פֿון טויט. מיר ליידן פֿון קראַנקהייטן און חולאת׳ן. מיר ליידן פֿון אויטאָקראַטיע. מיר ליידן שוין צוליב דעם סאַמע געבוי פֿון דעם וועלט־אַל. די רוסישע ליטעראַטור איז טרויעריג און פּעסימיסטיש, און די רוסישע רעליגיע האָט פֿאַרגרעסערט דעם טרויער, אויסמיידנדיג פֿרייד און פֿריידיגנדיג, אַז אומ־פֿאַרמיידלעכע ליידן זיינען דער נאָרמאַלער וועג צו דערלייזונג.

אין האַרצן האָט רוסלאַנד געלעכצט נאָך אַ לערע פֿון גליק ווי אַ געגנ־ווירקונג צו אָט־דער פּעסימיסטישער לערע און ווירקלעכקייט. רוסלאַנד האָט אין לויף פֿון הונדערטער יאָרן געליטן פֿון אַ גליק־הונגער, כאָטש דאָס רוסישע פֿויערטום האָט קיינמאָל אינגאַנצן זיך ניט אונטערגעגעבן צום פּעסימיזם און האָט ניט אויפֿגעהערט צו זינגען און טאַנצן און הנאה האָבן פֿון לעבן אויף אַ פּשוט׳ן אופֿן. און לענינ׳ס קראַפֿט איז באַשטאַנען אין דעם פֿאַקט, וואָס ער האָט געהאַסט און ניט געגלויבט אין אַ לעבן אָן פֿרייד, און האָט מיט זיין גאַנצן וועזן זיך אַריינגעוואָרפֿן אין קאַמף געגן דעם. אַ לעבן אָן פֿרייד איז געווען אומדערטרעגלעך; דאָס איז געווען געגן דער נאַטור; דאָס איז געווען אַ פֿונדאַמענטאַלע זינד. מענטשלעכע ליידן און פֿריידלאָזיגקייט האָבן אים גערופֿן צו אַ געראַנגל, וועלכן ער האָט קיינמאָל ניט געזוכט אויסצומיידן. לענין איז געווען אַ מיליטאַנטישער אָפּטימיסט. אין זיין גאַנצן דענקען איז פֿריער פֿאַר אַלץ געווען דער גלויבן, אַז ליידן זיינען ניט קיין נויטיגער און אומפֿאַרמיידלעכער עלעמענט פֿון לעבן, נאָר אַן אָפּשיילעכע זאַך, וואָס קאָן און מוז אויסגעראָטן ווערן. לענינ׳ס אָפּטימיזם איז געווען די תורה, נאָך וועלכער רוסלאַנד האָט געבענקט. ער האָט אויף זיין זייט געהאַט דאָס פּשוט׳ע פֿאָלק.

4. די דראַמע פֿון סאָציאַליסטישער פּלאַנירונג

די באַדייטונג פֿון דעם סאָוועטישן פּלאַן איז אַזוי פֿונדאַמענטאַל־וויכטיג פֿאַר אַלץ, וואָס סאָוועטן־רוסלאַנד שטעלט מיט זיך פֿאָר, אַז עס פֿאָדערט זיך נאָך אַ קאַפּיטל צו באַטראַכטן דעם אָפּשטאַם פֿון אָט־דעם פּלאַן, זיינע מער

אנטוויקלטע פאָרמען, זיינע ברייטערע פּרינציפּן און דעם גייסט, וואָס באַ־הערשט אים.

רוקט זיך אָפּ אויף צוריק און באַטראַכט דאָס גאַנצע בילד. זיך קאָנ־צענטרירן אויף פּנימות אָדער אויף די הארבע מעטאָדן און מיטלען אין דעם גערויש פון דער רעוואָלוציע, מיינט צו פאַרלירן פון אויג די סאַמע וויכטיגסטע שטריכן, פּונקט ווי איינער וואָלט זיך נעמען זוכן קליינינקע פּנימות אין גרויסע מאָזאַאיק־בילדער.

ווענן דעם פּרינציפּ פון אַ קלאַסנלאָזער געזעלשאַפט האָט לענין געהאַט אַ פולשטענדיג־קלאָרע פאָרשטעלונג. אָבער ניט ווענן פּלאַנירטער פּראָדוקציע פאַר געמיינשאַפטלעכן געברויך, וואָס האָט געדאַרפט אויסדריקן אָט־דעם פּרינציפּ אין אַ קאָנקרעטער פאָרם. דער קלאָר־אויסגעדריקטער פּלאַן האָט זיך אַרויסגעוויקלט לאַנגזאַם און פּיינלעך, האַבנדיג זיין אָנהויב אין די דורכ־פאַלן פון די ערשטע סאָציאַליסטישע עקספּערימענטן מיט „אַרבעטער־קאָנ־טראָל" איבער אינדוסטריע. און דאָס האָט געמוזט זיין אַ דורכפאַל, ווייל דער קאָנטראָל פון די אַרבעטער איבער דער פּראָדוקציע האָט איבערגעלאָזט ניט־געלייזטערהייט אַ פּראָבלעם, וואָס האָט געמוזט געלייזט ווערן פריער: וואָס פאַר אַ סאָרט פּראָדוקציע האָט די געזעלשאַפט באַדאַרפט און וואָס פאַר אַ פּראָדוקציע האָט זי געקאָנט באַוויזן?

די באַדערפעניש פון דער געזעלשאַפט דאַרפן דאָס באַשטימען די טעטיגקייט פון די פּראָדוצירער. אויב, למשל, די געמיינדע ווי אַ גאַנצע נויטיגט זיך אין שיך, וואָלט עס געווען אַן אַרויסגעוואָרפענע אַרבעט צו פאַרווענדן פּראָדוקטיווע ענערגיע אויף צו מאַכן „ספּעטס" (געוואַנטענע האַלב־כאַליעוועס, וואָס מען ציט אַרויף אויף שיך), ווי גרינדלעך דער קאָנ־טראָל פון די אַרבעטער זאָל ניט זיין איבער דער „ספּעטס"־אינדוסטריע.

כדי אָבער מען זאָל קאָנען פעסשטעלן די באַדערפענישן פון דער גע־מיינדע, איז נויטיג צו האָבן אַן אָרגאַניזאַציע אויסער דער אינדוסטריע — אַן אָרגאַניזאַציע, וואָס זאָל קאָנען רעדן דירעקט ווי די פאַרטרעטערין פון דער גאַנצער געמיינדע און אין איר נאָמען באַשטימען וואָסערע אַרטיקלען מען דאַרף האָבן. און פאַר דעם האָט זיך געפאָדערט אַ פּלאַן.

דעריבער איז דעם 5טן דעצעמבער, 1917, באַשטימט געוואָרן אַ קער־פּערשאַפט מיטן נאָמען העכסטער ראַט פאַר פאָלקס־ווירטשאַפט, וואָס האָט געקראָגן אויסערגעוויינלעך ברייטע פולמאַכט אויסצואַרבעטן אַלגעמיינע פּלענער און אויסרעכענונגען, וואָס זאָלן רעגולירן דאָס גאַנצע עקאָנאָמישע לעבן פון לאַנד. אָט־דער פּלאַן האָט פון אָנהויב ביזן סוף געהאַלטן אין אויג די באַדערפענישן פון די געברויכער — צי דאָס איז געווען די אַרמיי, וואָס האָט זיך גענויטיגט אין שפּייז און מאַטעריאַלן; צי דאָס איז געווען די אינדוסטריע, וואָס האָט געדאַרפט האָבן מעטאַלן און מאַשינען; צי די אַגריקולטור, וואָס האָט געדאַרפט האָבן אַקערס און טראַקטאָרס; אָדער דער

פשוט׳ער מענטש, וואָס האָט געדאַרפט האָבן ברויט און שיך און ביכער.

דער פּלאַן האָט געפאָדערט, אַז יעדע באַזונדערע אונטערנעמונג זאָל אַרונטערפאַלן אונטער געזעלשאַפטלעכן קאָנטראָל און אַז יעדער קוואַל פון רוי־מאַטעריאַלן און יעדער אַקער לאַנד זאָלן ווערן געזעלשאַפטלעך אייגנטום.

דאָס וואָס מען וואָלט געקאָנט געוועזן דערגרייכן דורך אָפּקויפן, אָדער דורך אַ סיסטעם פון קאָמפּענסאַציע, וואָס זאָל אויסגעשפּרייט ווערן אויף אַ לאַנגער צייט, איז אין רוסלאַנד דורכגעפירט געוואָרן דורך גוואַלדזאַמער פאַרכאַפּונג. נאָר ס׳איז דורכגעפירט געוואָרן. און צווישן די ערשטע דאָס צו טאָן, וואָס איז שייך דער ערד, זיינען געווען די רייכערע פּויערים, וואָס האָבן שפּעטער אַליין שווער געליטן, ווען זיי האָבן זיך מיט גוואַלד געשטעלט געגן דער קאָלעקטיוויזאַציע.

פאַרבייגייענדיג מעגן מיר אפשר אָנווייזן, אַז אויב דער סאָציאַליס־טישער עקספּערימענט זאָל אָנגענומען ווערן, לאָמיר זאָגן אין ענגלאַנד, אָדער אין אַמעריקע, מיינט עס בשום אופן ניט, אַז מען מוז דאָ נאָכפאָלגן די עקספּראָפּריאַציע־מעטאָדן, וואָס די סאָוועטן האָבן אָנגעווענדט. דאָס מיינט ניט, אַז עקספּראָפּריאַציע, אויב זי ווערט דורכגעפירט אין די אינטערעסן פון דער גאַנצער געמיינדע, איז נויטיגערווייז אוממאָראַליש. מען האָט לעצטנס עקספּראָפּריאירט ביי די גלחים פון דער קירך פון ענגלאַנד דעם שטייער, וואָס זיי פלעגן איינמאָנען פון דער באַפעלקערונג, און קענטערבערי האָט דערפון שטאַרק געליטן, נאָר קענטערבערי האָט באַגריסט אָט־די עקספּראָפּרי־אַציע ווי אַ זאַך, וואָס שטימט מיט די ברייטע אינטערעסן פון דער געזעל־שאַפט. עקספּראָפּריאַציע איז אָבער ניט אַלע מאָל נויטיג און ניט אַלע מאָל ראַטזאַם.

נאָר לאָמיר זיך אומקערן צוריק צו אונזער ענין. דער פּלאַן האָט גע־פאָדערט ניט בלויז דעם באַזיץ און קאָנטראָל איבער אַלע קוואַלן פון פּראָ־דוקציע, נאָר אויך אַז די שנעלקייט פון דער פּראָדוקציע זאָל פאַרגרעסערט ווערן, כדי עס זאָלן געשאַפן ווערן גענוג פּראָדוקטן פאַר באַלדיגער פאַר־טיילונג.

פאַר אָט־דעם צוועק האָבן די אַרבעטער געדאַרפט האָבן דעם סטימול פון אַ גרויסער וויזיע און אַ גרויסער פּראָגראַם, און דער געניאַלער לענין, וועלכער האָט דאָס באַגריפן, האָט געגעבן די אָנווייזונג, וואָס מיט דער צייט זיינען דערפון אַנטוויקלט געוואָרן די פינף־יאָר־פּלענער.

לענינ׳ס אָנווייזונג געפינט זיך אין אַן אינטערעסאַנטן בריוו, וואָס ער האָט געשריבן צו קריזשאַנאָווסקי׳ן אין 1920:

„וואָלסטו אפשר געקאָנט שאַפן אַ פּלאַן (ניט קיין טעכנישע סכעמע, נאָר אַ פּאָליטישע), וואָס דער פּראָלעטאַריאַט זאָל אים קאָנען פאַרשטיין? למשל, אַז אין צען יאָר (אָדער אין 5?) זאָלן מיר אויסבויען 20 (אָדער 30, אָדער 50?) קראַפט־סטאַנציעס, באַדעקנדיג דאָס לאַנד מיט אַ נעץ

> פון אזעלכע סטאנציעס, יעדע מיט אן אפעריר־ראדיוס, לאמיר זאגן, פון 400 ווערסט (אדער פון 200, אויב מיר קאנען מער ניט דערגרייכן). . . . מיר מוזן באלד האבן אזא פלאן, כדי צו געבן די מאסן א העלן און ניט־פארשטעלטן ציל, פאר וועלכן זיי זאלן ארבעטן. און אין 10 (אדער אין 20?) יאר וועלן מיר עלעקטריפיצירן רוסלאנד — טאקע דאס גאנצע לאנד — סיי אין דער אינדוסטריע און סיי אין דער אגריקולטור.״

לענין האט געוואוסט וויפיל יארן פון דחקות די רוסישע ארבעטער וועלן דארפן איבערטראגן און וויפיל גלויבן אין דער צוקונפט עס וועט זיך פאדערן, כדי צו קאנען איבערטראגן די שוועריגקייטן פון דער געגנווארט. אפשאצנדיג די לאגע מיט אויסערגעוויינלעכער פינקטלעכקייט, האט ער געלייגט דעם פונדאמענט פון די פלענער, וואס ווערן איצט רעאליזירט. דורך די אלע ערשטע יארן האט רוסלאנד איבערגעטראגן שוועריגקייטן, ווייל זי האט געלעבט מיט דער צוקונפט. די גלארייכע צוקונפט האט פארגיטיגט פאר דעם שווערן היינט. א נייע פאליטישע סיסטעם, א נייע פרייהייט, א נייע עמאנציפאציע פאר דעם יחיד, א נייע און פארשנעלערטע אינדוסטריאליזאציע און א נייע פארטיילונג פון די פראדוקטן פון דער אינדוסטריע אויף א מער יושר־דיגן אופן — דאס האבן געזאלט זיין די פרוכט פון דער צוקונפט. און די פאזיטיווע ווערטן, וואס האבן מעגלעך געמאכט צו דערגרייכן אט־די אלע זאכן און בייצוקומען דעם אנאלפאבעטיזם און די אינדוסטריעלע אומ־טיכטיגקייט און די שוידערלעכע עקאנאמישע פארלוסטן, צו וועלכע זיי האבן טעגלעך געפירט, זיינען געווען די אנטשלאסנקייט פון די פירער, דער פעסטער גערולד פון די מאסן און דער סטימול פון אט־דעם פרעכטיגן פלאן.

און פאר אט־דעם צוועק האט עס לענין זיך אנגעכאפט אן דעם גראנדיעזן פלאן פון עלעקטריפיקאציע. זיין אפשאצונג איז געווען א ריכטיגע. אין 1921 איז דערוויילט געווארן א קאמיסיע אויף אויסצוארבעטן א פלאן פאר דער עלעקטריפיקאציע פון דעם גאנצן לאנד — די „גאעלרא״ האט מען גערופן דעם פלאן — און די מלוכה׳שע פלאניר־קאמיסיע, וואס איז געווען באקאנט אונטערן נאמען גאספלאן, איז באאויפטראגט געווארן לויט די דעקרעטן פון 1921, 1922 און 1923 אויסצוארבעטן דעם גענעראל־פלאן פאר אלעווירטשאפטלעכע פארהעלטענישן. קאנצענטרירנדיג זיך אויף די אויפגאבן, וואס זיינען אנגעצייכנט געווארן אין אט־די פלענער, האבן די מענטשן שטופנווייז בייגעקומען די שוועריגקייטן פון די ערשטע צייטן און האבן אויפגעבויט א פראכטפולע אינדוסטריע.

לאנגזאם איז דער פלאן פארמולירט געווארן און האט זיך דורכגעשלאגן א וועג דורך אויסערלעכע און אינערלעכע שוועריגקייטן. קיין אויסלענדישע מלוכה האט ניט אנגעבאטן קיין הילף. קיין דרויסנדיגע קרעדיטן האט מען ניט געקאנט קריגן. טראצקי און זיינע נאכפאלגער האבן מיט ציין און נעגל באקעמפט דעם פלאן אונטערן אויסרייד, אז סאציאליזם קאן קיינמאל ניט אויפגעבויט ווערן בלויז אין איין לאנד און אז דער סאוועטן־פארבאנד קאן

ניט איבערבויען זיין נאַציאָנאַלעווירטשאַפט אָן אויסלענדישער הילף.

די איניציאַטיווע פאַר דעם פּלאַן, דאָס אָננעמען דעם פּלאַן אין 1928 און זיין שפּעטערדיגע דורכפירונג איז פון סאַמע אָנהויב געווען פאַרבונדן מיט אַ קאַמף איבער דעם גאַנצן וועג. און דערמיט דערקלערט זיך מסתמא דאָס אָפטע באַנוצן־זיך, אין לויף פון אָט־די קריטישע יאָרן, מיט קריגס־לאָזונגען און מיליטערישע טערמינען, ווי „שלאַכט־בריגאַדעס”, „סאָציאַליזירטער סעקטאָר”, „עקאָנאָמישער פראָנט”. מיר לייענען אין דער „עקאָנאָמישער איבערזיכט” פון דער מלוכה־באַנק פון סאָוועטן־פאַרבאַנד: „אויב עס קומט פאָר אַן עקאָנאָמישער פּראָצעס, וואָס איז ניט אָנגעצייכנט אין דעם פּלאַן, איז די באַנק דעמאָלט אין אַ לאַגע צו סיגנאַליזירן דעם דורכבריס אין דעם סעקטאָר פון דעם פּלאַנירטן פראָנט.”

*   *   *

אין אַ ריי געביידעס אין מאָסקווע איז קאָנצענטרירט אַן אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט ניט קיין גלייכן צו זיך אין דער וועלט אין פּרט פון פאַרנעם און דער וויכטיגקייט פון אירע טעטיגקייטן. אירע פאַרצווייגונגען שפּרייטן זיך אויס אין אַלע ריכטונגען און דרינגען אַריין אין יעדן ווינקל פון אַ זעקסטל פון דער וועלט. קיין איין פאַבריק, קיין איין פאַרם, קיין איין שול, קיין איין טעאַטער, קיין איין יוסטיץ־געריכט, קיין איין שפּיטאָל און קיין איין רעגירונג קאָן ניט אויסמיידן די אויפזיכט פון אָט־דער אָרגאַניזאַציע. לויטן געזעץ מוז יעדע געזעלשאַפטלעכע אינסטיטוציע און יעדער צווייג פון טעטיגקייט אין אַ לאַנד, וואָס נעמט אַרום אַ צוועלפט־חלק פון דער גאַנצער מענטשהייט, צושטעלן צו דעם צענטראַלן אָפיס אין מאָסקווע אויסשעפּלעכע אינפאָרמאַציע וועגן באַלדיגע און שפּעטערדיגע באַדערפענישן און טעטיגקייטן.

די מאַסע אינפאָרמאַציע, וואָס שטראָמט אַריין יעדן טאָג און יעדע שעה אין אָט־די צענטראַלע אָפיסעס, ווערט אויפגעכאַפּט, דורכגעזיפּט, אויססאָרטירט און אויסגענוצט דורך דעם נומעריש־גרעסטן סטעף פון געשולטע סטאַטיסטיקער און טעכנישע עקספּערטן אין דער וועלט, צוזאַמען מיט טויזנטער קלוירקס און געהילפן. (וועגן דער קאָמפּעטענץ פון אָט די סטאַטיסטיקער האָט מר. פרידמאַן, אַן אַמעריקאַנער עקספּערט, נאָך מיט עטלעכע יאָר צוריק געזאָגט: „אין אַלגעמיין זעט עס אויס, אַז די רוסישע סטאַטיסטישע ציפערן זיינען ריכטיג און זיי שטימען איינע מיט די אַנדערע אין דעם משך פון יאָרן און מיט אַנדערע ציפערן, וואָס האָבן מיט זיי אַ שייכות.”)

אָט־דער אָפיס איז ניט קיין טויטער, קאַלטער, וויסנשאַפטלעכער און האַרצלאָזער פּלאַץ פון פאָרמאַליטעטן און קאַנצעליארשטשינע; פריער פאַר אַלץ איז מען דאָ באַשעפטיגט מיט דעם לעבן פון מענער, פרויען, אינגלעך און מיידלעך. יעדער איינצלנער אין דעם גאַנצן סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט זיין

אָדער איר פּלאַץ אין די ציפערן, וואָס גייען דורך דורך אָט־די טירן. אויב ער איז געזונט און ארבעטס־פייאיג, גייט זיין נאָמען אריין אין איין קאַטעגאָריע ציפערן; אויב ער איז קראַנק, אָדער צו־אַלט צו ארבעטן, אָדער אויב ער איז צו־יונג צו ארבעטן, אָדער אויב ער ארבעט ביי זיך אין הויז, אָדער אויב ער שטודירט, אָדער ער איז אין דער ארמיי, גייט זיין אָדער איר נאָמען אריין אין אַנדער סעריע. אויף אַזאַ אופן דערגייען די עקספּערטן דעם סך־הכּל פון די אַקטיווע ארבעטער, אויף וועלכע דאָס לאַנד קאָן זיך פאַרלאָזן אויף צו פּראָדוצירן זאַכן און צו באַזאָרגן באַדינונג.

נאָך אַ מאַסע וויכטיגע אינפאָרמאַציע האָט צו טאָן מיט אויסרעכענען די באַדערפעניש פון די זעלבע מאַסן מענטשן אין באַצוג צו שפּייז, קליידונג, וואוינונגען, בילדונג, געזונט, אָדער אָפּרו, און די באַדערפעניש פון דעם פאָלק אַלס אַ גאַנצן אין באַצוג צו פאַרטיידיגונג און אין באַצוג צו קאַפּיטאַלער פּראָדוקציע אין דער פאָרם פון מאַינס, אייזנבאַנען און מאַשינען.

אָט־די און אַנדערע ציפערן האַלטן אין איין אריינשטראָמען. יעדע אונטערנעמונג אין לאַנד, גרויסע אָדער קליינע, צענטראַלע אָדער לאָקאַלע, דערציערישע, קולטורעלע אָדער אינדוסטריעלע, מוז צושטעלן אַ באַריכט ניט בלויז וועגן דעם, וואָס זי האָט פּראָדוצירט אין משך פון פאַרגאַנגענעם יאָר, אָדער וועגן דעם, וואָס זי קלייבט זיך צו פּראָדוצירן אין לויף פון דעם קומענדיגן יאָר, נאָר אויך וועגן אירע באַדערפעניש פריער פאַר אַלץ אין פּרט פון מענער־ און פרויען־ארבעטער און דערנאָך אין פּרט פון רוי־מאַטעריאַלן, טראַנספּאָרטאַציע־מיטלען, אָדער קרעדיט־מיטלען. עס זאַמלען זיך אָן די אויסרעכענונגען וועגן דעם, וואָס עס ווערט באַזאָרגט, אָדער וואָס עס קאָן באַזאָרגט ווערן פאַר די מענטשן צו עסן, צו טראָגן און צו געברויכן.

טראַנספּאָרט, מעדיצינישע און דערציערישע באַדינונגען און אַלע אַנדערע צווייגן פון טעטיגקייט שטעלן צו זייערע ציפערן, און נאָך דעם, ווי זיי זיינען אַלע פאַרדייעט געוואָרן, ווערט געשאַפן אַן אַלגעמיין בילד וועגן דעם וואָס די גאַנצע פּראָדוקציע וואָלט באַטראָפן אין דעם קומענדיגן יאָר, ווען יעדע פאַבריק און יעדע פאַרם וואָלטן געווען פריי און פייאיג צו טאָן פּונקט דאָס, וואָס זיי האָבן אָנגעגעבן אַלס מעגלעך אין זייערע באַזונדערע אויסרעכענונגען.

אָט־דער אַלגעמיינער איבערבליק גיט אַ בילד וועגן די מעגלעכע אויפטוען. נאָר עס קאָן זיך מאַכן, אַז דאָס, וואָס מען קאָן אין דעם באַטרעפנדיגן יאָר אויפטאָן, זאָל ניט זיין ראַטזאַם צו טאָן צוליב ענדערונגען אין די נאַציאָנאַלע אָדער סאָציאַלע אומשטענדן. עס קאָן זיך אָנרוקן די געפאַר פון אַ מלחמה. מען קאָן דאַרפן פאַרווענדן אַ גרעסערן טייל פון דער נאַציאָנאַלער ענערגיע אויף אַמוניציע. אויסברייטערונג אין דער ריכטונג פון מלחמה־צוגרייטונג קאָן אפשר זיין מעגלעך אָן אַ שטערונג פאַר אַנדערע מינים פּראָדוקציע. די נאַטירלעכע יערלעכע פאַרגרעסערונג, וואָס ווערט איצט

דערגרייכט, קאָן אפשר דערלויבן מער באַוואָפּענונג אָן אַ פאַרקלענערונג אין דער פּראָדוקציע פון פּוטער.*) פון דער צווייטער זייט קאָן פּאַסירן, אַז דאָס זאָל ניט זיין מעגלעך. און ווידער קאָן טרעפן, אַז מען זאָל עס באַטראַכטן פאַר פּראַקטיש און ניט־געפערלעך צו דערלויבן, אַז די פּראָדוקציע פון געברויך־אַרטיקלען זאָל דערווייל אויסגעברייטערט ווערן, אַזוי אַז עס זאָל געשאַפן ווערן אַ גרעסערע צאָל שיך, אָדער גראַמאָפאָנען, אָדער געבורט־היימען, אָדער וואַקאַציע־קעמפּס. דאָס איז אַן ענין פון הויך־פּאָליטיק. עמיצער מוז דאָך באַשליסן.

די קערפּערשאַפטן**), וואָס נעמען־אָן באַשלוסן, זיינען די פּאָליטביוראָ און דער צענטראַל־קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, און זיי קומען צו זייערע באַשלוסן נאָך לאַנגע און גרינטלעכע באַראַטונגען מיט די הויפּט־פירער פון די וויכטיגסטע רעגירונגס־מיניסטעריומס אָדער פאָלקס־קאָמיסאַריאַטן, ווי זיי ווערן גערופן.

די באַשלוסן, וואָס ווערן אויף אַזאַ אופן געמאַכט, זיינען נאַטירלעך באַזירט אויף זייער קאָמפּליצירטער אינפאָרמאַציע און פאַרשיידנאַרטיגע באַטראַכטונגען. עס איז גאָר ניט קיין לייכטע זאַך צו באַשטימען וויפיל אַרבעטס־קראַפט עס איז דאָ צו דער האַנט, בפרט נאָך ווען די באַפעלקערונג וואַקסט מיט אַזאַ שנעלקייט. דער צואוואוקס פון דער באַפעלקערונג באַטרעפט 35,910,000 אין די לעצטע אַכצן יאָר, וואָס דאָס איז מער ווי די גאַנצע באַפעלקערונג פון פּוילן.***) עס איז שווער צו וויסן אויף וואָס פאַר אַ שטופּע פון טעכנישער צוגעפּאַסטקייט די באַפעלקערונג וועט זיך געפינען אין דעם קומענדיגן יאָר אין פאַרגלייך מיט דעם צושטאַנד פון אַ יאָר פריער. די ענדגילטיגע פאָרשלאָגן וועלן זיין דער רעזולטאַט פון אַ הויך־קאָמפּליצירטן באַלאַנס פון כחות. און די באַשלוסן וועלן אָננעמען די פאָרם פון באַשטימען ווי אַזוי מען קאָן אויף דעם בעסטן אופן פאַנאַנדערטיילן די אַרבעטס־קראַפט פאַר דער אָדער יענער אויפגאַבע, כדי צו קאָנען באַפרידיגן די אויסגערעכנטע באַדערפענישן. אין רוסלאַנד האַנדלט זיך עס ניט אַזוי וועגן געפינען אַרבעט, ווי וועגן געפינען אַרבעטער.

אָט־די באַשלוסן זיינען ניט קיין אַבסאָלוטע באַשלוסן. גיכער זיינען דאָס אויטאָריטעטע רעקאָמענדאַציעס פון אויבן. זיי ווערן געשיקט צו

---

*) און עס איז אַ פאַקט, אַז אַזוי האָט טאַקע פּאַסירט מיט דעם בודזשעט פון 1940.

**) עס איז דער ציל און די טענדענץ אין אַלץ אַ וואַקסנדיגער מאָס אונטער דער נייער קאָנסטיטוציע, אַז אָט־די פונקציע זאָל אַריבערגיין צום פּרעזידיום פון דעם סאָוועטן־קאָנגרעס, דער נייער סאָוועטן־פּאַרלאַמענט.

***) די באַפעלקערונג איז פון דעם 17טן דעצעמבער 1926 ביז דעם 17טן יאַנואַר 1939 געשטיגן פון 147,000,000 צו 170,126,000 מענטשן. די צאָל קינדער, וואָס זיינען געבאָרן געוואָרן אין דעם פּעריאָד פון די פינף־יאָר־פּלענער, איז געווען אויף 20 פּראָצענט גרעסער פון דער גאַנצער באַפעלקערונג פון רומעניע. און בשעת די געבורט־ראַטע שטייגט מיט אַן אומפאַרגלייכבאַרער שנעלקייט, איז די שטערבלעכקייט געפאַלן אויף 40 פּראָצענט אין פאַרגלייך מיט דעם יאָר 1913.

אונטערשטע אינסטאַנצן און ווערן דאָרט דערגאַנצט דורך פילע פאָרשלאַגן.

די קאָמפּליקאַציעס פון אַזאַ סיסטעם זיינען אויגנשיינלעך; די שוועריגקייטן אין פרט פון דערגרייכן אַ באַלאַנס צווישן באַדערפעלנישן און באַזאָרגונג זיינען ריזיג גרויס. אַ טויזנט באַדערפענישן מוזן געגוי אויסגערעכנט ווערן. וואָס זיינען די באַדערפענישן אין פרט פון הייץ־מאַטעריאַל און קראַפט פון אַלע פאַבריקן צוזאַמענגענומען? וואָסערע ענדערונגען וועלן פאָרקומען בנוגע אָט־די באַדערפענישן דורך אַ פרישער באַזאָרגונג מיט עלעקטרישער קראַפט אָדער דורך אַ בעסערער אָנווענדונג פון די קראַפט־סטאַנציעס? וואָס זיינען די טראַנספּאָרטאַציע־באַדערפענישן, און אין וואָסער מאָס וועלן אָדער קאָנען זיי מאָדיפיצירט ווערן דורך דעם, וואָס אין אַ געוויסער געגנט, אָדער אין עטלעכע געגנטן, וועלן פּראָדוצירט ווערן סחורות, וואָס זיינען פריער באַצויגן געוואָרן פון אויסלאַנד אָדער וואָס זיינען פּראָדוצירט געוואָרן אין איין באַשטימטן צענטער? אין באַטראַכט פון אַזעלכע פּראָבלעמען, איז עס אפשר ווינטשנסווערט, אַז עס זאָל פאָרקומען אַן ענדערונג אין דער לאָקאַלער אויסשפּרייטונג פון דער אינדוסטריע? און ווייטער, וויפיל אַרבעטער וועלן באַפרייט ווערן אין די דאָרף־געגנטן דורך דער מעכאַניזאַציע פון דער אַגריקולטור*) און ווי וועלן אָט־די באַפרייטע אַרבעטער באַשעפטיגט ווערן אין דער ווייטערדיגער אַנטוויקלונג פון אַזאַ און אַזאַ באַדינונג, אָדער אין דער פּראָדוקציע פון אַזאַ און אַזאַ אַרטיקל?

מען קאָן גלייך זען מיט וואָסער אויסערגעוויינלעכער פּינקטלעכקייט די אויסרעכענונגען און פּראָויסזאָגונגען מוזן געמאַכט ווערן און ווי קאַטאַסטראָפיש עס קאָנען ווערן טעות'ן און פאַלשע אויסרעכענונגען.

ענדלעך שטעלט דער „גאָספּלאַן" צו דעם דערוויילינן פּלאַן, דורך פאַרשיידענע אָפיציעלע קאַנאַלן, צו אַלע באַטרעפנדיגע אונטערנעמונגען און אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָבן געהאַט צוגעשטעלט די געהעריגע פאַקטן.

איצט הויבן די רעדער זיך אָן דרייען אויף צוריק. נעכטן האָט צום צענטער געשטראָמט אינפאָרמאַציע פון יעדן ווינקל פון פאַרבאַנד און פון יעדער פאַבריק און פאַרם און שול. איצט פּולסירט אויף צוריק דער פּלאַן, וואָס איז באַזירט אויף אָט־דער גאַנצער אָנגעזאַמלטער, אויסזאָרטירטער און פאַרדייעטער אינפאָרמאַציע, אין וועלכער עס זיינען אַריינגעטראָגן געוואָרן די נויטיגע אויסבעסערונגען לויט די אויסגערעכנטע באַדערפענישן פון דער נאַציאָנאַלער ווירטשאַפט, אַזוי אַז די באַדערפענישן פון יעדער פאַבריק ווערן געוואויגן און באַשטימט אין שייכות צו דער גאַנצער ווירטשאַפט. די פאַבריק, די פאַרם און דער בילדונגס־אַנשטאַלט ווערן געבעטן אַרויסצוזאָגן זייער מיינונג. מען באַראַט זיך מיט יעדן איינעם.

---

*) סטאַלין ווענדט זיך מיט אַ ספּעציעלן רוף צו די קאָלעקטיווע פאַרמערס צו באַפרייען אָנדערהאַלבן מיליאָן מענטשן פאַר דער אינדוסטריע אין לויף פון דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן.

אָט־די באַראַטונג איז אַ טייל פון דער אָנגענומענער פּאָליטיק פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. יעדער צענטער פון טעטיגקייט, ווי קליין ער זאָל ניט זיין, מוז דאָ פילן זיין פּערזענלעכע פאַראַנטוואָרטלעכקייט אין דער פולער מאָס. אפשר איז די ארבעט, וואָס ווערט געפאָדערט פון אַ געוויסער פאַבריק, צו־גרויס לויט דעם חשבון פון דער פאַרוואַלטונג, אָדער צו־גרויס, סיידן מען זאָל די פאַבריק שנעלער באַזאָרגן מיט די נויטיגע רוי־מאַטעריאַלן אָדער מאַשין־טיילן? אָדער אפשר — און דאָס פּאַסירט דאָך זייער אָפט — איז גאָר די אויסרעכענונג אַ צו־נידעריגע. די פאַבריק האָט אפשר אַנטוויקלט עפּעס אַ נייעם און שנעלערן פּראָצעס, וואָס פאַרזיכערט אַ פאַרגרעסערונג אין דער פּראָדוקציע אָן אַ פאַרגרעסערונג אין דער צאָל אַרבעטער, אָדער די פאַבריק וועט דורך דער באַזייטיגונג פון אומוויכטיגע פּראָצעסן זיך קאָנען באַגיין מיט וויניגער רוי־מאַטעריאַלן.

אָט־די זאַכן ווערן פאַרצייכנט און באַמערקט, און יעדע רעקאָמענדאַציע ווערט גענוי באַטראַכט. ווידער גייט אויף צוריק — שוין אויף דער דריטער רייזע — די קאָמוניקאַציע צווישן דעם צענטער און דעם רינג אַרום אים. די לאָקאַלע קאָנטער־פּלענער ווערן אַלע צונויפגענומען נאָך אַמאָל אין דעם צענטראַלן אָפּיס און זיי פירן צו־לעצט צו די ענדערונגען אין דעם דערוויילִיגן פּלאַן אַלס אַ גאַנצן. עס ווערט איינגעשטעלט אַ נייער באַלאַנס.

אָט־דער באַלאַנס שטעלט מיט זיך פאָר דעם ענדגילטיגן פּלאַן, וואָס ווערט מאָסגעבנד פאַר די קומענדיגע פינף יאָר.

מען וואַרט אויף די פינף־יאָריגע פּלענער, וואָס פאָלגן נאָך איינער דעם צווייטן, מיט אַ ברענענדיגן אינטערעס, וואָס ביי אונז לאָזט זיך דאָס גאָר ניט גלויבן. קיין פינאַנסיר האָט קיינמאָל אַזוי ניט אַרויסגעקוקט אויף דער פאַרעפנטלעכונג פון דעם בודזשעט מיט אַ העלפט פון דעם אינטערעס, וואָס דער פּשוט׳ער מענטש אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ווייזט אַרויס וואַרטנדיג אויף דער פאַרעפנטלעכונג פון דעם פינף־יאָר־פּלאַן. אָט־דער פּלאַן שטעלט מיט זיך פאָר דעם סטאַנדאַרד, דעם ציל, די טרייב־קראַפט און דעם סטימול פאַר מיליאָנען בירגער.

דער פּלאַן מאַכט פאָרשריט. אָט־דאָס איז דער וויכטיגסטער פאַקט. מיט די גענויע רעזולטאַטן פון פּלאַנירטער פּראָדוקציע פאַר דעם געברויך פון דער געמיינדע וועלן מיר זיך פאַרנעמען אין אַ ווייטערדיגן טייל פון אָט־דעם בוך. דאָ מוזן מיר אויף אַ מאָמענט זיך אָפּשטעלן און אויסדריקן אָנערקענונג צום פּלאַן בכלל.

בשעת אין דער גאַנצער וועלט איז די פּראָדוקציע כמעט ניט געשטיגן זינט 1929, איז די סאָוועטישע פּראָדוקציע אין די פאַרגאַנגענע צען יאָר פאַרגרעסערט געוואָרן אויף פיר מאָל אַזויפיל.

אין 1929 (דאָס העכסטע יאָר אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער) האָט די סאָוועטישע פּראָדוקציע באַטראָפן 3.8 פּראָצענט פון דער וועלט־פּראָדוק־

ציע. צו 1932 (די צייט פון קאַפּיטאַליסטישן באַרג־אַראָפּ) האָט די סאָוועטישע פּראָדוקציע שוין באַטראָפן 11 פּראָצענט פון דער וועלט־פּראָדוקציע. צו 1936 איז זי פאַרגרעסערט געוואָרן ביז 15.2 פּראָצענט, וואָס דאָס ווייזט, אַז דער שטענדיגער סאָוועטישער וואוקס איז גרעסער אַפילו פון דער בלי־פּאַזע פון קאַפּיטאַליסטישן ציקל. עס ווערט דערוואַרטעט, אַז דער דריטער פינף־יאָר־פּלאַן זאָל אָנצייכענען אַן אינדוסטריעלע פּראָדוקציע, וואָס זאָל באַטרעפן כמעט אַ דריטל פון דער גאַנצער קאַפּיטאַליסטישער וועלט־פּראָדוקציע.

„דער גראַד פון קאַפּיטאַלער אַנטוויקלונג און אויסבעסערונג פון דער „עפּישענסי" פון די אַרבעטער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד און זייַנע לאַנג־טערמיניגע פּלענער אויף אויסצונוצן זייַנע ריזיגע נאַטירלעכע אוצרות זייַנען פון אַזאַ כאַראַקטער, אַז זיי דערלויבן פאָראויסצוזאָגן — און ניט אומבאַגרינדעטערהייט — אַז אין דעם קומענדיגן דור וועט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד זייַן פּונקט אַזוי אינדוסטריע־מעכטיג, ווי די גאַנצע איבעריגע וועלט צוזאַמענגענומען. אַזאַ איז די אויסזיכט, אויב מיר זאָלן אָננעמען, אַז די צוקונפטיגע קאַפּיטאַליסטישע הויך־פּונקטן אין דער פּראָדוקציע וועלן זייַן ניט העכער און ניט נידעריגער ווי דער הויך־פּונקט אין 1937, וואָס האָט קוים איבערשטיגן דעם פריערדיגן הויך־פּונקט פון 1929, ניט געקוקט אויף דער באַוואָפענונגס־פּראָדוקציע."

דאָס זייַנען די ווערטער פון מר. דזש. מילער, וועלכער האָט פאַרבראַכט אין מאָסקווע פון מאַי 1936 ביז אָקטאָבער 1937 אויף אַן אייראָפּייאישער רייזע־סטיפּענדיע פון דעם שעפּילד אוניווערזיטעט מיט דעם ציל צו שטודירן די סאָוועטישע עקאָנאָמישע אָרגאַניזירונג.

דער פּלאַן אַרבעט, ניט געקוקט אויף דער ריזיגער קאָמפּליצירטקייט, וואָס איז אין דער סאַמע טבע זייַנער.

אָט־דער פונדאַמענטאַלער פאַקט, וואָס דער פּלאַן אַרבעט, איז פון נאָך גרעסערער באַדייטונג ווען מ'האָט אין זינען דעם כאָר פון פאַרלוימדונגען און צאָרן און חוזק, וואָס האָט באַגעגנט דעם פּלאַן, ווען ער איז פאַרעפנטלעכט געוואָרן, און וואָס האָט אים פאַרפאָלגט דורך די ערשטע שטופּן פון זייַן אַנטוויקלונג.

די גרויסע ענגלישע טעגלעכע צייטונגען האָבן, מיט דער הילף פון לאַקייאישע עקאָנאָמיסטן, געהאַלטן אין איין מעלדן מיט מאָנאָטאָנער רעגולערקייט וועגן דעם אומפאַרמיידלעכן צוזאַמענברוך פון דעם פּלאַן. אָפט האָט זיך אין זייערע אָנזאָגן וועגן דעם אָנקומענדיגן חורבן געהערט אַ טאָן פון קוים־באַהאַלטענער פרייד, באַזונדער ווען עס פלעגט אָנקומען עפּעס אַ פינצטערער מאָמענט אָדער אַ פאַרבייגייענדיגע געפאַר, וואָס פיינטלעכע זשורנאַליסטן און קריטיקער האָבן איבערטריבן ביז אַ קאַטאַסטראָפע.

„פּלאַנירטע פּראָדוקציע פאַר דעם געברויך פון דער געמיינדע איז אומ־

מעגלעך״ — האָט מען מיט אונז געקנעלט. אזא פּלאַנירן קאָן זיך זיין גוט אין דער טעאָריע, נאָר אין פּראַקטישער אַנווענדונג מוז דאָס צוזאַמענברעכן. ווען לעניןָ האָט זיך פּאַרמאָסטן דאָס דורכצופירן, האָט ער זיך גענומען דורכצופירן דאָס אוממעגלעכע. לענין און זיינע קאָלעגן־פירער אין סאָוועט־רוסלאַנד זיינען געווען אומפּראַקטישע פאַנאַטיקער פון אַ טעאָריע, קאַבינעט־פילאָזאָפן, נאַראַנים, וואָס זייער קנאַפּע דערפאַרונג אין פּראַקטישע פּאָ־ליטישע עניינים האָט געוואַגט איינצופירן פון דער העלער הויט ריזיגע פאָרמען פון געזעלשאַפטלעכער איינאָרדענונג, וואָס האָבן פריער נאָך קיינ־מאָל ניט געאַרבעט אין קיין לאַנד, און וואָס זיינען אייגנטלעך קיינמאָל נאָך ניט אויספּרובירט געוואָרן. אָט־די אונטערנעמונגען זיינען דער פּראָדוקט פון טרוימער אין גלות — קאַרל מאַרקס, אַ דייטשער פּליכטלינג אין ענגלאַנד, און וולאַדימיר לענין, אַ רוסישער פּליכטלינג אין לאָנדאָן און אין דער שווייץ — נאַרישע, געפערלעכע מענטשן, וואָס זיינען ליידנשאַפטלעך איבער־געגעבן צו אַ פּאָליטישער טעאָריע, און וואָס האָבן קיין אכט ניט פאַר די מאַסן, בשעת זיי פּאַרען זיך מיט דעם דעליקאַטן סאָציאַלן אָרגאַניזם פון דער מלוכה, און פּרובירן־אויס אויף אַ קאָלאָסאַלן מאַסשטאַב אַ ניט־אויס־געפּרואווטע סיסטעם פון אָרגאַניזאַציע, אַריינשליידערנדיג אין אַ נייער פאָרם פון אַ קאָמוניסטישער געזעלשאַפט אַ פּאָלק, וואָס איז אזוי אויך אַ הונדערט יאָר הינטערשטעליג לגבי אייראָפּע אין פּאָליטישער און אינדוס־טריעלער רייפקייט.

אַ פּראָפעסאָר פון אינדוסטריעלער כעמיע האָט איינמאָל געזאָגט: „אויב איר ווילט דורכפירן אַ שווער שטיקל אַרבעט, גיט עס איבער צו אַן אָפּ־געריסענעם נאַר, וואָס ווייסט ניט, אז מען קאָן דאָס ניט דורכפירן.״ לענין איז געווען אזא מין „אָפּגעריסענער נאַר״.

לענין און זיינע חברים — האָבן יענע געזאָגט — האָבן דערווייל אַרויס־געזאָגט בלויז אַבסטראַקטע פּאַראַלגעמיינערונגען, האָבן ביז איצט געלעבט בלויז אויף פּלינדערונג, אָדער — ווי דער קעמל — אויף דער אייגענער פעט־קייט. דער טאָג פון זייער דורכפאַל און נידערלאַגע מוז אָנקומען. זיי וועלן באַ־געגענען זייער געטין פון נקמה אין דעם גראַנדיעזן נאָר פולשטענדיג אומ־פּראַקטישן פּלאַן, וואָס זיי האָבן איצט פּאַרטראַכט.

קיין זאַך, וואָס זאָל אַפילו טיילווייז דערגרייכן דעם מאַסשטאַב פון אָט־דעם פּלאַן, איז קיינמאָל פריער ניט אונטערנומען געוואָרן. עס איז אמת, אז אַמעריקע פּאַרמאָגט ריזיגע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען און עס האָט זיך געפּאָדערט דער העכסטער שוואונג פון איר אינדוסטריעלער אָרגאַניזיר־געניאַליטעט צו פּאַרטראַכטן און צו אָפּערירן אָט־די אונטערנעמונגען; נאָר די גרעסטע אַמעריקאַנער פּאַבריקן זיינען ניט מער ווי אַ קינדער־שפּיל אין פּאַרגלייך מיט דעם, וואָס עס ווערט איצט אונטערנומען אין רוסלאַנד, די קאָמפּליצירטקייטן פון די אַמעריקאַנער פאַבריקן זיינען די פּשטות אַליין אין

פארגלייך מיט די קאָמפּליצירטע פאַרצווייגונגען, וואָס זיינען פאַרבונדן מיט א פּלאַן, וואָס האָט פאַר זיך א ציל אַרומצוכאַפּן די גאַנצע פּראָדוקטיווע קאַפּאַציטעט און דעם גאַנצן סכום פון די באַדערפעניש פון א בונד פון 170,000,000 נפשות. „אַזאַ נאַרישקייט, ווי דער נייער פּלאַן, איז קיינמאָל ניט פאַרטראַכט געוואָרן און וועט קיינמאָל ניט זיין קיין דערפאָלג. דער חלום פון אַן אידעאַליסט איז א פאַטאַלע באַזע פאַר א פּראַקטישער פאָרם פון לעבן אין דער אינדוסטריע אָדער אין דער אַגריקולטור, אָדער אין דער פּאָליטישער אָרגאַניזאַציע.”

ווי אָפּט האָבן מיר די זעלבע ווערטער געהערט פריער! ווען קריסטלעכע אידעאַליסטן האָבן פאַרלאַנגט, אַז די אינדוסטריע זאָל זיין באַזירט אויף באַדינען די מענטשלעכע באַדערפענישן און ניט אויף פּראָפיטן, האָט מען דאָס אַוועקגעמאַכט מיט דער האַנט ווי אַן אומפּראַקטישן טרוים. ווען מען האָט געפאָדערט — אין די אינטערעסן פון מענטשלעכע לעבנס — אַז די אינדוסטריע זאָל פּלאַנירט ווערן אויף צו באַפרידיגן די באַדערפענישן פון געברויכער און זאָל ניט איבערגעלאָזט ווערן צו דעם קאַפּריז, אָדער צו די פּערזענלעכע אינטערעסן פון מענטשן, וואָס זיינען צופעליג די באַלע־באַטים פון די מאַשינען און פון דער ערד — האָט מען אונז געוואָרנט מיט א סקאַנדאַליזירטן טאָן, אַז וועלכער ניט איז פאַרזוך איינצופירן אַזאַ ענדערונג וועט צעשטערן דעם דעליקאַטן אָרגאַניזם פון אינדוסטריע און פינאַנץ. און ווען די וויסנשאַפט, וואָס איז געווען אויפגעצאָרנט געגן די פּענטעס, וואָס זיינען אויף איר אַרויפגעלייגט געוואָרן, און א קראַנקע פון דעם מיש־מאַש, אַרבעטלאָזיקייט, אינדוסטריעלן „בום” און דעפּרעסיע האָט זי געבעטן, אַז עס זאָל איינגעפירט ווערן אַן אמת־וויסנשאַפטלעכער פּלאַן אין די פאַבריקן, וואָס איר מי האָט באַשאַפן, האָט מען פון דער אַלערהעכסטער הויך פון דער „סיטי” (באַנק־קוואַרטאַל) אין לאָנדאָן געלאָזט וויסן, אַז דער שוואונג פון דער בירזשע איז אַליין א גענוג גוטע רעגולירונג און איז פיין אויסגערעכנט צו באַפרידיגן אויף דעם ברייטסטן און פרייסטן אופן די אומ־צאָליגע אינדיווידועלע באַדערפענישן פון די געברויכער. צו וואַגן צורירן זיך צו אָט־דער דעליקאַטער מאַשין, וואָס קיינער פאַרשטייט זי גאָר ניט, איז אַן אַקט פון נאַראָנים און פאַרברעכער, און די גאַנצע מאַכט פון דער ציוויליזירטער וועלט דאַרף זיך פאַראייניקן צו שטערן זיי.

אין יעדן פאַל, האָבן אונז פאַרזיכערט די גדולים פון דער קאַפּיטאַליס־טישער וועלט, וועט דער פּלאַן, וואָס איז אויסגעאַרבעט געוואָרן פון דאָקטרינערן־פּאָליטיקער, פון טרוימער, אָדער צעהיצטע רעוואָלוציאָנערן, גאָר אין גיכן באַווייזן די נאַרישקייט פון דעם עקספּערימענט.

א סך פון אונז האָבן דאָס ניט גענומען ערנסט און האָבן געוואַרט מיט צוטרוי, גלויבנדיג, אַז דער וויסנשאַפטלעכער כאַראַקטער פון דעם פּלאַן און דער מאָראַלער כאַראַקטער פון זיינע שטרעבונגען וועלן אים דערפירן צו א

דערפֿאָלגרייכער פֿאַרווירקלעכונג; און מיר זיינען געווען דאַנקבאַר דערפֿאַר, וואָס ענדלעך וועלן וויסנשאַפֿט און מאָראַל קריגן אַ געלעגנהייט פֿאַר געהעריגן אויסדרוק.

די קאַטאַסטראָפֿע, מיט וועלכער מען האָט אונז געסטראַשעט, איז קיין־מאָל ניט געקומען. לעניִן — ווי דער „אָפּגעריסענער נאַר" אין דעם פּראָ־פֿעסאָר'ס אַנעקדאָט — האָט גאָר ניט געוואוסט, אַז דער עקספּערימענט האָט ניט געקאָנט דורכגעפֿירט ווערן. ער האָט דעם פּלאַן אויספּרובירט. און דער פּלאַן איז געוואָרן אַ דערפֿאָלג. די ריזיקע אָרגאַניזאַציע מיט איר צענטער אין מאָסקווע, וואוהין עס גייט דער שטראָם פֿון אינפֿאָרמאַציע און פֿון ראַט, קורסירנדיק הין און צוריק איבער אַ קאָנטינענט, באַוועגנדיק די מיליאָנען צו אַרבעטן מיט חשק און מיט אַ מעכטיקער אייניקייט, באַווייזט דעם דערפֿאָלג. לעניִן — און זיין תּלמיד סטאַלין — איז געווען גרייט אויסצופּרובירן נייע מעטאָדן און צו מאַכן נייע עקספּערימענטן, און די רוסישע מענטשן — מיט אָפּטע שטרויכלונגען און ווידערהאָלטע וואַקלע־נישן — זיינען שטענדיק אים נאָכגעגאַנגען און איצט ווייזן זיי זיך סוף כּל סוף אַרויס ווי זיינע גוטע תּלמידים.

רוסלאַנד איז יונג. בוכשטעבלעך און פֿיזיש איז דאָס אמת'ע רוסלאַנד איצט יונג. די מענער און פֿרויען, וואָס פֿאַרנעמען הויכע פּאָזיציעס, זיינען יונג. זיי זיינען יונג אין יאָרן און אויך יונג אין גייסט, און זיי פֿאַרמאָגן די אַלע גייסטיקע און מאָראַלע אייגנשאַפֿטן פֿון דער יוגנט. די רוסישע מאַסן קאָנען זיך זיין טאַקטלאָז ווי יונגע מענטשן; זיי קאָנען זיך זיין אומ־פּראַקטיש ווי יונגע מענטשן, און צייטנווייז אַפֿילו אַזוי דורכאויס ברוטאַל ווי יונגע מענטשן, נאָר ווי די יונגע מענטשן פֿאַרמאָגן זיי אויך אַ ניט־געפּענטעטע פֿאַנטאַזיע און אַ פֿלאַמיקן אידעאַליזם מיט אַ פֿאַרנעם, אַ גע־וואַגטקייט, אַ גלויבן און אַן ענטוזיאַזם, וואָס פֿירט זיי דורך אַלע שוועריק־קייטן און שטרויכלונגען.

5. דער רוף צו דער וויסנשאַפֿט

דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד האָט געזוכט און זוכט אויך איצט די הילף פֿון דער וויסנשאַפֿט אין יעדן צווייג פֿון מענטשלעכער טעטיקייט. קיין לאַנד אין דער וועלט האַלט ניט די וויסנשאַפֿט אין גרעסערער אַכטונג און באַזאָרגט ניט די וויסנשאַפֿטסלייט מיט בעסערע אויסשטאַטונגען.

דאָס איז נאַטירלעך און אומפֿאַרמיידלעך אין אַ לאַנד, וואו דער באַגריף וועגן דער ראָל פֿון דער וויסנשאַפֿט אין דער אָרגאַניזירונג פֿון דער געזעל־שאַפֿט איז ניי און אַנדערש. אין די מערבֿ־לענדער ווערט די וויסנשאַפֿט ניט באַטראַכט ווי אַ נויטיקער טייל פֿון דער סאָציאַלער אָרגאַניזאַציע. סוחרים,

סאָלדאַטן, אַדוואָקאַטן, גוט־באַזיצער, אָדער גלחים פאַרשטייען זייער ווייניג די פּרינציפּן אָדער די פּראַקטיק פון דער וויסנשאַפט. אָדער זיי האָבן צו איר ניט קיין צוטרוי, אָדער זיי איגנאָרירן זי. די פאַבריק־אַרבעטער טיילן אָט־דעם אומצוטרוי צו דער וויסנשאַפט. פאַר זיי איז די וויסנשאַפט דער קוואַל פון מאַשינען וואָס שאַפן רייכטימער און שפּאָרן אַרבעט, אַזוי אַז אַנדערע קריגן די רייכטימער און די אַרבעטער קריגן די אַרבעטלאָזיקייט.

דער שורש פון דעם איבל ליגט ביז אַ געוויסער מאָס אין דער טרענירונג פון אונזערע פּאָליטישנס און ספּעציעל פון אונזערע אַדמיניסטראַטאָרס, פון וועלכע מען דערוואַרט אַפילו ניט קיין אויבן־אויפיגע באַקאַנטשאַפט מיט דער וויסנשאַפט. די קלאַסיקער פון אַלטערטום, די פאַרצייטיגע און מאָדערנע געשיכטע און ליטעראַטור, אַפילו מיט אַ שטיקל צוגאָב פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע, ווערט באַטראַכט ווי גענוג פאַר יונגע מענטשן. אָט־דער סאָרט בילדונג לערנט ווי מענטשן און זאַכן זיינען פאַרוואַלטעט געוואָרן אין דער פאַרגאַנגענהייט און שאַפט גלאַטע צינגלעך פאַר רעדעס אויף דער פּלאַטפאָרמע און פאַר קאָמיטע־זיצונגען. אין זיך גופא איז דאָס אויסגעצייכנט, נאָר עס איז ניט גענוג, ספּעציעל פאַר אַדמיניסטראַטאָרס, ווען מען נעמט אין באַטראַכט די מעגלעכקייטן און דערגרייכונגען פון דער מאָדערנער וויסנשאַפט.

די פּאָליטיקער פון די מערב־לענדער און די אַדמיניסטראַטאָרס באַטראַכטן ניט — צום ווינציגסטן אין דער טעאָריע — די וויסנשאַפט און טעכנאָלאָגיע ווי נויטיגע עלעמענטן פון דער אָרגאַניזירטער געזעלשאַפט. זיי קאָנען זיך פאָרשטעלן אַ צופרידנשטעלנדיגע ציוויליזאַציע אָן אָט־די עלעמענטן. זיי אַרט גאָר ניט, וואָס אַזאַ ציוויליזאַציע וואָלט אומפאַרמיידלעך געווען פאַרבונדן מיט כסדר'דיגער שווערער און מאָנאָטאָנער האָרעוואַניע.

אין דער פּראַקטיק, נאַטירלעך, ווייסן די פּאָליטיקער, אַז עס איז נויטיג צו אָרגאַניזירן מלוכה־אָפּטיילונגען פאַר וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג. אין די מערב־לענדער איז וויסנשאַפט געוואָרן אַ טייל פון אונזער היינט־צייטיגער אויפפאַסונג בנוגע רעגירונג. דער דאָזיגער באַגריף איז אָבער נאָך ניט איינגעגלידערט אין דעם לעבן פון יענע לענדער. דאָרט וואו מיר דערמוטיגן יאָ די וויסנשאַפט, טוען מיר עס מיט אַ האַלבן האַרצן.

דאָס צאַרישע רוסלאַנד איז געווען אויף אַ סך הינטערשטעליג אַפילו אין פאַרגלייך מיט די מערב־לענדער אין איר באַציאונג צו דער וויסנשאַפט, זיכער האָט רוסלאַנד פאַרמאָגט אירע וויסנשאַפטסלייט און איר וויסנשאַפט־אַקאַדעמיע, וואָס איז געגרינדעט געוואָרן דורך פּיאָטער דעם גרויסן אַרום 1724, און האָט געקאָנט זיך באַרימען מיט אַ סך גרויסע נעמען — מענדעלעיעוו, פּאַוולאָוו, לאָמאָנאָסאָוו, קאַרפּינסקי און אַנדערע. דער צאַרישער וויסנשאַפט האָט אָבער אויסגעפעלט פינאַנציעלע שטיצע און זי האָט ניט אַרויסגערופן קיין אַלגעמיינעם ענטוזיאַזם. זי איז געווען אַ מין עלעגאַנטע

באַפּוצונג און אַ פּריוואַטער זאַבאַווע. די וויסנשאַפטסלייט האָבן געטאָן זייער אַרבעט, קאַמצנ'יש באַהאַנדלט מצד דער מלוכה און אָן דער אויפמערק־זאַמקייט פון די מאַסן. די וויסנשאַפט איז ניט געווען קיין פונדאַמענטאַלע זאַך אין דער צאַרישער מלוכה.

פאַרקערט, די סאָוועטישע פילאָזאָפיע פון דער געזעלשאַפט געפינט אירע סאַמע וואָרצלען אין דער מאָדערנער פיזישער און ביאָלאָגישער פאָרשונג. אַ וויסנשאַפטלעכע פאָרם פון געדאַנק דרינגט־דורך דעם באַוואוסטזיין פון די סאָוועטישע רעגירער און דערגרייכט די מאַסן.

אָט־דער פונדאַמענטאַל־אַנדערשדיגער צוגאַנג צו דער וויסנשאַפט ווייזט זיך, נאַטירלעך, אַרויס סיי אין דער פּאָליטיק פון דער מלוכה און סיי אין איר פּראַקטיק. אינדוסטריעלע און אַגריקולטורעלע פּראָבלעמען ווערן גרינד־לעך באַטראַכט אין זייער שייכות צו וויסנשאַפטלעכע מעגלעכקייטן און באַ־דערפעניש, און די געהעריגע פאָרשונג קאָנצענטרירט זיך אויף דער לייזונג פון אָט־די פּראָבלעמען. דעריבער זיינען דאָרט דאָ אַזוי פיל פאָרשונג־סטאַנציעס, וואָס וואַקסן־אויף זייט ביי זייט מיט דער אינדוסטריע און אַגריקולטור אין אינדוסטריעלע און אַגריקולטורעלע צענטרען.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד זיינען געווען 2,292 אַזעלכע פאָרשונג־סטאַנ־ציעס אין 1938 אין פאַרגלייך מיט 211 אין 1918, און עס זיינען דאָ 41,000 פאָרשער אין אינסטיטוטן, שולן און קאַלעדזשעס. פון זיי אַרבעטן 4,000 אין דער וויסנשאַפט־אַקאַדעמיע אַליין. אָט־די צאָל וואַקסט כסדר צוזאַמען מיט דעם אַלגעמיינעם וואוקס פון דער בילדונגס־שטופּע פון דער אינטעלי־גענציע, וואָס ציילט איצט 9,600,000 מענטשן אין אַ באַפעלקערונג פון 170,000,000.

וויסנשאַפטלעכע פאָרשונג אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אי קאָאָרדינירט, אי ברייט פאַרשפּרייט. דאָס באַצייכנט זייער אַ וויכטיגן פאָרשריט, ווייל דורך דעם ווערט אויסגעמיטן דאָפּלטע אַרבעט מצד באַזונדערע אָרגאַני־זאַציעס אָן דאָפּלטע רעזולטאַטן. עס ווערט אויך אויסגעמיטן די סודות־דיגקייט, וואָס צוליב פינאַנציעלע און קאָנקורענטישע טעמים דערלאָזט זי ניט, אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער, קיין צענטראַליזאַציע פון נייע דער־פינדונגען און אַנטדעקונגען. אָנשטאָט דעם גילט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד אַן אָפענער צוטריט פאַר אַלעמען צום דעראָבערטן וויסן, אַזוי אַז יעדע דערפינדונג, יעדע אַנטדעקונג ווערט באַלד צוגענגלעך פאַרן גאַנצן לאַנד. די וויסנשאַפט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז קאָאָרדינירט פון אויבן ביז אַראָפּ און אַלע רעזולטאַטן פון דער וויסנשאַפט שטראָמען אַריין אין איין צענטער. די אויפגאַבן פון דער וויסנשאַפט זיינען זייער ברייט און זי קריגט אַ ברייט־האַרציגע דערמוטיגונג. דער ענגלישער כעמיקער דזש. סי. עלטענטאָן האָט דערקלערט, בשעת ער האָט אויסגעפאָרשט די סאָוועטישע מעטאָדן פון שאַפן געוויסע אָרגאַנישע שטאָפן דורך אַן עלעקטרישן פּראָצעס, אַז ער האָט דאָרט

געפונען ברייטערע געלעגנהייטן פאר ריינער וויסנשאפטלעכער פארשונג, ווי אין ענגלאנד, וואו די מערסטע בעמיקער זיינען באשעפטיגט הויפטזאכלעך מיט באלדיגע פראבלעמען, לויט דער פאדערונג און אין די אינטערעסן פון זייערע באלעבאטים און פון ספעציעלע קאמערציעלע אונטערנעמונגען.

עלטענטאנ'ס דערפארונג איז אינטערעסאנט. נאך דעם, ווי ער האט געארבעט אין קעמברידזש ווי א וויסנשאפטסמאן, האט ער געקראגן באשעפטיגונג אין דעם באוול־פארשונג־אינסטיטוט אין מאנטשעסטער. צוזאמען מיט אנדערע וויסנשאפטליט האט ער באזוכט דעם סאוועטן־פארבאנד אין 1931, און דער בליענדיגער צושטאנד פון דער סאוועטישער וויסנשאפט האט אויף אים געמאכט א שטארקן איינדרוק. ער האט געזען „דעם ריזיגן ענטוזיאזם פון די יונגע מענטשן, וואס זיינען אריינגעטראטן אין דעם וויסנשאפטלעכן לעבן", און ער איז געווען גערירט פון דער זארגזאמקייט, מיט וועלכער די סאוועטן־מלוכה באהאנדלט אירע וויסנשאפטסלייט.

דער קאנטראסט, וואס ער האט דערזען ביים צוריקקער קיין ענגלאנד איז געווען צו־שטארק. ער האט געהאט א גוטן „דזשאב" אין ענגלאנד און איז אפילו דערהויבן געווארן, אין דער צייט פון א קאטן־שוועריגקייט, צו א העכערן פאסטן מיט א העכערן געהאלט, „נאר איך האב געוואלט" — האט ער געזאגט — „פריער פון אלץ דינען דער וויסנשאפט און ניט אנהאלטן קיין גרינגן דזשאב, וואס זאל מיך פארזיכערן מיט א לעבן." און ער זאגט ווייטער:

> „איך ארבעט דא שוין דריי יאר, שטודירנדיג דעם איינפלוס פון איאנען אין כעמישע רעאקציעס. דא האב איך ענדלעך געפונען מיין בארוף. איך ארבעט שווער און איך בין שטאלץ צו האבן דעם טיטול פון דעם בעסטן שלאג־בריגאדיר אין דעם אינסטיטוט. . . . איך פריי זיך מיט דעם ראשיגן פראגרעס, וואס די סאוועטישע וויסנשאפט מאכט. איך פריי זיך מיט דעם באדייטנדיגן וואוקס פון דער קוואליטעט פון דער וויסנשאפטלעכער ארבעט און דעם אלץ טיפערן אינטערעס צו זייער געגנשטאנד. . . . מיין פרוי און קינדער וואוינען מיט מיר. . . . פאר פרויען איז דאס לעבן דא בעסער, ווי ביי אונז."

און אין סאוועטן־פארבאנד ברענגט די וויסנשאפט ממשות'דיגע געווינסן פאר אלע ארבעטער, אבער קיין אומגליק ברענגט זי פאר קיינעם ניט. ממילא איז דאס פאלק ווי פון איין שטיק מיט די אנפירער אין פרט פון אט־דעם נייעם ענטוזיאזם פאר דער וויסנשאפט. די גאנצע געזעלשאפט דארשט נאך נייעם וויסן, כדי צו קאנען מיט־האלטן מיט די פירנדיגע וויסנשאפטסלייט. וויסנשאפטלעכע קאנפערענצן אדער די וואלן פאר אקאדעמיקער קאנקורירן מיט ספארט ווי נייעס אויף די ערשטע זייטן פון די צייטונגען, און רעדנער איבער וויסנשאפט מוזן באנוצן די גרעסטע זאלן, ווען זיי האלטן עפנטלעכע לעקציעס. דער אקאדעמיקער קעלער זאגט, אז 200,000 יונגע פארמערס אין קאלעקטיוון

האָבן זיך באַנוצט מיט זיינע ביכער „דאָס לעבן פון פּלאַנצן" און „וואָס איז כעמיע ?".

אין אַ פּאַרמעסט, וואָס איז לעצטנס דורכגעפירט געוואָרן אונטער אַ פאַראייניגטער קאָמיטע פון צענטראַל־קאָמיטעט פון דעם קאָמסאָמאָל (פאַר־באַנד פון יונגע קאָמוניסטן) און דער וויסנשאַפט־אַקאַדעמיע האָבן זיך באַ־טייליגט העכער 8,000 יונגע פאָרשער אויף דעם געביט פון געאָלאָגיע, כעמיע, מעדיצין, ביאָלאָגיע און אַנדערע וויסנשאַפטן. זעקס הונדערט און פופצן וויסנשאַפטלעכע אָפּהאַנדלונגען זיינען באַצייכנט געוואָרן ווי אויסגעצייכנטע אַרבעטן. די העכסטע אויסצייכענונג האָט געקראָגן אַ ניין־און־צוואַנציג־יאָריקער פּראָפעסאָר פון מאַטעמאַטיק פאַר אַן אָריגינעלער און ווערטפולער אָפּהאַנדלונג. אַ פיר־און־דרייסיג־יאָריגער מאַן האָט געקראָגן דעם טיטול דאָקטאָר פון געאָלאָגישער וויסנשאַפט און ער האָט געהאַט אויף זיין חשבון 105 וויסנשאַפטלעכע אָפּהאַנדלונגען.

אַט־דער מאַסן־ענטוזיאַזם פאַר וויסנשאַפט ווערט דערמוטיגט אומעטום, אויך אין דאָרף און אין דער פּויערישער געמיינדע, וואו ער איז שטענדיג געווען שוואַך. די באַוועגונג פאַר היימישע לאַבאָראַטאָריעס פאַרשפּרייט זיך אַזוי ווי אַ פייער אין סטעפּ. עס איז איצט אַ גאַנץ געוויינלעכע זאַך צו גע־פינען אין דער נאָרמאַלער אויסשטאַטונג פון אַ דאָרפס־געמיינדע אַ לאַבאָראַ־טאָריע, וואו עקספּערימענטן מיט „ווערנאַליזירונג" פון זוימען, דאָס הייסט, סטימולירן די אַנטוויקלונג פון די זוימען פאַר דעם פאַרזיי, און ענלעכע אַרבעטן ווערן אָנגעפירט פון ספּעציעל־טרענירטע מיטגלידער פון דער דאָרפישער געמיינדע.

„די פּענטעס אויף דער וויסנשאַפט" אין דעם זין, ווי פּראָפעסאָר פּ. מ. ס. בלעקעט באַנוצט דעם אויסדרוק, איז אַ זאַך, וואָס מען ווייסט דערפון ניט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. אין רוסלאַנד הערט זיך קיינמאָל ניט דער געשריי, אַז מען דאַרף איינפירן „אַ מאָראַטאָריום אויף וויסנשאַפט", ווי מען הערט דאָס אין ענגלאַנד און אין אַמעריקע. און מען דאַרף דאָרט טאַקע ניט אַזאַ לאָזונג, ווייל די פּראָדוקציע ווערט רעגולירט און עס קאָן ניט קומען צו קיין איבער־פּראָדוקציע, כל זמן די מענטשלעכע באַדערפעגישן זיינען ניט באַ־פרידיגט. דעריבער איז יעדער מאַן, פרוי און קינד אין סאָוועטן־לאַנד פאַר־אינטערעסירט אין דער פאַרגרעסערונג פון דעם סכום פון רייכטום, וואָס באַ־זאָרגט די באַקוועמלעכקייטן, די זיכערקייט און די געלעגנהייטן פון לעבן. און צום ווינציגסטן דער יונגער דור באַגריסט די וויסנשאַפט ווי דעם בעסטן אינסטרומענט צו דערגרייכן אַ פאַרגרעסערטע פּראָדוקציע.

מען דאַרף אָנווייזן, אַז די סאָוועטן האָבן ניט באַשאַפן קיין ספּעציעלע סאָרטן וויסנשאַפט אָדער וויסנשאַפטלעכע מעטאָדן. דער סאָוועטישער וויסנ־שאַפטסמאַן באַנוצט דעם זעלבן טעלעסקאָפּ, מיקראָסקאָפּ און ספּעקטראָסקאָפּ, ווי דער וויסנשאַפטסמאַן פון מערב־אייראָפּע. די סאָוועטישע וויסנשאַפט

אונטערשיידט זיך פון דער וויסנשאַפט אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער אין איר שייכות צו דעם סאָציאַלן לעבן און ניט אין אירע טעכנישע מעטאָדן אָדער אָנווענדונגען. ביי די סאָוועטישע מענטשן איז די וויסנשאַפט פונ־דאַמענטאַל און זי ווערט דערמוטיגט מיט אַנטשלאָסענעם ענטוזיאַזם. ביי קאַפּיטאַליסטישע פעלקער ליגט איצט די וויסנשאַפט, וואָס מען האָט זי פריער געדולדעט מיט אַ באַציאונג פון אויבן־אַראָפּ, אַ געפּענטעטע.

די אינטימע פאַרבינדונג צווישן דער וויסנשאַפט און דער סאָוועטישער מלוכה־פּלאַנירונג וואַרפט זיך אין די אויגן. דער פּלאַן ווייסט, אַז ער דאַרף שפּייזן, באַקליידן און הויזן 170,000,000 מענטשן אין איצטיגן מאָמענט *) און מסתמא 300,000,000 מענטשן אין 40 יאָר אַרום. די נאָכפראַגע אויף ברויט, פלייש, פּעטס, אַנצוגן, שיך, וואַנעס, גראַמאָפאָנען, אָדער אויטאָ־מאָבילן, וועט זיין ריזיג־גרויס, און דער פּלאַן מוז דאָס אַלץ באַזאָרגן.

די גרויס פון דער אינדוסטריע, פון דער אַגריקולטור און פון די מאַ־שינען איז אויסגערעכנט לויט דער אָפּשאַצונג פון די באַדערפענישן. אויף מאַשינען דאַרף מען האָבן מעטאַל, אייזנבאַנען און טרייב־קראַפט. עס וועט שטענדיג זיין אַ נאָכפראַגע אויף מאַטעריעלע רעסורסן, ווי אויך אויף מענטשלעכע רעסורסן. דערמיט דערקלערן זיך די פילע פאָרשונגס־אינסטי־טוטן, וואָס ווערן אָנגעפירט פון אויסערגעוויינלעך־פייאיגע מענטשן אין די ראַמען פון אַ פּלאַנירטער פאָרשונגס־סיסטעם, וואָס שטרעבט באַוואוסטזיניג צו אַנטוויקלען די ספּעציפישע פייאיגקייטן פון יעדן איינצלנעם וויסנשאַפטס־מאַן.

די סאָוועטן האָבן ניט געקאָנט פּערמאַנענט זיך פאַרלאָזן אויף אויס־

---

*) דעם ערשטן אויגוסט, 1940, האָט וו. מאָלאָטאָוו געמאַכט די פאָלגנדיגע דער־קלערונג וועגן דער איצטיגער באַפעלקערונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד:

„אַלס רעזולטאַט פון דעם, וואָס די באַלטישע לענדער האָבן זיך אָנגע־שלאָסן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, וועט די באַפעלקערונג פון לאַנד פאַרגרעסערט ווערן מיט די 2,880,000 איינוואוינער פון ליטע, די 1,950,000 איינוואוינער פון לאַטוויע און די 1,120,000 איינוואוינער פון עסטאָניע.

„אַזוי, אַז צוזאַמען מיט דער באַפעלקערונג פון בעסאַראַביע און צפון־בוקאָווינע וועט די באַפעלקערונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרגרעסערט ווערן אומגעפער אויף 10,000,000. אויב מיר זאָלן צו דעם צורעכענען די העכער 13,000,000 איינוואוינער פון מערב־אוקראַינע און מערב־ווייס־רוסלאַנד, האָט די פאַראַיאָריגע פאַרגרעסערונג פון דער סאָוועטישער באַפעלקערונג באַטראָפן מער ווי 23,000,000 מענטשן. מען דאַרף אויך געדענקען, אַז נייַנצן־צוואַנציגסטל פון אָט־דער באַפעלקערונג איז פריער געווען אַ טייל פון די איינוואוינער פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, נאָר זיי זיינען מיט גוואַלד אָפּגעריסן געוואָרן פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד דורך די אימפּעריאַליסטן פון מערב, ווען דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז געווען מיליטעריש שוואַך. איצט איז אָט־די באַ־פעלקערונג ווידער פאַראייניגט מיט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד.

„אַזוי אַז איצט וועט דער פאַרבאַנד פון די סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליקן קאָנען רעדן מיט אַ מעכטיגער שטים און אין דעם נאָמען פון 193,000,000 מענטשן, ניט רעכענענדיג דעם נאַטירלעכן צוואוקס פון דער באַפעלקערונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אין די יאָרן 1939 און 1940.”

לענדישע וויסנשאַפטסלייט און טעכניקער, און זיי האָבן אויך ניט געקאָנט אָננעמען בלינדערהייט די רעזולטאַטן פון אויסלענדישער פאָרשונג.

סאָוועטישע אינזשענערישע פּראָבלעמען אונטערשיידן זיך פון אונזערע פּראָבלעמען און פאָדערן אַן אַנדער לייזונג. נעמט די סאָוועטישע אייזנבאַנען פאַר אַ ביישפּיל. דער סאָוועטישער רעלסן־וועג איז אַ ברייטער, ווייל ערד איז ביליג. אונזער באַן־וועג איז אַ שמאָלער, ווייל ערד איז טייער. די באַנען זיינען שווערערע, נאָר דער פאַרקער איז אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ניט אַזאַ אָפטער, ווי ביי אונז. דעריבער דאַרפן די סאָוועטישע רעלסן איבערטראָגן אַ גרעסערע לאַסט, אָבער מיט גרעסערע אָפּרו־פּעריאָדן. און זיי דאַרפן האָבן ווייניגער אַלגעמיינע קראַפט, ווי אונזערע באַנען פאָדערן. די קאָמ־פּאָזיציע פון סאָוועטישן שטאָל דאַרף דעריבער זיין צוגעפּאַסט צום כאַראַק־טער פון די סאָוועטישע באַנען. דאָס איז אַ פּראָבלעם פאַר סאָוועטישער פאָרשונג. ס'איז איין פּראָבלעם פון אַ סך אַזעלכע. דעריבער באַזאָרגט די מלוכה'שע פּלאַניר־קאָמיסיע יעדע אינדוסטריע מיט איר אייגענעם פאָרשונג־אינסטיטוט אויף צו לייזן אירע אייגענע רוטינע פּראָבלעמען.

עס מערקט זיך אָן אינטערעסאַנטע טענדענץ צו גיין נאָך ווייטער. למשל, רעבינדער, דער דירעקטאָר פון דער לאַבאָראַטאָריע פון כעמישער פיזיק אין מאָסקווע, גלויבט, אַז די הויפּט־פונקציע פון פּראַקטישער וויסנשאַפט איז צו באַשאַפן נייע אינדוסטריען און ניט אַרויסצושלעפּן די פּראָדוקציע פון אירע איצטיגע שוועריקייטן. די וויסנשאַפט מוז פירן און ניט נאָכשלעפּן זיך. זי מוז אַנטדעקן נייע מעגלעכקייטן.

אין זיין אייגענער פאָרשונג אויף דעם געביט פון אויבערפלאַך־כעמיע זוכט רעבינדער אָנדייטן פאַר נייע אינדוסטריען אין זיין אַנטדעקונג פון נייע דערשיינונגען. רעבינדער איז אַן עקספּערט אויף דעם געביט פון אויבערפלאַך־כעמיע. די האַרטקייט פון דער אויבערפלאַך באַווירקט די שטאַרקייט פון מאַטעריאַלן. די קראַפט פון גלאָז וועט ווערן פאַרשטאַרקט אויף צען מאָל מער, אויב מען פּילט־אויס ווי געהעריג די שפּעלטעלעך אויף דער אויבערפלאַך. טעאָרעטיש דאַרפן סאָלידע געגנשטאַנדן באַזיצן אַ ריזיגע קראַפט, וואָס אין דער ווירקלעכקייט האָבן זיי דאָס ניט.

אין לענינגראַדער פיזיש־טעכנישן אינסטיטוט פירט יאָפע דורך זייער גוטע אַרבעט אין דער אויספאָרשונג פון אָט־דער שוואַכקייט. דורך אויפדעקן און דערקלערן די שוואַכקייט ווערט ממילא געמאַכט אַ שריט זי צו באַזייטיגן. ווען דאָס וועט זיך איינגעבן, וועט די מענטשהייט קריגן מאַטעריאַלן, וואָס וועלן זיין טויזנט מאָל שטאַרקער פון די, וואָס זיינען איצט אין געברויך, און דאָס וועט האָבן אַ רעוואָלוציאָניזירנדיגע ווירקונג אויף דער אַרכיטעקטור, אויף דער אינדוסטריע און אויף דעם גאַנצן געביט פון מענטשלעכער בויאונג.

אין די ווייטערדיגע זייטן פון דעם בוך וועט דער לייענער געפינען אַ סך אילוסטראַציעס פון דער דערמוטיגונג, וואָס די סאָוועטישע וויסנשאַפטסלייט

קריגן, און פון דער הילף וואָס זיי גיבן דעם לאַנד. נאָר ווי אַ באַלדיגע אילוסטראַציע פון אָט־די פאַקטן דערלויבט מיר צו באַשרייבן דריי אינ־טערעסאַנטע און כאַראַקטעריסטישע פאַלן: איינער אין דער אינדוסטריע, אַ צווייטער אויף דעם געביט פון אַגריקולטור און פרוכט־גערטנעריי, און דער דריטער אין פּראַקטישער מעדיצין.

אין 1881 האָט פּראָפעסאָר ראַמזוי פאָרגעשלאָגן אַ מעטאָד, לויט וועלכן מען האָט געקאָנט, מיט אַ סך עקאָנאָמיע און סאָציאַלע געווינסן, פאַרוואַנדלען קוילן אין גאַז, בשעת די קוילן זיינען נאָך געלעגן אין דער ערד ניט קיין אויסגעהאַקטע. נאָר ראַמזוי איז געווען אַן איינזאַמער וויסנשאַפטסמאַן. די קוילן־גרובן זיינען געלעגן אין פּריוואַטע הענט. פּראַקטישע עקספּערימענטן האָבן געפאָדערט גרויסע אויסגאַבן. דער דערפאָלג איז ניט געווען קיין גע־זיכערטער. די אייגנטימער האָבן ניט געוואָלט ריזיקירן. די רעגירונג איז געווען גלייכגילטיג. עס איז גאָר ניט געטאָן געוואָרן.

אויף דער סאָוועטישער ערד האָבן ראַמזוי׳ס אידייען געקראָגן אַ פּריינט־לעכע אויפנאַם, וואָס מען האָט זיי אָפּגעזאָגט אין דעם לאַנד פון זייער געבורט. לענין, דער טרוימער, האָט געזאָגט:

„אונטער סאָציאַליזם וועט די אָנווענדונג פון ראַמזוי׳ס מעטאָד — דורך „באַפרייען״ די אַרבעט פון מיליאָנען מאַינערס און אַזוי ווייטער — דערלויבן צו פאַרקלענערן דעם אַרבעטס־טאָג פון אַלע אַרבעטער פון אַכט שעה צו, לאָמיר זאָגן, זיבן, אָדער נאָך ווייניגער. . . . דער מעטאָד וועט מאַכן די אַרבעטס־באַדינגונגען נאָך מער היגיעניש, וועט באַפרייען די מיליאָנען אַרבעטער פון רויך, שטויב און שמוץ; וועט פאַרשנעלערן די פאַרוואַנדלונג פון שמוציגע און אָפּשיילעכע פאַבריקן אין ריינע, ליכטיגע לאַבאָראַטאָריעס, מיט וועלכע דער מענטש וועט מעגן שטאָלצירן.״

אין אָט־דער הינזיכט ווי אויך אין אַנדערע הינזיכטן איז קיין זאַך, וואָס האָט צו טאָן מיט דעם אַקטועלן לעבן און מיט דעם מאַטעריעלן וואוילזיין און באַקוועמלעכקייטן פון די אַרבעטער, ניט געווען אומוויכטיג ביים סאָ־וועטן־פאַרבאַנד, און אין 1931 האָט דער צענטראַל־קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי באַשלאָסן צוצוטרעטן צו די עקספּערימענטן. זיי האָבן אַזוי געטאָן, און דעם 4טן פעברואַר, 1938, איז גאַז פון אונטער־ערדישער גאַזיפיצירונג אָנגעווענדט געוואָרן אין דעם שמעלץ־אויוון פון אַ כעמישן זאַוואָד און האָט אָנגעהויבן באַהייצן זיינע קעסלען. די גאָרלאָווקע־סטאַנציע אין דאָנבאַס, וואָס שטעלט איצט צו 15,000 קובישע מעטער גאַז אַ שטונדע, וועט פאַרטאָפּלען אָט־די פּראָדוקציע. אַ סך אַ גרעסערער זאַוואָד אין ליסישאַנסק איז אויסגערעכנט אויף אַרויסצוגעבן 100,000 קובישע מעטער אַ שטונדע. אונטערערדישע גאַזיפיצירונג פון קוילן איז געוואָרן אַ פּראַקטישע ווירקלעכקייט.

רעדוצירט צו זיינע פּשוט׳סטע פאָרמען איז דער פּראָצעס אַזאַ: איין

ברונעם ווערט אויסגעגראָבן לענגאויס דער אויבערשטער זייט פון דעם קוילן־שיכט, וואָס דאַרף גאַזיפיצירט ווערן, און אַ צווייטער ברונעם לענגאויס דער אונטערשטער זייט. לופט ווערט געטריבן פון דעם אויבערשטן דורכגאַנג צו דעם אונטערשטן אויף דער פלאַך, וואו דאָס קאָנטראָלירטע פייער עסט אויף די קוילן, פאַרוואַנדלענדיג זיי אין גאַז. די ברען־גאַזן ווערן אַרויסגעצויגן אין דער הויך און ווערן געטריבן דורך רערן צו די געווינטשטע פּלעצער.

די הויפּט־פּראָבלעם קאָנצענטרירט זיך אַרום דעם סכום און דעם צוזאַמענשטעל פון דער לופט, אָדער פון לופט צוזאַמען מיט זויערשטאָף, וואָס דאַרף אָנגעווענדט ווערן, כדי צו פּראָדוצירן, למשל, אָדער „קראַפט"־גאַז אויף צו באַהייצן קעסלען, אָדער „פּראָדוציר"־גאַז פון אַ הויכן קאַלאָרישן באַטרעף אויף צו פאַבריצירן סינטעטישן גאַזאָלין און סינטעטישע אַמאָניע און פאַר דעם דירעקטן אַרויסבאַקום פון מעטאַלן פון די אַרצן אָן דער הילף פון שמעלץ־אויוונס.

דערמיט פאַרשפּאָרט מען גראָבן די קוילן און זיי טראַנספּאָרטירן. ריזיגע טראַנספּאָרטאַציע־איינריכטונגען ווערן פאַרביטן אויף פּשוט'ערע און ביליגערע איינריכטונגען, און די קאָסטן פון באַהייצונג ווערן פאַרקלענערט אויף אַ העלפט.

נאָך וויכטיגער אָבער איז די ווירקונג אויף די לעבנס פון די אַרבעטער, וואָס ווערן באַפרייט פון שווערער און געפערלעכער אַרבעט אין די טיפענישן פון דער ערד, בשעת אַ־דער מעטאָד פון אונטערערדישער גאַזיפיצירונג באַזאָרגט אַנדערע נוצלעכע צווייגן פון אינדוסטריעלן אַפּאַראַט מיט אַ פרישער אַרמיי אַרבעטער; ווייל קיינער ווערט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ניט אַרויסגעוואָרפן אויפן מיסט־הויפן פון אַרבעטלאָזיגקייט צוליב דער אָנווענדונג פון איינריכטונגען וואָס שפּאָרן אַרבעטער־הענט.

ווייטער נעמט דעם פאַל מיט דער ענטוזיאַסטישער אָנווענדונג פון וויסנשאַפט אין דער אַגריקולטור און פּרוכט־קולטיווירונג — אַן ענטוזיאַזם, וואָס שטאַמט פון דער אַנטשלאָסנקייט פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד צו פאַרגרעסערן און צוצוגעבן נייע מינים צו דעם רייכטום פון זיין פלאַנצן־לעבן.

פון די סאַמע ערשטע יאָרן פון סאָוועטישער הערשאַפט זיינען סאָוועטישע עקספּעדיציעס געשיקט געוואָרן איבער דער גאַנצער וועלט, זוכנדיג אין יעדן לאַנד נייע פלאַנצן און נייע מינים פון אַלטע פלאַנצן.

אַ־די עקספּעדיציעס האָבן, למשל, אויף דער סאָוועטישער טעריטאָריע גופא באַזוכט אַרמעניע, יאַלטאַ, אַזערבעידזשאַן און די פּאַמיר־בערג. אויסער די גרענעצן פון סאָוועטן־פאַרבאַנד זיינען זיי געווען אין פּערסיע, אַפגאַניסטאַן, מאָנגאָליע, יאַפּאַן, קאָרייע, אינדיע, צעילאָן, יאַוואַ, כינע, אַמעריקע, מעקסיקאָ, גוואַטעמאַלאַ, קובאַ, עקוואַדאָר, פּערו, באָליוויע, טשילי, אַרגענטינע, אורוגוואַי, בראַזיל, עטיאָפּיע, ערידריע, עגיפּטן און אַנדערע לענדער.

פּראָפעסאָר נ. י. וואַווילאָוו, דער פּרעזידענט פון דער לענין־אַקאַדעמיע

פון אגריקולטורעלער וויסנשאפט, האָט מערסטנס אָנגעפירט מיט אָט־דער באָטאַנישער פאָרשונג.

וואַווילאָוו איז גאָר אַ מערקווירדיגער מענטש. זיין ענערגיע שעפּט זיך גאָר ניט אויס. ער שלאָפט זייער ווינציג. ער האָט אייזערנע נערוון. מען דערציילט וועגן אים אַ כאַראַקטעריסטישע געשיכטע. איינמאָל, ווען ער איז געפלויגן קיין באַקו, איז זיין עראָפּלאַן אַריינגעפלויגן אין אַ שטורעם, וואָס האָט זיך געטראָגן מיט אַ שנעלקייט פון צוויי און ניינציג מייל אַ שעה. עס איז געווען אוממעגלעך צו לאַנדן. דער פּילאָט איז אַוועקגעפלויגן צו די דערבייאיגע בערג, כדי צו באַשיצן זיך פון שטורעם־ווינט, און ווען ער איז אָנגעקומען אין די בערג האָט ער מער קיין גאַזאָלין ניט געהאַט. דער עראָ־פּלאַן האָט זיך געצאַפּלט ווי אַ בלאַט, וואָס פלאַטערט אין אַ האַרבסטיגן שטורעם. נאָר בשעת אַנדערע האָבן געטראַכט וועגן שרייבן זייערע צוואות און זייער לעצטן אָנזאָג, האָט מען געזען ווי וואַווילאָוו איז אַנטשלאָפן געוואָרן פאַר אַלעמען אין די אויגן. עס איז דאָ ניט געווען קיין געלעגנהייט פאַר קיין שום פאָרם פון נוצלעכער טעטיגקייט אָדער פאַר פרוכטבאַרער דיסקוסיע, האָט ער אויסגענוצט די צייט אויף צו כאַפּן אַ דרעמל.

אונטער וואַווילאָוו׳ס אָנפירונג ווערט די וויסנשאַפט פון באָטאַניק צום ערשטן מאָל באַהאַנדלט מיט אַ באמת ברייטן פאַרנעם, און דער סאָוועטן־פאַרבאַנד באַזיצט איצט די רייכסטע קאָלעקציע אין דער וועלט פון פאַר־שיידענע פלאַנצן. לויט דער צאָל, פאַרשיידנאַרטיגקייט און פולשטענדיגקייט האָט אָט־די קאָלעקציע צו זיך קיין גלייכן ניט. די זעכציק עקספּעדיציעס, וואָס זיינען אַרויסגעשיקט געוואָרן, האָבן זיך צוריקגעקערט מיט 300,000 מוסטערן פון פלאַנצן.

אָט־די קאָלאָסאַלע קאָלעקציע שטעלט־צו ווערטפולע אינפאָרמאַציע בנוגע דער ווידערהאָלונג פון פאַרשיידענע סאָרטן פלאַנצן אין פאַרשיידענע טיילן פון דער וועלט. אין געוויסע געגנטן זיינען פאַראַן מער מינים פון דער זעלביגער פלאַנץ, ווי אין אַנדערע געגנטן. דערפון לאָזט זיך דרינגען נאַטיר־לעכערווייז, אַז אַ געגנט, וואָס באַזיצט די גרעסטע צאָל פון וועלכן ניט איז מין פלאַנץ, האָט מסתמא געהאַט ביי זיך אָט־די פלאַנץ אין דעם משך פון דער לענגסטער צייט; מיר קאָנען דעריבער אָננעמען, אַז אַזאַ געגנט איז די נאַטירלעכע און אָריגינעלע היים פון אָט־דער פלאַנץ.

לויט אָט־דעם צוגאַנג זיינען ווייץ, רייז, לינזן, פאַסאָליעס, פערעשקעס, מאַנדלען און אַנדערע פלאַנצן אַנטשטאַנען אין דרום־מערב אַזיע, ווייל דאָרט געפינען זיי זיך אין דער גרעסטער צאָל מינים.

און אַזוי איז דרום־מזרח אַזיע אויך די היים פון האָבער, גערשטן און די סאָיע־בעבלעך. ציבעלעס, איילבירטן און פייגן שטאַמען פון דעם מיטל־לענדישן שטח; האַרטע ווייץ פון עטיאָפּיע; און קאַרטאָפל, טאָמאַטן, טאַבאַק און זון־רויזן פון זיד־אַמעריקע און מעקסיקאָ.

א צופעליגע זשמעניע פון עטיאָפּישער ווייץ וועט פאַרמאָגן גאַנצע פופציג סאָרטן — א צאָל, וואָס באַטרעפט ניט ווייניגער ווי אַלע סאָרטן קולטיווירטער ווייץ, וואָס זיינען געווען באַקאַנט אין צאַרישן רוסלאַנד.

אָט־די אָפּשטאַם־לענדער זיינען אַזוי־אַרום דער פאַרשפּרעכנדיגסטער באָדן אויף צו זאַמלען מוסטערן פאַר עקספּערימענטאַלער פאָרשונג, און פון אָט־די לענדער זאַמלט עם דער סאָוועטן־פאַרבאַנד כסדר זיין מאַטעריאַל.

אין אַן אימפּאַזאַנטן צימער אין אַן אַלטן פּאַלאַץ אין לענינגראַד, וואָס הייסט „די ווייץ־פּייער־קאַסע פון דער וועלט", האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד צונויפגעזאַמלט 30,000 סאָרטן ווייץ.

גרויס אויפמערקזאַמקייט ווערט געשענקט צו ווייץ, ווייל ווייץ איז א פונדאַמענטאַלע שפּייז. אויסשפּרייטן ווייטער צו צפון דעם שטח פון ווייץ־קולטיווירונג, אָדער אַריינברענגען ווייץ אין געגנטן, וואָס זיינען געטראָפן געוואָרן פון ווייץ־קראַנקהייטן, מיינט פאַרגרעסערן די שפּייז־זאַפּאַסן, ווייל אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרברענט מען ניט קיין ווייץ. פאַרגרעסערטע פּראָדוקציע מיינט פאַרגרעסערט רייכטום פאַר אַלעמען.

די רוסישע ווייצן באַזיצן אויסגעצייכנטע אייגנשאַפטן. מען קאָן זיי אָבער אויסבעסערן דורך פּאָרן זיי מיט פּאַסיגע סאָרטן פון אויסלאַנד און באַפרייען זיי פון חסרונות, ווי קליינע קערנער, קליינע גערעטעניש, אָדער קנאַפּער ווידערשטאַנד געגן די אָנגריפן פון דער פונגוס־פּעסט. אַזוי, למשל, ווערן די עטיאָפּישע ווייצן רייף פריער פון אַנדערע סאָרטן. געוויסע סאָרטן פון טראַנסקאַווקאַזישן ווייץ האָבן קיין מורא ניט פאַר „זשאַווער" און מילבן. און האָלענדישע ווייצן פאַרמאָגן גרויסע קערנער. אַפגאַניסטאַנער ווייצן שרעקן זיך ניט פאַר קיין טריקעניש.

די אינטענסיווע פאָרשונג ווערט פאָרגעזעצט; איבערקרייצונגען און קאָנטער־איבערקרייצונגען ווערן דורכגעפירט אויף פאַרשיידענע פאַרמס און אין עקספּערימענטאַלע סטאַנציעס איבערן גאַנצן סאָוועטן־פאַרבאַנד.

איינער פון די אינגערע אַגראָנאָמען, נ. וו. ציצין, האָט זיך געשטעלט די אויפגאַבע איבערצוקרייצן ווייץ מיט א קרעפטיגער און ווידערשטאַנד־פייאיגער ווילדער פלאַנץ פון דער ווייץ־פאַמיליע, כדי אַרויסצוקריגן א נייעם סאָרט ווייץ, וואָס זאָל קאָנען איבערטראָגן קעלט און טריקעניש. סטאַלין האָט אים געגעבן פּראַקטישע פערזענלעכע דערמוטיגונג מיט די פאָלגנדע ווערטער: „גיי אָן מוטיג מיט דיין פאָרשונג; מיר וועלן דיך שטיצן אויף יעדן אופן." ציצין האָט ענדלעך אַרויסגעבראַכט א קרעפטיגן סאָרט ווייץ, וואָס וואַקסט א קיילעכדיג יאָר און וואָס גיט ניט נאָר גלענצנדיגע גערעטענישן און איז בכח איבערצוטראָגן קעלט און טריקעניש, נאָר איז אויך באַוואָרנט פון אַלע פאַרניכטנדיגע ווייץ־קראַנקהייטן.

ניקאָלאַי ציצין, וועלכער איז איצט דער פּרעזידענט פון דער אַקאַדעמיע פון אַגריקולטורעלער וויסנשאַפט, האָט אין 1937 אַרויסגעבראַכט נאָך א מער

שטוינגענדיגן סאָרט ווייץ — אַן „אייביגע״, קרעפּטיגע, ווידערשטאַנד־פּיאיגע ווייץ, וואָס וואַקסט כסדר, אַ ווייץ, וואָס מען דאַרף זי ניט זייען, נאָר זי וואַקסט אַרויס יאָר נאָך יאָר פון זעלבן וואָרצל, ווי היי־גראָז. עס איז שווער צו איבערטרייבן די וויכטיגקייט פון אַזאַ אַנטדעקונג, כאָטש עס וועט נאָך מסתמא דויערן אַ צייט ביז מען וועט קאָנען געניסן די פּרוכט דערפון. מיר איז אויסגעקומען צו זיין אין רוסלאַנד צוזאַמען מיט פּראָפעסאָר הענסאָן, דער אַמעריקאַנער עקספּערט איבער פּרוכט־גערטנעריי, אין דעם יאָר, ווען ער האָט געקראָגן מוסטער־קערנער פון דעם נייעם סאָרט ווייץ. זיין ענטוזיאַזם איז געווען פּונקט אַזוי גרויס, ווי ער איז געווען נאַטירלעך. ער האָט אַ סך גערעדט וועגן דעם „רויטן כישוף״ פון דער סאָוועטישער פּרוכט־וויסנשאַפט. ער און זיין פאָטער, דער עלטערער הענסאָן, האָבן ספּעציעל באַוואונדערט די פאָרשונג פון דעם ניט־לאַנג פאַרשטאָרבענעם איוואַן וולאַדימיראָוויטש מיטשורין, דעם גרעסטן פּרוכט־ און גערטנעריי־קענער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד.

מיטשורין איז געווען דער מכשף, וואָס האָט געקאָנט, זאָגט מען, אַרויס־ברענגען מאַלינעס אינטשעס די גרויס, וויינפּערלעך די גרויס ווי ווינשל, ריזיגע שוואַרצע אַגרעסן, העל־רויטע יאַגדעס אָן זוימען, טאַנ־דזשערינען, וואָס ווערן ניט באַווירקט פון פראָסט, און טייטלען, וואָס קאָנען וואַקסן אונטער נאַטירלעכע באַדינגונגען אין געגנטן, וואו דער טערמאָמעטער פאַלט צו 40 גראַד אונטער נול. איר וועט קאָנען שטיין אין אַ פעלד אין עקסטרעמען צפון אויף אַ פּונקט, וואָס איז נענטער צום נאָרט־פּאָל ווי אייז־לאַנד, און די רייפע תבואה וועט דערגרייכן ביז צו אייער פּנים.

ווען מיטשורין האָט געוואָלט פאַרהאַלטן דעם שניי אויף די תבואה־פעלדער פון די צפון־געגנטן, האָט ער אויסגעהאָדעוועט אַ קליין־וואוקסיגן מין קאַרשן־בוים, וואָס זאָל דינען ווי אַ צאַם אויף צו פאַרהאַלטן דעם שניי, און ווען אַט־דאָס ביימעלע ווערט צוגעדעקט מיט שניי, וואָס עס פאַרהאַלט, האָט דאָס קיין מורא ניט פאַר די אייז־קאַלטע ווינטן. די געשמאַקע קאַרשן פון אַט־דעם בוים קאָנען אָפּגעריסן ווערן אָן דער הילף פון אַ לייטער.

מיטשורין האָט איבערגעקרייצט אַ פּאַזימקע מיט אַ מאַלינע און האָט אַרויסגעבראַכט אַ פּאַזימקע, וואָס וואַקסט איצט אויף קוסטעס. עפּל זיינען איבערגעקרייצט געוואָרן מיט פאַרשיידענע סאָרטן פלוימען און קאַרשן אויף צו שאַפן נייע מינים פּרוכט.

מיטשורין האָט ווילדע פלאַנצן פאַרוואַנדלט אין היימישע און זיי גע־צוואונגען צו ברענגען פּרוכט אין אַ קולטיווירטן צושטאַנד. זיינע דופּטנדיגע רויזן בליען ביי די ברעגן פון אַרקטישן ים.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ווערן קולטיווירט אַ סך מאַנדאַרין־מאַראַנצן אָן קערלעך, וואָס דאָס איז מעגלעך געוואָרן בלויז אַ דאַנק די אַנווייזונגען פון פלאַנצן־ספּעציאַליסטן.

ווייטערדיגע ביישפילן קומען פון דער וועלט פון מעדיצין.

צעדריקט אונטער א בוים, וואס איז אויף אים געפאלן, איז א מאן געלעגן אין א פארוואָרפענעם בארג־ווינקל און איז אפגעגאנגען מיט בלוט. ער האט פארלאָרן עטלעכע גלעזער בלוט. זיינע באגלייטער האבן אים אוועקגעטראָגן צוריק אין דאָרף אריין.

אין א שעה אָדער צוויי ארום האט אן עראָפּלאן, ארויסגערופן דורך דער ראדיא, גענומען קרייזן נידעריג איבערן דאָרף. א פּעקל, וואס איז געווען צוגעבונדן צו א קליינעם פאראשוט, האט זיך אראפּגעלאָזט און דער עראָפּלאן איז אוועקגעפלויגן ניט לאנדענדיג.

אין דעם פּעקל איז געווען בלוט אין א פלאש.

א לעבן איז געראטעוועט געוואָרן.

אין 1926 האט מאָסקווע אָרגאניזירט א ספּעציעלן אינסטיטוט פאר בלוט־איינשפּריצונג — דער ערשטער אינסטיטוט פון דעם מין אין דער גאנצער וועלט. ענלעכע אינסטיטוטן זיינען געעפנט געוואָרן אין לענינגראד, כארקאָוו, אָדעס, מינסק, קיעוו, טוויליסי און טאשקענט. א חוץ דעם זיינען דאָ 830 געגנט־סטאנציעס פאר בלוט־איינשפּריצונג.

דער פּרעזידענט פון דעם אינטערנאציאָנאלן קאָנגרעס פאר בלוט־איינשפּריצונג האט אונטערשטראָכן דעם פאקט, אז דער סאָוועטן־פארבאנד פארנעמט א פירנדיגע פּאָזיציע אין דער וויסנשאפט פון בלוט־איינשפּריצונג. די סאָוועטישע וויסנשאפטסלייט זיינען געווען די ערשטע צו אנטדעקן דעם מעטאָד פון פארגרייטן א זאפּאס פון בלוט פאר שפּעטערדיגן געברויך. איידער אָט־די דערפינדונג איז געמאכט געוואָרן, האט מען געקאָנט דורכפירן בלוט־איינשפּריצונגען בלויז דורך א דירעקטן קאָנטאקט צווישן דעם געבער און דעם נעמער פון בלוט. די סאָוועטן האבן מיטגעטיילט זייער מעטאָד צו די שפּאנישע רעפּובליקאנער אין זייער קאמף קעגן אגרעסיע. און אין סאָוועטן־פארבאנד איז ניטאָ קיין מאנגל אין וואָלונטירן, וועלכע זיינען וויליג צו געבן זייער בלוט. טאניא באראָוואַ איז אמאָל געראטעוועט געוואָרן דורך בלוט־איינשפּריצונג. איצט באט זי אָן איר אייגן בלוט ווי א דאנק־אָפּפער. זי ווערט עקזאמענירט פון זיבן דאָקטוירים צו זען אויב איר בלוט איז געזונט און זי אליין איז גענוג געזונט אויף מקריב צו זיין גוט בלוט.

איר בלוט ווערט גוט־געהייסן און עס ווערט ביי איר אָפּגענומען א זעקסטל אָדער א פערטל קוואָרט. ספּעציעלע נארונג שטעלט זי צוריק אויף די פיס און אין זעקס וואָכן שפּעטער קומט זי ווידער און באט־אָן איר בלוט נאָכאמאָל. אָט־דאס בלוט־אָפּצאָפּן שטערט בשום אופן ניט איר נארמאלער ארבעט.

מ. קרושינסקי איז דער בארימטסטער בלוט־געבער אין מאָסקווע. ער איז א בוכהאלטער און האט שוין געגעבן בלוט 103 מאָל אין די לעצטע

צוועלף יאָר, אַ סך־הכל פון נאָענט צו זיבן גאַלאָן בלוט. ער איז אַטלעטיש געבויט און ער פילט זיך לחלוטין ניט שלעכט צוליב דעם אָפּגעגעבענעם בלוט.

6. אונזער ירושה

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז וואונדערבאַר אויסגעשטאַט אויף אַנצור־ווענדן די וויסנשאַפט אין דער פּראָדוקציע, ווייל דאָס גאַנצע לאַנד און אַלץ, וואָס דאָס לאַנד פאַרמאָגט, באַלאַנגט צום פאָלק. עס זיינען דאָ די מעגלעכ־קייטן אויסצופאָרשן די רייכטימער פון דעם לאַנד און דערנאָך זיך נעמען זיי אַרויסבאַקומען אין דער פולסטער מאָס.

די פאָרשונג האָט זיך אָנגעפאַנגען פון סאַמע אָנהויב. די אַרבעט פון לאַנד האָט אָבער געמוזט אָנגיין אין דער צווישן־צייט. יעדן טאָג און יעדע שעה זיינען אַרויסגעשוואומען אויפגאַבן, וואָס האָבן געמוזט דורכגעפירט ווערן. די אינדוסטריע און די אַגריקולטור טאָרן זיך ניט אָפּשטעלן. מען מוז שפּייזן די מענטשן, זיי באַקליידן און זיי באַזאָרגן מיט וואוינונגען; די סאָלדאַטן מוזן קריגן אַמוניציע. די סאָרטן געצייג און מעטאָדן פון פּראָ־דוקציע, וואָס מען האָט גע'ירש'נט, מוזן באַנוצט ווערן אַפילו אין דער צייט, ווען מען פּלאַנירט און מען שאַפט בעסערע. מען האָט אויך ניט געקאָנט באַלד דורכפירן קיין פאַנאַנדערשפּרייטונג פון דער אינדוסטריע איבער פאַר־שיידענע געגנטן, ווי אומלאָגיש איר איצטיגע פאַנאַנדערשפּרייטונג זאָל ניט זיין. אויף דעם מאָמענט מוז די אינדוסטריע אָנגיין אויף די פּלעצער, וואו זי איז אַנטוויקלט געוואָרן.

אָנווענדנדיג נויטיגערווייז די אַלטע רוטין, וואָס איז גע'ירש'נט געוואָרן פון אַמאָל, האָבן אָבער די סאָוועטישע פירער געמאַכט שריט פאַר דער שפּעטערדיגער פאַנאַנדערשפּרייטונג און געאָגראַפישער איבערגרופּירונג פון דער אינדוסטריע אין דריי וויכטיקע ריכטונגען:

1. זיי זיינען צוגעטראָטן צו נעמען אינוועטאַר פון דעם גאַנצן נאַציאָ־נאַלן רייכטום אין פּרט פון רוי־מאַטעריאַלן און מעגלעכקייטן צו אַנטוויקלען טרייב־קראַפט.

2. זיי האָבן אָנגענומען באַלדיגע מיטלען צו שאַפן, כמעט פון דער לופטן אַרויס, אַ געבילדעטן און טעכניש־געשולטן פּראָלעטאַריאַט.

3. זיי האָבן אויספּלאַנירט אַ פאַנאַנדערשפּרייטונג פון דער אינדוס־טריע, וואָס זאָל אויסנוצן די רעסורסן פון לאַנד, שפּאָרן קאָסטן און באַ־רייכערן דאָס לעבן פון דעם פאָלק.

דער צווייטער פון אָט־די שריט האָט צו טאָן מיט בילדונג, און מיר וועלן מיט אים זיך פאַרנעמען אין אַ וויטערדיגן טייל פון בוך. איצט וועלן מיר זיך אָפּגעבן מיט דער ערשטער און מיט דער לעצטער אויפגאַבע —

מיט דעם אינוועסטאַר פון נאַציאָנאַלן רייכטום און מיט דער פאַנאַנדער־שפּרייטונג און געאָגראַפישער איבערגרופּירונג פון דער אינדוסטריע.

כּדי צו קריגן אַ באַגריף וועגן דעם כאַראַקטער און אויסשפּרייטונג פון דעם סאָוועטישן נאַציאָנאַלן רייכטום און פון די פּרינציפּן, וואָס האָבן דיקטירט די האַנדלונג פון די סאָוועטישע פירער ביי דער געאָגראַפישער איבערגרופּירונג פון דער אינדוסטריע, וואָס נוצט אויס די רייכטימער, איז נייטיג צום ווייניגסטן אַן אַלגעמיינע באַקאַנטשאַפט מיט דער סאָוועטישער געאָגראַפיע, און דאָס וועלן מיר איצט טאָן.

גיט אַ קוק אויף דער מאַפּע. די אוראַל־בערג טיילן־אָפּ די סאָוועטישע אייראָפּע פון דער סאָוועטישער אַזיע.

לאָמיר פריער באַטראַכטן די סאָוועטישע אייראָפּע.

אין איר צענטער ליגט די שטאָט מאָסקווע, וואָס איז אַרומגערינגלט פון דער מאָסקווער געגנט („אָבלאַסט"). מאָסקווע איז די הויפּט־שטאָט פון סאָוועטן־פאַרבאַנד ; זי איז אויך די הויפּט־שטאָט פון דער רוסישער סאָציאַליסטישער פעדעראַטיווער סאָוועטן־רעפּובליק.

צו צפון פון מאָסקווע ליגט די קאַלינין־געגנט און נאָך ווייטער צו צפון־מערב ליגט די לעגינגראַדער געגנט. פעלדער און וועלדער, באַוואַסערט פון די רעגנס, וואָס קומען פון אַטלאַנטיק, זיינען די פיזישע כאַראַקטער־שטריכן פון אָט־דעם שטח. און מיט אַ צוטריט צום ים און ביים שפּיץ פון דעם פינלענדישן גאָלף שטייט לעגינגראַד, אַ פיינע, אַלטע שטאָט פון נאָבעלע גאַסן, שטיינערנע הייזער, בריקן און קאַנאַלן.

צו צפון פון לעגינגראַד און לויפנדיג פּאַראַלעל צו פינלאַנד ליגט די קאַרעלישע אויטאָנאָמע רעפּובליק — אַ לאַנד פון לעיקס, טייכן, וואַסער־פאַלן און פעלזן, וואָס זיינען באַדעקט מיט סאָסנע־וועלדער.

צו צפון ווידער — און איצט שוין אונטער דעם אַרקטישן קרייז — ליגט דער קאָלאַ האַלב־אינזל, אַ לאַנד פון רונדיגע בערג און נידעריג־געוואַקסענע סאָסנעס ; אַ לאַנד וואָס שניידט זיך אריין אין דעם אַרקטישן ים און קלאַמערט־איין אין זיין צפון־טייל דעם ווייסן ים. דאָס איז דאָס לאַנד פון די סאַאָמי־לאַפּן ; ביי די צפון־ברעגן פון אָט־דעם לאַנד ליגט די שטאָט מורמאַנסק, וואָס איר פּאָרט איז פריי פון אייז אַ גאַנץ יאָר און פאַרנעמט אַ פּאָזיציע פון גרויסער סטראַטעגישער וויכטיגקייט אין צייט פון קריג.

איצט פאָלגט נאָך די מאַפּע צוריק צו מאָסקווע. צו צפון־מזרח ליגט די איוואַנאָווער אינדוסטריעלע געגנט, דער צענטער פון דער סאָוועטישער טעקסטיל־אינדוסטריע, דער מאַנטשעסטער פון רוסלאַנד. אין שכנות מיט אָט־דער געגנט און נאָך מער מזרח־צו ליגט די גאָרקי־געגנט. ווידער צו צפון איז די קיראָווער געגנט, און ווייטער פון דאָרט ליגט די צפון־געגנט, וואָס ענדיגט זיך ביים אַרקטישן ים. דערנאָך קומט קאַרעליע און דער קאָלאַ האַלב־אינזל, וואָס נעמט אַריין דעם ווייסן ים און דעם פּאָרט פון אַרכאַנ־

געלסק. פאַרנדיג אויף אָט־דעם וועג פון מאָסקווע ביז דעם אַרקטיק, פאָרט מען אַריבער פון די וואַקסנדיגע אינדוסטריעלע שטעט צו פעלדער־שטרעקעס, וואָס ווערן דאָ און דאָרט איבערגעריסן פון בעריאָזע־וועלדער, און פון דאָרטן צו געדיכטע ניט־דורכגייבאַרע וועלדער פון נאָדל־ביימער וואָס טרעטן ענדלעך אָפּ דעם וועג צו די איינגעהויקערטע ביימלעך און דעם מאָך פון דער אַרקטישער טונדרע.

און איצט קערט זיך ווידער אום קיין מאָסקווע און פאָרט דאָס מאָל מערב־צו אין דער ריכטונג פון פוילן. דאָ ליגט די מערב־געגנט און די ווייס־רוסישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק, וואָס פאַרמאָגט אַ מילדערן קלימאַט מיט טאָפּאָלעס, דעמבעס און לינדן־ביימער אָנשטאָט די נאָדל־ביימער.

עס בלייבט צו באַטראַכטן דעם דרום.

צו דרום פון מאָסקווע ליגט די קורסקער געגנט און צו מזרח פון דאָרט ליגט די וואָראָניעזשער געגנט. אָט־דיביידע געגנטן ציען זיך ביז דער וואָלגע. דאָס איז דאָס פּרוכטבאַרע שוואַרץ־ערדיגע פלאַכלאַנד, עטוואָס באַר־גיג און כמעט אינגאַנצן אָן ביימער. צו דרום־צו שפּרייטן זיך אין ענדלאָזער מאַנאָטאָנקייט די פלאַכע סטעפּעס, וואָס פאַרמאָגן ניט קיין ביימער און זיינען צעשפּאָלטן אויף דריי געגנטן: צו מערב ליגט אוקראַינע, וואָס ענדיגט זיך ביי די גרענעצן פון פוילן און רומעניע; צו מזרח פון אוקראַינע — די אַזאָוו־שוואַרץ־ים'ישע געגנט, און צו מזרח פון דאָרטן — די סטאַלינגראַדער געגנט, דורך וועלכער עס פליסט די וואָלגע, וואָס גיסט אַריין אירע וואַסערן אין דעם קאַספּישן ים.

ווידער צו דרום ליגט דער קרימער האַלב־אינזל, וואָס איז כמעט אַרומ־גערינגלט פון דעם שוואַרצן ים, וואָס זיין זידלעכער ברעג איז באַשיצט פון צפון דורך אַ באַרג־קייט און וואָס איז אַ לאַנד פון זון און טרויבן און קיפּאַריסן־ביימער.

צו מזרח פון קרים ליגן די פלאַך־לענדער פון צפון־קאַווקאַזער שטח, וואָס הייבן זיך אויף אין הויכע בערג אין דעם זידלעכן טייל און זיינען אָפּגעטיילט פון דער טראַנסקאַווקאַזער סאָוועטן־רעפּובליק דורך אַ וואַנט פון הויכע בערג, וועלכע ציען זיך פון שוואַרצן ים ביז דעם קאַספּישן ים און ווערן באַהערשט פון דעם שניי־באַדעקטן באַרג עלברוס, דער העכסטער באַרג אין אייראָפּע. דאָס איז אַ ליבע און פאַרשיידנאַרטיגע געגנט מיט אירע צפון'דיגע פלאַך־לענדער און זידלעכע וואַלד־געקליידטע און שניי־גע־קרוינטע בערג. דאָס איז אַ געגנט, וואָס פאַרמאָגט פּאַלמען און ווייַנגערטנער און פעלדער, וואָס לאָזן זיך אַראָפּ ביז צו די ברעגן פון שוואַרצן ים.

ווידער צו דרום־מערב ליגן די טראַנסקאַווקאַזישע רעפּובליקן פון אַזער־בעידזשאַן, גרוזיע און אַרמעניע — די לענדער פון די גרוזינער, אַרמענער און טיורקן — סובטראָפּישע לויט דעם קלימאַט, מיט זון־צעטריקנטן באָדן

און מיט פעלזן, וואָס טוישן זיך מיט זומפּן, וועלכע ווערן געשפּייזט דורך טעגלעכע גאָס־רעגנס.

און צולעצט פאַרנעמט זיך צום עקסטרעמען מזרח פון דער סאָוועטישער איירָאָפּע, וואו די מיט־וואַלד־באַדעקטע אוראַלער בערג טיילן זי אָפּ פון דער סאָוועטישער אַזיע. איבער אָט־די בערג שפּרייטן זיך אויס די געגנטן פון סווערדלאָווסק, טשעליאַבינסק און אָרענבורג און די באַשקירער אויטאָנאָמע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק, וואָס איז אויסערגעוויינלעך רייך אין אַלערליי מינעראַלן.

* * *

צו מזרח פון אוראַל שפּרייט זיך אויס די סאָוועטישע אַזיע, וואָס גרענעצט זיך אין צפון מיט דעם אַרקטישן ים, אין מזרח מיט דעם פּאַציפישן ים און אין דרום מיט פּערסיע, אַפגאַניסטאַן, סינקיאַנג, מאָנגאָליע און מאַנטשוקואָ, און אין מערב מיט דער סאָוועטישער איירָאָפּע.

איצט גיט אַ קוק אויף דער מאַפּע פון דער סאָוועטישער אַזיע.

באַוועגנדיג זיך צו מזרח פון סווערדלאָווסקער און טשעליאַבינסקער געגנטן, וואָס שפּרייטן זיך אויס איבער די אוראַל־בערג, קומען מיר אַריין אין די טאָלן פון מערב־סיביר, וואָס ווערן באַוואַסערט פון דעם טייך אָב און זיין צווייג אירטיש. צו צפון פון דעם פּאַס, וואו עס גייט דורך די טראַנס־סיבירישע אייזנבאַן, גרענעצט זיך מערב־סיביר מיט דער אָמסקער אירטיש־געגנט, וואָס ציט זיך ביז צום אַרקטישן ים. דאָס איז אַ לאַנד פון זומפּן און געדיכטע טאַיגע־וועלדער. לענגאויס דער טראַנס־סיבירישער אייזנבאַן לויפט דער קולטיווירטער פּאַס שוואַרץ־ערד און בעריאָזע וועלדער. און ווידער צו דרום ליגן די סטעפּעס, וואָס הויבן זיך אויף אין דרום־מזרח צופוסנס פון די אַלטאַי־בערג.

צו דרום פון אוראַל און פון די מערב־סיבירישע טאָלן ליגט די ריזיגע קאַזאַכסטאַנער רעפּובליק, וואָס איז באַזעצט פון וואַנדערנדיגע שבטים און זייערע טשערעדעס. דאָס איז אַ לאַנד אָן ביימער מיט זייער ווייניג טייכן און מיט אָפטע טריקענישן.

צענטראַל אַזיע ליגט צו דרום פון קאַזאַכסטאַן און רירט־אָן די גרענעצן פון פּערסיע, אַפגאַניסטאַן און מערב־כינע. דער נאָמען צענטראַל אַזיע באַציט זיך אויף די פיר סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליקן: אוזבעקיסטאַן, טורקמעניע, טאַדזשיקיסטאַן, קירגיזיע און די אויטאָנאָמע געגנט פון קאַראַ־קאַלפּאַקיע.

דאָס איז אַ לאַנד פון געלער ערד באַפּינטלט מיט ריזיגע טאָפּאָלן, פון וואָלקנלאָזע הימלען, הייסער זון־ליכט און ווייניג רעגנס. דאָס איז אויך דאָס לאַנד פון קיזיל קום, דער שוואַרץ־זאַמדיגער מדבר. דאָס איז אַ לאַנד, וואָס פּאָדערט אַ קאָמפּליצירטע סיסטעם פון באַוואַסערונג, כדי צו קאָנ־

סערווירן די וואַסערן, וואָס פליסן אַראָפּ פון דעם אייז און די „גלעטשיערס" פון די פּאַמיר און טיען־שאַן בערג.

איצט פאַרנעמט זיך ווידער צו מזרח פון די טאָלן פון מערב־סיביר, און איר וועט אַריינקומען אין די באַרג־קייטן פון מזרח־סיביר און אויף דער צווייטער זייט פון אָט־די בערג וועט איר צוקומען צו דער ווייט־מזרח'דיגער געגנט און צו דער יאַקוטישער אויטאָנאָמער סאָוועטישער סאָציאַליסטישער רעפּובליק. דאָ האָט איר פאַר זיך אַ ריזיג לאַנד, וואָס גייט באַרג־אַרויף און באַרג־אַראָפּ און ווערט דורכגעשניטן פון דרום צו צפון דורך די פאַר־פלייצנדיגע וואַסערן פון די טייכן יעניסעי און לענאַ און צו מזרח דורך דעם טייך אַמור.

דאָס איז אַ לאַנד פון ריזיגע פּראָפּאָרציעס — די יאַקוטישע רעפּובליק אַליין איז אַזוי גרויס ווי גאַנץ אייראָפּע — פון מעכטיקע טייכן, גרענעצלאָזע וועלדער און קאָלאָסאַלע מינעראַלע אוצרות, וואָס זיינען נאָך אומבאַריירט, מיט דער אויסנאַם פון דער קולטיווירטער לאַנדווירטשאַפטלעכער געגנט ביי דער טראַנס־סיבירישער אייזנבאַן, וואו עס וואַקסט אַן אינדוסטריע.

אין דער ווייט־מזרח'דיגער געגנט רירט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אָן די ברעגן פון דעם פּאַציפישן ים. זיינע זידלעכע ראַיאָנען אין די פלאַכע שטרעקעס, דורך וועלכע עס שלענגלען זיך די טייכן אַמור און אוסורי, וואָס פליסן אַריין אין פּאַציפישן אָקעאַן, פאַרמאָגן אַ גרויסע באַפעלקערונג. דאָס איז אַ פרוכטבאַר לאַנד, וואָס גיט אַרויס תבואות, ווי רייז, למשל, וואָס מען דערוואַרט גאָר ניט צו געפינען אַזוי ווייט צו צפון.

די צפון־העלפט פון דעם אינזל סאַכאַלין באַלאַנגט צום סאָוועטן־פאַר־באַנד. הינטער סאַכאַלין ליגט קאַמטשאַטקאַ, אַ באַרגיגער און וואַלד־באַדעקטער האַלב־אינזל, וואָס פאַרמאָגט אויל, פיש און די פעל פון ווילדע חיות.

די אויספאָרשונג פון די נאַטירלעכע אוצרות פון אָט־דעם ריזיגן לאַנד ווערט מער ניט איבערגעלאָזט צום צופאַל, אָדער צו דעם אונטערנעמונגס־גייסט פון איינצלנע און העלדישע נאָר שלעכט־אויסגעשטאַטע און שלעכט־באַלוינטע וויסנשאַפטסלייט. וויסנשאַפטלעכע אַנטדעקונג אין סאָוועטן־פאַר־באַנד איז פּונקט אַזוי הויך אָרגאַניזירט, ווי אַנדערע וויכטיקע צווייגן פון וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג. אויף דעם געביט פון מאַכן מאַפּעס פון טייכן, לעיקס, ימים, בערג, וועלדער, פלאַך־לענדער און מדבריות, אָדער אין דער אַנטדעקונג פון מינעראַלע אוצרות איז די אויסשטאַטונג פון אַ סאָוועטי־שער עקספּעדיציע סיי מאָדערן, סיי פולשטענדיג. דער עראָפּלאַן, דער עראָ־שליטן, דער אייז־ברעכער און דער אויטאָמאָביל פאַרבייטן אָדער דערגאַנצן דעם פערד, דעם שליטן און דעם קליינעם דאַמפּער.

פון דער כמורנער וואַלדלאָזער טונדרע מיט דעם אייביג־פאַרפרוירענעם באָדן ביים צפון ביז די פון־זון־געבאַקענע און פון־שטורעם־דורכגענומענע

אַלפּן־בערג פון צענטראַל־אַזיע ווערט דאָס לאַנד געפאָרשט און שטודירט פון געאָגראַפן, געאָלאָגן, מינעראַלאָגן, כעמיקער און אינזשענירן. טויזנטער אַר־בעטער פאָרשן גערן צו געפינען נייע קוואַלן פון רייכטום, באַנוצנדיג אַלע רעסורסן פון דער מאָדערנער וויסנשאַפט: מעגנעטאָמעטריע, גראַווימעטריע, סעיסמאָמעטריע און ראַדיאָמעטריע — ווי מען רופט די מעסטונג דורך מאַגנעט, וואָג, ערד־ציטער אָדער ראַדיאָ־ענערגיע.

פון אָט־די אַלע פאָרשונג־עקספּעדיציעס איז קיין איינע ניט געווען מער איינדרוקספול, בעסער אויסגעשטאַט, אָדער ברייטער רעקלאַמירט, ווי די, וואָס האָבן געזוכט צו דערגיין די סודות פון דעם אַרקטישן געביט ביים נאָרט־פּאָל, און קיין אַנדערע עקספּעדיציעס קאָנען ניט דינען ווי אַ בעסערער ביישפּיל פון דער וויסנשאַפטלעכער גרינדלעכקייט פון סאָוועטישער פאָרשונג, אָדער פון דעם פאַרכאַפּנדיגן אינטערעס, וואָס אָט־די פאָרשונג טראָגט אין זיך.

די סאָוועטישע אַרקטישע עקספּעדיציעס האָבן געהאַט אַ צוועק אויסער דער בלויזער אַוואַנטורע און שווערע אויפטוען. די סאָוועטן האָבן געהאַט אַ פּראַקטישן אינטערעס אין דעם נאָרט־פּאָל. זיי האָבן געוואָלט קריגן קאָנקרעטן וויסן וועגן דעם וועטער אין דעם נאָרט־פּאָל געביט, וועגן די וואָלקנס אין דעם וועטער און וועגן די סעזאָן־ענדערונגען. זיי האָבן געוואָלט וויסן דעם כאַראַקטער און ריכטונג פון די שטראָמען און וועגן דעם ים־לעבן אין דעם אַרקטישן ים, און וועגן די געזעצן, וואָס הערשן אין דער באַוועגונג פון די אייז־קריעס אין פּאָל־באַסיין. די פאַקטן וועגן די וועטער־באַדינגונגען אין אַרקטיק שאַפן אַ מעגלעכקייט צו מאַכן לענגערע פאָראויסזאָגונגען פון וועטער פאַר אייראָפּע און פאַר אַזיע און זיינען פון גרויסער וויכטיגקייט אין דער אַגריקולטור. באַקאַנטשאַפט מיט די געזעצן, וואָס רעגולירן די באַוועגונג פון אייז און די שטראָמען, עפענען דעם וועג פאַר נאַוויגאַציע דורך דעם צפון־ים־וועג. באַקאַנטשאַפט מיט דער מאַגנעטישער אָפּנייגונג מאַכט דעם לופט־פאַרקער אין די צפון־געגנטן לייכטער און זיכערער. ווען מען פאַר־צייכנט די באַדינגונגען ביי דעם נאָרט־פּאָל, עפנט דאָס דעם וועג פאַר טראַנס־פּאָלאַרישן לופט־פאַרקער צווישן אייראָפּע און אַמעריקע; אַזאַ לופט־וועג דורך דעם נאָרט־פּאָל וואָלט פאַרקלענערט די שטרעקע און וואָלט אויסגעמיטן די וועטער־שוועריגקייטן אויפן אַטלאַנטישן אָקעאַן.

די פּאָלאַרישע עקספּעדיציעס זיינען ניט געווען קיין ענין פון אָפּהאַלטן שנעלע זיגן דורך געוואַגטע מיטלען. מען האָט זיי אין לויף פון יאָרן צו־געגרייט מיט שטוינענדיגער גרינדלעכקייט. פון דעם העל־מאַראַנצן־קאָליר, מיט וועלכן די עראָפּלאַנען זיינען געווען באַפאַרבט, כדי מען זאָל זיי לייכטער קאָנען געפינען, אויב זיי ווערן פאַרלאָרן אין אַ ווייסן אייז־פעלד, ביז די אינעווייניגסטע איינאָרדענונגען פון דעם עראָפּלאַן אויף צו שפּאָרן פּלאַץ און באַשיצן די פּליער פון פראָסט, ביז צו די מעכטיגע מאָטאָרן, וואָס ווערן געשפּייזט מיט וואַסער, גאַזאָלין און אויל דורך הונדערטער יאַרד רערן,

וואָס זיינען געווען באַזאָרגט מיט אַ גרויסער צאָל שוץ־קראַנען און רעגוליר־קראַנען — איז יעדער דעטאַל געווען אַן ענין פון לאַנגער אויספאָרשונג. קיין זאַך איז ניט איבערגעלאָזט געוואָרן צום צופאַל. מען האָט געמאַכט אַ ספּעציעלן שטודיום וועגן דעם ווי צו באַזאָרגן די באַקוועמלעכקייטן און דאָס געזונט פון די מענטשן, וואָס האָבן געדאַרפט פאַרבלייבן אַ לאַנגע צייט אין די פּאָלאַרישע געגנטן. עס איז באַזאָרגט געוואָרן אַן אויסערגעוויינלעך גרויסע צאָל פאַרשיידענע ספּעציעלע שפּייזן, וואָס זאָלן קלעקן אויף אַכצן חדשים צייט, אויב עס וועט אויסקומען צו פאַרבלייבן ביים פּאָל אַזוי לאַנג.

קאָנצענטרירטע שפּייזן זיינען געווען די הויפּט־דיעטע, און פופציג גע־קוילעטע אָקסן, 5,550 הינער און דריי טאָן גרינסן זיינען רעדוצירט געוואָרן צו איין טאָן קאָנצענטרירטער שפּייז.

ניט יעדע זאַך אָבער, וואָס איז פאַרגעשלאָגן געוואָרן אין באַצוג צו שפּייז, איז אָנגענומען געוואָרן. פּאַפּאַנין, למשל, איינער פון די פיר, וואָס זיינען שפּעטער פאַרטראָגן געוואָרן אויף אַן אייז־קריע פון נאָרט־פּאָל ביז גרינלאַנד, האָט געגעבן אָנצוהערן דעם הויפּט נאַוויגאַציע־אָפיצער ספּירין, אַז ער וואָלט געוואָלט מיטנעמען צום פּאָל אַ לעבעדיג חזיר׳ל, דאָס האָדעווען אויף דעם אָפּפאַל און דערנאָך עס שעכטן אין דער צייט פון דער פּאָלאַרישער נאַכט.

— אַ קליין חזיר׳ל? עס וועט דאָך אָבער קוויטשען, עס וועט אַרומ־לויפן איבערן עראָפּלאַן און שטערן אונזער באַלאַנס!

— אַך, וואָס רעדסטו, ברודערקע, עס איז דאָך גאָר אַ קליין חזיר׳ל — האָט פּאַפּאַנין געענטפערט און איז אַוועק.

אין צוויי שעה אַרום איז ער געקומען צוריק מיט אַ חזיר, וואָס האָט געוואוויגן צוויי הונדערט פונט. פּאַפּאַנין האָט אויסגעזען צו זיין אַ ביסל אין אַ פאַרלעגנהייט צוליב דער וואָג פון זיין קאָמפּאַניאָן.

— טראָג זיך אָפּ! — האָט זיך צעשריען דער נאַוויגאַציע־אָפיצער — ס׳איז אָדער דו אָדער דער חזיר;ביידן וועט די מאַשין ניט קאָנען אויפ־הויבן!

די געשיכטע פון דעם ענדגילטיגן אָנגריף אויף דעם פּאָל פון דער לופטן איז פאַרכאַפּנדיג, ווי אַלע געשיכטעס פון אָנגריפן אויף דעם פּאָל זיינען אַלע מאָל געווען. גאָלאָווין איז דער ערשטער געפלויגן אין אַן אויסשפּיר־עראָפּלאַן און האָט אָנגעהאַלטן ראַדיאָ־פאַרבינדונגען מיט זיינע קאָלעגן.

די הויפּט־גרופּע אויף דער באַזע האָט, וואַרטנדיג צו לאָזן זיך אין וועג, נאָכגעפאָלגט מיט געשפּאַנטער אויפמערקזאַמקייט דעם פאָרשריט, וואָס ער האָט געמאַכט. ער האָט זיך אָנגעשטויסן אויף שווערע וואָלקנס. וועט אים קלעקן גאַזאָלין? — קוים־קוים.

ווען דער עראָפּלאַן איז געווען זעכציג מייל פון דעם פּאָל, האָט שמידט געזאָגט: „רופט זיי צוריק, מיר טאָרן ניט ריזיקירן מיט זייערע לעבנס; נאָר

שטעלט אזוי אויס די דראַטלאָזע טעלעגראַמע, אַז אויב גאַלאָווין איז זיכער, אַז ער קאָן פליען הין און צוריק, זאָל ער מעגן ריזיקירן און פליען צום פּאָל.״

לייענענדיג צווישן די שורות, איז גאַלאָווין געפלויגן ווייטער. ענדלעך איז אָנגעקומען די קורצע טעלעגראַמע: „געאָגראַפישער פּאַראַלעל 90. פּונקט. פּאָל אונטער אונז. פּונקט. נאָר באַדעקט מיט געדיכטער וואָלקן־דעק. פּונקט. ניט באַוויזן דורכצורייסן. פּונקט. אָנגעצייכנט דעם קורס אויף צוריק. פּונקט. גאַלאָווין.״

דער ערשטער סאָוועטישער פליער האָט דערגרייכט דעם נאָרט־פּאָל אין אַ סאָוועטישן עראָפּלאַן.

גאַלאָווין, מיט געפערלעך־ווייניג גאַזאָלין, איז צוריקגעקומען. וואָלקנס און נעבל האָבן אים פאַרשטעלט דעם וועג. ער איז געפלויגן לויט די סיגנאַלן פון ראַדיאָ־שטראַלן, געשיקט פון רודאָלף־אינזל. אָט איז זיין פאַרקירצטער באַריכט:

„מיר האָבן זיך אַראָפּגעלאָזט און זיינען געפלויגן אונטער די וואָלקנס — אונזער הויך איז געווען אַרום 300 פוס איבערן וואַסער־פלאַך. לויט אונזערע אויסרעכענונגען איז ביי אונז פאַרבליבן זייער ווייניג גאַזאָלין.

„פּלוצלונג האָבן מיר פאַראויס פון אונז דערזען פעלזן באַדעקט מיט אייז. מיר האָבן לויט דער מאַפּע דערקענט, אַז דאָס איז דאָס קאַרל אַלעקסאַנדער לאַנד. דער רודאָלף־אינזל איז, הייסט עס, געווען צו לינקס פון אונז. אין עטלעכע מינוט אַרום האָבן מיר דערזען די באַקאַנטע קאָנטורן פון דעם אינזל.

„ניט מאַכנדיג קיין קרייז, האָב איך מיט דער גאַנצער קראַפט געלאַנדעט. די מאַשין איז געבליבן שטיין אויף אַ שאַרפן באַרג־אַראָפּ, וואָס איז געלאָפן צום ים־צו. . . . די פלי־רייזע איז געווען פאַרענדיגט. . . .״

גאַלאָווין איז אַרויסגעקראָכן און האָט זיך גלייך גענומען באַטראַכטן דעם עראָפּלאַן. מיט געשוואָלענע הענט האָט ער אויפגעדרייט דעם קראַן פון דעם גאַזאָלין־טאַנק און אַ מינוט צייט איז ער געשטאַנען און האָט מיט שטוינונג געקוקט אויף דעם דינעם שטראָמעלע גאַזאָלין, וואָס איז פון דאָרט געפלאָסן.

— יאָ, עס האָט געהאַלטן גאַנץ שמאָל — האָט ער געזאָגט.

שפּעטער, ווען די הויפּט־גרופּע איז אָנגעקומען צום פּאָל און האָט ביי־געקומען די שוועריגקייטן פון לאַנדן, האָט פּראָפעסאָר שמידט אַריבערגעשיקט קיין מאָסקווע אַ דראָטלאָזע דעפּעשע, וואָס ווערט פאַררעכנט פאַר אַ קלאַסיש ווערק, וואָס דערציילט ווי ס׳איז אָוועקגעשטעלט געוואָרן די ערשטע סטאַבילע באַזע פאַר וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג ביים פּאָל:

„עס זיינען אַריבער די ערשטע פיר און צוואַנציג שעה פון דער סאָוועטישער פּאָלאַרישער סטאַנציע ביי דעם צפון פּאָל. פּונקט. פינף

ביידלעך זיינען אויפגעשטעלט געוואָרן אויף דער שווימענדיגער אייז־קריע לעבן דעם עראָפּלאַן. פּונקט. שוין אויפגעשטעלט צוויי דראָטלאָזע מאַסטן מיט אַן „עריעל", וואָס פאַרבינדט זיי. פּונקט. אויפגעשטעלט אַ ביידל פאַר וועטער־באַאָבאַכטונג, קאַמע, „טעאָדאָליט" שטייט אויפן דריי־פוס צו באַאָבאַכטן די הויך פון דער זון אויף צו באַשטימען אונזער פּאָזיציע און אירע ענדערונגען צוליב דער באַוועגונג פון דעם אייז. פּונקט. די ערשטע מעטעראָלאָגישע באַריכטן האָבן דערגרייכט מאָסקווע אין דער באַשטימטער צייט און זיינען געוואָרן איינגעשלאָסן אין דעם אַלגעמיינעם וועטער־באַריכט, באַדייטנדיג פאַרגרעסערנדיג די אינפאָרמאַציע, וואָס איז נויטיג אויף פאָראויסזאָגן דעם וועטער. פּונקט. דאָ איז פאַרהעלטנישמעסיג וואַרעם, קלאַמער, מינוס 12 גראַד, קלאַמער, די זון איז קליין לעבן באָדן. פּונקט. פיר מיטגלידער פון דער גרופּע, וואָס בלייבט ווינטערן צוזאַמען מיט דער מאַנשאַפט פון דעם עראָפּלאַן ס.ס.ס.ר. נומער 170, האָבן אויסגעלאָדן און אויסגעפּאַקט אַ טייל פון דער אויסשטאַטונג, וואָס איז געבראַכט געוואָרן אויף דעם עראָפּלאַן פאַר דער עקספּעדיציע, הויפּטזאַכלעך די דראָטלאָזע סטאַנציע און וויסנשאַפטלעכע אינסטרומענטן. פּונקט. נאָך 8 טאָן איינשליסנדיג אַ ווינט־מאָטאָר, קאַמע, פּראָוויאַנט אויף צוועלף חדשים פאַר אַ נויט־פאַל און אַ רעזערוו שפּייז און באַהייצונג ווי אויך אַ ווינטער־ביידל גע־בראַכט אויף דריי עראָפּלאַנען, וואָס זיינען גרייט אָפּצופליען פון רודאָלף־אינזל ביים ערשטן זומער־וועטער. פּונקט. מיר פילן זיך אַלע אויסגע־צייכנט. פּונקט. נאָך פיר און צוואַנציג שעה כסדר'דיגער אַרבעט זיינען מיר זיך גוט אויסגעשלאָפן אין אונזערע וואַרעמע שלאָף־זעק. פּונקט. פינף פון דער מאַנשאַפט פון טשעליוסקין, וועלכע זיינען איינגעשלאָסן אין דער איצטיגער גרופּע, דערמאָנען זיך ניט־ווילנדיג אָן דעם לעבן אויף דער שווימענדיגער אייז־קריע. פּונקט. מיר האָבן איצט גענומען נקמה פון דער נאַטור פאַר דעם פאַרלוסט פון דער שיף „טשעליוסקין". פּונקט. עס פרייט אונז צו באַריכטן, אַז מיר האָבן באַוויזן דורכצופירן די אָנווייזונגען פון חבר סטאַלין אַוועקצושטעלן ביים פּאָל אַ סטאַבילע באַזע פאַר וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג און פאַר אַוויאַציע. פּונקט. אונ־זערע געדאַנקען זיינען מיט אונזער גרויסן לאַנד. פּונקט. שמידט."

אָט־דאָס — און ניט סתם אַוואַנטורע, אָדער ברעכן רעקאָרדס — איז געווען די אַבזיכט פון דער עקספּעדיציע.

חוץ די שטורעמס, איז דאָס לעבן זומער־צייט ביים פּאָל, וואו די זון פאַרגייט קיינמאָל ניט, אין פילע פּרטים דער היפּוך דערפון, וואָס מיר שטעלן זיך פאָר. איך וועל ברענגען עטלעכע צופעליגע ציטאַטן:

„עס איז געווען וואַרעם און וואונדערבאַר באַקוועם אין די שלאָף־זעק. די ביידלעך, געמאַכט פון זייד מיט דאָפּלטע ווענט, האָבן געשאַפן אַן אויס־געצייכנטע שוץ געגן ווינט און האָבן אַריינגעלאָזט גענוג וואונדערבאַרע, פרישע, אַרקטישע לופט. די ליכט אינעווייניג אין די ביידלעך איז געווען אויסערגעוויינלעך. די ווענט זיינען געווען פון ראָזעווער זייד, אַזוי אַז אונ־זערע וואוינונגען, וואָס מען האָט זיי געקאָנט אַריבערטראָגן פון אָרט צו אָרט, האָבן שטענדיג געהאַט אַ קאָקעטישע ראָזעווע האַלבע ליכטיגקייט, פּונקט

ווי די בורוואַרן פון די פראַנצויזישע פירשטינס, וואָס אַלעקסאַנדער דיומאַ באַשרייבט מיט אַזאַ אַפּעטיט."

„מיר האָבן פּלוצלונג דערהערט דאָס זינגען פון אַ פויגל. דאָס איז געווען אַ קליין פּאָלאַריש שוועלבעלע." ביז דעמאָלט האָט מען געהאַלטן, אַז ביים פּאָל איז קיין לעבן ניטאָ. אויף דעם ניינטן טאָג האָט שירשאָוו געזען אַ וואַסער־פויגל פאַרבייפליען לעבן קעמפּ.

דאָס פעסשטעלן די טיפקייט פון פּאָלאַרישן ים האָט מיט זיך פאָר־געשטעלט נאָך איין דראַמאַטישן מאָמענט. מען האָט געפונען אַ שפּאַלט אין דעם אייז־פעלד. דאָס וואַסער איז געווען רואיג, טונקל־בלוי אין קאָליר און אויסערגעוויינלעך דורכזיכטיג. „באַטימעטערס", אָדער טיפקייט־טערמאָ־מעטערס, זיינען געווען צוגעבונדן צו דעם אַראָפּלאָז־קעיבל אויף שטרעקעס פון 350, 450, 600 און 750 פוס און אַזוי ווייטער. דריי טויזנט פוס קעיבל זיינען אויפגעוויקלט געוואָרן און דערנאָך צוריק אַריינגעצויגן געוואָרן. די ערשטע טערמאָמעטערס, וואָס האָבן דערגרייכט די אויבערפלאַך, זיינען מיט נייגיר אויסגעפאָרשט געוואָרן פון שירשאָוו'ן.

— אַך, וואָס פאַר אַ האַרצוויטאָג! — האָט ער אויסגעשריען — די טערמאָמעטערס זיינען קאַליע!

דאָס קוועקזילבער האָט ביי 900 פוס די טיף געוויזן אַ טעמפּעראַטור פון 0.62 גראַד סענטיגרעיד, אומגלויבלעך וואַרעם! ביי 1,500 פוס די טיף האָט דער טערמאָמעטער געוויזן 0.48 גראַד סענטיגרעיד; ביי 1,200 פוס איז די טעמפּעראַטור געווען 0.77 גראַד סענטיגרעיד, און דאָס איז געווען די העכסטע טעמפּעראַטור. עס האָט דאָ ניט געקאָנט זיין קיין טעות. ביים צענטער פון אַרקטיק איז געווען אַ שיכט וואַרעמע וואַסער. קיין איינער פון די וועלט־באַרימטע וויסנשאַפטסלייט האָט קיינמאָל ניט פאַרדעכטיגט, אַז עס איז דאָ אַזאַ וואַרעמער אונטער־וואַסער טייך.

בשעת די פאָרשער האָבן געקוקט אויף דעם צוריק־אַריינגעצויגענעם קעיבל, האָבן זיי פּלוצלונג דערזען, אַז עפּעס אַ לעבעדיגע זאַך צאַפּלט זיך אין וואַסער. זיי האָבן עס אַ כאַפּ־געטאָן און ס'האָט זיך באַוויזן אַ ראַק, צוויי אינטשעס לאַנג. די צענטראַלע אַרקטישע וואַסערן, אַזוי גוט ווי די צענטראַלע אַרקטישע לופט, זיינען געווען באַוואוינט.

ענדלעך איז געקומען די צייט פון צעשיידן זיך. פּאַפּאַנין און זיינע דריי באַגלייטער זיינען פאַרבליבן אויף דער אייז־קריע, וואָס האָט זיי שפּעטער אָפּגעטראָגן אויף אַ לאַנגער שטרעקע ביז דעם ברעג פון גרינלאַנד. זיי זיינען געשטאַנען מיט אַנטבלויזטע קעפּ בשעת די עראָפּלאַנען זיינען אָפּגעפלויגן. אַ לייכטער נעבל האָט איינגעהילט דעם קעמפּ. אויף דעם באַנער־שטאַם האָט די טונקל־רויטע פאָן געפלאַטערט אין דעם ווינטל. דער עראָפּלאַן האָט זיך אויפגעהויבן, האָט געמאַכט אַ קרייז, געגעבן אַ סאַלוט, און באַלד האָט מען אים שוין קוים געקאָנט אָנזען אויף זיין וועג צו דרום.

שמידט האָט שטיל זיך געזעגנט מיט דעם נאָרט־פּאָל און מיט דער אַרקטישער סטאַנציע, וואָס איז באַשאַפן געוואָרן דורך זיין מי. די סטאַנציע איז דער נאָכפאָלגער און אויך דער פאָלויפער פון אַ סך אַנדערע פּאָלארישע סטאַנציעס אויף די אינזלען און די ברעגן פון פּאָלארישן באַסעין. פּראַכט־שיפן שווימען דורך דעם צפון־ים־וועג. ווי לאָמאָנאָסאָוו האָט געזאָגט:

„ניט שרעקנדיג זיך פאַר דעם גרויזאַמען גורל, וועלן די קאָלאָמבוסעס פון רוסלאַנד עפענען אַ נייעם וועג צום מזרח אין סאַמע מיטן פון דעם אייז."

דער טרוים פון די אומדערשראָקענע נאַוויגאַטאָרס פון קעניגין עליזאַ־בעט'ס ציטן ווערט מקוים. דער צפון־מזרח דורכגאַנג צו קאַטאַי (כינע) ווערט געבוירן אין אונזער אייגענעם פּראַזאַאישן צוואַנציגסטן יאָרהונדערט. שמידט שטייט אין דער ריי מיט אַלע העלדישע מענטשן, וואָס האָבן אָפּ־דעם וועג געזוכט. דאָס האָט שמידט דורכגעבראָכן אַ דורכגאַנג אין 1932 און ווידער אין 1933. און איצט האָט ער אָוועקגעשטעלט אַ וויסנשאַפטלעכע סטאַנציע ביים פּאָל גופא. שמידט איז געווען דערפאָלגרייך דאָרט, וואו אַנדערע זיינען דורכגעפאַלן, נאָר שמידט האָט געהאַט הינטער זיך אַלע רעסורסן פון דער וויסנשאַפט און די פולסטע שטיצע פון וויסנשאַפטלעך־געזיניגטער סאָציאַליסטישער מלוכה.

עס איז פאַראַן נאָך אַ חנ'עוודיגער צוגאָב צו אָט־דער געשיכטע. אין די קיכן אין מאָסקווע האָט אַ קוכער געליינט די טעגלעכע בולעטינען און אַ זיפץ געטאָן: אים זיינען ניט באַשערט קיין געפערלעכע רייזעס, קיין העלדישע מעשים, קיין אַפּלאָדיסמענטן. בלויז די טעגלעכע רוטין פון קאָכן.

עס זיינען אָנגעקומען די מאַי־פייערונגען, און דער קוכער האָט צוזאַמען מיט די אַנדערע זיך באַטייליגט אין דעם יערלעכן פאַבריק־יום־טוב. ער האָט צוזאַמען מיט די איבעריגע געוואַרט מיט שפּאַנונג אויף דעם גרויסן מאָמענט, ווען עס איז אַנאָנסירט געוואָרן דער ערן־ליסט. פּלוצלונג האָט ער זיך אַ צאַפּל געטאָן, איז געוואָרן בלאַס און דערנאָך רויט: מען האָט אויסגערופן זיין נאָמען. זיין נאָמען צווישן די, וואָס זיינען באַערט געוואָרן פאַר דער אַרקטישער עקספּעדיציע! די דערקלערונג איז באַלד געקומען. ער, דער מאָסקווער קוכער, האָט גענומען אַ וויכטיגן אָנטייל אין דער צוגרייטונג פון יענע קאָנצענטרירטע שפּייזן, פון וועלכע עס איז אַזויפיל אָפּגעהאַנגען די שטימונג און דאָס געזונט פון די פאָרשער, און וואָס די פאָרשער אַליין האָבן אַזוי שטאַרק געלויבט.

ווייניגער דראַמאַטיש, נאָר ניט ווייניגער נוצלעך פאַר די צוועקן פון דער אַגריקולטור פון צענטראַל־אַזיע, זיינען די עקספּעדיציעס, וואָס פאַר־צייכענען די פיזישע שטריכן און די וועטער־באַדינגונגען אין די ריזיגע מיט־שניי־באַדעקטע בערג, וואָס טיילן אָפּ די סאָוועטישע צענטראַל־אַזיע פון דער סינקיאַנג־פּראָווינץ אין כינע.

אין כמעט ניט־צוטריטלעכע געגנטן אויף דעם „דאַך פון דער וועלט" מוז מען שטודירן די געזעצן, וואָס מאַכן מעגלעך פינקטלעך פאָראויסצוזאָגן די ענדערונגען אין וועטער און די וואַסער־באַזאָרגונג אין די באַוול־פעלדער אין דעם פלאַך־לאַנד צופוסנס פון די בערג. און איצט איז אויפגעבויט געוואָרן אַן אייז־אָבסערוואַטאָריע אויף אַ הויך פון 14,100 פוס אויף צו הויזן וויסנשאַפטלעכע פאָרשער דורך דעם גאַנצן יאָר.

און אַזוי וואַקסט די סאָוועטישע געאָלאָגישע מאַפּע מיט דער אריינ־דרינגונג פון סאָוועטישע געאָלאָגן אין אַלץ נייע געגנטן. די מאַפּע דעקט אויף אַ סטרוקטור פון אויסערגעוויינלעכער פאַרשיידנאַרטיקייט און גיט ווערטפולע אינפאָרמאַציע וועגן די פילע מינעראַלן, וואָס באַרייכערן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד.

אין אירע ברייטע שטריכן קאָן די געאָלאָגיע פון סאָוועטן־פאַרבאַנד דערקלערט ווערן זייער פשוט.

שטעלט זיך פאָר אַ טיפן טאָל אין ים — אַ טאָל, וואָס שפּרייט זיך אויס אַזוי ווייט און ברייט ווי די איצטיגע טעריטאָריע פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, און וואָס איז אָנגעפילט מיט ווייכע שיכטן ערד, זאַמד און קאַלך. דורך אַט־די ווייכע שיכטן שפּאַרן זיך אַרויס ריזיגע בערג פון האַרטע פעלזן, וואָס דאָס נעמט זיך מסתמא דערפון, וואָס די ערד איז איינגעשרומפּן געוואָרן און איר קאָרע איז איינגעקנייטשט געוואָרן, פּונקט ווי אַ מאַראַנץ קנייטשט זיך איין, ווען ער דאַרט־איין.

רעגן, ווינט, זון און פראָסט ווירקן אויף די אויבערשטע ווייכע שיכטן און טראָגן זיי אָפּ. די פאַרהאַרטעוועטע און צעשפּאָלטענע קאָרע פון דער ערד רייסט זיך דורך אין דער פאָרם פון בערג און פעלזן.

אַט־דער פּראָצעס פירט צו דער פאָרמירונג פון די הויכע שפּיצן און די באַרג־קייטן פון טיען־שאַן, די אַלטאַי־בערג און די אוראַל־בערג; די לעצטע זיינען בלויז די „פּענקעס" פון אַ פריערדיגער און גרעסערער באַרג־קייט.

אין אַנדערע פּלעצער זינקען איין די קנייטשן פון דער קאָרע פון דער ערד און שאַפן טיפע גריבער, ווי דער לעיק באַיקאַל, וואָס איז דער גרעסטער פריש־וואַסערדיגער לעיק אין דער וועלט און איז העכער 5,000 פוס די טיף; אָדער דער שוואַרצער ים, וואָס איז 6,950 פוס די טיף; אָדער דער קאַספּישער ים מיט אַ טיפקייט פון 1,800 פוס.

און אַט־די אַרויסגעהויבענע בערג, די אויפגעהורבעטע קאָרע פון דער ערד, אַט־די אורשפּרינגלעכע פעלזן, וואָס האָבן פריער קיינמאָל ניט אָנגעקוקט די ליכט פון דער זון; וואָס זיי זיינען ניט קיין רעזולטאַט פון אַ צעקרישלטער ערד, וואָס האָט זיך אָנגעזאַמלט אויף דעם באָדן פון ים אָדער פון אַ לעיק — אַט־די פייערדיגע, אָדער פון וואולקאַן אַרויסגעשפּיגענע בערג זיינען רייך מיט ווערטפולע און ניצלעכע מינעראַלן און פאַרוואַנדלען דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אין אַ לאַנד, וואָס איז ווייניגער פון אַלע לענדער אָפּהענגיג פון

אויסלענדישע מאַטעריאַלן. אַט־די אַרויסגעשפּיגעלטע בערג, וואָס דער סאָ־וועטן־פאַרבאַנד פאַרמאָגט אין אַזאַ גרויסער צאָל, זיינען די אורשפּרינגלעכע וואַרע־הייזער פון די מינעראַלע זאַפּאַסן פון דער ערד.

יעדע עקספּעדיציע קומט צוריק מיט אירע אייגענע זיגער־דעראָבערונגען: ציין־אַרץ פון צפון־לאַנד, אַסבעסטאָס פון נאָוואַיאַ זעמליאַ, קאָלירטע מעטאַלן פון די וואַיגאַטש איינזלען, קוילן פון פראַנץ יאָזעף לאַנד און אויל און מאַיקאַ פון דעם טאַימיר האַלב־אינזל. די ביטערע אַרקטיק איז געצוואונגען אָפּצוגעבן אירע סודות און איר רייכטום.

די אַלפּן־עקספּעדיציעס אין דרום גיבן צו זייער טייל צו דעם ליסט: גאָלד, אַסבעסטאָס, מאַיקאַ, ראַדיום, ביסמוט, אַרסעניק, בעריל און ספּעציעל פלואָריט, וואָס איז אַזוי ניצלעך אין אַ סך פּראָצעסן, אָן וועלכן מען קאָן זיך גאָר ניט באַגיין אין דער אָפּטישער וויסנשאַפט.

אויל און קוילן זיינען, נאַטירלעך, צווישן די הויפּט־געגנשטאַנדן פון פאָרשונג. סיסטעמאַטיש ווערן אָנגעפירט גראָבונגען פון צפון ביז דרום און פון מזרח ביז מערב. די רעזולטאַטן וועלן מיר באַשרייבן אין דעם געהעריקן פלאַץ.

מער דראַמאַטיש אָבער פון אַלע געאָלאָגישע אַנטדעקונגען פון דער לעצטער צייט זיינען אָן צווייפל געווען די אַנטדעקונגען, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרן אין די כיבינער באַרג־גרופּן, וועלכע געפינען זיך אין דעם ביז־איצט ליידיגן און אומפּראָדוקטיוון קאָלאַ האַלב־אינזל וייט צו צפון פון דעם אַרקטישן קרייז און אין אַ פּלאַץ, וואָס איז אויף די אַלטע רוסישע מאַפּעס באַצייכנט געוואָרן מיט אַ „וויסן פלעק“.

מיט צען יאָר צוריק זיינען עטלעכע פאַמיליעס פון די לאַפּן געווען די איינציקע איינוואוינער פון אַט־דעם ריזיגן נאָר פוסטן שטח. היינט ווערט אַט־די געגנט — לויט דעם אויסדרוק פון פּראָפעסאָר דזשי. וו. טאַירעל, דער עלטערער לעקטאָר איבער געאָלאָגיע אין גלאַסגאָווער אוניווערזיטעט — די אַרענע „פון איינעם פון די אינדוסטריעלע וואונדער פון דער וועלט“.

פון קאַנדאַלאַקשאַ ביים שפּיץ פון וויסן ים ציט זיך איצט אַן אייזנבאַן איבער אַ פלאַך־לאַנד מיט צעוואָרפענע, קליין־וואוקסיגע סאָסנע ביימלעך און מיט שטיינער, וואָס טראָגן סימנים פון דעם „גלעטשער“־אייז, וואָס האָט זיך דאָ דורכגעטראָגן. דער אייזנבאַן־וועג הויבט זיך אויף ביז צו די הויכע בערג, ווי די שפּיצן פון סקיע אָדער אַראָן, און דערגרייכט ביז צו דער רויער, נייער שטאָט קיראָווסק מיט אירע 40,000 איינוואוינער.

די ריזיגע פעלזן־מאַסע פון די כיבינער בערג, וואָס זיינען אומגלויב־לעך רייך מיט אַפּאַטיטן און נעפעלין מינעראַלן, שטעלן מיט זיך פאָר אַן אומגעהויערן זאַפּאַס באַמיסטיגונג־שטאָפן, אַלומינום, גלאָז, טאַנין און אַ צוואָנציק אַנדערע ניצלעכע רוי־מאַטעריאַלן. דער אַפּאַטיט, וואָס אַנטהאַלט אַזוי הויך ווי 40 פּראָצענט פאָספאַטן און איז ניט־אָפּצושאַצן ווי אַ באַ־

מיסטיגונג־שטאָף, ווערט שוין אויסגעגראָבן אויף אַ פאַרנעם פון 2 מיליאָן טאָן אַ יאָר, און עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז דאָרט איז דאָ אַ רעזערוו פון 2,000 מיליאָן טאָן.

די כיבינער בערג פאַרדעקן אַ שטח מיט אַ דיאַמעטער פון אומגעפער 40 קילאָמעטער. אַנדערע רייכע בארג־מאַסיוון ליגן דאָ דערביי.

פּראָפעסאָר טאַירעל באַשרייבט אַזוי זיין באַזוך אין די גרויסע אַפּאַטיט־מאַינס, וואָס זיינען באַשאַפן געוואָרן אויסשליסלעך דורך רוסישער ענערגיע און איניציאַטיוו:

„מען האָט אויפגעריסן אַ זייט באַרג אויף אַ הויך פון 1,500 פוס און מען האָט אַזוי אַרום אָפּגעדעקט אַ ריזיגן פלאַך פון דעם שיינענדיגן ווייסן מינעראַל. דער שטח איז געוועןֹ איינגעטיילט אין פיר אָדער פינף ברייטע טעראַסעס. אַרויף און אַראָפּ איבער אָט־די פלעצער האָבן מיר געקלעטערט אויף קאָפּ־שווינדלענדיגע שטיגן מיט הילצערנע טרעפּ און מיט פּאַרענטשעס; נאָר מיר זיינען ניט מיד געוואָרן צוליב דעם כסדר׳דיגן אינטערעס, וואָס די פעלזן און די מינעראַלע זעלטנהייטן, וואָס מיר האָבן באַגעגנט אויף יעדן טראָט, האָבן ביי אונז אַרויסגערופן. דערנאָך האָט מען אונז געפירט דורך די אונטערערדישע מאַינס, וואָס פאַרנעמען איצט 20 מייל און באַשטייען פון גאַלעריעס זיבן פוס די הויך, באַלויכטן מיט עלעקטריק, און וואו דער טראַנספּאָרט איז דורכאויס עלעקטריפיצירט. אָט־די מאַינס געפינען זיך אויף פיר באַזונדערע פלאַכן, וואָס זיינען צווישן זיך פאַרבונדן מיט אַ סך שאַכטן, דורך וועלכע די אַרץ ווערט אַריינגעשאָטן, כאָטש מיר האָבן צום אָנהויב ניט פאַרשטאַנען ווי אַזוי דאָס ווערט געטאָן. מיר האָבן אָבער דאָס אויסגעפונען, ווייל מען האָט אונז געפירט דורך ענדלאָזע הילצערנע טרעפּ ביז מיר האָבן דערגרייכט צום אונטערשטן פלאַך, און דאָ איז געווען אַ גרויסער צעמענטענער טונעל אין דער פאָרם פון אַ פּאָדקאָווע און אַזוי ברייט און הויך, אַז אַ געוויינלעכער לאָקאָמאָטיוו און אַ פראַכט־באַן האָבן געקאָנט פריי אַריינפאָרן ביז צום האַרץ פון דעם באַרג. די טראָקס גייען דורך אונטער אויטאָמאַטישע קאַסטנס, וואָס לאָדן־אָן 400 טאָן אין צען מינוט. פּופצן אַזעלכע באַנען, וואָס פירן אַוועק 6,000 טאָן אַרץ, ווערן אָנגעלאָדן טעגלעך, דערפירנדיג די פּראָדוקציע צו העכער צוויי מיליאָן טאָן אַ יאָר.״

עס איז שווער זיך אָפּצורייסן פון טאַירעל׳ס באַשרייבונג, וואו ער דערציילט ווי אין דער אַרקטיק, אין די אוראַל־בערג, אין צענטראַל־אַזיע, אָדער אין סיביר זיינען געאָלאָגישע אוצרות אויפגעדעקט געוואָרן אַ דאַנק דעם פלייס פון די סאָוועטישע געאָלאָגן און ווערן אויסגענוצט אַ דאַנק דער ענערגיע פון די סאָוועטישע אינדוסטריאַליסטן.

דער מענטשלעכער עלעמענט, וואָס וואַרפט זיך שטענדיג אין די אויגן אין רוסלאַנד, דרינגט דורך און באַלעבט די באַשרייבונג פון דעם שאַטלענדישן וויסנשאַפטסמאַן וועגן זיין געאָלאָגישער אויספאָרשונג. ספּעציעל פאַרכאַפּט אים דאָס סאָוועטישע קינד.

„לעבן דער סטאַנציע קוסאַדעיעוואַ" — שרייבט ער — „האָט אונזער באַן געמאַכט אַ געצוואונגענעם אָפּשטעל נאָענט צו אַ פּיאָנערן־קעמפּ פאַר די קינדער פון די אייזנבאַן־אַרבעטער. אין עטלעכע מינוט אַרום איז די באַן געווען אַרומגערינגלט פון אַ מחנה אינגלעך און מיידלעך אָנגעטאָן אין זייערע אוניפאָרמען פון בלויע בלוזעס און רויטע פאַטשיילקעס. ס'וועלן ניט העלפן קיינע תירוצים — די געאָלאָגישע גרופּע מוז באַזוכן זייער קעמפּ. נאַטירלעך, האָבן מיר געפאָלגט, און אָט־די לוסטיגע, לאַכנדיגע און ניט־זעלבסטבאַוואוסטזיניגע קינדער, צוזאַמען מיט זייער האַלבן טוץ אויפזעער, האָבן באַלד אָרגאַניזירט אַן אימפּראָוויזירטע פאַרווײַלונג פאַר אונז, וואָס איז באַשטאַנען פון פאָלקסטענץ, געזאַנג און אַ קורצער דראַמאַטישער פאָרשטעלונג. די מוזיק האָט צוגעשטעלט אַ קליין אינגל מיט אַ גרויסער האַרמאָניקע. דאָס איז געווען אַ פראַכטפולער, ניט־צוגעגרייטער און אומדערוואַרטעטער נחת, וואָס האָט איבערגעלאָזט אַ טיפן רושם אויף דער גרופּע.

„דאָרפס־קינדער האָבן אונז אָפט באַגלייט אויף אונזערע עקסקורסיעס און אויך געזאַמלט די שיינע שטיינדלעך און מינעראַלן, ווען זיי האָבן געזען ווי מיר קלייבן זיי צונויף. איך האַלט טייער די דערינערונג וועגן אַ קליין מיידעלע פון קאַרעליע, וואָס האָט געשפּאַנט צוריק אין דאָרף אַריין צוזאַמען מיט מיר איבער אַ הילצערנעם טראָטואַר, וואָס איז געווען צוויי מייל די לענג און האָט זיך געצויגן איבער אַ זומפּ. איר פאַרטוכל איז געווען פול מיט גרויסע שטיקער רויטן גאַרנעט."

פּראָפעסאָר טאַירעל פאַרענדיגט, זאָגנדיג:

„איך פאַרצייכן עס ווי מיין דורכגעטראַכטע מיינונג, אַז אויב די איצטיגע באַדויערנסווערטע פאַזע פון אינערלעכן שטרייט וועט פאָריבער (ער שרייבט אין דער צייט פון די משפּטים) און, נאַטירלעך, אויב די מלחמה, וואָס דראָעט, וועט ניט קומען, וועט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אין איין דור ווערן אפשר דאָס רייכסטע און דערפאָלגרייכסטע לאַנד אין דער וועלט."

פאָרשונג אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אי אַלגעמיין, אי ספּעציפיש. און אין ערגעץ אין דער וועלט גייט ניט טעאָריע מיט פּראַקטיק אַזוי לייכט האַנט אין האַנט, ווי אין סאָוועטן־פאַרבאַנד.

אַ ספּעציפישע פּראָבלעם איז אַנטשטאַנען, ווען מען האָט אויסגעפונען, אַז דער קוזנעצער באַסיין צופוסנס פון די אַלטאַי־בערג פאַרמאָגט אויסגעצייכנטע קוילן. אַלץ וואָס מען האָט באַדאַרפט אויף צו פּראָדוצירן ביליג אויסגעצייכנטע סאָרטן אייזן און שטאָל און אויפצובויען אַ ווערטפולן מעטאַל־צענטער טיף אין לאַנד איז געווען אייזן־אַרץ ווי אַ צוגאָב צו די קוילן. די געאָלאָגן האָבן געהאַט פאַר זיך אַ באַשטימטע אויפגאַבע. זיי האָבן אויסגעפאָרשט די דערבייאיקע געגנטן און געפונען אייזן־אַרץ אין מערב־סיביר, אויף אַ שטרעקע פון קוזנעץ, וואָס איז ניט געווען אומפּראַקטיש. דער רעזולטאַט איז אַ נייער צענטער פאַר אייזן־פּראָדוקציע מיט צוגאָב־אינדוסטריען און מיט אַ וואַקסנדיגער באַפעלקערונג.

אויף דעם זעלבן אופן ווערט דאָס אייזן־ערץ, וואָס מען האָט געפונען אין דעם קאָלאַ האַלב־אינזל, אויסגענוצט צו באַזאָרגן אייזן פאַר דער לעניני־גראַדער מאַשין־בוי אינדוסטריע, וואָס דערמיט ווערט דירעקט פאַרלייכטערט די לאַסט פון די איבערגעלאָדענע אייזנבאַנען, וועלכע פאַרבינדן אוקראַינע מיט דעם צפון.

אַבסטראַקטע און אַלגעמיינע פראַגן אינטערעסירן דעם סאָוועטישן געאָלאָג, פונקט ווי די געאָלאָגן אין אַנדערע לענדער. זיי שפּרינגען אָבער ניט אַרויס פון דער העלער הויט, נאָר זיי קומען ווי פּראָבלעמען, וואָס אַנט־שטייען און ווערן אַרויסגעבראַכט צום אויבערפלאַך דורך פּראַקטישע פאָדערונגען.

עס איז גאַנץ מעגלעך, אַז אַ דאַנק אָט־דעם סטימול וועלן די סאָוועטישע געאָלאָגן דערגרייכן דעם ערשטן פּלאַץ אויף דעם געביט פון טעאָריע, ווי זיי פאַרנעמען שוין דעם ערשטן פּלאַץ אויף דעם געביט פון פּראַקטיק.

און אַפילו איצט נוצן־אויס די סאָוועטישע געאָלאָגן אין דער פולער מאָס די אויסערגעוויינלעכע געלעגנהייטן, וואָס די טעריטאָריע פון סאָוועטן־פאַרבאַנד גיט אויף צו שטודירן די אָפּשטאַמונג פון אָרגאַנישן לעבן, ספּעציעל אין די פריע ערד־פאָרמאַציעס, ווייל דער סאָוועטן־פאַרבאַנד בכלל און סיביר בפרט פאַרמאָגן אַ סך שפּורן פון אַ פאַרצייטיג לעבן, שפּורן וואָס זיינען איינגעגלידערט אין די פעלזן און אין די שטיינער.

אַפילו איצט פרעגט מען — און מיט רעכט — ווי אַ רעזולטאַט פון אָט־די פאָרשונגען, צי איז אַזיע ניט געווען דאָס וויגעלע פון די עלעמענטאַרע פאָרמען פון לעבן אויף דער ערד, ווי זי זעט אויס צו האָבן געווען דאָס וויגעלע פון די העכערע פאָרמען פון לעבעדיגע באַשעפענישן און פון דעם מענטשן.

גאָר לעצטנס, פון געאָלאָגישן שטאַנדפּונקט, נאָר אין אַ פּעריאָד, וואָס איז אָפּגערוקט ווייט־ווייט אַפילו פון די עלטסטע רעקאָרדס פון דער מענטש־לעכער געשיכטע, האָבן פאַרצייטיגע ריזיגע העלפאַנטן געוואַנדערט איבער די קאַלטע זומפּן פון די אייז־טונדרעס. זיי זיינען אויסגעשטאָרבן. איצט געפינט מען זייער פאַרשטיינערטן געביין, און דאָס שאַפט אין לעניגראַד אַ כמעט־אומגלויבלעכע אויסשטעלונג פון געאָלאָגישע מוסטערן, וואָס זיינען אין סיביר אויסגעגראָבן געוואָרן פון דעם אייז, וואו זיי זיינען געווען איינ־געפרוירן אין דעם משך פון 100,000 ביז אַ מיליאָן יאָר. די וואָלענע האָר, דאָס פלייש און די אינגעווייידן פון אָט־דער ריזיגער באַשעפעניש זיינען נאָך פּרעזערווירט, נאָר דער שפּיץ פון דעם העלפאַנט'ס „נאָז" איז שוין ניטאָ. די אַנטדעקער האָבן גע'פּטר'ט אַ טאָג אויף אַרויסגראָבן זייער אוצר און האָבן ניט געהאַט פאַרענדיגט זייער אַרבעט, ווען די נאַכט איז צוגעפאַלן. זיי האָבן איבערגעלאָזט די חיה פונקט ווי זי איז געפאַלן מיט טויזנטער יאָר צוריק, מיט אַן אויפגעדעקטן קאָפּ און העלפאַנט־„נאָז". מען דערציילט, אַז

וועלף זיינען געקומען ביינאַכט און האָבן גענומען גריזשען דעם העלפאַנט'ס „נאָז".

מיר לייענען באַריכטן וועגן געפונענע „גע̇קענטע" פלייש־קאָנסערוון פון נאַפּאָלעאָנ'ס צייטן, וואָס זיינען נאָך אַלץ פריש נאָך אַ צייט־פאַרלויף פון הונדערט יאָר. נאָר דאָ האָבן מיר געהאַט פאַרפרוירן פלייש, וואָס איז געווען פריש געגנוג צום עסן מיט 100,000 יאָר שפּעטער.

7. „שפּרייט אויס די ווייץ צפון־צו און די אינדוסטריע מזרח־צו"

אין ערגעץ און אין קיין צייט האָט די עקאָנאָמישע מאַפּע זיך ניט געביטן אַזוי שנעל, אַזוי פונדאַמענטאַל און אַזוי לאַגיש, ווי אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. דאָס איז אַן ענדערונג, וואָס איז דיקטירט ניט דורך דעם צופאַל פון שיקזאַל, ניט דורך דעם עגאָאיזם פון אַ גרופּע, צי דורך דעם קאַפּריז פון אַ יחיד. די עקאָנאָמישע געאָגראַפיע ענדערט זיך און די באַפעלקערונג בייט איר וואוין־אָרט אונטער מלוכה־אָנפירונג און אין איינקלאַנג מיט די אינטערעסן פון לאַנד.

די אינדוסטריעלע מאַפּע פון צאַרישן רוסלאַנד האָט ניט געהאַט קיין שייכות צו דער געאָלאָגישער מאַפּע, פונקט ווי עס איז ניט געווען קיין שייכות צווישן דער מאַפּע פון רוי־מאַטעריאַלן און דער מאַפּע פון דער באַפעלקערונג. אייזן איז ניט באַאַרבעט געוואָרן דאָרט, וואו אייזן־ערץ האָט זיך געפונען, און די באַפעלקערונג איז ניט געווען צום געדיכטסטן דאָרט, וואו עס איז געווען דער גרעסטער סכום רוי־מאַטעריאַלן.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט בלויז איין מאַפּע און ניט קיין צוויי. די אינדוסטריעלע מאַפּע פאַלט־צוזאַמען מיט דער געאָלאָגישער מאַפּע. די מאַפּע פאָלגט נאָך דעם פּלאַן און אילוסטרירט בילדלעך דעם נייעם מאַטעריעלן וואוילזיין, וואָס איז באַזירט אויף דעם נייעם וויסנשאַפטלעכן און מאָראַלן פונדאַמענט פון אַ פּלאַנירטער פּראָדוקציע פאַר געזעלשאַפטלעכן געברויך, וואו דאָס וואָרט „געזעלשאַפט" נעמט אַריין יעדן יחיד ביז די ווייטסטע ווינקלען פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד.

איין און צוואַנציג יאָר זיינען אַוועק זינט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט איבערגענומען די מאַכט; אין אָט־די יאָרן איז פאָרגעקומען אַן איבער־שיכטונג פון דער אינדוסטריע און פון דער אַגריקולטור אָנהויבנדיג פון די גרענעצן פון פּוילן ביז צום פּאַציפישן ברעג און פון דער אַרקטיק ביז אַפגאַניסטאַן.

אין דער צייט, ווען פּריוואַטער פּראָפיט איז געווען די הויפּט־זאַך, איז די אינדוסטריע געוואַקסן אָן אַ טאַלק און אָן אַ באַלאַנס. דאָס אייראָפּיי־אישע רוסלאַנד, וואָס האָט פאַרנומען בלויז אַ קליינעם טייל פון אַזאַ ריזיגער

אימפּעריע, האָט מאָנאָפּאָליזירט די גאַנצע אינדוסטריעלע אַנטוויקלונג, איבערלאָזנדיג דאָס אַזיאַטישע רוסלאַנד אינדוסטריעל אומטעטיג און די רייכע נאַטירלעכע אוצרות פון אַזיאַטישן רוסלאַנד ברוטאַל געפּלינדערט און מיסברויכט. די לאָקאַלע האַנט־ווערקעריי איז פאַרקריפּלט אָדער דערשטיקט; די קינסטלערישע האַנט־ווערקעריי איז אונטערדריקט געוואָרן, און די באַפעלקערונג דעגראַדירט און פאַראָרעמט. רייכע רוי־מאַטעריאַלן זיינען אויסגעביטן געוואָרן אויף ביליגע סיצן, וואָס דאָס האָט רואינירט די פּראָדוקציע פון די שענערע, האַנט־געמאַכטע שטאָפן.

נאָר אַפילו אין אייראָפּייאישן רוסלאַנד איז די אינדוסטריע ניט אויסגעשפּרייט געוואָרן אויף אַ וועלכן ניט איז באַלאַנסירטן אופן און האָט דאָרט אויך ניט געהאַט קיין דירעקטע שייכות צו די באַדערפענישן פון דעם מענטשן, אָדער צו די זאַפּאַסן פון רוי־מאַטעריאַלן.

זייענדיג אַזוי אָרום באַשרענקט אויף געוויסע צענטערן — און דווקא ניט אויף די, וואָס זאָלן צום בעסטן זיין צוגעפּאַסט צו באַפרידיגן די באַדערפענישן פון לאַנד, איז די אינדוסטריע אַנטוויקלט געוואָרן בלויז אין איין דרייסיגסט חלק פון צאַרישן רוסלאַנד. אין די אַנדערע פּלעצער איז די אינדוסטריע פאַרנאַכלעסיגט געוואָרן.

צו עקאָנאָמישער אומאָרדענונג מוזן מיר צוגעבן מלוכה־געפאַר.

זייענדיג קאָנצענטרירט אין סט. פּעטערסבורג, מאָסקווע, ווייס־רוסלאַנד, איוואַנאָוואָ און אין אוקראַינע, זיינען די וויכטיגסטע רוסישע אונטערנעמונגען געלעגן אָפן פאַר אַן אַטאַקע מצד דייטשלאַנד, עסטרייך־אונגאַרן און אַנדערע אייראָפּייאישע מלוכות. די רוסישע אייער זיינען אַלע געלעגן אין איין קוישל און דאָס קוישל איז געווען געפערלעך נאָענט צו די פיס, וואָס האָבן עם געקאָנט שטעלן אין געפאַר. די געפאַר איז געווען אַ ווירקלעכע. די רוסישע אינדוסטריע פון די צאַרישע צייטן איז געווען פּונקט אין אַזאַ געפאַר פון אַן איבערפאַל מצד אַ שונא, ווי זי איז ניט געווען צוגעפּאַסט צו באַפרידיגן די באַדערפענישן פון דער מלוכה־ווירטשאַפט.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט זיך געשטעלט די אויפגאַבע פון אַ באַלדיגער און ראַדיקאַלער איבערשיכטונג פון דער אינדוסטריע. אייזנבאַן־וועגן און שאָסייען זיינען דורכגעפירט געוואָרן צו צפון, דרום, מזרח און מערב, צו אַלע געגנטן, וואו עס זיינען געווען רוי־מאַטעריאַלן. די אַגריקולטור איז אַריינגעדרונגען אין ווינקלען, וואָס זיינען ביז דעמאָלט געווען פאַרנאַכלעסיגט. מען האָט אויסגעטריקנט זומפּן; מען האָט באַוואַסערט מדבריות; וועלדער זיינען אויסגעהאַקט געוואָרן, קאָנטראָלירט געוואָרן, אָדער ווידער פאַרפלאַנצט, און די ערד איז באַמיסטיגט געוואָרן. איבער נאַכט זיינען אויפגעוואַקסן נייע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, וואָס האָבן באַאַרבעט די אָרטיגע רוי־מאַטעריאַלן אין די אָרטיגע פאַבריקן, וועלכע זיינען באַטריבן געוואָרן פון אָרטיגע קראַפט־סטאַנציעס און האָבן פאַרשפּרייט קולטור און

א נייקייט פון לעבן צווישן דער אָרטיגער באַפעלקערונג. דאָס באַרויבן און עקספּלואַטירן די קאָלאָניעס פון רוסלאַנד האָט אויפגעהערט.

דריי פּרינציפּן האָבן רעגולירט די נייע איבערשיכטונג.

ערשטנס, האָט די מלוכה־ווירטשאַפט געפאָדערט, אַז די רוי־מאַטעריאַלן זאָלן פאַרוואַנדלט ווערן אין פאַרענדיגטע פּראָדוקטן מיט אַ מינימום טראַנס־פּאָרטאַציע און אַ מינימום פּראָדוציר־קאָסטן. למשל, דאָס שמעלצן פון אייזן קאָסט־אָפּ וויניגער, ווען עס ווערט באַנוצט לאָקאַלע באַהייצונג און לאָקאַלע טרייב־קראַפט, איידער אין שמעלץ־אויוונס 1,000 מייל ווייט אוועק און מיט דער הילף פון קוילן, וואָס ווערן געפירט איבער אַ שטרעקע פון 1,000 מייל.

צווייטנס, איז די אינדוסטריע מער געזיכערט, ווען זי איז ווייט אָפּ־גערוקט פון די מיליטערישע כחות פון דעם שונא, פון פיינטלעכע עראָפּלאַנען און פיינטלעכע טאַנקען און ווען זי איז אויסגעשפּרייט אויף אַ ברייטערן שטח. די קאָנצענטראַציע פון דער אינדוסטריע שטעלט מיט זיך פאָר אַ באַזונדער־גרויסע געפאַר אין צייט פון קריג.

דריטנס — און בשום אופן ניט וויניגער וויכטיג — איז די פאַנאַנדער־שפּרייטונג פון דער אינדוסטריע צו די געגנטן, וואו עס געפינען זיך די רוי־מאַטעריאַלן, אַ חוב, וואָס מען איז שולדיג די איינוואוינער פון די געגנטן, וואו די רוי־מאַטעריאַלן זיינען אַנטדעקט געוואָרן. דאָס מיינט שאַפן פאַר יענע איינוואוינער פּראָפּיטאַבעלע באַשעפטיגונג, בילדונג, קולטור און זיכערקייט. און דאָס מיינט אויך באַרייכערן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד גופא מיט פייאיגע בירגער.

ציט דעריבער זיך אַריבער די אינדוסטריע צו מזרח. די נאַקעטע „ווייסע פלעקן" פון די נעכטיגע מאַפּעס — די פּלעצער, וואָס האָבן ניט געהאַט קיין שטעט און וואו עס איז ניט דורכגעגאַנגען ניט קיין אייזנבאַן־ליניע און ניט קיין שאָסעי — האָבן מיט זיך פאַרגעשטעלט דאָרפישע אָרעמקייט, אינדוס־טריעלע טויט־שטילקייט און ניט־אויסגענוצטע מעגלעכקייט. די שאָסעיען, די אייזנבאַן־וועגן און די שטעטלעך, וואָס פילן איצט אוים אָט־די פריער־ליידיגע פּלעצער אויף די מאַפּעס, דערציילן אַ געשיכטע פון מענטשלעכער אַרבעט, פון רייכע גערעטעניש, פון גערן־אויסגענוצטע געלעגנהייטן און פון וואַקסנדיגע באַפעלקערונגען. פאַרנאַכלעסיגטע מעגלעכקייטן ווערן אויפגע־דעקט און אויסגענוצט אויף איין זעקסטל פון דעם אויבערפלאַך פון דער ערד.

יעדע געגנט ווערט באַהאַנדלט לויט אירע אייגנשאַפטן. און כאָטש מאָסקווע און לענינגראַד זיינען אונטערן צאַריזם געוואָרן צענטערן פון אינ־דוסטריע גיכער צוליב פּאָליטישע איידער עקאָנאָמישע טעמים, ווייל זיי האָבן מיט זיך פאַרגעשטעלט דעם אַלטן אימפּעריאַליסטישן צענטער, און ניט צוליב וועלכע ניט איז נאַטירלעכע מעגלעכקייטן פאַר פּראָדוקציע, וואָלט עס קיין זין ניט געהאַט זיי מיטאַמאָל אָראָפּצושליידערן פון דער אינדוס־טריעלער מאַפּע. פון אַן אַבסאָלוטן שטאַנדפּונקט האַלטן־אָן אָט־די צענטרען

פון אינדוסטריע זייער וואוקס, כאָטש רעלאַטיוו וואַקסן זיי ניט אַזוי שנעל ווי די אינדוסטריען אין ווייטערע געגנטן. און כאָטש לענינגראַד איז געבויט אויף אַ זומפּ און מאָסקווע אויף אַ ליימיגן באָדן, פאַרמאָגט די לעצטע אירע אייגענע קוילן פון אַ ניט־הויכער קוואַליטעט, וואָס סאָוועטישע וויסנשאַפטס־לייט האָבן דערמעגלעכט פאַר איר אויסצונוצן, און די ערשטע האָט איצט אַ צוטריט צו רוי־מאַטעריאַלן פון דעם נאָענטן צפון און דאַרף ניט אָנקומען צום וויטן דרום. ביידע שטעט האָבן אַ סך און פּראָפּיטאַבעלע אַרבעט ביי דעם פיינערן סאָרט סחורות, וואָס פאָדערן אַ העכערן גראַד פאַכמענישקייט און וואָס זיינען ווייניגער אָפּהענגיג פון לאָקאַלע מאַטעריאַלן.

דער צענטער ווערט וויסנשאַפטלעך איבערגעבויט און דער קרייז אַרום צענטער ווערט ערשט געשאַפן. טעקסטיל־פאַבריקן געפינען זיך אין טאַדזשיקי־סטאַן; זייד ווערט געוועבט אין טראַנסקאַווקאַז; קופּער ווערט אויסגע־אַרבעט אין קאַזאַכסטאַן; כעמישע שטאָפן אין טאַשקענט; מאַשין־בוי־זאַוואָדן ווערן אַנטוויקלט אין סטאַלינגראַד; אינזשענירונג־פאַבריקן אין קאָמסאָמאָלסק, און אַלע זיינען זיי ווייט אָפּגערוקט פון די אַלטע צענטרען פון טעטיגקייט.

די אַגריקולטור איז אין די צאַרישע צייטן געווען פּונקט אַזוי שלעכט אויסגעשטאַטעט, פּונקט אַזוי שלעכט פּלאַנירט און פּונקט אַזוי אומוויסנ־שאַפטלעך, ווי די אינדוסטריע. מען האָט ווייניג געוואוסט און נאָך ווייניגער געטאָן בנוגע דעם מעטאָד פון „ראָטאַציע" אויף די פעלדער, דאָס הייסט, זייען פאַרשיידענע תבואות אויף דעם זעלביגן פעלד לויט אַ געוויסער צייט־אָרדענונג. קינסטלעכע באַמיסטיגונג איז זעלטן באַנוצט געוואָרן. קנאַפּע גערעטענישן זיינען געווען דער אומפאַרמיידלעכער רעזולטאַט פון שלעכטער זריעה און מאָגערן באָדן.

מיט דער אויסנאַם פון באַוול האָט די אַגריקולטור געשענקט זייער ווייניג אויפמערקזאַמקייט צו „טעכנישע קולטורן", דאָס הייסט, קולטיווירטע פלאַנצן, וואָס ווערן באַנוצט פאַר אינדוסטריעלע צוועקן. דאָס שוין־באַזעצטע לאַנד איז שלעכט באַאַרבעט געוואָרן. ניי־ערד איז אָפט רואינירט געוואָרן, ווייל ווען די אָרעמקייט האָט געטריבן דעם פּויער ווייטער און ווייטער צו מזרח, צו פרייען באָדן און ניט־באַרירטער ערד, וואו ער האָט געזוכט פאַר זיך זיין ברויט, פלעגט ער רואינירן וועלדער און אויפּאַקערן לאַנג־יאָריגע גראָז־שטרעקעס, וואָס דאָס האָט געפירט צו שטויב־שטורעמס און דורך רעגן געשאַפענע גריבער און לעכער, וואָס האָבן חרוב געמאַכט דעם באָדן מיט פּונקט אַזעלכע קאַטאַסטראָפישע רעזולטאַטן ווי אין אַמעריקע.

אַפילו אין אייראָפּייאישן רוסלאַנד איז די אַגריקולטור געווען פּונקט אַזוי ניט־באַלאַנסירט, ווי זי איז געווען פאַרשווענדעריש. דער שוואַרץ־ערדישער פּאַס, וואָס איז געלעגן צו דרום פון אַ מזרח־מערב ליניע פון קיעוו ביז סווערדלאָווסק און האָט געטראָגן דעם נאָמען „פּראָדוציר־געביט", איז

געווען אַ לאַנד פֿון ווייץ־פֿעלדער און האָט געדינט ווי דער שפּייכלער פֿון דעם לאַנד. דאָס לאַנד צו צפֿון פֿון אָט־דעם פּאַס האָט פּראָדוצירט ווייניג און האָט באַצויגן זיין שפּייז פֿון דרום. תבואה־וואַגאָנען האָבן איבערגעפּאַקט די אייזנבאַנען.

קיינער האָט אין די צאַרישע צייטן ניט געטרוימט וועגן דעם, אַז די פֿאַרטריקנטע מדבריות אין דרום, אָדער די זומפּן און בלאָטעס און פֿאַרפֿרוירענע ערדן אין צפֿון קאָנען געצוואונגען ווערן דורך דער געשיקטקייט פֿון דער אַגריקולטורעלער וויסנשאַפֿט צו ברענגען גרויסע גערעטענישן.

דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד האָט מיט אַ שטאַטסמענישן אויסקוק אויף די באַדערפֿענישן פֿון דער גאַנצער געזעלשאַפֿט און דעם אויסנוצן די וויסנשאַפֿט ווי אַן אינסטרומענט אויף צו אַנטוויקלען די רעסורסן פֿון זיין ריזן־לאַנד, געענדערט די מאַפּע פֿון דער אַגריקולטור מיט אַן אויסערגעוויינלעכער שנעלקייט.

די ריכטיגע פֿאַנאַנדערטיילונג פֿון די הויפּט־צווייגן פֿון דער אַגריקולטור איבערן סאָוועטן־פֿאַרבאַנד און דאָס ספּעציאַליזירן זיך פֿון געוויסע דיסטריקטן אויף ספּעציעלע תבואות — אַ זאַך, וואָס סטאַלין האָט פֿאָרגעשלאָגן אין 1930 — ווערט כסדר דורכגעפֿירט מיט שנעלע טעמפּן. תבואה־שטרעקעס ווערן אַלץ מער אויסגעברייטערט צו מזרח־צו. ווייץ האָט זיך אַ רוק געטאָן צו צפֿון־צו. באַוול־פֿעלדער ווערן פֿאַרזייט אויף די דרום־סטעפּעס. צוקער־בורעקעס דרינגען אַריין אין נייע געגנטן און צעוואַקסן זיך אין פֿלעצער, וואו מען האָט פֿון קיין בורעק פֿריער ניט געוואוסט. אַגריקולטורעלע אַנטוויקלונגען וועקן־אויף און דערשטויגען דעם וייטן צפֿון און נייע טעכנישע פֿלאַנצן פֿון פֿאַרשיידענע סאָרטן וואַקסן אין נייע געביטן.

קאָרן, וואָס איז אַ קנאַפּ־נאַרהאַפֿטע תבואה, טרעט־אָפּ דעם פּלאַץ פֿאַר דער מער־נאַרהאַפֿטער ווייץ. זוימען ווערן פֿאָרזיכטיג אָפּגעקליבן און צוגעפּאַסט צו די ספּעציעלע באַדינגונגען פֿון ספּעציעלע געגנטן. פֿרילינג־ווייץ ציט זיך אַריבער צו צפֿון־צו און ווינטער־ווייץ פֿאַרנעמט דעם פּלאַץ פֿון פֿרילינג־ווייץ אויף די דרום־סטעפּעס. די נאַטירלעכע באַדינגונגען פֿון די פֿאַרשיידענע זאָנעס אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד ווערן אויסגענוצט אין דער פֿולסטער מאָס. די צפֿונ׳דיגע געברויך־געגנטן פּראָדוצירן זייער אייגענע שפּייז, און ווערן באַפֿרייט פֿון זייער אָפּהענגיגקייט אָן די דרום־געגנטן. טראַקטאָרס קאָרטשעווען אוים פּעניעס, טריקענען אויס זומפּן און צעאַקערן ליימיגן באָדן. גרינס, פֿלאַקס און ווייץ קומט שוין ממילא. אַ שטח די גרויס ווי דענמאַרק איז געוואונען געוואָרן פֿון די זומפּן און בלאָטעס, און מאָסקווע האָט איר אייגענעם שפּייז־שפּייכלער ביי איר שוועל.

דער דראַנג פֿון דער אַגריקולטור צו צפֿון־צו איז ראָמאַנטיש גענוג פֿאַר זיך גופא און איז איינער פֿון די גרעסטע טריאומפֿן פֿון דער סאָוועטישער אַגריקולטור און האָרטיקולטור (פֿרוכט־קולטיווירונג). ווי מיר האָבן

שוין געזען, ווערט די ווייץ געצווּאונגען אַרויסצוגעבן אין דעם קורצן זומער־סעזאָן איר גערעטעניש אין ווייטן צפון, אויף אַ געאָגראַפּישן פּאַראַלעל, וואָס איז נעענטער צום נאָרט־פּאָל אײדער איזלאַנד. שנעל־וואַקסנדיקע און שנעל רייף־ווערנדיקע זוימען, וואָס ווערן פאַרגיטיגט דורך גענוג זונשיין פאַר דעם מאַנגל פון זון־וואַרעמקייט, גיבן שטויענדיקע גערעטענישן. גרויסע פּרוכט־ און גרינס־ווירטשאַפטן ווערן עטאַבלירט אויף דעם קאָלאַ האַלב־אינזל, וואָס איבערשטייגן אָפּט מיט זייערע גערעטענישן די רעקאָרדס פון די דרום־שטרעקעס.

די ניי־עטאַבלירטע אינדוסטריען פון קוילן, אייזן, אויל, אָדער מאַשינען אין מזרח, קאָנצענטרירן און פאַרגרעסערן די אָרטיגע באַפעלקערונג, שטעט ווערן געבוירן און צעוואַקסן זיך. און דאָס האָט ממילא אַ ווירקונג אויף דער אַגריקולטור. אַ גרעסערע באַפעלקערונג נויטיגט זיך אין גרעסערע זאַפּאַסן פלייש, ווייץ, עפּל און קרויט. סעדער, פּאַשע־פעלדער, גרינס פאַרמס באַוויזן זיך אויף דער לאָקאַלער מאַפּע. לאָקאַל־פּראָדוצירטע שפּייז פאַרבאַוויזן טראַנספּאָרטאַציע. „יעדע געגנט מוז איינפירן אַן אייגענע אַגריקולטורעלע אינדוסטריע אַזוי אַז זי זאָל האָבן אייגענע גרינסן, אייגענע פּוטער און מילך און, אין אַזאַ אָדער אַן אַנדער גראַד, אייגענע תבואה און אייגן פלייש, אויב די געגנט וויל אויסמיידן שוועריגקייטן פאַר זיך", האָט סטאַלין געזאָגט. אַ דעקרעט, וואָס איז לעצטנס פאַרעפנטלעכט געוואָרן און וואָס פּאָדערט פון אַלע געגנטן צו פּראָדוצירן אַרום 1939 אַ געהעריגן זאַפּאַס קאַרטאָפל, ווייזט, אַז סטאַלין מיינט ערנסט דאָס, וואָס ער זאָגט.

דער שטח, וואָס איז פאַרזייט מיט „טעכנישע קולטורן" אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, איז פאַרגרעסערט געוואָרן כמעט אויף צוויי און אַ האַלב מאָל זינט 1913. באַוול און צוקער־בורעקעס האָבן פאַרצייכנט דעם גרעסטן וואוקס און די ווייטסטע אויסשפּרייטונג.

באַוול איז אַ טעכנישע פלאַנץ פון באַדייטנדיגער וויכטיגקייט, באַוול איז דאָס ווייסע גאָלד פון צענטראַל־אַזיע, באַוול האָט געטריבן די צאַרישע רעגירונג אויסצושפּרייטן איר אימפּעריאַליסטישע מאַכט איבער צענטראַל־אַזיע און די לענדער, וועגן וועלכע מען האָט געזאָגט אַפילו אין די פאַררעוואָלוציאָנערע טעג, אַז די מענטשן דאָרט „רעדן באַוול, זינגען באַוול, שפּילן באַוול, אַרבעטן באַוול, שטודירן באַוול און חלומ'ען באַוול". די צאַרישע רעגירונג האָט פאַרכאַפּט, אָבער ניט אַנטוויקלט די באַוול־אינדוסטריע. אַ העלפט פון דעם באַוול, וואָס איז באַנוצט געוואָרן אין צאַרישן רוסלאַנד, איז נאָך אַלץ געקומען פון אויסלאַנד.

איצט אָבער דאַרף מען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ניט קיין אויסלענדישן באַוול. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרמאָגט איצט זיינע אייגענע זאַפּאַסן פון אַ מאַטעריאַל, אָן וועלכן ער וואָלט ניט געקאָנט באַקליידן זיין באַפעלקערונג און ניט געקאָנט ווי געהעריג זיין גרייט צו אַ דערפאָלגרייכן קריג.

צוגייענדיג צו דער פּראָבלעם מיט אַ וויסנשאַפטלעכער גרינדלעכקייט, האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרגרעסערט די באַזונדערע אונטערנעמונגען אין דער אינדוסטריע און האָט אויך מאָדערניזירט די מעטאָדן פון דער פּראָדוקציע. די באַוואַסערונג אין אויסגעבעסערט געוואָרן. אויל־פּאָמפּעס פאַרבייטן דעם אַלטן קעמל, וועלכער פלעגט זיך שלעפּן אויף אַ מאָנאָטאָנעם אופן אין אַ קרייז דרייענדיג די וואַסער־ראָד. ריינע, צעמענטירטע קאַנאַלן פאַרנעמען דעם פּלאַץ פון די אַלטע בלאָטיגע באַוואַסערונג־קאַנאַוועס און זיי פאַרהיטן דאָס ווערטפולע וואַסער. זריעה פון אַ נייער און אויספּרובירטער קוואַליטעט ווערט באַנוצט אָנשטאָט די ערגערע סאָרטן. אָט־די זריעה קומט פון אָראַנזשערייען פאַר איבערפּלאַנצונג, וואָס דאָס פירט צו גרעסערע גערעטענישן. ווען דער באַוול ווערט רייף, גיבן זיך אַ לאָז איבער די פעלדער סאָוועטישע און אַמעריקאַנישע מעכאַניזירטע באַוול־זאַמלער, איינזוויגנדיג אין זייער געלאָף די פּוכקע, ווייסע בלומען.

צענטראַל־אַזיע איז די טראַדיציאָנעלע היים פון באַוול, און די צענטראַל־אַזיאַטישע רעפּובליקן, אוזבעקיסטאַן און טאַדזשיקיסטאַן, שטעלן צו אַ העלפט פון דער יערלעכער גערעטעניש. אָט־דער גרויסער פּראָצענט איז מעגלעך און קאָן נאָך ווייטער פאַרגרעסערט ווערן צוליב עטלעכע וויכטיגע אורזאַכן. באַזיצנדיג גענוג וואַסער און הייסע זון־שיין, זיינען אָט די געגנטן די נאַטירלעכע און פּראַכטפולע היים פון דער באַוול־פּלאַנץ. באַוול ווידער איז אַ פּראָדוקט פון הויכער עקאָנאָמישער ווערט און מען קריגט גוט באַצאָלט פאַר באַוול.* אונטער אָט די באַדינגונגען לוינט זיך בעסער צו קאָנצענטרירן אַ גרויסן שטח לאַנד אויף איין פּראָדוקט, איידער צו פאַרנעמען זיך מיט צוגאָב־פּראָדוקטן פאַר דעם היימישן געברויך. די ווערט פון באַוול באַצאָלט פאַר דער אריינגעפירטער שפּייז און פאַר אַנדערע שטאָפן. דער באַוול פון דרום ווערט געשיקט אין צפון און באַצאָלט פאַר דער ווייץ און פאַר דעם געהילץ, וואָס ווערט געשיקט פון דרום.

און אַ חוץ דעם איז באַוול אַן אויסגעצייכנטער קוואַל פאַר לוין־אַרבעט. אַ טאָן רויער באַוול שטעלט וואַרשיינלעך מיט זיך פאָר מער מענטשלעכע אַרבעט, ווי וועלכער ניט איז אַנדער אַגריקולטורעלער פּראָדוקט. באַוול שפּייזט אין צענטראַל־אַזיע אַ גרויסע און אַנטוויקלטע פּראָלעטאַרישע באַפעלקערונג, וואָס דאָס איז פון סאָוועטישן שטאַנדפּונקט אַ פאַקט פון גרויסער וויכטיגקייט.

די באַוול־פּראָדוקציע שפּרייט זיך אויס איבער נייע שטרעקעס. די באַוול־מאַפּע ווערט אַלץ גרעסער. אין די סאָוועטישע הענט איז באַוול שוין מער ניט באַגרענעצט צו די פּלעצער, וואָס האָבן געהאַט אַ מאָנאָפּאָל דערויף צוליב דעם, וואָס זיי פאַרמאָגן הייסע זון־שיין און גענוג פייכטקייט.

די סאָוועטישע אַגראָנאָמען האָבן באַוויזן — און דאָס איז ניט פון זייערע קלענסטע פאַרדינסטן — צו שאַפן אַ סאָרט באַוול, וואָס האָט ניט

קיין מורא פאַר טריקעניש, און איצט ווערט אויסגענוצט פאַר באַוול־פּלאַנ־טאַציעס אַ גאַנצע קייט טרוקענע, נאָר פּרוכטבאַרע פעלדער, וואָס ציען זיך צו מזרח און צו מערב דורך דעם גאַנצן אייראָפּייאישן רוסלאַנד פון די גרעניצן פון רומעניע, דורך די סטעפּעס פון אוקראַינע, לענגאויס דעם מזרח־ברעג פון אַזאָוו־ים, ביי די צפון ברעגן פון שוואַרצן ים און דורך די סטעפּעס פון צפון קאַווקאַז ביז דעם פלאַץ, וואו די וואָלגאַ פאַלט־אַריין אין דעם קאַספּישן ים. באַוול איז אַרויס פון די אַלטע איינגעזעסענע פעלדער, און די שנייאיגע בלום פילט אָן די אומעטיגע סטעפּעס מיט טיכטיגע פאַרמס און מיט דעם געררויש פון טעקסטיל־פאַבריקן. דער נייער שטח, וואָס איז פאַרנומען מיט באַוול־קולטיווירונג, איז כמעט דריי פערטל די גרויס פון דעם גאַנצן שטח, וואָס איז געווען פאַרנומען מיט באַוול אין דעם פאַר־רעוואָלוציאָנערן רוסלאַנד.*)

אַנדערע פלאַנצן, חוץ באַוול, קאָנען געוועבט ווערן. ראַמי, קענדיוו, קענאַף און שטריק־קאָרע זיינען אַלע פון דער באַוול־פאַמיליע און זיי גיבן אַרויס אַ פאָדים פון גרויסער שטאַרקייט און עלאַסטישקייט. אַט־די פלאַנצן קאָנען וואַקסן לרוב אין קירגיזיע, קאַזאַכסטאַן און אין צפון־קאַווקאַז.

באַוול איז אָבער נאָך דער איינציגער פּראָדוקט, וואָס קומט אין נייע געגנטן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. רייז קאָנקורירט מיט באַוול אויף אַט־דעם געביט. רייז, ווי אַ שפּייז, איז ניט וויניגער נאָרהאַפט ווי ווייץ. אַ העלפט פון כינע לעבט אויף רייז, יאַפּאַן לעבט אויף רייז. און רייז מוז האָבן — פונקט ווי באַוול — הייסן און באַוואַסערטן באָדן. אַזוי צום ווינציגסטן האָבן די רייז־פלאַנטאַטאָרס שטענדיג געהאַלטן.

די סאָוועטישע וויסנשאַפטלייט פאַרלאָזן זיך אָבער ניט אויף דעם, וואָס מענטשן „האָבן שטענדיג געהאַלטן“. זיי עקספּערימענטירן, זיי האָבן עקס־פּערימענטירט מיט רייז, זיי האָבן פאַרפלאַנצט רייז אין די זומפּיגע פעל־דער פון וויטן מזרח, וואו באַוול קאָן ניט וואַקסן. די געררעטעניש פון רייז זיינען געווען אויסגעצייכנטע. מען האָט פאַרזייט רייז אין קאַזאַכסטאַן אויף די מזרח ברעגן פון קאַספּישן ים און אין אוקראַינע, וואו דער קלימאַט איז אַ וואַרימער און וואו די זריעה קאָן ליגן אונטערן וואַסער אין לויף פון הונדערט טעג נאָכן פאַרזיי. ווידער האָט מען אַרויסגענומען גלענצנדיגע געררעטעניש. מיט נאָך מער דרייסטקייט האָבן די וויסנשאַפטלייט אַרי־בערגעפירט די רייז פון יענער זייט צפון־גרעניץ, וואָס איז דאָגמאַטיש באַ־טראַכט געוואָרן ווי די לעצטע גרענעץ פאַר רייז־קולטור. זיי האָבן געשליכ־טעט אַ פּראָבלעם, וועגן וועלכער עס זיינען לאַנג אָנגעגאַנגען אַקאַדעמישע

*) אין 1938 האָט די אַלאַטאַנער עקספּערימענטאַלע סטאַנציע אַרויסבאַקו־מען אַ סאָרט באַוול, וואָס ווערט שנעל צייטיג און וואָס פאַרגלייכט זיך אין קוואַ־ליטעט מיט די בעסטע סאָרטן פון עגיפּטן. די קאָלעקטיווע פאַרמס פלאַנצן איצט אויסשליסלעך דעם נייעם סאָרט באַוול.

שטרייטן, און האָבן די פּראָבלעם געלייזט מיט דעם זעלבן מעטאָד, וואָס גאַלילעאָ האָט באַנוצט אויף צו שליכטן די דיסקוסיע וועגן דער שנעלקייט, מיט וועלכער עס וועט פאַלן אַ פונט־וואָג פון פאַרשייהענע געגנשטאַנדן — דאָס הייסט — דורך אַן עקספּערימענט. צו אַלעמענס שטוינונג און פרייד איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז רייז קאָן איבערטראָגן פראָסט און צייטיג ווערן אין מאָסקווער געגנט, וואָס ליגט אַזוי ווייט צו צפון, ווי דאַנדי.

אָט די עקספּערימענטן און אַנטדעקונגען פאַרשפּרעכן ווייטערדיגע ענדערונגען אין דער אַגריקולטורעלער מאַפּע פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, ווייל דער לינקער ברעג פון דער וואָלגע, וואָס איז היינט־צו־טאָג טרוקן און פּוסט, וועט מאָרגן — ווען עס וועט פאַרענדיגט ווערן דער פּלאַן פון אויסנוצן די וואָלגע פאַר באַוואַסערונג — בליִען מיט די העלע יונגע פלאַנצן פון די רייזפעלדער. אַ שטרעקע, די גרויס ווי אַן ענגלישע „קאַונטי", פאַרשפּרעכט צו געבן אַ גערעטעניש פון 100,000 טאָן שפּייז.

רייז איז אַ תבואה, וואָס לאָזט זיך ניט גרינג קולטיווירן. אַזוי, לכל הפחות, איז דאָס געווען ביז די סאָוועטן זיינען אָנגעקומען. מענטשן פאַרזייען רייז מיט'ן האַנט, שפּאַנענדיג אין וואַסער כמעט ביז'ן גאַרטל. די מעכאַניזירטע ווייץ־מאַשין, וואָס ווערט געשלעפּט פון אַ פערד אָדער אַ טראַקטאָר, איז מאַכטלאָז אין וואַסער, דעריבער האָט מען נאָך אַלץ געזייט רייז מיט'ן האַנט ביז די סאָוועטישע וויסנשאַפטסלייט האָבן דורכגעפירט ווייטערע עקספּערימענטן.

עס איז באַלערנד צו באַזוכן איצט אַ מאָדערנע סאָוועטישע רייז־ווירטשאַפט אין דער צייט פון פאַרזיי. וואַרטנדיג אויף דעם זייער, הערט איר אַ גערויש, און ווי עפּעס אַ גרויסער פויגל מיט אויסגעשפּרייטע פליגל, לאָזט זיך נידעריג אַראָפּ אַ גרויסער עראָפּלאַן און ער פליט גאָר נידעריג איבער'ן וואַסער, צעוואַרפנדיג די זריעה בשעת ער פליט. אויף די גרויסע ווירטשאַפטן ווערט רייז פאַרזייט פון דער לופטן, און ווען די רייז ווערט צייטיג, ווערט זי אַריינגענומען דורך קאָמביינען, פּונקט ווי ווייץ.

אין 1938 האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרזייט מיט רייז אַ שטח די גרויס פון וועילס.

אין אַ מאָדערנער מלוכה קאָן מען זיך ניט באַגיין אָן גומי. אונזערע אויטאָמאָבילן פאָרן אויף גומי. די מעכאַניזירטע אַרמיי פאָרט אויף גומי. גומי ווערט באַנוצט פאַר טויזנט און איין צוועק אין דער אינדוסטריע. גומי — ניט ווייניגער ווי אויל — פירט צו שטרייטן צווישן מלוכות פון דער וועלט. די בריטישע אימפּעריע פאַרמאָגט אַ סך גומי. צוזאַמען מיט האָלאַנד, וואָס פאַרמאָגט 30 פּראָצענט פון די גומי־פּלאַנטאַציעס פון דער וועלט, קאָן ענגלאַנד, וואָס פאַרמאָגט אויך 30 פּראָצענט, דיקטירן אירע באַדינגונגען צו דער גאַנצער וועלט.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט ניט קיין גומי־פּלאַנטאַציעס. „מיר וועלן

האָבן אונזער אייגענעם „קאַאוטשוק" — האָט סטאַלין געזאָגט, און זיי האָבן עס טאַקע. פּלאַנצן וואָס פאַרמאָגן גומי — טאַו־סאַגיז, קאָק־סאַגיז און קרים־סאַגיז — זיינען אַנטדעקט געוואָרן. זיי וואַקסן אין אַ ווילדן צושטאַנד אין סאָוועטן־פאַרבאַנד און זיי גיבן אַזוי הויך ווי 38 פּראָצענט פון ריינער גומי. אין זייער קולטיווירטן צושטאַנד וואַקסן אָט די פּלאַנצן שנעלער, ווי אין אַ פאַרווילדעוועטן צושטאַנד, און זיי גיבן אַרויס אַ גומי, וואָס איז ניט נידעריגער אין קוואַליטעט פון די טראָפּישע סאָרטן.

די זעלבע געשיכטע פון פאָרשריט קאָן דערציילט ווערן וועגן דעם צוקער־בוריק, אָדער וועגן די סאָיע־בעבלעך, וואָס אַנטהאַלטן אַלבומען פון דער זעלבער נאַרהאַפטער אייגנשאַפט, ווי דער אַלבומען פון לעבעדיגע וועזנס, און וואָס ווערן מיט רעכט אָנגערופן די מילך פון דער ערד, און וועגן נאָך אַ סך אַנדערע נייע, אָדער ניי־אַנטוויקלטע אַגריקולטורעלע פּראָדוקטן.

דאָס סאָציאַליסטישע זעקסטל פֿון דער וועלט

1. די אינדוסטריעלע רעוואָלוציע

אין צוויי זייער וויכטיגע זאַכן האָט דער סאָוועטן־פּאַרבאַנד זיך גענויטיגט אין די ערשטע טעג פֿון דער רעוואָלוציע. ערשטנס, האָט דאָס לאַנד זיך גע־נויטיגט אין מלחמה־מאַטעריאַלן. צווייטנס, האָט דאָס לאַנד געדאַרפֿט האָבן באַהייצונג, מעטאַלן, כעמישע שטאָפֿן און מאַשינען. די נאָר־וואָס אויס־גערעכנטע זאַכן רופֿן מיר אָן קאַפּיטאַלע פּראָדוקטן און שטאָפֿן, מאַטעריאַלן און מאַשינען, וואָס זיינען נויטיג אויף צו פּראָדוצירן געברויך־אַרטיקלען. מלחמה־מאַטעריאַלן, למשל, הענגען־אָפּ פֿון דער פֿריערדיגער עקזיסטענץ פֿון קאַפּיטאַלע שטאָפֿן; מען קאָן ניט פּראָדוצירן קיין ביקסן אָן באַהייצונג, אָן מעטאַלן, אָן כעמישע שטאָפֿן און אָן מאַשינען.

די סאַמע ערשטע און וויכטיגסטע באַדערפֿעניש אין יענעם מאָמענט איז, הייסט עס, געווען צו שאַפֿן די נויטיגע קאַפּיטאַלע גרונד־שטאָפֿן און פּראָדוקטן. מען מוז אָט־די זאַכן שאַפֿן, וויפֿיל מענטשלעכע ליידן דאָס זאָל ניט פֿאָדערן; און אין אַ לאַנד, וואָס איז אין יענער צייט געווען אַזוי אָרעם, האָט דער פּרייז געמוזט זיין זייער אַ שווערער, דערגייענדיג אָפּט צו אַ פּונקט פֿון פּלאַצן.

אין סאָוועט־רוסלאַנד איז ניט מעגלעך געווען אָנצוואַווענדן די נאָרמאַלע מיטלען, וואָס אַנדערע לענדער האָבן באַנוצט אויף צו באַזאָרגן זיך מיט קאַפּיטאַלע מאַטעריאַלן. קיין קאַפּיטאַליסטיש לאַנד האָט דער סאָוועטן־מאַכט ניט געוואָלט געבן קיין הלוואות. די סאָציאַליסטישע פּרינציפּן האָבן ניט דער־לויבט צו פּלינדערן קיין קאָלאָניעס. די נויטיגע גרונד־שטאָפֿן אויף אויס־צושטאַטן די אינדוסטריען האָבן דעריבער געקאָנט געשאַפֿן ווערן אויף איין אופֿן — און טאַקע בלויז אויף איין אופֿן: דער סאָוועטן־פּאַרבאַנד האָט זיך געמוזט פֿאַרלאָזן אויף די אייגענע אָנגעזאַמלטע רעסורסן. דאָס האָט געפֿאָדערט זייער שטאַרק פֿאַרציען דעם גאַרטל, און עס האָט געפֿירט צו אַ שטענדיגן מאַנגל אין געברויך־אַרטיקלען און וואוינונגען.

די פּראָבלעם פֿון אויפֿבויען די אינדוסטריע איז אָבער געווען אַזוי קאָלאָסאַל־וויכטיג, אַז זי האָט אַלץ אַריבערגעוואויגן. אין דער ליזונג פֿון

אַט־דער פּראָבלעם האָט מען ניט געטאָרט פאַרלירן קיין צייט. סטאַלין האָט מיט רעכט געזאָגט: „מיר האָבן פון דעם אַלטן רעזשים גע׳ירשנ׳ט אַ טעכניש־צוריקגעשטאַנען און רואינירט לאַנד, וואָס איז דערפירט געוואָרן צו אַ הונגער־צושטאַנד. רואינירט פון פיר יאָר קריג און אויך פון דריי יאָר בירגער־קריג, איז דאָס געווען אַ לאַנד פון אַ האַלב־אַנאַלפאַבעטישער, בעז־גראַמאָטנער באַפעלקערונג, פון פרימיטיווע פּראָדוקציע־מיטלען און פון קליינע אָאַזיסן פון אינדוסטריע, וואָס זיינען געווען צעוואָרפן אין דעם מדבר פון די קליינע פּויערישעווירטשאַפטן.״

לענין האָט נאָך ביי אַ פּריערדיגער געלעגנהייט אויסגעדריקט דעם זעלבן געדאַנק מיט זיין געוויינלעכער בריליאַנטענער קלאָרקייט: „אויף צו ראַטעווען רוסלאַנד נויטיגן מיר זיך ניט נאָר אין אַ גוטער גערעטעניש אויף די פּויערישע פעלדער. דאָס איז ניט גענוג. מיר נויטיגן זיך ניט נאָר אין אַ טיכטיגער לייכטער אינדוסטריע, וואָס זאָל קאָנען באַזאָרגן די פּויערים מיט די פאַבריצירטע סחורות, אין וועלכע זיי נויטיגן זיך. אויך דאָס איז ניט גענוג. מיר מוזן האָבן אַ שווערע אינדוסטריע. . . . אויב מיר וועלן ניט צוריק אויפ־שטעלן און אַנטוויקלען אונזער שווערע אינדוסטריע, וועלן מיר קיין שום אינדוסטריע ניט קאָנען אָרגאַניזירן. און אויב מיר וועלן ניט אַנטוויקלען אונזערע אינדוסטריען, וועלן מיר אומקומען ווי אַ זעלבסטשטענדיג לאַנד.״ און אין אַ צווייטן פּלאַץ זאָגט לענין: „ווען מיר וועלן אָנווענדן די גרעסטע מעגלעכע עקאָנאָמיע ביי אונז אין לאַנד, וועלן מיר קאָנען באַנוצן יעדע אָפּ־געשפּאָרטע קאָפּיקע צו אַנטוויקלען אויף אַ גרויסן מאַסשטאַב אונזער מאַשין־אינדוסטריע, צו אַנטוויקלען עלעקטריפיקאַציע און אַזוי ווייטער.״

די געבראַכטע ציטאַטן ווייזן, אַז די פירער האָבן גוט געוואוסט סיי וועגן די דרינגענדיגע באַדערפענישן און סיי וועגן דעם פּרייז, וואָס מען וועט דאַרפן צאָלן כדי זיי נאָכצוקומען. די לאַסט, וואָס האָט געמוזט אַרויפ־געלייגט ווערן אויף די פּלייצעס פון די מאַסן, איז געווען ריזיג גרויס. עס איז געשטעלט געוואָרן די פראַגע: „איז דאָס ניט אַ צו־גרויסע לאַסט צו טראָגן?״ אַ סך האָבן געענטפערט „יאָ״ און האָבן געפאָדערט מע זאָל צוריק אויפשטעלן אַ מאָדיפיצירטע פאָרמע פון קאַפּיטאַליזם. די סאָוועטן־רעגירונג, וואָס האָט געהאַט אַן אַנדער צוגאַנג, האָט באַגעגנט די סיטואַציע מוטיג און אַנטשלאָסן. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד מוז פּראָדוצירן זיין אייגענע באַהייצונג, זיינע אייגענע מעטאַלן און זיינע אייגענע אינזשינערישע איינריכטונגען. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד מוז האָבן זיין אייגענע שווערע אינדוסטריע. דער ציל איז געווען אויסגעצייכנט קלאָר, און די רעגירונג איז צוגעטראָטן דורכצופירן איר אויפגאַבע מיט אַ פיבערישער שנעלקייט, וואָס אַנדערע האָבן געהאַלטן פאַר געפערלעך. אַ סך האָבן פּראָטעסטירט. זיי האָבן אַרגומענטירט, אַז עס איז אַ סך בעסער אָנצוגיין פיל לאַנגזאַמער און מער פאָרזיכטיג — צו גיין לאַנגזאַם האָט ביי זיי געהייסן זיין מער זיכער. און זיי האָבן אויך אַרגומענ־

טירט און געפרעגט: צוליב וואָס אַזאַ גײַעג צו באַוואָפענען זיך, ווען קיין שונא דראָעט ניט?

די לאַגע היינט צו טאָג איז אַן ענדגילטיגער ענטפער אויף די פראַגן, וואָס מען האָט נעכטן געשטעלט. די סאָוועטן־רעגירונג האָט גוט געוואוסט וואָס זי האָט געהאַט צו טאָן, און זי האָט עס געוואוסט בעסער ווי אירע ראַטגעבער פון מערב־אייראָפּע. די סאָוועטן־רעגירונג האָט אויך געוואוסט, אַז די מאַסן זיינען געווען גרייט איבערצוטראָגן שוועריגקייטן, כדי אויפצובויען אַן אינדוסטריע, וואָס זאָל ווערן דאָס געמיינשאַפטלעכע פאַרמעגן, פאַר וועלכן מען זאָל קיינעם ניט דאַרפן צאָלן קיין יערלעכע קאַפּיטאַלע שטייערן.

און אַ חוץ דעם האָבן זיי אויך געוואוסט — און דאָס איז געווען אַ וויסן פון קאָלאָסאַלער וויכטיגקייט — אַז אָן דעם אַנטשלאָסענעם איבערבוי פון זייערע אינדוסטריען און אָן דער פאָרזעצונג פון דעם ריזיגן אימפּעט, מיט וועלכן אָט־די אויפגאַבע איז אָנגעהויבן געוואָרן — אָן אימפּעט, וואָס ווערט אָנגעהאַלטן פון די ערשטע טעג ביז דעם איצטיגן מאָמענט — אַז אָן אַזאַ צוגאַנג וואָלט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד קיינמאָל ניט געקאָנט ווערן דער באַזיצער פון דער אומגעהויערער מאַכט, וואָס ער איבט איצט אויס. סאָוועט־רוסלאַנד האָט אויסגעמידן אויף אַ האָר — אַ דאַנק זיין אייגענער מעכטיגער אָנשטרענגונג — דעם שיקזאַל, וואָס האָט געטראָפן אַנדערע קרבנות פון היטלער׳ס דראָאונגען און אַמביציעס.

צום גליק האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד געוווּסט וואָס פאַר אַ קרבנות די מאַסן זיינען בכח אויסצושטיין. ער האָט געוואוסט וואָס פאַר אַ טריאומף עס דערוואַרט דעם סאָציאַליזם און ווי גרויס עס וועט זיין די שנאה פון קאַפּיטאַליזם, ווען ער וועט קומען פּנים אל פּנים מיט דער דערפאָלגרייכער סאָציאַליסטישער דערגרייכונג. און צום גליק האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אויך באַגריפן אין צייט דעם אימפּעריאַליסטישן דראַנג, וואָס איז איינגעגלידערט אין דעם קאַפּיטאַליזם, דעם אומפאַרמיידלעכן דראַנג זיך אויסצושפּרייטן, וואָס טרייבט דעם קאַפּיטאַליזם צו פאָדערן פאַר זיך נייע מאַרקן און נייע קוואַלן פון רוי־מאַטעריאַלן, אַ דראַנג, וואָס פירט צו קאַפּיטאַליסטישע און אימפּעריאַליסטישע מלחמות. מען האָט ניט געטאָרט פאַרלירן קיין איין איינציגע מינוט.

די סאָוועטן־מלוכה האָט פאַרמאָגט פּרינציפּן, וואָס האָבן פאַר איר מעגלעך געמאַכט פאָראויסצוזאָגן אָנקומענדיגע אַנטוויקלונגען מיט אַ קלאָרקייט און זיכערקייט, וואָס זיינען אוממעגלעך פאַר די שטאַטסלייט פון קאַפּיטאַליסטישע לענדער. האָבנדיג פאַר זיך אַ סיטואַציע, וואָס די סאָוועט־רעגירונג האָט געקאָנט פאָראויסרעכענען מיט זיכערקייט, און זעענדיג פאַר זיך אַ לאַגע, וואָס איז געווען פול מיט געפאַר, האָט אָט־די רעגירונג געהאַנדלט מיט אַ ניכטערער אויסרעכענונג, וואָס האָט אָבער אויף דעם אויבערפלעכלעכן באַאָבאַכטער געמאַכט דעם איינדרוק פון אויסערלעכער יאָגעניש און ריק־

זיכטלאָזער דרינגענדיגקייט. ניט געקוקט אויף ווידערהאַלטע דורכפאַלן און אומפאַרמיידלעכע טעות׳ן האָט די סאָוועטן־רעגירונג זיך גענומען אויפ־בויען אַן אינדוסטריעלן אַפּאַראַט, וואָס איז פון די סאַמע גרעסטע אין דער וועלט.

אָט־די מורא׳דיגע יאָגעניש איז באַרעכטיגט געוואָרן דורך די שפּעטער־דיגע געשעענישן. מע קאָן שוין זען ווי רוסלאַנד האַלט ביים אויסגלייכן זיך, אין איר אינדוסטריעלער אַנטוויקלונג, מיט די סאַמע אַנטוויקלטסטע קאַפּיטאַליסטישע לענדער אין דער וועלט. באַזיצנדיג איר אייגענע אינדוס־טריע, אירע אייגענע באַוואָפענונגען און איר אייגענעם שטייגנדיגן לעבנס־סטאַנדאַרד, שטייט סאָוועט־רוסלאַנד ענדלעך געזיכערט אין אַ וועלט פון שטורעם און דראַנג.

מען דאַרף אָבער אויך ניט פאַרגעסן, אַז אינערלעכע אומשטענדן האָבן צוזאַמען מיט די אויסערלעכע געפאָדערט, אַז עס זאָל וואָס שנעלער געמאַכט ווערן דער קער צו אַ קאָמפּעטענטער און גרינדלעך־סאָציאַליזירטער אינדוס־טריעלער סיסטעם. צעפּיצלטע פּריוואַטע לאַנד־ווירטשאַפטן האָבן געשאַפן אַ געפערלעכן באָדן פאַר קאַפּיטאַליסטישע גרופּקעס אין לאַנד. בלויז אַ שטאַרקע סאָציאַליזירטע אינדוסטריע איז געווען בכח אַריבערצוציען די וואָג־שאָל, און האָט געקאָנט דורך דער באַשאַפונג פון אַ מעכטיגער מעכאַניזירטער אַגרי־קולטור פון אַ גרויסן מאַסשטאַב באַפעסטיגן דעם סאָציאַליסטישן פונדאַמענט פון דער מלוכה.

אונטערן פאַראייניגטן דרוק פון אָט־די אומשטענדן האָט די סאָוועטן־רעגירונג זיך אַ וואָרף געטאָן מיט אימפּעטיגער שנעלקייט דורכצופירן די אויפגאַבע פון איבערבויען די אינדוסטריע. אין אָט־דעם פּראָצעס זיינען, נאַטירלעך, געווען טעות׳ן. נאָר ניט געקוקט אויף אַלע שוועריגקייטן און אין דעם קורצן צייט־אָפּשניט פון צוויי און צוואַנציג יאָר — פון וועלכע צום ווינציגסטן אַ העלפט איז אַוועק אויף נעגאַטיווער אַרבעט — האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אויפגעבויט אַן אינדוסטריעלע סיסטעם, וואָס שטעלט אים אַוועק אין פאָדערגרונט פון די פּראָדוצירנדיגע לענדער אין דער וועלט.

די פּראָדוקציע פון דער גרויס־אינדוסטריע, וואָס האָט אין 1923 באַ־טראָפן (לויט די פּרייזן פון 1926־1927) 4,000 מיליאָן רובל, איז פאַר־גרעסערט געוואָרן מער ווי אויף פינף און צוואַנציג מאָל און האַלט אין איין שטייגן. איצט ווערט יערלעך אינוועסטירט אַ סומע פון 40,000 מיליאָן רובל אין קאַפּיטאַלער בויאונג.

אויב מיר זאָלן אָננעמען די אינדוסטריעלע פּראָדוקציע פון דעם יאָר 1913 אַלס 100, וועט דער סך־הכל פון דער גאַנצער סאָוועטישער אינדוס־טריעלער פּראָדוקציע פון דעם יאָר 1937 באַטרעפן 840.8. פאַר דעם זעלבן פּעריאָד האָט די אַלגעמיינע אינדוסטריעלע פּראָדוקציע אין די קאַפּיטאַליס־טישע לענדער דערגרייכט בלויז ביז 149.4.

2. די פֿאַרגאַנגענהייט ווערט פֿאַרבראַכט

דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד איז אויסערגעוויינלעך רייך מיט נאַטירלעכע אוצרות. קיין לאַנד אין דער וועלט פֿאַרמאָגט ניט אַזעלכע גרויסע רעזערוון פֿון רוי־מאַטעריאַלן. כּמעט אַ העלפֿט פֿון דער סאָוועטישער טעריטאָריע איז נאָך ניט אויסגעפֿאָרשט, פֿאַרנעמט שוין דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד דאָס ערשטע אָרט אין די פֿעסטגעשטעלטע רעזערוון פֿון קוילן, אויל, טאָרף, אייזן־אַרץ, פֿאָטאַש, אַפּאַטאַיט, מאַנגאַנעז־אַרץ, ווי אויך אין וואַלד־שטח און אין וואַסער־קראַפֿט.

דער אַמעריקאַנער עקאָנאָמיסט, ברוקס עמעני, גיט־אָן צוויי און צוואַנציק סטראַטעגישע רוי־מאַטעריאַלן, וואָס זיינען נויטיק פֿאַר דערפֿאָלגרייכער קריג־פֿירונג אין פֿאַל פֿון אַ בלאָקאַדע, און באַמערקט דערביי, אַז אין ענגלאַנד — ניט רעכענענדיק אירע קאָלאָניעס — פֿעלן־אויס ניינצן, אין דייטשלאַנד — אַכצן און אין אַמעריקע — ניין פֿון אָט־די פּראָדוקטן. אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד פֿעלן אויס בלויז פֿיר: טאַנגסטען, צין, אַנטימאָני און ניקל. לעצטנס — ספּעציעל אין די גאָר לעצטע יאָרן און לעצטע חדשים — קריגט שוין דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד אַרויס אָט־די מאַנגל־מאַטעריאַלן אין די גרענעצן פֿון זיין אייגן לאַנד.

דאָס לאַנד פֿון די צאַרן, וואָס האָט פֿאַרמאָגט גרויסע נאַטור־אוצרות, איז אָבער געווען זייער אָרעם אין וויסן און האָט וועגן די אייגענע רייכטימער קיין אָנונג ניט געהאַט. עס איז געבליבן פֿאַר די סאָוועטישע געאָלאָגן אויפֿצודעקן די פֿאַרבאָרגענע רייכטימער ניט נאָר אין די ניט־אויסגעפֿאָרשטע טיילן לאַנד, נאָר אויך אין די באַפֿעלקערטע צענטרען, וואָס זיינען שוין פֿון לאַנג געווען אויסשטודירט. די צאַרישע אינדוסטריע האָט פֿאַרזען דאָס, וואָס האָט זיך ממש געוואַלגערט אונטער אירע פֿיס. די געאָלאָגישע מאַפּע האָט געמוזט אינגאַנצן איבערגעמאַכט ווערן, און דאָס ווערט איצט געטאָן מיט אַ שנעלקייט, וואָס מען האָט נאָך אין ערגעץ ניט געזען.

דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד אַנטוויקלט אַלע זיינע רעסורסן ביז דער העכסטער מאָס, ספּעציעל ווערן אַנטוויקלט די קראַפֿט־קוואַלן פֿון קוילן, אויל און וואַסער.

לאָמיר פֿריער נעמען קוילן. דאָס זיינען די וועלדער פֿון אַמאָל. דאָס איז באַהייצונג, וואָס די פֿאַרגאַנגענהייט האָט פֿאַר אונדז אָנגעגרייט. דאָס איז די פֿאַרקאָרקעוועטע זון־שיין פֿון אַ מיליאָן יאָרן. עס איז פּשוט אוממעגלעך צו איבערטרייבן די וויכטיגקייט פֿון קוילן. דער מאָדערנער אינדוסטריאַליזם איז געבויט אויף דעם פֿונדאַמענט פֿון קוילן. די ענגלישע אינדוסטריעלע אויבערהערשאַפֿט הויבט זיך אָן מיט דער געשיכטע פֿון קוילן.

אין אָנהויב איז דאָס געווען אַן ענין פֿון קוילן, וואָס מען האָט אָפּגעשקראָבעט פֿון דער אויבערפֿלאַך און וואָס מען האָט באַנוצט פֿאַר באַהייצונג. דערנאָך — ווען די נאָכפֿראַגע איז געוואַקסן — האָט מען זיך גענומען

גראָבן קוילן־גרובן. די שוועריגקייטן, אויף וועלכע מען האָט זיך אָנגעשטויסן, האָבן געדינט ווי טרעפּ צו נייע דערגרייכונגען. ווען קוילן־גרובן זיינען פאַר־פלייצט געוואָרן, האָט מען געמוזט האָבן פּאָמפּעס. נייע דערפינדונגען, ווי דער דאַמף־ענדזשין, וואָס שטייט אויף איין אָרט, האָבן איינגעשפּאַנט דאַמף צו באַפרייען די קוילן־גרובן פון וואַסער. די קוילן האָט מען געדאַרפט טראַנס־פּאָרטירן. פאַרוואָס ניט איינשפּאַנען דאַמף אויף צו פירן די קוילן, פּונקט ווי דאַמף איז איינגעשפּאַנט געוואָרן צו פּאָמפּען וואַסער? די אייזנבאַן און דער דאַמף־לאָקאָמאָטיוו זיינען געקומען אויף דער וועלט.

גאָר אין גיכן האָבן דאַמף־מאַשינען געפּאָמפּעט וואַסער, ארויסגעהויבן און אוועקגעפירט קוילן, געפירט פּאַסאַזשירן, באַטריבן באָוול־שפּינדלעך און געדינט דעם מענטשן אויף טויזנט אַנדערע אופנים. די קוילן האָבן באַזאָרגט דעם דאַמף. ענגלאַנד האָט געהאַט קוילן. ענגלאַנד האָט עקספּלואַטירט אירע קוילן־זאַפּאַסן. די קוילן־גרובן זיינען געוואָרן פּונקט אַזאַ באַקאַנטער טייל פון דער ענגלישער לאַנדשאַפט, ווי עס זיינען געווען די סטויגן היי און די שטאַלן אויף די פאַרמס. ארום די קוילן־גרובן האָבן זיך גערדיכט צעוואַקסן די אינדוסטריען פון ענגלאַנד. מאַנטשעסטער, בירמינגהעם, שעפילד און לידס זיינען אויסגעבויט געוואָרן. דאָס לאַנד איז געוואָרן רייך, כאָטש עס איז אָנגעגאַנגען אַ העסלעכער פּראָצעס פון אינדיווידועלן שנעל רייך ווערן אויף דעם חשבון פון נאַציאָנאַלן וואוילזיין.

עס איז נאָך אַלץ דאָ אַ נאָכפראַגע אויף קוילן. קוילן באַזאָרגן באַ־הייצונג, באַלייכטונג און טרייב־קראַפט; קוילן־סמאָלע פלאַסטערט אונזערע וועגן; קוילן־פּראָדוקטן באַזאָרגן ערזאַץ־פּוטער צום עסן, פאַרבן פאַר קליידער און שטאָפן, און אַספּירין פאַר די נערוון. קוילן הערשן; און כאָטש זיי האָבן קאָנקורענטן, זיינען זיי נאָך אַלץ לעבנס־וויכטיג פאַר דער אַנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע.

דאָס צאַרישע רוסלאַנד האָט פאַרמאָגט קוילן. עס האָט געהאַט מער קוילן ווי ענגלאַנד, עס האָט פאַרמאָגט מער קוילן ווי דער איבעריגער טייל פון אייראָפּע צוזאַמענגענומען. דאָס צאַרישע רוסלאַנד האָט אפילו קיינמאָל ניט גע׳חלומ׳ט וועגן דעם פאַרנעם פון אירע נאַטור־אוצרות. בלויז מיט דער אַנטשטייאונג פון דער סאָוועטן־מלוכה איז אויפגעדעקט געוואָרן דער קאָלאָ־סאַלער פאַרנעם פון די רוסישע קוילן־זאַפּאַסן און זיי זיינען אָנגעווענדט געוואָרן צו באַדינען די באַדערפעניש פון לאַנד.

אין גאַנצן צאַרישן רוסלאַנד האָט מען יערלעך פּראָדוצירט 29.1 מיליאָן טאָן קוילן; דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט פאַרגרעסערט אָט־די פּראָדוקציע און אין 1938 זיינען ארויסבאַקומען געוואָרן 137 מיליאָן טאָן קוילן.

די קוילן־מאַפּע פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אין שאַרפן קאָנטראַסט מיט דער קוילן־מאַפּע פון צאַרישן רעזשים, ווען דער דאָן־געביט, דער „דאָנעצקי באַסעין" אין דעם דרום־טייל פון אייראָפּייאישן רוסלאַנד איז

געוועזן דער איינציגער קוואַל פון קוילן און איז געווען געפערלעך אויסגע־שטעלט צו אַן אָנפאַל פון אַ שונא. די ענגלישע טרופּן אין קרים זיינען געשטאַנען אויף דעם וועג צום דאָן. די גאַנצע איבעריגע מאַפּע איז געווען ליידיג.

איצט אָבער געפינען זיך די געביידעס פון די קוילן־גרובן אין פּלעצער, וועגן וועלכע מען האָט גאָר פריער ניט געהערט. צוערשט איז געקומען דער געאָלאָג; ער האָט געמאַכט אַ מאַפּע פון די קוילן־שיכטן, אַריינגעקלאַפּט פּלעקלעך און געזאָגט: „אָט דאָ גראָבט!" עס האָבן זיך באַוויזן אייזנ־באַנען; מען האָט זיך אַריינגעגראָבן טיף אין דער ערד; מען האָט אויפ־געבויט וואוינונגען; פאַמיליעס האָבן דאָ אָנגעהויבן וואַקסן. עס זיינען אַנטוויקלט געוואָרן פאָרמס אויף באַזאָרגן די אַרבעטער מיט פּוטער, אייער, פלייש און פרוכטן. עס איז אויפגעבויט געוואָרן אַ מיל. עס איז געקומען דער בעקער. עס איז געקומען דער סטאָליער, דער שניידער, דער שוסטער, די שול, די דרוקעריי און די מואווי.

אָט־דאָס פּאַסירט ווען דער סאָוועטן־פאַרבאַנד בויט קוילן־גרובן. דאָס פּאַסירט אַלע מאָל אַזוי, ווייל עס ווערט געטאָן לויט אַ פריערדיגן פּלאַן. ס'איז אויסגעפּלאַנירט געוואָרן, אַז די באַפעלקערונג זאָל זיך אויסשפּרייטן און זאָל וואַקסן. עס איז אָנגעצייכנט געוואָרן, אַז די פּוסטע פּלעצער זאָלן זיך צעבליען ווי אַ רויז אַזוי, אַז מענטשן אין ווייטע ווינקלען פון דעם לאַנד זאָלן קאָנען וואַקסן ניט דורך עקספּלואַטירן דעם אייגענעם מיטמענטש, נאָר דורך עקספּלואַטירן די רייכטימער פון דער אייגענער געגנט.

דאָס לאַנד איז נאָכגעגאַנגען דעם געאָלאָג בשעת ער האָט געשפּאַנט און אַריינגעקלאַפּט זיינע פּלעקלעך איבער דעם גאַנצן קאָנטינענט. גרויסע פּלעקער זיינען אַריינגעקלאַפּט געוואָרן אין מערב און מזרח סיביר, וואָס זיינען אין סאַמע צענטער פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, אויף אַ העלפט וועג צווישן די צוויי גרעסטע אָקעאַנען אין דער וועלט און אין פּלעצער, וועגן וועלכע מען האָט פריער זעלטן ווען געהערט.

ווער האָט געוואוסט וועגן קוזנעץ צופוסנס פון די אַלטאַי־בערג, וואָס טיילן אָפּ דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד פון דער ווייטסטער מערב־כינע און פון מאָנגאָליע? מסתמא האָט קיינער פון אַזאַ פּלאַץ ניט געהערט, אויסער די אינזשענירן, וואָס האָבן זיך גענומען אַרויסבאַקומען קוזנעצער קוילן פאַר די טראַנס־סיבירישע לאָקאָמאָטיוון.

עס ווערט געשאַצט, אַז די קוזנעצער קוילן־זאַפּאַסן דערגרייכן ביז 450,000 מיליאָן טאָן, פון וועלכע 54,000 מיליאָן טאָן זיינען פון העכסטן סאָרט. אויב קוילן זאָלן באַנוצט ווערן אין זעלבן סכום ווי איצט, קאָנען די קוזנעצער זאַפּאַסן באַזאָרגן מיט קוילן די גאַנצע וועלט פאַר די קומענדיגע 300 יאָר.

דאָס איז אָבער נאָך ניט דער סוף פֿון דער געשיכטע. אפשר איז דאָס גאָר בלויז דער אָנהויב. ווייל ווען איר פֿאָרט פֿון צפֿון פֿון קוזנעץ אַלץ אַרום דער זעלבער אַקס צווישן אַטלאַנטיק און פּאַסיפֿיק און ווען איר האַלט זיך לעבן די ברעגן פֿון טייך יעניסעי, וועלכער לויפֿט דורך מזרח־סיביר און פֿאַלט אַריין אין אַרקטישן ים, וועט איר דעמאָלט דורכשפּאַנען דורך נאָך אַ קוילן־פֿעלד, וואָס פֿאַרשפּרעכט איבערצושטיין אפֿילו דעם קוזנעצער שטח.

ריזיגע קוילן־זאַפּאַסן זיינען אויך אויפֿגעדעקט געוואָרן אין דער פּעטשאָרע־געגנט אין דעם פֿאַרפֿרוירענעם צפֿון, און לעבן קאַראַגאַנדאַ אין די הייסע סטעפּעס פֿון קאַזאַכסטאַן.

דער „דאָנבאַס" (דאָן־געביט) מיט זיינע גרויסע קוילן־זאַפּאַסן ליגט ביי דער מערב־גרענעץ פֿון דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד. און וואָס איז מכח דער מזרח־גרענעץ? וואָס איז מכח די גרענעצן לעבן יאַפּאַן? אויב אַ מלחמה זאָל אויסברעכן צווישן יאַפּאַן און דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד, מוז מען טאַקע פֿירן מלחמה־מאַטעריאַלן דורך דער גאַנצער לענג פֿון אַ ריזיגן קאָנטינענט מיט דער הילף פֿון איין־איינציגער אייזנבאַן־סיסטעם? אָדער זיך פֿאַרלאָזן אויף ים־וועגן, וואָס קאָנען לייכט אַטאַקירט ווערן? און יאַפּאַן סטראַשעט דאָך אין מזרח, ווי דייטשלאַנד טוט עס אין מערב.

דער מזרח האָט דערפֿאַר געפֿאָדערט זיינע אייגענע אינדוסטריען פֿאַר שוץ און פֿאַר דעם אויפֿבוי פֿון סאָציאַליזם. און אויב מען מוז בויען אינדוסטריען, מוז מען געפֿינען קוילן. האָבן די סאָוועטישע געאָלאָגן ווידער אָנגעצייכנט די קוילן־שיכטן אויף דער מאַפּע און אַריינגעקלאַפּט פֿלעקער. דאָס מאָל לענג־אויס פֿון דעם טייך אַמור, וועלכער פֿאַלט אַריין אין ים צו צפֿון פֿון יאַפּאַן. דאָ איז אַנטדעקט געוואָרן אַ קוילן־פֿעלד אין מזרח, וואָס איז אַזוי רייך ווי די דאָנעצער פֿעלדער אין מערב, און מיט זאַפּאַסן, וואָס ווערן געשאַצט ביז 100,000 מיליאָן טאָן.

נאָך אַ פֿעלד בעט זיך אָבער מען זאָל עס דערמאָנען. היטלער האָט אויף אָט־דעם פֿעלד געוואָרפֿן זיינע זשעדנע אויגן, און ער האָט עס אָפֿן געזאָגט איידער דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד איז געוואָרן אַזוי שטאַרק, אַז עס האָט ביי היטלער'ן צוגענומען דעם מוט צו קוקן אַזוי דרייסט אַהין. דאָס פֿעלד ליגט אין די אוראַל־בערג, וואָס צעטיילן דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד אויף מזרח און מערב העלפֿטן, און געפֿינט זיך אין אַ דיסטריקט, וואו עס איז אויך דאָ איבערגענוג אייזן־אַרץ. די קאָמבינאַציע פֿון אָט־די מינעראַלן גיט־צו אַ באַזונדער וויכטיגקייט די קוילן־פֿעלדער פֿון אוראַל, ווייל אייזן־אַרץ איז נוצלאָז אָן קוילן. אימפּאָרטירטע קוילן קאָסטן 40 רובל אַ טאָן; די קוילן אויפֿן פּלאַץ קאָסטן אָפּ בלויז פֿון 22 ביז 27 רובל אַ טאָן. אַזוי ווערט געשאַפֿן די מעגלעכקייט אויפֿצובויען איינעם פֿון די גרעסטע אייזן־פּראָדוצירנדיגע צענטרען אין דער וועלט. אַרום 1942 וועלן געעפֿנט ווערן אין אוראַל 35 נייע קוילן־גרובן און דער געפּלאַנטער אַרויסבאַקום פֿון קוילן וועט פֿאַר־

גרעסערט ווערן אויף צוויי און א האלב מאל אין פארגלייך מיט דער איצטיגער פראדוקציע.

די וויסנשאפט האט א סך אויפגעטאן פאר קוילן. די געאלאגישע וויסנשאפט האט אנטדעקט קוילן. די אינזשענערישע וויסנשאפט דערגראבט זיך צו די קוילן, האקט זיי אויס, צעזעגט זיי, הויבט זיי אויף אויף באוועגלעכע פאסן און פירט זיי אוועק. די כעמישע וויסנשאפט נעמט די קוילן און דיסטילירט פון זיי סמאלע, פארפומען, פארבן, שפייזן און מעדיצינען. די וויסנשאפט פארקלענערט די ארבעט־שטונדן ביים ארויסבאקומען קוילן. די וויסנשאפט באפרייט דעם מענטשן פון די באזונדער־געפערלעכע ארבעטן, וואס האבן פריער געצוואונגען זיך אריינצוגראבן טיף אין דער ערד, זיך צונויפקראמפעווען, זיך איינבויגן אין דרייען און ווערן אפגעריסן פון דער ליכט פון טאג.

און ווען די וויסנשאפט אין סאוועטן־פארבאנד באפרייט מענטשן פון איין ארבעט, באזארגט זי זיי גלייך מיט אן אנדער ארבעט. מענטשן ווערן ניט ארויסגעווארפן אויף דעם מיסט־הויפן, ווי מיר האבן דאס געזען אין אנדערע פלעצער.

די וויסנשאפט רוט קיינמאל ניט. זי שפרייזט צו אלץ נייע דערגרייכונגען. די וויסנשאפט אין סאוועטן־פארבאנד האט אינזינען געזונט און שיינקייט אזוי גוט ווי מאטעריעלע פראדוקציע. די וויסנשאפט העלפט דעם קינסטלער און דעם דאקטאר. די וויסנשאפט, ווי מיר האבן שוין אנגעוויזן, גאזיפיצירט קוילן אינעווייניג אין דער ערד, און מיט א מינימום פון מענטשלעכער הילף ווערט געשאפן באלייכטונג, באהייצונג און טרייבקראפט, וואס ווערט צוגעשטעלט דירעקט צו דעם געברויכער, און עס ווערט פארמידן דאס ברענען פון קוילן אין אפענע אויוונס, וואס דאס פארפעסטעט די לופט, רואינירט געביידעס און פארשטעלט די אולטרא־פיאלעט שטראלן פון דער זון. די רויע קוילן־פייערן זיינען פאראנטווארטלעך פאר ביינערקראנקהייטן, ווי ראכיט, פאר שווינדזוכט און א סך אנדערע קראנקהייטן. אט־די פייערן לאזן איבער א צייכן פון העסלעכקייט אין די אינדוסטריעלע געביטן. לענין האט דאס באגריפן און ער האט געקעמפט קעגן אינדוסטריעלער העסלעכקייט, ווען ער האט פארגעשלאגן צו גאזיפיצירן קוילן אנשטאט זיי צו טראנספארטירן. די סאוועטישע ארבעטער וועלן האבן קלארע הימלען און ניט־פארסאזשעטע היימען.

3. שווארץ גאלד

אויל אלס הייץ־מאטעריאל איז פונקט אזוי נויטיג פאר דעם מאדערנעם שטאט, ווי קוילן. אויל איז פאר דעם צוואנציגסטן יארהונדערט דאס זעלבע, וואס קוילן זיינען געווען פאר דעם ניינצעטן יארהונדערט. קוילן האלטן אן

זייער הערשאַפט און ברייטערן אַלץ אויס זייער ניצלעכקייט, נאָר אויל הערשט שוין איצט זייט ביי זייט מיט קוילן, און אויל — דאָס שוואַרצע גאָלד פון סאָוועטן־פאַרבאַנד — פאַרמעסט זיך צו ווערן דער גרעסערער שותף. אויל באַטרייבט אויטאָמאָבילן, עראָפּלאַנען און ים־שיפן.

און איבער אַלץ נויטיגט זיך די נאַציאָנאַלע פאַרטיידיגונג אין אויל. אַ מעכאַניזירטע אַרמיי איז הילפלאָז אָן אויל. עס איז קיין וואונדער ניט, וואָס אויף אויל־קוואַלן זיינען אָנגעשטעלט אַזוי פיל זשעדנע אויגן. די פּאָליטישע וועלט מאַנעווורירט צו קריגן דעם קאָנטראָל איבער געביטן, וואָס פאַרמאָגן אויל. אויל שפּילט די וויכטיגסטע ראָל אין דער פּאַלעסטינער פראַגע. מיר הערן אַ סך וועגן אידן און אַראַבער און מיר הערן ווייניג וועגן אויל. אָבער אין פּאַלעסטינע געפינען מיר זיך גראָד צוליב אויל. די אויל־דערן פון איראַק זיינען דער שליסל צו דער פּאַלעסטינער פראַגע.

אויל טרייבט דייטשלאַנד אין דער ריכטונג פון סאָוועטן־פאַרבאַנד, פּונקט ווי אויל האַלט אונז אין פּאַלעסטינע, און אַלע זיינען מיר אויפגע־רודערט וועגן מעקסיקאַנער אויל. עס איז אוממעגלעך צו באַנעמען ווי ס׳געהער צו זיין די שפּיל און זייטיגע גענגעלעך פון די מאָדערנע נאַציאָנאַלע באַוועגונגען, אויב מען איז ניט באַהאַוונט אין דער פראַגע פון אויל און אויל־באַזאָרגונג.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד נויטיגט זיך אין אויל ניט ווייניגער, ווי אַנדערע לענדער. פאַרקערט, ער דאַרף האָבן נאָך מער, ווייל זיינע מעכאַניזירטע כחות זיינען די גרעסטע אין דער וועלט און זיינע שאַנסן אויף צו קריגן אויל פון וועלכן ניט איז קאַפּיטאַליסטישן לאַנד אין פאַל פון אַ מלחמה זיינען גאָר נישטיגע. אַ מאַנגל אין אויל קאָן זיך אַרויסווייזן צו זיין פאַטאַל. דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד פעלט אָבער ניט אויס קיין אויל. ער פאַרמאָגט אַזעלכע אויל־זאַפּאַסן, וואָס קיין לאַנד אין דער וועלט קאָן זיך מיט דעם ניט פאַר־גלייכן. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרנעמט דעם צווייטן פּלאַץ אין פּאַקטישער אויל־פּראָדוקציע און ער איז אויפן ערשטן פּלאַץ אויף דעם געביט פון עלעקטריפיצירן די אויל־אינדוסטריע.

אין צאַרישן רוסלאַנד איז די אויל־אינדוסטריע געווען באַגרענעצט אויף איין קליינעם שטח אין קאַווקאַז. אין דעם דרום־טייל פון די קאַווקאַזער בערג האָט באַקו — דער גרעסטער צענטער — געליפערט 83 פּראָצענט פון דעם רוסישן אויל. גראָזני, ביי די צפון־בערג, האָט צוגעשטעלט 13 פּראָצענט. די אויסאַרבעטונג פון אויל אין די איבעריגע טיילן פון רוסלאַנד, אין עמבאַ אויף דעם צפון־מזרח־ברעג פון דעם קאַספּישן ים, אין דעם פערגאַן־טאַל אין צענטראַל־אַזיע און אויף דעם סאַכאַלין־אינזל, וואָס רוסלאַנד האָט בשותפות מיט יאַפּאַן, איז געווען אומבאַדייטנדיג.

סאָוועטישע געאָלאָגן האָבן איצט אַנטדעקט כמעט אומבאַגרענעצטע זאַפּאַסן אויל. נאָך וויכטיגער איז זייער אַנטדעקונג, אַז די אויל־זאַפּאַסן זיינען

אויסגעשפּרייט אויף גרויסע שטרעקן אין פאַרשיידענע טיילן פון לאַנד. אַ שיכט, וואָס אַנטהאַלט אויל, לויפט צו צפון פון באַקו און ציט זיך אומגעפער אין דער לענג פון די אוראַל־בערג, וואָס צעשניידן דעם קאָנטינענט אין צווייען פון צפון צו דרום.

אין דעם ווייטן צפון ביי דעם אוכטאַ־טייך אין דעם פּעטשאָרא־טאָל לעבן דעם ארקטישן ים שטייען אויף צווישן די פיכטן־וועלדער און אין אַ ניט־באַזעצטער געגנט, וואָס האָט ניט קיין וועגן, די וואויל־באַקאַנטע הויב־מאַשינען און גראַב־מאַשינען, אַרומגערינגלט מיט די וואוינונגען פון אַרבע־טער, מיט עלעקטרישע קראַפט־זאַוואָדן און מיט דראַטלאָזע סטאַנציעס. צו דרום־צו לענג־אויס די אוראַל־בערג געפינט זיך אַ קייט פון סטאַנציעס: טשאַסער און סטערליטאַמאַק אין באַשקיריע, עמבאַ אויף דעם צפון־ברעג פון דעם קאַספּישן ים און, צולעצט, די סאַמע זידלעכע קוואַלן אין טורקמעניע. באַקו האָט פאַרלוירן די אויבערהערשאַפט.

סטערליטאַמאַק, וואָס איז אַ רינג אין אָט־דער צפון־דרומדיגער קייט, און וואָס ליגט ביי די אוראַל־בערג כמעט אויף דער זעלביגער געאָגראַפישער הויך ווי מאָסקווע, נאָר אַרום 600 מייל צום מזרח, פאַרמאָגט אַ ספּעציעלן אינטערעס, ווייל ער באַזאָרגט די באַדערפענישן פון די וואַקסנדיגע אוראַל־אינדוסטריען, וואָס זיינען אויפגעבויט געוואָרן אויף די רייכע מינעראַל־קוואַלן פון די אוראַל־בערג, און וואָס זיינען ווייט אַוועק פון אַ מעגלעכער אַטאַקע פון דייטשע עראָפּלאַנען. ביידע ברעגן פון דעם ווייסן טייך, וואָס לויפט אַראָפּ פון די אוראַל־בערג, זיינען אָנגעפּיקעוועט מיט אויל־פּאָמפּעס.

אָט־די אַנטדעקונג פון אויל אין סאַמע צענטער פון סאָוועטן־פאַרבאַנד — אין סטערליטאַמאַק, קראַסנאַקאַמסק, אַרונטער לעבן דעם ווייסן טייך, אַרונטער לעבן דעם טייך קאַמאַ און ביי דעם אַריינגוס פון אָט־דעם טייך אין דער וואָלגאַ — האָט אַ ריזיג גרויסע באַדייטונג. ניט נאָר ווערן דורך דעם באַזאָרגט די באַדערפענישן פון אוראַל־געגנט, נאָר די קוואַלן גע־פינען זיך באַקוועם פאַר טראַנספּאָרט דורך יבשה און דורך וואַסער־וועגן וואוהין מען זאָל נאָר דאַרפן צושטעלן דעם אויל, און צוזאַמען מיט די זאַפּאַסן אויל, קוילן און אַנדערע מינעראַלן ווערט געשאַפן אַ מעכטיגע אינדוסטריע אין סאַמע האַרץ פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד — אַן אינדוסטריע, צו וועלכער דער שונא קאָן ניט צוקומען אַזוי לייכט. די אוראַל־בערג ווערן שנעל פאַרוואַנדלט אין דער מעכטיגסטער פעסטונג אין דער וועלט.

ביי דעם אינטערנאַציאָנאַלן געאָלאָגישן קאָנגרעס, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין מאָסקווע אין חודש יולי 1937, האָט פּראָפעסאָר גובקין אָפּ־געשאַצט, אַז די אויל־רעסורסן פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד דערגרייכן ביז 6,376.3 מיליאָן טאָן. אין זעקס חדשים אַרום האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז אָט־די אָפּשאַצונג איז ניט געווען קיין ריכטיגע, ווייל זי האָט געזינדיגט אויף דער זייט פון ניט־דערשאַצונג. מען קאָן גאָר ניט אָנווייזן קיין גרענעץ צו

די אויל־זאַפּאַסן ביז די גאַנצע ריזיגע טעריטאָריע וועט ניט אויסגעפּאָרשט ווערן. די אויל־פּראָדוקציע, וואָס איז געפאַלן פון 9.2 מיליאָן טאָן אין 1913 צו 3,893,000 טאָן אין 1920, האָט זיך אַ הויב געטאָן צו 30.6 מיליאָן טאָן אין 1937, און די מאָס פון פאַרגרעסערונג שטייגט אַלץ מער.

4. די טייכן ווערן איינגעשפּאַנט

עלעקטריציטעט איז די באַדינערין פון דער היים. עס נעמט אַראָפּ לאַסטן פון דער באַלעבאָסטע. עס מאַכט איינפאַכער דאָס שטוב־לעבן. מיר גיבן אַ קוועטש אַ קנעפּל און עס ווערט ליכטיג. ליכט, שוועבעלעך און לאָמפּן פאַרשווינדן. מיר גיבן אַ קוועטש אַ קנעפּל און עס ווערט וואַרעם. קוילן און שפּענער און שטויב פאַרשווינדן. מיר באַנוצן עלעקטריציטעט פאַר דעם טשייניק, פאַר דעם אויוון און פאַר דעם בראָט־אייזן. עס איז מער ניטאָ קיין פלאַם און קיין סאַזשע. עלעקטרישע פּרעסלעך פּרעסן אונזערע קליידער. עלעקטרישע וואַקואומס ראַטעווען דער הויז־באַדינערינ׳ס קני און פאַרמיידן וואָלקנס שטויב. עלעקטרישע זייגערס דאַרף מען ניט אָנציען און מיט זיי וועט מען שוין צו קיין באַן ניט פאַרשפּעטיגן.

עלעקטריציטעט איז די באַדינערין פון דער אינדוסטריע. די מאָדערנע פאַבריק דערוווייטערט זיך פון די איבערגעפּאַקטע צענטרען און אָרדנט זיך איין אין דאָרפישע געגנטן. פאַבריקן פאַרלאָזן די פּלעצער לעבן מאַינס און לעבן אייזנבאַנען. ברייטע שליאַכן און טראָקס לייזן די פּראָבלעמען פון טראַנספּאָרטאַציע. דער עלעקטריק־טורעם לייזט די פּראָבלעם פון באַלויכטונג, באַהייצונג און פון טרייב־קראַפט. און אויב מיר זאָלן נאָר וועלן, קאָן אַן אינדוסטריעלע קאָלאָניע אויסזען פּונקט אַזוי אָנציענדיג, ווי אַן אָקספאָרד־קאַלעדזש.

עלעקטריציטעט גיט דעם מענטשן אַ גאָר נייע מאַכט אין זיינע הענט.

נאָך אַ לאַנגע צייט צוריק, אין לעצטן יאָרהונדערט, האָט קאַרל מאַרקס און אויך ענגעלס באַגריפן מיט אַ פּראָפעטישער וויזיע די באַדייטונג, וואָס עס קאָן האָבן פאַר אַ סאָציאַליסטישער אָרדענונג די נייע אַנטדעקונגען פון עלעקטריציטעט, וואָס איז נאָך דעמאָלט געווען אין די ווינדעלעך. זיי האָבן באַגריפן — נאָך אַפילו איידער די וויסנשאַפטסלייט אַליין האָבן דאָס באַגריפן — אַז טרייב־קראַפט ווי אויך באַלויכטונג וועט מיט דער צייט לויפן דורך דינע דראָטן און וועט רעוואָלוציאָניזירן אונזערע אינדוסטריען.

דעם 8טן נאָוועמבער, 1882, האָט קאַרל מאַרקס געשריבן צו פרידריך ענגעלסן:

„טייערער פרעד: וואָס טראַכסטו וועגן דעם עקספּערימענט פון דעפּרעז׳ן ביי דער מינכענער עלעקטרישער אויסשטעלונג? עס איז שוין באַלד אַ יאָר זינט לאָנגע האָט צוגעזאָגט מיר צו קריגן די שריפטן פון

דעפּרעז (וואו עס ווערט ספּעציעל באַוויזן, אַז עלעקטריציטעט מאַכט מעג־לעך דאָס אַריבערשיקן פון קראַפט אויף אַ ווייטער דיסטאַנץ מיט דער הילף פון געוויינלעכע טעלעגראַף־דראָטן . . .)."

דעם 11טן נאָוועמבער, 1882, האָט ענגעלס געענטפערט :

„טייערער מור. . . . איך בין שטאַרק פאַראינטערעסירט אין די איינצלהייטן פון דעם עקספּערימענט, וואָס דעפּרעז האָט געמאַכט אין מינכען ; עס איז פאַר מיר אַבסאָלוט ניט קלאָר ווי אַזוי די ביז־איצטיגע פעסטע געזעצן פאַר דער אויסרעכענונג פון ווידערשטאַנד פון מאַ־טעריאַלן, וואָס קאָנדואירן (גיבן איבער) היץ און קעלט, און וואָס זיינען אויך באַנוצט געוואָרן אין דער פּראַקטיק פון אינזשעניר'ן (אין זייערע אויסרעכענונגען) קאָנען איצט בלייבן אין קראַפט. ביז איצט האָט מען געהאַלטן, אַז פאַר קאָנדואירער פון דעם זעלבן מאַטעריאַל ווערט דער ווידערשטאַנד פאַרגרעסערט אין פּראָפּאָרציע צו דער פאַרקלענערונג פון דער דיקקייט פון דעם קאָנדואירנדיגן דראָט. איך וואָלט וועלן, אַז מען זאָל קאָנען קריגן די זאַך ביי לאַנגע'ן. די דערפינדונג מאַכט מעגלעך אויסצונוצן די ריזיגע וואַסער־קראַפט, וואָס איז ביז איצט געגאַנגען אין גיוועץ."

עס ליגט פאַר מיר דאָס בילד פון דעם עקספּאָנאַט, וואָס דעפּרעז האָט געוויזן ביי דער מינכענער אויסשטעלונג אין דעם יאָר 1882. אַ מאָטאָר, געטריבן פון וואַסער, און אַ גענעראַטאָר אין מיסבאַך האָט באַוועגט אַ פּאָמפּ אין מינכען, וואָס איז געווען 60 קילאָמעטער פון דאָרטן. צוויי דינע טעלע־גראַפישע דראָטן האָבן מעגלעך געמאַכט דעם וואונדער.

די גרינדער פון דעם וויסנשאַפטלעכן סאָציאַליזם האָבן ניט נאָר באַגריפן די וואונדערלעכע וויסנשאַפטלעכע דערפינדונג, נאָר האָבן אויך פאָראויס־געזאָגט די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע קאָנסעקווענצן, וואָס האָבן געמוזט קומען אַלס רעזולטאַט פון אָט־דער דערפינדונג. ווען עלעקטריציטעט האָט זיך נאָר וואָס באַוויזן, האָט שוין מאַרקס פאָראויסגעזאָגט, אַז דאָס וועט זיין אַ באַזע פאַר אַ סאָציאַליסטישער טעכניק.

לענין האָט נאָכגעפאָלגט דעם ביישפּיל פון מאַרקסן אין זיין ענטוזיאַזם פאַר עלעקטריציטעט און אין זיין אָנערקענונג פון דער קאָלאָסאַלער וויכטיג־קייט פון עלעקטריציטעט אין אַ סאָציאַליזירטער אינדוסטריע. אין די ערשטע און זייער געפערלעכע טעג פון דער רעוואָלוציע האָט ער פאָרמולירט זיין בליק מיט אויסערגעוויינלעכער פּינקטלעכקייט. ער האָט דעמאָלט דערקלערט, אַז איינע פון די הויפּט־אויפגאַבן, וואָס שטייען פאַר דער ווירטשאַפט פון לאַנד, איז „אָפּצוגעבן ספּעציעלע אויפמערקזאַמקייט צו דער עלעקטריפיצירונג פון דער אינדוסטריע און פון טראַנספּאָרט, און צו דער אָנווענדונג פון עלעקטריציטעט אין דער אַגריקולטור".

לעניג'ען איז אויסגעקומען צו אַרבעטן אויף אַ ניט־צוגעגרייטן באָדן.

דאָס צאַרישע רוסלאַנד האָט עקשנות'דיג פאַרנאַכלעסיגט די עלעקטרישע קראַפט. דאַמף האָט באַוועגט אירע מאַשינען; דאַמף האָט געשלעפּט אירע באַנען; גאַז און קעראָסין האָבן באַלויכטן אירע גאַסן, פאַבריקן און הייזער. מיט דער אויסנאַם פון מאָסקווע און סט. פּעטערסבורג, זיינען געווען זייער ווייניג קראַפט־סטאַנציעס, און דערצו זיינען זיי נאָך געווען זייער באַגרענעצט אין זייער קאַפּאַציטעט.

ניט געקוקט אויף איר גאַנצער ריזיגער גרויס, האָט רוסלאַנד פאַרנומען דעם פופצענטן פּלאַץ אין דער וועלט אין פּרט פון דער אויסאַרבעטונג פון עלעקטרישער ענערגיע, און אין פּראָדוצירן אַפילו אָט־דאָס ביסל עלעקטריק איז מען געווען שרעקלעך־פאַרשווענדעריש אין מאַטעריאַלן און ניט־וויסנשאַפטלעך אין די מעטאָדן פון אַרבעט. מען האָט געשלעפּט קיין מאָסקווע — מיט ריזיגע טראַנספּאָרטאַציע־קאָסטן — דעם בעסטן אויל פון קאַווקאַז און די בעסטע סאָרטן קוילן פון דאָנעץ און מען האָט אינגאַנצן פאַרנאַכלעסיגט די וואַסער־קראַפט פון אַ צאָל פון די מעכטיגסטע טייכן אין דער וועלט.

אַ לאַנד, וואָס איז אַזוי ענג צוזאַמענגעבונדן דורך אַ סאָציאַליסטישער ווירטשאַפט, פאָדערט נויטיגערווייז אַ טרייב־קראַפט, וואָס זאָל קאָנען איבערגעגעבן ווערן אויף וויטע שטרעקעס, וואָס זאָל זיין אומעטום צוגענגלעך און גענינגענד און זאָל אויך ניט קאָסטן צו טייער. עלעקטריציטעט קומט־נאָך אָט־די אַלע פאָדערונגען. עלעקטריציטעט איז דער פונדאַמענט, אָן וועלכן מען קאָן זיך ניט באַגיין אין דער פּראָדוקציע אויף אַ ברייטן מאַסשטאַב, ווי עס פאָדערט אַ סאָציאַליסטישע מלוכה.

לענין האָט פאָרמולירט אַ פּלאַן פון עלעקטריפיקאַציע, וואָס האָט באַצוועקט צו באַדעקן דאָס גאַנצע לאַנד מיט אַ נעץ פון לאָקאַלע סטאַנציעס און טראַנסמיסיע־ליניעס. דער פּלאַן איז אָנגענומען געוואָרן אין 1920. עס איז באַשטימט געוואָרן, אַז דורכגעפירט זאָל דער פּלאַן ווערן אין אַ פּעריאָד פון צען ביז פופצן יאָר.

אין דעם זעלבן יאָר 1920 האָט מר. ה. דזש. וועלס גראָד באַזוכט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. ער האָט אויסגעקליבן אַ ביטערע, נאָר באַלערנדע צייט, פאַר זיין באַזוך, וואָרים אַפילו די פאָרשטעלונגס־קראַפט פון ענגלאַנד'ס אַרכיטרוימער האָט ניט געקאָנט דורכרייסן דעם שלייער פון אויסערלעכן אומעט און כאַאָס פון אַ יונגער מלוכה אין די ערשטע ווייען פון אַ סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע, און ער האָט ניט געקאָנט קלאָר באַנעמען וואוהין אָט־דאָס נייע לאַנד גייט. פון דעם פענצטער פון זיין באַן־וואַגאָן האָט וועלס געזען דערפער מיט צעהויקערטע כאַטעס; ער האָט געזען אַ לאַנד, וואו פאַרהונגערטע און אומוויסנדיגע פּויערים האָבן צעשטערט די האַנדלס־פּונקטן. אין די שטעט האָט ער געזען ווי אַרבעטער, אונטער דער אָנפירונג — קאָן מען זאָגן — פון פאַנאַטיקער, האָבן פּרובירט אָנווענדן די פּרינציפּן פון מאַרקסן צו אַ פאָלק, וואָס האָט נאָך געלעבט אין דער עפּאָכע פון הילצערנעם אַקער.

וועלם זעט דעריבער א פולשטענדיגן צוזאמענברוך פון רעגירונגס־מאכט. כאָאס טריאומפירט. אין זיין נאָטיץ־ביכל שרייבט ער אריין:

„אין 1920 האָט רוסלאַנד מיט זיך פאָרגעשטעלט א בילד פון א פולשטענדיגן צוזאמענברוך פון מאָדערנער ציוויליזאציע. די אייזנ־באנען האָבן געזשאווערט און זיינען שטופנווייז געוואָרן נוצלאָז. די שטעט זיינען געוואָרן אלץ מער רואינירט."

אין קרעמלין האָט ער געזען לענין'ען, און ער פארצייכנט ווידער ביי זיך אין נאָטיץ־ביכל:

„לענין, וועלכער רייסט ארונטער, אלס גוטער מארקסיסט, אלע אוטאָפיסטן, איז ענדלעך אליין געפאלן א קרבן פון אן אוטאָפיע — די אוטאָפיע פון די עלעקטריקער. ער גיט אוועק אלע זיינע כחות פאר א פלאן צו אנטוויקלען גרויסע קראפט־סטאנציעס אין רוסלאַנד, וואָס זאָלן באדינען גאנצע פראָווינצן מיט באלייכטונג, מיט טראנספּאָרט און מיט קראפט. ער זאָגט, אז צוויי עקספּערימענטאלע דיסטריקטן זיינען שוין עלעקטריפיצירט געוואָרן. קען אימיצער זיך פאָרשטעלן א מער געוואגטן פּראָיעקט אין א ריזיג פלאך לאנד פון אומוויסנדיגע פויערים, אן וועלכער ניט איז וואסער־קראפט, אן וועלכן ניט איז טעכנישן וויסן און מיט א האנדל און אינדוסטריע, וואָס האלטן ביים אויסהויכן דעם לעצטן אָטעם? פּראָיעקטן פאר אזא סאָרט עלעקטריפיקאציע זיינען אין פּראָצעס פון אנטוויקלונג אין האָלאנד, און זיי זיינען אויך פארהאנדלט געוואָרן אין ענגלאַנד. אין אָט־די געדיכט־באזעצטע און הויך־אנט־וויקלטע צענטערן קאָנען די פּראָיעקטן זיין א דערפאלג, דאַרט קאָנען זיי זיין עקאָנאָמיש און גאנץ ניצלעך. אָנווענדן אָבער אָט־די פּראָיעקטן אין רוסלאַנד, מיינט בלויז מאכן א גרויסע אָנשטרענגונג פון דער פאָר־שטעלונגס־קראפט. איך קאָן זיך גאָר ניט פאָרשטעלן, אז עפּעס אזוינס זאָל קאָנען פארווירקלעכט ווערן אין אָט־דעם פינצטערן רוסלאַנד. נאָר אָט־דער קליין־וואוקסיגער מאן אין קרעמל קאָן דאָס יאָ זען...."

און דער קליין־וואוקסיגער מאן איז געווען גערעכט. און וועלס איז געווען אומגערעכט. לענין האָט געוואוסט וואָס פאר א פּראָבלעמען עס זיינען געשטאנען אין קאָן.

„אָן א פלאן פון עלעקטריפיקאציע קאָנען מיר זיך ניט ספּראַווען מיט דער ארבעט פון אקטועלן איבערבוי. מיר מוזן האָבן אָט־די פּראָגראַם ווי אן אָנגעוואָרפענעם פלאן, וואָס זאָל געבראכט ווערן צום גאנצן לאנד — אן עקאָנאָמישן פלאן, וואָס זאָל זיין אויסגערעכנט אין פאָראויס צום ווינציגסטן אויף צען יאָר צייט, און וואָס זאָל ווייזן דעם וועג ווי רוסלאַנד וועט לייגן דעם עקאָנאָמישן פונדאמענט, וואָס קאָמוניזם פאָדערט.... קאָמוניזם איז די סאָוועטישע מאכט פּלוס די עלעקטריפיצירונג פון דעם גאנצן לאנד. אָן דעם וועלן מיר פארבלייבן א לאנד פון קליינע פּויערים־ווירטשאפטן, און דאָס מוזן מיר גאנץ קלאָר פארשטיין."

בשעת אָט־די ווערטער זיינען אַרויסגעזאָגט געוואָרן ביי דעם אַכטן אַל־רוסלענדישן קאָנגרעס, האָבן נאָך אַלץ געפייפט קוילן ביי די ברעגן פון דניעפּער; די קיטשקאַס־בריק איז אויפגעריסן געוואָרן און איז צע־שמעטערט געוואָרן אויף פּיצלעך; אַ דייטשע אָקופּאַציע־אַרמיי איז פּונקט דעמאָלט אַריין אין קיעוו.

און פּונקט אין יענעם מאָמענט, גלייך ווי מען וואָלט זיך גאָר ניט גע־רעכנט מיט דער געפאַר, אין וועלכער מען האָט זיך געפונען, האָט דער אינזשעניר קריזשאַנאָווסקי זיך אויפגעהויבן אויף דער טריבונע אין באָלשאָי טעאַטער אין מאָסקווע און האָט פאָרגעבראַכט די סאַמע פאַנטאַסטישסטע פּלענער:

צוואַנציג עלעקטרישע סטאַנציעס, באַטריבן פון דאַמף און מיט אַ קאַפּאַציטעט פון העכער אַ מיליאָן קילאָוואַט; צען וואַסער־קראַפט סטאַנציעס מיט אַ קאַפּאַציטעט פון העכער 640,000 קילאָוואַט האָבן לויט די דאָזיגע פּלענער געזאָלט אויפגעשטעלט ווערן אין אַ לאַנד, וואו אפילו גאַז־באַלייכטונג איז נאָך געווען אַ גאַנץ זעלטענע זאַך.

דער מענטש האָט מיט גרויס ערנסטקייט פאָרגעשלאָגן אַ פּלאַן צו באַ־דעקן מיט אַ נעץ פון דראָטן אַ פּרימיטיוו לאַנד, וואָס איז געווען אין דער ערשטער קינדער־שטופע פון אינדוסטריאַליזאַציע, וואָס האָט ניט געהאַט קיינע מאַטעריעלע רעסורסן און האָט זיך געצאַפּלט אין די ווייען פון בירגער־קריג. די איראָניזירנדיגע אויסלענדישע קאָרעספּאָנדענטן האָבן זיין רעדע באַצייכנט מיט דעם נאָמען „עלעקטראָפיקציע".

אין באַצוג צו דעם פּלאַן וועגן עלעקטריפיקאַציע האָט סטאַלין אַזוי גע־שריבן צו לענינען אין מערץ, 1921:

„איך שלאָג פאָר:

„1) אַז קיין מינוט זאָל מער ניט פאַרלאָרן ווערן אויף רייד וועגן דעם פּלאַן;

„2) אַז אַ פּראַקטישער אָנהויב זאָל באַלד געמאַכט ווערן;

„3) און אַז צום ווייניגסטן אַ דריטל פון אַלץ, וואָס מיר אונטער־נעמען, זאָל זיין אונטערוואָרפן דער דורכפירונג פון אָט־דעם אָנהויב."

אַן אָנהויב איז געמאַכט געוואָרן אויף דעם דניעפּער. די אינסטרומענטן פון סאָוועטישע ערד־מעסטער האָבן פאַרביטן די דייטשע קאַנאָנען. דער פּלאַן האָט זיך אָנגעהויבן. די מעגלעכקייטן זיינען געוואַקסן וואָס ווייטער דער פּלאַן איז פאַרגרעסערט געוואָרן. אין אָנהויב האָט מען פאַראויסגעזען אַ סיסטעם עלעקטראָ־סטאַנציעס פון 350,000 פערד־קראַפט. שפּעטער האָט מען שוין איינגעזען, אַז עס איז מעגלעך צו האָבן 810,000 פערד־קראַפט.

פעלזן זיינען צעשמעטערט געוואָרן; מען האָט אויסגעלייגט רעלסן אין די בערג; אַ שטאָלענע אַרמיי פון הויב־מאַשינען, עקסקאַוואַטאָרס און מאַ־שינען צו בויערן האָבן אַטאַקירט און באַזיגט און איינגעשפּאַנט אַ ריזיגע

מאַסע וואַסער, וואָס באַוועגט זיך מיט אַ שנעלקייט פון 3,000 קובישע מעטער אַ סעקונדע. פּויערים, יונגע און אַלטע, האָבן זיך אַ וואָרף געטאָן דורכצופירן די נויטיגע אַרבעטן. עס זיינען אויסגעגראָבן געוואָרן ריזיגע גרובן. בעטאָן (קאָנקריט) איז געגאָסן געוואָרן שטראָמענווייז. מר. טאָמסאָן, דער אַמעריקאַנער ספּעציאַליסט, באַריכטעט:

„איך האָב געזען ווי מען האָט געגאָסן בעטאָן אין פאַרשיידענע טיילן פון דער וועלט און עס איז ניט דאָס ערשטע מאָל, וואָס מיר קומט אויס צו קוקן אויף אַ מבול פון בעטאָן, נאָר וואָס עס איז מערקווירדיגער פון אַלץ איז וואָס דער מבול האַלט אָן מיט דער זעלבער קראַפט און וואָס אַלע ווי איינער זיינען דורכגעדרונגען מיט באַגייסטערונג און מיט ענערגיע, און אַלע זיינען אַריינגעצויגן אין דער אויפגאַבע צו גיין פאָראויס מיט אימפּעט.”

ביים דניעפּראָסטראָי איז געשאַפן געוואָרן אַ נייער וועלט־רעקאָרד פון גיסן בעטאָן.

אַרום 20 מינוט נאָך פינף פאַרנאַכט דעם 28טן מערץ, 1932, איז אַריינגעגאָסן געוואָרן דער לעצטער עמער בעטאָן, און די דאַמבע איז געווען פאַרענדיגט פריער פון דער באַשטימטער צייט. פעלזן, וואַסער־פאַלן און ברעגן זיינען לאַנגזאַם פאַרפלייצט געוואָרן. פינף און נייַנציג קילאָמעטער פון קאַכעדיגע וואַסער־פאַלן זיינען געוואָרן אַ שטראָם, וואָס איז פּאַסיג פאַר שיף־פאַרקער. דער טייך איז באַזיגט געוואָרן און דאָס וואַסער האָט זיך אויפגעהויבן צו דער הויך פון אַ זעקס־שטאָקיג הויז און האָט זיך אויסגעשפּרייט אין אַ ריזיגן לעיק, וואָס האָט זיך געצויגן ווייט און גלאַט. גרויסע שיפן, וואָס זיינען אויפגעהויבן געוואָרן דורך גיגאַנטישע „שלעסער” (וואַסער־קאַמערן אויף פאַרשיידענע שטופן פון הויכקייט), זיינען געפאָרן פון ים דורך טיפע און רואיגע וואַסערן אַרויף־צו און ווייט אין סאַמע האַרץ פון די סטעפּעס.

דאָס קאָכעניש איז איצט באַהאַלטן, מיט קיין אויג ניט צו זען. די וואַסערן פון די טיפע און רואיגע באַסיינען ווערן אַריינגעצויגן אין די רערן פון ניין טורבינען, וואָס ליגן באַהאַלטן אין בעטאָן ווי מאָנסטערהאַפטע און פאַרגליווערטע שלאַנגען. אַ מאַסע וואַסער לויפט־דורך דורך אַ קיילעכדיגן קאָרידאָר, וואָס איז זיבן יאַרד אין דער ברייט, און שלאָגט זיך אָפּ אָן די פליגל פון די טורבינען, פּראָדוצירנדיג אַ טרייב־קראַפט, וואָס איז צוויי מאָל גרעסער פון דער קראַפט, וואָס ווערט פּראָדוצירט ביים ניאַגאַראַ־וואַסער־פאַל. עס איז געשען אַ נס. די קאָכעדיגקייט פון די פריערדיגע וואַסערפאַלן גייט דורך אומזעבאַר און גערוישלאָז דורך דראָטן, וואָס ציען זיך אין דער הויך, אויף אַראָפּצונעמען אַ לאַסט פון מענטשלעכע פּלייצעס און צו דינען דעם מענטשן אויף טויזנטערליי אופנים.

ביים געזעגענען זיך מיט וועלס'ן האָט לענין אים געזאָגט: „קומט נאָך

אַמאָל קיין רוסלאַנד אין צען יאָר אַרום, און דעמאָלט וועט איר זען, וואָס מיר וועלן האָבן אויפגעטאָן." דאָס איז געווען אין 1920. אין 1932 איז אויפגעשטעלט געוואָרן דער גרעסטער עלעקטרישער גיגאַנט פון אייראָפּע אין דעם לאַנד פון דעם „מוזשיק" און אין דעם לאַנד פון „עקאָנאָמישן כאַאָס".

פּופצן יאָר שפּעטער איז דער פּלאַן שוין געווען דורכגעפירט אויף 150 פּראָצענט. סלופּעס און דראָטן זיינען געוואָרן אַ געוויינלעכער שטריך פון דער סאָוועטישער לאַנדשאַפט. פּאָרט אוועק ווייט צו צפון, און איר וועט טרעפן אַן עלעקטרישע סטאַנציע אין דעם קאָלאַ האַלב-אינזל, וואו די טעמפּעראַטור פאַלט ביז 40 גראַד אונטער נול, און וואו דער פאַרפרוירענער באָדן טעמפּט אָפּ דעם שאַרף פון דעם האַרטסטן שטאָל. אַ צווייטע סטאַנציע געפינט זיך נאָך ווייטער צו צפון, ביי די ברעגן פון דעם אַרקטישן ים.

פּאָרט ווידער צום סאַמע דרום, צו די אַנגעגליטע סטעפּעס פון קאַזאַק־סטאַן, אָדער צו די איינזאַמע בערגלעך און טאָלן פון טאַדזשיקיסטאַן, וואו אַ שווימענדיגער קנויט אין אַ שיסל מיט אויל פלעגט באַנוצט ווערן צו באַ־לויכטן אַ פּרימיטיווע כאַטע, און וואו אַלע אַרבעטן פלעגן זיך ענדיגן, ווען די זון איז אונטערגעגאַנגען. דאָרט שימערירן איצט עלעקטרישע לעמפּלעך אין קאַטעדזשעס, אין פאַרוואָרפענע וואוינונגען, און אין די גאַסן פון דערפער. עלעקטריציטעט איז אַריבערגעשפּרונגען די סטאַדיע פון דעם קעראָסין-לאָמפּ, און אין גוט-באַלויכטענע צימערן לייענען קינדער זייערע ביכער און פאַמיליעס געניסן פון די פּרוכט פון אַ ציוויליזירט לעבן.

עלעקטריציטעט פאַרמאָגט איר ראָמאַנטישקייט און מאַכט מעגלעך פאַר דעם אינזשעניר פריי־צו־לאָזן זיין פאַנטאַזיע. אין אַרמעניע — אין דעם לאַנד פון אַן אוראַלטער קולטור, דאָרט, וואו דער אַראַראַט הויבט צום הימל זיינע שפּיצן, און וואו שוימענדיגע שטראָמען טראָגן זיך מיט אַ דונער באַרג־אַראָפּ צו די אָפּגרונטן — דאָרט ליגט העכער פון דעם טאָל דער גרויסער לעיק סיוואַן. ער איז צוויי קילאָמעטער העכער פון דער פלאַך פון דעם ים. זיינע טיפע וואַסערן, וואָס שפּרייטן זיך אויס אויף אַ שטח פון 1,500 קוואַד־ראַט קילאָמעטער, ווערן געגערט פון זיבן און צוואַנציג קליינע טייכן. מיליאָנען גאַלאָן וואַסער פלעגן אויסגעוועפּט ווערן און פאַרשווינדן אין דער אַנגעגליטער לופט. און נאָך מיליאָנען גאַלאָן וואַסער פלעגן אוועקלויפן אין דעם זאַנגאַ־טייך, אָן וועלכן ניט איז נוצן, בשעת מעגלעכע קופּער־שמעלצערייען, גומי־פאַבריקן, באַוול־פאַבריקן, זייד־פאַבריקן און שטיין־האַקערייען האָבן בלויז געוואַרט אויף דער קראַפט, וואָס זאָל זיי נעמען באַוועגן, און פעלדער, וואָס קאָנען געבן גרויסע גערעטענישן, האָבן בלויז געוואַרט אויף דעם וואַסער, וואָס זאָל זיי אָנטרינקען.

אין אַ בריוו צו די קאָמוניסטן פון טראַנסקאַווקאַז אין אַפּריל, 1921, האָט לענין אָנגעוויזן, אַז עס איז נויטיג „אָנצוהייבן גרויסע אַרבעטן פאַר עלעקטריפיקאַציע און באַוואַסערונג". אַרום 1936 האָבן די וואַסער־סטאַנציעס

אין אַרמעניע אַרויסגעגעבן יערלעך 141 מיליאָן קילאָוואַט־שטונדן ענערגיע. דער לעיק סיוואַן איז איינגעצוימט געוואָרן — איינגעצוימט געוואָרן אַזוי געשיקט און מיט אַזויפיל פאַרשטעלונגס־קראַפט, אַז וואָס מער עס וועלן וואַקסן די אינדוסטריען, אַלץ מער קראַפט וועט דער לעיק צושטעלן. די וואַסערן, וואָס פאַלן אַראָפּ אויף 1,000 מעטער, ווערן אונטערגעכאַפּט ביי יעדן באַזונדער שטאַפּל און ווערן געצוואונגען צו דרייען די טורבינען, וואָס שטעלן־צו די נויטיגע קראַפט. די איבערגעבליבענע וואַסערן ווערן אויסגע־שפּרייט דורך אַ נעץ פון קאַנאַלן און באַוואַסערן ווייגערטנער, סעדער און באַוול־פעלדער.

די צוקונפטיגע באַדערפעניש פון די וואַקסנדיקע אינדוסטריען ווערט באַזאָרגט דורך אַ געשיקטער אויסרעכענונג. אַ טונעל שניידט דורך דעם באַרג און צוזאַמען מיט דעם זאַנגאַ־טייך העלפט דער טונעל אָפּציען און פאַר־נוצן גרויסע מאַסן וואַסער פון דעם לעיק, וואָס זיין הויך פאַלט פון יאָר צו יאָר. אין פופציק יאָר צייט וועט די הויך פון דעם לעיק זיך אַראָפּלאָזן אויף 50 מעטער, נאָר פונדעסטוועגן וועט די פאַראַנענע קראַפט ווערן גרעסער, ווייל וויניגער וואַסער וועט זיך אויסוועפּן. מען וועט קאָנען אויסנוצן אַ גרעסערע מאַסע וואַסער פון די זיבן און צוואַנציק אַריינשטראָמענדיקע טייכן.

איצט הערט מען מער ניט קיין געשיכטע פון פאַרפאָלגונגען און פון אָרעמקייט אין דעם לאַנד פון „אַרמענישע גרוילטאַטן". ווי דורך אַ נס איז געקומען די צייט, אויף וועלכער עס האָט אַרויסגעקוקט וויליאַם יוארט גלאַד־סטאָן. אַרמעניע איז פריי און מאַכט פאָרשריט. אַרמעניע פאַרמאָגט איר אייגענעם באַוול, באַאַרבעט אין די אייגענע טעקסטיל־פאַבריקן, וואָס ווערן באַ־טריבן פון איר אייגענער קראַפט; זי פּראָדוצירט יערלעך 15 מיליאָן קאַגען פרוכט פון אירע אייגענע סעדער, און זי באַטרייבט מיט עלעקטריק איר קעז־פּראָדוקציע אין אירע אייגענע פאַבריקן אין די בערג.

ווען ע. אַבראַמיאַן האָט געשריבן: „איך האָב פאַרלאָרן מיינע עלטערן אין דער צייט פון דער אימפּעריאַליסטישער מלחמה און איך בין איבער־געבליבן אַ יתומה, אויף וועלכער קיינער האָט זיך ניט אַרומגעקוקט. איידער די סאָוועטן־מאַכט איז עטאַבלירט געוואָרן, זיינען אין אַרמעניע געווען 50,000 אַזעלכע אָפּדאַכלאָזע קינדער. די סאָוועטן־מלוכה איז צו אונז געוואָרן אַ מוטער. זי האָט אונז באַשיצט פון אונזערע פריעסטע יאָרן. זי האָט אויף אונז אַכטונג געגעבן און אונז באַזאָרגט מיט אַ דערציאונג" — ווען זי האָט דאָס געשריבן, האָט זי דערציילט די געשיכטע פון דעם נייעם לעבן פון אַרמעניע, וואָס ווערט איצט באַדינט אויך פון זייער אייגענעם לעיק סיוואַן.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד מוז זיך פאַרלאָזן מערסטנס אויף זיינע טייכן צו קריגן די קראַפט, וואָס זיינע אינדוסטריען פאָדערן. די רוסישע טייכן, וואָס זיינען צווישן די גרעסטע אין דער וועלט און וואָס האָבן אין די צאַרישע צייטן באַוועגט די שטיינער פון אַ דאָרפישער מיל, באַטרייבן איצט מעכטיגע

עלעקטראָ־סטאַנציעס. די גאַנצע קראַפט פון אַלע צאַרישע הידראָ־עלעקטרישע סטאַנציעס האָט באַטראָפן וויינציגער, ווי די פּראָדוציר־מעגלעכקייט פון איין איינציגער טורבינע אין דער דניעפּער־סטאַנציע.

די פּלענער פאַר נייע טייך־פּראָיעקטן זיינען פּשוט גיגאַנטיש און איבער־שטייגן אַלע פּראָיעקטן, וואָס מען האָט אונטערגענומען, אָדער וועגן וועלכע מ'האָט געחלום'ט אין אַנדערע לענדער.

איצט זיינען אַלע פאַראינטערעסירט אין דעם וואָלגאַ־פּראָיעקט. דער גרעסטער טייך אין אייראָפּע וועט אין זיין גאַנצן לענג איינגעצוימט ווערן. ריזיגע דאַמבעס וועלן פאַרקלאַמערן די וואָלגאַ און די טייכן, וואָס גיסן זיך אריין אין איר. עס וועלן ווערן טיפער די קאַנאַלן און עס וועלן דורך דעם באַטריבן ווערן אַכט הידראָ־עלעקטרישע סטאַנציעס אויף דער וואָלגאַ, זעקס אויף דעם טייך קאַמאַ, וואָס ברענגט די וואַסערן פון מערב־אוראַל, און וואָס גיסט זיך אריין אין דער וואָלגאַ לעבן קאַזאַן; עס וועלן אויפגעבויט ווערן דריי סטאַנציעס אויף דעם אָקאַ־טייך און נאָך דריי סטאַנציעס אויף דעם קאַנאַל, וואָס וועט פאַראייניגן די וואָלגאַ מיט דעם דאָן, און וואָס וועט מאַכן מעגלעך פאַר שיפן צו גיין פון מאָסקווע דורך דעם שוואַרצן ים צו דעם אַטלאַנטיק.

צוויי סטאַנציעס ווערן איצט פאַרענדיגט צו צפון פון מאָסקווע לעבן אוגליטש און ריבינסק. און די איוואַנקאָוואָ־סטאַנציע איז שוין פאַרענדיגט. מען האָט שוין אָנגעהויבן בויען די קויבישעוו־סטאַנציע, וואָס וועט זיין די גרעסטע אין דער גאַנצער וועלט.

ווען דער גאַנצער פּלאַן וועט פאַרענדיגט ווערן, וועלן אי פאַרפּלייצונגען אי טריקענישן זיין אַ זאַך פון דער פאַרגאַנגענהייט; נאָך ניט־באַרירט לאַנד און מדבר־געגנטן וועלן אויפבליען מיט פעטע גערעטענישן; ים־שיפן וועלן זיך הויבן פון פלאַך צו פלאַך דורך גיגאַנטישע בעטאָנענע קאַסטנס און וועלן דורכשווימען דורך באַוול־פעלדער איבער אַ מעכטיגן אינלענדישן וואַסער־וועג, וואָס וועט זיין פאַרבונדן מיט אייזנבאַנען, מיט דעם ים און מיט טראַנספּאָרט־ליניעס פון אַנדערע טייכן.

נאָך מער גראַנדיעזע פּלענער ווערן אויסגעאַרבעט אויף אויסצונוצן די טייכן און די לעיקס פון מזרח־סיביר, וואו די אַנגאַראַ, דער יעניסעי און אַנדערע ריזיג־גרויסע טייכן יאָגן זיך פון הויכע בערג אַראָפּ איבער שטיינער־דיגן באָדן. אינזשענירן רעדן איצט אין טערמינען פון מעגלעכע 100,000 מיליאָן קילאָוואַט־שטונדן.

אַ דאַנק דער עקזיסטענץ פון אַ סאָציאַליסטישער אָרגאַניזאַציע גייט־צו די עלעקטריפיקאַציע אַ סך לייכטער. אַ סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט קאָן אויסקלייבן די בעסטע און מער צוגעפּאַסטע פּלעצער פאַר די עלעקטרישע סטאַנציעס. מען דאַרף ניט האָבן קיין מורא פאַר אימיצנס רעכט פון פּריוואַטן באַזיץ. מען קאָן קאָנצענטרירן קאַפּיטאַלע אינוועסטירונגען אויף גיגאַנטישע

קראַפּט־סטאַנציעס און שפּאָרן זייער אַ סך אַ דאַנק אָט־דעם גרויסן פאַרנעם. עס ווערן געשאַפן גאַנצע סיסטעמען פון פאַרבונדענע קראַפט־סטאַנציעס. אַזוי, למשל, שטייט די מאָסקווער סיסטעם שוין אפילו איצט — ניט זייענדיג נאָך פאַרבונדן מיט אַנדערע סיסטעמען, מיט וועלכע זי וועט שפּעטער האָבן פאַרבינדונגען — אויף דעם ערשטן פּלאַץ אין אייראָפּע אין דער אויס־אַרבעטונג פון קראַפט און טיילט מיט ניו יאָרק דעם ערשטן פּלאַץ אין דער וועלט אין באַצוג צו דער אויסאַרבעטונג פון היץ און טרייב־קראַפט.

5. שטאָלענע פונדאַמענטן

אַ ציוויליזירט לעבן פאָדערט אַ סך מעטאַל. אין אַ גוט־איינגעאָרדנטער שטוב איז דאָ אַ סך אייזן, שטאָל, קופּער און אַ גאַנץ צעטל אַנדערע מעטאַלן. עס זיינען דאָ די אייזערנע אויוונס אין די קיכן און די שטאָלענע פּרענטעס אין די קאַמינען און די אויפנאַם־צימערן. עס זיינען דאָ אייזערנע לאָפּעטקעס, עמערלעך, פאַנען, וואַקוּאום־רייניגער, פּיאַנאָס און ניי־מאַשינען. אויף אַן אומדירעקטן אופן איז די נאָכפראַגע אויף מעטאַל נאָך גרעסער. די קליידער, וואָס מיר טראָגן, זיינען געוועבט געוואָרן אויף שטאָלענע שפּינדלען, וואָס זיינען באַטריבן געוואָרן פון שטאָלענע מאַשינען און זיינען טראַנספּאָרטירט געוואָרן דורך שטאָלענע לאָקאָמאָטיוון איבער שטאָלענע רעלסן. מאַכט אַ סך־הכל פון אַלע היימען, און איר וועט באַקומען אַ בילד פון דעם, וויפיל מעטאַל עס פאָדערט זיך.

לויט דעם סכום מעטאַל, וואָס אַ לאַנד פּראָדוצירט, קאָן מען גאַנץ גענוי באַשטימען דעם גראַד פון ציוויליזאַציע, וואָס אָט־דאָס לאַנד האָט דערגרייכט. אויב אין צאַרישן רוסלאַנד איז פאַרברויכט געוואָרן אַ נישטיגער סכום שטאָל און פּראָדוצירט איז געוואָרן אין לאַנד גופא נאָר אַ טייל פון דעם, קאָנען מיר מיט זיכערקייט מאַכן דעם אויספיר, אַז די היימען פון אירע 160 מיליאָן אונטערטאַנען זיינען געווען גאַנץ ווייניג ציוויליזירט, ווי די ווירקלעכקייט האָט עס טאַקע געוויזן.

נעמענדיג אין אַנבאַטראַכט די ריזיגע גרויס פון דער טעריטאָריע פון צאַרישן רוסלאַנד, זעט מען, אַז איר אייזן־ און שטאָל־אינדוסטריע איז געווען לעכערלעך קליין. ווי קליין אָט־די פּראָדוקציע איז געווען אין פאַרגלייך מיט דעם היינט, קאָן מען זען פון דעם, וואָס מיט אַן אויסנאַם פון בלויז דריי און אַ האַלב פּראָצענט ווערט די גאַנצע סאָוועטישע מעטאַל־פּראָדוקציע איצט באַזאָרגט דורך נייע, אָדער פולשטענדיג איבערגעבויטע פאַבריקן.

נאָך אַ זאַך: די אינדוסטריע איז געווען קאָנצענטרירט אין איינעם אָדער צוויי פּלעצער, אָנשטאָט צו ווערן אויף אַ געזונטן אופן אויסגעשפּרייט איבער דער לענג און ברייט פון לאַנד, ווי עס איז איצט דער פאַל. רוסלאַנד איז אינגאַנצן געווען אָפּהענגיג פון די שמעלצערייען אין דרום. די דיסטריקטן

אין דאָנבאַס אוןביים דניעפּער האָבן צוגעשטעלט נאָענט צו דריי־פערטל פון רוסלאַנד'ס רוי־אייזן. וואָס וואָלט פּאַסירט ווען דער דאָנבאַס ווערט פאַרכאַפּט פון ענגלאַנד, אָדער פון דייטשלאַנד?

דער אַנדערער צענטער, אין די אוראַל־בערג, וואָס האָט צוגעשטעלט דאָס איבעריגע פערטל פון רוסישן אייזן, האָט אין אַלטערטום באַזאָרגט מיט מעטאַלן דעם גרעסטן טייל פון אייראָפּע. די אייזן־אינדוסטריע אין אוראַל איז געבליבן, אָבער זי האָט געאַרבעט מיט דער טעכניק פון אַכצענטן יאָרהונדערט. עס האָט דאָרט געהערשט אַ פעאָדאַלע אַטמאָספערע. די שמידערייען זיינען געווען ניט מער ווי שפּילצייג. די קאַפּיטאַליסטישע אינדוסטריע אין דאָנבאַס האָט ווייט אַריבערגעיאָגט און אויסגעקאָנקורירט די פעאָדאַלע אינדוסטריע אין אוראַל. אָבער אַפילו דער קאַפּיטאַליסטישער דאָנבאַס איז אונטערן צאַרישן רעזשים געווען אַזוי צוריקגעשטאַנען אין פאַרגלייך מיט די סאָוועטישע דערגרייכונגען, אַז דריי איצטיגע זאַוואָדן פּראָדוצירן מער רוי־אייזן ווי אַלע זיבן און אַכציג צאַרישע שמעלצערייען צוזאַמענגענומען.

אָט־די געפערלעכע קאָנצענטראַציע פון דער אינדוסטריע איז בשום אופן ניט געווען קיין רעזולטאַט פון דעם, וואָס עס האָט אויסגעפעלט רוי־מאַטעריאַלן אין אַנדערע געגנטן.

די סאָוועטישע געאָלאָגן האָבן שנעל אַנטדעקט און פאַרצייכנט אויף מאַפּעס נייע קוואַלן פון רוי־מאַטעריאַלן און האָבן צוגעגרייט דעם וועג פאַר דער פאַרכאַפּנדיגער געשיכטע פון ענדערן די מאַפּע פון דער אינדוסטריע און פון דער באַפעלקערונג.

אין דעם אַטלאַס פון דער לאַנדאַנער „טאַימס" קאָנט איר איבערלייענען מיט קליינעם שריפט דעם נאָמען מאַגניטנאַיאַ (דער מאַגנעט־באַרג), וואָס ליגט 617 מעטער העכער פון דער פלאַך פון דעם ים און צום סאַמע דרום'דיגן טייל פון די אוראַל־בערג. אויף דעם רעכטן ברעג פון אַ קליינעם טייך, וואָס לויפט ביי דער זייט פון באַרג, ליגט דאָס קאָזאַקישע דערפל מאַגניטנאַיאַ.

אין 1929 האָבן הינטערן דאָרף זיך געשפּרייט באַבלימלטע לאָנקעס, איבער וועלכע עס האָבן פריי געבלאָזן די ווינטן. טשערעדעס פי האָבן זיך געפּאַשעט ביי די זייטן פון דעם אַטאַך־באַרג. היינט־צו־טאָג הודזשעט דער גרעסטער שטאָל־צענטער אין דער וועלט דאָרט, וואו די בהמות האָבן זיך פריער געפּאַשעט. דער אַטאַך־באַרג איז איין ריזיגע שטיק אייזן־אַרץ, וואָס באַשטייט פון 63 פּראָצענט אייזן, און וואָס וועגט 300 מיליאָן טאָן. דער מאַגנעט־באַרג גיט דעם שטאָל־צענטער דעם פּאַסיגן נאָמען מאַגניטאָגאָרסק.

אַ שטח פון 54 קוואַדראַט קילאָמעטער איז אויסגעקליבן געוואָרן פאַר אויפבויען מאַגניטאָגאָרסק. פינף קוואַדראַט קילאָמעטער זיינען באַשטימט געוואָרן פאַר דעם מעטאַלורגישן זאַוואָד.

אַרבעטער פון פינף און דרייסיג נאַציאָנאַליטעטן זיינען זיך צוזאַמענגעקומען און האָבן אויפגעשטעלט באַראַקן פאַר זיך, אַ ישוב פאַר אויס־

לענדישע ספּעציאַליסטן, קאָאָפּעראַטיווע קראָמען, רעסטאָראַנען, שפּיטאָלן, „נוירסעריס", קלובן און אַ טעאַטער; אַ שטאָל־בעטאָנענע דאַמבע איז אַריבער־געוואָרפן געוואָרן איבער דעם קליינעם טייך און עס איז געמאַכט געוואָרן אַ לעיק פון 13½ קוואַדראַט קילאָמעטער. די אַרבעט איז געטאָן געוואָרן ווינטער־צייט מיט עטוואָס אָנגעוואָרעמטן בעטאָן. דאָס איז געווען דער ערשטער עקספּערימענט פון דעם סאָרט אין דער וועלט.

מען האָט דאָרט אויפגעבויט עראָפּלאַן־פּעלדער; מען האָט צוגעפירט באַנען; מען האָט אויסגעלייגט וועגן; טראַקטאָרס, טראָקס און אויטאָ־מאָבילן האָבן זיך דורכגעשטופּט אַ וועג צווישן קאַראַוואַנען פערד און קעמלען, וואָס האָבן פאַרפּלייצט די נייע וועגן. יאָרהונדערטער זיינען אַריינגעפּרעסט געוואָרן אין חדשים.

זעכציג טויזנט אַרבעטער האָבן זיך דאָ באַזעצט און האָבן אויפגעבויט צוויי עלעקטרישע סטאַנציעס, אַ זעג־מיל, אַ האָלץ־פאַבריק, אַ שמידעריי און אַ מאַשין־שאַפּ. די אַטאַקע אויף דעם באַרג האָט זיך אָנגעהויבן. מען האָט זיך אַריינגעשניטן 30 פוס טיף, כדי אַרויסצובאַקומען דאָס אייזן.

עס זיינען אויפגעשטעלט געוואָרן מוראַ'דיג־גרויסע געביידעס: די ריזיגע געביידע, וואו עס ווערן געבראָכן די שטיינער, וואָס אַנטהאַלטן אייזן־אַרץ; די ריזיגע ווענט פון דער קראַפט־סטאַנציע, גרופּן קוילן־אויוונס און שמעלץ־אויוונס, וואָס הויבן זיך צו אַ הויך פון 130 פוס.

די שמעלץ־אויוונס פון מאַגניטאָגאָרסק שטעלן מיט זיך פאָר די מעכ־טיגסטע באַטאַרייע אין דער גאַנצער וועלט. די אָפענע שמעלץ־אויוונס זיינען די גרעסטע אין דער וועלט.

כעמישע פאַבריקן זיינען אויפגעבויט געוואָרן אויף אויסצונוצן די כעמישע ביי־פּראָדוקטן פון די קוילן־אויוונס: בענזאָל, אַמאָניע, קוילן־סמאָלע און באַמיסטיגונג.

די שטאָט אַליין איז אויסגעפּלאַנירט געוואָרן מיט גרויס זאָרג. סאָוועטישע פאַבריקן גיבן אַרויס ניט נאָר שטאָל, נאָר אויך נייע מענטשן. עס זיינען אויפגעבויט געוואָרן זיבעצן גרויסע בלאָקס מיט וואוינונגען. יעדער בלאָק האָט זיין אייגענע דעפּאַרטמענט־סטאָר, שול, רעסטאָראַן און „נוירסערי". יעדער אַפּאַרטמענט־הויז האָט אייגענע וואַנעס, וואַסער־ליי טונג, עלעקטרישע באַלויכטונג, גאַז און צענטראַלע באַהייצונג.

אין 1934 האָט מאַגניטאָגאָרסק שוין אַרויסגעגעבן 10 מיליאָן טאָן אייזן. צו 1937 איז אָט־די פּראָדוקציע שוין אויסגעוואַקסן צו 14½ מיליאָן טאָן; די פּראָדוקציע פון שטאָל איז פאַרגרעסערט געוואָרן פון 9½ צו העכער 17½ מיליאָן טאָן; און די פּראָדוקציע פון געראָלטן מעטאַל איז פאַרגרעסערט געוואָרן פון 9 ביז 13 מיליאָן טאָן.

און איצט לאָמיר אַ קוק־טאָן אויף נאָך אַן אונטערנעמונג פון אַ גרויסן פאַרנעם און גרויסער פאַנטאַזיע.

ווי צוויי גרויסע פעסטונגען פון אינדוסטריעלער מאַכט אין די צענטראַלע טיילן פון סאָוועטן־פאַרבאַנד שטייען די אייזן־גרובן פון די אוראַל־בערג און די קוילן־געביטן פון קוזנעץ, וואָס זיינען ווייטער צו מזרח צו. צווישן זיי ליגט אַ מהלך פון צוויי טויזנט קילאָמעטער, נאָר ניט געקוקט אויף דעם זיינען זייערע אינטערעסן געגנזייטיג. דער מאַגנעט־באַרג שטעלט צו דעם בעסטן אייזן־אַרץ און קוזנעץ באַזאָרגט די בעסטע סאָרטן קוילן. פאָרן דער־פאַר די קוילן פון קוזנעץ קיין מאַגניטאָגאָרסק און מאַגניטאָגאָרסקער אַרץ פאָרט קיין קוזנעץ. שמעלצערייען געפינען זיך איןביידע פונקטן. די טראָקס זיינען שטענדיג אָנגעלאָדן און די צוויי אונטערנעמונגען באַדינען איינע די צווייטע. אַ חוץ דעם ווערן שנעל געמאַכט געאָלאָגישע אויספאָרשונגען אויף צו געפינען לאָקאַלע זאַפּאַסן פון באַהייצונג און פון אַרץ, כדי צו מינימיזירן די נויטווענדיגקייט פון דער ווייטער טראַנספּאָרטאַציע.

די פּראָדוקציע פון יעדער איינער פון די צוויי אונטערנעמונגען איז קאָלאָסאַל גרויס. נאָך אין 1936 האָבן ביידע זאַוואָדן צוזאַמען פּראָדוצירט צוויי און אַ האַלב מאָל אַזוי פיל רוי־אייזן ווי יאַפּאַן. יעדע פון די אונטער־נעמונגען ווערט אַ צענטער פון אַ קרעפטיגער באַפעלקערונג.

אַ נייע אינדוסטריעלע וועלט איז געבוירן געוואָרן אין די צענטראַלע געביטן אַרום די זאַפּאַסן פון קוילן און אייזן. און די אַלטע וועלט פון דאָנבאַס איז אויף דאָס ניי יונג געוואָרן. נייע שמעלץ־אויוונס און אויוונס מיט אָפענע פייערן פאַרנעמען דעם פּלאַץ פון די אַלטפרענקישע און אָפּגעטראָגענע צאַרישע שמעלץ־אויוונס. דאָס אייזן־אַרץ פון קריוואָי ראָג אין אוקראַינע און די קוילן פון דאָנבאַס ווערן צוזאַמענגעבונדן, פּונקט ווי מאַגניטאָגאָרסק איז פאַר־בונדן געוואָרן מיט קוזנעץ. אין ביידע פּלעצער זיינען דאָ שמעלץ־אויוונס, און די טראָקס, וואָס פאָרן פון איין פּלאַץ צום צווייטן, אַרבעטן שטענדיג אין אַ פולער מאָס און פאָרן קיינמאָל ניט ליידיג.

און ניט געקוקט דערויף, ליגט מען שוין אויס פּלענער פאַר נאָך אַ נייער וועלט מיט אַ ווייטערדיגער פאַנאַנדערשפּרייטונג פון דער אינדוסטריע איבער פאַרשיידענע געגנטן. אַ באַזע פון אייזן און שטאָל וועט אויפגעשטעלט ווערן אין ווייטן מזרח מיט אַן אייגענעם ציקל פון מעטאַלורגישער פּראָדוקציע, וואָס וועט באַזאָרגן אַלע באַדערפענישן פון דער לאָקאַלער מאַשין־בוי־אינדוסטריע. די מזרח־דיסטריקטן וועלן דאַרפן באַזאָרגן פון 28 ביז 35 פּראָצענט פון דער גאַנצער פּראָדוקציע אין לאַנד.*)

*) אַ חוץ דעם ווערט איצט געלאָזט אין גאַנג די ערשטע סעקציע פון די שטאָל־זאַוואָדן אין נאָוואָ-טאַגיל אין די אוראַל-בערג. דאָ וועט פּראָדוצירט ווערן נאָך צו פיר קילאָגראַם אייזן אויף יעדן איינוואוינער פון סאָוועטן-פאַרבאַנד. ביי פולער קאַפּאַציטעט וועט דאָ פּראָדוצירט ווערן יערלעך 1,900,000 טאָן אייזן, ביז 2,000,000 טאָן שטאָל און 1,500,000 טאָן געראָלטן מעטאַל. באַזאָרגנדיג מיט אייזן און שטאָל די אוראַלער מאַשין-פאַבריקן און וואַגאָן-בויאונגען, וואָס געפינען זיך ניט ווייט אַוועק, וועט מעגלעך ווערן צו באַגיין זיך אָן טראַנספּאָרט און געבן די באַנען אַ מעגלעכקייט צו פירן אַנדער פראַכט.

צו 1942 וועט די פּראָדוקציע פון רוי־אייזן זיין אַנדערהאַלבן מאָל אַזוי גרויס ווי אין 1937; שטאָל וועט פּראָדוצירט ווערן מיט 56 פּראָצענט מער; געראָלטער מעטאַל — 62 פּראָצענט מער, און די גאָר הויכע סאָרטן געראָלטן מעטאַל — צוויי מאָל אַזוי פיל.

שאַפט זיך אַליין אַ בילד פון דעם, וואָס דאָס אַלץ מיינט. די פּראָדוקציע פון שטאָל, למשל, וועט פאַרגרעסערט ווערן אויף 56 פּראָצענט. יעדער פּראָצענט פאַרגרעסערונג פון געראָלטן שטאָל וועט פּראָדוצירן גענוג שווערע רעלסן אויף אויסצולייגן אַן אייזנבאַן־וועג 500 מייל לאַנג. די פאַרגרעסערונג אין דעם סכום שטאָל אין 1942 אין פאַרגלייך מיט דעם, וואָס עס איז פּראָדוצירט געוואָרן אין 1937, וואָלט געקאָנט באַזאָרגן גענוג שטאָלענע רעלסן אויף אַרומצוגאַרטלען דעם גאַנצן ערד־קיילעך ביים עקוואַטאָר.

איך האָב ביז איצט גערעדט בלויז וועגן אייזן און שטאָל. דאָס זעלבע איז אויך אמת אין באַצוג צו אַנדערע מעטאַלן. דער פּריבאַלכאַשסקי קאָמבינאַט ווערט פּלאַנירט מיט דער אויסרעכענונג, אַז ער זאָל פאַרוואַנדלען די קופּער־רעסורסן פון קאַזאַכסטאַן, וואָס שפּרייטן זיך אויס אין דער לענג און אין דער ברייט איבער די זיד־צענטראַלע טיילן פון סאָוועטן־פאַרבאַנד, אין איינער פון די גרעסטע קופּער־אינדוסטריען אין דער גאַנצער וועלט. אין דער זעלבער צייט ווערן געבויט אַלומינום־פאַבריקן לעבן דניעפּער, לעבן לענינגראַד, אין די אוראַל־בערג און אין דער וויטער צפון׳דיגער קאַרעליע.

לאָמיר צולעצט זאָגן עטלעכע ווערטער וועגן גאָלד. גאָלד האָט נאָך אַלץ פאַרן סאָוועטן־פאַרבאַנד אַ ווערט אויסער דער אייגנשאַפט פון דעם מעטאַל גופא, ווייל גאָלד איז אַ מיטל פאַר אויסטויש מיט אַנדערע לענדער, וואָס ביי זיי איז גאָלד זייער טייער. אַזוי, אַז גאָלד איז ניצלעך, און דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרמאָגט אַ סך גאָלד.

אין דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט האָט גאָלד אַ גרויליגע געשיכטע — גרויליג ביים אַרויסבאַקומען דאָס גאָלד און גרויליג ביי די ווייטערדיגע מאַניפּולאַציעס. ווען עס איז געגרינדעט געוואָרן די גאָלד־שטאָט יאָהאַנעסבורג, האָבן די געבירטיגע איינוואוינער זיך אָפּגעזאָגט צו אַרבעטן אונטער דער ערד. בלויז די וואוינונג־שטייערן און אַנדערע צאָלונגען, וואָס האָבן געמוזט געצאָלט ווערן נאָר אין גאָלד, האָבן זיי געטריבן צו גיין אַרבעטן אונטער דער ערד. דער באַרימטער אינזשעניר, דזשאָן האַדזשסאָן, האָט אַרויסגעבראַכט אין אַן אַרטיקל אין „ניו סטעיטסמען״ אין יאָר 1916, אַז פאַר יעדער 60־פונטיגער פּרענטע גאָלד, וואָס מ׳האָט אַרויסבאַקומען פון דעם טויטלעכן קוואַרץ־זאַמד פון יאָהאַנעסבורג, איז איין געבירטיגער געשטאָרבן און פינף אַנדערע זיינען רואינירט געוואָרן אויף דעם גאַנצן לעבן דורך אומגליקספאַלן און דורך קראַנקהייטן. דער אַרטיקל פון מר. האַדזשסאָן האָט געצוואונגען דעם מיניסטער פון מאַינס אָנצונעמען די נויטיגע שריט, און 300,000 לעבנס זיינען געראַטעוועט געוואָרן.

מען האָט געצאָלט העכערע ווערידזשעס, כדי די געבירטיגע זאָלן בלייבן לענגער ביי דער אַרבעט. נאָר אויף די געבירטיגע האָבן די העכערע ווערידזשעס געהאַט אַן אַנדער ווירקונג, ווי אויף די ווייסע מענטשן. די געבירטיגע האָבן געזוכט וואָס גיכער זיך קויפן זייער פרייהייט. דעמאָלט האָט מען איינגעפירט געוועטן און געמבלערייען, און עס האָבן אָנגעהויבן וואַקסן חובות און אַ געהאָרכזאַמע און פּערמאַנענטע אַרבעט־קראַפט איז באַזאָרגט געוואָרן.

מר. האַדזשסאָן האָט אַ סך צו דערציילן וועגן די צאַרישע גאָלד־גרובן, וואו מען האָט דעם 17טן אַפּריל, 1912, צעשאָסן אַ פרידלעכע דעמאָנסטראַציע פון אומבאַוואָפנטע סטרייקערס אין די לענאַ־גאָלד־פעלדער, וואָס זיינען דעמאָלט באַטריבן געוואָרן פון אַן ענגלישער קאָמפּאַניע, וועלכע איז גע־גרינדעט געוואָרן אין יאָר 1908. הונדערט ניינצן מענטשן זיינען דער־הרג׳עט געוואָרן. די הויפּט־אורזאַכן פון דעם סטרייק זיינען געווען די לאַנגע שטונדן און דער נידעריגער לוין, וואָס איז אויך ניט געצאָלט געוואָרן אין צייט. אויסגעבראָכן האָט דער סטרייק דורך דעם, וואָס אין זייער שפּייז האָבן די אַרבעטער געפונען אָפּגעקאָכטע געשלעכט־אָרגאַנען פון פערד. דער גענעראַל־סטרייק, וואָס די לענער שחיטה האָט אַרויסגערופן, האָט געפירט צו אַן אויספאָרשונג מצד דער רעגירונג און די דערמאַנטע שוידערלעכע פאַקטן זיינען ביי דער אונטערזוכונג אַרויסגעבראַכט געוואָרן.

אויב די פּראָדוקציע פון גאָלד האָט פאַראורזאַכט דעם טויט פון טויזנטער, האָבן די מאַניפּולאַציעס מיט גאָלד פאַראורזאַכט דעם טויט פון צענדליגער טויזנטער, ריכטיגער געזאָגט, צענדליגער מיליאָנען. די, וואָס האַלטן דאָס גאָלד, און אויף דעם גרונד פון זייער קאָנטראָל איבערן גאָלד שטעלן זיי אויף פּיראַמידן מיט פּראָצענט־ברענגענדיגע אָבליגאַציעס און בערג מיט חובות, פון וועלכע מען קאָן זיך קיינמאָל ניט אויסצאָלן; די, וואָס שאַפן אָדער פאַרניכטן דאָס געלט פון די מאַסן מיט איין שטריך פון דער פּען, האַלטן ביי זיך אין דער האַנט די עקזיסטענץ פון די מאַסן און דאָס לעבן פון דער אינדוסטריע.

די פּראָדוקציע פון גאָלד אין סאָוועטן־פאַרבאַנד שאַפט אַ העלן קאָנטראַסט צו אָט־דעם צושטאַנד.

גאָלד ווערט אַרויסבאַקומען איבערן גאַנצן סאָוועטן־פאַרבאַנד. אַלטע, פאַרפלייצטע גרובן ווערן ווידער אויסגענוצט און נייע דעפּאָזיטס ווערן אַנט־דעקט. אין דער פאַרוואָרפענער טייגע אין צפון, אין די סטעפּעס פון קאַזאַק־סטאַן, אין די בערג פון פּאַמיר, אין די טאָלן פון צפון־קאַווקאַז און צופוסנס פון די אוראַל־בערג, אָדער אין די בערג פון אַלטאַי — אומעטום געפינט מען גאָלד, און די גאָלד־פּראָדוצירנדיגע געביטן זיינען אַזוי גרויס, ווי די טעריטאָריע פון עטלעכע אייראָפּייאישע לענדער צוזאַמענגענומען. אין דער פּראָדוקציע פון גאָלד אויף דער וועלט פאַרנעמט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איצט דעם צווייטן פּלאַץ.

דאָס זוכן פון גאָלד אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ווערט געפירט מיט נייע מעטאָדן און מיט דער הילף פון נייע איינריכטונגען. אויספאָרשונגס־גרופן, באַוואָפנט מיט עמפּייער עגבער־מאַשינען, מיט קרעלינס, קיסטאָון אָדער סאָליוואַן עגבערס, דרינגען אַריין אין די ווייטסטע ווינקלען פון דעם לאַנד אין אַלע צייטן פון יאָר. די מוסטערן פון אַרץ, וואָס זיי געפינען, שיקן זיי צו די אינסטיטוטן פאַר גאָלד־פאָרשונג פאַר פּינקטלעכן אַנאַליז מיט די סענסיטיווסטע אינסטרומענטן אונטער דער אויפזיכט פון קוואַליפיצירטע וויסנשאַפטסלייט. אַכציג אָנשטאָט די פריערדיגע פינף פּראָצענט פון דער פּראָדוקציע ווערט איצט אַרויסגעקראָגן מיט מעכאַנישע מיטלען. איינער פון די מעטאָדן איז די וואַסער־ביקס, מיט דער הילף פון וועלכער די ערד ווערט באַזייטיגט דורך אַריינשיסן אַ וואַסער־שטראָם אונטער אַ ריזיגן דרוק.

ווען עס ווערט אויפגעדעקט אַ ניי גאָלד־פעלד, דעמאָלט פאַרנעמען וועגן, באַנען און לופט־ליניעס דעם פּלאַץ פון קעמלען, הירשן און פּרימיטיווע שליטנס. דאָס נייע פעלד ווערט פאַרבונדן מיט דער צענטראַלער וועלט פון סאָוועטן־פאַרבאַנד. מאַשינען, וואָס זיינען באַטריבן פון עלעקטריציטעט, אָדער דאַמף, און וואָס זיינען אָפט פון קאָלאָסאַלער גרויס, העלפן די אַרבעטער, וועלכע זיינען אָרגאַניזירט לויט סאָציאַליסטישע פּרינציפּן. די דערפאַרונג פון די עלטערע גאָלד־גרעבער איז אַ הילף פאַר די אינגערע אַרבעטער, און די באַדינגונגען, אין וועלכע ביידע לעבן, זיינען אין גאַנצן אַנדערש פון די באַדינגונגען אין די לענאַ־גאָלד־פעלדער. די אַמאָליגע לעכער אין דער ערד און די הילצערנע חורבות זיינען פאַרביטן געוואָרן אויף אָנשטענדיגע הייזער. עס זיינען געעפנט געוואָרן גוט־אויסגעשטאַטעטע קראָמען און רעסטאָראַנען. עס זיינען אויפגעבויט געוואָרן שולן און עס דערשיינען צייטונגען. הונדערט און זיבן טויזנט שילער גייען אין די 576 שולן אין די גאָלד־פעלדער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. דאָס זאָרגן פאַרן קינד פון דעם גאָלד־גרעבער איז איינע פון די וויכטיגסטע אויפגאַבן.

נאָך בעסער פון דעם מעטאָד פון אַרויסבאַקומען דאָס גאָלד איז דער סאָוועטישער אופן פון באַנוצן דאָס גאָלד, ווען מען האָט עס שוין אַרויסגעקראָגן.

אויבן־אויף קאָן עס אויסקוקן אומפאַרשטענדלעך פאַרוואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד זאָל מאַכן אַזאַ אָנשטרענגונג אַרויסצוגראָבן פון דער ערד אָט־דעם בלישטשענדיגן, געלן מעטאַל, וואָס איז אַזויפיל יאָרן באַנוצט געוואָרן אויף צו פאַרשקלאַפן די מענטשהייט. מיר מוזן אָבער געדענקען, אַז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז נאָך אַלץ אַרומגערינגלט מיט אַ קאַפּיטאַליסטישער וועלט, און אין אָט־דער וועלט האָט גאָלד אַ ווערט אין דעם קאַמף פאַר עקאָנאָמישער זעלבסטשטענדיגקייט. פאַר גאָלד קאָן מען קריגן די סאַמע מאָדערנסטע מאַשינען, איינריכטונגען און טעכנישע דערפינדונגען. גאָלד מאַכט

מעגלעך צו פארשטארקן די שויץ־קראפט פון דעם לאנד. גאָלד קומט זייער גוט צונוץ אין אויסלאנד.

גאָלד ווערט אָבער באנוצט אלס געלט בלויז פאר דעם איינקויף אין אויסלאנד. אינעווייניג אין סאָוועטן־פארבאנד איז גאָלד ניט קיין באזע פון געלט. דער סאָוועטן־פארבאנד נוצט מיט דערפאָלג א רעגולירטע געלט־סיסטעם, וואָס האָט ניט קיין שייכות צו אויסלענדישע געלט־בירזשעס. די ענדערונגען אין דעם סכום געלט אין לאנד האָבן ניט קיין באמערקבארן איינפלוס אויף די פרייזן פון ארטיקלען, אָדער באדינונג. די פרייזן אויף געברויך־ארטיקלען זיינען פעסטגעשטעלטע, פונקט ווי די פרייזן פאר גאז און פאר שטאָטישן וואסער זיינען פעסטגעשטעלט אין ענגלאנד, און קאָנען זיך ניט בייטן צוליב דער ענדערונג אין דעם סכום געלט, וואָס צירקולירט אין לאנד. דער סכום געלט, וואָס צירקולירט אין לאנד, קאָן פונקט אזוי ווייניג באווירקן פרייזן, ווי די צאָל עקזיסטירנדיגע פאָסט־מארקעס קאָן באווירקן דעם אָפּצאָל פאר בריוו, אָדער די צאָל בריוו, וואָס ווערט צעשיקט.

גאָלד איז ניצלעך אין סאָוועטן־פארבאנד כל זמן אנדערע לענדער באַ־נוצן עס. אין לאנד גופא ווערט גאָלד באנוצט אויף צו מאכן פלאָמבעס פאר ציין, אויף צו פאבריצירן אלערליי שמאָכטעס און פאר די טעכנישע צוועקן פון דער אינדוסטריע.

דער סאָוועטן־פארבאנד גיט־אויס זיין גאָלד; ער באהאלט עס ניט ביי זיך. אין אויסטויש פאר דעם גאָלד קריגט דער סאָוועטן־פארבאנד מאשינען און טויזנט אנדערע ווערטפולע און ניצלעכע ארטיקלען. דאָס גאָלד, מיט וועלכן דער סאָוועטן־פארבאנד צאָלט, ליגט באגראָבן אין די פייער־קאסעס אין אנדערע לענדער. באנוצן זיך מיט דעם אלס געלט איז א געפאר. עס איז מעגלעך, אז עס קומט שוין אָן דער טאָג, ווען גאָלד וועט ווערן ווערטלאָז אין אלע לענדער און וועט באנוצט ווערן בלויז פאר טעכנישע צוועקן. עס קאָן זיין, אז מיר וולן נאָך דערלעבן דעם טאָג, ווען גאָלד וועט פאלן צו א צענטל פון זיין איצטיגן ווערט; די גאָלד־גרובן וועלן רואינירט ווערן, נאָר דעמאָלט וועלן מיר אפשר האָבן גאָלדענע טעלער ביי אונז אויפן טיש! דעמאָלט וועט דער סאָוועטן־פארבאנד זיין אין א בעסערער לאגע ווי אנדערע לענדער, און ער וועט דערצו זיין פולשטענדיג בארעכטיגט.

און אין איצטיגן מאָמענט, פארמאָגנדיג א גאָלד־זאפאס, וואָס איז וואר־שיינלעך גרעסער פון דעם קאָמבינירטן גאָלד־זאפאס פון זיינע דריי פאָטענ־ציעלע פאשיסטישע שונאים, האָט דער סאָוועטן־פארבאנד קלוג געהאנדלט דערמיט, וואָס ער האָט זיך געשטעלט אין א שטארקער פאזיציע אין דעם פאל פון קריג.

6. אונזערע משרתים — די מאַשינען

מיר לעבן אין אַ מאַשין־עפּאָכע. מיר זיינען געוואָרן מאַשין־באַוואוסט־זיניגע מענטשן. די באַלעבאָסטע פּאַרמאָגט מאַשינען און אַרבעט מיט זיי: ניי־מאַשינען, וואַקוואום־רייניגער, מעכאַנישע קעלטערס („רעפּרידזשעריטאָרס"), ראַדיאָס, גראַמאָפאָנען, וועלאָסיפּעדן און אויטאָמאָבילן. מאַשינען גיבן־צו קראַפט צו אונזערע הענט און שנעלקייט צו אונזערע פיס; מאַשינען נעמען־אַראָפּ לאַסטן פון אונזערע פּלייצעס; זיי באַפרייען אונז פון טויזנט אַרבעטן. מאַשינען, וואָס ווערן באַטריבן מיט דער קראַפט פון דער זון — אין וועלכער פון אירע פילצאָליגע פאָרמען דאָס זאָל ניט זיין — מאַכן אָרעמקייט פאַר אַן אַנאַכראָניזם, אַ דערשיינונג, וואָס שטימט ניט מיט דער צייט. אויב אונז קומט אויס צו הונגערן, הונגערן מיר אין אַ וועלט, וואו עס איז דאָ צו־פיל פון אַלץ.

אין ענגלאַנד פעלן ניט אויס קיין מאַשינען, נאָר עס פעלט גראָדער שכל ווי די מאַשינען אָנצוואווענדן. מיר זיינען ניט מעכאַניש צוריקגעשטאַנען, נאָר מיר זיינען עקאָנאָמיש צוריקגעשטאַנען. מיר האַלטן זיך פעסט אויף דער עקאָנאָמיש־נאַרישער שטופע, וואו מאַשינען שטייען ליידיג, בשעת מיר ליידן הונגער.

אַ סך מענטשן אין ענגלאַנד באַטראַכטן די מאַשין ווי זייער שונא. אין אַ געוויסן זין איז דאָס טאַקע אַזוי. נייע מאַשינען און נייע דערפינדונגען טריבן טויזנטער אַרבעטער צו בעטל־ברויט. אין אַ גלאָז־פאַבריק גיט איין אַרבעטער אַרויס 3,000 פלעשער אַ שעה; פריער פלעגט געדויערן 77 שעה צו פּראָדוצירן די זעלבע צאָל פלעשער.

דאָס צאַרישע רוסלאַנד האָט אין שרעק פאַר דער מאַשין געמאַכט נאָך איין איבעריגן שריט אויף צוריק — מען האָט דאָרט מורא געהאַט אפילו פאַר דער פאַבריק, וואָס מאַכט די מאַשין. די צאַרישע רעגירונג האָט געזען, אַז מאַשין־פאַבריקן אין אַנדערע לענדער האָבן געשאַפן דעם רעוואָלוציאָנערן פּראָלעטאַריאַט און דעם ראַדיקאַלן מיטל־קלאַס. דערפאַר האָט דאָס צאַרישע רוסלאַנד ניט דערמוטיגט קיין אינדוסטריעלע אַנטוויקלונג; די מערסטע מאַשינען זיינען אימפּאָרטירט געוואָרן פון אויסלאַנד. אפילו דער פויערשער סערפּ, וואָס איז געווען דאָס אוניווערסאַלע פאַרם־געצייג אין דעם פאַר־מלחמה־פעריאָד — אפילו דאָס איז געקויפט געוואָרן אין עסטרייך, כאָטש רוסלאַנד האָט געהאַט די מעגלעכקייטן צו פּראָדוצירן זייער גוטן שטאָל.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט פאַר דער מאַשין קיין מורא ניט און ער דאַרף פאַר איר קיין מורא ניט האָבן. דאָס איז גאַנץ נאַטירלעך. אין אַ פּלאַנירטערווירטשאַפט, איז וואָס מער מאַשינען, אַלץ לייכטער די אַרבעט, אַלץ קירצער דער אַרבעטס־טאָג, אַלץ לייכטער און גליקלעכער דאָס לעבן פון אַלעמען. באַזיצנדיג די קראַפט, האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד געשטרעבט

צו פּראָדוצירן אַזויפיל מאַשינען, וויפיל עס איז געווען נויטיג, כדי צו קאָנען שאַפן די נויטיגע זאַכן פאַר אַלעמען.

ווען מען האָט באַזיגט דעם דניעפּער, איז מעגלעך געוואָרן צו שאַפן עלעקטרישע טרייב־קראַפט פאַר אַ האַלבן סענט אַ קילאָוואַט־שטונדע. איין קילאָוואַט איז גלייך אומגעפער צו דריי טעג אַרבעט פון אַ געזונטן מענטשן. דאָס מיינט דריי טעג אַרבעט פאַר אַ האַלבן סענט.

די סאָוועטישע באַפעלקערונג וויל גערן פּראָדוצירן און באַזיצן מאַשינען, וועלכע זאָלן אויסנוצן אָט־די ביליגע טרייב־קראַפט, וואָס איז פאַראַן אין אַזאַ גרויסער מאָס, און זאָלן די קראַפט מאַכן צוגענגלעך פאַר טויזנטער אַרבעטן: באַטרייבן מאַשינען, וואָס נייען שיך; מאַשינען, וואָס וועבן קליידער; מאַשינען, וואָס שלאָגן־אויס פּוטער; מאַשינען, וואָס מאַכן פּאַפּיר; מאַשינען, וואָס ציילן; און ספּעציעל די מאַשינען, פון וועלכע אַלע אַנדערע מאַשינען זיינען אָפּהענגיג: די מאַשינען, וואָס מאַכן מאַשינען.

עס איז קלאָר, אַז דאָס סאַמע וויכטיגסטע איז צו פּראָדוצירן מאַשינען, וואָס מאַכן מאַשינען. אויב מיר האָבן שמידן, שלאָסערס און שעפּער, וואו צו מאַכן געצייג־וואַרשטאַטן; אויב מיר האָבן עגבערערס, שליפערס און פּאָלירערס און נאָך עטלעכע סאָרטן געשולטע מעכאַניקער — דעמאָלט קענען מיר מאַכן וועלכע ניט איז מאַשין פאַר יעדער פאַבריק. רוסלאַנד האָט פריער פון אַלץ געדאַרפט מאַשינען אויף צו מאַכן מאַשינען, צי דאָס איז געווען דער סענסיטיוור שיף־כראָנאָמעטער, אָדער דער גיגאַנטישער עקסקאַוואַטאָר, וואָס איז ווי אַ ריזיגע האַנט 60 פוס די לענג, וועלכע פאַרמאָגט אַ ריזיגע לאָפּעטע און שניידט זיך אַריין אין דער ערד מיט מעכטיגע ציין פון געשמידטן שטאָל, נעמט אָן אַ גאַנצן וואָגן ערד, הויבט אויף די גאַנצע מאַסע, גיט זי שנעל אַ דריי אויס אין דער לופט און לאָזט זי אַראָפּ מיט אַ טראַסק ווי אַ וואַסערפאַל אין דעם אייזערנעם קאַסטן פון אַ וואַרטנדיגן טראָק.

אין צאַרישן רוסלאַנד האָט געפעלט געצייג צו מאַכן געצייג און עס האָבן געפעלט מענטשן מיט טעכנישע פעיאיגקייטן צו אַרבעטן מיט געצייג. דאָס צאַרישע רוסלאַנד איז געווען אָפּהענגיג פון אויסלענדישע טעכניקער און האָט איר גאַנצע קאָמפּליצירטע מאַשינעריע געקויפט אין ענגלאַנד, דייטש־לאַנד און אין אַמעריקע.

געצייג צו מאַכן געצייג און מאַשינען צו מאַכן מאַשינען — דאָס איז געווען די ערשטע פּראָבלעם. אָט־די מאַשינען, וואָס מאַכן מאַשינען, זיינען אַליין פּונקט אַזוי וואונדערבאַר ווי די מאַשינען, וואָס זיי מאַכן. זיי זיינען הונדערט מאָל פלינקער ווי די מאַשינען, וואָס זיי מאַכן. זיי זיינען הונדערט מאָל שטאַרקער ווי די הענט פון אַ מענטשן. מיר האָבן מאַשינען מיט שטאָלענע הענט, וואָס קאָנען נייען, האַקן, האַמערן, שאָבן — און אַלץ אויף אַמאָל. עס זיינען דאָ שנייד־אינסטרומענטן, וואָס באַוועגן זיך אַזוי שנעל, אַז זיי ווערן אָנגעגליט ווי פייער און מוזן דעריבער געמאַכט ווערן

פון ספעציעל־פאַרהאַרטעוועטן שטאָל. עס זיינען דאָ אינסטרומענטן, וואָס אַרבעטן מיט אַזאַ פּינקטלעכקייט, אַז דער דאַמף־האַמער, וואָס קאָן מיט איין קלאַפּ צעדריקן אַ הויז, וועט אין צווייטן מאָמענט זיך אַראָפּלאָזן אַזוי לייכט, אַז ער וועט בלויז אָנרירן דאָס גלעזל פון אייער זייגער אויף דער קאַוואַדלע און וועט עס ניט צעברעכן.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד דאַרף האָבן וואַרשטאַטן, דאַמף־האַמערס, שמי־דרייען, פּרעסעס, הויב־מאַשינען, זעגן און אַ ריזיגע צאָל פאַרשיידענע פּינקטלעכע אינסטרומענטן.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט געמוזט — אויב ער זאָל בלייבן לעבן — באַשאַפן אַ מאַשין־בוי־אינדוסטריע און אויסשפּרייטן אָט־די אינדוסטריע איבער דער לענג און ברייט פון דעם לאַנד. כדי דאָס דורכצופירן, איז נויטיג געווען צוצוגרייטן און אויסצולערנען אַן אייגענעם סטעף טעכנישע עקספּערטן. דאָס אַליין איז געווען אַ קאָלאָסאַלע און אַ פאַרצווייגטע אויפ־גאַבע. עס האָט זיך געפאָדערט צו שאַפן שולן, אוניווערזיטעטן און טעכנישע אינסטיטוטן, וואָס זאָלן האָבן זייערע געשולטע לערער. עס האָט זיך גע־פאָדערט צו נעמען אַ באַפעלקערונג, וואָס האָט ניט געהאַט קיין באַגריף אַפילו פון די סאַמע עלעמענטאַרסטע פאָרמען פון מאַשין־בוי, און מאַכן אָט־די באַפעלקערונג מאַשין־באַוואוסטזיניג. מען האָט געדאַרפט אַנטוויקלען דיסציפּלין, די פייאיגקייט נאָכצופאָלגן גוטע ביישפּילן, און אַ סאַך אַנדערע כאַראַקטער־שטריכן.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט געמאַכט אָט־דעם קאָלאָסאַלן אויפטו אין דער קורצער צייט פון איין און צוואַנציג יאָר, און היינט־צו־טאָג איז קוים דאָ אַ נויטיגע מאַשין, וואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד זאָל זי ניט קאָנען מאַכן ביי זיך אין דער היים. נייע צווייגן פון מאַשין־בוי ווערן געעפנט טעגלעך.

צווישן די ערשטע און סאַמע דרינגענדיגסטע באַדערפעניש פון לאַנד איז געווען צו באַשאַפן אַ מעכאַניזירטע אַגריקולטורעלע אינדוסטריע, און טאַקע אויף אָט־דעם געביט פון פּראָדוצירן אַגריקולטורעלע מאַשינען האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרצייכנט זיינע גרעסטע און דראַמאַטישסטע דער־גרייכונגען. דאָס זעקסטל פון דער וועלט, וואָס איז געווען מעכאַניזירט וויי ניגער ווי אַלע אַנדערע לענדער, האָט מיט איין מאָל אַ שפּרונג געטאָן צו דעם אויבן־אָן צווישן די מעכאַניזירטע לענדער. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פּראָדוצירט מער אַגריקולטורעלע מאַשינען, ווי וועלכעס ניט איז לאַנד אין דער וועלט, אַפילו מער ווי אַמעריקע. דאָס לאַנד, וואָס האָט נאָך נעכטן גע־דאַרפט קויפן סערפּן אין עסטרייך, פּראָדוצירט היינט מער אַגריקולטורעלע טראַקטאָרס און שניט־קאָמבאַינען, ווי וועלכעס ניט איז אַנדער לאַנד.*)

*) אין די לעצטע צען יאָר האָט מען פּראָדוצירט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד הונ־דערט און אַכציג טויזנט קאָמבאַינען — מער וויפיל עס האָבן פאַר דער זעלבער צייט אַרויסגעגעבן אַלע לענדער פון דער וועלט צוזאַמענגענומען.

איטאַליע פּראָדוצירט 18,000 טראַקטאָרס; דייטשלאַנד — 39,000; די סאָוועטישע באַפעלקערונג פּראָדוצירט 558,600 טראַקטאָרס, וואָס זיינען פּראָדוצירט געוואָרן אין דעם אייגענעם לאַנד, און זיינע צוגעפּאַסט צו באַדינען אַלע באַדערפענישן. דער טשעליאַבינסקער זאַוואָד אַליין גיט אַרויס 40,000 טראַקטאָרס אַ יאָר.

אין דער פּראָדוקציע פון שניט־קאָמבאַינען פאַרנעמט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד דעם ערשטן פּלאַץ אין דער וועלט, סיי לויט דער צאָל און סיי לויט דער קוואַליטעט פון די מאַשינען. איינמאָל אַ נאָכמיטאָג אין אוקראַינע האָב איך זיך אַמוזירט, מאַכנדיג אַן אינספּעקציע פון גאַנצע טוצן פאַרשיידענע טיפּן קאָמבאַינען, וואָס זיינען שוין דאָרט מער ניט גענוצט געוואָרן, ווייל מ'האָט זיי געהאַלטן פאַר אַלטמאָדיש. אַ סך פון זיי זיינען געווען פון גאָר באַרימטע פירמעס און נאָך גאָר ניט קיין אַלטע, נאָר מען האָט זיי שוין אוועקגעשטעלט אין געביידעס אויף אַ פעלד, וואָס מען האָט אָנגערופן „דער מוזיי". די סאָוועטישע היימיש־פּראָדוצירטע שניט־מאַשינען זיינען געווען אויף אַזויפיל בעסער, אַז די מוסטערן פון וועלט־באַרימטע פירמעס האָבן געמוזט געשטעלט ווערן אויף דער ליסט פון „אויסגעדינטע".

די מאָלאָטאָוו אויטאָמאָביל־פאַבריק אין גאָרקי גיט אַרויס מער טראָקס ווי אַלע אויטאָמאָביל־פאַבריקן אין ענגלאַנד צוזאַמענגענומען. די מאָלאָטאָוו־פאַבריק איז די גרעסטע אין דער וועלט. און פאַרבייגייענדיג לאָמיר באַמערקן, אַז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פּראָדוצירט שוין מער טראָקס ווי יאַפּאַן, איטאַליע און פּוילן צוזאַמענגענומען.

טויזנט און אַכציג לאָקאָמאָטיוון קומען אַרויס יערלעך פון דער וואָראָשילאָווגראַד־פאַבריק. צום יאָר 1942 וועט די פּראָדוקציע פון ערשט־ליניגע לאָקאָמאָטיוון דערגרייכן ביז 2,090 אַ יאָר. צו יענער צייט וועלן די אויטאָמאָביל־פאַבריקן אַרויסגעבן 400,000 אויטאָמאָבילן אַ יאָר און די אייזנבאַן־וואַגאָן־שעפּער וועלן פּראָדוצירן 90,000 צוויי־אַקסיגע פראַכט־וואַגאָנען.

די פּראָדוקציע פון עראָפּלאַנען האָט געשטעלט צו דער פּראָבע די סאָוועטישע פּלאַנירונג. קיין מאָדערן לאַנד קאָן זיך ניט דערלויבן צו איגנאָרירן דעם עראָפּלאַן. אָן עראָפּלאַנען איז אַן אַרמיי ווי אָן אויגן, און אַ לאַנד איז ווי אָן לעבנס־נערוון.

אין אַ לאַנד, וואָס איז אַזוי גרויס, ווי דער סאָוועטן־פאַרבאַנד, מיט וועלדער, סטעפּעס און אייז־פעלדער; מיט נאַציאָנאַלע רעפּובליקן און אויטאָנאָמע טעריטאָריעס, וואָס זיינען ווייט פון דעם צענטער פון סאָוועטן־פאַרבאַנד — אין אַזאַ לאַנד איז לופט־פאַרקער אויסערגעוויינלעך וויכטיג. דער סאַכאַלין־אינזל, וואָס ווערט אויף עטלעכע חדשים אָפּגעשניטן דורכן ים; און דער קאַראַ־קום־מדבר, וואָס ווערט אָפּגעשניטן דורך זיינע זאַמד־שטורעמס — זיי הענגען אָפּ פון דעם עראָפּלאַן צו קריגן זייערע נייעס. ווייט־פאַרוואָרפענע געגנטן מוזן אָנהאַלטן אָפטע באַרירונג מיט דעם צענטער דורך

קריגן די דאָרטיגע צייטונגען; אינזשענירן מוזן קריגן פּלענער פון סאַמע בעסטן סאָרט. די סאָוועטישע אַוויאַציע באַדינט אָט־די באַדערפענישן און פאַרגרעסערט דעם געפיל פון איינינקייט, וואָס איז אַזוי נויטיג צווישן פעלקער, וועלכע זיינען צעוואָרפן אויף אַזאַ ריזיגן שטח.

דער פליער טשוכנאָווסקי האָט געפונען און האָט געראַטעוועט די מאַנ־שאַפט פון דעם איטאַליענישן דיריזשאַבל „איטאַליע”.

אין אַ פאַרוואָרפן ווינקל פון קאַרעליע, וואו דער טערמאָמעטער פאַלט ביז 40 גראַד אונטער נול, האָט אַ דאָרפס־לערערין זיך אָפּגעפרווירן די פיס און גאַנגרענע האָט זיך שוין אָנגעהויבן אַנטוויקלען. מען האָט געקאָנט פאַרמיידן איר טויט בלויז דורך אַן אָפּעראַציע. צו קיין דאָקטאָר האָט מען ניט געקאָנט צוקומען, נאָר אַן עראָפּלאַן, וואָס איז אַרויסגעשיקט געוואָרן פון לענינגראַד, האָט די לערערין געבראַכט אין איין טאָג צייט צו אַ דאָקטאָר, און איר לעבן איז געראַטעוועט געוואָרן.

אַ געפערלעכע עפּידעמיע האָט באַדראָעט אַ טשערעדע הירשן ביים טייך יעניסעי, וואָס געפינט זיך אַזוי ווייט, אַז עס דאַרף נעמען חדשים־לאַנג צוצוקומען צו ציוויליזאַציע מיט געוויינלעכע פאַרקער־מיטלען. אַ בריגאַדע פּילאָטן האָט אַריבערגעבראַכט דאָקטוירים און מעדיקאַמענטן, און די עפּידעמיע איז אָפּגעשטעלט געוואָרן.

עראָפּלאַנען פירן בריוו; עראָפּלאַנען געפינען ים־הינט אין אַרקטישע וואַסערן; עראָפּלאַנען זאַמלען צונויף פעלצן אין די טיילן פון יאַקוטסק, וואוהין עס איז פריער ניט מעגלעך געווען צוצוקומען; עראָפּלאַנען פאַר־זייען רייז, שפּירן־אויס וואַלד־פייערן, פאַרניכטן געפערלעכע אינזעקטן, פירן מלחמה מיט היישעריקן, טויטן שלעכטע גראָזן, פאַרזעצן ביימער און צעטרייבן נעפּלען.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פּראָדוצירט איצט זיינע אייגענע עראָפּלאַנען — פון אַן אויסגעצייכנטער קוואַליטעט און אין אַ שטוינענדיגער צאָל. די פלי־רייזע דורכן נאָרט־פּאָל אין 1937—אַ שטרעקע פון 7,000 מייל—וואָס איז געמאַכט געוואָרן אין צוויי מיט אַ פערטל טעג פון מאָסקווע ביז די דרום־טיילן פון די פאַראייניגטע שטאַטן, איז אַ גענוג גוטער באַווייז וועגן דער קוואַליטעט פון די סאָוועטישע עראָפּלאַנען. זאָל דער קאָמענדאַנט שמעטעל פון דעם דייטשישן לופט־מיניסטעריום, וועלכער איז אַן אויטאָריטעט און וועלכער וועט זיכער ניט איבערטרייבן, רעדן וועגן דער קוואַליטעט פון די סאָוועטישע עראָפּלאַנען.

אין זיין בוך „לופט־קריג באַדראָעט אייראָפּע”, וואָס איז געדרוקט גע־וואָרן אין 1938, שרייבט דער קאָמענדאַנט שמעטעל, אַז די פּראָדוקציע פון מיליטערישע עראָפּלאַנען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד וועט דערגרייכן אַ סך־הכל פון 12,000 און אפשר אפילו 15,000 אין דעם יאָר 1940. די מעגלעכע פּראָדוקציע אין צייט פון קריג, גיט ער צו, איז גאָר ניט אָפּצושאַצן.

„די סאָוועטישע עראָפּלאַנען קומען נאָך דעם אַמעריקאַנער סטאַנדאַרד סיי לויט דער קאָנסטרוקציע, סיי לויט דעם, וואָס זיי קאָנען אויפטאָן", זאָגט טאָמאַס מאָרגאַן, דער פּרעזידענט פון דער קוירטיס־ראַיט קאָרפּאָרעישאָן. און ער זאָגט ווייטער: „די אינסטיטוציעס און שעפער פאַר אויספאָרשונג פאַרגלייכן זיך אין קוואַליטעט און איבערשטייגן אין זייער גרויס אַלץ, וואָס מען קאָן געפינען אין אויסלאַנד . . . ווייל זיי צו דינסט שטייען אַלע רעסורסן פון דער מלוכה. אינזשענירן און עראָפּלאַן־פּלאַנירער האָבן אַזאַ געלעגנהייט פאַר עקספּערימענטאַלער אַרבעט, וואָס קיין פּריוואַטע קאָמפּאַניע קאָן זיך דאָס ניט דערלויבן."

די סאָוועטישע פאַבריקן גיבן אַרויס פאַרשיידענע עראָפּלאַנען, וואָס זיינען צוגעפּאַסט צו די גאָר פאַרשיידענע באַדינגונגען אין פאַרשיידענע טיילן פון לאַנד. עס זיינען דאָ פּאָלוס־עראָפּלאַנען, וואָס קאָנען פונקציאָנירן אין אַ טעמפּעראַטור פון 40 גראַד אונטער נול; עראָפּלאַנען מיט ספּעציעלע איינ־ריכטונגען, וואָס מאַכן פאַר זיי מעגלעך זיך אַראָפּצולאָזן אויף לאַנד, וואַסער, שניי, אָדער אייז; „לופט־באַנען" מיט אַ „לאָקאָמאָטיוו"־עראָפּלאַן, וואָס שלעפּט נאָך זיך אַ צאָל פּאַסאַזשיר־ און פראַכט־גלאָדענע גלאַידער־עראָ־פּלאַנען, וועלכע מען קאָן אָפּטשעפּען ביי אַ באַשטימטער סטאַנציע, וואו זיי לאָזן זיך אַראָפּ אויף דער ערד, בשעת דער „לאָקאָמאָטיוו" פליט זיך ווייטער. עס זיינען דאָ קליינינקע עראָפּלאַנען, וואָס מען רופט זיי „הימל־פליי", און ריזיגע עראָפּלאַנען, ווי דער „מאַקסים גאָרקי", וואָס האָט זיך צוזאַמענ־געשטויסן מיט אַ צווייטן עראָפּלאַן און איז צעשמעטערט געוואָרן אין 1935, נאָר וועלכער קאָן פאַרביטן ווערן, אויב מען זאָל נאָר וועלן, דורך אַנדערע מאָנסטערס פון דער זעלבער גרויס, אָדער נאָך אַ סך גרעסער.

אין יוני 1940 האָבן סאָוועטישע פליער געשאַפן נייע וועלט־רעקאָרדס מיט „גלאַידערס" און ים־עראָפּלאַנען. דער פּילאָט י. סוכאָמלין און זיין געהילף י. קאָזירקין האָבן אין זייערע פּראָבעס איבער דעם שוואַרצן ים אויפ־געהויבן דעם „סופיט" פאַר ים־עראָפּלאַנען אויף העכער צוויי קילאָמעטער און האָבן אויך געשאַפן פינף נייע אינטערנאַציאָנאַלע רעקאָרדס פאַר ים־עראָפּלאַנען.

י. קאַרטאַשעוו האָט געבראָכן זיין אייגענעם אינטערנאַציאָנאַלן רעקאָרד דורך פליען אין אַ גלאַידער־עראָפּלאַן מיט אַ סך זיק־פּלעצער איבער אַן אָנ־געצייכנטן מאַרשרוט; ער איז געפלויגן 390 קילאָמעטער פון טולאַ קיין אוכאָלאָוואָ און צוריק.

וויכטיג איז אויך די דערגרייכונג, וואָס איז געוויזן געוואָרן אין מאָסקווע אין דעם אוויאַציע־טאָג פון 1940, ווען פון אַ באַן פון 27 גלאַידער־עראָפּלאַנען האָט זיך אַראָפּגעלאָזט „אַ וואָלקן מיט פּאַראַשוטיסטן".

לויט זיין מאַשין־בוי איז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איצט אויף דעם ערשטן פּלאַץ אין אייראָפּע. בלויז אַמעריקע איז זיין איינציגער קאָנקורענט

אין פּראָדוציר־מעגלעכקייט און אין פּראָדוקציע. שוין איצט איז די סאָ־וועטישע פּראָדוקציע דריי און צוואַנציג מאָל גרעסער, ווי אין דער פאַר־מלחמה־צייט, און די גרויס פון דער פּראָדוקציע האַלט אין איין שטייגן. צום סוף פון דריטן פינף־יאָר־פּלאַן אין 1942 וועט די פּראָדוקציע דערגרייכן ביז 225 פּראָצענט פון דער שטופע פון יאָר 1937.

טויזנטער נייע טיפּן מאַשינען זיינען באַהערשט געוואָרן, און די אינ־זשענערישע בויאונגען, וואָס זיינען אין די לעצטע יאָרן אויפגעשטעלט גע־וואָרן לויט דעם לעצטן וואָרט פון דער טעכניק, קאָנען שוין איצט זיך ספּראַווען מיט אַ מאַסן־פּראָדוקציע פון וועלכן ניט איז טיפּ מאַשין פאַר דער נאַציאָנאַלער ווירטשאַפט אָדער פאַר שוץ־צוועקן פון לאַנד.

אין 1938 אַליין האָט די מאַשין־בוי אינדוסטריע געזאָלט אָנהויבן פאַבריצירן 277 מאַשין־געצייגן פון נייע טיפּן און נייער גרויס, טורבינען און קעסלען פאַר הויכן וואַסער־דרוק, פאַרפולקאָמטע גענעראַטאָרס, אויטאָ־מאָביל־מאָטאָרן, דיזעל־ענדזשינס, הויב־מאַשינען, וואַגאָנען און אַגריקול־טורעלע מאַשינען.

צום יאָר 1942 וועט דער אַסאָרטימענט פון געצייג פאַרגרעסערט ווערן אויף 800 מוסטערן; די פּראָפּאָרציע פון הויך־פּראָדוקטיווע אויטאָמאַטישע און האַלב־אויטאָמאַטישע אינסטרומענטן וועט שטייגן זייער באַדייטנדיג.

די סאָוועטישע מאַשין־בוי אינדוסטריע פאָלגט נאָך מיט דער גרעסטער אויפמערקזאַמקייט די סאַמע לעצטע דערגרייכונגען אין דער וועלט־טעכניק. סטודענטן האָבן אַ לייכטן צוטריט צו די טעכנישע און וויסנשאַפטלעכע זשורנאַלן פון דער גאַנצער וועלט. די ראָל פון דעם פּלאַנירער ווערט אַלץ פאַרגרעסערט, און עקספּערימענטאַלע דעפּאַרטמענטס פון אַלערליי סאָרטן ווערן אויסגעשטאַט און אַלץ מער פאַרגרעסערט אין צאָל. די סאָוועטישע אינזשענירן שטרעבן צו דערגאַנצן דעם אויסלענדישן פּראָגרעס דורך אייגענער איניציאַטיווע.

די ספּעציעלע אייגנשאַפטן פון דער סאָוועטישער סיסטעם פירן נאַטיר־לעך און ספּאָנטאַן צו אַ שנעלן פּראָגרעס אין דער פּראָיעקטירונג פון נייע טיפּן מאַשינען און אין מאַשין־קאָנסטרוקציע. די טעכנישע פּראָבלעמען פון די קומענדיגע פינף יאָר זיינען קלאָר אָנגעצייכנט. מען ווייסט געגוי וואָס פאַר אַ מאַשינען מען וועט דאַרפן און אין וואָס פאַר אַ צאָל די מאַשינען וועלן פּראָדוצירט ווערן. פאַר אַ ספּעציעלער מאַשין, אָדער פאַר אַ ספּעציעלן אינסטרומענט וועט זיין פאַראַנטוואָרטלעך בלויז איין פּלאַניר־דעפּאַרטמענט. אין דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט ווערט פאַקטיש קלענער דער פאַרנעם פון פּראָיעקטירן נייע טיפּן מאַשינען. פינף־זעקסטל פון דער אַרבעט פון טעכניקער אין די קאָנקורירנדיגע קאַפּיטאַליסטישע אונטערנעמונגען גייט פאַרלאָרן.

מר. אַרנאָלד טאַסטין, וועלכער איז אַמאָל געווען דער הויפּט־אינזשעניר

אין דעם עלעקטרישן דעפּאַרטמענט פון דער מעטראָ־וויקערס פאַבריק אין שעפילד — וואָס דאָס האָט געמיינט „אַ זייער פאַראַנטוואָרטלעכער און פאַר־כאַפּנדיק־אינטערעסאַנטער דזשאָב", ווי ער באַצייכנט עס — און וועלכער האָט שפּעטער אָנגעהאַלטן דעם אַמט פון עלטסטן אינזשעניר אין דער טעכ־נישער ביוראָ פאַר טראַקטאָרמאָטאָרן אין דער קיראָוו דינאַמאָפאַבריק, האָט אָט־דעם פּונקט זייער קלאָר אַרויסגעבראַכט. דער פּונקט אַליין איז אַזוי וויכטיק, אַז מיר וועלן ציטירן זיינע אייגענע ווערטער:

„אַן אינזשעניר, אַ מאַשינען־מאַכער, קריגט אַ ריזיקע באַפרידיקונג אַרבעטנדיק אין אַ סאָוועטישער פאַבריק. דער קאָמערציעלער פּרינציפּ, וואָס האָט די איבערהאַנט אין דער קאַפּיטאַליסטישער אינדוסטריע, צווינגט זייער אָפט די אינזשענירן צו פאַרשווענדן זייער ענערגיע, כח און וויסן אויף גאָרניט. אין ענגלאַנד, צום ביישפּיל, זיינען דאָ עטלעכע פאַבריקן, וואָס גיבן אַרויס איין און דעם זעלבן אַרטיקל. ווען עס קומט אַריין אַ באַשטעלונג, זוכט יעדע פאַבריק מיט אַלע מעגלעכקייטן די באַשטעלונג צו קריגן. די אינזשענירן, וואָס זיינען באַשעפטיקט אין אָט־די פאַבריקן, נעמען זיך אַלע מאַכן נייע פּלאַן־צייכענונגען, ניט וויסנדיק צי זייערע פירמעס וועלן די באַשטעלונג קריגן, אָדער ניט. אָבער בלויז איין פירמע קריגט די באַשטעלונג. די פּלענער פון אַלע אַנדערע בלייבן ניט אויסגענוצט.

„אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז דאָס גאַנץ אַנדערש. דאָ זיינען אַלע אויפגאַבן פאַרבונדן מיט דער אַנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע. דאָס גיט יעדן אינזשעניר די זיכערקייט, אַז די אַרבעט, וואָס ער האָט געטאָן, וועט אויסגענוצט ווערן. דאָ איז ניטאָ קיין איין ווערטפולער פּלאַן, וואָס זאָל ניט פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ מאַטעריעלער ווערט. די סיסטעם פון עקאָנאָמישער פּלאַנירונג מאַכט מעגלעך פאַר דעם אינזשעניר צו זען די פרוכט פון זיין שאַפן. און דאָס איז ביי אים ווערט מער ווי אַלץ."

7. אָדערן און נערוון

דאָס אַלטע רוסלאַנד איז געווען אַ לאַנד פון ריזיקע שטרעקעס און פון קלאָגעדיקן פאַרקער. אין צייט פון הונגער פלעגן מיליאָנען אומקומען אין איין טייל לאַנד, בשעת ווייץ האָט געפוילט אין אַ צווייטן טייל לאַנד, ווייל עס האָט אויסגעפעלט די מעגלעכקייט די ווייץ צו טראַנספּאָרטירן. אין דער צייט פון דער וועלט־מלחמה זיינען אַרמייען געשטאַנען און האָבן זיך ניט גע־קאָנט באַשיצן, בשעת אַמוניציע איז געווען אָנגעהורבעט אויף די באַן־צענטרען.

די פּראָבלעם פון טראַנספּאָרט און פאַרקער איז הונדערט מאָל פאַר־גרעסערט געוואָרן, ווען דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט איינגעפירט די נייע עפּאָכע פון אינטענסיווער אינדוסטריעלער פּראָדוקציע.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז די באַוועגונג פון פראַכט איצט ריזיק־גרויס.

גאַנצע טייכן אייזן, קוילן, באַוול, געהילץ און מאַשינען ווערן געפירט צו שפּייזן די פאַבריקן, פון וואַנען עס שטראָמען ווידער אַרויס טייכן פּראָדוצירטע סחורות, וואָס פליסן צו באַפרידיגן די באַדערפענישן פון די געברויכער.

גאָר אָפט פליסן אָט־די טייכן מיט סחורות פון־און־צו זייער ווייטע פלעצער. זיי פליסן שטאַרקער און ברייטער דאָרט, וואו די פאַבריקן זיינען גאָר געדיכט — קיין לענינגראַד און מאָסקווע, למשל. איין ברייטער שטראָם פליסט צו אָט־די שטעט פון דרום — פון דאָנבאַס און פון אוקראַינע. אַ צווייטער שטראָם ציט זיך פון מזרח — פון די אוראַל־בערג און פון סיביר. עס איז אָבער זייער וויכטיג, אַז אַנדערע שטראָמען זאָלן פליסן פון אַנדערע פּונקטן צו אַנדערע פּונקטן. אַז אַ שטראָם פון קוילן, למשל, זאָל פליסן פון קוזנעץ אין די אַלטאַי־בערג צו די אוראַלן, וואו מען דאַרף די קוילן האָבן אויף צו שמעלצן דאָס אייזן־אַרץ פון די אוראַל־בערג. אין אַלגעמיין איז אין דער פאַרגאַנגענהייט אָט־דער פאַרלאַנג קיינמאָל ניט באַפרידיגט געוואָרן.

שטראָמען פּראָכט דאַרפן האָבן קאַנאַלן, אין וועלכע זיי זאָלן קאָנען פליסן. אָן אַ קאַנאַל ווערט דער שטראָם פאַרשפּאַרט. אַמאָל איז דער קאַנאַל אַ טייך און פּראָכט באַוועגט זיך אויף שיפן. אַמאָל איז דאָס אַן אייזנבאַן און אַמאָל אַ ברוקירטער שליאַך. ווען שנעלקייט איז וויכטיג און ווען די וואָג איז ניט גרויס, דעמאָלט איז די לופט אַ גרייטער קאַנאַל.

שיפן, וואַגאָנען, טראָקס און עראָפּלאַנען — אַלע באַדינען אָט־די פילפאַרצווייגטע טראַנספּאָרטאַציע־סיסטעם, און מיט דעם וואוקס פון דעם שטראָם פּראָכט ווערט אַלץ גרעסער דער דרוק אויף דער סיסטעם און עס איז דאָ אַ געפאַר, אַז דער שטראָם זאָל געשטערט ווערן. ווען די וועגן ווערן איבערגעפּאַקט, איז דאָס זייער געפערלעך. ווען די טראַנספּאָרטאַציע פון פּראָכט ווערט איבערגעריסן, קאָן דאָס ווערן פאַטאַל, פּונקט ווי עס איז געפערלעך אַ פאַרגליווערונג פון בלוט אין די אָדערן, אָדער אַ פאַראַליז פון די נערוון אין אַ מענטשנ׳ס קערפּער. אָט־די געפאַר איז פאַראַן אויף אַן אמת׳ן. די ריזיגע אַנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע שאַפט אַ צו־גרויסע אָנשטרענגונג פאַר דער סאָוועטישער טראַנספּאָרטאַציע־סיסטעם און פאָדערט פון צייט צו צייט דראַסטישע מיטלען אויף צו פאַרבעסערן דעם טראַנספּאָרט.

די סאָוועטן־מלוכה האָט גע׳ירשנ׳ט אַ טראַנספּאָרטאַציע־סיסטעם, וואָס איז געווען קנאַפּ אין פאַרנעם, אין אַ שלעכטן צושטאַנד און שלעכט באַלאַנסירט. די סיסטעם איז געווען ניט גענוגענד, ווייל די אייזנבאַן־וועגן זיינען געווען זייער שלעכט געבויט; די לאָקאָמאָטיוון זיינען געווען פּרימיטיווע, די וואַגאָנען פאַרעלטערט און אָפּגעטראָגן, און די טייכן ניט גענוג טיף און פאַרנאַכלעסיגט. די סיסטעם איז געווען צעשעדיגט, ווייל קריג און אינטערווענציע האָבן געפירט דערצו, אַז אין לויף פון אַ סך יאָרן זאָלן די וועגן פאַרנאַכלעסיגט ווערן. 7,600 בריקן זיינען אויפגעריסן געוואָרן און טעלעגראַף־דראָטן אויף אַ לענג פון 100,000 מייל זיינען אַראָפּגעריסן גע־

וואָרן. די סיסטעם איז געווען שלעכט באַלאַנסירט, ווייל די אייזנבאַן־ליניעס האָבן זיך געצויגן הויפּטזאַכלעך צו מאָסקווע און צו לענינגראַד און אויך צום מערב, צו די פּאָרטן פון באַלטישן און שוואַרצן ים, איבערלאָזנדיק די אַנדערע טיילן פון לאַנד כמעט אָן טראַנספּאָרט־פאַרבינדונגען איינס מיטן אַנדערן.

די צאַרישע אייזנבאַנען זיינען געווען אַ כאַראַקטער־שטריך פון דער צאַרישער פּאָליטיק. אַ נעץ באַן־ליניעס איז זיך צונויפגעקומען אַרום מאָסקווע און לענינגראַד, כדי מען זאָל קאָנען צו אָט־די צענטרען צוברענגען די רייכטימער פון די קאָלאָניעס. די פאַרהעלטנישמעסיג גרויסע צאָל אייזנ־באַן־ליניעס צו מערב, וואָס זיינען אָריגינעל אויסגעלייגט געוואָרן מיט אַן אויסקוק אויף מלחמה, האָבן אַרויסגעפּאָמפּעט פון דער רוסישער אימפּעריע די רוי־מאַטעריאַלן און דורך דעם געמאַכט אַלץ רייכער די רוסישע סוחרים און די אינדוסטריעלע אייראָפּע, אָבער ניט די רוסלענדישע באַפעלקערונג.

פאַרבינדונגען צווישן איין געגנט און אַ צווייטער, צווישן מזרח און מערב, צווישן איין קאָלאָניע און אַ צווייטער, אָדער צווישן איין פאָלק און אַ צווייטן זיינען געווען זייער קנאַפּ אַנטוויקלט. אין אייראָפּייאישן רוסלאַנד זיינען געווען 11.3 קילאָמעטער אייזנבאַן־ליניעס אויף יעדע 1,000 קוואַדראַט קילאָמעטער לאַנד ; אין אַזיאַטישן רוסלאַנד — 0.6 קילאָמעטער.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט זיך פאַרנומען דורכפירן אַ ראַדיקאַלע ענדערונג. און אויב אין די ערשטע יאָרן איז די ענדערונג אין דער טראַנס־פּאָרטאַציע־מאַפּע אָנגעגאַנגען לאַנגזאַמער, ווי אויף אַלע אַנדערע געביטן, איז אָבער די פּאַקטישע אַרבעט, וואָס איז אָפּגעטאָן געוואָרן, געווען גאַנץ באַדייטנדיק און דער טעמפּאָ איז פאַרשנעלערט געוואָרן אַזוי גיך ווי ל. מ. קאַגאַנאָוויטש, דער בויער פון דער מאָסקווער סאָבוועי, איז באַשטימט גע־וואָרן אַלס פאָלקס־קאָמיסאַר פון די אייזנבאַנען. אין לויף פון צוויי יאָר איז די טעגלעכע פראַכט־אָנלאָדונג פון 50,000 וואַגאָנען כמעט פאַרטאָפּלט געוואָרן.

אַלע ווייסן וועגן דער טראַנס־סיבירישער אייזנבאַן, וועלכע ציט זיך און ציט זיך אויף אַ שטרעקע פון 6,000 מייל איבער פלאַכע סטעפּעס און איבער בערג, די לענגסטע אייזנבאַן־סיסטעם אין דער וועלט. טאָג נאָך טאָג און מיט אַ שרעקלעכער מאָנאָטאָנקייט לויפן די סטעפּעס פאַרביי דעם פענצטער פון וואַגאָן. דאָ און דאָרט הויבט דער וועג זיך אַרויף־צו און בערג־לעך פאַרשמעלצן זיך מיט בערג, וואו וואַסערפאַלן רוישן און וואו געדיכטע וועלדער פאַרשטעלן די העלע שיין פון דער זון. אויף אַ שטרעקע פון זעקס טויזנט מייל פירט די טראַנס־סיבירישע אייזנבאַן פּאַסאַזשירן און פראַכט. פאַר די נייע טראַנספּאָרט־באַדערפעניש איז די אַלטע סיסטעם געווען גאָר קנאַפּ און שלעכט צוגעפּאַסט ; זי האָט געהאַט בלויז איין רעלסן־ליניע ; די ליניע האָט זיך געצויגן איבער אומנוציק־געדרייטע וועגן און איבער

בערג; די וואַגאָנען און לאָקאָמאָטיוון זיינען געווען פאַרעלטערט. עס איז פאַרשטאָפּט געוואָרן דער שטראָם פראַכט און עס איז געשאַפן געוואָרן אַ געפאַר פון אַן אומפאַרמיידלעכער קאַטאַסטראָפע.

אָנשטאָט איין פּאָר רעלסן האָט שוין איצט די טראַנס־סיבירישע ליניע צוויי פּאָר. לייכטע רעלסן און שוואַכע בריקן זיינען פאַרביטן געוואָרן אויף שווערערע. מען האָט אויסגעגלייכט די וועגן דאָרט, וואו זיי האָבן זיך צו שאַרף אויסגעבויגן. מען האָט אָפּגעגראָבן אַ סך בערגלעך. מעכטיגע צען־רעדערדיגע לאָקאָמאָטיוון שלעפּן לאַנגע באַנען מיט ריזיגע פראַכט־וואַגאָנען.*)

ספּעציעלע לאָקאָמאָטיוון, וואָס זיינען צוגעפּאַסט צו פאָרן לאַנגע דיס־טאַנצן דורך טרוקענע מדבריות, קאָנדענסירן זייער דאַמף און פאַרוואַנדלען אים אין וואַסער, באַנוצנדיג זיך מיט אים נאָך אַמאָל, און מאַכנדיג אַזוי אַרום אומנויטיג פאַר דער באַן צו פירן אַ וואַסער־טאַנק. עס איז מעגלעך געוואָרן צו פאַרגרעסערן דעם סכום פון געפירטן פראַכט אויף 50 פּראָצענט און די שנעלקייט פון די באַנען אויף 20 ביז 30 פּראָצענט. מען זאָגט, אַז די סאַמע לעצטע מאָדעלן פון די עקספּרעס־לאָקאָמאָטיוון קאָנען לויפן מיט אַ שנעלקייט פון 180 קילאָמעטער אַ שעה. אין פּרט פון צייט איז סיביר געוואָרן נעענטער צו מאָסקווע. די קאָסטן פון טראַנספּאָרטירן פראַכט זיינען געפאַלן פון אַ סענט פּער טאָן־מייל צו אַ פערטל סענט.

נייע באַנען גיבן צו אַ ווערט צו אַ סך זאַכן, וואָס זיינען פריער געווען ווערטלאָז. אַ סאַסנאָווע קלאָץ האָט קיין ווערט ניט אין די טיפענישן פון אַ וואַלד, וואָס ליגט הונדערטער מיילן ווייט פון אַ טראַנספּאָרטאַציע־פּונקט. ווי נאָר זי קומט צו אַן אייזנבאַן, קריגט שוין אָט־די קלאָץ אַ ווערט, און אָט־די ווערט שטייגט נאָך מער, ווען מען פירט די קלאָץ אַוועק אויף אַ געהילץ־פאַבריק און מען צעזעגט זי דאָרט אויף ברעטער.

טורקעסטאַן פלעגט אויסנוצן בלויז אַ קליינעם טייל פון אירע אומ־שאַצבאַרע באַוואַסערטע געגנטן אויף צו קולטיווירן באַוול, כאָטש לענינגראַד, מאָסקווע און איוואַנאָוואָ האָבן געמוזט באַציען זייער באַוול פון אַמעריקע און פון עגיפּטן, וואָס אין דעם איז געלעגן זייער אַ גרויסע געפאַר. די אורזאַך איז געווען אַ גאַנץ פּשוט'ע. טורקעסטאַן האָט געדאַרפט שפּייז און האָט דערפאַר אָפּגעגעבן פאַר דער קולטיווירונג פון תבואה די ווערטפולע באַוול־פעלדער. אין דער זעלבער צייט האָט די סאָוועטישע סיביר געהאַט איבער גענוג תבואה פאַר זיך און פאַר אַרויספיר. האָט מען דערפאַר דורכ־געצויגן אַ נייע אייזנבאַן אויף 900 מייל די לענג, איבער בערג, גרענעצלאָזע מדבריות און סטעפּעס. דעם 28טן אַפּריל, 1930, איז די טורקעסטאַן־

*) אַ זייטיגע באַן־ליניע איז שוין אויפגעבויט געוואָרן לעבן קאָמסאָמאָלסק און זי ציט זיך אויף 300 מייל צו צפון פון דעם אַמור־טייך.

סיבירישע אייזנבאַן געווען פאַרענדיגט — מיט זיבעצן חדשים פאַר דער באַשטימטער צייט.

אַזוי איז אויך מאַגניטאָגאָרסק איצט פאַרבונדן דורך אַן אייזנבאַן מיט קאַרלאַלי; קאַראַגאַנדאַ איז פאַרבונדן מיט לעיק באַלקאַש; אוקראַינע — מיט די וואָלגע־געגנטן; די אוראַל־בערג — מיט די צענטראַלע דיסטריקטן דורך קיראָווא, קאַזאַן און קויבישעוו. די נייע אייזנבאַן פון גוריעוו קיין קאַנדאַגאַטש אויף דעם אָרענבורג־טאַשקענט מאַרשרוט באַדינט די וויכטיגע אויל־דיסטריקטן פון דער עמבאַ־געגנט.

פאַר אונז ליגט דער דריטער פינף־יאָר־פּלאַן, לויט וועלכן עס ווערט אָנגעצייכנט אַ פאַרגרעסערונג אין פראַכט־אָנלאָדונג פון 355 ביליאָן טאָן־קילאָמעטער אין 197 ביז 510 ביליאָן טאָן אין 1942 — אַ פאַרגרעסערונג אויף 44 פּראָצענט.

אַזוי ווי די פאַרגרעסערונג אין דער אינדוסטריע וועט אָבער זיין אויף 82 פּראָצענט, וועט, נאַטירלעך, דער דרוק אויף די אייזנבאַנען אויך ווייטער זיין זייער גרויס און ער וועט אַלץ מער שטייגן. אָט־די שווערינקייט וועט געלייזט ווערן. עס וועלן צוקומען נייע אייזנבאַן־ליניעס אויף אַ לענג פון עלף טויזנט קילאָמעטער; אויף דער לענג פון 8,000 קילאָמעטער וועט מען די וועגן מיט איין רעלסן־ליניע פאַרוואַנדלען אין וועגן מיט צוויי פּאָר רעלסן; די עקזיסטירנדיקע וועגן און וואַגאָנען וועלן אויסגענוצט ווערן מער אינטענסיוו; עס וועלן צוקומען 7,370 נייע מעכטיגע לאָקאָמאָטיוון, 178,000 נייע פיר־אַקסיגע פראַכט־וואַגאָנען און 12,000 נייע פּאַסאַזשיר־וואַגאָנען. עס איז שוין אויסגעפּלאַנירט אַ נייער טיפּ פראַכט־וואַגאָן פון 100 טאָן, וועלכן מען וועט קאָנען אויסלאָדן אין איין מינוט צייט מיט דער הילף פון אַ ספּעציעלער איינריכטונג.

פאַרשווענדערישקייט אין דער טראַנספּאָרטאַציע מוז קומען צו אַ סוף. מען דאַרף וואו נאָר מעגלעך אויסמיידן צו פירן פראַכט אויף לאַנגע שטרעקעס. לאָקאַלע קוילן — ווי, למשל, די קוילן לעבן מאָסקווע — דאַרפן אויסגעגראָבן ווערן, און זיי ווערן אויסגעגראָבן, און מען דאַרף זיי פאַרנוצן טאַקע דאָ אין דער זעלבער געגנט. סיביריש געהילץ וועט ניט אַריינקומען אין דער סאָוועטישער אייראָפּע, אויב מען קאָן זיך נאָר באַגיין אָן דעם.

עס ווערן געמאַכט עקספּערימענטן מיט גאָר נייע מעטאָדן אויף די אייזנבאַנען. די „לופט־באַן", צום ביישפּיל, באַשטייט פון צוויי וואַגאָנען, וואָס זיינען געבויט אין דער פאָרמע פון צעפּעלינען, און וואָס באַוועגן זיך אויף איין רעלס; די „ספּעראָ־באַן", מיט אירע שטראָם־ליניגע וואַגאָנען, לויפט אויף גרויסע מאָטאָריזירטע שרויט־לאַגערס („באָל־בערינגס") איבער אַן איינגעגראָבענעם רעלסן־וועג. דאָס זיינען אָבער אַלץ זאַכן פון דער צוקונפט.

מאָטאָר־וועגן און טראָקס זיינען אַ וויכטיגער צוגאָב צו דער אייזנבאַן־ליניע און צום לאָקאָמאָטיוו. דאָס צאַרישע רוסלאַנד האָט פאַרמאָגט

1,900,000 מייל וועגן — אומענדלעכע מיש־מאַשיגע, צרה'דיגע וועגן דורך ריזיגע שטרעקעס. ווען מען ציט אויס אָט־די וועגן אין איין ריכטונג, וואָלטן זיי דערגרייכט אַן אכטל פון דער שטרעקע צו דער לבנה. מיט דער אויסנאַם אָבער פון 6,260 מייל ברוקירטע שאָסייען, זיינען די איבעריגע וועגן געווען פול מיט לעכער, מיט הורבעס, מיט בלאָטעס, מיט בריקן אויף הינערשע פיס־לעך — קוים גוט פאַר פויערישע פורן, אָבער פולשטענדיג נוצלאָז פאַר מאָטאָר־טראַנספּאָרטאַציע. גרינקאָ זאָגט: „די אמת'ע קללה פון דעם לאַנד זיינען געווען זיינע שליאַכן.“ די הויפּט־אורזאַך פון אַזאַ צושטאַנד איז געווען דער מאַנגל אין שטיינער. די פּויערים פלעגן זאָגן: „צו וואָס זיך זאָרגן? ווען עס וועט קומען דער ווינטער, וועלן די וועגן פאַרהאַרטעוועט ווערן.“ די שווערע פרעסט פאַרוואַנדלען טאַקע טייכן און שטראָמען אין ברוקירטע בול־וואַרן, אָבער וואָס איז מכח זומער־צייט און וואָס איז מכח בלאָטע און שטויב? די אַלטע וועגן טויגן מער ניט פאַר די סאָוועטישע באַדערפעניש.

דער ערשטער פינף־יאָר־פּלאַן האָט דערפאַר געפאָדערט 22,500 מייל נייע ברוקירטע און מאָדערניזירטע וועגן. עס זיינען אויך אַרויסגעגעבן גע־וואָרן פאַראָרדענונגען צו יעדן דאָרף און שטעטל צו פאַרריכטן און צו האַלטן אין גוטער אָרדענונג זייערע לאָקאַלע וועגן. די וועגן זיינען געבראַכט געוואָרן אין אָרדענונג. די ערא פון דעם אויטאָמאָביל איז געקומען.

לויט דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן וועלן אויפגעבויט ווערן נייע וועגן אויף אַ לענג פון 128,000 מייל. די צאָל אויטאָמאָבילן וועט לויט אָט־דעם פּלאַן פאַרגרעסערט ווערן פון 57,000 צו 1,700,000.

עס וועלן טרעגירט ווערן צוויי מיליאָן שאָפערן. די מדבריות מיט זייערע לויזע זאַמדן וועלן באַזאָרגט ווערן מיט ספּעציעלע אויטאָמאָבילן, וואָס וועלן לויפן אויף גומענע רעלסן. אָט־די שנעל־לויפנדיגע „מעכאַניזירטע קעמלען“ וועלן פאַרנעמען דעם פּלאַץ פון די אַלטע לאַנגזאַמע קאַראַוואַנען און דעם פּלאַץ פון הירשן און הינט אין אַרקטישן צפון.

אַ נעץ פון לופט־ליניעס פאַרבינדט די ווייטסטע ווינקלען פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד מיט דעם צענטער. אַ סך פון זיי, ווי די ליניעס צווישן מאָסקווע און טיפליס, טאַשקענט און אַלמאַ־אַטאַ, זיינען 3,000 מייל די לענג. די ליניע צווישן מינסק און קאַמטשאַטקאַ דורך וולאַדיוואָסטאָק איז 8,000 מייל לאַנג — צוויי מאָל אַזויפיל, ווי צווישן לאָנדאָן און באָמבעי.

רעגולערער לופט־פאַרקער איז איינגעשטעלט צווישן מאָסקווע און בערלין, פּאַריז, שטאָקהאָלם און איראַן.

טראַנספּאָרטאַציע איבערן וואַסער איז ביליגער ווי טראַנספּאָרטאַציע אויף באַנען און שאָסייען, און דער וואַסער־טראַנספּאָרט וועט פאַרקלענערן דעם דרוק אויף די אַנדערע טראַנספּאָרטאַציע־מיטלען. די סאָוועטישע טייכן זיינען ריזיג־גרויס און מען קאָן אויף זיי פירן קאָלאָסאַלע מאַסן פראַכט.

פון די ניין גרעסטע טייכן אין דער וועלט געפינען זיך פיר אין סיביר.

דער שיף־וועג אויף די טייכן אירטיש און אָב איז לענגער, ווי דער וועג פון ליווערפּול קיין ניו יאָרק. קאָמערציעל קאָנען אָבער אָט־די טייכן זיך ניט פאַרגלייכן מיט דער וואָלגע. די וואָלגע קאָן טאָן די אַרבעט פון זעקס אייזנבאַנען, וואָס זאָלן לויפן פּאַזע אירע ברעגן. צוזאַמען מיט די טויזנט טייכן, וואָס שטראָמען אין איר אַריין, שאַפט די וואָלגע איינע פון די גרעסטע וואַסער־סיסטעמען אין דער וועלט. די וואָלגע און אַנדערע טייכן אין אייראָפּייאישן רוסלאַנד זיינען שוין פאַרבונדן געוואָרן, אָדער וועלן פאַרבונדן ווערן דורך קאַנאַלן. די וואַסער־וועגן וועלן פאַרלענגערט ווערן, איבערגעבויט ווערן און אויך בעסער אויסגעשטאַט ווערן. אין דער צוקונפט וועלן זיי, אָן צווייפל, פאַרבונדן ווערן מיט דער וואַסער־סיסטעם אין סיביר.

ווי מיר ווייסן שוין, איז דער דניעפּער איצט שיף־באַר איבער זיין גאַנצער לענג אַ דאַנק דער נייער קראַפט־סטאַנציע, וואָס איז אויף אים אויפגעבויט געוואָרן, און אַ דאַנק די וואַסער־טרעפּ.

די פּראָיעקטירטע וואָלגע־אונטערנעמונג וועט זיין נאָך פיל גרעסער, און ווען אָט־דער פּראָיעקט וועט פאַרענדיגט ווערן, וועט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרמאָגן אַ וואַסער־שליאַך, וואָס וועט ניט האָבן צו זיך קיין גלייכן אין דער גאַנצער וועלט. אָט־דער וועג וועט פאַרבינדן דורך טיפע טייכן און קאַנאַלן דעם שוואַרצן און קאַספּישן ים מיט דעם באַלטישן און אַרקטישן ים און וועט מאַכן מעגלעך צו פירן סחורות קיין מאָסקווע פון דער גאַנצער וועלט. געהילץ און תבואה וועלן גיין צו דרום אין שוואַרצן ים און קוילן וועלן גיין פון דאָן צו צפון פאַר די פאַבריקן ביי דער וואָלגע. דער שטראָם קוילן פון צפון וועט ווערן אַלץ שמעלער אין פּראָצעס פון באַזאָרגן די פאַבריקן אויף דעם וועג מיט די קוילן, וואָס זיי דאַרפן האָבן. דער שטראָם געהילץ און תבואה, וואָס וועט זיך ציען צו דרום־צו, וועט ווערן אַלץ ברייטער, וואָס מער פאַרמס און זעג־מילן ער וועט אַרומכאַפּן.

כדי צו פאַרענדיגן אָט־די ריזיגע אונטערנעמונג, וועט זיך פאָדערן — אויסער מאַכן די וואָלגע אַליין טיפער — אויך אויפצובויען אַ קאַנאַל 60 מייל די לענג און 200 פוס די ברייט, און צו פאַרבינדן די וואָלגע און דעם טייך דאָן.

איצט פירט מען אויף דער וואָלגע אַרום 30 מיליאָן טאָן פראַכט אַ יאָר — אַרום אַ העלפט פון דעם, וואָס ווערט געפירט אויף אַלע סאָוועטישע טייכן. עס איז אויסגערעכנט געוואָרן, אַז אין פינף יאָר אַרום, ווען דער וואָלגע־פּראָיעקט וועט זיין פאַרענדיגט, וועט דער סכום פראַכט דאָ פאַרצווייפאַכט ווערן און אין צען יאָר צייט וועט דער סכום פראַכט זיין פיר מאָל אַזוי גרויס.

אַ גאָר וויכטיגער טייל פון דעם פּראָיעקט, ווי עס איז אָנגעוויזן געוואָרן אין דעם פריערדיגן קאַפּיטל, וועט זיין דאָס אויסבויען פון צוויי קראַפט־סטאַנציעס אין קויבישעווער ראַיאָן. ביידע סטאַנציעס צוזאַמען וועלן פאַרמאָגן אַ קאַפּאַציטעט פון 3,400,000 קילאָוואַט־שטונדן. אָט־די בויאונג איז

שוין אַנגעהויבן געוואָרן און וועט העלפן לייזן די פּראָבלעם פון באַוואַסערן אַ ריזיגן שטח, וואָס פּלעגט ליידן פון טריקעניש, און עס וועלן פאַרגרעסערט ווערן די מעגלעכקייטן פאַר שיף־פאַרקער אויף דער וואָלגע און אויף דעם טייך קאַמאַ, וואָס שטראָמט אין איר אַריין. מיט רעכט ווערט אָט־דער פּראָיעקט באַצייכנט ווי די סאַמע גרעסטע אינזשענערישע אונטערנעמונג אין דער וועלט.

עס איז אָבער דאָ נאָך איין ריזיגער וואַסער־וועג, וואָס איז שוין פאַרענדיגט געוואָרן און וואָס פאַרבינדט דעם באַלטישן ים מיט דעם אַרקטישן. אָט־דער וועג ציט זיך ווי אַ קייט פון קאַראַלן און וואַסער־טרעפּ איבער די באַרגיגע שטרעקעס צווישן אָט־די צוויי ימים. דאָס איז אַ וואַסער־וועג פון גרויסער באַדייטונג צוליב דער וואַקסנדיגער וויכטיגקייט פון מורמאַנסק אַלס אַ פּאָרט, וואָס איז אָפן אַ גאַנצן ווינטער און וואָס גיט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אַ צוטריט צו דעם אַטלאַנטישן ים אַ גאַנץ יאָר צייט.

אויפצובויען אָט־דעם וועג איז געווען אַ קאָלאָסאַלע אונטערנעמונג: מען האָט אויסגעגראָבן 21 מיליאָן קובישע מעטער ערד; מען האָט געדאַרפט אויפרייסן מיט דינאַמיט 2½ מיליאָן שטיינער; צוויי מיליאָן מיט אַכט הונדערט טויזנט שפּאַלן פון קאַרעלישע וועלדער זיינען פאַרנוצט געוואָרן אויף צו בויען די דאַמבעס און די הילצערנע ווענט פאַר די וואַסער־טרעפּ, דורך וועלכע די שיפן זיינען אויפגעהויבן געוואָרן פון פלאַך צו פלאַך אויף דעם וועג־אַרויף צווישן די צוויי ימים.

דאָרט, וואו עס זיינען פריער געווען וועלדער, זיינען אויפגעשפּרונגען מעכטיגע דאַמבעס. אין איין פּלאַץ האָט אַ דאַמבע, וואָס איז עטלעכע מייל די לענג, פאַרצאַמט די וואַסערן פון אַ שטח וואָס איז אַזוי גרויס ווי דער לעיק זשענעוואַ. אָט־דער קאָנטראָלירטער וואַסערפאַל שפּייזט די וואַסערן פאַר די וואַסער־טרעפּ און באַטרייבט די טורבינען פון פינף קראַפט־סטאַנציעס, וואָס שאַפן ענערגיע פאַר די געהילץ־ און כעמישע אינדוסטריען און פאַר די קוילן־גרובן.

דעם 19טן מאַי, 1933, איז שוין געווען פאַרטיג די ניט־איבערגעריסענע סטענגע וואַסער פון דעם באַלטישן ים ביז דעם ווייסן ים, וואָס האָט געעפנט אַ צוטריט צו דעם אַרקטישן ים. מען דאַרף מער ניט פאָרן אַרום נאָרוועגיע, שוועדן און קאַרעליע אויף אַ רייזע צווישן לענינגראַד און אַרכאַנגעלסק. אָט־די שטורמישע רייזע דורך דעם צפון־ים, וואָס פּלעגט דויערן 17 טעג, איז פאַרקירצט געוואָרן צו אַ זעקס־טאָגיגער רייזע דורך די שטילע וועלדער און דורך דעם פלאַך־לאַנד פון קאַרעליע.

„מענטש — ווי שטאָלץ דאָס קלינגט!" — האָט גאָרקי אויסגערופן, ווען ער איז דאָ געשטאַנען אויף אַ פּלאַטפאָרמע אין דעם טאָג, ווען דער וועג איז געעפנט געוואָרן.

„דער קאַנאַל איז פאַרענדיגט, הויבט אָן בויען אַן אַנדער קאַנאַל!" און

די אַרבעטער זיינען אַוועק און האָבן אָנגעהויבן בויען דעם מאָסקווע־וואָלגע־קאַנאַל, וואָס איז שוין איצט פאַרענדיגט. קוילן און תבואה און פיש און אויל פון דרום, געהילץ און שטיינער פון צפון דערגרייכן די הויפּט־שטאָט דורך וואַסער, און אַ שווערע לאַסט איז אַראָפּגענומען געוואָרן פון די אייזנבאַן־וועגן. עס האָט געדויערט צוועלף יאָר אויפצובויען דעם פּאַנאַמאַ־קאַנאַל, נאָר די סאָוועטישע אינזשענערן האָבן מיט דער הילף פון מאָדערנע מאַשינען אין פינף יאָר צייט דורכגעגראָבן דעם מאָסקווע־וואָלגע־קאַנאַל, וואו מען האָט געדאַרפט גראָבן כמעט פונקט אַזויפיל און אַריינגיסן פונקט אַזויפיל בעטאָן ווי אין דעם פּאַנאַמאַ־קאַנאַל. די אַרבעט איז פאַרענדיגט געוואָרן אין ווייניגער ווי אַ העלפט צייט, וואָס האָט גענומען ביים בויען דעם פּאַנאַמאַ־קאַנאַל. מאָסקווע באַזיצט איצט די באַקוועמלעכקייטן פון אַ טיפן פּאָרט און אַ מאַיעסטעטיש־גרויסן לעיק. יעדער בירגער איז באַזאָרגט מיט גענוג ריינעם וואַסער — 400 ליטער אַ טאָג אין פאַרגלייך מיט די 484 ליטער אַ טאָג פאַר איינוואוינער אין ניו יאָרק. שוין איצט שטעלט־צו די סטאַלין־וואַסער־סטאַנציע, וואָס איז די גרעסטע אין אייראָפּע, 615 מיליאָן ליטער וואַסער אַ טאָג, און אין גיכן וועט זי צושטעלן 738 מיליאָן ליטער.

אין עטלעכע יאָר אַרום וועט דער מאָסקווער פּאָרט, וואָס ליגט אין סאַמע האַרץ פון אייראָפּייאישן רוסלאַנד, פאַרבונדן ווערן מיט דעם באַלטישן, שוואַרצן, אַזאָווער, קאַספּישן און ווייסן ים. די ריזיגקייט פון דעם פּאַרנעם און די שנעלקייט, מיט וועלכער דער פּלאַן ווערט דורכגעפירט, איז די בעסטע מאָס פון דעם סאָוועטישן מענטשן.

אַרום 1940 וועט זיין מעגלעך אַ פאַרקער פון שיפן, וואָס דאַרפן האָבן טיפע וואַסערן, אויף אַ לענג פון 80,000 מייל. „דאָס פייפן פון אָט־די שיפן וועט געהערט ווערן אין האַרץ פון דער סאָוועטישער הויפּט־שטאָט, בשעת זיי שווימען אַוועק צו די וויכטיגסטע שטעט פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד און צו די פינף רוסישע ימים און צו די אָקעאַנען ווייט־אַוועק.“

8. סאָציאַליסטישע גערעטענישן

שפּייז, קליידונג, וואוינונגען און די באַזאָרגונג פון די מאַטעריעלע זאַכן, וואָס זיינען נויטיג פאַר אַ לעבן פון וואוילזיין און פון אַ ציוויליזירטן שטייגער — דאָס זיינען די אויפגאַבן פון אינדוסטריע. אינדוסטריע איז אַ מיטל צו אַ צוועק און ניט קיין צוועק פאַר זיך אַליין. דערפאַר דאַרף מען די אינדוסטריע אורטיילן לויט איר פייאיגקייט צו פּראָדוצירן דעם נויטיגן סכום און די נויטיגע קוואַליטעט פון די זאַכן, וואָס מיר געברויכן און וואָס מיר עסן.

דער צעטל פון אַזעלכע זאַכן איז אומענדלעך. די שפּייז־אינדוסטריע באַזאָרגט: ברויט, פלייש, פיש, פּוטער, אייער, צוקער, פּרוכט, גרינסן, ווייץ,

קאָנסערווירטע שפּייזן און אַזוי ווייטער; די לייכטע אינדוסטריע גיט־אַרויס: וואָלענע סחורות, לייוונט, זיידנס, געשטריקטע אַרטיקלען, שיך, אַנדערע לעדערנע אַרטיקלען, מענער־ און פרויען־קליידער, פוטערוואַרג, זייפן, טאַבאַק, געהילץ, גלאָזוואַרג, שפּילצייג, גראַמאָפאָנען און טויזנטער אַנדערע ענלעכע אַרטיקלען.

אין אַלטן רוסלאַנד איז קיין שפּייז־אינדוסטריע אין אייגנטלעכן זין פון וואָרט גאָר אינגאַנצן ניט געווען. די צוריקגעשטאַנענקייט פון דעם לאַנד, די קליינע צאָל גרויסע שטעט און פּראָלעטאַרישע צענטערן, דער נידעריגער לעבנס־סטאַנדאַרד פון אונטערשטן מיטל־קלאַס אין שטאָט און די עקאָנאָמישע סיסטעם פון די דאָרפישע געגנטן, וואו מען האָט אַלע באַדערפענישן באַפרידיגט דורך היימישער פּראָדוקציע — דאָס האָט ניט געשאַפן קיין נאָכפראַגע אויף שפּייז־אונטערנעמונגען פון אַ גרויסן מאַסשטאַב. היימישע פּראָדוקציע פון שפּייז־אַרטיקלען און אונטערנעמונגען פון אַ קליינעם מאַסשטאַב זיינען געווען אַלץ, וואָס מען האָט געדאַרפט אויף אָט־דעם געביט. די רייכע האָבן געהאַט זייערע אייגענע קוואַלן, פון וואַנען צו קריגן אַלץ, וואָס זיי האָבן געדאַרפט, און זיי האָבן זיך געקאָנט באַגיין אָן אַ גרויסער אינדוסטריע.

ווען אַ גאַנץ פאָלק איז אָבער אַוועק אויף דעם וועג צו אַ נייעם לעבנס־שטייגער, דעמאָלט איז געשאַפן געוואָרן אינגאַנצן אַ נייע נאָכפראַגע אויף מאַסן־פּראָדוקציע פון שפּייז־אַרטיקלען. דאָס האָט מען קלאָר פאַרשטאַנען און וועגן דעם האָט מען גאַנץ קלאָר גערעדט פון סאַמע אָנהויב. סטאַלין האָט דאָס זייער קלאָר אָנגעוויזן, ווען ער האָט געזאָגט:

„סאָציאַליזם קאָן זיגן בלויז אויף דער באַזע פון אַ הויכער אַרבעטער־פּראָדוקטיווקייט — העכער ווי אונטערן קאַפּיטאַליזם — אויף דער באַזע פון אַן איבערפלוס פון פּראָדוקטן און געברויך־אַרטיקלען פון אַלע סאָרטן, אויף דער באַזע פון אַ רייך און קולטורעל לעבן פאַר אַלע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט.“

אָט־די פאָדערונג האָט געמאַכט נויטיג אַ גאַנצע ריי הויך־אַנטוויקלטע שפּייז־אינדוסטריען. די ערשטע צוויי פינף־יאָר־פּלענער האָבן באַגעגנט אָט־די באַדערפעניש מיט אַ סך דערפאָלג. דער פאָלקס־קאָמיסאַריאַט פון דער שפּייז־אינדוסטריע האָט אויפגעבויט 1,000 נייע אונטערנעמונגען: 256 ברויט־פאַבריקן, 197 מעכאַנישע בעקערייען, 70 מילך־פאַבריקן, 82 קרימעריס, 28 טיי־פאַבריקן, 14 פאַבריקן פאַר אַרויספּרעסן אויל און נאָך און נאָך פאַבריקן, וואָס זייער צאָל איז אַזוי גרויס, אַז מען קאָן זיי גאָר ניט אויסרעכענען.

שפּייז־פאַבריקן דאַרפן האָבן שפּייז־פּראָדוקטן, און די פונדאַמענטאַלע רוי־מאַטעריאַלן, וואָס די פאַבריקן דאַרפן האָבן, ווערן איצט באַזאָרגט אין אַ פולער מאָס דורך הונדערטער טויזנטער קאָלווירטן און סאָוו־ווירטן (קאָלעק־

טיווע און מלוכה'שע פארמס). אלע פראָדוקטן ווערן באַזאָרגט דורך די קאָלעקטיווע פי־ און מילך־פארמס אין סיביר, דורך די פישער־קאָלעקטיוון אין ווייטן מזרח, דורך די קאָלעקטיווע און מלוכה'שע טיי־פּלאַנטאַציעס אין גרוזיע, דורך די גרינס־גערטנערייען אין די וואָלגע־ראַיאָנען און דורך די פּלאַנטאַציעס פון בוריקעס אין אוקראַינע.

פריער פאַר אַלץ האָט זיך דאָס לאַנד געגויטיגט אין גענוג תבואה. צוליב אַ מאַנגל אין תבואה, וואָס איז פאַראורזאַכט געוואָרן דורך לאַנגע טריקענישן און דורך אַנדערע אורזאַכן, פלעגט רוסלאַנד דורכמאַכן אָפטע הונגער־יאָרן. אין 1937 איז אַראָפּגענומען געוואָרן אַ שניט פון 7,300 מיליאָן פוד תבואה. דער יערלעכער שניט אין די לעצטע פינף יאָר פאַר דער מלחמה איז אין דורכשניט געווען בלויז עטוואָס העכער פון 4,000 מיליאָן פוד. לויט די פּלענער פון דעם דריטן פינף־יאָר, דאַרף מען דערגרייכן אַ פאַרגרעסערונג אויף 27 פּראָצענט. דאָס מיינט, אַז צום סוף פון 1942 דאַרף דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אַראָפּנעמען אַ גערעטעניש פון 8,000 מיליאָן פוד תבואה. דאָס וואָרט „הונגער" שרעקט שוין דאָ קיינעם ניט. אין סאָוועטן־פאַרבאַנד וועט מער קיין הונגער ניט זיין. קיין צוקונפטיגע מלחמה וועט ניט פאַרלאָרן ווערן צוליב אַ מאַנגל אין שפּייז."*)

די פאַבריקן, וואָס פאַרוואַנדלען איצט תבואה אין ברויט, אָדער אין קאָנפעקטן, ברענגען אויפן זינען ווי אַ קאָנטראַסט מאַקסים גאָרקי'ס באַשרייבונג פון דעם לעבן פון אַ בעקער אין די פאַר־מלחמה־יאָרן. גאָרקי שרייבט אַזוי אין זיין דערציילונג „זעקס און צוואַנציג מענער און אַ מיידל":

„טאָג נאָך טאָג, אין אַן אַטמאָספערע, וואָס איז געווען אָנגעזאַפּט מיט מעל, אין מיטן שמוץ, וואָס מיר פלעגן אַנטראָגן פון הויף מיט אונזערע שטיוול, אין דער שטיקנדיגער, עיפּוש'דיגער היץ, האָבן מיר געקנאָטן אונזער טייג און עם פאַרוואַנדלט אין בייגל, וועלכע מיר האָבן פייכט געמאַכט מיט אונזער שוויים."

היינט־צו־טאָג ווערט ברויט געבאַקן אין ליכטיגע, מיט זון־באַגאָסענע זאַלן. דאָס ברויט ווערט ניט אָנגערירט פון מענטשלעכע הענט. עס ווערט געבאַקן פון אַרבעטער, וועלכע אַרבעטן זיבן שעה אַ טאָג, וועלכע וואַשן זיך אונטער אַ שפּריץ־באָד איידער זיי שטעלן זיך צו דער אַרבעט, און וועלכע קריגן רעגולער אַ מאַניקור. מער וועט שוין ניט אויסקומען קיין צווייטן שלום־עליכם צו באַשרייבן, ווי פרויען קריגן זיך ביי יונה'ן אין דער בעקעריי, און וואו עס ווערט אַרויסגעבראַכט ווי איין פרוי האָט צופעליג אַריינגעקנאָטן אין טייג אַ באַנדאַזש פון אַ פאַרוואונדעטן פינגער און אַ צווייטע פרוי האָט

*) דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פּראָדוצירט איצט מער תבואה, ווי וועלכעס ניט איז אַנדער לאַנד אויף דער וועלט. אַ חוץ דעם פּראָדוצירט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד צוויי מאָל אַזוי פיל פון די וויכטיגסטע שפּייז־תבואות פאַר איינוואוינער ווי אַמעריקע, און דריי מיט אַ האַלב מאָל אַזוי פיל ווי די גאַנצע בריטישע אימפּעריע.

זיך צוגעלייגט צו כאַפּן אַ דרעמל און האָט אונטערגעלייגט צוקאָפּנס אַ שטיק טייג אָנשטאָט אַ קישעלע.

די ציפערן וועגן צוקער־פּראָדוקציע ווייזן פּונקט אַזאַ פאַרגרעסערונג, ווי וועגן דער ווייץ־פּראָדוקציע. אין „ריטעיל"־האַנדל איז אין 1936 פאַרקויפט געוואָרן 329,000 טאָן צוקער, אין 1937 — 467,500 טאָן און אין 1938 — 580,000 טאָן. לויט דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן וועט די פּראָדוקציע פון צוקער־בוריקעס פאַרגרעסערט ווערן אויף 37.2 פּראָצענט.

די ציפערן פון איינצל־פאַרקויף ווייזן אַן ענלעכע פאַרגרעסערונג פון אַנדערע שפּייז־אַרטיקלען. צווישן 1933 און 1937 איז דער פאַרקויף פון פּוטער געשטיגן אויף 260 פּראָצענט, דער פאַרקויף פון אייער — אויף 510 פּראָצענט, וואורשט — אויף 730 פּראָצענט. דאָס זיינען, נאַטירלעך, געווען יאָרן, ווען שפע האָט זיך פאַרמאָסטן צו פאַריאָגן דעם הונגער, נאָר אָט־דער וואוקס האַלט־אָן אָן אויפהער, און לויט דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן וועט ער זיין אַ היפּש ביסל גרעסער.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד קולטיווירט איצט זיין אייגענע טיי און ער מאַכט זיינע אייגענע וויינען. גרוזיע האָט אין 1938 אַרויסגעגעבן 35,000 טאָן טיי־בלעטער. ביז לעצטנס פלעגט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פּראָדוצירן 160,000 פלעשער שאַמפּאַניער אַ יאָר. פראַנקרייך גיט אַרויס 50 מיליאָן פלעשער שאַמפּאַניער. צו 1939 וועט די סאָוועטישע פּראָדוקציע געהויבן ווערן ביז 3 מיליאָן פלעשער.*)

אין צאַרישן רוסלאַנד זיינען די פּויערים אָדער געגאַנגען באָרוועס, אָדער זיי האָבן אַרומגעוויקלט זייערע פיס מיט שמאַטעס און מיט שטרוי. אין צאַרישן רוסלאַנד האָט בלויז אַ קליינער טייל פון דער באַפעלקערונג געטראָגן לעדערנע שיך. די גאַנצע שיך־אינדוסטריע האָט פאַר דער מלחמה אַרויסגעגעבן ניט מער ווי 20 מיליאָן פּאָר שיך אַ יאָר. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אַ פּלאַן פון ווינציגסטן איין פּאָר שיך אַ יאָר אויף יעדן איינוואוינער. דאָס מיינט, אַז איצט דאַרף מען האָבן 170 מיליאָן פּאָר שיך אַ יאָר. די אָנגעצייכנטע פּראָדוקציע פאַרן יאָר 1942 איז 235 מיליאָן פּאָר, וואָס דאָס מיינט אַ פאַרגרעסערונג אויף 143 פּראָצענט אין פאַרגלייך מיט 1937.

מען זאָגט אָפט, אַז די ציוויליזאַציע פון אַ לאַנד ווערט געמאָסטן לויט דעם סכום זייף, וואָס די איינוואוינער פאַרברויכן. זינט 1913 איז דער פאַרקויף פון זייף אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרגרעסערט געוואָרן אויף צענדליגער מאָל. אין 1936 האָט די דאָרפישע באַפעלקערונג געקויפט אַכט

*) די גערעטעניש אויף וויינטרויבן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אין 1938 באַטראָפן 900,000 טאָן. אין 1939 איז די גערעטעניש שוין געשטיגן ביז 1,000,000 טאָן. לויט דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן דאַרף מען אין 1942 איינזאַמלען 1,500,000 טאָן וויינטרויבן.

מאָל אַזויפֿיל זייף און פּערפֿיום־אַרטיקלען, ווי אין 1928. לויט דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן וועלן פאַרצייכנט ווערן באַדייטנדיגע פאַרגרעסערונגען.

אויף טאַבאַק איז אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַראַן אַ נאָכפראַגע, פונקט ווי אין אַנדערע לענדער. כל זמן מען האָט זיך געמוזט פאַרלאָזן אויף אימ־פּאָרט, איז געווען אַ שטענדיגער מאַנגל. איצט פּראָדוצירט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד זיין אייגענעם טאַבאַק; די קאָלעקטיווע פאַרמס פון אַבכאַזיע גיבן אַרויס בלעטער, וואָס קאָנען זיך פאַרגלייכן מיט די פיינסטע טערקישע סאָרטן, און אויף די סאָוועטישע סיגאַרן, וואָס דאָס איז אַ גאַנץ נייע זאַך, ווערט די נאָכפראַגע זייער שנעל פאַרגרעסערט. עס איז שוין דאָ אַ גרויסע פאַרשיידנ־אַרטיגקייט פון אַלערליי סאָרטן און די צאָל האַלט אין איין שטייגן. פּראָ־פעסאָר הענסאָן האָט באַמערקט, ווען מיר זיינען געשטאַנען אין אַ טאַבאַק־פאַבריק אין קרים, אַז בשעת פריער מיט צוויי יאָר האָט ער אָנגעציילט אין לאַנד בלויז אַ טוץ פאַרשיידענע סאָרטן, האָט ער איצט אָנגעציילט צוועלף מאָל אַזוי פיל סאָרטן אין אָט־דער איינער פאַבריק אַליין. אין 1937 האָבן די סאָוועטישע פאַבריקן אַרויסגעגעבן 89,000 מיליאָן סיגאַרעטלעך. צווישן די טאַבאַק־פּראָדוצירנדיגע לענדער פאַרנעמט איצט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד דעם צווייטן פּלאַץ.

דער דריטער פינף־יאָר־פּלאַן דאַרף באַזאָרגן אַ פאַרגרעסערונג אין גע־ברויך־אַרטיקלען פון אַנדערהאַלבן ביז צוויי מאָל אַזויפיל. עס ווערט אויך אָנגעצייכנט אַ פּאַראַלעלע פאַרגרעסערונג אין רעאַלן לוין, כדי צו מאַכן מעגלעך אַ פאַרגרעסערטן געברויך.

אין לויף פון דעם צווייטן פינף־יאָר־פּלאַן איז דער סך־הכל פון פאָלקס־געברויך אין סאָוועטן־פאַרבאַנד מער ווי פאַרטאָפּלט געוואָרן. אין אָט־דער צייט זיינען פרייזן געפאַלן און דער לוין איז געשטיגן.

אין געוויסע יאָרן אין אָט־דעם פעריאָד, בשעת דאָס לאַנד האָט זיך אַרויסגעדראַפּעט פון די געפערלעכע צייטן פון אַגריקולטורעלן קריזיס, זיינען געמאַכט געוואָרן אַ סך דראַמאַטישע דערגרייכונגען.

פאַלנדיגע פרייזן, געהעכערטער לוין און אַ געהעכערטער סאָציאַלער לעבנס־שטייגער — דאָס אַלץ האָט מעגלעך געמאַכט אַ ווירקלעכע העכערונג אין דעם לעבנס־סטאַנדאַרד און אין דעם געברויך פון סחורה.

1) עס ליגט פאַר מיר אַ טאַבעלע, וואָס גיט־אָן אַ צאָל פון די פּראָ־דוקטן, וועלכע האָבן צווישן דעם ערשטן יאַנואַר 1934 און דעם ערשטן יאַנואַר 1937 געהאַלטן אין איין פאַלן אין פּרייז. ברויט איז געפאַלן אין פּרייז מער ווי אויף אַ העלפט; דאָס זעלבע איז מיט פּוטער; אייער זיינען געפאַלן אין פּרייז כמעט אויף דריי־פערטל; פלייש איז געפאַלן צו 63.3 פּראָצענט, און שטיקלעך צוקער צו 27.3 פּראָצענט אין פאַרגלייך מיט די פּרייזן פון דעם יאָר 1934.

עס איז כדאי צו באַמערקן, אַז אין דעם זעלבן פעריאָד האָבן פּרייזן

אין דייטשלאַנד פאַרצייכנט אַ פּאַראַלעלע און געפּערלעכע העכערונג — פּרייזן אויף קאַרטאָפל זיינען געשטיגן פון זעקס פעניג אַ קילאָגראַם צו 9 פעניג; פּוטער — פון 275 צו 312; רינדערן-פלייש — פון 135 צו 169; אייער — פון 10 פעניג צו 12 פעניג אַ שטיק.

2) גלייכצייטיק מיטן פאַלן פון די פּרייזן איז געשטיגן דער לוין. עס איז געשטיגן דער לוין פון די אָפּיס-אָנגעשטעלטע, לערער, סטודענטן און אינ־דוסטריעלע אַרבעטער. לוין-העכערונגען זיינען פאַרצייכנט געוואָרן אויף דעם גאַנצן פראָנט. דער דורכשניטלעכער יערלעכער פאַרדינסט פון אַלע טיפּן אַרבעטער איז אין לויף פון צווייטן פינף־יאָר־פּלאַן פאַרטאָפּלט געוואָרן. אויב מען זאָל אָננעמען די צאָל 100 צו באַצייכענען דעם לוין, וואָס מען האָט געצאָלט אין 1929, וועט זיך באַקומען, אַז אין 1933 האָט מען געצאָלט 196.4 און אין 1937 — 371.4.

3) אַ פאַרגרעסערונג אין צוגענגלעכע סאָציאַלע באַזאָרגונגען איז אַ דריטער עלעמענט, וואָס איז באַהילפיג אין דער העכערונג פון דעם לעבנס־סטאַנדאַרד. לויט דעם בודזשעט פון 1938 זיינען די צאָלונגען צו פּרויען, וועלכע האָבן געדאַרפט ווערן מוטערס, פאַרגרעסערט געוואָרן צו 991,500,000 רובל אין פאַרגלייך מיט דער סומע פון 785,000,000, וואָס איז אויסגעצאָלט געוואָרן אין 1937. עס איז באַשטימט געוואָרן צו פאַרגרעסערן אויף 348,000 אין פאַרגלייך מיט 1937 די צאָל אַרבעטער פון די פאַבריקן און אָפּיסעס, וועלכע האָבן געדאַרפט פאָרן אין אָפּרו-הייזער און סאַניטאַריומס. ענלעכע פאַרגרעסערונגען זיינען באַשטימט געוואָרן פאַר די פּיאָנערן-קעמפּס און פאַר דער צאָל קינדער, וואָס ווערן געשיקט אין די קעמפּס.

דער דריטער פינף־יאָר־פּלאַן צייכנט־אָן די פאָלגנדיגע אויפגאַבן אויף צו אַנטוויקלען די סאָציאַלע באַזאָרגונג אין די יאָרן צווישן 1937 און 1942: צו פאַרגרעסערן די מלוכה-אויסגאַבן אויף די קולטורעלע און טאָג-טעגלעכע באַדערפענישן פון די אַרבעטער-מאַסן אין שטאָט און אין דאָרף (דאָס מיינט אויסגאַבן אויף סאָציאַלער פאַרזיכערונג, אויף בילדונג, געזונט־פאַרהיטונג, שטיצע פאַר מוטערס פון גרויסע פאַמיליעס און די טאָג-טעגלעכע באַדינונג פון די אַרבעטער אין די פאַבריקן און אין די אָפּיסעס); די אַלגעמיינע סומע פאַר אָט-די צוועקן דאַרף דערגרייכן 53 ביליאָן רובל אין פאַרגלייך מיט דער סומע פון 38.8 ביליאָן, וואָס איז אויסגעגעבן געוואָרן אין 1937.

די צאָל שפּיטאָל-בעטן וועט פאַרגרעסערט ווערן אויף 30 פּראָצענט. אין דער אוזבעקישער, טאַדזשיקישער, קאַזאַכישער און קירגיזער רעפּובליק וועט די פאַרגרעסערונג זיין אויף צוויי מאָל אַזויפיל; אין דער אַרמענישער רע־פּובליק אַ דרייפאַכע און אין דער טורקמענישער רעפּובליק אַ פינף-פאַכע.

דאָס שטייגן פון נאַציאָנאַלן איינקונפט איז אַן אויסגעצייכנטע מאָס פון דעם געהעכערטן לעבנס-סטאַנדאַרד אין אַ לאַנד, וואו עס זיינען ניטאָ

קײן גרױסע עקסטרעמען פֿון רײַכקײט און אָרעמקײט, אַזױ װי בײַ אונדז אין לאַנד.

9. אױטאָפּישע פֿאַרמעסטונגען

דער סאָװעטן־פֿאַרבאַנד האָט געגוג אורזאַכן צו זײַן שטאָלץ מיט דעם דערפֿאָלג פֿון זײַן צװײטן פֿינף־יאָר־פּלאַן, נאָר די פֿירער זײַנען קלוג גענוג צו װאָרענען געגן פֿריצײַטיגן ענטוזיאַזם. דער לעבנס־סטאַנדאַרד איז נאָך ניט דערגאַנגען צו דעם שטאַפּל פֿון ענגלאַנד און אַמעריקע. זײ װײסן דאָס און זײ זאָגן עס, און זײ דערלױבן אַנדערע דאָס צו זאָגן. זײענדיג ערלעך אין זײער זעלבסט־קריטיק, דערלױבן זײ אױך אַנדערע צו קריטיקירן זײ אױף אַן ערלעכן אופֿן. אַזױ, צום װײניגסטן, איז געװען מײַן אײַנדרוק.

דרײַ מאָל האָט מען בײַ מיר פֿאַרלאַנגט, בשעת איך בין געװען אין סאָװעטן־פֿאַרבאַנד, מײַן אָפֿנהאַרציגע מײנונג װעגן דעם, װאָס איך האָב דאָרט געזען און געלערנט. אײנמאָל האָט מען מיר געשטעלט אַזאַ פֿראַגע אין מאָסקװע, אַ צװײטן מאָל אין ראָסטאָװ און אַ דריטן מאָל אין אָדעס. אױסערגעװײנלעכע פֿאָרזיכטיגקײט איז אָנגעװענדט געװאָרן צו באַריכטן פּינקטלעך דאָס, װאָס איך האָב געזאָגט, און מען האָט מיר צוגעשטעלט פּראָבע־בױגנס מיט דעם געדרוקטן אינטערװיו. זײ האָבן מיך געפֿרעגט „צי װיל איך נאָכן איבערטראַכטן מאַכן װעלכע עס איז ענדערונגען?” און בלױז דעמאָלט האָבן זײ אָפּגעדרוקט דעם רעזולטאַט פֿון דעם אינטערװיו, ניט אױסלאָזנדיג די קריטיק.

אײן אױסזעצונג, אָדער ריכטיגער געזאָגט אַ װאָרנונג, איז געװען געריכטעט געגן איבערטרײַבונגען װעגן זײערע איצטיגע דערגרײכונגען אין פֿאַרגלײַך מיט אַנדערע לענדער. אין דער ראַטע פֿון פּראָדוקציע — סײַ אין קאַפּיטאַלע סחורות און סײַ אין געברױך־אַרטיקלען — האָבן זײ װירקלעך איבערשטיגן אַלע קאַפּיטאַליסטישע לענדער. לױט דעם אַלגעמײנעם סך־הכּל פֿון זײער פּראָדוקציע האָבן זײ איבערגעיאָגט אַלע לענדער, מיט דער אױס־נאַם פֿון אַמעריקע, נאָר אין דער פּראָדוקציע סײַ פֿון קאַפּיטאַלע סחורות און סײַ פֿון געברױך־אַרטיקלען פּער אײנװאױנער האָבן זײ נאָך ניט באַװיזן זיך אױסצוגלײַכן מיט די פֿירנדיגע קאַפּיטאַליסטישע לענדער.

עס איז ניט געװען אַזױ לײַכט דאָס קלאָר צו מאַכן פֿאַר אײניגע פֿון די אינגערע סאָװעטישע מענטשן. זײ זײַנען קײנמאָל ניט געװען אין קײן אַנדער לאַנד. זײ האָבן ניט געקאָנט מאַכן קײן פֿאַרגלײַך צװישן זײער לעבנס־סטאַנדאַרד און דעם סטאַנדאַרד אין ענגלאַנד, דײַטשלאַנד און אַמעריקע, לענדער, װאָס זײ האָבן קײנמאָל ניט געזען. פֿון טעגלעכער דערפֿאַרונג האָבן זײ געװוּסט װי שנעל עס גײט־צו דער װוּקס פֿון די סאָװעטישע קאַפּיטאַלע

און געברויך־סחורות, און פון דער סטאַטיסטיק האָבן זיי געוואוסט ווי די גאַנצע פּראָדוקציע ביי זיי אין לאַנד פאַרגלייכט זיך מיט דער פּראָדוקציע אין אַנדערע לענדער. זיי האָבן ניט געוואוסט, אָדער זיי האָבן זיך ניט געגאַפט וועגן דער רעלאַטיווער פּראָדוקציע פּער איינוואוינער. און אָט אין דעם זין האָבן זיי נאָך ניט אָנגעיאָגט די טעכניש־פּראָגעשריטענע לענדער אין דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט.

לויט דער ראַטע פון אַנטוויקלונג און לויט דער ראַטע פון וואוקס פון דער פּראָדוקציע פאַרנעמט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד זיכער דעם אויבן־אָן. נאָך דעם קריזיס פון 1929 האָט די אינדוסטריע אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער קוים דערגרייכט אין 1937 אַ הויך פון 103.5 פּראָצענט פון דעם מצב פון 1929. זינט דאַן האָט די אינדוסטריע געליטן אַ באַנייטן עקאָנאָמישן קריזיס. פון דער צווייטער זייט האָט די סאָוועטישע שווערע אינדוסטריע דערגרייכט אין 1937 אַ הויך פון 428 פּראָצענט אין פאַרגלייך מיט דעם מצב פון 1929. דער סך־הכל פון שווערער און לייכטער אינדוסטריע צוזאַמענגענומען האָט דערגרייכט אַ הויך פון 371 פּראָצענט.

און אין 1938 האָט די אַלגעמיינע פּראָדוקציע פון דער סאָוועטישער אינדוסטריע דערגרייכט 412 פּראָצענט אין פאַרגלייך מיט 1929, און די שווערע אינדוסטריע האָט דערגרייכט אַזוי הויך ווי 477 פּראָצענט.

אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער האָט די פּראָדוקציע אין 1938 פאַרצייכנט אַ צוריקגאַנג אויף 13.5 פּראָצענט, אַראָפּפאַלנדיג צו 91 פּראָצענט פון דעם מצב פון 1929.

די שנעלקייט פון וואוקס איז איצט, הייסט עס, דער בולט'סטער שטריך פון דער סאָוועטישער אינדוסטריע, און ס'איז דאָ גענוג גרונד צו גלויבן, אַז אָט־די שנעלקייט פון וואוקס וועט ניט פאַלן.

אָבער די פּראָדוקציע פּער איינוואוינער איז שוין גאָר אַן אַנדער זאַך, און דאָ האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד נאָך ניט באַוויזן אָנצויאָגן ענגלאַנד, דייטשלאַנד און אַמעריקע, ווי אויך אַנדערע טעכניש אָדער עקאָנאָמיש הויך־אַנטוויקלטע קאַפּיטאַליסטישע לענדער.

אָט וואָס סטאַלין האָט געזאָגט וועגן דעם ביי דעם 18טן קאָנגרעס פון דער פּאַרטיי:

„אין 1938 האָבן מיר אַרויסגעגעבן 15,000,000 טאָן רוי־אייזן; ענגלאַנד האָט פּראָדוצירט 7,00,000 טאָן. עס קאָן זיך אויסדאַכטן, אַז מיר האָבן אויפגעטאָן מער, ווי ענגלאַנד; ווען מיר פאַרגלייכן אָבער אָט־די צאָל טאָנען מיט דער גרויס פון דער באַפעלקערונג, וועלן מיר אויסגעפינען, אַז די פּראָדוקציע פון רוי־אייזן פּער קאָפּ פון דער באַפעלקערונג אין 1938 האָט אין ענגלאַנד באַטראָפן 145 קילאָגראַם און אין סאָוועטן־פאַרבאַנד בלויז 87 קילאָגראַם. אָדער, גייענדיג ווייטער: אין 1938 האָט ענגלאַנד פּראָדוצירט 10,800,000 טאָן שטאָל און ארום

29 ביליאָן קילאָוואַט־שטונדן עלעקטריציטעט, בשעת דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אַרויסגעגעבן 18,000,000 טאָן שטאָל און אַריבער 39 ביליאָן קילאָוואַט־שטונדן עלעקטריציטעט. עס קאָן אויסקוקן, אַז אונז איז בעסער ווי ענגלאַנד, נאָר ווען מיר צעטיילן די צאָל טאָנען און די צאָל קילאָוואַט־שטונדן אויף דער צאָל פון דער באַפעלקערונג, וועלן מיר אויסגעפינען, אַז אין ענגלאַנד איז די פּראָדוקציע פון שטאָל געווען 226 קילאָגראַם פּער פּערזאָן און די פּראָדוקציע פון עלעקטריציטעט האָט באַטראָפן 620 קילאָוואַט־שטונדן פּער פּערזאָן, בשעת אין סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אויף אַן איינוואוינער זיך אָנגענומען בלויז 107 קילאָ־גראַם שטאָל און בלויז 233 קילאָוואַט־שטונדן עלעקטריציטעט.

„וואָס איז די אורזאַך פון דעם? די אורזאַך איז, וואָס אונזער באַפעלקערונג איז אויף עטלעכע מאָל גרעסער, ווי די באַפעלקערונג פון ענגלאַנד, און דערפאַר זיינען אונזערע באַדערפענישן גרעסער. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד ציילט אַ באַפעלקערונג פון 170 מיליאָן מענטשן; ענגלאַנד האָט אַ באַפעלקערונג פון ניט מער ווי 46 מיליאָן מענטשן. די עקאָנאָמישע מאַכט פון אַ לאַנד ווערט ניט אויסגעדריקט דורך דעם אַלגעמיינעם סך־הכל פון דער פּראָדוקציע, ניט נעמענדיג אין אָנבאַטראַכט די גרויס פון דער באַפעלקערונג, נאָר די מאַכט ווערט אויסגעדריקט דורך באַטראַכטן דעם סכום פון דער פּראָדוקציע אין דירעקטער פאַר־בינדונג מיט דעם סכום, וואָס ווערט פאַרברויכט פּער קאָפּ פון דער באַפעלקערונג.”

דאָס זיינען קלאָרע רייד. איך האָב זיך דערלויבט צו באַנוצן אָט־די לאַנגע ציטאַטע סיי אַלס אַ גוטן ביישפּיל פון דער איינפאַכקייט פון סטאַלינ׳ס סטיל אין זיין רעדן צום פאָלק און סיי דערפאַר, ווייל דאָ ווערט געמאַכט אַ פאַרזוך צו האַלטן די מענטשן וואַכזאַם בנוגע דער ווירקלעכקייט און אויסצומיידן פּריצייטיגע זעלבסט־גראַטולירונגען.

לויט דער זעלבער אויסרעכענונג איז די פּראָדוקציע פון קוילן פּער קאָפּ קלענער ווי אין פראַנקרייך און באַדייטנדיג קלענער ווי אין ענגלאַנד און אין דייטשלאַנד. די אויסאַרבעטונג פון עלעקטריציטעט פּער קאָפּ פון דער באַ־פעלקערונג איז אין 1937 געווען אַ העלפט פון דער פראַנצויזישער פּראָדוקציע און אַ דריטל פון דער בריטישער.

אָט־די קריטיק פון פּריצייטיגן ענטוזיאַזם איז נויטיג. דאָס איז די טרייב־קראַפט צו באַוועגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד גוט־צו־מאַכן אָט־די צוריק־געשטאַנענקייט אין לויף פון דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן. דער ציל איז קלאָר. דאָס פאָלק מוז איבערשטייגן סיי אין קאַפּיטאַלע און סיי אין געברויך־סחורות ניט נאָר די אייראָפּייאישע לענדער, נאָר די טעכניש פיל מער אַנט־וויקלטע אַמעריקע. אָט דאָס דערקלערט דעם גייעג צו פאַרגרעסערן די אויס־אַרבעטונג פון עלעקטרישער קראַפט, קוילן, אייזן, שטאָל און אַנדערע מאַטעריאַלן און צו פאַרבעסערן די אַרבעט־פּראָצעסן און טעכנאָלאָגיע פון דער פּראָדוקציע, אויסנוצן ביז צו דער העכסטער מאָס די מאָדערנע דער־

גרייכונגען פון דער וויסנשאפט און דערפינדונגען און צו באהערשן ניט בלויז די קוואנטיטעט פון דער פּראָדוקציע, נאָר אויך די קוואַליטעט.
מאַלאָטאָוו האָט עס אזוי פאָרמולירט:

„אין איינקלאנג מיט לענינ'ס לערע, אַז די פּראָדוקטיוויטעט פון אַרבעט איז סוף כּל סוף דער סאַמע וויכטיגסטער, דער הויפּט-עלעמענט פאַר דעם זיג פון דער נייער סאָציאַלער אָרדענונג, מוזן מיר דעריבער זיך דערשלאָגן צו דער העכסטער מאָס פון סאָציאַליסטישן פאַרמעסט און פון דער סטאַכאַנאָוו-באַוועגונג, צו אַ כּסדר'דיגער פאַרבעסערונג פון אַרבעטער-דיסציפּלין אין אַלע אונטערנעמונגען און אַנשטאַלטן און אין אַלע קאָלעקטיווע פאַרמס; מיר מוזן זיך באַוואָרענען מיט אַ הויכער פּראָדוקטיוויטעט מצד די אַרבעטער, פּויערים און אינטעליגענץ, אַן אַרבעטער-פּראָדוקטיוויטעט, ווי עס פּאַסט פאַר אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט."

פ ע ר ט ע ר   ט י י ל

די גרעסטע מאַס וואוילזיין פאַר דער גרעסטער צאָל מענטשן

1. דער מאָראַלער רעזולטאַט פון פלאַנירטער סאָציאַליסטישער פּראָדוקציע

„אין מאַטעריעלע רעזולטאַטן שטייגט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אַלץ באַרג־אַרויף; אין מאָראַלן פאָרשריט איז די באַרג־אַרויף שטייגערונג נאָך שאַרפער.“ אָט מיט די געציילטע ווערטער האָט אַ שאַרפזיניגער רעליגיעזער און געזעלשאַפטלעכער באַאָבאַכטער, וועלכער באַזוכט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד יערלעך, סומירט זיינע איינדרוקן פון די דערגרייכונגען פון דעם סאָוועטישן לאַנד.

עס קאָן גאָר קיין פראַגע ניט זיין וועגן דעם, אַז די מאַטעריעלע רעזולטאַטן זיינען שטוינענדיג־גרויס און אַז מען מעג אויף דעם מקנא זיין דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. די מאָראַלע רעזולטאַטן זיינען אָבער נאָך מערקווירדיגער און זיי קאָנען ניט פאַרטונקלט ווערן דורך די אַלע טעות'ן און פאַרברעכנס, וואָס האָבן פון צייט צו צייט געגעבן די סאָוועטישע שונאים אַן אויסרייד צו טריאומפירן, און וואָס האָבן ביי די פריינט פון סאָוועטן־פאַרבאַנד אַרויסגערופן אַזויפיל טרויער.

דעם מאָראַלן פאָרשריט האָט מען געמעגט דערוואַרטן, ווייל דער מאַטעריעלער פאָרשריט איז דאָך אַליין אַ רעזולטאַט פון מאָראַלע אורזאַכן; ווייל אַ פּראָגראַם, וואָס שטעלט זיך אַבזיכטלעך די אויפגאַבע צו אָרגאַניזירן אַלע פּראָדוקטיווע כחות אויף אַ באַזע פון ברענגען נוצן אַנשטאָט פּראָפיט, כדי אַלע מענטשן — אָפגעזען פון זייער עלטער, געשלעכט אָדער ראַסע — זאָלן קאָנען קריגן זייער חלק לויט זייערע באַדערפעניש — אַזאַ פּראָגראַם האָט פון סאַמע אָנהויב זיך עטאַבלירט אויף מאָראַלע פרינציפּן.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד גלויבט אין וויסנשאַפט; ער גלויבט אויך אין מאָראַל, און טאַקע אָט צוליב דעם איז דאָרט פאַרמידן געוואָרן דאָס שטענדיגע באַקלאָגן זיך, וואָס מען הערט לעצטנס אין ענגלאַנד, ספּעציעל ווען די סאָציאַלע אָרדענונג ווייזט ערנסטע סימנים פון צוזאַמענברוך, אַז דער מאָראַלער וואוקס בלייבט הינטערשטעליג לגבי דעם וואוקס פון דער וויסנשאַפט. די ענגלישע וויסנשאַפטסלייט אַליין, זעענדיג ווי זייערע דערגרייכונגען

ווערן פּראָסטיטואירט, שליסן זיך אָן אין דעם כאָר פון די, וועלכע באַקלאָגן זיך, הגם אַליין איגנאָרירן זיי — בשעת די רוסישע וויסנשאַפטסלייט האָבן עקשנות׳דיג זיך אָפּגעזאָגט צו איגנאָרירן — אַלץ, וואָס עס קומט פאָר אויסער די ווענט פון זייערע לאַבאָראַטאָריעס.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז דער ענין גאַנץ אַנדערש. מאָראַלער וואוקס שטייגט פּאַראַלעל מיט דעם פּאָרשריט פון דער וויסנשאַפט. און אין די פינף־יאָר־פּלענער און אין זייערע רעזולטאַטן זעט מען אָט־די סאָוועטישע דער־גרייכונגען אויף דעם מאָראַלישן געביט אויף זייער העכסטער הויך.

איידער מיר קומען צו די לעצטע טיילן פון אָט־דעם בוך, וואו מיר וועלן באַטראַכטן פון אַלע זייטן די פולקייט פון דעם לעבן, וואָס די סאָציאַ־ליסטישע פּרינציפּן און פּלאַנירונג האָבן געבראַכט צום קינד, צו דער יוגנט און צו דעם מענערטום און דעם פרויענטום פון אַלע פעלקער פון דעם סאָ־וועטישן לאַנד, וועט זיך לוינען צוליב קלאָרקייט און צוליב קורצקייט וועגן אָנצוואוואַרפן אויף שנעל איינינגע עלעמענטן פון דעם פּאָרשריט אויף דעם סאָוועטישן מאָראַלן פראָנט.

1) דער סאָוועטישער פּלאַן נעמט אַראָפּ דעם טראָפּ פון פּערזענלעכער דערוועדבונג, ווי דעם הויפּט־מאָטיוו אין לעבן, און שטעלט אַוועק דעם טראָפּ אויף סאָציאַליסטישער אָנזאַמלונג. די אומגעזונטע און אַנטי־סאָציאַלע אַנט־וויקלונג פון די פּראָפיט־אינסטינקטן באַשעפטיגט שוין לאַנג די מוחות פון דענקער און מאָראַליסטן. אָט־די געפאַר איז אַלץ קלאָרער געוואָרן אין דעם נײַנצענטן יאָרהונדערט און האָט דערגרייכט די העכסטע שטופע אין דעם צוואַנציגסטן יאָרהונדערט, אַרויסרופנדיג אַ שטורעם פון פּראָטעסטן, אָן דער שפּיץ פון וועלכע עס קומט דער אומדערבאַרעמדיגער פּראָטעסט פון פּראָ־פעסאָר ר. ה. טאָני אין זיין בוך „די פּראָפיט־געזעלשאַפט”. מיט איין מייסטער־שטריך האָט די סאָוועטישע פּלאַנירטע פּראָדוקציע אונטערגעהאַקט די וואָרצלען פון עגאָאיסטישער פּראָפיט־זוכעניש. דאָ און דאָרט קאָן זיך נאָך באַווייזן אַזאַ ווילד־גרעזל און עס פאָדערט זיך דערפאַר שטענדיגע וואַכ־זאַמקייט, נאָר די הויפּט־פּלאַנץ איז שוין פאַרדאַרט געוואָרן, ווייל די הויפּט־וואָרצלען זיינען שוין אַרויסגעריסן געוואָרן.

עס איז אמת, אַז שווערע אַרבעט ברענגט אַ גרעסערן לוין און אַז ווען מען לערנט זיך בעסער, קריגט מען אַ העכערע לוין־נאָרמע, נאָר דער אַלץ־פאַרכאַפּנדיגער הויפּט־פּרינציפּ פון פּריוואַטער דערוועדבונג, וואָס האָט אינספּירירט און דעמאָראַליזירט דעם קאַפּיטאַליזם, אָט־דער פּרינציפּ איז אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרשוואונדן אויף שטענדיג, ווייל דער פּראָפיט־מאָטיוו דאַרט דאָרטן איין צוליב מאַנגל אין געלעגנהייטן.

2) דער פּלאַן באַזאָרגט אַלעמען מיט באַלוינטער אַרבעט. קיינער איז ניט באַרויבט פון דער מעגלעכקייט צו אַרבעטן. ניטאָ מער קיין פּעריאָדן פון משוגענעם ברען און פון קריזיסן, און מיט זיי צוזאַמען איז פאַרשוואונדן

ארבעטלאָזיגקייט. ארבעטלאָזיגקייט איז געקומען צו אַן ענד אין 1931 און וועט זיך שוין מער קיינמאָל ניט אומקערן. נאַטירלעך, ווען עס איז דאָ אַ וויסנשאַפטלעכער פּלאַן, דאַרף קיינער ניט זיין אָן ארבעט, כל זמן וועלכע ניט איז מענטשלעכע באַדערפעניש זיינען נאָך ניט באַפרידיגט. און ווען אַלע באַדערפענישן זיינען שוין באַפרידיגט, קאָנען שוין די ארבעטער קריגן מער פריע צייט; און ווען פריע צייט קומט, איז דאָס פאַר אַלעמען. כל זמן מען דאַרף האָבן ארבעט, איז די ארבעט פריי פאַר אַלעמען. עס איז דאָ אַ נאָכפראַגע אויף ארבעטער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד און דער לוין האַלט אין איין שטייגן.

3) דער פּלאַן באַזאָרגט פּערזענלעכע זיכערקייט פאַר אַלעמען. אין קאַפּיטאַליסטישע לענדער ווערט פּערזענלעכע זיכערקייט באַזאָרגט מיט דער הילף פון פּערזענלעכע און פּריוואַטע אָפּשפּאָרונגען. דער איינצלנער מענטש וואַגט ניט צו פאַרלאָזן זיך אויף דעם כלל. דער כלל, די געמיינדע האָט קיינמאָל ניט גאַראַנטירט זיין זיכערקייט און ווען אַזאַ מין זיכערונג ווערט גאַראַנטירט אין דער פאָרם פון געוויסע צאָלונגען צו ארבעטלאָזע אָדער פּענסיעס פאַר אַלטע לייט, איז זי אַזוי קנאַפּ און איז פאַרבונדן מיט אַזויפיל דערנידעריגנדיגע באַשרענקונגען, אַז פּראַקטישע מענטשן זוכן דאָס צו דערגאַנצן דורך אייגענע אָפּשפּאָרונגען. אין דער יאָגעניש צו קריגן פאַר זיך זיכערקייט געפינט דער פּראָפיט־אינסטינקט זיין שטאַרקסטן שותף.

דער סאָוועטישער בירגער איז אָפּהענגיג פון דעם כלל. דער כלל גאַראַנ־טירט זיין זיכערקייט. דער בירגער איז באַוואָרנט. אויב ער ווערט קראַנק, קריגט ער קראַנקן־בענעפיט. מען פאַרגינט עס אים פון גאַנצן האַרצן און ס'איז ניטאָ קיין שום באַשרענקונג בנוגע דער צייט פון די בענעפיט־צאָלונגען. ווען ער ווערט אַלט, קריגט ער אַן ערנהאַפטע און געהעריגע פּענסיע, מיט וועלכער עס איז ניט פאַרבונדן קיין גרעסערע שאַנדע, ווי אין באַצוג צו דער פּענסיע פון אַן אויסגעדינטן מיניסטער.

4) דער פּלאַן באַזייטיגט אויך, אויף דער נעגאַטיווער זייט, שרעק און זאָרג. שרעק דערנידעריגט און זויגט־אויס דעם מאַרך פון די ביינער. די קריסטלעכע מאָראַליסטן זיינען גערעכט, ווען זיי אַטאַקירן שרעק. צו באַזייטיגן שרעק, מיינט באַפרייען ענערגיע. דער מענטש, וואָס האָט פאַר־גראָבן זיין גאָלדענע מטבע אין דער ערד, וואו זיין גאָלד האָט אים ניט געקאָנט ברענגען קיין נוץ, האָט אַזוי געהאַנדלט, ווייל ער איז געווען באַהערשט פון שרעק. „שרעק זיך ניט!" — אָט־די ווערטער זיינען שטענדיג געווען אויף די ליפּן פון קריסטוסן.

די ריזיגע מאָראַלע דערגרייכונגען פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד זיינען אין גאָר אַ גרויסער מאָס אַ רעזולטאַט פון דעם, וואָס שרעק איז באַזייטיגט געוואָרן. שרעק פאַרפאָלגט די ארבעטער אין אַ קאַפּיטאַליסטיש לאַנד. עס פאַרפאָלגט זיי די מורא, אַז מען וועט זיי אָפּזאָגן פון דער ארבעט. די מורא

פאַר דעם, אַז אין דרויסן שטייען טויזנטער אַרבעטלאָזע, וועלכע קוקן אַרויס צו קריגן זיין דזשאָב, ברעכט דעם מוט פון אַ מענטשן און אַנטוויקלט שקלאַפֿערישקייט. שרעק פאַר אַרבעטלאָזיגקייט, שרעק פאַר „סלעק", שרעק פאַר קראַנקהייט און שרעק פאַר אָרעמקייט אויף דער עלטער — דאָס אַלץ פּרעסט ווי אַ שווערע לאַסט אויף דעם מאַרך פון אַן אַרבעטער, און שטענדיג שטייט אים דער הונגער פאַר די אויגן. ער קאָן זייער ווייניג וואָס אָפּשפּאָרן.

שרעק בינדט און זווינגט־אויס די לעבנס־זאַפט אויך פון מיטל־קלאַס מענטשן. זיי האָבן אפשר נאָך מער מורא, ווייל זיי האָבן מער וואָס צו פאַרלירן, כאָטש אויף גאָר אַן אַנדער אופן. אַרומרינגלענדיג זיך מיט אַלערליי שוץ־ווענט, ווערן זיי דערציטערט ווען עס גיט בלויז אַ בלאָז אַ ווינטל פון עפּעס אַן ענדערונג. פאַשיזם איז געבויט אויף שרעק. דאָס איז די מורא פון דעם, וועלכער באַזיצט עפּעס, פאַר די, וועלכע באַזיצן גאָרניט. שרעק טויטעט־אָפּ איניציאַטיוו און אונטערנעמונגס־גייסט; שרעק פאַרוואַנדלט געוויסע מענטשן אין אונטערלעקער און אַנדערע פאַרוואַנדלט שרעק אין בעסטיעס.

קיין זאַך וואַרפט זיך ניט אַזוי שטאַרק אין די אויגן פון דעם באַזוכער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, ווי די אָפּוועזנהייט פון שרעק. דער מלוכה־פּלאַן באַזייטיגט מיט איין מאָך פון דער האַנט אַ סך פון די אויגנשיינלעכסטע פאָרמען פון שרעק. די סאָוועטישע עלטערן ווערן ניט געפּלאָגט פון דעם געדאַנק, ווי אַזוי וועלן זיי קאָנען דעקן די אויסגאַבן ביים געבורט פון אַ קינד. מען דאַרף ניט ציטערן פאַרן טאָג, ווען מען מוז צאָלן צום דאָקטאָר אָדער איינצאָלן אין אַ שול, צי אין אוניווערזיטעט; מען דאַרף ניט האָבן קיין מורא, אַז עס וועט אויספעלן אַרבעט, אָדער אַז עס וועט אויסקומען צו אַרבעטן צו־פיל. עס איז ניטאָ קיין שרעק פאַר לוין־פאַרקלענערונגען אין דעם לאַנד, וואו אַלע האָבן אַרבעט.

5) דער סאָוועטישער פּלאַן אַנטמוטיגט דעם מענטשן צו זאָגן ליגנס, אָפּ־צונאַרן, אָדער סאַבאָטאַזשירן. די פּרעמיעס, וואָס די קאַפּיטאַליסטישע אינ־דוסטריע טיילט אויס פאַר ליגנס, שווינדל און סאַבאָטאַזש, זיינען איינע פון די הויפּט־אורזאַכן פון דעם גרויסן עגמת־נפש פאַר מענטשן מיט אַ נאָרמאַלן און סענסיטיוון מאָראַלן חוש. אין די מערסטע צווייגן פון דער קאָנקורענץ־אינדוסטריע און דעם קאָנקורענץ־האַנדל איז עס גאָר ניט גרינג שטענדיג צו זאָגן דעם גאַנצן אמת. די אַטמאָספערע אין דער האַנדלס־וועלט אונטערשיידט זיך אויף אַזויפיל פון דער שול און קירך, אַז אַ סך מענטשן מיידן אויס די קירך, ווייל זיי ווילן ניט זיין קיין היפּאָקריטן ווי אַ צוגאָב צום סובטילן שווינדל אין דער געשעפט־וועלט, וואָס זיי קאָנען ניט אויסמיידן. זיי פאַר־אַכטן די מענטשן, וועלכע באַגייען מאָנטאָג די מעשים, פאַר וועלכע זיי בעטן זונטאָג מחילה.

סאַבאָטאַזש און פוילענצעריי איז נאָך אַ פּגימה אויף דער קאַפּיטאַליס־

טישער אינדוסטריע. צו לעבן צוזאמען מיט געשולטע מעכאניקער און צו ארבעטן מיט זיי צוזאמען, ווי מיר איז אויסגעקומען דאס צו טאן, מיינט צו זען פוילענצעריי אין איר ריכטיגער געשטאלט און צו באנעמען איר סאציאלע באדייטונג אונטערן קאפיטאליסטישן רעזשים. עס איז גלייכצייטיג א טוגנט און א זינד. עס איז א זינד צו שטערן איינעם, וואס וויל גערן טאן נוצלעכע ארבעט. עס איז אפשר נאך א גרעסערע זינד פון א סאציאלן שטאנדפונקט, אז א הויך־קוואליפיצירטער און קרעפטיגער מענטש זאל איינשטעלן אן ארבעטס־נארמע, וואס ער קאן זי לייכט נאכקומען, ווי א סטאנדארד פאר אנדערע, וועלכע זיינען פיזיש שוואכער פון אים, אדער טעכניש ווייניגער צוגעגרייט; אדער צו פאראורזאכן א קריזיס און ארבעטלאזיגקייט דורך א צו־גרויסער פראדוקציע. אויסמיידנדיג איין צרה, פאלן מיר אריין אין דער צווייטער. פראדוקציע ליידט און דער כאראקטער פון דעם ארבעטער ווערט פארדארבן.

דער סאוועטישער פלאן אנטמוטיגט דעם מענטשן צו זאגן ליגנס. אין סאוועטן־פארבאנד איז ניטא קיין נויטווענדיגקייט צו פארקויפן פאפירענע שיך פאר לעדערנע. דארט קאן אויך איין ארבעטער'ס שנעלקייט ביי דער ארבעט ניט זיין קיין אומגליק פאר א צווייטן ארבעטער. שנעלקייט, געאיבטקייט און דערפינדערישקייט פארגרעסערן דעם סכום פון סחורות, אין וועלכן אלע האבן א חלק. דורך אויסלייגן א וועג צו העכערע טעכנישע דערגרייכונגען ווערט מעגלעך, אז אלע, וואס ווילן זיך אויסלערנען צו ארבעטן בעסער, זאלן קריגן א העכערן לוין. די טרעיד־יוניאנס אין סאוועטן־פארבאנד דערמוטיגן אלע מיטלען פון שפארן ארבעט, וואס פארגרעסערן די פראדוקציע.

אין סאוועטן־פארבאנד איז עס פולשטענדיג „לייטיש", אז א גוטער חבר זאל טאן א סך און גוטע ארבעט. עס איז לייטיש און מעגלעך צו זאגן דעם אמת, און מען ריזיקירט דערביי ניט צו בלייבן ארבעטלאז. עס איז א לייטישע זאך צו מאכן אלץ מער דערפינדונגען און צו דערמוטיגן נייע אנטדעקונגען אין א לאנד, וואו טעכנאלאגישע ארבעטלאזיגקייט הערט אויף צו עקזיסטירן.

6) דער פלאן מאכט א סוף צו דעם קאמף צווישן עגאאיסטישע און אלטרואיסטישע מאטיוון. ווען אט־די מאטיוון זיינען צעריסן צווישן זיך, צערייסן זיי אונזער פערזענלעכקייט אין צוויייען. ווען זיי זיינען אבער פאראייניגט אין א געמיינשאפטלעכן אלץ־ארומנעמענדיגן צוועק, הויבן זיי אויף די פערזענלעכקייט צו אזעלכע הויכן, וואס מען האט זיך דאס פריער גאר ניט געקאנט פארשטעלן. עס איז פונקט ווי כוואליעס, וואס פאראייניגן זיך צו דערגרייכן א נייע הויך, אנשטאט אראפזינקען דורך א גלייכצייטיגן צוזאמענשטויס. עס איז א גליקלעכע אָרדענונג, אין וועלכער מיין באלוינטע ארבעט מאכט אויך אנדערע אזוי רייך, און אפשר נאך רייכער ווי מיך.

דא ביי אונז ווירקן אט־די מאטיוון אפט איינער געגן דעם צווייטן און

דער מענטש ווערט אינערלעך צעריסן. אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַראייניגן זיך אָט־די מאָטיוון, און קיין אינערלעכער קאַמף ביים מענטשן איז ניטאָ. די סאָוועטישע אַרבעטער זיינען זייער גערן זיך צוצוגרייטן פאַר מער קאָמ־פּליצירטער און העכערער אַרבעט, וואָס ברענגט זיי אַ העכערן לוין און באַ־פרידיגט זייער עגאָאיסטישן מאָטיוו. נאָר אפילו ווען זיי טוען דאָס, זיינען זיי באַוואוסטזיניג וועגן דעם, אַז זייער בעסערע קוואַליפיקאַציע פאַרגרעסערט דעם געמיינשאַפטלעכן וואוילזיין, און דאָס באַפרידיגט זייער סאָציאַלן מאָטיוו. אין דער סאָוועטישער אינדוסטריע גייען די מאָטיוון פון אַלטרואיזם און עגאָאיזם האַנט אין האַנט, פּונקט ווי אויף אַ קראָקעט־פעלד אין ענגלאַנד, וואו די געמיינשאַפטלעכע צוזאַמען־שפּיל העלפט דער גאַנצער גרופּע געווינען און העלפט אויך איינצלנע שפּילער צו געווינען פּריזן פאַר פּערזענלעכע אויסצייכענונגען.

7) דער פּלאַן שאַפט אַ נייעם געפיל פון באַזיצן אייגנטום און פון פאַראַנטוואָרטלעכקייט. דער באַוואוסטזיין, אַז יעדער מאַן, פרוי און קינד האָט פאַר זיך אַ פּלאַץ אין דעם פּלאַן און אַ חלק אין זיינע פּראָדוקטן, שאַפט אַ געפיל פון באַזיצן אייגנטום. פּויערים, אַרבעטער, סטודענטן און קינדער רעדן וועגן „אונזער" לאַנד, „אונזער" פאַבריק, „אונזער" קראָם און „אונזער" סאָבוועי.

אין דער ווירקלעכקייט איז „אונזער" סאָבוועי געבויט געוואָרן ניט אינ־גאַנצן דורך באַצאָלטע געשולטע און פּשוט'ע אַרבעטער, נאָר מיט דער הילף פון וואָלונטירן, וועלכע האָבן זיך אויסגעלערנט אַ נייע טעכניק, אַ נייעם סטאַנדאַרד פון אַרבעט און אַ נייעם באַגריף פון באַזיצן אייגנטום — אַ באַגריף, וואָס האָט אָפט זיינע קאָמישע זייטן, ווי אין דעם פאַל, ווען אַ יונגער בחור שטעלט אריין זיין פוס צווישן די טירן פון אַ סאָבוועי־וואַגאָן בשעת זיי האַלטן זיך אין פאַרמאַכן, „צו זען וואָס עס וועט פּאַסירן", און קריגט דערפאַר אָנגעדרייט די אויערן פון אַ פּויערטע פאַר „צעשעדיגן אונזער סאָבוועי".

דער געפיל פון באַזיצן אייגנטום טראָגט אין זיך דעם געפיל פון פאַר־אַנטוואָרטלעכקייט. אָט־דער געפיל פון באַזיצן אייגנטום און פון פאַראַנט־וואָרטלעכקייט מאַכט עס דעם סאָוועטישן טרעיד־יוניאָניזם אַזוי אומפאַר־שטענדלעך פאַר די ענגלישע טרעיד־יוניאָניסטן. אין קאַפּיטאַליסטישע לענדער זיינען אַרבעטער באַשעפטיגט אין אַ פאַבריק, וואָס באַלאַנגט צו אימיצן אַנדערש; אין סאָוועטן־פאַרבאַנד אַרבעטן זיי אין זייער אייגענער פאַבריק. לענין האָט פון סאַמע אָנהויב עקשנות'דיג קולטיווירט אָט־דעם געפיל פון קאָלעקטיוון באַזיץ פון אייגנטום און פון פאַראַנטוואָרטלעכקייט. ער האָט געזאָגט: „יעדע קעכין מוז צוגעגרייט ווערן צו קאָנען פאַרוואַלטן מיטן לאַנד — עס איז איר לאַנד."

8) פּלאַנירטע פּראָדוקציע שאַפט אַ נייע באַציאונג צו אַרבעט. דער

סאָוועטן־פאַרבאַנד איז דאָך אַ לאַנד, וואו אַלע מוזן אַרבעטן. קיין קלאַסן פון ליידיג־גייער ווערן ניט טאָלערירט. מיר רעדן אַ סך פאַלשע רייד וועגן דער ווערדע פון אַרבעט, ספּעציעל רעדן אַזוי די פון אונז, וועלכע זוכן זייער גאַנצן לעבן זיך אויסצודרייען פון אַרבעט. פון סאַמע אָנהויב האָט לענין געקעמפט געגן דעם באַגריף, אַז אַן אַרבעטער־קלאַס שטייט נידעריגער פון אַ קלאַס ליידיג־גייער, און אַז פיזישע אַרבעט איז נידעריגער פון אַדמיניס־טראַטיווע אויפגאַבן. דער מלוכה־פּלאַן דאַרף האָבן אַלעמענס הילף און ער דינט אויך אַלעמען. מען מוז אַרבעטן. מיט דעם קינד אין שול לערנט מען וואָס פאַר אַ שטאָלץ עס איז צו אַרבעטן אין אַן אַרבעטער־געזעלשאַפט. דאָס קינד דאַרף פון די אינגסטע יאָרן וויסן וואָס עס טוט און צוליב וואָס. זעענדיג, אַז זיין אייגענע קליינינקע אַרבעט איז נוציג פאַר דעם כלל, טראָגט ער אַריין באַוואוסטזיין אין אָט־דער אַרבעט און האַנדלט אויף אַ חבר׳שן אופן. אַ קלאַס ליידיג־גייער איז אין סאָוועטן־פאַרבאַנד אַ סאָציאַלע אומ־מעגלעכקייט, כאָטש פרייע צייט פאַר אַלעמען איז אַ רעכט, און די פאַר־גרעסערונג פון פרייער צייט איז אַ ציל.

9) דער פּלאַן פאַרקלענערט פאַרברעכנס. פאַרברעכנס ווערן מערסטנס — כאָטש בשום אופן ניט אינגאַנצן — באַגאַנגען דורך די סאַמע צרעמסטע און ווי אַ רעזולטאַט פון זייער אָרעמקייט. אַזעלכע פאַרברעכנס ווערן וויניגער אין דער מאָס, ווי אָרעמקייט פאַרשווינדט.

נאָך אַ קוואַל פון פאַרברעכנס איז דער גייציג צו ווערן רייך. נעמט־צו אָט־די טרייב־קראַפט; באַזייטיגט אויך די מאָנאָטאָנקייט און די גייסטיגע דערשלאָגנקייט, וואָס קומען פון איבעראַרבעטן זיך און פון אַרבעטן ביי באַשעפטיגונגען, וועלכע האָבן ניט קיין סאָציאַלע אינספּיראַציע און טרייבן מענטשן צו געמבלען, צו טרינקען און צו סעקסועלער פאַרדאָרבנקייט, און מיט איין מאָך פון דער האַנט וועט איר אויף אַ העלפט אויסליידיגן די קרימינעלע געריכטן און די טורמעס. די פאַרקלענערונג פון פאַרברעכנס אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אַ פאַקט.

10) דער סאָוועטישער פּלאַן גיט צו אַ טעם דעם לעבן מיט דעם, וואָס ס׳ווערן באַזאָרגט שעפערישע אויפגאַבן פאַר אַלעמען. דער אויסדרוק „בויען סאָציאַליזם” איז שטאַרק אין דער מאָדע. עס איז אַן אויפגאַבע, וואָס אַלע דאַרפן דורכפירן. יעדער איינער און יעדע איינע האָט זיך זיין און איר ווינקל אין דעם גאַנצן בנין. יעדער איינער און יעדע איינע פילן, אַז מען דאַרף זיי האָבן, און אַז די אַרבעט, ביי וועלכער זיי זיינען באַשעפטיגט, האָט אַ געזעלשאַפטלעכן ווערט. קיין אַרבעט ווערט ניט געטאָן אָן אַ צוועק, קיין אַרבעט איז ניט אַנטי־סאָציאַל און ווערט ניט דורכגעפירט פשוט ווי אַ מיטל אויף צו פאַרדינען געלט. וואָס אַזאַ באַגריף באַדייט פאַר קינדער און יונגע־לייט, וועלן מיר זען אין אַ ווייטערדיגן קאַפּיטל. אפשר איז דאָס די העכסטע מתנה פאַר אַלעמען.

11) דער פּלאַן ברענגט נוצן און שפּעטערישע אָנרעגונג פאַר אַלע פעלקער פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. דער פּלאַן כאַפּט־אַרום אַלץ. ער נעמט אין באַטראַכט דעם גאַנצן געביט פון אינדוסטריע און לאַנדווירטשאַפט און די אינטערעסן פון יעדער סאָוועטישער נאַציאָנאַליטעט. מען האָט די אַגריקולטור און די אינדוסטריען אויסגעשפּרייט און איבערגרופּירט געאָגראַפיש איבער פאַרשיידענע טיילן פון לאַנד נים בלויז צוליב מיליטערישע צוועקן און אויך נים בלויז צוליב עקאָנאָמישע מאָטיוון. אַזאַ איבערגרופּירונג האָט זיך געפּאָדערט צוליב מענטשלעכע אינטערעסן. מענטשן זיינען ברידער. עס איז דאָ אַרבעט פאַר אַלעמען און אַלע קאָנען פון דער אַרבעט געניסן. און כאָטש די הויך־אַנטוויקלטע שיכטן פון דער סאָוועטישער באַפעלקערונג גייען פאָראויס מיט אַ סך אַ פאַרשנעלערטן טראָט ווי פריער, גייען אָבער די צוריקגעשטאַנענע עלעמענטן נאָך שנעלער, און דער טאָג, ווען זיי וועלן זיך אויסגלייכן, איז שוין נים ווייט. אָט־דאָס איז דער אָנזאָג און די גוטע נייעס, וואָס דער מלוכה־פּלאַן טראָגט צו די צעזייטע ראַסן און צו די אָפּגעשטאַנענע פעלקער.

פון אָט־דעם בליק פון דער הויך אויף דעם מאָראַלן פאַרשריט פון סאָוועטן־פאַרבאַנד וועלן מיר גלייך אַריבערגיין צו אַ דעטאַלער באַטראַכטונג פון דעם, וואָס די נייע פּלאַנירטע פּראָדוקציע מיט איר מאָראַלן פונדאַמענט טוט פאַר די קינדער, פאַר דער יוגנט, פאַר דעם פּרויענטום, פאַר דעם מענערטום, פאַר די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן און פאַר דער וועלט בכלל.

2. נייע האָריזאָנטן

דער מלוכה־פּלאַן איז דערפאָלגרייך, און זיין דערפאָלג שאַפט די מאַטעריעלע באַזע פאַר אַ לעבן פון שפע פאַר יעדן איינציגן און פאַר אַלעמען. דאָס איז די נאַטירלעכע און אָנגעלייגטע באַלוינונג פאַר רעאָרגאַניזירן די אינדוסטריע פון אַ לאַנד אויף אַ וויסנשאַפטלעכן פונדאַמענט און מיט אַן אויסקוק אויף די באַדערפענישן פון דער גאַנצער געמיינדע. דער מלוכה־פּלאַן האָט פאַרשפּראָכן שפע. די שפע קומט.

די שפע דאַרף מען באַטראַכטן אין טערמינען פון מענטשלעכע לעבנס. דער פּלאַן איז געווען אַ מיטל צו אַ ציל; די שפע, וואָס דער פּלאַן שאַפט, איז אויך אַ מיטל צו אַ ציל. אָט־דער ציל איז זיכער נים געווען שפע צוליב שפע אַליין, און נאָך ווייניגער איז דאָס געווען גלאַט אַ מיטל צו האַלטן מאַשינען באַשעפטיגט און צו האַלטן וויסנשאַפטסלייט פאַרנומען. דער ציל פון דער שפע איז געווען — לאָמיר זיך דאָ נאָכאַמאָל דערמאָנען אָן די פונדאַמענטאַלע פּרינציפּן — צו באַזאָרגן די העכסטע מאָס פון זיכערקייט און פאַרמעגלעכקייט פאַר אַלעמען אויף אַ באַזע פון גלייכהייט. צו געבן יעדן מאַן, פרוי און קינד פון יעדער נאַציאָנאַליטעט, ראַסע, שפּראַך אָדער

קאַליר גלייכע באַפרייאונג פון עקספּלואַטאַציע, גלייכע גערעכטיגקייט, אַ גלייכע געלעגנהייט צו אַרבעטן און צו קריגן אַ באַלוינונג לויט דער מאָס און דעם מין געזעלשאַפטלעך־נוצלעכער אַרבעט, גלייכע און געהעריגע מעגלעכקייט פאַר אַפּרו, און אַ גלייכן צוטריט צו בילדונג און צו זיכערקייט.

ווי אַזוי גייט דאָס צו אין דער פּראַקטיק? לאָמיר אָנהויבן מיט דעם קינד.

דעם טיפסטן איינדרוק האָבן אויף מיר אין סאָוועטן־פאַרבאַנד געמאַכט ניט די פאַבריקן און מאַטעריעלע ציפערן, נאָר די קינדער.

אַן ענגלענדער, ווי איך, האָט זיך געפילט גאַרנישט גליקלעך, ווען ער איז צוריקגעקומען קיין לאָנדאָן און געמאַכט אַ פאַרגלייך צווישן די פיזישע, אינטעלעקטועלע און גייסטיגע געלעגנהייטן, וואָס עס האָבן די ענגלישע קינ־דער, מיט דעם צושטאַנד, וואָס הערשט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. איך געדענק ניט, אַז אויף מיינער אַ רייזע דורך פינף סאָוועטישע רעפּובליקן און עטלעכע גרויסע סאָוועטישע שטעט זאָל איך האָבן געזען אַ באמת־הונגעריג, אָדער אַ ניט־דערנערט קינד. אין מיינע אָפטע וואַנדערונגען איינער אַליין אין לויף פון אַ סך לאַנגע שטונדן איז מיר אויסגעקומען צו באַזוכן אַלע טיילן פון פאַרשיידענע שטעט און דערפער אין אַלע צייטן פון טאָג און נאַכט. עס איז, נאַטירלעך, ניט נויטיג צו הונגערן אין אַ לאַנד, וואו ס׳איז מער ניטאָ קיין אַרבעטלאָזיגקייט, וואו דער לוין שטייגט און וואו די קאָסטן אויף לעבנס־מיטלען פאַלן.

אָבער כדי צו זיין שטרענג־וויסנשאַפטלעך, וואָלט מיין מאָס פון פאַר־גלייך געדאַרפט זיין ניט לאָנדאָן אָדער פּאַריז, נאָר רוסלאַנד פון צוריק מיט צוויי און צוואַנציג יאָר, וואו דאָס לעבן פון דער מוטער און קינד — ווי מיר האָבן שוין ביז אַ געוויסן גראַד פריער אָנגעוויזן — איז געווען אויף דער נידעריגסטער שטופע.

כאָטש רוסלאַנד האָט אין דער צייט פון יעקאַטערינאַ דער גרויסער איינ־געפירט — אין יאָר 1782 — אַ סיסטעם פון מלוכה־בילדונג, איז אָבער די צאָל שולן געווען זייער קליין און זיי זיינען געווען מערסטנס אין די שטעט. אַ צווייטער צאַר — ניקאָלאַי דער ערשטער — האָט באַגריפן, אַז פאָלקס־בילדונג איז אַ געפאַר פאַר דער אַריסטאָקראַטיע, האָט ער פאַרבאָטן די קינדער פון שקלאַפן, אַרבעטער און פּויערים צו גיין אין גימנאַזיעס און רעזערווירט די פּריווילעגיע פון שטודירן אין מיטעלע און העכערע בילדונג־אַנשטאַלטן פאַר די פּריווילעגירטע קלאַסן.

דער קאַמף פאַר בילדונג איז געווען אַ לאַנגער און אַ ביטערער און האָט ניט פאַרצייכנט קיין באַדייטנדיגן דערפאָלג אונטער דעם צאַרישן רעזשים. די פאָלקס־מאַסן זיינען געווען ווייט אַפילו פון די עלעמענטאַרסטע פאָרמען פון בילדונג. די הויכע בילדונג און קונסט, וואָס האָט עקזיסטירט אין רוסלאַנד, איז געווען באַגרענעצט אויף אַ קליינער צאָל פּריווילעגירטע שיכטן

און דאָס בלויז אין דער רוסישער שפּראַך. די נאַציאָנאַלע מינאָריטעטן זיינען געווען כמעט אינגאַנצן אָן עלעמענטאַרער בילדונג.

די קירך און דער צאַר האָבן, צום באַדויערן, זיך פאַראייניגט צונישט־צו־מאַכן אַלע פאַרזוכן פון ליבעראַלן אויסצושפּרייטן פאָלקס־בילדונג.

אין 1904 זיינען בלויז 3.3 פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג געגאַנגען אין שול — אין פאַרגלייך מיט 19 פּראָצענט אין די פאַראייניגטע שטאַטן. און בשעת ענגלאַנד האָט נאָך אַזוי ווייט צוריק ווי אין יאָר 1877 אויסגעגעבן אויף בילדונג די גאָר קנאַפּע סומע פון 12 שילינג און אַכט און אַ האַלבע פּענים פּער קאָפּ פון דער באַפעלקערונג, האָט רוסלאַנד אויסגעגעבן בלויז 1 שילינג און פינף־אַכטל פּעני. אין 1914 האָט רוסלאַנד פאַרנומען דעם ניינצענטן פּלאַץ אין דער וועלט אין באַצוג צו שריפטקענעוודיגקייט. 72 פּראָצענט פון דער רוסישער באַפעלקערונג האָבן ניט געקאָנט לייענען און שרייבן. אין אייניגע אַזיאַטישע געגנטן האָט אָט־די ציפער דערגרייכט 99%.

דערנאָך איז געקומען די מלחמה, די רעוואָלוציע, דער בירגער־קריג, די בלאָקאַדע און דער הונגער פון די יאָרן 1921 און 1922. בילדונג איז געבראַכט געוואָרן צו אַ שטילשטאַנד.

דער איבערבוי פון דער בילדונג־סיסטעם האָט פאַקטיש זיך ניט אָנגעהויבן ביז 1922, כאָטש איינע פון די ערשטע פאַראָרדענונגען פון דער באָלשעוויסטישער רעגירונג האָט פּראָקלאַמירט, אַז בילדונג דאַרף ווערן אַלגעמיין און פריי פאַר אַלעמען, אָן אונטערשייד פון ראַסע אָדער קאָליר. מען האָט ריכטיג פאַרשטאַנען, אַז אויב קאָמוניזם זאָל האָבן אַ דערפאָלג, וועט עס דאַרפן זיין אויף דער באַזע פון אַ הויכער קולטור, ווי אויך אויף דער באַזע פון אַ הויכער פּראָדוקציע, און אַז אַ הויכע פּראָדוקציע איז מעגלעך בלויז אויף דער ברייטער באַזע פון געבילדעטע אַרבעטער. לענין האָט אָנגענומען מיטלען צו דערגרייכן ביידע זאַכן. אַכצן יאָר זיינען אַוועק זינט 1922, און יענע נאָבעלע פאַראָרדענונג דערנעענטערט זיך צו איר פאַרווירקלעכונג. עס איז שווער זיך פאָרצושטעלן וואָס עס וואָלט געווען די לאַגע פון דעם אַרבעטער היינט־צו־טאָג, ווען די בריטישע אימפּעריע וואָלט געווען אַרויסגעוויזן דעם זעלבן ענטוזיאַזם פאַר בילדונג און די זעלבע זאָרג פאַר אַלע אירע בירגער פון אַלע ראַסן.*)

*) דער צענזוס פון יאַנואַר 1939 גיט אונז אַ מעגלעכקייט צו מאַכן אַ פאַרגלייך צווישן שריפטקענעוודיגקייט אין יענעם יאָר און אין דעם יאָר 1925. אין 1925 איז 51.1 פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג, עלטער פון 9 יאָר געווען גראַמאָטנע. אין 1939 האָט דער פּראָצעס פון גראַמאָטנע שוין דערגרייכט ביז 81.2. דאָס דאָרף האַלט שטופּנוויז אין אָניאָגן די שטאָט. די ציפערן פון דעם צענזוס פון יאָר 1939 זיינען — 89.5 פּראָצענט גראַמאָטנע אין דער שטאָט או ן76.8 פּראָצענט אין דאָרף.

דער פּראָגרעס צווישן די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן איז פּונקט אַזוי מערקזיינען — 89.5 פּראָצענט גראַמאָטנע אין דער שטאָט און 76.8 פּראָצענט אין דאָרף. צענט און אין 1939 71.7 פּראָצענט. די ציפערן פון שריפטקענעוודיגקייט צווישן פרויען איז נאָך מער מערקווירדיג — אַ שפּרונג פון איין פּראָצענט ביז צו 65.2 פּראָצענט.

אומצאָליגע שוועריגקייטן זיינען געשטאַנען אין וועג פון די סאָוועטישע בילדונגס־טוער. אַ סך לערער פון דעם אַלטן רעזשים האָבן זיך אָפּגעזאָגט צו אַרבעטן אונטער דעם באָלשעוויסטישן רעזשים; אַנדערע האָבן אויסגענוצט זייערע פּאָסטנס פאַר אַנטי־סאָוועטישער טעטיקייט און פּראָפּאַגאַנדע. שול־געביידעס און אויסשטאַטונג זיינען געווען אַלטמאָדיש, קנאַפּ אין צאָל און לחלוטין נישט צוגעפּאַסט פאַר שול־באַדערפעניש. טעאָריעס וועגן בילדונג זיינען געווען אַ סך. יעדער סאָרט סיסטעם פון בילדונג און יעדער עקספּערימענט איז אויספּרובירט געוואָרן: דער דאַלטאָן־פּלאַן, דער פּראָיעקטן־מעטאָד, די בריגאַדע־לאַבאָראַטאָריע און ענלעכעס. מען האָט אָפּגעשאַפט עקזאַמענעס און דערנאָך זיי צוריק איינגעפירט, כאָטש מיט זייער אַ וויכטיגן אונטערשייד: עקזאַמענעס אין סאָוועטן־פאַרבאַנד דינען ווי אַ פּראָבע פון קענטעניש און ניט ווי אַ טרעפּ צו בילדונגס־פּריווילעגיעס.

טיפּישע קאָמוניסטישע בילדונג איז לאַנגזאַם פאַרמולירט געוואָרן און פאַרקערפּערט איצט אַ סך פון די גרונד־שטריכן פון דער בילדונגס־סיסטעם אין מערב־אייראָפּע צוזאַמען מיט אייגענע אינטערעסאַנטע און ווערטפולע שטריכן.

דער הויפּט־קאַמף איז אָבער צום אָנהויב געווען פאַרבונדן מיט באַזאָרגן לערער און שול־געביידעס. לערער ווערן ניט צוגעגרייט אין איין טאָג, און עס איז שווער צו בויען שולן, ווען מען מוז גלייכצייטיג בויען אַלע אַנדערע זאַכן. אונטער די אומשטענדן האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרצייכנט אַ דערפאָלג, וואָס האָט צו זיך קיין גלייכן ניט. די צאָל שילער אין די עלעמענטאַרע שולן איז געשטיגן פון 8 מיליאָן אין 1918 צו 34 מיליאָן אין 1938; מען האָט צוגעגרייט גענוג לערער און באַזאָרגט גענוג געביידעס פאַר דעם ריזיגן שטראָם שילער.*)

די שול־טירן זיינען איצט אָפן פאַר יעדן סאָוועטישן קינד. און כאָטש די שול־געביידעס וואָלטן אָפט געמעגט אויסזען בעסער און זיין בעסער געפאַרבט און שענער באַפּוצט, און כאָטש זיי מאַכן אָפט דעם איינדרוק פון קאַזאַרמעס, זיינען אָבער פאָרט פאַראַן צוגענגלעכע שולן. נייע 70 שולן זיינען איינגעאָרדנט געוואָרן אין מאָסקווע אין 1935 און נאָך 120 נייע שולן אין 1936 מיט פּלעצער פאַר 800 קינדער אין יעדער שול. דאָס גיט, צום ווינציגסטן, אַ באַגריף וועגן דער קוואַנטיטעט. די קוואַליטעט וועט שוין ממילא קומען. אין סאָוועטן־פאַרבאַנד הערט מען אָפט דעם אויסדרוק: פריער קוואַנטיטעט און דערנאָך קוואַליטעט. די פּאָליסי אונטערשיידט זיך פון דעם צוגאַנג אין אַנדערע לענדער, וואו מען באַזאָרגט די בעסטע באַ־

*) אין אַלע שולן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד זיינען אין אָנהויב 1939 געווען באַעגנט צו 38 מיליאָן שילער און סטודענטן. פון זיי זיינען 18.4 מיליאָן געווען פרויען. אַרום צוויי מיליאָן האָבן שטודירט אין טעכנישע שולן, קאָלעדזשעס און אוניווערזיטעטן. פון יעדע 1,000 פון דער באַפעלקערונג זיינען 223 געווען אָדער שילער, אָדער סטודענטן.

דינגונגען פאַר די געציילטע און געקליבענע מענטשן, און ערגערע באַדינגונגען פאַר אַלע אַנדערע. אין סאָוועטן־פאַרבאַנד טײלן אַלע סײ דאָס גוטע און סײ דאָס שלעכטע. און ווען עס ווערט בעסער, ווערט בעסער פאַר אַלעמען.

די סאָוועטישע בילדונג־סיסטעם האָט זיך אויסגעפורעמט לאַנגזאַם. דער פּלאַן פון 1932 ביז 1937 האָט אַוועקגעוואָרפן די דאַלטאָן־סיסטעם און אַנדערע סיסטעמען; האָט באַשרענקט די איבערטריבענע זעלבסט־פאַרוואַל־טונג פון שילער און סטודענטן; האָט צוריק אײַנגעפירט עקזאַמענעס און באַריכטן צום שלוס פון טערמין; האָט ווידער אײַנגעפירט די לימודים פון געשיכטע און געאָגראַפיע; האָט אײַנגעפירט אַ פּראָגראַם פון גענגשטאַנדן, וואָס איז ענלעך צו אונזער קוריקולום, און האָט פאַרוואַנדלט בילדונג אין אַ פּראָצעס פון אויסבילדן נוצלעכע, צילבאַוואוסטע און גליקלעכע בירגער.

עס זײַנען אָבער דאָ דײַטלעכע אונטערשיידן צווישן דער סאָוועטישער בילדונג־סיסטעם און אונזערער:

1) בילדונג ווערט פון אָנהויב ביזן סוף באַזאָרגט פאַר אַלעמען אָן געלט־אָפּצאָל — פון דער פּראַכטפול־אויסגעשטאַטעטער „נוירסערי"־שול ביז דעם אוניווערזיטעט־קורס.

2) שול־בילדונג דאַרף פאָרגעזעצט ווערן ביז דעם עלטער פון 18 יאָר. אָט־דער ציל איז נאָך ניט דערגרייכט, נאָר דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז נעענטער צו אָט־דעם ציל, ווי וואָסער ניט איז אַנדער לאַנד.

אָט זײַנען אײניגע פון די סאָוועטישע דערגרייכונגען:

כמעט 2 מיליאָן קינדער אונטער דעם עלטער פון אַכט יאָר מאַכן דורך אַ פולן קורס אין דער „נוירסערי"־שול; נאָך אַ מיליאָן קליינע קינדער קריגט אַ ווייניגער סיסטעמאַטישע אָבער דאָך אַ געוויסע פאָרם פון בילדונג.

קיין איין קינד אין עלטער צווישן אַכט און צוועלף קאָן איצט ניט זײַן אויסער דער שול: אַרום 1940 וועט בילדונג זײַן אָבליגאַטאָריש פאַר קינדער אין עלטער צווישן אַכט און פופצן יאָר איבערן גאַנצן לאַנד — פון דעם אַרקטישן ים ביז די מדבר־סטעפּעס. אין דער זעלבער צײַט וועט בילדונג אין די שטעט, אינדוסטריעלע ישובים און דאָרפישע צענטערן זײַן אָבליגאַטאָריש פאַר די קינדער אין עלטער פון אַכט ביז אַכצן יאָר.

3) דער טיפּ בילדונג און די פּרינציפּן, וואָס אינספּירירן די בילדונג, זײַנען וועזנטלעך אַנדערש ווי אין אַנדערע לענדער. בילדונג באַצוועקט פריער פון אַלץ געזעלשאַפטלעכע באַדינונג אין אײַנקלאַנג מיט דעם קריסטלעכן פּרינציפּ, אויף וועלכן קאָמוניזם איז געבויט: „פון יעדן לויט זײַנע פיאיג־קייטן און פאַר יעדן לויט זײַנע באַדערפענישן." בילדונג איז פרײַ און צו־גענגלעך פאַר אַלע קינדער גלײַך, ווײַל יעדעס קינד נויטיגט זיך אין דעם. פון דער אַנדערער זײַט ווערט פון יעדן קינד געפאָדערט, פון אָנהויב ביזן סוף, אַ סך מער ווי ביי אונז. כאָטש מען רעכנט ניט קיין געלט־אָפּצאָל פאַר בילדונג, ווערט אָבער אַרויפגעלייגט אַ פאַרפליכטונג אויף דעם וואָס קריגט

די בילדונג. ווען מען לערנט זיך אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, לערנט מען זיך צו קאָנען ברענגען נוצן דער געמיינדע. דער אידעאַל, וואָס ווערט געשטעלט פאַרן קינד, איז אינגאַנצן אַנדערש פון דעם אידעאַל וואָס גילט ביי אונז. דאָ זאָגט מען: „אַרבעט שווער און דו וועסט האָבן דערפאָלג." אין סאָוועטן־פאַרבאַנד דערמוטיגן אַלע דאָס קינד אַזוי: „אַרבעט שווער און דו וועסט קאָנען טאָן דיין חלק אין בויען דעם סאָציאַליזם. אַרבעט און מאַך זיך גרייט צו באַדינען חבר׳יש דיינע מיט־מענטשן, דיין לאַנד, דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד." דער אונטערשייד באַשטייט אין דעם, וואו עס ווערט געשטעלט דער טראָפּ.

4) פיזישע אַרבעט ווערט ניט בלויז הויך געשאַצט, נאָר זי ווערט באַטראַכט ווי אומבאַדינגט־נויטיג. די סאָוועטישע בילדונג באַצוועקט אויסצובילדן אַ פאַרגאַנצטן מענטשן, און לויט די סאָוועטישע באַגריפן איז קיין בירגער ניט פאַרגאַנצט, סיידן ער האָט זיך אויסגעלערנט צו טאָן פיזישע אַרבעט. די סאָוועטישע בילדונג וואַרפט אַריבער אַ בריק צווישן פיזישער און אינטעלעקטועלער אַרבעט.

דער אייגנאַרטיגער פּראָצעס, דורך וועלכן דאָס ווערט דערגרייכט, רופט מען דאָרט „פּאָליטעכניזאַציע", און אָט־דעם אויסדרוק דאַרף מען ריכטיג פאַרשטיין; דער ענין פאַרדינט אַ באַזונדערן קאַפּיטל.

אָט־דאָס משונה׳דיגע וואָרט „פּאָליטעכניזאַציע" מיינט ניט טעכנישע טרענירונג. עס איז ניט קיין פאַרזוך צו לערנען דאָס קינד ווי זיך צו באַנוצן מיט באַשטימטע אינסטרומענטן, אָדער ווי דורכצופירן די ספּעציעלע טעכנישע אויפגאַבן, וואָס דערוואַרטן אים, ווען ער וועט אַריינטרעטן אין דער אינדוסטריע.

פּאָליטעכניזאַציע שטעלט מיט זיך פאָר אַן ערנסטן פאַרזוך צו געבן דעם קינד פון אָנהויב ביזן סוף — אין לויף פון זיין גאַנצער לערע — און מיט וואַקסנדיגער קלאָרקייט אַ פולשטענדיגן באַגריף וועגן דעם כאַראַקטער פון פּראָדוקטיווער אינדוסטריע ווי אַ טייל פון דעם גאַנצן סאָציאַלן לעבן; צוליב וואָס אינדוסטריע ווערט באַטריבן; וואָס פאַר אַ פּלאַץ אינדוסטריע פאַרנעמט אין דער סאָציאַלער אָרדענונג; וואָס פאַר אַ ווירקונג די אינדוסטריע האָט אויף דעם אַרבעטער און וואָס פאַר אַ ווירקונג דער אָדער יענער ספּעציעלער פּראָדוקט פון דער אינדוסטריע איבט־אויס אויף דעם סאָציאַלן אָרגאַניזם אַלס אַ גאַנצן.

בילדונג באַצוועקט ניט אַזויפיל אויסצובילדן אַן אַרבעטער, ווי אויסצובילדן אַ געזעלשאַפטלעכן מענטשן.

דער ציל איז צו שאַפן אַ נייע אינטעליגענץ — מענטשן, וועלכע פאַרשטייען מאַטעריאַלן און זייערע אייגנשאַפטן; וועלכע פאַרשטייען די באַדייטונג פון די פאַרשיידענע זאַכן, וואָס ווערן פּראָדוצירט, און דעם וויסנשאַפטלעכן כאַראַקטער פון די כחות, עלעקטרישע צי אַנדערע, וואָס זיינען

נויטיג פאַר דער פּראָדוקציע, אָבער מענטשן, וועלכע פאַרשטייען אויך די ווירקונג פון די נייע מעטאָדן פון פּראָדוקציע אויף דעם גאַנצן מעכאַניזם פון לעבן; מענטשן וואָס זאָלן, מיט איין וואָרט, פאַרשטיין די באַזונדערע טיילן פון דעם לעבן אין זייער שייכות צו דעם גאַנצן לעבן.

דאָ האָבן מיר פאַר זיך אַ פּרינציפּ פון דער העכסטער וויכטיגקייט, און דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האַנדלט ריכטיג, ווען ער אונטערשטרייכט אַזוי שטאַרק אָט־דעם פּרינציפּ. אָט־דער פּרינציפּ איז פונדאַמענטאַל, אויב מיר שטעלן זיך די אויפגאַבע אויפצובויען אַ פאַראייניגטע און פאַרשיידנאַרטיגע אָרגאַניזירטע קערפּערשאַפט, וואָס זאָל באַשטיין פון אינטעליגענטע און אַרבעטס־גרייטע יחידים. דער ענין פאַרדינט, אַז מען זאָל אים מער באַלויכטן דורך ביישפּילן.

אַן אינזשעניר, למשל, וועלכער איז אַלס אינגל דורכגעגאַנגען די סאָוועטישע סיסטעם פון פּאָליטעכניזאַציע, וועט ביי זיך אין געדאַנק זען — ווען אים וועט אויסקומען צו בויען אַ בריק אין אַ באַשטימטן פּלאַץ און אין אַ באַשטימטער צייט — מער ווי די ברעגן, וואָס מען דאַרף פאַרבינדן, און מער ווי די מאַטעריאַלן און די אַרבעט, וואָס וועלן זיך פאָדערן אויף דורכצופירן דעם פּראָיעקט. ער וועט זען די נויטווענדיגקייט צו בויען די בריק, די גינסטיגע אָדער אומגינסטיגע ענדערונגען, וואָס וועלן דערפון קומען; ער וועט אויך זען די לעבנס־באַדינגונגען און די באַציאונג פון די מענטשן, וואָס אַרבעטן ביים אויפבויען די בריק. ער פאַרבינדט זיין אייגענע ספּעציפישע אויפגאַבע מיט דעם גאַנצן, פון וועלכן ער אַליין איז אויך אַ טייל. ער וועט זיין סענסיטיוו צו אַנטי־סאָציאַלער אַרבעט.

צי אַ כעמיקער, אַ שטייגער, ווען אים וועט אויסקומען צו פאַרפולקאָמען אַן אויפרייס־שטאָף אָדער אַ באַמיסטיגונג, וועט ער האָבן פאַר זיך אַ קלאָרן באַגריף וועגן דעם פּלאַץ, וואָס זיין דערפינדונג וועט פאַרנעמען אויף דעם געביט פון אויספורעמען דאָס לעבן פון דעם כלל.

פּאָליטעכניזאַציע שטרעבט צו אַן אַלזייטיגער אויסבילדונג פון אַ הויך־אַנטוויקלטן אַרבעטער. דאָס איז פּונקט דער היפּוך פון דעם צוגאַנג, וואָס ברענגט אַרויס דעם שמאָלן ספּעציאַליסט. ווען אין ענגלאַנד וואָלט געווען פּאָליטעכניזאַציע, וואָלט גאָר אַ גרויסע צאָל מענטשן זיך געפילט אַ סך מער אומרואיג, ווי זיי זיינען איצט, דערמיט וואָס זיי זיינען געצוואונגען — כדי צו פאַרדינען אויף אַ לעבן — צו פאַרנעמען זיך מיט אַרבעטן, וואָס קאָנען ניט העלפן, נאָר וואָס קאָנען ערנסט שעדיגן דער גאַנצער געזעלשאַפט.

פּאָליטעכניזאַציע שטרעבט צו געבן יעדן מאַן, פרוי און קינד אָט־דעם ברייטן אויסקוק און אַ סאָציאַלן געפיל, וואָס איז ביי אונז רעזערווירט פאַר די געציילטע. עס איז אַ ווירקונג, וואָס באַשטימט דעם קינד'ס שפּעטערדיגע קאַריערע. אַ סאָוועטישער אינגל, למשל, וועט אייך זאָגן, אַז ער וויל ווערן אַן אינזשעניר און בויען לאָקאָמאָטיוון, „ווייל דאָס לאַנד נויטיגט זיך שטאַרק

אין דער אַנטוויקלונג פון דער טראַנספּאָרטאַציע". אַ מיידל וועט אייך זאָגן, אַז „איך וועל זיך לערנען צו זיין אַ גערטנערין. פּונקט ווי מיטשורין, ווייל איך פּאָרן טאָמאַטן מיט קאַרטאָפל און ווינשל מיט עפּל." אַן אַנדער אינגל לערנט עלעקטריציטעט, ווייל ער וויל דערפינדן אַן אַפּאַראַט צו קאָנען אַריבער־שיקן עלעקטרישע קראַפט אויף אַ וויטער שטרעקע אָן אַ דירעקטן דראָט און ווייל „דאָס וועט האָבן אַ גרויסע באַדייטונג פאַר דער אַגריקולטור".

די נאָענטע פאַרבינדונג צווישן דער שול און דער דרויסנדיגער וועלט ווייזט זיך אַרויס ווי דער בעסטער דיסציפּלינאַרער מעטאָד אין דער סאָ־וועטישער בילדונג. דאָס איז דער שליסל צו דעם זעלבסט־דיסציפּלינירטן סאָוועטישן קינד. וועגן דער זעלבסט־דיסציפּלין זייערער האָב איך נאָך גע־הערט פון דער ווייטנס און איך האָב זיך איבערצייגט, אַז דאָס איז טאַקע אמת. איך האָב, למשל, געטראָפן אין אַ גרויסן טעאַטער אַרום 1,500 קינדער פון פאַרשיידענעם עלטער און, קאָנטיג, אָן באַגלייטער. זיכער זיינען זיי געווען טומלדיג אין זייער לוסטיגקייט, נאָר זיי זיינען געווען פולשטענדיג קאָנטראָלירט און עס איז אינגאַנצן ניט געווען קיין צעווילדעוועטקייט צווישן די קלענערע, אָדער צווישן די עלטערע אינגלעך און מיידלעך.

די שול האָט געבראַכט אָט־די סאָוועטישע קינדער אין נאָענטן קאָנטאַקט מיט דער אויסערלעכער וועלט. פון די אינגסטע יאָרן אָן איז דאָס סאָוועטישע קינד באַוואוסטזיניג וועגן דעם, אַז ער איז אַ בירגער. ביים קינד אין מוח איז דאָ דער באַגריף, אַז דער אונטערשייד צווישן אים און זיינע עלטערן איז אַן אונטערשייד אין דערפאַרונג אין באַצוג צו אַ געמיינשאַפטלעכער אויפגאַבע — פּונקט אַזאַ אונטערשייד, ווי עס עקזיסטירט, למשל, צווישן אינגלעך און דעם פּראָפעסיאָנעלן קראָקעט־שפּילער, וועלכער לערנט זיי די שפּיל.

ענגלישע באַאָבאַכטער באַמערקן טאַקע זייער אָפט די ענלעכקייט צווישן סאָוועטישע שולן און ענגלישע שפּיל־פּלעצער. דאָס איז ספּעציעל ריכטיג אין באַצוג צו דיסציפּלין. קיינער דאַרף ניט אונטעריאָגן אַ אינגל אויף דעם קראָקעט־פעלד. עס איז ניט נויטיג. ער האָט ליב די שפּיל. ער זוכט זיך אויסצוצייכענען אין דער שפּיל. דער קראָקעט־פּראָפעסיאָנאַל איז ניט זיינער קיין שונא. ער איז דער עקספּערט, צו וועמען דאָס אינגל קוקט־אַרויף צו קריגן אָנווייזונגען. אַזוי אַרום שאַפט דאָס אינגל זיין אייגענע דיסציפּלין און איז צופרידן אונטער אַזאַ דיסציפּלין. אַזאַ באַציאונג עקזיסטירט צווישן דעם סאָוועטישן קינד און דעם סאָוועטישן לערער. אָט־דאָס איז דער סוד פון דער סאָוועטישער דיסציפּלין.

אָט־די באַציאונג צווישן דעם לערער און דעם שילער, און די באַטאָנונג פון בירגערשאַפט און פאַראַנטוואָרטלעכקייט הויבט זיך אָן נאָך אין די פאַר־שול יאָרן, ווען דאָס קינד איז נאָך גאָר אַ פּיצל — צווישן די איין־און צוויי־און־אַ־האַלב־יאָריגע קינדערלעך אין די „נוירסעריס". אָט־דאָס איז

די באַדייטונג פון דעם זאַץ, וואָס איז אויפגעשריבן איבער דעם אַריינגאַנג צו דער נווירסערי: „טו קיינמאָל ניט פאַר דעם קינד דאָס, וואָס דאָס קינד קאָן אַליין טאָן פאַר זיך."

פון די צאַרטסטע יאָרן לערנט מען דאָס סאָוועטישע קינד צו אַרבעטן צוזאַמען מיט אַנדערע ביי ניצלעכע און קאָלעקטיווע אויפגאַבן. סאָוועטישע קינדער וועלן פונקט ווי ענגלישע קינדער שפּילן, למשל, מיט קוביקעס. נאָר סאָוועטישע קלעצלעך און ציגל וועלן גאָר אָפט און אַבזיכטלעך זיין צו גרויס, אַז איין קינד זאָל זיך מיט זיי קאָנען ספּראַווען. דאָס קינד וועט רופן אַ צווייטס, און צוזאַמען וועלן זיי בויען זייער הויז פון קלעצלעך. קאָאָפּעראַציע ווערט אַן אינסטינקטיווע זאַך.

דאָס קינד לערנט זיך אויך אויס — כאָטש אין אַן איינפאַכער פאָרם — צו פאַרשטיין דעם כאַראַקטער און די באַדייטונג פון דער ווירקלעכער וועלט אַרום אים, און צו אינטערעסירן זיך מיט אָט־דער וועלט, פונקט ווי קליינע קינדער אין ענגלאַנד האָבן ליב נאָכצוגיין דער דינסט און איר העלפן אין פּראַקטישע טועכצן. איך האָב באַמערקט אין די שפּיל־פּלעצער און אין „נווירסערי"־שולן, אַז די שטעגעלעך זיינען געווען ענלעך צו מיניאַטור־שאָסייען מיט קאָלירטע ליכט צו רעגולירן דעם פאַרקער מיט „אָפּשטעל"־סיגנאַלן, וואָס די קינדער האָבן אַליין געקאָנט אָפּערירן.

דער גייסט פון אַ „טים" איז דער גייסט, וואָס באַהערשט די סאָוועטישע שול אַ סך מער ווי ביי אונז. עס פעלט ניט קיין דערמוטיגונג פאַר אינ־דיווידועלער איניציאַטיוו, נאָר בלויז אויף אַזוי וויט, ווי דאָס שטימט מיט די אינטערעסן פון דער גאַנצער גרופּע. קינדער קריגן „מאַרקס" אין קלאַס — „אויסגעצייכנט", אָדער פאַרקערט, נאָר זיי קריגן ניט קיין ספּעציעלע פּלעצער אין קלאַס — ערשטער, צווייטער, אָדער דריטער. פאַרמעסט איז ווינטשנסווערט און סטימולירט דאָס קינד, נאָר אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז דאָס אַ פאַרמעסט צווישן קלאַס און קלאַס און ניט צווישן קינד און קינד. אין אַ סאָוועטישער שול גייט אָן זייער אַ שאַרפע קאָנקורענץ צוליב אויס־צייכענונגען, און גראָד אַ דאַנק דער סיסטעם פון קריגן „אויסגעצייכנט" פאַר דעם גאַנצן קלאַס אָנשטאָט אַ ליסטע פון אינדיווידועלע אויסצייכענונגען האָט די קאָנקורענץ אַ סאָציאַל־ניצלעכע ווירקונג. פויאַנגע קינדער ווערן באַשיצט פון דעם נסיון פון באַרימעריי און קנאה. דאָס פויאַנגע קינד פילט די באַדערפעניש צו מאַכן טעטיג די מער־צוריקגעשטאַנענע שילער און פאַר־וואַנדלען זייערע צייכנס פון „שלעכט" אין „אויסגעצייכנט", פונקט ווי גע־שיקטע מיטגלידער פון אַ קראַקעט־גרופּע פאַרריכטן די טעותן, וואָס שטעלן דעם גאַנצן „טים" אין געפאַר.

זעלבסט־דיסציפּלין ווערט אַ צווייטע נאַטור אין אַזעלכע שולן. די קלאַסן דערוויילן זייערע אייגענע פירער, וועלכע פאַרשרייבן דעם באַזוך און גיבן אַכטונג אויף דער אָרדענונג. אַנדערע קינדער פאָרמירן קאָמיטעס, וואָס

העלפן ארויס אין דער שול־קיך און אין דער רעגולירונג פון סאניטאציע. לערער און פארטרעטער פון די קינדער האלטן אפ מיטינגען אין רעגולער־באשטימטע שעה׳ן צו באהאנדלען פראגן פון שול־ארבעט; די וואנט־צייטונג, צו וועלכער יעדער קינד קאן עפעס ביישטייערן, איז א מיטל צו דערציען קריטישע און אויך קאנסטרוקטיווע בירגערשאפט.

עס איז איבעריג צו זאגן, אז די רוט צי וועלכע ס׳איז אנדערע פארם פון קערפערלעכער שטראף איז אויסגעשלאסן אין די סאוועטישע שולן. דאס איז אויך אמת אין באצוג צו דער היים, ווייל אין סאוועטן־פארבאנד איז פארבאטן צו שלאגן א קינד.

אויב א סאוועטיש קינד וויל, קריגט עס הילף אין זיין לעבן אויסער דער שול. עס קריגט הילף אין זיינע שפילערייען און אין די טעטיגקייטן, וואס זיינען אים ספעציעל צום הארצן. דאס קינד קריגט די זעלבע הילף, ווי עס קריגן די ענגלישע אינגלעך און מיידלעך אין די „בוי־סקאוטס" און „גוירל־גאידס" און אין אנדערע געזעלשאפטלעכע קלובן. דאס סאוועטישע קינד קריגט אט־דעם מין הילף מיט אזא גרינדלעכקייט און מיט אזא ברייטער האנט, וואס איז פשוט דערשטוינענדיג פאר די, וועלכע זיינען באקאנט מיט די פינאנציעלע מאטערנישן אין ענגלישע קלובן. יוגנט־פאלאצן וואקסן אויס איבער דעם גאנצן סאוועטן־פארבאנד. איך האב זיי באזוכט אין קיעוו, מאסקווע, אדעס און אין אנדערע שטעט.

שיין פאר זיך גופא — איינציגע פון זיי אויסערגעוויינלעך שיין — זיינען אט־די פאלאצן נאך א סך שענער מיט די מעגלעכקייטן, וואס זיי שאפן פאר אן ענטוזיאסטישער און אונטערנעמונגס־פייאינער יוגנט. איך האב פארבראכט אן אוונט אין איינעם פון אט־די פאלאצן, וואו 2,500 קינדער זיינען געווען באשעפטיגט אין 209 קרייזן אויף 69 פארשיידענע ארבעטן. עס איז ווערט דאס אין קורצן צו באשרייבן.

אין ערשטן צימער האבן א צוואנציג אינגלעך און מיידלעך, אנגעטאן אין שיינע בלויע קליידלעך און אנצוגן, געטאנצט אונטערן אונטעררריכט פון א מיטגליד פון מאסקווער באלעט.

אין צווייטן צימער האבן קינדער געארבעט ביי סקולפטור. איין קינד האט געהאלטן ביים פארענדיגן א גראציעזע פיגור פון א מיידל, וואס האלט ביים ארייגשפרינגען אין וואסער; א צווייט קינד האט געארבעט אויף א גרופע ארקטישע פארשער, וואס זיינען פארזאמלט ארום פראפעסאר שמידט; א דריט קינד האט געארבעט אויף אן איבערצייגנדיגער גרופע שפאנישע פרויען, סאלדאטן און קינדער.

דערנאך — א צימער פון געשיכטע מיט די ווענט באפוצט מיט מאפעס פון מאסקווע און סצענעס פון דער רוסישער פארגאנגענהייט. איין מאפע איז געווען גאר געשיקט געמאכט: ווען מען האט א דריק געטאן א קנעפל, האט א קאלירטע ליכט, וואס איז געלאפן איבער א רער, אנגעוויזן די שטופן

פון דעם וואוקס פון דער שטאַט און די פּראָיעקטן פאַר דעם מאָרגנדיקן טאָג. אויף איין גאַנצער וואַנט איז געווען אויסגעמאָלן די מאָרגנדיגע שטאָט, מיט דער זון, וואָס האָט באַלויכטן אירע שטאָל־געדעקטע טורעמס, און איבער־געגעבן טרייב־קראַפט פאַר דער שטאָט דורך אַ ריזיגן אויסגעבויגענעם שפּיגל — אַ שטאָט לויט דער פאַנטאַזיע פון אַ ה. דזש. וועלס פון דעם סופּער־מעכאַנישן פּעריאָד און דאָך מיט אַ פאַרכאַפּנדיגער, געהיימניספולער שיינ־קייט אין איר דעליקאַטער בלויער דורכזיכטיגקייט — אַן אָנצוהערעניש אויף דער נייער שיינקייט, וואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד דאַרף און וועט באַשאַפן.

די מעכאַנישע צימערן איז גאָר ניט מעגלעך געווען איבערצוציילן. אין איין צימער האָבן אינגלעך געמאַכט מאָדעל־עראָפּלאַנען; איין אינגל האָט איבערגעבויערט אַ צילינדער און צוגעפּאַסט אַנדערע טיילן פון עראָפּלאַן. אָט־דאָס אינגל האָט שיעור ניט באַקומען דעם ערשטן פּריז פאַר פליען אויף אַ ווייטער שטרעקע. די וואַרשטאַטן, די בויער־מאַשינען, די עראָפּלאַנען — אַלץ איז אין אָט־די שעפּער געווען געמאַכט זייער שיין און פּאַסיג־קליין אין דער מאָס.

עס איז דאָ געווען אַ דינאַמאָ־צימער, אַן אייזנבאַן־צימער, אַ פּרואוו־צימער, אַ פולשטענדיגער מאָדעל פון דער מאָסקווער סאָבוועי און אַ פול־שטענדיג־אויסגעשטאַטעטער צימער צו מאַכן מואוויס.

דער אַוויאַציע־צימער האָט געהאַט זיין אייגענעם לופט־טונעל און ווינט־קאַמער, ווי אויך אַ דעליקאַטן אינסטרומענט אויף אויסצופּרובירן די ווידער־שטאַנדס־קראַפט פון היימיש־געמאַכטע עראָפּלאַנען.

אַ קורץ־כוואַליגע טראַנסמיסיע־סטאַנציע האָט פאַרבונדן די מאָסקווער היים פון פּיאָנערן מיט דעם פּיאָנערן־פּאַלאַץ אין לענינגראַד, און די קינדער האָבן געקאָנט אַליין אָנהאַלטן אַ ראַדיאָ־פאַרבינדונג צווישן די צוויי שטעט.

אָט־די פּאַלאַצן און זייערע אומצאָליגע געגנטלעכע היימען אין פאַר־שיידענע טיילן פון די גרויסע שטעט האָבן אַ צווייענדיגע אויפגאַבע פאַר זיך: צו העלפן דעם אינדיווידועלן קינד צו אַנטוויקלען זיינע אָדער אירע פעיאיגקייטן ביז דעם העכסטן גראַד, און צו באַרייכערן די געזעלשאַפט מיט אַלעם דעם, וואָס אַ פולשטענדיג־אַנטוויקלטער יחיד קאָן שאַפן. די אָנפירנ־דיגע מענטשן באַטראַכטן עס ניט פאַר קיין פאַרלוסט פון צייט צו שטיצן און דערמוטיגן יעדן טאַלאַנט, וואָס די יוגנט ווייזט אַרויס. חוץ דעם הויך־געשולטן פּערמאַנענטן סטעף אָנגעשטעלטע, גיבן אַוועק אַ סך שטונדן אויף פירנדיגע וויסנשאַפטסלייט, פאָרשער, שוישפּילער, קינסטלער און ספּעצ־יאַליסטן אין אַלע אָפּטיילונגען פון דער אינדוסטריע אויף צו פאַרברענגען מיט די קינדער, זיי באַאָבאַכטן, זיי העלפן, און אויסקלייבן די בעסטע פון צווישן זיי פאַר ווייטערדיגער אַנטוויקלונג.

די צאָל זומער־קעמפּס ביים ים, לעבן די לעיקס און אין די וועלדער

וואַקסט פון יאָר צו יאָר. די זומער־קעמפּס ווערן אַ נאָרמאַלער טייל פון דעם לעבן פון דעם סאָוועטישן קינד. עס איז ניטאָ קיין איין גרויסע פאַבריק, וואָס זאָל ניט האָבן איר קעמפּ, אָדער איר היים, וואוהין מען פאָרט אויף וואַקאַציע. קלענערע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען פאַראייניקן זיך פאַרן צוועק פון שאַפן אַזאַ געמיינשאַפטלעכן אָפּרו־פּלאַץ.

איך האָב באַזוכט „אַרטעק", דעם סאַמע באַרימטסטן פון אַלע קעמפּס. ער געפינט זיך אין אַ פּראַכטפולן פּלאַץ אויף דער „ריוויערא פון שוואַרצן ים". איך האָב פאַרבראַכט אַן אָוונט מיט די קינדער, זיי האָבן מיך איינ־געלאַדן צו טרינקען טיי מיט זיי און דערנאָך צו אַ קאָנצערט. דערנאָך האָבן די קינדער מיך אַרומגערינגלט און מיך פאַרוואָרפן מיט פראַגן, מערסטנס וועגן שפּאַניע און וועגן דער שטעלונג פון ענגלאַנד. זיי האָבן געהאַט אַ סך פראַגן וועגן דעם נייאַן־אַפּמאַך און זיי האָבן אַרויסגעוויזן אַ שטוינענדיגע באַקאַנטשאַפט מיט אינטערנאַציאָנאַלע פראַגן און אַן אינטערעס צו זיי.

אָרגאַניזירטע שפּילן שאַפן אַ טייל — כאָטש ניט דעם הויפּט־טייל — פון דעם לעבן אין קעמפּ. די קינדער שווימען, לויפן, שפּרינגען און שפּילן טעניס, פּונקט ווי קינדער טוען עס ביי אונז. זיי האָבן אויך אַנדערע וויכטיגע אינטערעסן. אינגלעך און מיידלעך אין „אַרטעק" האָבן גאַנצע טעג אַרומ־געוואַנדערט ביי די ברעגן פון וואַסער און צווישן די בערג און געזאַמלט געאָלאָגישע און באָטאַנישע מוסטערן. און אין אָוונט האָבן מיידלעך, פּונקט ווי אינגלעך, איבערגעפּאַקט די גרויסע סטאָלעריי־וואַרשטאַטן, מאַכנדיג דאָרט קעסטלעך אויף צו ווייזן זיי ביי אַן אויסשטעלונג, און דערנאָך אַהיים נעמען.

די אינגלעך מישן זיך אויס מיט די מיידלעך אומעטום — אין שול און אין קעמפּ. זיי שלאָפן אין באַזונדערע הייזער.

די פאַרשפּרייטונג פון בילדונג אין סאָוועטן־פאַרבאַנד זעט זיך אַרויס אין דער נייער לײדנשאַפט צום לייענען. אַלט און יונג, בחור און מיידל, מאַן און פרוי — אַלע דורשטן נאָך ליטעראַטור. אַנאַלפאַבעטיזם איז כמעט פאַרשוואונדן, און מיט דער נייער פייאיגקייט צו לייענען קומט אַ פאַר־גרעסערטע נאָכפראַגע אויף ביכער. די באַדערפענישן פון די קינדער און פון דער יוגנט קומען אויף דעם ערשטן פּלאַץ.

די סאָוועטישע פעלקער זיינען לייענענדיגע פעלקער. עס איז אַ צווייפל, צי וועלכער ס'איז פאָלק אויף דער וועלט לייענט מער.

עס זיינען אַוועק צוויי און צוואַנציג יאָר זינט דער רעוואָלוציע, און דער וואוקס פון ביכער־פאַרלאַגן איז אָנגעגאַנגען מיט אומגלויבלעכער שנעלקייט.

דער פאַראייניגטער מלוכה־פאַרלאַג איז געגרינדעט געוואָרן אין 1930. אַט־דער פאַרלאַג נעמט אַריין צוועלף פאַרלאַגן אין פאַרשיידענע געביטן, ווי סאָציאַלע און עקאָנאָמישע ליטעראַטור, בעלעטריסטיק, טעכנישע און וויסנ־

שאַפֿטלעכע אַרבעטן פֿון אַלע סאָרטן, ענציקלאָפּעדיעס, ווערטער־ביכער און אַנדערע ליטעראַטור. די פּראָדוקציע פֿון אָט־די פֿאַרלאַגן איז קאָלאָסאַל. דאָס צאַרישע רוסלאַנד האָט אין איר בעסטן יאָר, אין 1912, געדרוקט 133.6 מיליאָן עקזעמפּליאַרן ביכער; דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד האָט אין 1937 געדרוקט 571 מיליאָן עקזעמפּליאַרן. מען דענקט, אַז אין 1938 זאָל מען האָבן געדרוקט מער ווי 700 מיליאָן עקזעמפּליאַרן.

אין 1938 האָט דער מלוכה־פֿאַרלאַג פֿאַר קינדער אַרויסגעגעבן 45 מיליאָן עקזעמפּליאַרן ביכער; נאָך מיליאָנען ביכער זיינען געדרוקט געוואָרן דורך קינדער־פֿאַרלאַגן אין די צענטראַלע טיילן פֿון סאָוועטן־פֿאַרבאַנד און אין די אויטאָנאָמע רעפּובליקן.

פֿאַר זייער יונגע קינדער וועלן אָפּגעדרוקט ווערן 36,300,000 ביכער, צווישן זיי גרימ'ס מעשה'לעך און „אָנקל רעמוס" פֿון ד. העריס. טאָלסטאָי'ס און טשעכאָוו'ס מעשה'לעך און דערציילונגען אין די סעריעס פֿון דעם „מיניאַטור־בוך" וועלן געדרוקט ווערן אין אויסגאַבן פֿון 500,000 ביז אַ מיליאָן עקזעמפּליאַרן.

די ביכער פֿאַר קליינע קינדער זיינען באַזונדערס פֿאַרכאַפּנדיג, פֿול מיט איינפֿאַלן, לעבנסלוסטיגקייט, און געדרוקט אין לעבעדיגע קאָלירן. אַ ביכל פֿון געאָגראַפֿיע פֿאַר אַ קליין קינד וועט זיך אָנהויבן מיט אַ בילד פֿון אַ בריוו אין אַ קאָנווערט. דער בריוו גייט־דורך דורך דעם פּאָסט־קעסטל, דעם פּאָסט־אָפֿיס, וואו די בריוו ווערן סאָרטירט, דעם אייזנבאַן־וואַגאָן, דער שיף, דעם שליטן, דורך הייסע לענדער און קאַלטע לענדער און צווישן מענטשן מיט אַ ווייסער הויט, אַ געלער הויט, אָדער שוואַרצער הויט. די זאַך איז קאָנקרעט, לעבעדיג, און פֿאַר אַ קליין קינד איז דאָס פֿאַרכאַפּנדיג און פֿאַר־שטענדלעך.

פֿאַר די עלטערע קינדער איז דאָ די אויסגאַבע, וואָס הייסט „אַ בוך נאָך אַ בוך", און וואָס שטעלט מיט זיך פֿאָר אַ סעריע פֿון צוויי און פֿערציג באַרימטע רוסישע שרייבער צוזאַמען מיט אַזעלכע באַרימטע אויסלענדישע שרייבער ווי דיקענס, וויקטאָר הוגאָ, דזשעק לאָנדאָן און ערנעסט סעטאָן טאָמסאָן. „אָנקל טאָמ'ס קעבין" פֿון העריעט ביטשער סטאָוו, „ראָב ראָי" פֿון סער וואָלטער סקאָט, „אָליווער טוויסט" און „דעיוויד קאָפּערפֿילד" פֿון טשאַרלס דיקענס זיינען אויך איינגעשלאָסן אין דעם צעטל ביכער, וואָס וועלן געדרוקט ווערן אין די סעריעס פֿאַר קינדער צוזאַמען מיט דערציילונגען פֿון פֿעני מאָר קופּער, מעין ריד און זשול ווערן.

פֿון זיינע פֿריעסטע יאָרן ווערט דאָס סאָוועטישע קינד דערמוטיגט דורך דער שול, דורך דעם בוך, דורך דעם טעאַטער, אָדער דורך גרויסע פּאַראַדן און אויסשטעלונגען פֿון די פֿאַרשיידענע פֿעלקער פֿון דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד זיך צו דערהויבן איבער די גרענעצן פֿון געשלעכט, ראַסע, שפּראַך אָדער הויט־פֿאַרב, און צו באַטראַכטן אַלע אַנדערע קינדער ווי ברידער און צו

געווינען פאַר אַלעמען די זעלבע פּריווילעגיעס, וואָס דאָס סאָוועטישע קינד האָט.

איך האָב אויף אַ זייער דראַמאַטישן אופן באַנומען אָט־דעם גייסט פון אָט־דעם צוגאַנג ביי אַ טעאַטער־פאָרשטעלונג אין מאָסקווע.

אָט־דער טעאַטער, ווי אַלע אַנדערע אַזעלכע, איז געווען געבויט און אויסגעשטאַט ווי אַ געוויינלעכער טעאַטער, נאָר ער איז געווען אינגאַנצן געווידמעט צו די קינדער. די קינדער האָבן געהאַט זייער אייגענעם רעסטאָראַן און „לאָבי", זייערע געשולטע שוישפּילער און שוישפּילערינס, וועלכע האָבן זייער גאַנץ לעבן געווידמעט צו שפּילן פאַר קינדער, און וועלכע האָבן דורכגעפירט זייערע ראָלן מיט אַ הויכער קאָמפּעטענץ. אויף די ווענט אין דער „לאָבי" זיינען געהאַנגען די פאָטאָגראַפיעס פון די שוישפּילער, וואָס זיינען באַליבט ביי די קינדער. אין אַ ווינקל פון דעם בופעט־צימער איז געשטאַנען אַ גרויסע גלעזערנע שאַפע מיט ספּעציעלע שפּילצייג און ליאַלקעס.

אַרום 1,500 קינדער — אין עלטער פון צען יאָר און העכער — האָבן געוואַרט אויף דער שפּיל מיט לעבעדיגקייט און מיט דער געוויינלעכער פּלאַפּלעריי פון דערוואַרטונג, נאָר עס איז ניט געווען קיין גראָבקייט און קיין צעלאַזנקייט, כאָטש קיין אויפזעער האָט מען אין טעאַטער ניט געקאָנט באַמערקן.

די שפּיל האָט געהייסן „דאָס נעגער־אינגל און די מאַלפּע". עס האָט זיך אָנגעהויבן מיט אַ סצענע אין אַ וואַלד, וואו שוואַרצע אינגלעך און מיידלעך האָבן זיך געשלאָגן און זיך געקריגט ביז איינער האָט אַ געשריי געטאָן, ווען זיי זיינען שוין געווען אינגאַנצן פאַרמאַטערט: „אָ, ווען מיר וואָלטן נאָר געקאָנט האָבן אַ פירער!"

אין דער מינוט איז אַ רירעווידיג נעגער־אינגל אַרויסגעשפּרונגען אויף דער סצענע און האָט זיך אָנגערופן: „פאַרוואָס זאָלן מיר ניט אויסקלייבן אַלס פירער אַ אינגל, וועלכער קאָן לויפן בעסער פון אַלעמען, וועלכער קאָן שפּרינגען בעסער פון אַלעמען, און וועלכער קאָן זינגען בעסער פון אַלעמען?" זיי האָבן דורכגעפירט אַ פאַרמעסט, און ער איז דערווייל געוואָרן אַלס פירער.

דעמאָלט איז ער אוועק אויף יאַגד און האָט זיך געראַטעוועט פון די נעגל פון אַ בייזער חיה אַ דאַנק דעם פּלוצלונגדיגן שפּרונג פון אַ מאַלפּע, וואָס האָט אים געראַטעוועט זיין לעבן.

ער און די מאַלפּע זיינען געוואָרן נאָענטע פריינט — עס איז געווען אַ צויבערדיגע קינדערשע שפּיל — און ביידע האָבן זיך אומגעקערט צום פּלאַץ, וואו עס איז געווען אויסגעהאַקט אַ שטיק וואַלד.

דעמאָלט זיינען אָנגעקומען די עקספּלואַטאַטאָרס מיט ביקסן אויף די פּלייצעס, מיט געלט־זעק ביי די זייטן, אויסגעפּוצט אין קראַוואַטן און געקעסטלטע אָנצוגן — איבערטריבן־גרויסע קראַוואַטן און איבערטריבן־געקעסטלטע אָנצוגן.

די וואלד־קינדער זיינען זיך צעלאָפן, נאָר די מאַלפּע האָט מען געכאַפּט און מען האָט זי אוועקגעשיקט אויף אַ שיף. וואוהין האָט מען זי אוועק־געשיקט? איך האָב אַ קוק געטאָן אויף דער פאָן אויפן מאַסט־שפּיץ פון דער שיף און כ'האָב געזען, אַז ס'איז געווען—די פאָן מיט שטערנס און שטרייפן.

דאָס נעגער־אינגל איז אַרויפגעשפּרונגען אויף אַ צווייטער שיף און האָט זיך געלאָזט נאָכיאָגן די חברה. ער איז אָנגעקומען קיין מאָסקווע. אין דעם צווייטן אַקט טרעפן מיר אים אין אַ שאָקאָלאַד־פאַבריק צוזאַמען מיט אַנדערע אַרבעטער.

עס פייפט דער מאָלצייט־סיגנאַל און אַלע גייען אוועק עסן מיטאָג. דאָס אינגל בלייבט איינער אַליין.

אַרומקוקנדיג זיך און זעענדיג, אַז ער איז דאָ איינער אַליין, גייט ער צו צו אַ גרויסער מאַפּע פון דער וועלט, שפּרייט אויס זיינע הענט אַרום אַפריקע און צעוויינט זיך.

אין דער מינוט קומט פון איין טיר אַריין אַ לערן־אינגל, אַ קאָמסאָמאָלעץ, אָנגעטאָן אין ווייסע אָווערהאָלס, און פון אַ צווייטער טיר קומט אַריין אַ קאָמסאָמאָלקע, ענלעך אָנגעטאָן. זיי גנב'ענען זיך אונטער הינטער דעם אינגל, לייגן אַרויף אַ האַנט אויף זיינע אַקסל און נעמען זיך אים טרייסטן. צום סוף זאָגט דאָס מיידל צו אים: „איך האָב אַן עקסטראַ בילעט אויף היינט אָוונט צו גיין אין צירק; קום מיט אונז.” און דאָ ענדיגט זיך די ערשטע העלפט פון דער שפּיל.

אין צייט פון דעם אַנטראַקט קומט דאָס נעגער־אינגל אַריין מיט די צוויי קאָמסאָמאָלצעס און זיי קלעטערן געשיקט אַרויף אויף די סלופּעס צו דער גאַלעריע, וואו זיי בויגן זיך אַריבער דעם פּאַרענטש צו קאָנען זען דעם איבעריגן טייל פון דער שפּיל, וואָס קומט פאָר אין צירק, וואוהין דאָס נעגער־אינגל איז איינגעלאַדן געוואָרן.

עס קומט דאָס געוויינלעכע נאַריש־מאַכן זיך פון דעם פּאַיאַץ, און דער־נאָך די חיות, וואָס מאַכן אַלערליי קונצן, און צווישן זיי איז דאָ אונזער אַלטער פריינט — די מאַלפּע, אַן אויסגעדאַרטע, אַן אָפּגעקראָכענע און נידערגעשלאָגענע. די מאַלפּע גליטשט זיך אויס און דער צירק־מענעדזשער שמייסט זי רציחה'דיג מיט זיין בייטש.

דאָס נעגער־אינגל קאָן דאָס שוין מער ניט פאַרטראָגן, און מיט אַ הילכיגן געשריי רופט ער אויס דעם נאָמען פון דער מאַלפּע.

די באַשעפעניש, וואָס איז מיטאַמאָל לעבעדיג־געוואָרן, שפּרינגט אַריבער איבער דעם אָרקעסטער, פליט איבער די קעפּ פון די קינדער אויף די בענק, קלעטערט־אַרויף אויף די סלופּעס צו דער גאַלעריע און אונטער די טומלדיגע שטימען, וואָס גיבן איר צו קוראַזש, זיינען מאַלפּע און אינגל ווידער פאַר־אייניגט.

דערנאָך ווערט פינצטער. אויף דעם לייוונט זעען מיר ווי די שיף פאָרט

צוריק קיין אַפריקע. דער פֿאָרהאַנג הויבט זיך אויף פֿאַר דעם לעצטן אַקט.

מיר געפֿינען זיך ווידער אין דעם אַפריקאַנישן וואַלד. ווידער זיינען די שוואַרצע קינדער צונויפֿגעטוליעט — דאָס באַוויינען זיי איצט זייער פֿאַר־לאָרענעם פֿירער. נאָר פֿון ווייטנס באַווייזט זיך דאָס אינגל מיט דער מאַלפּע; דעם אינגל'ס הענט זיינען אָנגעפֿילט מיט פּעקלעך, וואָס זיינען איבערגעבונדן מיט קאָלירטע סטענגעס. דאָ איז פֿאַראַן אַ מתנה פֿאַר יעדן וואַלד־קינד.

איך קאָן קיינמאָל ניט פֿאַרגעסן די לעצטע סצענע און די רעדע. „אָט־די מתנות" — האָט דאָס אינגל געזאָגט — „זיינען געשיקט געוואָרן פֿון די מאָסקווער קינדער צו די קינדער אין דעם פֿינצטערן וואַלד, ווייל די מאָסקווער קינדער ווילן, אַז די קינדער פֿון דער גאַנצער וועלט — צי זייער קאָליר איז אַ ווייסער, צי אַ רויטער, צי אַ געלער, צי אַ שוואַרצער, און וואָס עס זאָל ניט זיין זייער ראַסע, און וואָס עס זאָל ניט זיין זייער שפּראַך — אַז אָט־די אַלע קינדער זאָלן געניסן פֿון דעם זעלבן פֿולן גליק אין לעבן, ווי עס געניסן פֿון דעם איצט די מאָסקווער קינדער."

איך בין זיך מודה, אַז עפּעס האָט מיך פֿאַרשטיקט אין האַלז, ווען איך בין אַרויסגעגאַנגען פֿון טעאַטער און האָב צו זיך אַליין געזאָגט:

„אָט־דאָס איז אַ קאָמוניסטישער טעאַטער אין דער קאָמוניסטישער מאָסקווע. אָט־דאָס זיינען קאָמוניסטישע שוישפּילער, וועלכע שפּילן פֿאַר קאָמוניסטישער קינדער. און אָט איז אַ זונטאָג אָוונט — ווייל גראָד איז דעמאָלט טאַקע געווען זונטאָג — און זעלטן האָב איך געהערט אַזאַ רירנדיגע ווענדונג אויף דער אַלטער טעמע, וואָס איך האָב דערלערנט ווי אַ טייל פֿון מיין ערשטער באַקאַנטשאַפֿט מיט קריסטנטום — אַז אַלע קינדער זיינען מיינע ברידער און שוועסטער, אַז ווי אַזעלכע דאַרפֿן זיי באַטראַכט ווערן און אַז אַלץ דאַרף געבויט ווערן אויף אָט־דעם פּרינציפּ." די טעמע, וואָס האָט פֿאָרמולירט מיינע אייגענע יוגנטלעכע שטרעבונגען, איז דאָ ווידער אויפֿגעלעבט געוואָרן.

די שטרעבונג צו באַזאָרגן אַ פֿאַרמעגלעך און גלייך לעבן פֿאַר יעדן קינד — דאָס איז טאַקע פּונקט וואָס די סאָוועטן־מלוכה טוט פֿאַר יעדער נאַציאָנאַליטעט, פֿאַר יעדער הויט־פֿאַרב און פֿאַר יעדער ראַסע אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד. דאָס, וואָס זי לערנט אירע קינדער, פּראַקטיצירט זי דורך איר אייגענער אַדמיניסטראַציע און אויף דעם ריזיגסטן מאַסשטאַב.

3. דער אָפֿענער טויער

דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד איז אַ יונג לאַנד. יונגט קאָנטראָלירט פֿאַבריקן, שעפּער און ווויסנשאַפֿטלעכע אינסטיטוטן. די פֿאַרוואַלטער פֿון דער מאָסקווער דינאַמאָ־פֿאַבריק זיינען אונטערן עלטער פֿון דרייסיג יאָר. די מאַיאָריטעט

פון די, וועלכע האָבן זיך באַטייליגט אין דער אַרקטישער אויספאָרשונג־עקספּעדיציע, זיינען אינגער פון פינף און צוואַנציג יאָר. דער פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג אונטער פינף און צוואַנציג יאָר — דאָס הייסט פון די, וועלכע זיינען אָדער געבוירן געוואָרן אונטער דעם סאָוועטישן רעזשים, אָדער וועלכע האָבן בלויז אַ פאַרנעפּלטע דערינערונג פון די צאַרישע צייטן — דערגרייכט ביז 63 ; אין ענלעכער פּראָצענט אין ענגלאַנד באַטרעפט 50.

וואָס האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד געטאָן און וואָס טוט ער פאַר זיין יוגנט?

אין עלטער פון פופצן יאָר — דאָס מיינט צום סוף פון דעם זיבן־יאָריגן שול־טערמין, וואָס דויערט פון דעם אַכטן ביז דעם פופצענטן יאָר — זיינען דאָ צוויי מעגלעכקייטן: דאָס קינד קאָן אַריינטרעטן אין דער צען־יאָריגער שול און זיך צוגרייטן אַריינצוטרעטן אין אוניווערזיטעט, אָדער אין טעכנישן קאָלעדזש, און גאָר אַ גרויסער פּראָצענט טוט עס; אָדער ער קאָן זיך גלייך נעמען לערנען די פּראָפעסיע, וואָס ער קלייבט זיך אויס.

אויב ער באַשטימט צו ווערן אַ טעכניקער — לאָמיר זאָגן אַן אינזשעניר, אָדער אַן עראָפּלאַן־מעכאַניקער — טרעט ער אַריין אין אַ טעכנישן קאָלעדזש פאַר מאַשין־בוי, וואו ער שטודירט די עלעמענטן פון מעכאַניק. דער קורס דויערט צוויי יאָר און איז פריי פון געצאָלטס. ווען ער ווערט אַלט זיבעצן יאָר — און ניט פריער — קאָן ער אַריינטרעטן אין דער אינדוסטריע. אַלס אַ יוגנטלעכער אַרבעט ער ניט מער ווי פינף אָדער זעקס שעה, באַקומענדיג דעם לוין פון אַ לערנער.

צו אַכצן יאָר פאַרלאָזט ער די פאַבריק און נאָך דעם, ווי ער האַלט אויס אַן עקזאַמען, טרעט ער אַריין אין אַ העכערן טעכנישן קאָלעדזש. אין לויף פון פינף יאָר מאַכט ער דורך אַן אַלזייטיגן קורס פון טעאָרעטישער און פּראַקטישער לערע. צו איין־און־צוואַנציג יאָר קומט ער אַרויס אַלס אַ קוואַליפיצירטער אינזשעניר.

אין לויף פון אָט־דער גאַנצער צייט האָט ער געקראָגן — אויסער זיינע מאָלצייטן, אינסטרומענטן און לערן־ביכער — אויך אַ מאָנאַטלעכע סטיפּענדיע, וואָס מאַכט אים אומאָפּהענגיג פון דרויסנדיגער פינאַנציעלער שטיצע.

אין קאָלעדזש באַגעגנט ער זיך מיט סטודענטן פון אַלע פעלקער פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. ער קומט אין אַ נעענטערער באַרירונג מיט דער דרויסנדיגער וועלט, ווי אין זיינע שול־יאָרן. ער קאָן ווערן איינער פון די פינף מיליאָן מיטגלידער פון דער קאָמוניסטישער יוגנט־ליג. ער ווערט אַ פּאָליטיש־דערוואַקסענער מענטש. ער ווערט פּאָליטיש באַוואוסטזיניג און דאָס איז דאָך זייער וויכטיג, אויב פּאָליטיק „זאָל ווערן די קונסט פון לעבן מיט די מיטמענטשן".

צו אַכצן יאָר קריגט דער יוגנטלעכער שטים־רעכט און קאָן דערווילט

ווערן צו מלוכה'שע אמטן. פון די 1,143 דעפּוטאַטן צום העכסטן סאָוועט זיינען 234 אין עלטער צווישן אַכצן און דרייסיג יאָר.

אין די גאָר ערשטע יאָרן פון דער רעוואָלוציע איז אַט־די עקסטרא־טעטיגקייט פון דער יוגנט געגאַנגען צו ווייט, נאָר די לאַגע האָט עס גע־פאָדערט. די בעסטע יונגע מיטגלידער פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי האָבן אויפגעבויט גאַנצע פאַבריקן אין לויף פון די פינף־יאָר־פּלענער און האָבן אויך געבראַכט בילדונג צו ברייטע שיכטן פון דעם אָפּגעשטאַנענעם פּויערטום.

צום גליק איז היינט־צו־טאָג מער ניט נויטיג אזא עקסטרא טעטיגקייט; ס'איז מער ניט נויטיג, אַז די יוגנט זאָל זיך איבעראַרבעטן און עס גילט איצט דעריבער אַ מער גינסטיגע קאָמבינאַציע פון שטודירן און אַזוינע עקסטרא טעטיגקייטן ווי פלאַנצן ביימער און ארויסהעלפן ביים אראָפּנעמען דעם שניט וואַקאַציע־צייט.

פּאָליטיק און אַרבעט נעמט אָבער ניט צו די גאַנצע צייט פון דעם יוגנט־לעבן. די סאָוועטישע יוגנטלעכע זיינען פּונקט אַזוינע פאַרקאָכטע ספּאָרטס־לייט ווי די יוגנטלעכע אין ענגלאַנד, און סאָוועטישע ספּאָרט־טימס קאָנען זיך פאַרמעסטן מיט וועמען זיי זאָלן זיך ניט טרעפן. מיר האַלטן אין איין לייענען וועגן זייערע טריאומפן אין פּאַריז, וואו מען נעמט זיי אויף זייער גוט. די סאָוועטישע יוגנט שווימט — און זיי האָבן אויסגעפונען און פאַר־פּולקאָמט נייע שווים־מעטאָדן — גליטשט זיך און קלעטערט אויף בערג. אין פּאַראַשוט־שפּרינגען זיינען די סאָוועטישע בחורים און מיידלעך די ערשטע אין דער וועלט. איך האָב געזען ווי קינדער אין עלטער פון צען יאָר האָבן נעקראָגן זייער ערשטע לעקציע אין לופט־פליעריי, ווי עס איז געווען דער פאַל מיט אַ קליין מיידעלע, וועלכע האָט זיך גערן אָנגעבאָטן מען זאָל זי צובינדן צו אַ בענקל, וואָס איז געווען צוגעפעסטיגט ביים עק פון אַ לאַנגן שטאַנג. דאָס מיידעלע אין דעם בענקל איז צעהוידעט געוואָרן אין דער לופטן צו אַ הויך פון אַ צוויי־שטאָקיג הויז, איז געהאַנגען מיטן קאָפּ אראָפּ ביים לעצטן פּונקט פון דעם שוואונג און האָט זיך דערנאָך געשוואונגען אויף צוריק. דער צווייטער שטאַפּל איז דאָס שפּרינגען פון אַן אָפּענעם פּאַראַשוט פון דעם פּאַראַשוט־טורעם. דערנאָך קומט שוין דער ריכטיגער ענין: 500,000 בחורים און מיידלעך שפּרינגען פון פּאַראַשוטן.

מאָרים הינדוס פאַרזיכערט אונז אין אַן אַרטיקל אין זשורנאַל „אַזיע" פון מערץ 1938, אַז די קאָמוניסטישע אָרגאַניזירונג פון דער אינ־דוסטריע בכלל און פון דער אַגריקולטור בפרט איז אַ באַשטימטער און ענד־גילטיגער דערפאָלג. אויף צו באַווייזן דאָס האָט ער אויסגעקליבן די פאָלגנ־דיגע דראַמאַטישע באַווייז: אין קיעוו האָבן אין אַפּריל 1937, 1,112 מיידלעך פאַרלאָזן די שול אין עלטער פון אַכצן יאָר. פון אַט־דער צאָל זיינען בלויז 10 פּראָצענט יוגנטלעכע אוועק אַרבעטן, האַלטנדיג אַז זייער בילדונג איז שוין געווען פאַרענדיגט; די אַנדערע 90 פּראָצענט זיינען אַריבערגע־

גאַנגען צו אַזאַ אָדער אַן אַנדער פאָרם פון העכערער בילדונג. מיר דאַכט זיך, אַז אין ענגלאַנד וואָלט דער פּראָצענט באַטראָפן בלויז אַרום 5 אָדער 6.

די מאַסן־דורשט צו קריגן העכערע בילדונג איז פּשוט אומגלויבלעך, און די מעגלעכקייט אַ־די דורשט צו באַפרידיגן איז נאָך מער אומגלויבלעך. דאָס דערקלערט זיך דורך דריי זאַכן:

ערשטנס, איז ניטאָ דער פינאַנציעלער אַפּהאַלט, וואָס זאָל שטערן אַ פייאיגן סטודענט אַריינצוטרעטן אין אוניווערזיטעט אָדער אין אינסטיטוט פאַר העכערער בילדונג. סטודענטן קריגן אַ לוין לויט דעם סטאַנדאַרד, וואָס זיי האָבן דערגרייכט אין זייער שול־אַרבעט, נאָר אין אַלע פאַלן איז דאָס גענוג אויף דורכצוקומען.

מען דאַרף דורכגיין אַן עקזאַמען, נאָר עס איז ניט קיין ענין פון קאָנקורענץ, ווי עס איז דער פאַל ביי אונז, וואו עס איז דאָ בלויז אַ באַגרענעצטע צאָל פלעצער און פיקסירטע און באַגרענעצטע פינאַנציעלע רעסורסן. די עקזאַמענעס זיינען בלויז אויף פעסטצושטעלן די צוגעפּאַסטקייט פון דעם סטודענט דורכצומאַכן דעם העכערן שטודיר־קורס.

צווייטנס, דאַרפן די עלטערן ניט אָנקומען צו די פרי־צייטיגע ווערידזשעס פון די קינדער אויף אונטערצושפּאָרן דעם פאַמיליע־בודזשעט אָדער אויף צו באַזאָרגן טאַטע־מאַמע אויף דער עלטער. זייערע אייגענע פאַרדינסטן און די אָפּוועזנהייט פון אַרבעטלאָזיגקייט, ווי אויך זייער זיכערקייט, אַז זיי וועלן קריגן אַ פענסיע אויף דער עלטער, אָדער קראַנקן־אָפּצאָל אין פאַל פון אַ קראַנקהייט — דאָס אַלץ פירט צו דעם, אַז ניט נאָר זאָלן זיי ניט שטערן, נאָר זיי זאָלן נאָך דערמוטיגן זייערע קינדער אין זייער שטרעבונג צו קריגן אַן אוניווערזיטעט־בילדונג פון דעם מעגלעך־העכסטן גראַד.

דריטנס — און דאָס איז אויך זייער וויכטיג — איז פאַראַן די דורשט פון דער יוגנט גופא צו קריגן די העכסטע מעגלעכע פאָרם פון גייסטיגער אַנטוויקלונג. מען שטודירט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד מיט גרויס חשק, באַזונדער — כאָטש ניט אויסשליסלעך — אויף די פאַרשיידענע געביטן פון וויסנשאַפט.

אין לויף פון דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן וועט די צאָל סטודענטן אין די אוניווערזיטעטן און קאָלעדזשעס דערגרייכן ביז 650,000. מיטלשול־בילדונג וועט וואַקסן נאָך שנעלער. די צאָל סטודענטן מיט אַ פאַרענדיגטער העכערער בילדונג וועט אויסוואַקסן פון 750,000 ביז 1,200,000.

און דאָס איז בלויז דער אָנהויב, ניט דער סוף, ווייל די פונדאַמענטאַלע אויפגאַבע אין דער פראַגע פון בילדונג באַצוועקט אויפצוהויבן דעם גאַנצן קולטורעלן און טעכנישן מצב פון דעם אַרבעטער־קלאַס צו דער שטופע פון אינזשענירן און טעכניקער און אויף שטענדיג באַזייטיגן דעם אונטערשייד צווישן דעם וואָס אַרבעט מיט זיין מוח און דעם וואָס אַרבעט מיט זיינע הענט.

סטאַלין האָט אויסגעדריקט אַ־די אויפגאַבע מיט זיין געוויינלעכער

פשוט'קייט אין א רעדע, וואָס ער האָט לעצטנס געהאַלטן ביי א קאָנפערענץ פון סטאַכאַנאָווצעס:

„די באַזייטיגונג פון דעם אונטערשייד צווישן מוח־אַרבעטער און צווישן די, וואָס אַרבעטן מיט די הענט, קאָן דערגרייכט ווערן בלויז דורך דערהויבן דעם קולטורעלן און טעכנישן מצב פון דעם אַרבעטער־קלאַס צו דעם שטאַפּל פון אינזשענירן און טעכנישע אַרבעטער. עס וואָלט געווען אַן אַבסורד אָנצונעמען, אַז דאָס מיינט צו פאַרלאַנגען צופיל. דאָס איז פולשטענדיג לאָגיש אונטער דער סאָוועטישער סיסטעם, וואו די פּראָדוקטיווע כחות פון דעם לאַנד ווערן באַפרייט פון די קייטן פון קאַפּיטאַליזם; וואו אַרבעט ווערט פריי פון דעם יאָך פון עקספּלואַטאַציע; וואו דער אַרבעטער־קלאַס איז אַ מאַכט און וואו דער אינגערער דור פון דעם אַרבעטער־קלאַס האָט יעדע מעגלעכקייט צו באַקומען אַ געהעריגע טעכנישע בילדונג. עס איז ניטאָ קיין אורזאַך צו צווייפלען אין דעם, אַז בלויז אַזאַ דערהויבונג פון דעם קולטורעלן און טעכנישן מצב פון דעם אַרבעטער־קלאַס קאָן אונטערגראָבן דעם באָדן פון דעם אונטערשייד צווישן פיזישער און מוח־אַרבעט, און אַז בלויז אָט־דאָס אַליין קאָן פאַרזיכערן דעם העכערן שטאַפּל פון אַרבעטער־פּראָדוקטיווקייט און די שפע פון געברויך־אַרטיקלען, וואָס זיינען נויטיג, כדי אָנצוהויבן דעם איבערגאַנג פון סאָציאַליזם צו קאָמוניזם."

דער ציל איז — אַ פולשטענדיג־געבילדעט פאָלק.

* * *

מיר האָבן נאָכגעפאָלגט דעם גאַנג פון דער סאָוועטישער יוגנט, אָנהויבנדיג פון דעם עופה'לע, דורך דער קינדהייט, ביז די העכערע גראַדן פון בילדונג אין די אוניווערזיטעטן אָדער טעכנישע אינסטיטוטן, און איצט קומען מיר צו צום פּונקט, וואו דער יוגנטלעכער איז גרייט מוטיג אַריינצוטרעטן אין דער וועלט פון מעשים, מיט וועלכער ער איז באַקאַנט געוואָרן אין לויף פון זיין גאַנצער קאַריערע און דערמוטיגט געוואָרן צו באַנעמען די פּרינציפּן פון אירע אינדוסטריען.

וואָס דערוואַרט אים איצט?

אָט־דאָ, גלויב איך, ווייזט זיך אַרויס דער טיפער אונטערשייד צווישן פּלאַנירטער פּראָדוקציע פאַר געזעלשאַפטלעכן געברויך און דער פּראָדוקציע, וואָס איז אָדער אָן אַ פּלאַן, אָדער בלויז מיט אַ פּלאַן צו פאַרזיכערן פּראָפיטן פאַר דעם קלאַס פּראָפיט־מאַכער. אָט־דאָ שיינט אַרויס צום קלאָרסטן דער אונטערשייד צווישן די צוויי סיסטעמען, און דער פאָרצוג איז אינגאַנצן אויף דער זייט פון דער סאָוועטישער סיסטעם.

דאָס איז דערפאַר, וואָס דער מלוכה־פּלאַן גיט דער יוגנט אַ שעפערישן ציל און הונדערטער געלעגנהייטן דעם ציל צו דערגרייכן. דער מלוכה־פּלאַן פאַרלאַנגט די הילף פון דעם יונגן מענטשן. אומבאַגרענעצטע מעגלעכקייטן עפענען זיך פאַר אים אין געביט פון וויסנשאַפט, עקאָנאָמיק, אַלגעמיינע קול־

טור און פּאָליטיק. פאַר דער סאָוועטישער יוגנט איז דער געשפּענסט פון ארבעטלאָזיגקייט פאַרשוואונדן אויף שטענדיג. איר צוקונפט איז פול מיט האָפענונגען. עס איז פאַר יעדן איינעם דאָ אַ פּלאַץ און יעדן איינעם דאַרף מען האָבן. פאַר יעדן איינעם איז דאָ דער צוזאָג פון זיכערקייט, און דאָס פאַרטרייבט דעם שרעק, וואָס זויגט אויס די לעבנס־זאַפט; און פאַר יעדן איינעם איז דאָ אַ בכבוד'יגער פּלאַץ אין אַן אויפגאַבע, וואָס גיט אָדער וואָס קאָן געבן דעם לעבן אַ רייץ און אַ נאָבלקייט.

עס איז גאַנץ בולט דער קאָנטראַסט אין דעם בליק אויפן לעבן פון דעם דורכשניטלעכן סאָוועטישן יוגנטלעכן און דעם דורכשניטלעכן יוגנטלעכן אין ענגלאַנד. קיינער, וואָס שטייט אין נאָענטער באַרירונג מיט דער ענגלישער יוגנט, צי מיט זייערע עלטערן, קאָן ניט פאַרפעלן צו באַמערקן די מורא, די זאָרג און די אָנגעשטרענגטקייט, מיט וועלכע זיי דערוואַרטן די צוקונפט — צי דאָס איז אין צייט פון דעם קריזיס, וואָס מיר לעבן איצט איבער, אָדער אין די צייטן פון „פּראָספּעריטי", אין וועלכע מיר וועלן אפשר אריינטרעטן, האָבנדיג שטענדיג דעם באַוואוסטזיין, אַז שפּעטער וועט אומפאַרמיידלעך קומען אַ נייער קריזיס.

איך בין אפשר מער ווי אַנדערע אין אַ לאַגע צו וויסן די אינערלעכע זייט פון אָט־דער פראַגע און ווי זי ווירקט אויף די פאַרשיידענע טיפּן און קלאַסן בחורים און מיידלעך; ווייל איך בין אין דעם איצטיגן מאָמענט דער פאָרזיצער פון די דירעקטאָרן פון אַן עלעמענטאַרער שול, פון צוויי גרויסע מיטלשולן און פון אַ גרויסער פּריוואַטער שול, וואָס איז די עלטסטע אין דער ענגליש־רעדנדיגער וועלט, און ווייל איך האָב אויך אָנגעהאַלטן ענלעכע פּאָסטנס אין די גרויסע אינדוסטריעלע צענטרען אין צפון־ענגלאַנד.

אָט־די באַרירונג מיט דער יוגנט מאַכט קלאָר פאַר מיר די פּראָבלעמען, די דערשלאָגנקייט און די אַנטמוטיגונג, וואָס באַהערשן די יוגנט אויף דעם שוועל פון לעבן.

אין די לעצטע יאָרן אין שול הויבט זיך אָן אַן אַלגעמיינע און באַאומרואיגנדע זאָרג וועגן דעם, צי עס וועט זיך איינגעבן צו קריגן אַ דזשאַב, ביי וועלכן מען זאָל קאָנען פאַרדינען אויף אַ לעבן. זיי ווייסן, אַז די צאָל גוטע דזשאַבס איז באַגרענעצט און די צאָל אַפּליקאַנטן איז ריזיג גרויס. די קאָנקורענץ איז אַ ביטערע. אפילו די אָנשטרענגונג צו קריגן אַ דזשאַב דורך אַן עקזאַמען לאָזט אָפּט איבער דעם געווינער אַן אויסגעשעפּטן נאָכדעם, ווי ער האָט שוין דעם דזשאַב געקראָגן, און ער איז צופרידן אויף שטענדיג פּטור צו ווערן פון דעם לערנען, וואָס האָט אים געקראָגן דעם דזשאַב. אַנדערע, וועלכע זיינען ווייניגער מזל'דיג, קריגן אינגאַנצן קיין דזשאַב ניט. הונדערטער טויזנטער בחורים און מיידלעך זיינען פאַראורטיילט געוואָרן דורכצומאַכן דעם נאָך־שול פּעריאָד פון זייער לעבן ניט קריגנדיג קיינמאָל קיין באַגריף וועגן דעם, וואָס עס מיינט די פרייד פון ארבעט, ניט האָבנדיג

קיין געצייג, קיין פּלאַץ, קיין געשוילטקייט, אָדער רעסורסן אויף צו שאַפן זייער אייגענע באַשעפטיגונג פאַר זיך. דאָס לעבן באַשטייט פון אַרומדרייען זיך אויף די ראָגן פון די גאַסן, וואָס דאָס פירט צו מאָראַלער פאַרדאַרבונג.

די יוגנט — איך רעד איצט וועגן דער ריזיגער צאָל יוגנטלעכע אין די אינדוסטריעלע צענטרען — זעט ניט קיין אויסוועג פאַר זיך. דעם יוגנטלעכן פעלט פּאָליטישער וויסן. ער קאָן ניט אויסגעפינען דעם וואָרצל פון זיינע ליידן. ער פילט, אַז ער איז אין די קלאַמערן פון צופאַל. אַלץ איז אַ מזל־זאַך. דו ביסט מזל'דיג, אויב דו ביסט געבוירן געוואָרן אין דער ריכטיגער סביבה. דו ביסט מזל'דיג, אויב דו ביסט געבענטשט מיט גייסטיגע פיאיגקייטן. דו ביסט מזל'דיג, אויב דו קריגסט אַ דזשאָב. נאָר עס קאָן זיך אויך מאַכן, אַז דיין מזל זאָל זיך אויסדרייען צו דיר מיטן רוקן. דאָס גאַנצע לעבן איז אַ קאָרטן־שפּיל. עס פאַרשווינדט דער גלויבן אין אַ גנעדיגן שיקזאַל, אָדער אין דער צוועקמעסיגקייט פון דער וועלט־אָרדענונג. דער צופאַל הערשט איבער אַלץ.

ווי קאָן גוטע אַרבעט געטאָן ווערן אויף אַ הינטערגרונד, וואָס איז אַזוי שוואַרץ און אַזוי אַנטמוטיגנדיג?

און ווען אַ יוגנטלעכער איז שוין מזל'דיג און געפינט שוין אַ דזשאָב, ווי אָפט קאָנען מיר זאָגן, אַז דאָס איז אַ דזשאָב, אויף וועלכן מען קאָן עפּעס שאַפן? אומצאָליגע יונגע מענער און פרויען, וועלכע זיינען פיאיג אויפצוטאָן אַ סך און באַרייכערן די וועלט מיט די זאַכן, וואָס זיי וואָלטן געקאָנט פּראָדוצירן, אָדער מיט די דינסטן וואָס זיי וואָלטן געקענט געבן דער וועלט, דאַרפן פירן אַ מיזעראַבלעם און ניט־געזיכערטן לעבן ווי אַריינשלעפּער, וואָס דאַרפן צורעדן מען זאָל איינקויפן זאַכן, וואָס ניט מיר דאַרפן זיי און ניט מיר ווילן זיי. און וויפיל נאָך יוגנטלעכע זיינען אויף דעם גאַנצן לעבן צוגעבונדן צו רוטינע דזשאָבס און ציטערן פּשוט פאַר דער דערפינדונג, וואָס קאָן נאָך חלילה מאַכן אָט־דעם דזשאָב פאַר אומנויטיג און קאָן די באַשעפטיגטע אַרבעטער אַרויסוואַרפן אויף דעם מיסט־הויפן פון אַרבעטלאָזיגקייט?

און בשעת אַזויפיל אַרבעטער זיינען אומבאַשעפטיגט, זיינען אַ סך — און ספּעציעל אין די מער־קוואַליפיצירטע באַשעפטיגונגען — געצוואונגען צו אַרבעטן איבער די כחות. צום סוף פון אַרבעטס־טאָג זיינען זיי שוין אַזוי אויסגעמאַטערט, אַז זיי קאָנען זיך ניט פאַראינטערעסירן מיט דעם סאָציאַלן און פּאָליטישן צושטאַנד, וואָס באַווירקט אַזוי שטאַרק זייער לעבן. די אָנ־שטרענגונג אָנצוהאַלטן דעם קוואַליפיצירטן דזשאָב, וואָס זיי האָבן געקראָגן, הערט גאָר ניט אויף. גאָר אין גיכן ווייזט זיך אַרויס, אַז די עלטער, וואָס רוקט זיך אָן, ווערט אַ געפאַר. כדי צו בלייבן אין די פאָדערשטע רייען, מאַכן אַזעלכע מענטשן געפערלעכע אָנשטרענגונגען זיך אויסצופיינען מיט ספּעקטאַקולערע דראַמאַטישע אויפטוען. עס איז שווער אויפצוטאָן וויכטיגע

ארבעט אין די באַשטימטע צייט־ראַמען. דאָס לעבן שרומפּט איין צו קליינע האָריזאָנטן.

געצײלטע יחידים פון די העכערע ראַנגען פון אינדוסטריעלן אָדער פּראָפעסיאָנעלן לעבן דערשלאָגן זיך דורך ירושה אָדער דורך איינפלוס, אָדער דורך אָפענער קאָנקורענץ, אין וועלכער זיי האָבן דעם פאָרצוג פון רייכטום, פרייער צייט אָדער גינסטיגע אומשטענדן, צו אַ געביט פון טעטיגקייט, וואו דאָס לעבן האָט ווירקלעך אַ שעפערישן ציל, ווי דאָס איז דער פאַל מיט אַ סך אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען פון אַ גרויסן פאַרמעסט. איך דערמאָן זיך ווידער אָן מיין אייגענער דערפאַרונג. אַזעלכע דזשאָבס זיינען דאָ זייער ווייניג און זיינען ניט אָפּצושאַצן.

און גראָד אַזעלכע שעפערישע דזשאָבס זיינען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד אָפן ניט פאַר געצײלטע עטלעכע פאַוואָריטן, נאָר פאַר אַלעמען. אַלע האָבן אַ חלק אין דעם באַזיץ פון פּראָדוקטיווער אינדוסטריע און אין די פּראָדוציר־פּראָצעסן. יעדער איינער האָט זיך זיין געהעריגן אָרט — אַן אָרט, וואָס ער האָט זיך אַליין אויסגעקליבן. מען דאַרף זיך ניט ארויסלאָזן זוכן אַ דזשאָב. די דזשאָבס זוכן גאָר דעם אַרבעטער. און יעדער דזשאָב איז אַ טייל פון אַ גרעסערער גאַנצער זאַך. קיין זאַך איז ניט צופעליג. וואָס פאַר אַ דזשאָב אַ סאָוועטישער בחור זאָל פאַר זיך ניט אויסקלייבן, וועט עס זיין מיט דעם באַוואוסטזיין, אַז ער בויט אַ נאַציאָנאַלע פירמע. זיין שעפערישע אַרבעט באַווירקט אים אַליין, זיין פאַמיליע, זיין שטאָט און דאָס גאַנצע לאַנד.

די סאָוועטישע יוגנט איז באַוואָרנט מיט געזונטער, שאַפנדיגער און אָנציענדיגער אַרבעט. ס'איז בלויז אַ פראַגע פון אויסקלייבן פאַר זיך אַן אַרבעט. עס איז ניט קיין פוסטע פלאַפּלעריי, ווען מען רעדט צו אַ סאָוועטיש קינד וועגן אַ באַרוף אין לעבן. יעדער איינער קאָן הערן אַן אינערלעכן רוף און אים פאָלגן.

* * *

מען קאָן מיט רעכט פרעגן: וואָס איז די קוואַליטעט פון די אינ־טעלעקטועלע דערגרייכונגען, וואָס קומען ווי אַ רעזולטאַט פון אָט־דעם גוואַלדיגן ענטוזיאַזם פאַר בילדונג און קולטור אין סאָוועטן־פאַרבאַנד? וואָס טוט־אויף די יוגנט איצט, ווען זי טרעט אַריין אין דער מאַכט? וואָסערע רעזולטאַטן וועיזט די יוגנט אַרויס, און זיינען די פירער צופרידן מיט אָט־די רעזולטאַטן?

אַזוי ווי די הויפּט־באַדערפעניש איז צוערשט באַשטאַנען אין פאַר־גרעסערן די פּראָדוקציע, און אַזוי ווי די מאַטעריעלע פּראָדוקציע איז הויפּט־זאַכלעך אָפּהענגיג פון אויסבילדן געשולטע און פאַרטרויענסווערטע טעכניקער, באַציט זיך די פראַגע צום אַלעם ערשטן אויף דער קוואַליטעט פון דער אינ־זשענערישער יוגנט. אין אָט־דער פראַגע קאָנען מיר נעמען אַלס אַנטשיידנדיג דאָס עדות־זאָגן פון די עקספּערטן, וועלכע מיר האָבן ציטירט אין דעם ערשטן

קאַפּיטל פון דעם בוך. בפרט נאָך, אַז די שפּעטערדיגע געשעענישן האָבן פולשטענדיג באַשטעטיגט זייער מיינונג.*)

די מאָסקווער פּראָצעסן און די רייניגונג פון 1937 האָבן אַרויסגעקערט אַ סך פון די אַלטע פאַרוואַלטער, אינזשענירן און טעכניקער און האָבן אַ שטוים־געטאָן פאָראויס — אפשר אַ ביסל צו פרי — אַ סך יוגנטלעכע אויף די פּלעצער פון די אַנדערע. עס איז אינטערעסאַנט און באַלערנד צו באַטראַכטן די ווירקונג, וואָס דאָס האָט געהאַט אויף דער פּראָדוקציע.

דער פּלאַן פון 1937 האָט געפאָדערט אַ פאַרגרעסערונג אין דער פּראָדוקציע אויף 20 פּראָצענט לגבי דעם יאָר 1936. די רייניגונג האָט געבראַכט אַ צייטווייליגן צוריקגאַנג. אין לויף פון דער ערשטער העלפט פון 1937 האָט די אינדוסטריע ניט פאַרצייכנט קיין פאַרגרעסערונג, זי האָט זיך בלויז געהאַלטן ביי דעם מצב פון דעם פריערדיגן יאָר. די יונגע מענטשן האָבן זיך געהאַלטן אין באַקענען מיט זייער נייעם דזשאַב. אין אַ האַלב יאָר צייט האָבן זיי, ווי עס ווייזט אויס, זיך באַקענט מיט דער אַרבעט, און זיי האָבן פאַרשנעלערט דעם טראָט פון דער אינדוסטריע. די רעגירונג האָט זיך געפילט דערמוטיגט, נאָר בלויז אין אַ געוויסער מאָס. באַשטימענדיג דעם פּלאַן פאַר דעם יאָר 1938, האָט די רעגירונג ווידער געפאָדערט אַ פאַרגרעסערונג — דאָס יאָר בלויז אויף 15.3 פּראָצענט, אָנשטאָט די פריערדיגע 20 פּראָצענט. יעדער חודש האָט געוויזן אַ גרעסערע העכערונג און אין יולי — צום סוף פון דעם ערשטן האַלבן יאָר — האָט די רעגירונג רעווידירט איר פּלאַן און האָט באַשטימט צו דערגרייכן אַ פאַרגרעסערונג, ניט — ווי עס איז אָריגינעל פּלאַנירט געוואָרן — אויף 20 פּראָצענט, נאָר אויף 21 פּראָצענט. די יוגנט האָט טריאומפירט.

אַזאַ איז אויך דער טריאומף פון דער אַרקטישער פאָרשונג, פון געאָלאָגישער פאָרשונג און פון דערגרייכונגען אין דער לופט־פליערייַ, וואָס שטעלן אַוועק דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אין פראָנט פון אַלע פעלקער, ביי וועלכע

---

*) אין סאָוועטן-פאַרבאַנד זוכט מען די מער-פיאיגע יונגע מענטשן און זייערע פּיאיגקייטן ווערן אויסגענוצט. דער אינזשעניר טשעקמעניעוו האָט געבעטן די יונגע סטודענטן פון דעם יוגנטלעכן טעכנישן צענטער, אַז זיי זאָלן אים העלפן דורכקאָנטראָלירן די אינזשענערישע צייכענונג פאַר אַ קאָמבאַיין אויף אַראָפּצונעמען קאָטן פון פעלד. זייער אַרבעט, וואָס איז געווען פאַרקערפּערט אין אַ מאָדעל, וואָס איז געווען אַ צענטל די גרויס פון דער נאַטירלעכער מאָס, געפינט זיך איצט אין דעם פּאַוויליאָן פון יונגע נאַטוראַליסטן ביי דער אַגריקולטור-אויסשטעלונג. אָט-דער קאָמבאַיין נעמט אַראָפּ די באַוול-קייקעלעך, רייסט אַרויס די באַוול-פלאַנץ מיטן וואָרצל, לייגט די פלאַנץ אַריין אין אַ קעסטל און וואַרפט די פלאַנצן אַרויס צום עק פעלד. אין דער זעלבער צייט צעאַקערט דער קאָמבאַיין די ערד אויף אַזאַ אופן, אַז עס זאָלן זיך אָנהויבן בערגלעך ערד, וואָס זאָלן פאַרהאַלטן דעם שניי און איינהיטן די ווערטפולע פייכטקייט. דער קאָמבאַיין שפּרייט אויך אויס מינעראַלע באַמיסטיגונג און לאָזט איבער דאָס פעלד גרייט פאַר דעם פאַרזיי-סעזאָן.

עס איז אַנטוויקלט די אוויאַציע — דאָס אַלץ איז דער טריאומף פון דער סאָוועטישער יוגנט און די באַרעכטיגונג פון דער נייער בילדונג.

און אַזוי טריאומפירט די יוגנט אויך אין דער סטאַכאַנאָוו־באַוועגונג פאַר דער פאַרשנעלערונג פון דער אינדוסטריע. יונגע מענטשן שטרעבן אין אַלע צווייגן פון דער אינדוסטריע נאָכצופאָלגן דעם ביישפּיל פון אַלעקסעי סטאַכאַנאָוו, וועלכער האָט רעאָרגאַניזירט דאָס ארויסבאַקומען פון קוילן, פאַר־אורזאַכנדיג אַ קאָלאָסאַלע פאַרגרעסערונג אין דער פּראָדוקציע מיט גלייכ־ציַיטיגע געווינסן פאַר דעם לאַנד און פאַר זיך אַליין. פּיאָטער קריוואָנאָס האָט אויפגעטאָן ענלעכעס אין דעם אייזנבאַן־טראַנספּאָרט; צוויי יונגע מייד־לעך, דוסיאַ ווינאָגראַדאָוואַ און טאַסיאַ אָדינצאָוואַ, האָבן געוויזן וואָס מען קאָן אויפטאָן אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע; און נאָך צוויי יונגע מיידלעך האָבן זיך אויסגעצייכנט אין דער אַגריקולטור.

איינע פון די גרעסטע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען אין מאָסקווע, די קאַגאַנאָוויטש „באָל־בערינג" פאַבריק, ווערט פאַרוואַלטעט פון דעם יוגנט־לעכן אינזשענער יוסים, וועלכער איז געקומען אין דער פאַבריק דירעקט פון אוניווערזיטעט. ער איז באַשטימט געוואָרן אַלס פאָרמאַן אין דער שמידעריי ווי אַ געוויינלעכער אינזשעניר. זיין וואַכטע האָט אויסגעשמידט פון 46,000 ביז 47,000 שטיק פון אַ געוויסן מאַשין־טייל אָנשטאָט די פריערדיגע 28,000. ער האָט געהאַט די אויסצייכענונג צו זיין אין דער אינזשעניר־וועלט דער ערשטער סטאַכאַנאָוועץ, ווי מען רופט איצט אָט־די, וועלכע פאַרשנעלערן די אינדוסטריע. ער האָט דערגרייכט איין קאָלעקטיוון רעקאָרד נאָך אַ צווייטן, און נאָכדעם ווי ער האָט געקראָגן דעם לענין־אָרדן, האָט ער איבערגענומען די גאַנצע פאַרוואַלטונג מיט דער פאַבריק, ווען דער פריערדיגער פאַרוואַלטער איז באַזייטיגט געוואָרן צוליב שעדיגערישע טעטיגקייטן. וויקטאָר לוואָוו, וועלכער איז דער הויפּט פון דעם קאָמיסאַריאַט פון דער מאַשין־בוי אינדוס־טריע, איז אַלט אַכט און דרייסיג יאָר, און ער האָט דערגרייכט צו הויכע פּאָסטנס מיט יאָרן פריער, נאָך אַן אינטערעסאַנטער און פּאַסירונג־רייכער קאַריערע. ער איז יונגערהייט פאַרבליבן אַ יתום. אָפּזייענדיג אין שול פיר יאָר, איז ער פון דאָרט אַוועק און האָט געאַרבעט אַלס אַ פאַרם־אַרבעטער ביי רייכע פּויערים. צו אַכצן יאָר האָט ער זיך אָנגעשלאָסן אין דער רויטער אַרמיי. ער האָט אַרומגערייזט איבערן גאַנצן לאַנד, קעמפנדיג פאַר דער רעוואָ־לוציע. אַרבעטנדיג אין דער פאַבריק „רויטער פּוטילאָוו", האָט ער גלייכ־ציַיטיג שטודירט אין אַ טעכנישן אינסטיטוט און האָט פון דאָרט גראַדואירט אין יאָר 1933. ער האָט געקראָגן אַ דיפּלאָם פאַר זיין פּראָיעקט־צייכענונג פאַר אַ זעכציג־טאָניגן אָפּענעם שמעלץ־אויוון. אין 1934 איז ער געשיקט געוואָרן קיין פראַנקרייך דאָרט צו שטודירן די פּראָדוקציע פון אייזן און שטאָל. ער איז געקומען צוריק אין 1936 און איז באַשטימט געוואָרן אַלס הויפּט פון דער שטאָל־גיסעריי אין דער פאַבריק, וואו ער האָט פריער גע־

אַרבעט. שפּעטער איז ער געוואָרן דער דירעקטאָר פון דער פאַבריק. אין 1938 האָט די סאָוועטן־רעגירונג אים דערהויבן צום אַמט פון פאָלקס־קאָמיסאַר פון דער מאַשין־בוי־אינדוסטריע.

קאָנסטאַנטין קאַרטאַשאָוו, דער געהילף פאָלקס־קאָמיסאַר פון דער שווערער אינדוסטריע, איז אַלט פיר און דרייסיג יאָר. ווען ער איז אַלט געווען צוועלף יאָר, האָט ער אָנגעהויבן אַרבעטן אין די קוילן־גרובן. די רעוואָלוציע האָט אים געגעבן זיין געלעגנהייט. ער האָט פלייסיג געלערנט — פריער אין דעם טעכנישן אינסטיטוט, וואָס איז געווען פאַרבונדן מיט דעם קוילן־גרוב, און צו־לעצט אין דעם מאַינינג־אינסטיטוט אין סטאַלינאָ. ער האָט גראַדואירט אין 1930. אין צוויי יאָר אַרום איז ער געוואָרן דער פאַר־וואַלטער פון אַ קוילן־גרוב, וואו ער האָט איינגעפירט אַ סיסטעם פון אַרבעט, וואָס האָט פאַרלייכטערט די אויפגאַבן פון די קוילן־גרעבער און האָט געפירט צו אַ פאַרגרעסערונג אין דער פּראָדוקציע פון די מאַשינען, וואָס שניידן די קוילן. ער האָט געקראָגן דעם לענין־אָרדן. מיט פינף יאָר שפּעטער איז ער באַשטימט געוואָרן דער פאַרוואַלטער פון דעם פּערוואָמאַיסקי קוילן־טראָסט, דערנאָך אַלס הויפּט־אינזשעניר אין דער צענטראַלער פאַרוואַלטונג פון דער קוילן־אינדוסטריע און צו־לעצט, אין 1938, אַלס געהילף פאָלקס־קאָמיסאַר פון דער שווערער אינדוסטריע.

ניט בלויז יונגע מענער, נאָר אויך יונגע פרויען, וועלכע האָבן זיך געלערנט אין סאָוועטישע אינסטיטוטן, ווערן דערהויבן צו הויכע שטעלעס. טאַטיאַנאַ מאַראָזאָוואַ איז געקומען אַרבעטן אויף דער פּערפום־ און זייף־פאַבריק „וואָסכאָד" אין מאָסקווע אין עלטער פון פופצן יאָר. די פאַבריק האָט זי געשיקט אין אַ ספּעציעלער שול, וואו מען גרייט צו פונקציאָנערן פאַר די טרעיד־יוניאָנס. זי האָט דאָרט געקראָגן אַן אַלגעמיינע ווי אויך אַ ספּע־ציעלע בילדונג. קומענדיג צוריק אין פאַבריק, איז זי דערוויילט געוואָרן אַלס פאָרזיצערין פון דער טרעיד־יוניאָן קאָמיטע. אין דער זעלבער צייט האָט זי זיך אינטערעסירט מיט דער פאַרוואַלטונג פון דער פאַבריק. זי איז געוואָרן געהילפס־דירעקטאָר. דערנאָך איז זי געוואָרן דירעקטאָר און איצט — אין עלטער פון איין און דרייסיג יאָר — איז זי הויפּט פון דער צענטראַלער פאַרוואַלטונג פון דער פּערפום־אינדוסטריע, וואָס קאָנטראָלירט פינף און צוואַנציג גרויסע פאַבריקן.

סוגראַ גאַיבאָוואַ, די פאַרוואַלטערין פון דעם אויל־פעלד נומער 3 פון דעם אָרדזשאָנאָקידזשע אויל־טראָסט אין באַקו, איז אַלט בלויז זעקס און צוואַנציג יאָר. זי האָט געקראָגן איר בילדונג אויסשליסלעך אונטער סאָ־וועטישע באַדינגונגען. נאָכדעם ווי זי האָט גראַדואירט פון איר מיטלשול אין 1930, האָט זי זיך ווייטער געלערנט און פאַרענדיגט אַ קורס אין דעם אינדוסטריעלן אינסטיטוט אין 1935. זי איז באַלד געוואָרן פאָרמאַן פון דעם פעלד נומער 3. נאָך דעם ווי זי האָט אַרויסגעוויזן היפּשע אָרגאַניזאַציאָנעלע

פּיאַנגקייטן, איז זי אין 1938 באַשטימט געוואָרן אויף איר איצטיגן פּאָסטן פון פּאַרוואַלטערין.

דער הויפּט פון דעם צענטראַלן ערא־הידראָדינאַמישן אינסטיטוט איז אַ יונגער וויסנשאַפטסמאַן, מיכאַאיל שולטשענקאָ, וועלכער איז אַלט דריי און דרייסיק יאָר. אין 1926 האָט זיין ברענטש פון דער קאָמוניסטישער יוגנט־ליג אים געשיקט אין אַן אַרבעטער־צוגרייטונגס־שול און שפּעטער אין אַ טעכנישן קאַלעדזש אין מאָסקווע. ער איז דערנאָך אַריין אין דעם אַוויאַציע־אינסטיטוט, וואו מען האָט באַלד אָנערקענט זיינע פעיִגקייטן. ער האָט געקראָגן אַ גרויסע אויסצייכענונג פאַר זיין פּראָיעקט פאַר אַ טראַנספּאָרט־עראָפּלאַן פון גרויסער שנעלקייט. נאָך דעם ווי ער האָט גראַדואירט, איז ער באַשטימט געוואָרן אויף זיין איצטיגן פּאָסטן.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אויך ניט צוריקגעשטאַנען אין די קונסטן. אין 1927 האָבן עטלעכע סאָוועטישע מוזיקער זיך באַטייליגט אין דעם ערשטן אינטערנאַציאָנאַלן שאָפּען־פאַרמעסט פון פּיאַניסטן, וואָס איז געהאַלטן געוואָרן אין וואַרשע. צווישן זיי האָט לעוו אָבערין געוואונען דעם ערשטן פּריז. זינט דעמאָלט זיינען די סאָוועטישע יוגנטלעכע כמעט שטענדיג צווישן די ערשטע פּריז־געווינער אויף אַלע אינטערנאַציאָנאַלע פאַרמעסטן. ביי דעם דריטן אינטערנאַציאָנאַלן פאַרמעסט פון פּיאַניסטן, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין וואַרשע, אין 1937, האָט זאַק געוואונען דעם ערשטן פּריז און ראָזאַ טאַמאַרקינאַ דעם צווייטן. עמיל הילעלס, וועלכער האָט אין 1936 געוואונען דעם צווייטן פּריז אין ווין, האָט געוואונען דעם ערשטן פּריז אין ברוסעל אין 1938.

ווי מיט דער פּיאַנאָ, אַזוי אויך מיט דער פידל. ביי דעם אינטערנאַציאָנאַלן איסאַי־פאַרמעסט אין ברוסעל אין 1937 זיינען פינף פון די זעקס אויסגעטיילטע פּריזן אוועקגעגעבן געוואָרן צו די סאָוועטישע פידלער — ערשטער, דריטער, פערטער, פינפטער און זעקסטער פּריז.

דאָך וועט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אין באַצוג צו יוגנט און בילדונג ניט רוען אויף די שוין־געוואונענע לאָרבער־קראַנצן. דער דריטער פינף־יאָר־פּלאַן האָט אינזינען מער קוואַליטעט. באַטש קוואַנטיטעט קומט פריער פון אַלץ, וועט קוואַליטעט זיין דער קריינונגס־פּונקט פון די דערגרייכונגען אין בילדונג. אין די קומענדיגע יאָרן וועט די קוואַליטעט פון בילדונג קריגן ספּעציעלע אויפמערקזאַמקייט. עס וועלן אָנגעצייכנט ווערן העכערע סטאַנדאַרדן, און זיי וועלן דערגרייכט ווערן. פאַר אַן אָנהויב ווערט געפּלאַנט פולשטענדיג צו רעווידירן די לערן־ביכער — קיין אַנדערע, אויסער די בעסטע, וועלן ניט באַנוצט ווערן.

דער סוף פון דעם דריטן פינף־יאָר־פּלאַן וועט ניט נאָר דאַרפן באַווייזן, אַז 40 מיליאָן פון אַ באַפעלקערונג פון 168 מיליאָן זאָל לערנען אין עלעמענטאַרע און העכערע שולן, נאָר אַז ס'זאָל אויך דערגרייכט ווערן אַ סטאַנדאַרד

פון בילדונג, וואָס באַצוועקט אָוועקצושטעלן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אין דער ערשטער ריי צווישן געבילדעטע פעלקער.

איך קאָן גאַנץ גוט פאַרשטיין לעאָן פויכטוואַנגערן, ווען ער האָט געשריבן נאָך אַ באַזוך אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, אַז „די סאָוועטישע יוגנט אָטעמט מיט אַ קראַפט און אַ פרייד, וואָס דערשטוינט מיך ניט־ווילנדיג". און איך קאָן סימפּאַטיזירן מיט ראָמען ראָלאַנ׳ס ווענדונג צו דער סאָוועטישער יוגנט: „איר זייט די האָפענונג פון דער וועלט, די זוימען פון דער אַלמענטשלעכער קלאַסנלאָזער געזעלשאַפט פון דער צוקונפט — אַ געזעלשאַפט, וואו איין מענטש עקספּלואַטירט ניט דעם צווייטן; אָן גרענעצן צווישן די לענדער און אָן האַס צווישן ראַסן און פעלקער."

4. די נייע פרוי

פאַר דער פרוי האָט זיך אָנגעהויבן אַ נייע וועלט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. די סאָוועטישע פרויען טיילן מיט די מענער אַ נייע גלייכהייט אין בילדונג, אין פּאָליטישע רעכט, אין קוואַליפיצירטע באַשעפטיגונגען, אין געזעלשאַפטלעכן סטאַטוס און אין קולטור. קיין וועלט איז ניט געווען אַזוי פינצטער פאַר פרויען, ווי די וועלט, וואָס איז אַוועק צוזאַמען מיט דער רוסישער אימפּעריע. און קיין וועלט איז ניט אַזוי העל ווי די, וואָס איז געקומען מיט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד.

די סאָוועטישע פרוי האָט פאַרדינט איר פרייהייט. זי האָט פאַר אָט־דער פרייהייט געצאָלט מיטן בלוט פון אירע בעסטע.

די רעוואָלוציע, וואָס האָט גענומען רוסלאַנד מיט שטורעם אין 1917, איז ניט געקומען אָן אַ צוגרייטונג. זי איז געווען דער רעזולטאַט פון אַ גאַנצער ריי פאַרצווייפלטע קאַמפן, אין וועלכע די פרויען זיינען קיינמאָל ניט געבליבן הינטערשטעליג. גאָר אָפט זיינען די פרויען געגאַנגען פאָראויס.

ווען קריסטנטום האָט זיך אַריינגעריסן אין רוסלאַנד אין דעם יאָר 1000, איז עס געקומען פון גריכנלאַנד און אין אַ פאָרמע, וואָס האָט געטראָגן שקלאַפעריי פאַר דער פרוי סיי מצד דער קירך, סיי מצד דער מלוכה. אַ יונג, פרימיטיוו, אַגריקולטורעל פאָלק איז איבערגעוועלטיגט געוואָרן פון אַ קירכלעכן אַסקעטיזם, וואָס האָט לויט די אָריענטאַלישע טראַדיציעס באַטראַכט די פרוי פאַר אַ זינדיגער באַשעפעניש. אין דער קירכע האָט מען פאַר פרויען באַשטימט די ערגערע פּלעצער. פרויען האָבן ניט געטאָרט צוגיין צום אַלטאַר. ביים הייראַטן איז דעם מאַנ׳ס רינגל געווען פון גאָלד און דער פרוי׳ס פון אייזן.

לויט דער „פאַראָרדענונג וועגן דער היים", וואָס דער פּויפּסט סילוועסטער האָט אַרויסגעגעבן אין זעכצעטן יאָרהונדערט, איז די פרוי דעגראַדירט געוואָרן צו זיין דאָס אייגנטום פון דעם מאַן, וועלכער איז געווען דער הויפּט

פון דער פאַמיליע. די פרוי מוז אונטער אַלע אומשטענדן פאָלגן דעם מאַן: „אויב אַ פרוי זאָגט זיך אָפּ צו פאָלגן . . . איז ראַטזאַם . . . צו שמייסן זי מיט אַ בייטש . . . די בייטש טוט ווײ און איז עפעקטיוו, לערנט־אָן און האָט אַ געווינטשטע ווירקונג.“

די פראַנצויזישע רעוואָלוציע האָט געהאַט אַן אָפּקלאַנג אויך אין רוסלאַנד. בראַווע אָפּיצערן און אינטעליגענטן האָבן געשטרעבט צו פרייהייט און זיינען דערפאַר פאַרשיקט געוואָרן קיין סיביר. פרויען זיינען פרייוויליג מיטגעגאַנגען מיט זייערע פאַרשיקטע מענער, זייענדיג געצוואונגען זיך אָפּצוזאָגן פון יעדער באַקוועמלעכקייט, און איבערצולאָזן די קינדער הינטער זיך.

אין די זעכציגער און זיבעציגער יאָרן פון לעצטן יאָרהונדערט האָבן געטרייע און געבילדעטע פרויען פאַרלאָזט די שטאָט און זייער הויכן לוין און זיינען אַוועק אין פאַרוואָרפענע דערפלעך, וואו זיי זיינען געוואָרן לערערינס פאַר אַ נישטיגן געהאַלט און האָבן געאַרבעט אַליין, זייענדיג אונטערוואָרפן דעם קאַפּריז פון אַ פיינטלעכער נאַטשאַלסטווע. אונטער באַקונינ׳ס איינפלוס האָבן יונגע פרויען, ווי אויך יונגע מענער, פאַרלאָזט די אוניווערזיטעטן אין די זיבעציגער יאָרן און, אויסלערנענדיג זיך אַ מלאכה, זיינען זיי „אַוועק צום פאָלק“ צו לערנען פון די מאַסן, ווייל „דאָס פאָלק ווייסט בעסער פון אונז וואָס עס באַדאַרף“.

דער יוסטיץ־מיניסטער האָט אין 1877 דערקלערט, אַז דער דערפאָלג פון דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג איז אין אַ גרויסער מאָס געקומען ווי אַ רעזולטאַט פון דער גרויסער צאָל פרויען צווישן די קאָנספּיראַטאָרן. אָטדי פּראָפּאַגאַנדע האָבן די פרויען־רעוואָלוציאָנערן אָנגעפירט דורך באַזעצן זיך צווישן פרויען־אַרבעטער, וואָס זיינען פאַרטעמפּט געוואָרן דורך אַ מאָנאָטאָנעם לעבן און ענגע, שמוציגע קאַזאַרמעס, אַרבעטנדיג זעכצן שעה אַ טאָג אין פאַבריק.

אין די העלדישע רייען, וואָס האָבן רעוואָלטירט געגן דער צאַרישער אונטערדריקונג און גרויזאַמקייטן, האָבן קיינמאָל ניט געפעלט קיין פרויען. די פרויען האָבן געדינט דעם פרייהייטס־קאַמף מיט אַ ברען און מיט אַ פאַראַכטונג פאַרן טויט, ניט אָפּטרעטנדיג קיין שפּאַן פאַר די הערשער. זייער כח איז געשטיגן צוזאַמען מיט זייער מיסיע.

די מערסטע רעוואָלוציאָנערע פרויען אין יענע פריע יאָרן זיינען געווען יונג, באַשאָנקען מיט געדאַנק און מיט נשמה, און אַ סך פון זיי זיינען געווען זייער שיינע און מיט קינסטלערישע טאַלאַנטן. זייער פערזענלעכע און ראָמאַנטישע ליבע איז געוואָרן אונטערוואָרפן דער אוניווערסאַלער ליבע, צו וועלכער זיי האָבן געווידמעט זייער לעבן. דאָס דערקלערט די ריינקייט פון די געגנזייטיגע באַציאונגען, וואָס האָבן אָנגעהאַלטן צווישן מענער און פרויען אין דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג.

זינט די זיבעציגער האָט זיך געצויגן אַ ניט־איבערגעריסענע קייט פון

קרבנות, וועלכע זיינען געכאַפּט געוואָרן אין דער שרעקלעכער רעגירונגס־נעץ, וואָס איז אויסגעשפּרייט געוואָרן פון מאָסקווע ביז סאַכאַלין, אויף צו פאַנגען די קעמפער פאַר פרייהייט. איך האָב אין ערגעץ ניט געזען קיין מער שוידערלעכע פּלעצער, ווי די מוזייען, וואו מען קאָן אין איין צימער נאָך אַ צווייטן זען די רעקאָרדס פון יענע יאָרן פון פּייניגונג. דאָ זיינען דאָ בילדער פון טורמעס און פון אַרעסטאַנטן און פון די מעטאָדן, וואָס זיינען באַנוצט געוואָרן אויף צו ברעכן דעם מוט פון די אַרעסטירטע. ס'איז צונויפגעזאַמלט געוואָרן אַ מאַסע אַזוינע מאַטעריאַלן. עס זיינען דאָ פּאָרטרעטן, פאָטאָ־גראַפיעס, סטאַטיסטישע טאַבעלן, צייכענונגען, געזעגענונגס־בריוו, און איינ־סטרומענטן פון פּייניגונג. דער איינדרוק איז אַ דערדריקנדיגער, דערמאָנענ־דיג אָן דעם מאַרטירערטום פון די ערשטע קריסטן.

פריינטשאַפט און חבר'שאַפט — די פּייאיגקייט צו האַלטן זיך צוזאַמען — איז פון סאַמע אָנהויב געווען אַן אָנגעזעענע כאַראַקטעריסטיק פון די רוסישע רעוואָלוציאָנערן. אויך דאָס האָט איבערגעלאָזט אַ שטעמפּל אויף דער נייער אָרדענונג. אַרויסקומענדיג פון טורמע, האָבן מענער און פרויען זיך געטיילט מיט זייער לעצטן גראָשן. אין טורמע האָבן די פּאָליטישע אַרעסטירטע געלעבט אין אַ קאָמונע אין פולן זין פון וואָרט, טיילנדיג זיך מיט זייער געלט און מיט זייער שפּייז אויף דעם שטרענגסטן אופן. אַלע צאַמען פון סאַציאַלן אָפּשטאַם זיינען צווישן זיי פאַרשוואונדן, און הייסע פריינטשאַפט, געבויט אויף געמיינשאַפטלעכע אינטעלעקטועלע אינטערעסן, וואָס מע קאָן זעלטן אַזוינס געפינען אויף דער פריי, איז געשאַפן געוואָרן אין די טורמעס און האָט אָנגעהאַלטן אויך ווען מען איז געוואָרן פריי.

כדי צו פאַרלייכטערן אויף וויפיל ניט איז די ליידן פון טויזנטער אַרעס־טירטע, האָט מען אין 1881 געגרינדעט דעם רוסישן רויטן קרייץ, וואָס איז מערסטנס פאַרוואַלטעט געוואָרן פון פרויען. די פרויען האָבן אויפגעטאָן מער פון אַלעמען צו העלפן פּאָליטישע אַרעסטאַנטן צו אַנטלויפן.

פרויען זיינען געווען די נשמה פון דעם רוסישן קאַמף פאַר פרייהייט. און מערסטע פון זיי זיינען געווען יונג. פון די זיבן און זעכציג פרויען אַרעס־טאַנטן אין מאַלצעוווער טורמע צווישן די יאָרן 1907 און 1912 זיינען אַכצן געווען מינדעריעריגע, זיבן און דרייסיג זיינען געווען אין עלטער צווישן איין־און־צוואַנציג און דרייסיג, און בלויז צוועלף זיינען געווען עלטער פון דרייסיג יאָר.

אַ ברענענדיגער דורשט נאָך וויסן און קולטור איז געווען כאַראַקטעריס־טיש פאַר אַט־די פרויען־רעוואָלוציאָנערקעס און האָט איבערגעלאָזט אַ שטעמפּל אויף דער צוקונפט. אין טורמע, וואו דאָס איז נאָר מעגלעך געווען, האָבן זיי געלערנט פאַרשיידענע לימודים. די אַנאַלפאַבעטן האָבן זיך גע־לערנט לייענען און שרייבן. די גראַמאַטנע האָבן זיך אָפּגעגעבן מיט זעלבסט־בילדונג. עס זיינען אויסגעוואַקסן קליינע ביבליאָטעקן. די טשינאָווניקעס

האָבן, ווייזט אוים צוליב זייער אומוויסנהייט, מער גערן דערלויבט ביכער פון אַ פילאָזאָפישן כאַראַקטער, איידער ביכער איבער סאָציאַלער וויסנשאַפט. אַ סך פילאָזאָפיע איז דאָרט שטודירט און ערנסט דיסקוסירט געוואָרן. אַרעס־טירטע פרויען האָבן גערן שטודירט מאַטעמאַטיק און האָבן געלייענט ניטשע'ן, דאָסטאָיעווסקי'ן, די ביבל, אינדישע פילאָזאָפיע און טאָלסטאָי'ען.

אין 1887 איז שטאַרקער פאַרשרויפט געוואָרן דער שרויף פון אונטער־דריקונג. די צאַרישע רעגירונג האָט פאַראָרדנט פּאָגראָמען, כדי אָפּצואווענדן די פאָלקס־אויפמערקזאַמקייט. פּאָליטישע אַרעסטאַנטן זיינען פאַרשיקט געוואָרן אויף סאַכאַלין און אין נאָך ווייטערע פלעצער. די מעגלעכקייטן פאַר בילדונג זיינען באַשרענקט געוואָרן. אויף אַ באַריכט, וואָס דער בילדונגס־מיניסטער האָט צוגעשיקט, האָט אַלעקסאַנדער דער דריטער אַ דראַקע־געטאָן: „מען דאַרף מער ניט קיין בילדונג." די פרויען־אוניווערזיטעטן זיינען צוגעמאַכט געוואָרן.

דעריבער זיינען דאָס אַזויפיל פרויען אוועק פאָרזעצן זייער שטודיום אין אויסלאַנד — צו יענער צייט אין דייטשלאַנד, וואו די סאָציאַליסטן ליבקנעכט, בעבעל און קאַוטסקי זיינען געווען אַקטיוו. צוזאַמען מיט פילאָזאָפיע האָבן זיי דאָרט גענומען שטודירן פּאָליטישע וויסנשאַפטן. אין דער שווייץ איז וועראַ זאַסוליטש געפאַלן אונטער דעם איינפלוס פון מאַרקס און ענגעלס און אין עלטער פון פערציג יאָר האָט זי זייער אַ סך ביי־געטראָגן צו דער רוסישער מאַרקסיסטישער ליטעראַטור. אין אַ בריוו צו פריינט דערציילט זי וועגן איר לעבן און וועגן איר איינזאַמקייט. זי זאָגט, אַז אין לויף פון חדשים האָט זי קוים צו אימיצן אויסגערעדט אַ וואָרט. זי האָט געלעבט איינע אַליין, געלעבט אויף קאָפע און אַרבעט. זי האָט זעלטן ווען אויפגעהערט צו שרייבן פאַר צוויי אַזייגער פאַרטאָג.

אין אַכט־די יאָרן איז דער אינדוסטריאַליזם אָנגעקומען אין רוסלאַנד. ער איז אַריינגעטראָטן מיט זיין גאַנצער קראַפט, מיט ברוטאַלער עקספּלואַטאַציע, וואָס איז ניט געמילדערט געוואָרן, ווי דאָס איז געווען דער פאַל אין ענגלאַנד, דורך געזעצלעכע און מאָראַלע לינדערונגען. פון דעם אינ־דוסטריאַליזם האָבן אָבער די אַרבעטער זיך דערוואוסט וועגן דעם כח פון קאָלעקטיווע פּראָצעסן פון פּראָדוקציע. דער מאָדערנער אינדוסטריעלער פּראָלעטאַריאַט איז שנעל געשאַפן געוואָרן, און צוזאַמען מיט דעם אָנקומען פון דעם פּראָלעטאַריאַט איז געקומען אַ פרישע כוואַליע אין דעם קאַמף פאַר פרייהייט.

אין 1895 איז געגרינדעט געוואָרן „דער קעמפנדיגער פאַראיין פאַר דער באַפרייאונג פון דעם אַרבעטער־קלאַס". לענין איז געווען אַ מיטגליד פון דער אָרגאַניזאַציע. פיר פרויען זיינען געווען אין אויספיר־קאָמיטעט. איינע פון זיי איז געווען נאַדיעזשדאַ קרופּסקאַיאַ, וועלכע איז שפּעטער געוואָרן לענינ'ס פרוי. פאַרלאָזנדיג אין די אַכציגער יאָרן די דייטשע שול, האָט

קרופּסקאַיאַ שטודירט דערציִאונגס־טעאָריעס און, קומענדיג אין באַרירונג מיט ראַדיקאַלע גרופּן, האָט זי זיך גענומען שטודירן מאַרקס׳ן. שפּעטער איז זי געווען אַ לערערין אין דעם סמאָלענסקער אַרבעטער־אוניווערזיטעט אין פּעטערסבורג. אַ סך פון אירע שילער האָבן פאַרנומען פּראָמינענטע פּלעצער אין דער רוסישער אַרבעטער־באַוועגונג און אין דער רעוואָלוציע. מען האָט זי אַרעסטירט און פאַרשיקט אויף דריי יאָר. אויף איר אייגענעם פאַרלאַנג האָט מען זי געשיקט קיין סיביר, וואו לענין איז אָפּגעקומען זיין שטראָף־טערמין. זיי האָבן געהייראַט. נאָך זיין באַפרייאונג איז לענין אַוועקגעפאָרן קיין מינכען און דאָרט — און שפּעטער אין לאָנדאָן — האָט ער אַרויסגעגעבן זיין צייטונג „איסקראַ". קרופּסקאַיאַ האָט געאַרבעט צוזאַמען מיט אים און איז געווען די סעקרעטאַרין פון דער רעדאַקציע. זי איז געוואָרן די מאַמע פון דער רעוואָלוציע.

מיט דעם וואוקס פון דער רוסישער אַרבעטער־באַוועגונג איז פון יאָר צו יאָר געשטיגן דער איינפלוס פון די פרויען־רעוואָלוציאָנערן. זיי האָבן גענומען אַ פירנדיגן אָנטייל אין סטרייקס געגן שלעכטע באַדינגונגען. די פרויען האָבן אַרויסגעריסן ביי דער רעגירונג פאַרשיידענע קאָנצעסיעס, ווי דעם פאַרבאָט אויף נאַכט־אַרבעט פאַר פרויען און קינדער. עס איז כדאי צו באַמערקן, אַז די טעקסטיל־אינדוסטריע, וואו מען האָט באַשעפטיגט ביליגערע פרויען־אַרבעט, איז געווען אין פאָדערגרונט פון די נייע אומרוען.

אין דעם „בלוטיגן זונטאָג" אין 1905 האָט אַ ריזיגע מאַסע מיט איקאָנעס, רעליגיעזע פאָנען און בילדער פון צאַר זיך אַוועקגעלאָזט צום ווינטער־פּאַלאַץ פאַרצובריינגען אַ פּעטיציע. מען האָט זיי באַגעגנט מיט אַ טויטלעכער ביקסן־שיסעריי. דער גלויבן אין צאַר און אין דער רעגירונג איז אַוועק אויף שטענדיג. מען האָט אויפגעשטעלט באַריקאַדן. אַן אַרבעטערין, קאַראָלינאַ, האָט פאַר דעם מאַרש אויסגערופן: „מוטערס און פרויען, רעדט ניט אָפּ אייערע מענער און ברידער פון ריזיקירן מיט זייער לעבן אין אַ גערעכטן קאַמף. קומט מיט אונז! אויב זיי וועלן אונז אַטאַקירן, אָדער אונז דערשיסן, זאָלט איר ניט וויינען, איר זאָלט ניט קלאָגן. ווערט באַרעמ־הארציגע שוועסטער! אָט זיינען באַנדן מיט דעם רויטן קרייץ; טוט זיי אָן אויף אייערע אַרבל, נאָר ניט פריער איידער זיי הויבן אָן שיסן אויף אייך."
און אַלע האָבן געענטפערט אין איין שטימע: „מיר וועלן אַלע גיין מיט אייך." העכער טויזנט לעבנס זיינען דאָרט אומגעקומען, און צווישן זיי זיינען געווען אַ סך פרויען און קינדער. איין פרוי, וועלכע איז געטראָפן געוואָרן פון פיר קוילן און האָט אויף דעם צווייטן טאָג געהאַלטן ביים שטאַרבן, האָט אַזוי געזאָגט: „איך האָב אויף קיין מינוט ניט קיין חרטה אויף דעם, וואָס איך בין געשטאַנען אויף דער באַריקאַדע."

די שחיטה אין דעם „בלוטיגן זונטאָג" און אַן ענלעכע שחיטה אין אָדעס האָבן פאַרזיגלט דעם גורל פון צאַריזם. איך בין אין אַ קאַלטן

הארבסט־טאָג לאַנג געשטאַנען אויף יענע ריזיגע טרעפּ אין אָדעס, וואָס פירן צום וואסער, און איך האָב זיך פאַרגעשטעלט די אכזריות'דיגע אויסשלאַכטונג פון אומשולדיגע מענער און פרויען.

סמידאָוויטש, וועלכע איז געווען די סעקרעטאַרין פון לענינ'ס צייטונג, „איסקרא", ווען זי איז ארויסגעגעבן געוואָרן אין לאָנדאָן, האָט גענומען אַ פירנדיגן אַנטייל אין אָדעסער אויפשטאַנד. איר דערפינדערישקייט איז געווען אַזוי גרויס ווי איר מוט. ווען זי איז איינמאָל אַרעסטירט געוואָרן אין קיעוו, בשעת זי האָט געהאַט מיט זיך קאָפּיעס פון דער „איסקרא", האָט זי געבעטן מען זאָל איר דערלויבן אַריינגיין אין קלאָזעט אין פּאָליציי־הויף. אין איין מינוט האָט זי אַראָפּגעוואָרפן פון זיך איר פוטערנעם מאַנטל און איר היטעלע, האָט אַנגעבונדן אַ טיכעלע אויפן קאָפּ און אין איר ביליג זשאַקעטל, וואָס זי האָט אַלע מאָל געטראָגן אונטער איר קאָסטבאַרן מאַנטל, איז זי אַרויס אַזוי שנעל און אַזוי פולשטענדיג פאַרענדערט, אַז די וועכטער האָבן ניט דערקאָנט זייער געפאַנגענע, און זי איז אַנטלאָפן.

די לײדן און די שווערע אַרבעט פון די פרויען אין לויף פון אַ הונדערט־יאָר־קאַמף האָבן שטאַרק געהאָלפן צוגרייטן דעם וועג פאַר דער רעוואָלוציע און געלאָזט זייער איינפלוס אויף דער סאָוועטישער אָרדענונג. דאָס האָט, נאַטירלעך, געוואונען פאַר דער סאָוועטישער פרוי אַ פּלאַץ און אַ ווערדע, וואָס די פרוי האָט ניט אין קיין אַנדער לאַנד.

קיינער איז ניט געווען אַזוי באַוואוסטזיניג וועגן דעם ווי לענין אַליין. ער האָט וועגן דעם געזאָגט אין די לעצטע שטופן פון דער רעוואָלוציע: „אין פּעטראָגראַד, דאָ אין מאָסקווע, אין אַנדערע שטעט און אינדוסטריעלע צענטרען, ווי אויך אויפן דאָרף האָבן פּראָלעטאַרישע פרויען גלענצנד אויסגעהאַלטן די פּראָבע פון דער רעוואָלוציע. אָן זיי וואָלטן מיר ניט געווען געוואונען, אָדער מיר וואָלטן קוים־קוים געוואונען. אָט אַזוי זע איך דאָס. ווי בראַוו זיי זיינען עס געווען און ווי בראַוו זיי זיינען נאָך אַלץ! ניט נאָר אַ טראַכט וועגן די אַלע לײדן און הונגער, וואָס זיי טראָגן־איבער, און זיי האַלטן זיך פעסט, ווייל זיי ווילן באַפעסטיגן די סאָוועטן, ווייל זיי ווילן פרייהייט, קאָמוניזם."

יעדער כאַראַקטער־שטריך פון די פריערדיגע העלדישע פרויען־קעמפערינס באַווייזט זיך ווידער אין אַזאַ אָדער אַן אַנדער פאָרם אין דער נייער ציוויליזאַציע. עס באַווייזט זיך זייער פריינטשאַפט, זייער געטריישאַפט דעם אַלגעמיינעם וואוילזיין, זייער טיילן זיך מיט אַנדערע, זייער געפיל פון אַבסאָלוטער גלייכהייט, זייער האַס צו עקספּלואַטאַציע, זייער גלויבן אין דעם פּראָלעטאַריאַט און זייער לײדנשאַפט צו קולטור און וויסן. קיינער קאָן ניט פולשטענדיג באַגרייפן די רעוואָלוציע און אויך ניט דאָס נייע לעבן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, אָדער די נייע לאַגע און ווערדע און אויטאָריטעט פון דער

סאָוועטישער פרוי, אויב ער זעט דאָס ניט אין ליכט פון אָט־דעם יאָרהונדערט פון קאַמף און טרייהייט.

* * *

ווען די אַלטע אָרדענונג האָט צוזאַמענגעבראָכן און די נייע אָרדענונג האָט פאַרנומען איר פּלאַץ, איז פאַריאָגט געוואָרן יעדער שפּור פון די אַלטע געזעצן, וואָס האָבן פאַרשטויסן די פרוי צו אַ נידעריקן צושטאַנד.

דערמאָנענדיק די ווערטער פון קאַרל מאַרקס פון זעכציק יאָר צוריק, האָט לענין וועגן דעם געזאָגט אָט־וואָס: „מען קאָן ניט רעדן וועגן אַ געזונטער און פולשטענדיקער דעמאָקראַטיע — שוין אָפּגערעדט פון סאָציאַליזם — סיידן די פרויען פאַרנעמען זייער בארעכטיקטן און פּערמאַנענטן פּלאַץ סיי אין דעם פּאָליטישן לעבן פון לאַנד און סיי אין דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן בכלל.”

דער אַרטיקל 122 פון דער סטאַלין־קאָנסטיטוציע פון 1938, וואָס איז געשריבן געוואָרן מיט צוויי און צוואַנציק יאָר שפּעטער, פאָרמולירט מיט גרויסער פּינקטלעכקייט דעם זעלבן ציל:

„די פרויען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד האָבן גלייכע רעכט מיט מענער אין אַלע געביטן פון עקאָנאָמישן, שטאַטלעכן, קולטורעלן, סאָציאַלן און פּאָליטישן לעבן. . . . די מעגלעכקייט צו פאַרווירקלעכן אָט־די רעכט פאַר פרויען ווערט פאַרזיכערט דורך געבן די פרויען גלייכע רעכט מיט מענער צו אַרבעטן, צו קריגן באַצאָלט פאַר אַרבעט, צו רוען, צו קריגן סאָציאַלע פאַרזיכערונג און בילדונג, מלוכה־שוץ פאַר דער מוטער און קינד, צו קריגן באַצאָלטן אורלויב אין די לעצטע חדשים פון שוואַנגערשאַפט און אין די ערשטע חדשים נאָכן קימפּעט; באַזאָרגן אַ ברייטע נעץ פון געבורט־היימען, „נוירסעריס” און קינדערגערטנער.”

אָט־דאָס דריקט אויס אויף אַ ברייטן פאַרנעם די דערוואָרבענע רעכט פון דער נייער פרוי.

אין די צוויי און צוואַנציק יאָר, וואָס טיילן־אָפּ לענינ'ס ערשט־ציטירטע ווערטער פון דעם דאָזיקן אַרטיקל אין דער סטאַלין־קאָנסטיטוציע, זיינען די פּרינציפּן, וואָס זיי פאָרמולירן, אָנגעווענדט געוואָרן אין יעדער ספערע פון לעבן מיט דער גרעסטער שטרענגקייט און אויסגעהאַלטנקייט. די גאַנצע סטרוקטור פון דער געזעלשאַפט שטרענגט זיך אָן צו געבן אַ קאָנקרעטן אויסדרוק צו אָט־די פונדאַמענטאַלע רעכט פאַר פרויען. די שלאַכט געגן פאָראורטיילן און אינערציע בנוגע פרויען־רעכט איז געוואונען געוואָרן. די אינדוסטריע, די פּראָפעסיעס, די קונסטן און וויסנשאַפטן — זיי אַלע זיינען אָפן פאַר דער סאָוועטישער פרוי.

די פרויען האָבן פון סאַמע ערשטן מאָמענט זיך אַ וואָרף־געטאָן אויסצונוצן די נייע געלעגנהייטן. זיי זיינען אַריינגעטראָטן אין די אינדוסטריען מיט אַ פליים און אַ ברען, וואָס האָט איבערראַשט מערב־אייראָפּע. אַ ברייטער

שליאך האָט זיך פאַר זיי געעפנט. זיי האָבן זיך אַ וואַרף־געטאָן ווי חברים ארויסצוהעלפן די מענער. אין די ערשטע יאָרן, ווען שונאים האָבן געשטיקט פון אַלע זייטן, זיינען פרויען געגאַנגען אויף באַריקאַדן, האָבן געדינט אַלס סאָלדאַטן און אויסשפּירערינס. אָדער געפירט געפאַנצערטע באַנען.

ווען קאָרנילאָוו'ס אַרמיי האָט אַטאַקירט לענינגראַד, זיינען 20,000 פרויען אוועק צום פראָנט. פּלאַטאָניקאָוואַ, וועלכע איז נאָך געווען אַ קינד, האָט ווי זשאַן ד'אַרק געהויבן דעם מוט פון די אויסגעשעפּטע סאָלדאַטן פון דעם 19טן קאַוואַלעריע פּאָלק, וועלכע האָבן געהאַלטן אין צוריקטרעטן. זי האָט זיך אַ לאָז געטאָן פאָראויס אויף איר פערד און האָט די סאָלדאַטן גע־פירט אין אַן אַטאַקע. דער שונא איז צוריקגעשטויסן געוואָרן; דאָס מיידל־קאָמאַנדיר איז אוועקגעטראָגן געוואָרן פון פעלד אַ שווער־פאַרוואונדעטע.

ווען די לעצטע שיסעריי האָט אויפגעהערט, האָבן פרויען זיך אַ וואַרף־געטאָן מיט דעם זעלבן ענטוזיאַזם צו דער אַרבעט פון בויען סאָציאַליזם. זיי זיינען אַריין מאַסנווייז אין די פאַבריקן; וואו עס איז געווען נויטיג, האָבן זיי געצוואונגען מען זאָל פאַר זיי עפענען אַ וועג. און דאָס איז געטאָן געוואָרן מיט דער פולער צושטימונג פון דער מלוכה. זיי זיינען אַריינגעטראָטן אין יעדן צווייג פון קוואַליפיצירטער אַרבעט אין דער אינדוסטריע.

אין די געביטן פון פּראָסטע, אָדער ווייניגער־קוואַליפיצירטע פאַבריק־אַרבעטן זיינען פרויען שוין געווען גאַנץ גוט פאַרטראָטן נאָך פאַר דער רעוואָלוציע, ווייל זיי זיינען געווען געטריבן דורך עקאָנאָמישער נויט צו גיין אַרבעטן, פּונקט ווי דאָס קומט פאָר אין אַנדערע קאַפּיטאַליסטישע לענדער. פרויען־אַרבעט איז געווען ביליג, און פרויען, וואָס זיינען געווען צוגעוואוינט צו דער דיסציפּלין פון דער היים, האָבן געאַרבעט מער גערן ווי די מענער, און מען האָט זיי באַטראַכט ווי מער געהאָרכזאַם און גרינגער צו קאָנטראָלירן.

אַלע, וואָס האָבן זיך געשטעלט אין וועג פון דער נייער אָרדענונג אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, זיינען אָפּגעשטויסן געוואָרן אָן אַ זייט. אַלטמאָדישע פאַרוואַלטער און טעכניקער, וואָס האָבן געהאַלטן, אַז פרויען באַזיצן נים די פעיאיגקייט פאַר קוואַליפיצירטער טעכנישער אַרבעט, זיינען אין גיכן גע־צוואונגען געוואָרן צו בייטן זייער מיינונג.

אין 1928, למשל, האָבן אויסגעפעלט אַרבעטער אין דער לענינגראַדער טראַקטאָר־פאַבריק. די אַרבעטער־בירזשע האָט געשיקט אַהין פרויען אָנשטאָט מענער. די פאַרוואַלטונג איז געווען אויסער זיך: „אַ פרוי וועט ניט קאָנען אויסטאָקן אַ שטאַנג, אָדער אויסשניידן אַ ציינערדיג רעדל." די אַרבעטער־בירזשע איז אָבער באַשטאַנען דערויף, אַז די פרויען מוזן דאָרט בלייבן, און די פאַבריק האָט זיי אַריינגעלאָזן. זיי זיינען ניט געווען געניט אין דער אַרבעט און די לאַגע איז געוואָרן קריטיש. נאָר זיי האָבן געהאַט אין זיך עקשנות. זיי האָבן זיך אויסגעלערנט. זיי האָבן צוזאַמענגעשטעלט אַ בריגאַדע און זיינען אַריינגעטראָטן אין אַ „וואַרשטאַט־פאַרמעסט" מיט די מענער.

דורך זאָרגזאַמער און געוויסנהאַפטער אַרבעט, דורך באַזייטיקן בראַקירטע פּראָדוקציע און די פֿאַרשווענדונג פֿון מאַטעריאַלן, דורך קומען צו דער אַרבעט אין צייט און ניט דורכלאָזן קיין אַרבעט־טעג האָבן די פֿרויען געהאַט אַ דערפֿאָלג, און ענדלעך האָבן זיי איבערגעיאָגט די מענער. צום שלום פֿון פֿאַרמעסט האָט דער פֿאַרמאַן געמוזט צוגעבן, אַז „איך קאָן זיך ניט באַקלאָגן ניט אויף דער קוואַליטעט און ניט אויף דער קוואַנטיטעט פֿון דער אַרבעט פֿון די פֿרויען. די פֿרויען זיינען זייער געטריי ביי דער אַרבעט און זיי גיבן זייער גוט אַכטונג אויף דער מאַשינעריע.״

די אינדיווידועלע געניטקייט פֿון די פֿרויען־אַרבעטער איז שנעל געשטיגן. דאָס איז געווען צו דערוואַרטן, ווייל אין 1937 האָבן פֿרויען באַטראָפֿן 41 פּראָצענט פֿון די סטודענטן אין די אַרבעטער־פֿאַקולטעטן. נאָענט צו 100,000 פֿרויען אינזשענירן און טעכניקער אַרבעטן איצט אין די סאָוועטישע אינדוסטריען. צווישן די פֿרויען זיינען דאָ פּונקט אַזויפֿיל, וואָס האָבן געקראָגן אויסצייכענונגען און מעדאַלן, ווי צווישן די מענער. דאָס האָבן די פֿרויען דוסיאַ און מאַרוסיאַ ווינאָגראַדאָוואַ געוויזן ווי צו פֿאַרגרעסערן די פּראָדוקציע אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע; און די אוקראַינישע פֿאַרם־אַרבעטערין מאַריאַ דעמטשענקאָ האָט די ערשטע אַראָפּגענומען 20 טאָן בוריקעס פֿון אַן אַקער לאַנד.

* * *

קיין איינע פֿון אָט־די דערגרייכונגען וואָלט אָבער ניט געווען מעגלעך, ווען די סאָוועטישע פֿירער וואָלטן ניט געווען באַוואוסטזיניק וועגן די אומפֿאַרמיידלעכע שוועריקייטן, פֿון וועלכע פֿרויען ליידן, און ווען די פֿירער וואָלטן ניט געווען אַנטשלאָסן אָט־די שוועריקייטן צו באַזייטיקן. סיי מאַרקס און סיי לענין האָבן פֿאַרזוכט דעם טעם פֿון אָרעמקייט, און זיי האָבן געזען ווי די פֿרויען פֿון זייערע אייגענע פֿאַמיליעס האָבן געליטן, און דערפֿאַר איז פֿאַראַן אַן אינטימע פֿאַרבינדונג צווישן לענינ׳ס גרענעצלאָזן מיטלייד און זיין סימפּאַטישער פֿאַרשטענדעניש פֿאַר דעם לעבן פֿון דער אַרבעטער־פֿרוי און דער נייער רעכטלעכער לאַגע פֿון דער פֿרוי אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד.

מאַקסים גאָרקי העלפֿט אונז דאָס בעסער צו פֿאַרשטיין מיט זיינע דערינערונגען וועגן לענינ׳ס לעבן. איינמאָל, למשל, ווען גאָרקי, וועלכער איז געווען קראַנק, איז געקומען צו אַ קאָנפֿערענץ אין לאָנדאָן, איז לענין געקומען אים באַזוכן און האָט זיך גענומען מיט גרויס זאָרג באַטאַפּן זיין בעטגעוואַנט. „וואָס טוט איר?״ — האָט גאָרקי געפֿרעגט. „איך וויל זען צי די ליילעכער זיינען גוט דורכגעלופֿטערט״ — האָט לענין געענטפֿערט און האָט צוגעגעבן, זעענדיק ווי גאָרקי איז צעמישט פֿון זיין באַמערקונג: „איר מוזט אויף זיך אַכטונג־געבן.״

אַ רוסישער אַרבעטער האָט, נאָך זיין באַקענען זיך מיט לענינ׳ען אין האַיד־פּאַרק, וועגן אים געזאָגט: עס קאָן גאַנץ גוט מעגלעך זיין, אַז אין

אייראָפּע זיינען דאָ נאָך אַזוינע פּיאָנירע מענטשן ווי ער, וואָס זיינען אויף דער זייט פון די אַרבעטער; נאָר איך גלויב קוים, צי איר וועט געפינען נאָך אימיצן, וואָס ציט אייך אַזוי צו פון דער ערשטער מינוט."

אין צייט פון דעם הונגער אין 1919 האָבן חברים, סאָלדאַטן און פויערים פון די פּראָווינצן אים געשיקט שפּייז. ער פלעגט עפענען די פּעקלעך אין זיין קאַלטער וואוינונג, זיך אָנכמורען, אַריינפאַלן אין אַ פאַרלעגנהייט און זיך איילן אַוועקצוגעבן די שפּייז צו קראַנקע חברים, אָדער צו די, וועלכע זיינען אָפּגעשוואַכט געוואָרן דורך מאַנגל אין שפּייז. „זיי שיקן מיר זאַכן, פּונקט ווי איך וואָלט געווען אַ לאָרד. ווי קאָן איך זיי אָפּהאַלטן דערפון? אויב איך זאָל זיך אָפּזאָגן דאָס אָנצונעמען, וועלן זיי זיך פילן געקרענקט. און אַרום מיר איז יעדער איינער הונגעריג."

ער האָט זיך געזאָרגט ווען די שפּייז איז ניט געווען גוט אָפּגעקאָכט פאַר די, וועלכע האָבן געאַרבעט אַזוי פאַרצווייפלט־שווער אין קרעמל. „איך ווייס, אַז מען קאָן קריגן זייער ווייניג שפּייז און דערצו איז די שפּייז נאָך שלעכט, נאָר מען מוז קריגן אַ גוטן קוכער", האָט לענין געזאָגט.

צערטלענדיג עטלעכע קינדער, האָט לענין איינמאָל געזאָגט צו גאָרקי'ן: „זיי וועלן שוין האָבן אַ גליקלעכער לעבן פון אונז. זיי וועלן ניט דורכמאַכן אַ סך פון דעם, וואָס מיר האָבן דורכגעמאַכט. עס וועט שוין ניט זיין אַזוי־פיל גרויזאַמקייט אין זייער לעבן." און קוקנדיג אין דער ווייטקייט אַריין צו די בערג, וואו עס האָט זיך געטוליעט אַ דאָרף, האָט ער צוגעגעבן פאַר־טראַכטערהייט: „און פונדעסטוועגן בין איך זיי ניט מקנא. אונזער דור האָט דערגרייכט עפּעס אַזוינס, אַ שטוינענדיגע באַדייטונג פאַר דער געשיכטע. די גרויזאַמקייט, וואָס די באַדינגונגען פון אונזער לעבן האָבן געמאַכט נויטיג, וועט פאַרשטאַנען און באַרעכטיגט ווערן. אַלץ וועט פאַרשטאַנען ווערן, אַלץ." גאָרקי גיט צו: „ער האָט געגלעט די קינדער צאַרט, מיט אַ ווייכן און צאַרטן אָנריר."

אָט־דער כאַראַקטער־שטריך לענינ'ס האָט עס אים געהאָלפן מער ווי אַלע אַנדערע צו באַנעמען די באַדערפעענישן פון די פרויען און די שוועריג־קייטן, וואָס זיינען אויף די פרויען געפאַלן. לענין האָט גאָרניט געהאַלטן פון דער פאַרגרעבטער באַציאונג, מיט וועלכער אַן אַרבעטער פלעגט אָפט באַהאַנדלען זיין פרוי. „זייער ווייניג מענער", האָט ער געשריבן צו קלאַראַ צעטקין, „אַפילו צווישן די פּראָלעטאַריער, טראַכטן וועגן דעם, וויפיל אַרבעט און מאַטערניש זיי וואָלטן געקאָנט לייכטער מאַכן פאַר דער פרוי — פּאַקטיש אינגאַנצן פאַרשפּאָרן — ווען זיי וואָלטן דער פרוי אַ ביסל אַרויסגעהאָלפן. אָ ניין, דאָס פּאַסט ניט פאַר דעם מאַנ'ס „רעכט און ווערדע", וועלכע פאָדערן, אַז ער זאָל הנאה האָבן פון זיין רו און זיין באַקוועמלעכקייט. דאָס שטוב־לעבן פון דער פרוי איז אַזוי איינגעשטעלט, אַז זי איז יעדן טאָג אַ קרבן פון טויזנט קליינלעכע דעטאַלן."

האָבנדיג אין זינען אָט־דעם צוגאַנג, וואָס לענין האָט געהאַט, באַטראַכט די שוועריגקייטן פון דעם לעבן פון אַ פרוי. פרויען זיינען אין אַן אומ־גינסטיגער לאַגע צוליב זייער פיזישן געבוי. זיי ליידן פון רעגולערע פעריאָדן פון פיזישער און פסיכישער נידערגעשלאָגנקייט. זיי ווערן אָפּגעשוואַכט אין דער צייט פון שוואַנגערשאַפט און זיי ווערן אינוואַלידן ביים געבוירן אַ קינד און דערנאָך. דערדריקט פון די שטוב־פליכטן און פון זאָרגן פאַ רדי קינדער, האָבן זיי ניט קיין צייט צו לערנען זיך, אָדער אַפילו אויף נאָכ־צוקומען ד קולטור־נאָרמען פון דער עלעמענטאַרער שול. אויב עס שאַפט זיך אַ נויט־פאַל, קאָנען זיי ניט אויסהאַלטן זיך און זייער פאַמיליע. זיי מוזן אָנקומען צו צדקה, אויב זיי ווילן ניט פאַרנאַכלעסיגן זייער היים. אַן אַרבעטער־פרוי האָט ניט קיין מעגלעכקייט זיך צו באַטייליגן אין געזעלשאַפטלעכער פּאָליטישער אַרבעט און זי קאָן ניט טיילן איר מאַנ׳ס סאָציאַלן לעבן.

די סאָוועטישע פירער האָבן פאַרשטאַנען אָט־די שוועריגקייטן און, אונ־טער לענינ׳ס פירערשאַפט, האָבן זיי זיך ענערגיש אַ נעם־געטאָן צו לייזן זיי אויף אַ געהעריגן אופן און אין די אַלגעמיינע אינטערעסן פון דער געזעלשאַפט.

נאָכדעם ווי מען האָט געגעבן יעדער פרוי דאָס רעכט אויף אַרבעט, אַז קיין טיר זאָל פאַר איר ניט זיין פאַרשפּאַרט, אויסער די באַשעפטיגונגען, וואו עס פאָדערט זיך ספּעציעל שווערע פיזישע אַרבעט, איז איינגעפירט גע־וואָרן דער פּרינציפּ, אַז אַרבעטער־פרויען מוזן קריגן גלייך באַצאָלט מיט מענער פאַר גלייכער אַרבעט. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז דאָס איינציגע לאַנד אויף דער וועלט, וואו אָט־דער פּרינציפּ ווערט שטרענג דורכגעפירט, כאָטש דאָס מיינט אומפאַרמיידלעכע פינאַנציעלע פאַרלוסטן און שאַפט גאַנץ שווערע פּראָבלעמען אין די פאַבריקן, ווייל דער פיזישער צושטאַנד פון פרויען און זייערע פּעריאָדישע קראַנקהייטן טראָגן אריין אין דער פאַבריק־רוטין אַן עלעמענט פון צערודערונג און אומזיכערקייט.

הייראַט און מוטערשאַפט, ווידער, ברענגען אריין אַנדערע אויגנשיינ־לעכע שוועריגקייטן אין דעם אינדוסטריעלן לעבן פון דער פרוי. און כדי צו מאַכן די גלייכהייט אַזוי פולשטענדיג, ווי נאָר מעגלעך, מוז מען געבן דער פרוי פולע קאָמפּענסאַציע, כדי זי זאָל קאָנען אויספילן אָן וועלכע ניט איז פינאַנציעלע שוועריגקייטן איר ביאָלאָגישע פונקציע פון ברענגען קינדער אויף דער וועלט. דאָ האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אויפגעטאָן צוויי זאַכן: ער האָט דערמוטיגט מוטערשאַפט און געשאַפן די פולע מעגלעכקייט דערצו. פרויען, וואָס אַרבעטן אין פאַבריקן און אין געזעלשאַפטלעכע אונטערנעמונגען, קריגן אַ לאַנגן אורלויב מיט פולן געהאַלט, סיי פאַר און סיי נאָכן קימפּעט.

עס זיינען אויך אָנגענומען געוואָרן מיטלען, אַז קיין איין פּראָפעסיע זאָל ניט אויסשליסן קיין פאַרהייראַטע פרויען. די שוואַנגערנדיגע פרוי וועט, נאַטירלעך, ניט טאָרן אויפהויבן קיין שווערע זאַכן, אָדער אַרבעטן צו־לאַנג,

נאָר איר נישט קומען צו דער אַרבעט אַ געוויסע צייט פאַר און נאָכן קימפּעט וועט בשום אופן ניט שטעלן אין געפאַר איר דזשאָב. מוטערס, וואָס זויגן זייערע קינדער, קריגן אין די פאַבריקן אָן איבעררייס יעדע דריי שעה אויף אָנצוזויגן דאָס קינד.

די סאָוועטישע קאָנסטיטוציע ווייזט, אַז אָט־די פּראָבלעמען זיינען אויפֿגענומען און געוואויגן געוואָרן מיט דער גרעסטער זאָרגזאַמקייט און אַז זיי זיינען ווי געהעריג געליזט געוואָרן. און אַזוי ווי די פּראָדוקציע איז אָרגאַניזירט אויף דעם פּרינציפּ פון דינען אַלעמען און ניט פאַר פּראָפיטן פאַר געציילטע מענטשן, איז מעגלעך געוואָרן צו געבן די פרויען אונטער סאָציאַליזם אָט־די גערעכטע באַהאַנדלונג, וואָס דער קאַפּיטאַליזם קאָן דאָס ניט באַווייזן.

פרויען־אַרבעט מעג קאָסטן טייערער פון מענער־אַרבעט, אויב עס זאָלן אָנגעהאַלטן ווערן די פּרינציפּן פון גלייכן לוין און פון קאָמפּענסאַציע פאַר ביאָלאָגישע פונקציעס; ס'איז אָבער ווערט, ווייל פון דעם מאַטעריעלן שטאַנדפּונקט האָט די אַרבעט פון פרויען פאַרגרעסערט די צאָל פּראָדוצירער, ניט פאַרגרעסערנדיג די צאָל געברויכער; און דאָס שאַפט אַ גענוגנדיגן פאָנד פאַר אַלע נויטיגע קאָמפּענסאַציעס. אויף דער גייסטיגער זייט איז דורכדעם פאַרגרעסערט און באַרייכערט געוואָרן די דערפאַרונג פון דער פרוי, איר אינטעליגענץ און איר כאַראַקטער.

און פּונקט ווי פרויען דאַרפן קאָמפּענסירט ווערן פאַר געבוירן קינדער, אַזוי דאַרפן זיי אויך קריגן ווייטערדיגע קאָמפּענסאַציע אָדער הילף אויף דעם געביט פון קינדער־דערציאונג און היים־באַזאָרגונג. אַ גרויסע צאָל קינדער־סטאַנציעס, „נוירסעריס", מילך־קיכן פאַר זויגלינגען, קינדערגערטנער און שפּיל־פּלעצער פאַר יונגע קינדער צוזאַמען מיט קאָמונאַלע עס־צימערן אין פאַבריקן און אין אַנדערע פּלעצער, ווי אויך אַנדערע איינריכטונגען — דאָס אַלץ איז באַשאַפן געוואָרן צו באַפרייען די פרוי פון דער לאַסט פון שטוביגע פליכטן.

און ווידער איז דאָס מעגלעך און עס לוינט זיך אונטער אַ סאָציאַליסטישן רעזשים, ווייל די „נוירסערי" און די קאָמונאַלע קיך העלפן ראַציאָנאַליזירן די אַרבעט. די אַרבעט פון דער פרוי אין הויז איז אַ סך ווייניגער עקאָנאָמיש, ווי דעם מאַנ'ס אַרבעט אין דער פאַבריק. איין גרויסע קיך נעמט צו ווייניגער אַרבעט, ווי צוואַנציג קלענערע קיכן, און איין גרויסע מעכאַניזירטע וועשעריי ווייניגער ווי הונדערט וואַש־מולטערס. קאָמונאַלע קיכן און וועשערייען און „נוירסעריס" און קינדערגערטנער באַפרייען די פרוי פון נודנע אַרבעטן און גיבן די פרויען דעם זעלבן שטאַנד ווי די מענער־אַרבעטער. זייער אַרבעט באַרייכערט די גאַנצע געזעלשאַפט דורך פאַרגרעסערן דעם סכום געברויך־אַרטיקלען.

דאָס רעכט אויף אַרבעט, דאָס רעכט אויף גלייכן לוין און דאָס פריי־ווערן פון דער רוטין פון שטוב־אַרבעט האָט געפירט צו אַן אויסגע־

בריטערטער פרייהייט און באַרייכערונג פון דעם שטוב־לעבן פון דער פרוי.

1) עס איז געקומען אַ נייע פרייהייט צו הייראַטן, אָדער אויסצומיידן הייראַט. סאָוועטישע פרויען זיינען פרייער ווי אין אַנדערע לענדער צו הייראַטן אָדער ניט צו הייראַטן. די עקאָנאָמישע שטערונגען אויף דעם וועג פון הייראַט — אָדער, צום ווינציגסטן, אויף דעם וועג צו הייראַטן אין די יונגע יאָרן — זיינען באַזייטיגט געוואָרן. די גרויסע צאָל יונגע פאַרהייראַטע פרויען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אין שאַרפן קאָנטראַסט מיט דעם צושטאַנד אין ענגלאַנד, וואו עקאָנאָמישע אורזאַכן צווינגען אָפּצולייגן די הייראַט. מער ווי איין מאָל האָב איך אויסגעפונען, אַז מיין לאָקאַלער „גאַיד", אַ מיידל, וואָס איך האָב געמיינט, אַז זי איז נאָר־וואָס אַרויס פון קאָלעדזש, איז גאָר אַ פאַרהייראַטע פרוי, וואָס האָט אייגענע קינדער, וועלכע זי האָט זייער ליב און מיט וועלכע זי איז זייער שטאָלץ. די פּראַקטישקייט פון יונג הייראַטן האָט געהאַט אַ קאָלאָסאַלן איינפלוס צום בעסערן אויף דער געזעלשאַפטלעכער מאָראַל.

2) אַ פאַרהייראַטע פרוי קאָן פאַרזעצן איר פריערדיגע אַרבעט, אָדער זי קאָן זיך נעמען צו אַן אַנדער אַרבעט. אויף אָט־דעם געביט זיינען פרויען מיט מענער פולשטענדיג גלייך. דער מאַן פון איינער פון מיינע „גאַידס" האָט פאַרדינט אויף אַ לעבן זייענדיג אַ צייטונגס־מאַן, און זי אַלס „גאַיד". זיי האָבן געהאַט באַזונדערע איינקונפטן, און יעדער איינער האָט בייגעטראָגן צום פאַמיליע־בודזשעט. אמאָל האָט זי ביי אים אַנטליען געלט; אמאָל האָט ער ביי איר אַנטליען, און איינע איז עקאָנאָמיש געווען אומאָפּהענגיג פון צווייטן.

3) אַ פרוי קאָן האָבן אַזויפיל קינדער, וויפיל זי וויל. די עקאָנאָמישע שטערונגען פאַר גרויסע פאַמיליעס זיינען באַזייטיגט געוואָרן. דאָס איז מסתמא די אורזאַך — אויך צורעכענענדיג די נייע פרייד און ליבע צום לעבן ווי אויך די ליבע פון דער רוסישער פרוי צו קינדער — פאַרוואָס דער פּראָצענט פון געבורטן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איבערשטייגט אַלע אַנדערע אייראָפּייאישע רעקאָרדס.

אין די ערשטע טעג, ווען מחמת דעם הונגער זיינען קינדער געווען אַ לאַסט, און ווען מאַן און ווייב זיינען געווען דערדריקט און אויסגעמאַטערט פון דער מלחמה, האָבן פרויען געזוכט יעדע מעגלעכקייט צו באַפרייען זיך פון דער פאַראַנטוואָרטלעכקייט פון מוטערשאַפט. די רעגירונג האָט דערלויבט אַבאָרטן, ווייל ס'איז געווען בעסער, אַז אַבאָרטן זאָלן זיין לעגאַל און דורכגעפירט ווערן אונטער דער אויפזיכט פון מלוכה'שע געזונט־אַנשטאַלטן, איידער זיי זאָלן דורכגעפירט ווערן אין געהיים און זיין געפערלעך. אַבאָרטן זיינען דערלויבט געוואָרן ווי אַ צייטווייליגער מיטל. דאָס איז ניט געווען קיין טייל פון דער קאָמוניסטישער פּראָגראַם. אין 1936, נאָך לאַנגע און

אָפּענע דיסקוסיעס, זיינען אַבאָרטן אָפּגעשאַפט געוואָרן און ווערן איצט דער־לויבט בלויז אין פאַלן, ווען דאָס איז נויטיג צוליבן געזונט.

קינדער זיינען אָנגעלייגט ביי דער רעגירונג, און מוטערס מיט עטלעכע קינדער קריגן פינאַנציעלע צוגאָב־הילף. אַ מוטער פון זעקס קינדער קריגט ביים געבורט פון יעדן נייעם קינד אַ יערלעכע סומע פון 2,000 רובל אין לויף פון פינף יאָר צייט. אַ מוטער פון צען קינדער קריגט 5,000 רובל ביים געבורט פון יעדן נייעם קינד, אַ חוץ אַ יערלעכער סומע פון 3,000 רובל אין לויף פון פיר יאָר צייט.

אין די ערשטע פינף חדשים פון יאָר 1937 זיינען פאַרצייכנט געוואָרן 1,375,000 געבורטן — דאָס מיינט, אַז דער יערלעכער צוואוקס פון דער סאָוועטישער באַפעלקערונג איז אַזוי גרויס ווי די גאַנצע באַפעלקערונג פון פינלאַנד.

4) אַ פרוי איז פריי אָפּצוגט'ן איר מאַן, כאָטש זי ווערט שטאַרק אַנט־מוטיגט דאָס צו טאָן. אַ גט ווערט געגעבן אָן שוועריגקייטן לויט דעם פאַר־לאַנג פון דער פרוי אָדער דעם מאַן. נאָר אָפטע גט'ן און אָפטע הייראַטן ווערן אַנטשיידן פאַרדאַמט. ווען עס זיינען דאָ קינדער, מוזן ביידע צדדים אויף זיך נעמען די פאַראַנטוואָרטלעכקייט אויסצוהאַלטן זיי. די צאָל גט'ן האַלט אין פאַלן.

גרויס געוויכט ווערט געלייגט אויף דעם ווערט פון דער פאַמיליע, און ניט געקוקט אויף אַלץ, וואָס די מלוכה טוט פאַר דעם קינד, ווערט ניט דער פאָטער און ניט די מוטער באַפרייט פון זייערע פליכטן אַלס עלטערן. די סאָוועטן־מלוכה האַנדלט אינגאַנצן אַנדערש אין באַצוג צו אַט־דער פראַגע, ווי עס האַנדלען אַנדערע לענדער, און דערמוטיגט „פאָטערשאַפט־פּראָצעסן" געגן מענער, וואָס אַנערקענען ניט זייערע קינדער. עס ווערט באַטראַכט פאַר אַ קרימינעלן פאַרברעכן, ווען איינער זאָגט זיך אָפּ צו צאָלן פאַר אויסהאַלטן זיין קינד. אויב אַ מוטער פאַרלאָזט אירע קינדער, לאָמיר זאָגן נאָך אַ גט, אָדער נאָך צעגיין זיך מיט דעם מאַן, קאָן דאָס געזעץ זי צווינגען, אויב זי קריגט אַ זעלבסטשטענדיגן איינקונפט, צו צאָלן „אַלימאָני" צו איר פריער־דיגן מאַן. די געזעצלעכע פאַרטיידיגונג פון מוטערשאַפט אין מערב־אייראָפּע איז ווייט הינטערשטעליג אין פאַרגלייך מיט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אויף אַט־דעם און אַנדערע געביטן.

ביי אַט־די באַדינגונגען איז דער פולשטענדיגער סוף צו פּראָסטיטוציע ניט קיין איבעררעשונג, כאָטש עס איז גאַנץ אַנגעלייגט.

אַ צעלאָזן סעקסועל לעבן ווערט אַנטמוטיגט אויף יעדן מעגלעכן אופן. לענין איז געגן דעם אַרויסגעטראָטן פון סאַמע אָנהויב. דאָס „נייע סעקסועלע לעבן", וואָס אייניגע האָבן געפּריידיגט, איז אים געווען אָפּשיילעך — בלויז אַ פאַרזעצונג פון דעם בורזשואַזן שאַנד־הויז. צו די, וועלכע האָבן באַ־רעכטיגט מאָראַלע לויזקייט אויף דעם גרונט, אַז די באַפרידיגונג פון די

אינסטינקטן איז פונקט אזוי פשוט און אומוויכטיג, ווי „אויסטרינקען א גלאָז וואַסער", האָט לענין געענטפערט: „וועט אַ נאָרמאַלער מענטש אונטער נאָרמאַלע באַדינגונגען זיך אַוועקלייגן אין בלאָטע און טרינקען פון אַ קאַ־לוזשע? וועט איינער אפילו טרינקען פון אַ גלאָז, וואָס איז שמוציג פון אַ סך ליפּן?"

די אויסגעטראַכטע געשיכטע וועגן „סאָציאַליזאַציע פון פרויען" אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז געווען אַ ביטערער מיטל, כאָטש אָן שום פאַקטישער באַגרינדונג, צו שאַפן אין אויסלאַנד אַ פאַרביטערטקייט געגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. מיינע פריינט אין קיעוו זיינען געווען זייער אויפגעבראַכט וועגן אָט־דער באַשולדיגונג, וואָס מען האָט אין פריערדיגע יאָרן איינגערעדט די פּראָווינציעלע מענטשן, אַז דאָס איז די טעאָריע פון „אַלע אונטער איין קאָלדרע".

אין דער ווירקלעכקייט שפּילט געשלעכט אַ פאַרהעלטניסמעסיג קליינע ראָל אין סאָוועטישן לעבן אין אַלגעמיין, און יעדע זאַך, וואָס איז קרענקלעך אָדער דעגענערירט, ווערט אויסגעריסן מיטן וואָרצל פון סאָוועטישן געזעל־שאַפטלעכן לעבן. דאָס לערנען צוזאַמען פון בחורים און מיידלעך שאַפט אַ געזונטע אַטמאָספערע. די מיידלעך זיינען געזונט און זיי זיינען פיזיש בכח צו באַשטיין זייער אייגן שטעטל. פון „פּעטינג־פּאַרטים" ווייסט מען דאָ ניט. געזונטע אַקטיוויטעטן און אַן אַלץ־פאַרכאַפּנדיגער געמיינשאַפטלעכער ציל — צוזאַמען מיט דער פרייהייט און אומאָפּהענגיגקייט פון דער פרוי — האָבן צוריקגעשטויסן די געשלעכט־פראַגן צו זייער מער נאַטירלעכן, נאָרמאַלן און ווייניגער פּראָמינענטן פּלאַץ. די טענדענץ אין סאָוועטישן לעבן גייט אין דער ריכטונג — ווי מען דריקט זיך דאָרט אויס — פון „רעהאַביליטירן", דאָס הייסט, ווידער־אויפשטעלן די רעפּוטאַציע פון מאָנאָגאַמיע — אָט־דעם אַלטן און אויספּרובירטן פּרינציפּ, וואָס אין אַנדערע לענדער איז ער איינ־געפּאַסט אין אַ שטייפער ראַם, און דאָ ווייזט ער אַרויס אַ נייגונג זיך צו רעפאָרמירן אויף אַ נייעם און לעבעדיגן אופן. געמיינשאַפטלעכע אינטערעסן און בשותפות'דיגע שטרעבונגען, וואָס קאָנען אָנהאַלטן אַ גאַנץ לעבן און וואָס זיינען געוואָרן מעגלעך אַ דאַנק דער נייער פרייהייט, וואָס די פרויען האָבן זיך דערוואָרבן, פאַרנעמען דעם פּלאַץ פון אַ קורץ־ווייליגער צוציאונג פון אַ שיין פּנים'ל, אָדער פון אַן אָנציענדיגער פיגור. און אין סאָוועטן־פאַרבאַנד — פּונקט ווי אומעטום — איז דאָס קינד דער צעמענט, וואָס האַלט די פאַמיליע צוזאַמען.

5) פרויען זיינען פריי זיך צו באַטייליגן אין דער פאַרוואַלטונג פון דעם לאַנד. דער העכסטער סאָוועט — די העכסטע געזעצגעבנדיגע קערפּער־שאַפט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד — ציילט 189 פרויען צווישן זיינע מיטגלידער. צווישן זיי זיינען דאָ אַרבעטערינס פון קאָלעקטיווע פאַרמס, טראַקטאָריסטקעס, שול־לערערינס און אַנדערע. קיין פּאַרלאַמענטאַרישע קערפּערשאַפט אין דער

וועלט פֿאַרמאָגט ניט אַזאַ פּראָפּאָרציע פֿרויען. און דאָ, ווי אין אַלע אַנדערע אַדמיניסטראַטיווע קערפּערשאַפֿטן, האָט די פֿרוי פּונקט די זעלבע רעכט ווי דער מאַן. די מלוכה האָט גערן באַוויליגט אָט־די גלייכהייט און האָט דערנאָך זי אויך אויסגעווירקט ביי צוריקגעשטאַנענע מענער און צוריקגעשטאַנענע געמיינדעס. ספּעציעל האָבן פּויערים פּראָטעסטירט געגן „נאַטשאַלסטווע אין קליידלעך". דער מאַן, וועלכער האָט נאָכגעשריען זיין פֿרוי: „איך וועל דיך קאַטעווען, אויב דו וועסט האַלטן אין לויפֿן אויף מיטינגען", האָט בלויז געזאָגט דאָס, וואָס אַנדערע האָבן געפֿילט. און ווען ער האָט זיין פֿרוי גע־שלאָגן, האָט ער בלויז געטאָן דאָס, וואָס אַ סך אַנדערע האָבן געטאָן. די פֿרויען האָבן געהאַט פֿאַר זיך אַ שווערן קאַמף צו דערשלאָגן זיך צו זייער פֿרייהייט פֿריער פֿאַר אַלץ אין זייערע אייגענע געמיינדעס.

איצט אָבער האָבן די פֿרויען ניט נאָר די זעלבע מעגלעכקייטן פֿאַר בילדונג און טעכנישער צוגרייטונג ווי מענער, נאָר זיי האַלטן־אָן די זעלבע פֿאַראַנטוואָרטלעכע פּאָסטנס אין דער אַדמיניסטראַציע און געזעלשאַפֿטלעכע אינסטיטוציעס. עס איז גאָר ניט מעגלעך זיך פֿאָרצושטעלן אַ פֿאָלקס־געריכט, וואו עס זאָלן ניט זיצן קיין פֿרויען־ריכטער, און דאָס איז נישט נאָר אַ באַ־וואָרעניש געגן פּוסטער צערעמאָניע און אָנשטעל, נאָר עס ברענגט אויך אַריין אַן עלעמענט פֿון ווייבלעכקייט און אַפֿילו מוטערלעכקייט, וואָס דאָס פֿעלט נאָך אין די געריכטן פֿון מערב־אייראָפּע.

די סאָוועטישע פֿרויען באַטראַכטן זיך אין זייער געזעלשאַפֿטלעכער טעטיגקייט ווי אינסטרומענטן אין דער דינסט פֿון דער געמיינדע. זיי ווייזן אַרויס אין זייער ספֿערע אָט־די ניט־עגאָאיסטישקייט און אויפֿריכטיגקייט, וואָס כאַראַקטעריזירט — ווי מיר איז אָפֿט אויסגעקומען צו באַמערקן — די לייסטונגען פֿון ענגלישע פֿרויען אין וואוילטעטיגער און רעליגיעזער אַרבעט. אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד, ווי עס איז שוין אָנגעוויזן געוואָרן, עפֿנט אָט־דער גייסט אַ נייַ קאַפּיטל אין דער געשיכטע פֿון דער פֿרוי.

6) פֿרויען זיינען פֿריי צו באַטייליגן זיך אין קולטורעלן און אינ־טעלעקטועלן לעבן. ווי מיר האָבן געזען, האָבן זיי גלייכע מעגלעכקייטן צו קריגן בילדונג, אין שול ווי אין אוניווערזיטעט. אַרבעטס־שטונדן זיינען קורץ. די אַרבעט ווערט אַלץ גרינגער מיט דער בעסערער אָנווענדונג פֿון דער מאַשין. דער לוין איז הויך. די נודנע שטוב־אַרבעט איז דערפֿירט צו אַ מינימום. די קינדער זיינען באַזאָרגט. דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד האָט גע־שאַפֿן פֿאַר פֿרויען אַ נייע מעגלעכקייט צו פֿאַרנעמען זיך מיט קולטור־ענינים, און די פֿרויען האָבן זיך אָנגעכאַפּט אָן דעם. די פֿרויען העלפֿן פֿאַרגרעסערן די נאָכפֿראַגע אויף ליטעראַטור צו אַזעלכע אַסטראָנאָמישע ציפֿערן, וואָס פֿאַרשפּרעכן צו פֿאַרוואַנדלען דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד אין דעם סאַמע גע־בילדעטסטן לאַנד אין דער וועלט.

זייער ווייניג פֿרויען ווערן נישט מיטגעריסן פֿון אָט־דעם דורשט נאָך

בילדונג. איך וועל אַזוי גיך ניט פאַרגעסן די גרופּע אַלטע פרויען, וואָס איך האָב פּלוצלונג אָנגעטראָפן אין אָדעס און וועלכע האָבן זיך מיט חשק גע־מאַטערט איבער זייערע „קאַטשערעס מיט לאָפּעטעס", זיך לערנענדיג שפּעט אין לעבן צו לייענען און שרייבן. מען רעכנט, אַז אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז פון יעדע צוויי איינוואוינער איינער פאַרנומען מיט לערנען זיך.

די סאָוועטישע פרויען־זשורנאַלן קריגן בריוו פון פרויען־אַרבעטער, פון פּויערטעס און פון פרויען אין אַלע אַנדערע באַשעפטיגונגען — פרויען פון פאַרשיידענעם עלטער אין אַלע טיילן פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. אָט־די בריוו און קאָרעספּאָנדענצן ברענגען אַרויס דעם אינערלעכן וואוקס און אָריגינאַליטעט פון דער נייער סאָוועטישער פרוי. עס שטראָמען אריין פּאָעמעס, פאַרצייכענונגען, דערציילונגען. עס אַנטוויקלט זיך אַ נייער טיפּ פאָלקס־פּאָעזיע, וואָס איז גיכער אַמעריקאַניש לויטן סטיל — מיט דעם רעאַליזם און שנעלן טעמפּאָ פון דער מאַשין־עפּאָכע.

נאָר אויך אַן אַלטער סטיל — דער אָריגינעלער רוסישער עפּישער סטיל — ווערט אויפגעלעבט און אָפּגעשאַצט אין אַ ריכטיגן גייסט. די אַלטע מאַריאַ קריוואָפּאָליענאָוואַ, וואָס איז אַזוי צונויפגעוואַקסן מיט איר דאָרפישער סביבה לעבן אַרכאַנגעלסק, און וועלכע מען האָט אַנטדעקט שפּאַנענדיג פון דאָרף צו דאָרף אין עלטער פון צוויי און זיבעציג יאָר, זינגענדיג אירע אייגנ־אַרטיגע נאַציאָנאַלע פּאָעמען, איז איצט אַרויסגעבראַכט געוואָרן פאַר דער עפנטלעכקייט און זי פאַרכאַפּט די שטאָטישע מענטשן מיט איר טיפער נאַטירלעכער קונסט. די שפּראַך פון רוסישן פאָלקלאָר ווערט איצט פאַרשריבן דורך הונדערטער פרויען.

די פרויען פאַרנעמען זייער פּלאַץ אין דער ליטעראַטור. דאָס זעלבע אויך אין די קונסטן. עס איז באַמערקט געוואָרן, אַז אין דער סקולפּטור האָבן די שאַפונגען פון פרויען אַ טענדענץ צו זיין מער קראַפטפול און אָטעמען מיט מער געזונט, ווי די סקולפּטאָרישע אַרבעט פון מענער. די סטאַטועס, וואָס מענער מאַכן, זיינען געוויינלעך פון דער זעלבער גרויס ווי אין דער נאַטור, אָדער עטוואָס קלענער, און געוויינלעך זיינען זיי פון ווייסן מאַרמאָר; נאָר די סטאַטועס, וואָס פרויען מאַכן, האָבן אַ טענדענץ צו זיין גרעסער ווי אין דער נאַטור, און זיינען אָפט אויסגעשניצט פון פיין געבירטיג האָלץ, ווי בערעזאַ, דעמב און אַנדערע ביימער.

מען זאָגט, אַז די סאָוועטישע אָרדענונג האָט פאַרניכטעט די היים אין רוסלאַנד. אויב מען מיינט מיט דער „פאַרניכטונג פון דער היים" מאָראַלע אומטרייהייט און אַ לויז לעבן, איז די באַשולדיגונג פאַלש. די מאָראַלע אַטמאָספערע איז געוואָרן ריינער. אויב מען מיינט מיט דעם די עקאָנאָמישע היים, דעמאָלט איז די באַשולדיגונג באַרעכטיגט, ווייל מיט דער עקאָנאָמישער היים האָבן מיר געמיינט די היים, וואו דער מאַן אַרבעט אין פאַבריק און פאַרדינט אויף צו באַצאָלן די פאַמיליע־אויסגאַבן, בשעת די פרוי איז פאַר־

נומען מיט דער גודנער אַרבעט אין שטוב, זייענדיג אָפּהענגיג עקאָנאָמיש פון איר מאַן און זייענדיג באַזייטיגט פון געזעלשאַפטלעכן לעבן. אין די ענגלישע פאַמיליעס פון דעם אויבערשטן שיכט איז די פרוי נאָך אַלץ עקאָנאָמיש אָפּהענגיג פון איר מאַן, נאָר איר מאַנ׳ס גרעסערער איינקונפט באַפרייט זי פון דער שטוב־האַרעוואַניע. קעכינס, דינסטמיידלעך און אַנדערע באַדינער באַפרייען זי פון איין העלפט פון די הויז־פליכטן, און אַמען און גואוועַרנאַנטקעס פון דער צווייטער העלפט.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט צעשמעטערט אָט־די פאַמיליע־ווירטשאַפט, און זייער קליין איז די צאָל פון די, וועלכע ווען דאָס באַקלאָגן.

די פרוי איז עקאָנאָמיש מער ניט אָפּהענגיג פון איר מאַן. ער קאָן איר ניט פאַרווערן צו אַרבעטן דאָרט, וואו באַצאָלטע אַרבעט מאַכט זי עקאָנאָמיש אומאָפּהענגיג פון אים, בשעת די „נוירסערי" און דער קינדערגאָרטן באַפרייען זי ביז אַ גאָר גרויסער מאָס פון פריערדיגע שטוב־פליכטן.

די עקאָנאָמישע היים האָט פאַרשפּילט, נאָר די פאַמיליע האָט געוואונען. די נייע עקאָנאָמישע פרייהייט גיט דער פרוי גענוג פרייע צייט צו געניסן פון פאַמיליע־לעבן צוזאַמען מיט איר מאַן און מיט אירע קינדער. זי פאַרנעמט זיך מיט געזעלשאַפטלעכע און פּאָליטישע טעטיגקייטן. זי איז באַשעפטיגט ביי קוואַליפיצירטער אַרבעט. זי איז איר מאַנ׳ס אינטעלעקטועלער חבר און זי ווייזט אַרויס אַן אינטעליגענטן אינטערעס אין זיין אַרבעט. פון דער העכערער שטופע פון אַ דערפאַרענעם בירגער דערציט זי אירע קינדער. זי האָט געוואונען, מיט איין וואָרט, אָט־די מאָס אומאָפּהענגיגקייט פון דער קיך און פון אַלקער, וואָס דער רייכער קלאַס ביי אונז אין לאַנד שטרעבט שטענדיג צו דערגרייכן. זי האָט אָבער געוואונען אַ סך מער פון דעם. זי האָט זיך דערוואָרבן אַ הויך־אַנטוויקלטן, באַצוועקטן לעבן, וואָס טראָגט אין זיך אַ שעפערישן ציל, און וואָס זי קאָן דאָס טיילן מיט דעם מאַן און מיט די קינדער. איר פונקציע באַשטייט מער ניט בלויז אין קאָכן און ראַמען, וואָס דאָס איז דער גורל פון ניין פון יעדע צען מוטערס אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער; עס איז אויך ניט איר פונקציע בלויז צו זיין פריי אין אַ געוויסער מאָס פון אָט־די פליכטן. זי בויט סאָציאַליזם און לייגט דעם פונדאַמענט פאַר אַ נייער וועלט.

אין דער מאָדערנער סאָוועטישער מלוכה איז די גוטע בירגערין — גיכער ווי די גוטע באַלעבאָסטע — דער טיפּ פרוי, וואָס נעמט־אויס. און מיט דער צייט וועט דאָס אויך העלפן אַרויסברענגען דאָס גוטע ווייב און די גוטע מוטער. די ווירקונג אויף דעם מאַן און אויף די קינדער איז זייער אַ געזונטע. דער מאַן וועט ווערן אַ בעסערער מענטש, ווען ער וועט אין זיין ווייב האָבן אַ חבר, וואָס פאַרמעסט זיך מיט אים אין פעיאיגקייטן, אַנשטאָט אַ הויז־פרוי, וואָס טרייסט אים וועגן אַלע זיינע חסרונות.

פאַר אַ רוסישן מאַן ווערט אַלץ שווערער צו מאַכן פאַר זיין פרוי אָנ־

שטעלן פון א גרויסן מענטשן, סיידן ער איז טאַקע אויף אַן אמתן גרויס. זי איז אַ קראַפט, וואָס סטימולירט אים, און אַ מוסטער, וואָס ווירקט אויף אַרויס־צורופן אין אים דאָס בעסטע. זי פילט־אויס די פונקציע פון אַ גוטן חבר און קאָמפּאַניאָן.

און אויב די עקאָנאָמישע היים האָט ביי אַט־די באַדינגונגען געליטן, האָט אָבער די פאַמיליע אַלס אַ צענטער פון ליבע, קולטור און חבר׳שאַפט געוואונען.

5. די סאָוועטישע פרוי אין מזרח

דער סאָוועטישער מזרח זעט איצט פאַר זיך אַן אויפשוואונג פון מיסיאָנערישן ענטוזיאַזם. דער וווייטער מזרח רייסט זיך אַרויס פון דעם שלאָף פון יאָרהונדערטער און טרעט אַריין אין אַן אומפאַרגלייכלעכער נייקייט פון לעבן.

די נייע רעכטלעכע לאַגע פון דער סאָוועטישער פרוי איז פון אָנהייב אָן געווען געמיינט פאַר דעם גאַנצן מזרח, ווי אויך פאַרן מערב. זי איז געווען געמיינט פאַר עסקימאָסן, פאַר טשוקטשיס, פאַר קאָריאַקן אין צפון און פאַר אַרמענער, גרוזינער און אוזבעקן אין דרום. נאָענט צו צוויי הונדערט פעלקער־שאַפטן, אָנהויבנדיג מיט נאָמאַדן און ענדיגנדיג מיט ציוויליזירטע בירגער, געניסן איצט עקאָנאָמישע און סאָציאַלע פרייהייט און האָבן גלייכע פּאָליטישע רעכט. אָפט האָט מען פאַר אַט־די זאַכן טייער געצאָלט. דער קאָנסערוואַטיווער מזרח האָט זיך עקשנות׳דיג געשטעלט געגן אַלע פאַרזוכן איינצופירן גלייכהייט און האָט מיט אויסערגעוויינלעכער ביטערקייט באַקעמפט דעם פאַרזוך צו געבן גלייכהייט דער פרוי.

די פרוי אין מזרח איז געווען אַראָפּגעזונקען צו אַן אומגלויבלעכער דעגראַדאַציע און איז ענדלעך געוואָרן אינגאַנצן געפּענטעט דורך קלאַסן־גייציגקייט און דער אויבערהערשאַפט פון דעם מאַן. און איצט איז מיט איין שפּרונג אַט־די פרוי אין משך פון איין דור אַריבער פון אַ האַלב־חיה׳שער עקזיסטענץ צו דער פרייהייט און גלייכער בירגערשאַפט אין אַ פּראָגרעסיווער געזעלשאַפט. ווען וועט מען אין די מערב־לענדער אָפּשאַצן ווי געהעריג די באַדייטונג פון אַט־דער גרויסער געשעעניש?

אין מאָסקווע מיט איר גרופּע פון צוויי הונדערט נאַציאָנאַליטעטן און אין דעם נאַציאָנאַליטעטן־קאַמער פון דעם סאָוועטישן פּאַרלאַמענט זעען מיר אין מיניאַטור אַ בילד פון דעם פאַרנעם און פון דער גרויס פון סאָוועטן־פאַרבאַנד. און פון מאָסקווע איז דאָך געקומען דער אָנזאָג וועגן די נייע רעכט און פרייהייטן פאַר דער פרוי.

ווי עס ווייזט אויס, זיינען די פרויען אין מזרח ניט אַלע מאָל געווען אין דעם זעלבן צושטאַנד פון פולשטענדיגער קנעכטשאַפט ביי דעם מאַן, אין וועלכן די צאַרישע רעגירונג האָט זיי געטראָפן, און אין וועלכן זי האָט זיי

איבערגעלאָזט. עס זיינען דאָ פאַרשיידענע באַווייזן, אַז די פרוי אין מזרח איז אַמאָל געווען דער דאָמינירנדיגער געשלעכט און אַז די געזעלשאַפט איז געווען מאַטריאַרכאַליש ניכער ווי פאַטריאַרכאַליש. פרויען האָבן געקעמפט אויפן שלאַכטפעלד אונטער טשינגיז־כאַנ׳ען; צווישן די מאָנגאָלישע הערשער (כאַנען) זיינען אויך געווען פרויען; די גרוזינער זאָגן „שוועסטער און ברידער" און ניט „ברידער און שוועסטער", און דעם טאַטן רופן זיי מאַמע.

דער מאַטריאַרכאַט, די הערשאַפט פון דער פרוי אין דער פאַמיליע און אין דער געמיינדע, איז פאַרשוואונדן צוריק מיט הונדערטער יאָרן, און ווען דאָס מאַכמעדאַנישע גלויבן און די טערקן האָבן באַהערשט דעם גרעסטן טייל פון דעם איצטיגן סאָוועטישן מזרח (טורקמענער, אוזבעקן, קירגיזן און קאַזאַכן זיינען אַלע פון טערקישער אָפשטאַמונג און מערסטנס פון מאַכמעדאַנישן גלויבן), איז קיין שפור ניט געבליבן פון דער מאַטריאַרכאַלער הערשאַפט און פון פרויען־פרייהייט. הייראַט איז געוואָרן אַ קאָמערציעלע טראַנסאַקציע און דאָס האָט ממילא געפירט צו הייראַטן פון מינדעריעריגע און קינדער. פרויען זיינען געוואָרן בלויז אַן אָביעקט פון דעם מאַנ׳ס לוסט און — ווי עס איז געוויינלעך אין אַזעלכע פאַלן — האָט מען די איבערטריבענע תאוה צו־געשריבן דוקא דער פרוי. לויט אָט־דער אויפפאַסונג איז די פרוי אַן אומ־ריינע באַשעפעניש; מען דאַרף די פרויען האַלטן איזאָלירט און זיי באַהאַלטן הינטער אַ שלייער. צו באַרויבן די פרוי פון אַלע אירע רעכט מעג טאַקע ניט שטימען מיט דעם בוכשטאַב פון קאָראַן, נאָר עס איז געוואָרן דער כלל אין די מאַכמעדאַנישע לענדער.

דאָס לעבן פון די אָריענטאַלישע פרויען איז געוואָרן אומגלויבלעך שווער. מען האָט זיי באַהאַנדלט ווי זיי וואָלטן ניט געווען קיין מענטשן. מען האָט ניט געטאָרט טרויערן, ווען אַ פרוי איז געשטאָרבן; מען האָט ניט געטאָרט אַרויסווייזן קיין רחמנות צו אַ פרוי, ווען זי האָט זיך געצאַפלט אין געבורט־ווייען. ביי געוויסע באַרג־שבטים אין גרוזיע מוז אַ פרוי פאַר־שפאַרט ווערן אין אַ שטיינערן שטיבל צוויי וואָכן צייט פאַרן קימפעט. הינט ווערן דאָרט בעסער באַהאַנדלט. ווינטער־צייט נעמט מען אַריין די פי פון שטאַל אין שטוב אַריין, אַז זיי זאָלן דאָרט קאָנען געבערן זייער מין, אָבער די פרויען ווערן אַוועקגעשיקט פון שטוב אין שטאַל אַריין צו געבערן זייערע קינדער. די קאַלמיקן לייגן אַוועק אַ פרוי, וואָס דאַרף גיין צו קינד, אויף אַ באַרג מיסט. אין ווייטן צפון גייט די פרוי צו קינד אין אַ שמוציגן און אייז־קאַלטן ביידל, אָן דער הילף פון אַ מענטשלעכער האַנט.

מיידלעך־קינדער אין דער מזרח־וועלט האָבן ניט געהאַט קיין אַנונג פון דער פרייד פון מיידלשאַפט. אוזבעקישע און טאַדזשיקישע מיידלעך האָט מען חתונה געמאַכט אין עלטער פון אַכט אָדער ניין יאָר.

אין מזרח איז די פרוי געווען אַ שקלאַף, אַ שטיקל פון דעם מאַנ׳ס

אייגנטום, וואָס ער האָט לעגאַל איינגעהאַנדלט דורך הייראַט, אַ לעבנס־נויטיגע זאַך פאַר די שווערע אַרבעטן אין הויז און אין פעלד, ווערטפול פאַר אַט־דעם צוועק, נאָר באַהאַנדלט מיט פאַראַכטונג. ביי טורקמענישע חתונות פלעגט מען דעם חתן צוטראָגן אַ בייטש. אין אַשכאַבאַד פלעגט דער מאַן צווינגען די פרוי אַראָפּצוציען זיינע שטיוול אין דער ערשטער נאַכט נאָך דער חתונה, און ער פלעגט עס מאַכן פאַר איר אַזוי שווער, ווי נאָר מעגלעך. אין אוזבעקי־סטאַן פלעגט די פרוי שלאָפן אויף דער הוילער ערד, בעת דער מאַן איז געשלאָפן אויף טעפּיכער אויף אַ סאָפע. אינדערפרי פלעגט ער, ניט אויפ־הויבנדיג זיך, שטורכען זיין פרוי מיט די פיס, אַז זי זאָל אים ברענגען טיי.

אין אוזבעקיסטאַן, אין טאַדזשיקיסטאַן און אין טורקמעניסטאַן האָבן די פרויען געטאָן אַלע שטוביגע אַרבעטן און די אַרבעט אין פעלד. דאָס איז געווען אַן איבערבלייבעכץ פון די צייטן, ווען די מענער זיינען געגאַנגען אין קריג און די פרויען האָבן געאַרבעט. אין אוזבעקיסטאַן און אין טאַדזשיקי־סטאַן איז דער שלייער, הינטער וועלכן די פרויען זיינען געצוואונגען זיך צו באַהאַלטן פון דער וועלט, אַראָפּגעזונקען צו אַ העסלעכער נעץ אָדער שטייף געמאַכט פון פערדישע האָר; אָט־די שוואַרצע, שטיקנדיגע און פאַר־דומפּענע נעץ האָט פולשטענדיג אָפּגעשניטן די פרוי פון דער מענערשער וועלט און פון דער ליכטיגער שיין.

די צאַרישע רעגירונג האָט ניט געבראַכט קיין דערלייכטערונג פאַר די אָריענטאַלישע פרויען. פאַרקערט, זי האָט געבראַכט אַ פרישע דערנידערונג דורך אונטעריאָכן די פאַרשיידענע נאַציאָנאַליטעטן. אוניווערזיטעטן און הויך־שולן אין דער געבירטיגער שפּראַך זיינען שטרענג פאַרבאָטן געוואָרן. נאַציאָנאַלע אַנטיפּאַטיעס זיינען צעפּעבערט געוואָרן אין פלאַמען פון נאַציאָנאַלן האַס.

* * *

מיט איין שטרייך פון דער פּען האָט די סאָוועטן־רעגירונג אָפּגעמעקט אַלע געזעצלעכע שטערונגען פאַר דער באַפרייאונג פון דער אָריענטאַלישער פרוי. לענין האָט פּראָקלאַמירט פּאָליטישע, עקאָנאָמישע און קולטורעלע פרייהייט און האָט באַלד זיך גענומען צו דער אויפגאַבע פון פאַרוואַנדלען אין אַ ווירקלעכקייט די פרייהייט, וואָס איז פאַרשריבן געוואָרן אין די געזעץ־ביכער.

עס איז געווען אַ שווערער קאַמף אומעטום, ספּעציעל אין צענטראַל־אַזיע; און ערשט אין 1925, ווען די צעזייטע פעלקערשאַפטן זיינען ענדלעך איינגעשלאָסן געוואָרן אין דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, האָט די פרייהייט פאַר פרויען אָנגעהויבן אָננעמען אַ קאָנקרעטע פאָרם. די מזרח־פרויען, וועלכע זיינען געווען פאַרשקלאַפט אין זייערע אייגענע היימען, האָבן געדאַרפט לאַנג וואַרטן אויף זייער דערלייזונג, און ווען די דערלייזונג איז געקומען, האָבן די פאַרשקלאַפטע פרויען פאַר איר זייער אָפט געצאָלט אַ הויכן פּרייז פון שווערע ליידן. דזשעט בעסמיטאַוואַ איז נאָך געווען כמעט אַ קינד, ווען זי

האָט פאַרלאָזט איר מאַן און איז אַנטלאָפן צו די רויטע. דעם מאַן האָט זיך איינגעגעבן זי צו כאַפּן; ער האָט זי מערדערלעך צעשלאָגן, אויסגעשניטן איר צונג און זי אַ לעבעדיקע באַגראָבן אין דער ערד ביזן קאָפּ. די רויטע האָבן זי געפונען און זי אַרויסגעראַטעוועט. איצט לעבט זי, אַ שווידערלעך צעקריפּלטע, אין אַ מאָסקווער שפּיטאָל. „ווען איך קום קיין מאָסקווע און גיי זי באַזוכן" — האָט דערקלערט די פרוי, וועלכע איז פּרעזידענט פון שטאָט־סאָוועט אין טאַשקענט — „בין איך דערנאָך קראַנק צום ווייניגסטן דריי טעג."

די סאָוועטן־רעגירונג האָט פאַרבאָטן געצוואונגענע הייראַטן, קינדער־הייראַטן, הייראַטן דורך כאַפּן און דורך פאַרקויפן פרויען. זעכצן יאָר איז באַשטימט געוואָרן אין מזרח אַלס דער עלטער, ווען מאַן אָדער פרוי מעגן הייראַטן לויט זייער אייגענעם ווילן. דער געזעצלעכער עלטער פאַר הייראַט אין גאַנצן סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אַכצן יאָר.

פּראָפּאַגאַנדע צווישן די פרויען אין מזרח איז דורך די רוסישע פרויען אָנגעפירט געוואָרן מיט דער גרעסטער שוועריגקייט און מיט דער הילף פון נייע מעטאָדן: פרויען־קלובן, רויטע ווינקלען, רויטע שיפן, רויטע יורטעס, אָדער פּאַלאַטקעס, אַפּטמאָל אויסגעשטאַטעטע מיט עלעקטרישער באַלויכטונג און ראַדיאָס און אָפן בלויז פאַר פרויען. אַזעלכע אינסטיטוציעס האָבן גע־דינט ווי עלעמענטאַרע שולן פאַר דער פרויען־באַוועגונג. זיי האָבן אַרויס־געהאָלפן מיט ראַט אין פראַגן פון געזעץ און האָבן שטופנווייז אַריינגעפירט די פרוי אין דעם שטראָם פון אינדוסטריעלער און קולטורעלער טעטיגקייט.

די געשיכטע פון דער מסירת־נפש'דיגער ארבעט פון די רוסישע פרויען־מיסיאָנערן, וואָס האָבן זיך אויסגעלערנט נייע שפּראַכן, געוואוינט אין צרה־דיגע, אומסאַניטאַרישע סביבות, ריזיקירט טעגלעך מיט זייער לעבן דורך פאַר'סמ'טער שפּייז אָדער דורך דירעקטע אָנפאַלן, און אפילו געטראָגן די העסלעכע פּאַראַנדזשאַ — דעם שלייער פון פערדישע האָר — כדי די אָרטיגע פרויען זאָל מיט דער צייט דעם שלייער קאָנען אַראָפּוואַרפן — דאָס אַלץ לייענט זיך מיט פאַרכאַפּנדיגן אינטערעס. אַזאַ בוך ווי פאַנינאַ האַל'ס „פרויען אין סאָוועטישן מזרח" דערמאָנט אונז שטאַרק אָן די געשיכטעס וועגן מיסיאָנערן־דאָקטוירים און אינזשענירן־פּיאָנערן — געשיכטעס, מיט וועלכע מיר האָבן זיך באַקאַנט אין אונזער יוגנט, נאָר ס'איז דאָ איין אונטערשייד: ענגלישע מיסיאָנערן האָבן אין אַמ־דער שווערער אַרבעט געקראָגן זייער ווייניג הילף און אָפט האָבן זיי זיך אָנגעשטויסן אויף אַ שטילער געגנערשאַפט מצד זייער אייגענער מלוכה, בשעת די סאָוועטישע פרויען האָבן פון אָנהייב־אָן געהאַט דעם גוטן ווילן פון זייער לאַנד און זייערע געשטיצט געוואָרן מיט אַלע רעסורסן פון דער מלוכה.

זייט ביי זייט מיט דער קולטורעלער אַריינדרינגונג פון די פרויען־מיסיאָנערן איז געפירט געוואָרן די מאַסנהאַפטע קולטור־אַטאַקע אויף דעם

פאָלק אַלס אַ גאַנצן. עס איז אַרויסגעשיקט געוואָרן אַ גרויסע צאָל מענער, פרויען און סטודענטן פון ביידע געשלעכטן אַלס דאָקטוירים, אַדוואָקאַטן, שמידן, מוזיקער און לערער, כדי צוצוגרייטן דעם וועג פאַר ווייטערדיגע ענדערונגען.

פאַראורטיילן האָבן לאַנגזאַם צוזאַמענגעבראָכן. פרויען לערנען זיך איצט צו האַלטן ריין זייערע היימען, צו באַנוצן זיך מיט זייף, צו פאַרזייען גרינסן, אַכטונג צו געבן אויף די קינדער. אַכט און דרייסיג פּרימיטיווע פעלקער זיינען באַזאָרגט געוואָרן מיט נייע אַלפאַבעטן, ווייל פון די אַלע פאַר־שיידענע שבטים אין צפון־אַזיע האָט קיין איינער ניט געהאַט קיין געשריבענע שפּראַך.

עס איז געקומען אַ דראַמאַטישער מאָמענט, אַ מאַסן־דעמאָנסטראַציע פון אָראָפּוואַרפן די פּאַראַנדזשאַ. אָט־די היסטאָרישע צערעמאָניע איז דורכ־געפירט געוואָרן אין דעם אינטערנאַציאָנאַלן פרויען־טאָג, דעם 8טן מערץ, 1928. פאַנינאַ האַל באַשרייבט אָט־די פּאַסירונג אַזוי:

„אין יענעם טאָג זיינען צענדליגער טויזנטער פרויען, פאַרשלייערט אין פּאַראַנדזשאַס און טשאַכוואַנס, אָנגעקומען ווי אַ דראָענדיגער שטראָם דורך די שמאָלע איבערגעפּאַקטע געסלעך, סקווערן און באַזאַרן פון די אַלטע שטעט אין צענטראַל־אַזיע. . . . איבער אָט־דער שטילער און פאַראומערטער אָנקומענדיגער מאַסע, פרויען נאָך אַלץ אָן פּנים'ער און אָן אויגן, האָט אַ ים מיט רויטע פאָנען הויך געפלאַטערט אין דער לופטן. . . . און ווי אַ בליענדיגע רויטע בלומען־בייט אין מיטן פון אַ פאַרוויסט פעלד מיט ווילדע גראָזן איז געגאַנגען אַ גרופּע פרויען מיט אויפגעדעקטע פּנים'ער און מיט רויטע טיכלעך אויפן קאָפּ. ס'אַרא קאָנטראַסט זיי זיינען עס געווען צו דער אומגעוויינטלעכער פּראָצעסיע! זיי האָבן גע־שפּאַנט מיט אַ מער־וויניגער זיכערן טראָט. דאָס זיינען געווען די געציילטע, וועלכע האָבן נאָך פריער געהאַט דעם מוט צו צערייסן מיט זייער פאַרגאַנגענהייט, און זיי האָבן מער ניט געקוקט אויף דעם בלויען הימל דורך אַ שוואַרצער רעשעטע.

„אונטער דער באַגלייטונג פון מוזיק האָט אָט־די ריזיגע מאַסע, וואָס האָט אויך איינגעשלאָסן אַ צאָל מענער און קינדער, זיך פאַרזאַמלט אַרום דעם לענין־מאָנומענט, וואָס איז אויך געווען באַדעקט מיט רויטע פאָנען און אָרטיגע טעפּיכער; ס'האָבן זיך צעטראָגן דונערדיגע, שטעכנ־דיגע ווערטער, אָבער ווערטער נייע, אומגעוויינטלעכע און באַגייסטערנ־דיגע, וואָס האָבן אַזוי טיף גערירט דאָס האַרץ פון דעם צוהערער, אַז זיי האָבן אַרויסגערופן אַן אמת'ן אויסברוך פון ענטוזיאַזם. . . . אַלע אָרקעסטערס האָבן אויפגעשפּילט דעם אינטערנאַציאָנאַל. . . . די אמת'ע צערעמאָניע האָט זיך אָנגעהויבן. . . . מ'האָט די פּאַראַנדזשאַס גענומען וואַרפן אין דער לופטן, צוערשט שרעקעוודיג, אָבער וואָס ווייטער אַלץ שנעלער, מיט אַלץ מער ברען און אימפּעט. עס זיינען געפלויגן אָט־די סימבאָלן פון שקלאַפעריי, וואָס די פרויען האָבן פון זיך אַראָפּגעוואָרפן — די פּאַראַנדזשאַס, טשאַכוואַנס און טשאַדראַס. מען האָט זיי אָנגע־

הורבעט אין אַלץ מער וואַקסנדיגע בערגלעך, זיי באַגאָסן מיט פּאַראַפין, און באַלד האָבן געדיכטע שוואַרצע וואָלקנס רויך זיך אַ ריס געטאָן צום ריינעם הימל פון דעם פרילינג־טאָג, אַוועקטראָגנדיג מיט זיך דעם אָראָפּגעוואָרפענעם טויזנט־יאָריגן מנהג, וואָס איז איצט געוואָרן אומ־דערטרעגלעך. . . ."

היינט־צו־טאָג איז ניטאָ קיין איין פרוי אין בוכאַרע, וואָס זאָל טראָגן אַ שלייער, כאָטש אין דער צווישן־צייט זיינען געווען אַ סך פאַלן פון צוריק־טריט פון דער גרויסער דעמאָנסטראַציע פון 1928.

די ביטערע אָפּאָזיציע פון מענער און גייסטלעכע איז ניט געווען בכח צוריקהאַלטן די פרויען. יונגע צוועלף־יאָריגע מיידלעך, וואָס זייערע טאַטעס האָבן זיי געצוואונגען אָנצוטאָן די פּאַראַנדזשאַס און הייראַטן געגן זייער ווילן מיט מענער, וועמען זיי האָבן פריער קיינמאָל ניט געזען, פלעגן אַנטלויפן און געפינען שוץ אין דעם פרויען־קלוב, וואו זיי האָבן, צוזאַמען מיט אַ סך אַנדערע, וואָס פלעגן צו זיי צושטיין, אַרויסגעוויזן אַ דערפאַלגרייכן ווידער־שטאַנד.

מ׳האָט שוין דאָרט אויפגעהערט גלויבן אין די ווילדע מעשיות, אַז די קאַמונעס האָבן אַ ריזיגע קאַלדרע, 50 יאַרד די לענג, אונטער וועלכער אַלע מיטגלידער פון דער קאָמונע שלאָפן צוזאַמען, מענער אויסגעמישט מיט פרויען; פונקט ווי מען האָט שוין אויפגעהערט נעמען ערנסט די מעשיות, אַז די קינדער פון די „נווירסעריס" ווערן אָפּגעשיקט קיין רוסלאַנד אָדער אין כינע, וואו מען קאָכט פון זיי אויס זייף, אָדער וואו מען עסט זיי אויף.

די פרויען האָבן ענדלעך אויפגעוואַכט און זיך אַ רודער געטאָן. די כוואַליעס פון אויפקלערונג האָבן גענומען שטייגן. דאָס באַנוצן זיך מיט זייף, מיט אונטערוועש, וואָס מען קאָן אויסוואַשן; מיט אַ לאָמפּ, אַ בעט — די אַלע זאַכן, וואָס מיינען אַזוי ווייניג פאַר אונז און וואָס זיינען געווען אַזוי פול מיט באַדייטונג פאַר די, וועלכע האָבן ניט געהאַט די מינדסטע באַקוועמ־לעכקייט — דאָס אַלץ האָט געפירט צו גרעסערע זאַכן, צו דעם רעכט צו גט׳ן זיך און צו דעם רעכט זיך אויסצוקלייבן אַ מאַן לויטן אייגענעם פאַרלאַנג.

אין אַ סך פאַלעצער זיינען פרויען געוואָרן די פירערינס פון די מענער, וועלכע צאָלן איצט דעם פרייז פאַר דעם, וואָס פריער פלעגן זיי אַלע אַרבעטן אַרויפוואַרפן אויף די פרויען. אין דעם באַקלאָגן זיך פון אָריענטאַלישע פרויען: „איר זאָגט, אַז די רעגירונג האָט געטאָן זייער אַ סך פאַר אונז פרויען, נאָר זי האָט דאָך נאָך ניט איבערגעאַנדערשט די מענער" — איז פאַראַן אַ באַרעכטיגטע איראָניע.

די אָריענטאַלישע פרויען זיינען מיטאַמאָל אַריבערגעשפּרונגען פון דעם מיטלאַלטער אין דעם צוואַנציגסטן יאָרהונדערט. אַ קינד, וואָס האָט צו צוועלף יאָר געהייראַט מיט אַ מאַן, וועמען עס האָט פריער קיינמאָל ניט געזען; וואָס איז געווען געצוואונגען צו וואַשן די פיס פון אַלע מענער פון דעם מאַנ׳ס

פֿאַמיליע און אַלע מענער־געסט, ניט האָבנדיג דאָס רעכט זיך אַוועקצוזעצן אין דער אָנוועזנהייט פֿון דעם מאַן; וואָס האָט געגעסן דעם אָפּפֿאַל פֿון טיש — אָט די פֿרוי לערנט איצט זייט ביי זייט מיט איר מאַן אין דעם „אוניווערזיטעט פֿאַר אַרבעטנדיגע פֿון מזרח", וואָס געפֿינט זיך אין מאָסקווע. לעבן איר זיצט אַן אַנדער מיידל, וועמעס מוטער האָט קיינמאָל ניט אויסגעטאָן ניט די קליידער, ניט די שיך, און איז איר גאַנץ לעבן אָפּגעשלאָפֿן אויף דער נאַקעטער ערד און האָט קיינמאָל ניט געוואַגט דעם מאַן אָנרופֿן ביים נאָמען.*)

די פֿרוי, וואָס איז געווען ניט מער ווי אַן אָביעקט פֿאַר תאוה, אָדער אַ „זי" צו געבערן איר מאַנ'ס קינדער, באַגריסט איצט דעם מאַן ווי אַ חבר. פֿרויען טרעטן אַריין אין דער אינדוסטריע; זיי ווערן עקאָנאָמיש אומאָפּהענגיג; זיי דערהויבן זיך צו סאָציאַלער גלייכהייט מיט דעם מאַן, און זיי הויבן אָן שפּילן זייער ראָל אין פּאָליטיק. פֿרויען, וואָס זיינען ביז איצט געווען שווייגנדיג, הויבן אָן פֿריי צו רעדן; פֿרויען, וואָס זיינען געווען איינגעבויגן פֿון אַרבעט, פֿליען איצט הויך אין עראָפּלאַנען און שפּרינגען פֿון פּאַראַשוטן. טאַשקענט, די גרעסטע און וויכטיגסטע שטאָט אין צענטראַל־אַזיע, האָט אַ פּרעזידענט, וואָס איז ערשט מיט עטלעכע יאָר פֿריער געווען אַן אומוויסנד דינסטמיידל, פֿאַרשלייערט הינטער אַ פֿאַראַנדזשאַ. דער נעכטן פֿאַרגייט זייער שנעל אין דער גלאָררייכער ליכט פֿון היינט. אַ זעקס־יאָריגע טאָכטער פֿרעגט ביי דער מוטער, וועלכע איז דער הויפּט פֿון דעם לערער־אינסטיטוט אין בוכאַרע: „וואָס מיינט אַ פֿאַראַנדזשאַ?"

6. די דעמאָקראַטיע פֿון דער פֿאַבריק

דער סאָוועטישער אַרבעטער באַזיצט אַ סך פֿאָרצוגן, וועגן וועלכע מען ווייסט גאָר ניט אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער. ער איז פֿאַרזיכערט מיט באַצאָלטער אַרבעט. ער איז געזיכערט מיט פֿרייער צייט. ער איז באַפֿרייט געוואָרן פֿון דער קללה פֿון אַרבעטלאָזיגקייט. זיין אַרבעטס־טאָג איז פֿאַרקלענערט געוואָרן צו זיבן שעה, און צו זעקס שעה, אויב ער אַרבעט אין גרובן, אָדער ביי געפֿערלעכע באַשעפֿטיגונגען.**)

*) אין 1940 איז נאָך אַן אַלזייטיגער דיסקוסיע איינשטימיג אָנגענומען געוואָרן ביי דער פֿערטער זיצונג פֿון דעם העכסטן סאָוועט פֿון טורקמעניע אַ געזעץ, וואָס העכערט דעם עלטער פֿון הייראַט פֿאַר פֿרויען צו זעכצן יאָר. ענלעכע געזעצן זיינען אָנגענומען געוואָרן אין 1938 אין די רעפּובליקן פֿון אוזבעקיסטאַן און טאַדזשיקיסטאַן. פֿאַר דער רעוואָלוציע האָט דער אַדאַט, דער מנהג, וואָס האָט דערלויבט מיידלעך צו הייראַטן צו צוועלף יאָר, געהאָלפֿן פֿאַרשקלאַפֿן די פֿרויען אין מזרח.

**) אין אויגוסט 1940 איז דער אַרבעטס־טאָג פֿאַרלענגערט געוואָרן. די מערסטע סאָוועטישע אַרבעטער האָבן ביז איצט געאַרבעט זיבן שעה אַ טאָג; די מעטאַל־אַרבעטער און די אַרבעטער אין אַלע פֿאַכן, וואָס זיינען קלאַסיפֿיצירט אַלס שווערע, אָדער געפֿערלעכע פֿאַרן געזונט, האָבן געאַרבעט אַ זעקס־שטונדיגן אַרבעטס־טאָג.

קיין קינד אונטער 14 יאָר טאָר ניט באַשעפֿטיגט ווערן, און יוגנטלעכע צווישן 14 און 16 יאָר מעגן באַשעפֿטיגט ווערן בלויז אין אויסנאַמס־פֿאַלן. אַרום 80 פּראָ-

דער סאָוועטישער אַרבעטער איז געזיכערט מיט באַצאָלטער וואַקאַציע. זיין פרוי קאָן גיין אַרבעטן, אויב זי וויל, און זי קריגט באַצאָלט גלייך ווי אַ מאַן פאַר גלייכער אַרבעט. אויף זיינע קינדער גיט מען אַכטונג אין „נוירסעריס" און אין שול. טאָמער פּאַסירט מיט אים אַן עקסידענט, קריגט ער קאָמפּענסאַציע און אין פאַל פון קראַנקהייט קריגט ער פינאַנציעלע שטיצע און מעדיצינישע הילף. טעכנישע אינסטיטוטן און אוניווערזיטעטן, פריי פון געצאָלטס, וואַרטן אויף זיינע קינדער. און אויף דער עלטער קריגט ער אַ געהעריגע פּענסיע און דאַרף מער ניט אַרבעטן.

חוץ דעם און איבער אַלץ קריגט ער אַ נייע פרייהייט אין פאַבריק, וואו די מאַסן אַרבעטער פאַרברענגען דעם גרעסטן טייל פון זייער לעבן, וואו פרייהייט האָט אַ באַזונדער־הויכן ווערט און וואו עס קומט אָן אַזוי שווער זי צו קריגן אין אַנדערע לענדער.

די דעמאָקראַטיע פון דער פאַבריק איז די שוץ־פעסטונג פון דער סאָוועטישער פרייהייט. ביי אונז פאַרזעט מען אין אַ גרויסער מאָס דעם כאַראַקטער און די ווערט פון אָט־דער פאַבריק־דעמאָקראַטיע. די פּראָבלעמען פון פרייהייט און דעמאָקראַטיע זיינען ניט איינע און די זעלבע פאַר דעם מיטל־קלאַס און פאַר די אַרבעטער. דער מיטל־קלאַס, וועלכער איז פריי פון דער דיסציפּלין, פון דער טיראַניע און באַשרענקונגען פון דער פאַבריק, טראַכט וועגן פרייהייט אין פּאָליטישע טערמינען: פרייהייט צו שטימען פאַר וועלכער ניט איז פּאָליסי, וואָס איז אים צום האַרצן. ווען דער מיטל־קלאַס מענטש

צענט פון די סאָוועטישע אַרבעטער האָבן געהאַט אַן אָפּרו־טאָג נאָך פינף טעג אַרבעט, און די אַנדערע 20 פּראָצענט אַ טאָג אָפּרו נאָך פיר טעג אַרבעט.

נאָר איצט זיינען ערנסטע צייטן; די מלחמה שפּרייט אויס איר איינפלוס און די אומגעהויערע וויכטיגקייט פון קאַנאָנען, שווערע טאַנקען, עראָפּלאַנען און אַזוי ווייטער, ווערט אילוסטרירט אויף אַ סך שווידערלעכע אופנים אין אונזער עפּאָכע פון מעכאַניזירטער מלחמה. רוסלאַנד איז דעריבער אַנטשלאָסן צו קאָנען זיך פאַרמעסטן אַפילו מיט דעם שטאַרקסטן שונא. זי פאַרמאָגט די רעסורסן, די מאַטעריאַלן, די פאַבריקן, די עקספּערטן און די מענטשן, און איצט זיינען אירע אַרבעטער גרייט אָפּצוגעבן אַ טייל פון זייער געשעצטער פרייהייט, כדי צו פּראָדוצירן די שוץ־מיטלען, וואָס זאָלן מאַכן אומבאַזיגבאַר דאָס לאַנד פון די סאָציאַליסטישע סאָוועטן־רעפּובליקן.

דערפאַר איז איצט דער אַרבעטס־טאָג פאַרלענגערט געוואָרן פון זיבן אויף אַכט שעה, און פאַר די, וואָס האָבן פריער געאַרבעט זעקס שעה אַ טאָג — צו זיבן שעה. די זעקס־טאָגיגע אַרבעטס־וואָך (פינף טעג אַרבעט און אַ טאָג רו) ווערט פאַרביטן אויף דער זיבן־טאָגיגער אַרבעטס־וואָך (זעקס טעג אַרבעט און אַ טאָג רו).

אונטער דעם שרעקלעכן דרוק פון מלחמה ווערן די אַרבעטס־שטונדן פאַרלענגערט אין אַלע לענדער. די אַרבעטער מוזן צאָלן מיט מער אַרבעט און מיט זייערע לעבנס. קיין מער קלאָרע אילוסטראַציע דאַרף מען ניט אויף צו באַווייזן די שווידערלעכע ווירקונג פון מלחמה אויף דעם לעבן און אויף די אַרבעטס־באַדינגונגען פון די אַרבעטער.

דער סאָוועטישער אַרבעטער קאָן זיך טרייסטן מיט דעם פאַקט, אַז ווען די מלחמה־געפאַר וועט פאַריבער, וועט ער זיכער צוריקקריגן זיין פרייע צייט, דעם קלענערן אַרבעטס־טאָג און קלענערע אַרבעטס־וואָך. אין דער זעלבער צייט שטייט פאַר די אַרבעטער אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער די געפאַר פון געצוואונגענער און ניט־רעגולירטער פרייער צייט ווי אַ רעזולטאַט פון אַרבעטלאָזיגקייט.

טראַכט וועגן פרייהייט אין עקאָנאָמישע טערמינען, איז דאָס די פרייהייט צו באַנוצן זיין עקאָנאָמישע מאַכט ווי אים ווילט זיך — אַ פרייהייט, וואָס גייט איבער זייער שנעל אין הפקרות.

די אַרבעטער, וואָס ווערן געצוואונגען דורך עקאָנאָמישער נויט זיך אונטערצואוואַרפן אַ דיסציפּלין, וואָס זיי האָבן וועגן איר ניט די מינדסטע דעה, ליידן אומפאַרמיידלעך פון אַ געוויסן געפיל פון דערנידערונג און אומ־צופרידנהייט, וואָס צעקאַליעטשעט זייער לעבן און אויסקוק. אַ דיסציפּלין, וואָס ווערט אַרויפגעצוואונגען פון אויבן־אַראָפּ, און וואָס האָט צו טאָן מיט אַן אַרבעט, אין וועלכער דער אַרבעטער איז אין קיין זין ניט קיין שותף, ווירקט ווי אַ קלעם אויף דעם מוח. איניציאַטיוו ווערט אָפּגעטויט. אַ געפיל פון אַנטריסטונג טליעט אונטער דער אויבערפלאַך און וואַרט בלויז אויף אַ נייער געלעגנהייט אויסצופלאַצן אין אַ פלאַם. אַ כסדר'דיגער געפיל פון באַ'עולה'ט ווערן — אַפילו אויב דאָס איז בלויז אין הינטערבאַוואוסטזיין — פירט צו אַ טיף־איינגעוואָרצלטער געגנערשאַפט און צו פאַרדאַכט, וואָס דאָס שאַפט מחיצות צווישן די קלאַסן און ברענגט צו־שטאַנד די „צוויי פעלקער" אין דער געזעלשאַפט, וועגן וועלכער דיזראַעלי האָט זיך באַקלאָגט. סוף כל סוף פירט דאָס צו סאָציאַלן אויפברויז און צו רעוואָלוציע.

די ניט־איינשטימיגקייט בנוגע די צילן און אויפגאַבן צווישן די מענטש־לעכע עלעמענטן אין אַ קאַפּיטאַליסטישער פאַבריק איז די הויפּט־סיבה פון רייסערייען און קריגערייען. אָט־דער אונטערשייד אין צילן איז שטענדיק פאַראַן — אַמאָל מער און אַמאָל ווייניגער. דער ציל פון דעם קאַפּיטאַליסט איז פּראָפיט. די קאָסטן פון פּראָדוקציע ווירקן אויף פּראָפיטן. כדי צו פאַרגרעסערן פּראָפיטן, מוז מען רעדוצירן די קאָסטן. דעם אַרבעטער'ס לוין איז אַ טייל פון די פּראָדוקציע־קאָסטן, דעריבער מוז מען האַלטן דעם אַרבעטער־לוין נידעריג און אויב מעגלעך אים פאַרקלענערן. פון דער צוויי־טער זייט איז דער לעבנס־סטאַנדאַרד לעבנס־וויכטיג פאַר דעם אַרבעטער, ער לעבט שטענדיג אויף דעם ראַנד פון נויט, ער האָט ניט קיינע אָפּגעשפּאָרטע רעזערוון. ער מוז דעריבער אָנהאַלטן און פאַרגרעסערן זיינע וועידזשעס. דאָס איז זיין איינציגער מיטל אָנצוהאַלטן, אָדער צו העכערן זיין לעבנס־סטאַנדאַרד. ביים אַרבעטער איז די פראַגע פון אָנהאַלטן דעם לוין און פון קריגן אַ העכערונג אין לוין פון דער גרעסטער וויכטיגקייט. מיט אַנדערע ווערטער — די צילן פון מענטשלעכע עלעמענטן אין דער פּראָדוקציע, פון דעם קאַפּיטאַליסט און פון דעם אַרבעטער, זיינען פאַרשיידן.

עס איז דעריבער נאַטירלעך, אַז עס זאָל דאָרט שטענדיג זיין אומ־צופרידנהייט. אָרגאַניזאַציעס, ווי די טרעיד־יוניאָנס, ווערן באַשאַפן צו אונטערשטרייכן אָט־די אומצופרידנהייט און צו שאַפן אַ טיילווייזע לייזונג. דער כח פון די טרעיד־יוניאָנס איז ניט אומעטום אויף דער זעלביגער שטופע און הענגט־אָפּ פון דער איייניגקייט, דיסציפּלין און וויסן פון די אַרבעטער

און פון זייער פייאיגקייט אויסצוקלייבן פאסיגע פירער. זייער ציל איז צו קריגן וועלכע עס איז מאס פון גערעכטיגקייט, ניט דורכן שכל אדער לאגיק, נאר דורך סטראשען מיט מאכט. דער סטרייק איז דער ענדגילטיגער מיטל פון טרעיד־יוניאניזם. די ארבעטער און די באלעבאטים און פארוואלטער שטייען איינע אנטקעגן די אנדערע ווי געגנער, ביידע שטייען זיי גרייט צו אקציע, ווי ארמייען ערב א שלאכט, און יעדער ריר אין דעם צוויטן לאגער רופט ארויס פארדאכט. קיין אמת'ער פרידן איז דא קיינמאל ניטא. באוואפנטער שטיל־שטאנד איז די איינציגע האפענונג. די ברונעמער פון דער פראדוקציע זיינען פאר'סמ'ט ביים סאמע קוואל.

אט־די לאגע איז אזוי גילטיג אין די קאפיטאליסטישע לענדער, אז סיי טרעיד־יוניאניסטן און סיי ניט־יוניאן ארבעטער קאנען ניט באגרייפן ווי אונטער אן אנדער סיסטעם קאנען טרעיד־יוניאנס האבן אנדערע פונקציעס און שפילן א קאנסטרוקטיווע ראל אין סאציאלע טעטיגקייטן. דערפאר קאן וואלטער סיטרין שרייבן:

„עס איז א ביסל צופיל זיך פארצושטעלן א פולשטענדיגע ענלעכ־קייט צווישן די אינטערעסן פון דעם דירעקטאר און דעם ארבעטער. דער דירעקטאר איז באזארגט וועגן דער געהעריגער פראדוקציע, און דער ארבעטער איז באזארגט וועגן דעם, וויפיל ער קאן פארדינען, און וועגן די באדינגונגען, אונטער וועלכע ער וועט דארפן ארבעטן, כדי צו פאר־דינען. . . . פרייהייט צו ארגאניזירן זיך און דאס רעכט צו סטרייקן זיינען די וויכטיגסטע כאראקטער־שטריכן פון לעגיטימען טרעיד־יוניאניזם."

די סאוועטישע פאבריק און די סאוועטישע עקאנאמישע סיסטעם האבן באזייטיגט אט־דעם הויפט־ווידערשפרוך. א געמיינשאפטלעכער ענד־ציל באַ־גייסטערט אלע סאוועטישע ארבעטער — צי דאס זיינען פארלייט, פאר־וואלטער, דירעקטארן, אדער פשוט'ע ארבעטער. דער אלגעמיינער וואוילזיין פון דער גאנצער געזעלשאפט מיט א רייכער און שענער לעבן פאר יעדן איינצלנעם איז דער געמיינשאפטלעכער, באוואוסטזיניגער ציל, צו וועלכן עס שטרעבט יעדער אינדוסטריעלער ארבעטער. די עקספלואטאציע פון איין מענטשן דורך א צווייטן איז פולשטענדיג אפגעשאפט געווארן. ניט דער ארבעטער און ניט דער אדמיניסטראטאר באטראכטן ניט איינער דעם צווייטן פאר א „שונא". און אויף אט־דעם נייעם פונדאמענט פון געגנזייטיגע אינטערעסן איז מעגלעך אויפצובויען א נייע באציאונג צו ארבעט און צו ארבעטער. קאאפעראציע פארנעמט דעם פלאץ פון שטרייטן. דירעקטארן, פארוואלטער, פארלייט און ארבעטער זיינען אלע א טייל פון א געמיינשאפט־לעכן גאנצן און ארבעטן אלע צוזאמען פאר א געמיינשאפטלעכן ציל.

אונטערשיידן זיינען, נאטירלעך, דא צווישן די פארשיידענע קלאסן אר־בעטער. דאס זיינען די גרויסע אונטערשיידן אין פונקציעס, וואס זיינען פאר־

אורזאַכט דורך די גרויסע אונטערשיידן אין וויסן, דערפאַרונג און פעיאיגקייט. פון דאַנען נעמט זיך דער גרויסער אונטערשייד אין לוין, לויט דער ווערט פון דער אַרבעט. נאָר ס'איז אינגאַנצן פאַרשוואונדן דער אונטערשייד אין קלאַסן און קאַסטעס, און דאָס איז פון דער גרעסטער וויכטיגקייט. אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז ניטאָ קיין פעסטע יעראַרכיע פון העכערע און נידעריגערע קלאַסן. יעדער איינער, וואָס פאַרמאָגט דעם געהעריגן וויסן, פעיאיגקייט און ענערגיע, קאָן פאַר זיך געפינען אַ פּלאַץ, וואָס איז צוגעפּאַסט פאַר זיינע כחות. און יעדער איינער ווערט דערמוטיגט מיט אַלע מיטלען — סיי מאַטעריעלע, סיי מאָראַלע — צו פאַרגרעסערן זיין וויסן און צו פאַרבעסערן זיינע קוואַליפיקאַציעס, כדי צו קאָנען טאָן אַרבעט פון גרעסערער וויכטיגקייט, וואָס פאָדערט אַ העכערע צוגרייטונג.

אָט־דער פּאַרזוך אויסצובעסערן דעם מענטשן־מאַטעריאַל מאַכט דאָס די סאָוועטישע פאַבריקן אַזוי ענלעך צו די ענגלישע שולן און טיילט זיי אָפּ אַזוי שאַרף פון די פאַבריקן אין קאַפּיטאַליסטישער אינדוסטריע. אין ענגלישע שולן איז דאָס קינד אַרומגערינגלט מיט מענטשן, וואָס ווילן, אַז ער זאָל מאַכן פאָרשריט, און טוען אַלץ כדי אים צו העלפן. די סאָוועטישע פאַבריקן ווייזן אַרויס די זעלבע פאַראינטערעסירטקייט צו שאַפן מענטשן, פונקט ווי זיי זיינען פאַראינטערעסירט צו שאַפן זאַכן: זיי זיינען פאַראינטערעסירט צו דערציען דעם איינצלנעם אַרבעטער, העלפן אים שטייגן אין זיין פאַך, צוצוגרייטן און דערמוטיגן אים צו אַלץ העכערע אויפגאַבן. אין ענגלאַנד הערן מיר, אַז סאַמע אויבן איז שטענדיג דאָ פּלאַץ. דאָס איז אַ סך מער אמת אין באַצוג צו דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. און עס איז נאָך מער אמת צו זאָגן, אַז די סאָוועטישע מענטשן אַליין זוכן מיטן גאַנצן האַרצן צו באַזאָרגן יעדן מאַן און פרוי און יעדן בחור און מיידל, וואָס באַזיצט דעם ווילן און די פעיאיגקייטן, מיט דער מעגלעכקייט צו קאָנען פאַרנעמען פּאָסטנס פון שטייגנדיגער וויכטיגקייט. דאָס איז נאַטירלעך און פּראַקטיש דאָרט, וואו די עקספּלואַטאַציע פון אַ מענטשן דורך אַ מענטשן איז פאַרבאָטן און וואו עס איז אין די אינטערעסן פון אַלעמען, אַז די פּאָטענציעלע מעגלעכקייטן פון יעדן איינעם זאָלן אויסגענוצט ווערן. דאָס לעבן טראָגט אין זיך אַ נייעם ציל, אַ נייעם אינטערעס און נייע מעגלעכקייטן פאַר אַלעמען. די פאַרשימלטקייט פון אַ קלאַסן־געזעלשאַפט מיט אירע פאַרשלאָסענע און באַוואַכטע געביטן פון געזעלשאַפטלעכער טעטיגקייט איז פאַרשוואונדן.

אויב פרייהייט מיינט די אָפּוועזנהייט פון פאַרבאָט, און אויב דאָס געפיל פון פאַרבאָט קומט מיט דער אָנערקענונג, אַז דער מענטש ווערט געשטערט צו טאָן דאָס, וואָס ער וואָלט געוואָלט טאָן — דעמאָלט פאַרמאָגט און קולטיווירט די סאָוועטישע פאַבריק די וואָרצלען פון אמת'ער פרייהייט, ווייל אַלע שטרעבן צו דערגרייכן אַ געמיינשאַפטלעכן ציל, און יעדער מין אָפּהאַלט איז באַזייטיגט געוואָרן אויפן וועג צו אָט־דעם ציל.

אין דער זעלבער צייט צווינגען־ארויף די מאָדערנע מעטאָדן פון פּראָ־דוקציע אונטערשיידן אין פונקציעס, און עס איז קיינמאָל ניט לייכט פאַר אַ גרויסער צאָל ארבעטער מיט פאַרשיידענע פונקציעס צו שלעפּן דעם וואָגן צוזאַמען, אפילו אויב די הויפּט־ווידערשפּרוכן זיינען באַזייטיגט געוואָרן. דער, וואָס מאַכט אַ פּראָיעקט־צייכענונג פון דער מאַשין, קאָן אַמאָל דער־וואַרטן צופיל פון די פאַראַנענע מאַשינען און פון דעם מאַטעריאַל; דער פאַרוואַלטער קאָן אַמאָל דערוואַרטן צופיל פון די באַלמעלאָכעס; דער באַל־מעלאָכע — צופיל פון דעם פּשוט'ן ארבעטער. ווי אַזוי זאָלן געלייזט ווערן אַזוינע טאָג־טעגלעכע מיינונגס־פאַרשיידנהייטן און ווי אַזוי זאָלן אַזוינע קריוודעס אויסגעגליכן ווערן? און, ספּעציעל: ווי אַזוי קאָנען ארבעטער פון די נידעריקערע קאַטעגאָריעס פון ארבעט קריטיקירן און געבן עצות צו די אָנפירער און פאַרוואַלטער?

דאָס זיינען זייער וויכטיקע און פּראַקטישע פראַגן, און דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט באַלד פון אָנהויב זיך גענומען לייזן אָט־די פראַגן. אין די סאָוועטישע פאַבריקן געפינען זיך אָפּטיילונגען פון דריי געזעלשאַפטלעכע אָרגאַניזאַציעס, וואָס זייער אויפגאַבע איז צו סטימולירן, ראַטן און פאַר־ריכטן: די טרעיד־יוניאָן, דאָס קעמערל פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און די ליג פון יונגע קאָמוניסטן.

די טרעיד־יוניאָן — כאָטש ענלעך אין נאָמען צו דער בריטישער אָרגאַני־זאַציע — איז גאָר אַנדערש לויט איר פונקציע. איר פאַרנעם איז ברייטער. פּונקט ווי אַן ענגלישע טרעיד־יוניאָן, באַטראַכט זי אינדיווידועל קלאָגן און עוולות; נאָר דאָס איז בלויז אַ קליינער טייל פון איר ארבעט, ווייל קלאָגעס קאָנען דערליידיגט ווערן שנעלער דורך אַנדערע מיטלען. די יוניאָן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט גיבער אַ קאָנסטרוקטיוון, איידער אַ קעמפנדיקן צוועק.

די סאָוועטישע טרעיד־יוניאָן איז פריער פון אַלץ פאַראינטערעסירט אין דער זייט פון פאַבריק־לעבן, וואָס מאַכט די פאַבריק פאַר אַ פּלאַץ, וואו עס ווערן אויסגעפאָרמירט מענטשן. די יוניאָן באַטייליגט זיך אין אַן אַלץ־וואַקסנדיקער מאָס אין דער פאַרוואַלטונג מיט די פאַבריק־פאָנדן, וואָס זיינען באַשטימט פאַר קולטורעלע און שטייגערישע באַדערפעניש. אויף ווי וויים אַ סאָוועטישע יוניאָן אונטערשיידט זיך פון אַ יוניאָן אין ענגלאַנד און ווי פולשטענדיק עס איז פאַרשוואונדן יעדער פונק פון אַנטאַגאָניסטישע אינ־טערעסן, קאָן מען זען דערפון, וואָס די סאָוועטישע יוניאָנס פאַרוואַלטן מיט די רעגירונגס־פאָנדן פאַר סאָציאַלער פאַרזיכערונג. די סאָוועטישע יוניאָנס בויען און פאַרוואַלטן מיט רו־הייזער און סאַנאַטאָריעס; פאַבריק־קלובן און פּאַלאַצן פון קולטור; „נווירסעריס" און קינדערגערטנער. זיי פירן אָן און סטימולירן ארבעטער־בילדונג; און אויסער דעם וואָס זיי פאַרוואַלטן מיט קראַנקן־ און אַנדערע בענעפיט־פאָנדן, סטימולירן זיי אַלגעמיינע געזעלשאַפט־

לעבע טעטיגקייט און דעם זעלבסט־באוואוסטזיין פון דעם ארבעטער. זייער פונקציע איז פאזיטיוו און דערציעריש.

דער איינצלנער ארבעטער באטייליגט זיך אין די טעטיגקייטן פון זיין יוניאן אויף דעם געוויינלעכן, רוטינעם, דעמאקראטישן וועג פון מיטינגען, שטימען פאר קאמיטעס און באאמטע (דורך א געהיימען באלאט) ; קריטיקירן די פאבריק־פארוואלטונג דורך דעם פארטרעטער פון דער יוניאן און דורך דער וואנט־צייטונג, אין וועלכער ער קאן און טוט פארעפנטלעכן זיינע קלאגעס און רעקאמענדאציעס. די וואנט־צייטונג איז א געוויינלעכער שטריך פון יעדער פאבריק און געזעלשאפטלעכער אינסטיטוציע.

* * *

נאך וויכטיגער פון דער יוניאן איז די פארטיי, וואס איז דער קאנקרעטער אינסטרומענט, דורך וועלכן די ארבעטער פילן און האנדלען ווי די באלע־באטים איבער דער אינדוסטריע. די פארטיי האט די אלגעמיינע אויפזיכט אויף דער גאנצער קאלעקטיווער אונטערנעמונג און האלט־אן אירע סטאנ־דארדס. די פארטיי איז דער דערמוטיגנדיגער, סטימולירנדיגער און רעגו־לירנדיגער גייסט פון יעדער אונטערנעמונג. די פארטיי באשטייט פון די סאמע איבערצייגטסטע, די סאמע ענטוזיאסטישע און פון די געטרייסטע עלעמענטן אין סאוועטן־פארבאנד. די פארטיי האט א סך ענלעכס — אין פרט פון גלויבן, דיסציפלין, איינינקייט און ציל־געווענדטקייט — מיט די גרויסע רעליגיעזע ארדנס פון קריסטנטום און פון בודיזם.

מען קאן די פארטיי בעסער פארשטיין, ווען מען באטראכט זי אין ליכט פון איר אנטשטייאונג. „די אלפארבאנדישע קאמוניסטישע פארטיי (באלשעוויקעס)” איז דער פולער נאמען פון דער פארטיי. אין 1903 האט דער צווייטער צוזאמענפאר פון דער רוסלענדישער סאציאל־דעמאקראטישער אר־בעטער פארטיי, וואס האט אפגעהאלטן זיינע זיצונגען אין לאנדאן, זיך גע־שפאלטן אויף צוויי פראקציעס, איינע פון זיי געפירט פון לענין׳ען. אין דער ענדגילטיגער שפאלטונג האבן לענינ׳ס אנהענגער געקראגן א מאיאריטעט און דערפאר זיינען זיי געווארן באקאנט אלס באלשעוויקעס, וואס דאס מיינט מענטשן פון דער מאיאריטעט. די מינאריטעט איז גאנץ פאסיג באצייכנט געווארן מיטן נאמען „מענשעוויקעס”, מינאריטעט־מענטשן. די פארטיי, וואס האט געקעמפט און אויסגעפירט, אז איר פראגראם זאל אנגענומען ווערן אין 1903, איז נאך אלץ די פירערין פון די פעלקער פון דעם סאוועטישן לאנד אין 1939.

אין לויף פון די אלע פארגאנגענע יארן האט די פארטיי זיך ניט אפ־געקירעוועט פון איר באשטימטן קורס. ביי אן אויפנאמע אין לאס אנדזשעלעס נאך דעם צווייטן רעקארד־ברעכנדיגן אריבערפלי פון מאסקווע קיין אמעריקע דורך דעם נארט־פאל, האט דער סאוועטישער פליער גראמאוו געזאגט : „מיר

זיינען די גאַנצע צייט געפלויגן אין אַ גראַדער ליניע, וואָס איז אַזוי גראַד, ווי די ליניע פון דער פּאַרטיי.״

אָט־די ווערטער פון דעם בארימטן פליער: „גראַד, ווי די ליניע פון דער פּאַרטיי״, דריקן אויס דאָס, וואָס די פּאַרטיי האָט געטאָן פאַר די סאָ־וועטישע פעלקער. דאָס האָט די פּאַרטיי פון סאַמע אָנהויב געגלויבט אין די מאַסן. דאָס האָט די פּאַרטיי גערופן אירע מיטגלידער צו קעמפן פאַר אַ סאָציאַליסטישער פּראָגראַם, ניט קוקנדיג אויף קיינע געפאַרן. און די פּאַרטיי ציט־צו מענטשן פעסטע, געטרייע און מוטיגע. אירע מיטגלידער, אַרום צוויי מיליאָן מענטשן, האָבן זיך דערוואָרבן די טיפע ליבע און דעם צוטרוי פון די מיליאָנען פון דער באַפעלקערונג.

די קאָמוניסטישע פּאַרטיי האַלט־אָן אַ פּאָזיציע, וואָס איז קלאָר דעפינירט אין דער קאָנסטיטוציע. דער אַרטיקל 126 פון דער נייער סאָוועטישער קאָנ־סטיטוציע, וועלכער באַהאַנדלט דאָס רעכט פון די בירגער זיך צו אָרגאַניזירן, אַנטהאַלט די פאָלגנדיגע ווערטער:

„די אַקטיווסטע און פּאָליטיש באַוואוסטזיניגסטע בירגער אין די רייען פון דעם אַרבעטער־קלאַס און אַנדערע שיכטן פון די האַרעפּאַש־ניקעס פאַראייניגן זיך אין דער אַלפאַרבאַנדישער קאָמוניסטישער פּאַר־טיי, וואָס איז דער אַוואַנגאַרד פון די אַרבעטנדיגע אין זייער קאַמף צו שטאַרקן און אַנטוויקלען די סאָציאַליסטישע סיסטעם, און וואָס שטעלט־פאָר מיט זיך דעם פירנדיגן קערן פון אַלע אָרגאַניזאַציעס פון די אַרבעטער, סיי געזעלשאַפטלעכע, סיי מלוכה׳שע.״

אָפּטיילונגען אָדער צעלן פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי געפינען זיך אין אַלע פאַבריקן. גרינטלעכע באַראַטונגען ווערן אָפּגעהאַלטן צווישן דער פּאַרטיי און דער פאַרוואַלטונג וועגן אַלע פראַגן, וואָס האָבן צו טאָן מיט דער אַלגעמיינער פירונג פון דער פאַבריק און מיט דעם וואוילזיין פון די אַרבעטער.

די פונקציע פון דער פּאַרטיי איז פאַר אונז אַזאַ אומבאַקאַנטער און דאָך אַזאַ וויכטיגער ענין, אַז עס איז נויטיג דאָס ברייטער צו דערקלערן, כדי צו פאַרשטיין ווי וויכטיג אָט־דער טיפּ דעמאָקראַטיע איז ווי אַן אויסדרוק פון אמת׳ער דעמאָקראַטיע. דאָס קאָן צום בעסטן אילוסטרירט ווערן דורך די ווערטער פון וויקטאָר מאַרטאָוו, סעקרעטאַר פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין דער פאַבריק „קראַסני פּראָלעטאַרי״ („רויטער פּראָלעטאַריער״) אין מאָסקווע, וואו מען פּראָדוצירט מאַשין־געציינג. ער באַשרייבט די באַ־ציאונג צווישן דער פּאַרטיי און דעם דירעקטאָר פון דער פאַבריק אויף אַזאַ אופן:

„דער דירעקטאָר האָט די גאַנצע פולמאַכט צו פאַרוואַלטן מיט דער פאַבריק. זיינע פאַראָרדענונגען ווערן אויסגעפירט אָן דערווידערונג. זייער זעלטן קומען פאָר „קאָנפליקטן״ וועגן פּראָדוציר־ענינים. ערשטנס

דערפאַר, וואָס פּיאַטער טאַראַנישעוו האָט געהאַט געאַרבעט אַ סך יאָרן אויף דער זעלבער פאַבריק, איידער ער איז באַשטימט געוואָרן אויף דעם פּאָסטן פון דירעקטאָר. ער האָט אָנגעהויבן ווי אַ טאָקער און דערנאָך האָט ער פאַרנומען אַ פאַרוואַלטונגס־פּאָסטן; ער איז באַקאַנט מיט דער פּראָדוקציע פון אָנהויב ביזן סוף, און ער פירט־אָן אויף אַ גלענצנדיגן אופן מיט דער אַרבעט פון דער פאַבריק, און צווייטנס — און דאָס איז ניט ווייניגער וויכטיג — קומט ער צו דער פּאַרטיי־קאָמיטע זיך אָן עצה האַלטן יעדעס מאָל, ווען ער האָט עפּעס אַ צווייפל. ער דיסקוסירט מיט אונז אַלע גרונט־פּראָבלעמען פון דער פּראָדוקציע, איינשליסנדיג די פראַגן פון איבערבוי, אָדער פון רעאָרגאַניזירן פאַרשיידענע טיילן פון דער פאַבריק, די צוגרייטונג פון דעם פּלאַן פאַר דער פּראָדוקציע, די צוגרייטונג פון דעם פינאַנציעלן פּלאַן און אַ סך אַנדערע פּראָבלעמען, וואָס האָבן אַ שייכות מיט דער פאַבריק.

„קיינע קאָנפליקטן — אין פולן זין פון וואָרט — זיינען דאָ ניט מעגלעך, ווייל מיר זיינען אַלע פאַראינטערעסירט אין איין און דער זעלבער זאַך: פראַגן פון פּראָדוקציע און פון דעם וואוילזיין פון די מענטשן, וואָס אַרבעטן אין פאַבריק. אונזער אויפגאַבע באַשטייט ניט אין אַרויסגעבן פאַראָרדענונגען דעם דירעקטאָר, נאָר אין העלפן אים. ווען אונז דאַכט זיך, אַז דער דירעקטאָר האַנדלט ניט ריכטיג, לאַדן מיר אים איין צו דער פּאַרטיי־קאָמיטע, דערקלערן אונזער שטאַנדפּונקט און הערן אויס זיינע אַרגומענטן, מיט וועלכע ער זוכט צו באַרעכטיגן זיינע פאַראָרדענונגען.

„מיר האָבן לעצטנס געהאַט אַזאַ פאַל: אויף דעם פאַרלאַנג פון די אַרבעטער האָבן מיר באַשלאָסן צו עפענען אַ נייעם קלוב. מען האָט געדאַרפט האָבן עטלעכע טויזנט רובל אויף אויסצושטאַטן דעם קלוב. דער דירעקטאָר האָט זיך אָפּגעזאָגט צו געבן דאָס געלט, טענה'נדיג, אַז ער האָט ניט קיין געלט אויפן האַנט. מיר האָבן געהאַלטן, אַז דער קלוב איז פון אויסערגעוויינלעכער וויכטיגקייט, ווייל עס איז ניט בלויז אַ פּלאַץ פאַר אָפּרו און פאַרווייליגונג, נאָר עס איז אויך אַ וויכטיגע שול, וואו מען קריגט אַ באַדייטנדיגע פּאָליטישע און אַלגעמיינע בילדונג.

„מיר האָבן איינגעלאַדן דעם דירעקטאָר צו דער פּאַרטיי־קאָמיטע און מיר האָבן זיך מיט אים זייער האַרציג דורכגערעדט. מיר האָבן אים דערמאָנט, אַז די פּראָדוקציע און געשעפט־ענינים דאַרפן פאַר אים ניט פאַרשטעלן די נויטווענדיגקייט פון פּאָליטישער און קולטורעלער טעטיגקייט צווישן די אַרבעטער און אַז ער דאַרף זיך אויסלערנען צו קאָמבינירן ביידע זאַכן. דעם דירעקטאָר'ס טענה, אַז ער האָט ניט קיין געלט פאַר דעם צוועק, איז געווען אַ גערעכטע, נאָר מיר האָבן אים געראָטן צו ווענדן זיך נאָך געלט צו דער צענטראַלער אַדמיניסטראַציע פון דער אינדוסטריע פון מאַשין־געציייג. ער האָט איינגעשטימט מיט אונזער ראָט און ער האָט געקראָגן די נויטיגע פאָנדן.

„דער זעלבער דירעקטאָר קאָן אָבער אַריבערפירן וועלכן ניט איז קאָמוניסט — אַפילו אַ מיטגליד פון דער פּאַרטיי־קאָמיטע — צו אַנדערע פּראָדוציר־אויפגאַבן, אָדער איינגאַנצן אים אָפּזאָגן, אויב ער טויג זיך ניט אויס ביי דער אַרבעט. ער קאָן פּראָטעסטירן געגן דעם באַשלוס פון דער פּאַרטיי־קאָמיטע, אויב מיר זאָלן, למשל, רופן אַ מיטינג אין

> דער אַרבעטס־צייט, אָדער אויב מיר זאָלן גיין איבערן קאָפּ פון דער פאַרוואַלטונג, אָדער אויב מיר זאָלן זיך אַריינמישן אין ענינים פון דער פּראָדוקציע. אַזאַ האַנדלונג פון דעם דירעקטאָר וואָלט געווען געזעצלעך, ווייל ער איז דער איינציגער, וואָס האָט די אויטאָריטעט, און ער איז פאַראַנטוואָרטלעך צו דער רעגירונג פאַר דער אונטערנעמונג, וואָס איז אים אָנפאַרטרויט געוואָרן.״

בײ אַ פּאַרטיי־מיטינג, אָדער ביי אַנדערע מיטינגען ווען די אַרבעטער פון אַ באַשטימטן אָפּטייל פון דער פאַבריק זיך ניט קווענקלען צו קריטיקירן אָדער צו געבן אַן עצה דעם פאַבריק־דירעקטאָר אָדער דעם פאָרמאַן, מיט וועלכן זיי טרעפן זיך דאָ אויף אַ נייטראַלן באָדן. אַזאַ צוגאַנג, וואָס איז אומדערהערט אין אַלע אַנדערע לענדער, האָט אַ צווייענדיקע ווערט. ערשטנס, העלפט דאָס אין דער פּראָדוקציע, ווייל די קריטיק איז גאָר אָפט אַ זייער ווערטפולער ביטראָג, וואָס העלפט פאַרבעסערן די מעטאָדן פון אַרבעט אין דער פאַבריק. צווייטנס, העלפט דאָס די אַרבעטער צו באַזייטיגן די אינערלעכע ווידערשפּרוכן און דאָס בורטשען פון איינצלנע אַרבעטער, וואָס דאָס האָט אַזאַ אָפּטויטנדיקע ווירקונג אין די פאַבריקן אין ענגלאַנד. קריטיק פון אַזאַ אָפענעם כאַראַקטער איז דער סאַמע קערן פון דעמאָקראַטיע. דער אַרבעטער מעג פריי טראַכטן און אויסדריקן זיינע געדאַנקען אויף דעם הויפּטפּלאַץ פון זיין לעבנס־טעטיקייט. ער קאָן אויסאיבן אַ דירעקטן איינפלוס אויף דער אָרגאַניזאַציע, וואָס דאָמינירט מער פון אַלץ אין זיין לעבן.

מיר הערן זייער אַ סך שטאָלצע באַרימעריי בנוגע דער פרייהייט פון אונזער ענגלישער דעמאָקראַטיע. אָט־די פרייהייט איז זיכער אַ ווערטפולע זאַך, און זיכער דאַרף מען צו דעם זיך ניט באַציען לייכט. עס איז אויסער צווייפל אַן אומשעצבאַרער אוצר, וואָס דאַרף זייער גוט אָפּגעהיט ווערן. נאָר אָט־די פרייהייט האָט אַ סך חסרונות, און די דעמאָקראַטיע פון דער סאָוועטישער פאַבריק איז אין אַ סך הינזיכטן פיל וויכטיגער פאַר דעם דורכשניטלעכן אַרבעטער, ווי דאָס שטימען פאַר אַ געוויסער פּאָליטישער פּאַרטיי איינמאָל אין פינף יאָר צייט. די פרייהייט צו קריטיקירן דעם באַלעבאָס פּנים אל פּנים — אָנשטאָט דאָס צו טאָן הינטער זיין פּלייצע אין אַ לאָקאַלן שענקל — איז פון אומשעצבאַרער ווערט, און עס איז מעגלעך בלויז דערפאַר, וואָס אי דער באַלעבאָס, אי דער אַרבעטער זיינען ביידע שותפים אין דער אינדוסטריע, וואָס באַלאַנגט צו אַלעמען און וואָס ווערט באַטריבן פאַר אַלעמענס אינטערעסן. ביידע באַגרייפן, אַז אַ פאַרבעסערטע פּראָדוקציע איז אַ געווינס פאַר אַלעמען — איינשליסנדיק זיי אַליין אויך — און דאָס איז מעגלעך בלויז דעמאָלט, ווען די אַרבעטער זיינען צופרידן און אַרבעטן מיט חשק, און ווען די מעטאָדן פון אַרבעט זיינען ריכטיגע.

די פּאַרטיי־באַאַמטע און די פּאַרטיי־קאָמיטע ווערן אויסדערוויילט — ווי עס איז דער פאַל מיט די וואַלן אין די יוניאָנס — אויף אַ נאָרמאַלן

דעמאָקראַטישן אופן, דורך אַ געהיימער אָפּשטימונג, און נאָך דעם, ווי עס איז דורכגעפירט געוואָרן אַן אַלזייטיגע און אָפענע קריטיק און אַ גענויע דיסקוסיע וועגן די קאַריערעס און דעם רעקאָרד פון די קאַנדידאַטן; ווייל עס איז דאָך פאַר אַלעמען וויכטיג, אַז די פּיאַיגסטע און שכל'דיגסטע מענטשן זאָלן דערוויילט ווערן פאַר דער אָנפירערשאַפט מיט די געמיינשאַפטלעכע ענינים צוליב דעם געמיינשאַפטלעכן וואוילזיין.

קריטיק אין סאָוועטן־פאַרבאַנד רופט אַרויס ווייניגער פאַרדראָס ווי וואו ניט איז. קריטיק ווערט אָנגענומען ווי אַ נאָרמאַלע זאַך, וואָס איז פולשטענדיג אין אָרדענונג. דער איינפלוס פון קריטיק אויף דיסציפּלין איז זייער אַ גוטער. מענטשן „קילן זיך אָפּ" דורך קריטיק; זיי קריגן אויך אַ געלעגנהייט צו רעקאָמענדירן אַלערליי ענדערונגען און אויסבעסערונגען. איניציאַטיוו וואַקסט. דער אויפזעער און דער פאָרמאַן, צו וועלכע מען קאָן רעדן נאָך דער אַרבעט אויף אַ פולשטענדיג פרייען אופן, זיינען שוין מער ניט קיין טיראַנען, וועמען מען דאַרף איבערכיטרעווען. די דיסציפּלין, וואָס דער אַרבעטער אַליין העלפט אויסצואַרבעטן, ווערט אָנגענומען אָן ווידערווילן און שאַפט ניט קיין בייזע בלוטן.

דורך אָט־די פאַרשיידנאַרטיגע אַגענטורן ווערט דער אַרבעטער אַריינ־געצויגן אין סאַמע קאָך פון דעם פאַבריק־לעבן. ס'איז „זיין" פאַבריק. ער באַטראַכט די פאַבריק אין שייכות מיט דעם גאַנצן צוועק פון לעבן. ער באַ־גרייפט די פאַבריק־פּראָבלעמען און ער העלפט זיי לייזן. ער פאַרבינדט זיין לעבן מיט דעם לעבן פון דעם גאַנצן סאָוועטישן אָרגאַניזם. די פאַבריק איז אַ דערציאונגס־פּלאַץ און ניט קיין פּלאַץ פאַר באַרימעריי; אַ פּלאַץ, וואו מען אַרבעט קאָלעקטיוו און מען שטרעבט צו דערגרייכונגען, און ניט קיין פּלאַץ פון קריוודעס און פאַרביטערונג. אַרבעט איז אַ שטאָלץ און אַ פאַר־גניגן. מאָנאָטאָנע אַרבעט פאַלט מער ניט צו־לאַסט אין ליכט פון דעם גרויסן ציל; און דער פאַרלאַנג פּטור צו ווערן פון אומאַנגענעמער און שווערער אַרבעט ווערט פאַרוואַנדלט אין אַ דראַנג צו שעפערישער דערפינדערישקייט.

די אינערלעכע דיסציפּלין, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן אין דער „נוירסערי" און וואָס איז געוואַקסן מיט דעם גאַנג פון די יאָרן, דערגרייכט צו איר העכסטן פּונקט אין דער פאַבריק, וואו די איינינגקייט פון ציל אין דעם אַל־געמיינעם לעבן פון דער געזעלשאַפט ווערט פולשטענדיג פאַרווירקלעכט און ווערט אַ שעפערישער עלעמענט אין דעם באַוואוסטזיין פון דעם יחיד.

פינפטער טייל

דער פּלאַן און די פעלקער

1. די גלייכהייט פון ראַסן

„דער גאַנצער אָריענט באַטראַכט אונזער סאָוועטן־פאַרבאַנד ווי אַן עקספּערימענטאַל פעלד. אָדער מיר וועלן ריכטיג שליכטן די נאַציאָנאַלע פראַגע אין דער ראַם פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד; אָדער מיר וועלן איינשטעלן אמת׳ע קאָאָפּעראַציע צווישן די פעלקער פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד — און דעמאָלט וועט דער גאַנצער אָריענט זען, אַז אונזער פעדעראַציע טראָגט די פאָן פון באַפרייאונג, אַז מיר זיינען דער אַוואַנגאַרד, וואָס דער אָריענט דאַרף גיין אין זיינע פוסטריט, און דאָס וועט זיין דער אָנהויב פון דעם צוזאַמענברוך פון דעם אַלוועלטלעכן אימפּעריאַליזם . . . אָדער מיר, די גאַנצע פעדעראַציע, וועלן באַגיין אַ טעות אין אָט־דער פראַגע, דעמאָלט וועלן מיר אונטערגראָבן דעם צוטרוי, וואָס די פריער־אונטערדריקטע פעלקער האָבן געהאַט צו דעם רוסישן פּראָלעטאַריאַט, און אַוועקנעמען ביי דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד די צוציאונגס־קראַפט, וואָס ער האָט איצט אין באַצוג צו דעם אָריענט. אין אַזאַ פאַל וועט דער אימפּעריאַליזם געווינען און מיר וועלן פאַרלירן. אָט אין דעם באַשטייט די אינטערנאַציאָנאַלע באַדייטונג פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע.״

יאָסיף סטאַלין, וועלכער האָט געזאָגט אָט־די ווערטער ביי דעם צוועלפטן קאָנגרעס פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין 1923, האָט אַמאָל אַליין פאַרזוכט דעם טעם פון די ליידן פון אַן אונטערדריקט פאָלק. ער איז געבוירן געוואָרן אין גאָרי, גרוזיע, און האָט געקראָגן זיין בילדונג אין אַ סעמינאַר פאַר גלחים. ער האָט פאַרהאַסט סיי דעם צאַרישן פאַרזוך צו „רוסיפיצירן״ זיין גרוזיניש פאָלק נאַציאָנאַל און סיי דעם קאַפּיטאַליסטישן פאַרזוך צו פאַרשקלאַפן דאָס פאָלק עקאָנאָמיש.

אין יאַנואַר 1902 האָט ער אָרגאַניזירט דעם ערשטן סטרייק פון די מאַנטאַשעוו־אַרבעטער אין באַטום. אין מערץ פון זעלבן יאָר האָט ער אָרגאַניזירט גרויסע דעמאָנסטראַציעס פון אַרבעטער. די סאָלדאַטן האָבן געשאָסן אויף אַ פּראָצעסיע פון 6,000, און 500 דעמאָנסטראַנטן זיינען פאַרשיקט געוואָרן. סטאַלינ׳ען האָט מען פאַרשיקט קיין סיביר. דאָס אייזן איז אַריין אין זיין נשמה. פון דעמאָלט אָן האָט ער געווידמעט זיין לעבן דער באַפרייאונג פון דעם פּשוט׳ן פאָלק — נאַציאָנאַל און עקאָנאָמיש.

נאָך דעם ווי ער האָט אין לויף פון צען יאָר זיך אויסגעדרייט פון די פּאָליצייאישע שפּיאָנען, איז ער ווידער אַריינגעפאַלן צו זיי אין די הענט, און אין דעם איסטער־זונטאָג פון 1909 האָט מען אים צוזאַמען מיט זיינע חברים געצוואונגען צו גיין „סקוואַז סטראָי", דורך אַ טאָפּלטער ריי סאָלדאַטן. אַ סך האָבן צוזאַמענגעבראָכן אונטער דער עקזעקוציע. מיט אַן אויפגעהויבענעם קאָפּ און מיט אַ בוך אין האַנט איז סטאַלין דרייסט דורכגעגאַנגען דורך די צוויי רייען סאָלדאַטן, בשעת די קאָלבעס פון זייערע ביקסן האָבן געהאָגלט מיט קלעפּ איבער זיין קאָפּ און איבער זיין פּלייצע.

סטאַלין איז אַנטלאָפן פון סיביר. בשעת די פּאָליציי האָט אים אַרומגעזוכט, האָט ער געשפּילט שאָך מיט לענינ'ען אויף דער צווייטער זייט גרענעץ. לענין שרייבט צו גאָרקי'ן: „מיר האָבן דאָ מיט אונז אַ וואונדערבאַרן יונגן גרוזין. ער האָט צונויפגעזאַמלט דעם גאַנצן עסטרייכישן מאַטעריאַל און אויך אַלע אַנדערע מאַטעריאַלן וועגן דער נאַציאָנאַלער פראַגע, און ער האָט זיך אַ נעם־געטאָן צוצוגרייטן אַן אָפּהאַנדלונג וועגן דעם ענין."

אָט־די אָפּהאַנדלונג איז געוואָרן דער פונדאַמענט פון דער סאָוועטישער נאַציאָנאַלער פּאָליטיק, און סטאַלין איז, נאַטירלעך, געוואָרן דער ערשטער קאָמיסאַר פון נאַציאָנאַליטעטן אין דער סאָוועטישער רעגירונג. דורך זיינע אייגענע ליידן האָט סטאַלין, דער מענטש וואָס האָט אַליין געהאַט געליטן פון אונטערדריקונג און פאַרפאָלגונג, געעפנט אַ נייע טיר פאַר פעלקער, און די אונטערדריקטע נאַציאָנאַליטעטן אין דער גאַנצער וועלט באַטראַכטן אים ווי זייער פאָרקעמפער.

יעדע גרויסע מלוכה און יעדע גרויסע אימפעריע האָט אירע מינאָריטעטפּראָבלעמען, און עס דאַכט זיך, אַז זיי קאָנען גאָר ניט געלייזט ווערן. יעדע מלוכה פּרואווט זיך ראַנגלען מיט אָט־דער פּראָבלעם אויף איר אייגענעם שטייגער: דורך ענדערן גרענעצן, דורך אַסימילאַציע, דורך אויסטוישן באַפעלקערונגען, אָדער — ווי עס ווערט געטאָן אין דייטשלאַנד — דורך אויסראָטונג. קיינער פון אָט־די פאַרזוכן גיט זיך ניט איין. באַריכטן וועגן שוידערלעכע און פּאַטעטישע קאַמפן און פון פאַרשקלאַפונג פון גאַנצע פעלקער קומען פון יענע לענדער און פאַרקילן דאָס בלוט אין אונזערע אָדערן. קיינע באַריכטן זיינען ניט געווען מער שוידערלעך, ווי די געשיכטע פון דער צאַרישער אונטערדריקונג.

די רוסישע אימפעריע פון פאַר דער רעוואָלוציע האָט ניט אומזיסט געקראָגן דעם נאָמען: „די טורמע פאַר פעלקער". מען האָט דאָרט פּראַקטיצירט יעדע פאָרמע פון אונטערדריקונג. די נאַציאָנאַלע שפּראַכן זיינען געווען פאַרבאָטן; בילדונג איז געווען אונטערדריקט; אינדוסטריעלע אַנטוויקלונג איז געשטערט געוואָרן. אוזבעקיסטאַן, קאַזאַכסטאַן, באַשקיריע, אַרמעניע און גרוזיע זיינען באַרויבט געוואָרן פון זייערע רוי־מאַטעריאַלן, וואָס זיינען קולטיווירט און אַרויסגעצויגן געוואָרן פון דעם באָדן אויף דעם

פּרימיטיווסטן און פאַרשוועוועגדערישסטן אופן. אָרטיגע אינדוסטריען און אָן אָרטיגער אַרבעטער־קלאַס זיינען באַטראַכט געוואָרן ווי אַ געפאַר פאַר דער רוסישער אויטאָנאָמיע.

די צאַרישע מלוכה האָט געהאַט אַ סך געווער אין איר אַרסענאַל; צוויי סאָרטן געווער זיינען געווען באַזונדער ווירקזאַם און פּאָפּולער ביי דעם הערשנ־דיגן קלאַס. דער צאַריזם האָט אַבזיכטלעך קולטיווירט די פעאָדאַל־פּאַטריאַר־כאַלע סיסטעם, און ער האָט געקראָגן פאַררעטער — ווי דער עמיר פון בוכאַרע — וועלכע זיינען געווען מער פאַראינטערעסירט אין זייערע קלאַסן־פּריווילעגיעס, איידער אין זייער נאַציאָנאַלן שטאַלץ. אַט־די פאַררעטער זיינען געוואָרן אַ געצייג אין די הענט פון די צאַרן. דאָס פאָלק האָט מען דערפירט צו אַ צושטאַנד פון פעאָדאַלער אומוויסנהייט און שקלאַפעריי. און נאָך פאַר־ברעכערישער איז געווען דער מעטאָד פון זייען נאַציאָנאַלע רייסערייען און נאַציאָנאַלן האַס צווישן די פעלקער, דורך אָנרייצן איין פאָלק אויף דעם צווייטן ווי אַ מיטל צו צעברעכן דעם ווידערשטאַנד פון אַט־די פעלקער און אַפּציען זייער אויפמערקזאַמקייט פון דעם אמת'ן שונא.

כדי גרינגער צו דערגרייכן דעם דאָזיגן ציל האָט די צאַרישע רעגירונג איבערגעטיילט הפקר'דיג די גרענעצן פון די קינסטלעך־צעטיילטע פּראָווינצן, אַזוי אַז נאַציאָנאַלע גרופּן זאָלן צעטיילט ווערן אין צוויי אָדער מער טיילן. אַזוי האָט אַ גרענעץ־ליניע צעשניטן די קירגיזן אין צוויי טיילן, איינעם אין דער טורקעסטאַנער געגנט און דעם צווייטן אין אַ פּראָווינץ אין די סטעפּעס, אוןביידע זיינען געווען אונטער באַזונדערע גענעראַל־גובערנאַטאָרן. די אוזבעקן זיינען צעטיילט געוואָרן אויף אַן ענלעכן אופן. איין טייל איז אַריינ־געוואָרפן געוואָרן אין דער זעלבער גובערניע מיט די טורקמענער. נאַציאָ־נאַליטעטן זיינען אַבזיכטלעך צעטיילט געוואָרן און אויך אַבזיכטלעך פאַר־בונדן געוואָרן מיט פיינטלעכע פעלקער, כדי אויפצובלאָזן שנאה און כדי צו קאָנען אָנהאַלטן אונטערדריקונג און צווישן־פעלקערלעכן שטרייט.

אין אַנדערע טיילן פון לאַנד פלעגט די צאַרישע רעגירונג אָרגאַניזירן פּאָגראָמען אויף אַ ברייטן מאַסשטאַב.

סטאַלין האָט דערצו געמאַכט אַ סוף און האָט אָנגעוויזן אַ נייעם וועג אין באַצוג צו די נאַציאָנאַלע מינאָריטעטן. זיין האַנדלונג אין אַט־דער פראַגע שטעלט מיט זיך פאָר איינעם פון זיינע וויכטיגסטע ביישטראָגן צו דעם נייעם סאָציאַליסטישן עקספּערימענט. צוזאַמען מיט לענינ'ען און מיט די אַנדערע קאָמוניסטן האָט ער אָנגענומען די פּראָגראַם פון אַ געמיינשאַפטלעכן עקאָ־נאָמישן באַזיס פון דעם סאָציאַליסטישן עקאָנאָמישן לעבן — די אָפּשאַפונג פון עקספּלואַטאַציע, פּראָפיטן און קאָנקורענץ. ער האָט אָבער באַגריפן, אַז עס איז מעגלעך, אַז פאַרשיידענע נאַציאָנאַלע קולטור־אידייען זאָלן עקזיסטירן זייט ביי זייט אין איין און דער זעלבער עקאָנאָמישער אָרדענונג און אין

איין און דער זעלבער פּאָליטישער מלוכה, אין וועלכער עס איז גילטיג דער זעלבער עקאָנאָמישער אידעאַל.

לאָמיר דאָס פּרובירן מאַכן מער קאָנקרעט: עס איז ניטאָ קיין זאַך, וואָס זאָל שטערן גרוזינישע אַרבעטער, וועלכע נעמען אָן דעם סאָציאַליסטישן טעזיס פון אַ געזעלשאַפט אָן עקספּלואַטאַציע און אָן פּראָפיט־מאַכער, צו לעבן אונטער דעם זעלבן ווייט־פאַרשפּרייטן עקאָנאָמישן אידעאַל צוזאַמען מיט די אַרבעטער פון ווייס־רוסלאַנד אין דעם ווייטן מערב, אויף דעם סאַכאַלין־אינזל אין ווייטן מזרח, אָדער אין אוזבעקיע אין צענטער פון לאַנד; און דאָך זאָל יעדער פון זיי קאָנען פריי דענקען, רעדן און שרייבן אויף זיין אייגענער שפּראַך און באַזיצן די פרייהייט צו אַנטוויקלען די אייגענע קולטור און אינסטיטוציעס. עס איז מער ניט נויטיג צו צווינגען נאַציאָנאַלע מינאָרי־טעטן אָנצונעמען דעם נאַציאָנאַלן קולטור־אידעאַל פון דער מאַיאָריטעט אין דער זעלבער עקאָנאָמישער סיסטעם. דאָס איז פּונקט אַזוי ניט נויטיג, ווי עס איז ניט נויטיג פאַר אַן אינדוס זיך אויסצוטאָן פון זיין אינדישער נאַציאָ־נאַלער קולטור, ווען ער שפּילט קראָקעט מיט אַן ענגלישער גרופּע שפּילער. בלויז איין זאַך פאָדערט זיך פון אַן אינדישן קראָקעט־שפּילער: ער מוז נאָכקומען די כללים פון דער קראָקעט־שפּיל. און בלויז איין זאַך פאָדערט זיך פון אַ גרוזין, ווייס־רוס אָדער אוזבעק: ער מוז נאָכקומען דעם עקאָ־נאָמישן געזעץ פון סאָציאַליזם.

נאַציאָנאַליטעט איז אַ פּערזענלעכע אייגנשאַפט. פּונקט ווי מיט רעליגיע אין ענגלאַנד, מעג יעדער איינער גענישן דערפון אין דער פולער מאָס, נאָר מען טאָר דאָס ניט אַרויפצווינגען אויף אַנדערע.

די עקאָנאָמישע אינטערעסן פון די, וואָס גלויבן אין פּראָדוקציע פאַר געברויך און ניט פאַר פּראָפיטן און לעבן אונטער אַ מלוכה־פּלאַן, וואָס נעמט אין אָנבאַטראַכט די באַדערפענישן פון יעדן איינציגן און פון אַלעמען אויף אַ באָדן פון גלייכהייט, זיינען די זעלבע ביי יעדער נאַציאָנאַליטעט. די מלוכה איז געבויט אויף עקאָנאָמישע אינטערעסן און אַ פּאָליטישן פּלאַן, און ניט אויף דער נאַציאָנאַליטעט, וואָס פאַרמאָגט אַ גרעסערע צאָל מענטשן.

און רעדנדיג ווידער קאָנקרעט, האָט דער אייראָפּייאישער טייל פון רוסלאַנד פאַרמאָגט דעם גרעסטן טייל פון דער באַפעלקערונג פון דעם גאַנצן לאַנד און איז געווען דער וויכטיגסטער צענטער פון אינדוסטריעלן לעבן אין דער צייט, ווען די סאָוועטן האָבן איבערגענומען די מאַכט. קיין אַנדער נאַציאָנאַליטעט אין דער אַלטער אימפּעריע האָט זיך ניט געקאָנט פאַרגלייכן מיט די רוסן אין דער צאָל איינוואוינער אָדער אין אינדוסטריעלער וויכטיג־קייט. אַנדערע פעלקער זיינען געווען קליין אין צאָל, קולטורעל צוריק־געשטאַנען און פּרימיטיוו אין דער אינדוסטריע. די גרויס־רוסישע נאַציאָ־נאַליטעט האָט געהאַט איר אייגענע שפּראַך, אירע אייגענע מנהגים און איר אייגענע קולטור. די קלענערע נאַציאָנאַליטעטן האָבן געהאַט זייערע שפּראַכן,

זיטן און קולטורן, און עס איז ניט געווען קיין שום באַרעכטיגונג, אין אַזאַ לאַגע, פאַר רוסלאַנד אַרויפצוצווינגען איר שפּראַך און קולטור אויף די אוקראַינער, אָדער אוזבעקן, אָדער אפילו אויף די קאַרעליער און אַנדערע גאַר־קליינע נאַציאָנאַלע גרופּן.

גרויסע און קליינע נאַציאָנאַלע גרופּן האָבן פאַרמאָגט סיי געמיינשאַפט־לעכע און סיי באַזונדערע אינטערעסן. דער אוקראַינישער אַרבעטער האָט געהאַט אַ געמיינשאַפטלעכן אינטערעס מיט די אַרבעטער פון רוסלאַנד און פון ווייס־רוסלאַנד, פון אוזבעקיסטאַן, קאַזאַכסטאַן, אָדער אַרמעניע, צו פירן אַ לעבן, וואָס איז פריי פון עקספּלואַטאַציע און וואָס פאַרמאָגט אַלע גינסטיגע שטריכן פון אַן אינדוסטריע, וועלכע איז פּלאַנירט צו דינען אַלע־מען; אַ געמיינשאַפטלעכן אינטערעס צו באַשיצן דאָס לאַנד פון אַ דרויסנ־דיגער אַטאַקע; אַן אינטערעס אין דער אַנטוויקלונג פון די פאַרקער־מיטלען און פון פּאָסט־באַדינונג. אין דער זעלבער צייט האָט אָט־דער אַרבעטער אַ באַזונדער אינטערעס צו זיין אייגענער שפּראַך, ליטעראַטור און נאַציאָנאַלע מנהגים. עס איז געווען אומלאָגיש — פּונקט ווי עס איז געווען אומבאַרעכ־טיגט — צו באַרויבן אים פון דעם אַלעמען. רוסלאַנד אַליין וואָלט דערפון גאָרניש ניט געוואונען.

דעריבער איז דער נייער סאָוועטן־פאַרבאַנד אויסגעפּלאַנט געוואָרן אויף דעם באַזיס פון אַ געמיינשאַפטלעכער עקאָנאָמישער סיסטעם, וואָס אַלע זאָלן פון איר געניסן און זיך באַטייליגן אין איר פירערשאַפט, נאָר יעדע נאַציאָנאַלע מינאָריטעט זאָל זיין פריי צו געניסן פון איר נאַציאָנאַלער קולטור, פון איר נאַציאָנאַלער שפּראַך, ליטעראַטור, מנהגים, טעאַטער, פאָלקס־געזאַנג און פאָלקס־טענץ; פּונקט ווי יעדער איינער מעג אין ענגלאַנד רעדן מיט אַן אָקספאָרד־אַקצענט, צי מיט אַ קאַקני־דיאַלעקט, אָדער פּראַקטיצירן רעליגיע אין דער קאַטוילישער צי דער פּראָטעסטאַנטישער פאָרמע. אין די ראַמען פון דעם עקאָנאָמישן גאַנצן און פון דער פּאָליטישער אָרדענונג, וואָס האַלט־אָן אָט־די עקאָנאָמישע סיסטעם, האָט יעדע נאַציאָנאַלע גרופּע געדאַרפט ווערן נאַציאָנאַל־פריי.

איצט זעט אויס אָט־דער פּרינציפּ זייער איינפאַך און לאָגיש, ווייל ער איז אָן ספק דערפאָלגרייך. און ער גיט שוין אַרויס די פרוכט פון אַ רייכער און פאַרשיידנאַרטיגער קולטור. נאָר אין אייראָפּייאישן און אַזיאַטישן רוס־לאַנד האָט דאָס געפאָדערט אַ פולשטענדיגע ענדערונג פון דער צאַרישער פּאָליטיק, און עס דינט איצט ווי אַ מוסטער פאַר דער גאַנצער וועלט, וואָס האָט פריער קיינמאָל ניט געזען אָט־דעם פּרינציפּ פאַרווירקלעכט אין דער פּראַקטיק.

סטאַלין האָט געמאַכט אַ פּראַקטישן שריט אין אָט־דער ריכטונג, ווען ער איז אין 1918 באַשטאַנען דערויף, אַז די טעריטאָריעס מיט אַ באַשטימטער נאַציאָנאַלער באַפעלקערונג זאָלן קריגן פעדעראַלע אויטאָנאָמיע.

דער אַלגעמיינער פּרינציפּ, וואָס איז דעמאָלט פּראָקלאַמירט געוואָרן, איז אַנטוויקלט געוואָרן אין פיל ריכטונגען. די אָנווענדונג פון דעם פּרינציפּ האָט געשאַפן אַ סך פּראָבלעמען. נישט די קלענסטע פון זיי איז געווען די פּראָבלעם וועגן דעם כאַראַקטער פון דער פאַרטרעטערשאַפט פון די פאַרשיידענע נאַציאָנאַליטעטן אין דעם אַלגעמיינעם ראַט פון דעם גאַנצן סאָוועטן־פאַרבאַנד. רוסלאַנד, למשל, איז געווען אַ סך גרעסער פון אַנדערע טיילן אין פּרט פון באַפעלקערונג און אין עקאָנאָמישער וויכטיקייט. זאָל די רוסישע פאַרטרעטערשאַפט זיין די דאָמינירנדיגע? אַזוי צו האַנדלען וואָלט אויסגעקוקט נאַטירלעך, נאָר דאָס וואָלט געגעבן דער רוסישער רעפּובליק אַ סך מער געוויכט, ווי די אַנדערע באַשטאַנד־טיילן פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, און דאָס וואָלט געשטעלט אין געפאַר דעם פּרינציפּ פון נאַציאָנאַלער גלייכהייט. דערפאַר איז מיט רעכט באַשלאָסן געוואָרן, אַז די באַזע פון דער נייער קאָנסטיטוציע דאַרף זיין פולשטענדיגע גלייכהייט פאַר אַלע נאַציאָנאַליטעטן, אַ געהעריגע פאַרטרעטערשאַפט פון יעדער נאַציאָנאַלער גרופּע אין די צענטראַלע אָרגאַנען פון אַלע נאַציאָנאַלע רעפּובליקן און ראַיאָנען און אַ ברייטע קולטורעלע און עקאָנאָמישע אויטאָנאָמיע פאַר יעדער רעפּובליק, אַזוי אַז אירע אַדמיניסטראַטיווע אָרגאַנען זאָלן באַשטיין פון אָרטיגע מענטשן און האָבן דאָס רעכט צו באַנוצן זיך מיט זייער אייגענער שפּראַך.

די צענטראַלע מלוכה־פירער האָבן באַוואוסטזיניג באַנוצט זייער מאַכט צו שאַפן ניט קיין רוסישע נאַציאָנאַלע אויבערהערשאַפט, נאָר אַ מלוכה אָן וועלכער ס'איז נאַציאָנאַלער אויבערהערשאַפט. דאָס איז געווען דער טריאומף פון אַ פּרינציפּ.

די איינפירונג פון נאַציאָנאַליטעטן־פרייהייט איז סטאַלינ'ס אַ פּערזענלעכער אויפטו און איינער פון זיינע וויכטיגסטע.

*   *   *

נאַטירלעך האָבן פאַרשידענע באַדינגונגען געפאָדערט פאַרשיידענע מיטלען און פאָרמען אין דער אָנווענדונג פון אָט־די ברייטע פּרינציפּן פון פרייהייט. כאָטש יעדעס קינד האָט, למשל, דאָס רעכט אויף בילדונג אויף זיין מוטער־שפּראַך, איז אין געוויסע פאַלן ניט מעגלעך צו פאַרווירקלעכן אָט־דאָס רעכט, און דערוויל זיינען דאָ דריי קאַטעגאָריעס אין דער דורכפירונג פון אָט־דעם רעכט:

1) געוויסע צעוואָרפענע שבטים פאַרמאָגן ניט די עלעמענטן פון אַן אַלפאַבעט. ניט האָבנדיג קיין שריפט־שפּראַך אויף צו באַקומען בילדונג אויף איר אייגענעם לשון, קריגט אָט־די גרופּע איר בילדונג אין די רוסישע שולן. דערוויל איז קיין אַנדער ברירה ניטאָ.

2) אַנדערע שבטים ווידער, כאָטש זיי האָבן ניט קיין אייגענעם אַלפאַבעט, אָדער נאַציאָנאַלע קולטור, לעבן זיי אָבער אין קאָמפּאַקטע גרופּן, באַנוצנדיג זיך מיט זייער נאַציאָנאַלער שפּראַך אין זייער טאָג־טעגלעכן לעבן.

זיי קריגן עלעמענטארע בילדונג אויף זייער געבורטס־שפראך און מיטעלע און אוניווערזיטעט־בילדונג אויף דער רוסישער שפראך.

3) די נאך גרעסערע נאציאנאליטעטן, ווי די אוקראינער, ווייס־רוסן, גרוזינער און ארמענער, וואס פארמאגן קולטורעלע און היסטארישע טראַדיציעס פון א הויכער מדרגה און האבן שוין באוויזן, אז זיי זיינען קאמפעטענט צו בויען זייערע אייגענע קולטור־אינסטיטוציעס, האבן זייערע אייגענע שול־סיסטעמען, אנהויבנדיג פון דער עלעמענטארער שול ביז דעם אוניווערזיטעט. אנדערע נאציאנאלע גרופן, ווי די אוזבעקן, טאדזשיקן און טורקמענער, גייען אויך כסדר פאראויס אין דער זעלבער ריכטונג. און מיט זייער וואוקס אין צאל און אין וויכטיגקייט, פארנעמט זייער נאציאנאלע בילדונג אלץ מער דעם פלאץ פון דער רוסישער בילדונג אויף אלע שטופן. דאס, וואס די סאוועטן־מלוכה דערמוטיגט אט־די אנטוויקלונג, איז דער בעסטער באוויז פון דער אויפריכטיגקייט פון דעם סאוועטן־פארבאנד אין באצוג צו די נאציאנאליטעטן.

די „רוסיפיקאציע" האט די גאנצע צייט אנגעווארפן א שרעק אויף די פעלקער פון אזיע. אין די צארישע צייטן איז דאס געווען א ווירקלעכקייט. דאס איז אויך געווען א געפאר אין די ערשטע טעג פון דער רעוואלוציע, ווייל רוסלאנד האט דאמינירט אין דער אינדוסטריע, אין דער קולטור און אין דער רעגירונג. רוסלאנד האט פארמאגט די גרויסע פראלעטארישע באַפעלקערונג. אין רוסלאנד איז געבוירן געווארן די רעוואלוציע. א דאנק סטאלינ׳ען איז די געפאר פון „רוסיפיקאציע" פארמידן געווארן, און זי ווערט קלענער פון יאר צו יאר. דאס איז נאך א באוויז פון דער אויפריכטיגקייט פון דעם קאמוניסטישן פארזוך צו פארווירקלעכן די גלייכהייט אויף דעם געביט פון נאציאנאליטעטן, פונקט ווי אויף דעם עקאנאמישן געביט.

נאציאנאלע פרייהייט איז אזוי ארום געווארן א ווירקלעכקייט אין סאַוועטן־פארבאנד. פאליטישע פרייהייט אין דעם שמאלן זין פון האבן דאס רעכט צו שטערן דעם מלוכה־פלאן אדער ווידער איינצופירן עקספלואטאציע און פראפיטן — אזא פרייהייט עקזיסטירט דארט מער ניט. נאציאנאלע פרייהייט איז מעגלעך, ווייל דאס געפינט זיך אין א גאנץ אנדערער קאטעגאריע. אין סאוועטן־פארבאנד זיינען נאציאנאליזם און פאליטיק צוויי באזונדערע זאכן. פראקטישע פרייהייט אויף דעם נאציאנאלן געביט עקזיסטירט שוין אין א גרויסער מאס און האלט אין וואקסן. אין די ראמען פון דעם מלוכה־פלאן זיינען אלע פריי און אלע זיינען געאכטעט. עס איז שווער זיך פארצושטעלן א בעסערע לייזונג, ווען מען האט אין זינען, אז דער סאוועטן־פארבאנד האט געהאט פאר זיך א פראבלעם פון א סך נאציאנאליטעטן מיט פארשיידנארטיגע טראדיציעס, סיי שקלאפערישע, סיי שטאלצע, און מיט א סך איינגעווארצלטע נאציאנאלע קולטורן.

ווי א רעזולטאט פון אט־דער ריכטיגער פאליטיק ווערן אלץ רייכער דאס

לעבן און די גענגזייטיגע באַציאונגען פֿון די פֿעלקער. די נייע נאַציאָנאַלע פֿרייהייט און די נייע עקאָנאָמישע סיסטעם פֿירן אומפֿאַרמיידלעך צו אַן אויסברייטערונג פֿון דעם אינדוסטריעלן און קולטורעלן לעבן. אָרטיגע אינדוסטריען און אָרטיגע קולטורן צוגלייך ווערן באַגריסט און דערמוטיגט. קולטורעלע און מאַטעריעלע רעסורסן, וואָס זיינען פֿריער געווען פֿאַרנאַכלעסיגט, ווערן איצט אַנטוויקלט. אייזנבאַנען, וואַסער־וועגן, שאָסייען און לופֿט־ליניעס מאַכן דעם טראַנספּאָרט און פּאַסאַזשיר־פֿאַרקער פֿאַרהעלטניסמעסיג שנעל און לייכט. די נאַציאָנאַלע רעפּובליקן ווערן דערנענטערט פֿיזיש און קולטורעל איינע צו דער צווייטער און אַלע צוזאַמען צום צענטער.

עס איז גאַנץ קלאָר, אַז אָט־דער מעטאָד פֿון לייזן די נאַציאָנאַלע פֿראַגע איז פֿולשטענדיג אין געגנזאַץ צו אַלע פֿאַשיסטישע לייזונגען. עס איז אויך גאַנץ קלאָר, אַז דאָס שטימט מער ווי וועלכע ס׳איז לייזונג, וואָס איז ווען ניט איז פֿאָרגעשלאָגן געוואָרן, מיט דעם אידעאַל פֿון קריסטלעכער עטיק. דאָ ווערט געשאַפֿן אַ פּרעכטיגער מוסטער פֿאַר דער צערודערטער וועלט. סוף כּל סוף וועט אַזאַ לייזונג פֿון דער נאַציאָנאַלער פֿראַגע מוזן אויסאיבן אַן איינפֿלוס אויף אינטערנאַציאָנאַלע באַציאונגען בכלל. דאָס דינט אויך ווי אַ שליסל — ווי מיר וועלן שפּעטער זען — צו דער סאָוועטישער אויסלענדישער פּאָליטיק.

ווען איינער וואַנדערט דורך דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד, ווי מיר איז אויסגעקומען דאָס צו טאָן, באַזוכנדיג רעפּובליק נאָך רעפּובליק און זעענדיג ווי די מענטשן פֿון פֿאַרשיידענע נאַציאָנאַליטעטן פֿאַרקערן ווי פֿולשטענדיג גלייכע, מוז אַזאַ איינער דורכגעדרונגען ווערן מיט דעם באַוואוסטזיין, אַז עפּעס נייעס איז אַריינגעדרונגען אין דער וועלט פֿון מענטשלעכע באַציאונגען. מען קאָן דאָס אילוסטרירן דורך טויזנטער קאָנקרעטע ביישפּילן. איך זע דאָס אויף דעם בעסטן אופֿן אין דעם פֿאַל פֿון מיין פֿריינט פּאָול ראָבסאָן, דעם גרויסן נעגער־זינגער, און זיין זיבן־יאָריגן זון, פּאָלי.

ראָבסאָן האָט אין 1934 געזען די פֿאָרשטעלונג אין קינדער־טעאַטער, וואָס איך האָב פֿריער באַשריבן, און וואו דער העלד איז געווען אַן אַפֿריקאַניש אינגל. בשעת דעם אַנטראַקט האָט ער געכאַפּט אַ שפּאַציר איבערן טעאַטער. די קינדער האָבן אים באַלד אַרומגערינגלט, ווייל זיי האָבן עפּעס פֿאַרבונדן זיין אָנוועזנהייט מיט דעם אינגל אין דער שפּיל. אַ קליין אַכט־יאָריג אינגעלע האָט אַרומגענומען זיינע קני און געזאָגט: „איך בין אַזוי צופֿרידן, וואָס דו ביסט געקומען; דו וועסט דאָ מיט אונז זיין גליקלעך; גיי ניט אַוועק פֿון דאַנען.״ ביזן סוף פֿון דער שפּיל איז דאָס קינד געזעסן לעבן ראָבסאָנ׳ען, האַלטנדיג זיין האַנט.

„אומעטום, וואו איך בין געווען (ווי ראָבסאָן האָט אַליין דערציילט), האָב איך געטראָפֿן די זעלביגע וואַרעמע אויפֿנאַם, אומעטום דער זעלבער וואַרעמער אינטערעס, דער זעלבער אויסדרוק פֿון אויפֿריכטיגער חבר־

שאפט צו מיר, ווי אַ שוואַרצן מענטשן, ווי אַ מיטגליד פון איינער פון די סאַמע אונטערדריקטסטע מענטשלעכע גרופּן. איך האָב געהאַלטן אין איין טראַכטן וועגן דעם, ווי גוט מיין סענסיטיווער און שעמעוודיגער פּאָלי וועט זיך פילן פון אָט־דעם וואַרעמען אינטערעס און פון אָט־דער אויפריכטיגער פריינטשאַפט."

ווען איך האָב ווידער באַזוכט מאָסקווע אין 1936, האָט ראָבסאָן זיך באַטייליגט אין דער צוגרייטונג פון אַ פילם און ער האָט דעמאָלט גע־וואוינט אויף אַ קאָלעקטיווער פאַרם גאַנץ ווייטלעך פון שטאָט אין אַ פּראַכט־פולן דאָרף מיט פעסט־געבויטע הייזער, מיט אַ רחבות'דיגן דאָרפס־פּלאַץ, מיט לאָנקעס און טייכלעך.

„די קינדער פון דאָרף" — האָט ער מיר דערציילט — „האָבן מיך דערשטוינט. זיי האָבן אַ סך געלערנט אין שול וועגן דער נעגער־פּראָבלעם אין אַמעריקע. די מערסטע פון זיי האָבן נאָר־וואָס געהאַט געזען דעם פילם „דער צירק", און זיי האָבן געהאַט אַ סך ליב־ווערטער פאַר דזשימי'ן, דעם קליינעם נעגער־קינד אין דעם בילד, וועמעס פאָטער איך האָב געקענט.

„מיר זיינען געגאַנגען שווימען אין די שיינע לויטערע טייכלעך; אויף דעם וועג צוריק זיינען מיר פאַרביי־געגאַנגען די דאָרפסלייט, וואָס האָבן געהאַלטן אין אַראָפּנעמען די תבואה פון פעלד; גרויסע שניט־מאַשינען האָבן שנעל איינגעזאַמלט די גאָלדענע קערנער. דערנאָך זיינען מיר פּאַמעלעך געגאַנגען צוריק. דערנאָך אַ געזונטער מאָלצייט, און שפּעטער, ווען די זון איז אונטערגעגאַנגען, אַ פאַרזאַמלונג פון יונג און אַלט אויף דעם גרינעם פּלאַץ. די קינדער האָבן פאַר מיר געזונגען, און איך האָב געזונגען נעגער־לידער און האָב זיי אַנטציקט מיט עטלעכע רוסישע מעלאָדיעס.

„מיר האָבן גערעדט וועגן מיין קליינעם זון. זיי האָבן געזאָגט, אַז איך מוז אים ברענגען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, כדי ער זאָל זיין גליקלעך מיט זיי צוזאַמען. איך האָב ביי זיך געטראַכט: דאָס איז אַ געדאַנק.

„עס איז פאַר מיר געווען אַ טרויעריגער טאָג, ווען איך האָב געמוזט אוועקפאָרן. דער טראָק האָט מיט אַ טראַסק זיך אוועקגעקייקלט און די קינדער זיינען נאָכגעלאָפן אַזוי ווייט ווי זיי האָבן געקאָנט, נאָכשרייענ־דיג: „קומט וואָס שנעלער צוריק, פּאַוועל וואַסיליטש, קומט וואָס שנע־לער צוריק, ברענגט פּאַווליק'ן מיט אייך און קומט וואָס שנעלער צוריק."

„אויף דעם גאַנצן וועג אַהיים האָב איך געטראַכט וועגן די סאָ־וועטישע קינדער, וואָס זיינען אַזעלכע פריילעכע, אַזעלכע אָפנהאַרציגע, אַזעלכע אינטעליגענטע, אַזוי פול מיט אמת'ער חבר'שאַפט. ווי וואונדער־באַר דאָס וואָלט געווען, ווען פּאָלי וואָלט געקאָנט גענִיסן פון אָט־דער חבר'שאַפט! ווען דאָס וואָלט בלויז מעגלעך געווען! און פאַרוואָס ניט?"

אויף זיין צוריקקער אין 1937 האָט ראָבסאָן מיטגענומען מיט זיך זיין פּאָלי'ן און פּאָלי'ס זיידן און האָט זיי איבערגעלאָזט אין מאָסקווע, בשעת ער איז אַרומגעפאָרן זינגען אויף זיין קאָנצערט־טור.

„ווען מיר זיינען צוריקגעקומען קיין מאָסקווע" — דערציילט ווייטער ראָבסאָן — „האָבן מיר געפונען גאָר אַן אַנדער אינגל. ער איז מער ניט געווען דאָס שעמעוודיג, סענסיטיוו און קאַפּריזנע אינגל, וואָס פלעגט אומבאַוואוסטזיניג זיך פּרואוון באַשיצן פון באַליידיגונגען און פון באַטראַכט ווערן ווי אַ „זייטיגער". דאָ איז ער געווען איינער פון די קינדער; ער איז געווען אַ מיטגליד פון זיין גרופּע און ער האָט זיך גאָר ניט געקאָנט אָנזעטיגן מיט פרייד צוליב אָט־דער גרויסער דערפאַרונג. ער האָט געהאַלטן זיין קאָפּ הויך, זיינע אַקסלען פאַרוואָרפן אויף צוריק; די קינדער און די שול האָבן אים אַריינגענומען צו זיך ווי אַן אייגענעם; ער האָט זיך דערפילט ווי אַ מענטש מיט מענטשן גלייך. מיר זיינען געוואָרן טיף גערירט פון זיין לעבהאַפטן פנים און פון זיין רירעוודיגן שמייכל.

„אין סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט פאַלי פאַר זיך אַ ליכטיגע צוקונפט — ער האָט יעדע מעגלעכקייט אויסצוגעפינען וואָס ער וויל טאָן (אין איצטיגן מאָמענט איז דאָס: 1) צו ווערן אַן אַוויאַציע־אינזשעניר, 2) אַ דאָקטאָר און 3) אַ מוזיקער) און ווען ער וועט באַשליסן וואָס ער וויל זיין, וועט ער האָבן אַ פולשטענדיג גלייכע געלעגנהייט מיט אַנדערע קינדער און וועט זיך טרעפן און באַקענען מיט קינדער פון פאַרשיידענע גרופּן און נאַציאָנאַליטעטן און וועט דערשפירן אין זיין טאָג־טעגלעכן לעבן די פולשטענדיגע איינהייט פון אַלע פעלקער.

„ער וועט וויסן, אַז די עלטערן און די זיידעס און באָבעס פון אָט־די קינדער האָבן דורך אַ סך ליידן און דורך גרויסע קרבנות באַשאַפן אָט־דאָס נייע לאַנד, כדי זייערע זין און טעכטער זאָלן קאָנען האָבן אַ בעסער און רייכער לעבן."

2. די גאָלדענע אוקראַינע

ווען מיר רעדן וועגן דער „רוסישער אימפּעריע", באַנוצן מיר נישט דאָס ריכטיגע וואָרט. עס איז איצט ניטאָ קיין רוסישע אימפּעריע. דאָס וואָרט „אימפּעריע" ברענגט אויפן זין אַ באַשטימטן באַגריף, וואָס איז פּונקט דער היפוך פון דעם גייסט פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. דאָס וואָרט „אימפּעריע" האָט דעם זין פון דאָמינירנדיגן קאָנטראָל. אין דער אַלטער רוסישער אימפּעריע האָט די צאַרישע רעגירונג דאָמינירט איבער די נאַציאָנאַלע גרופּן, וואָס זיינען געווען אַ טייל פון דער רוסישער אימפּעריע, און האָט זיי באַהאַנדלט ווי קאָלאָניעס, וואָס לאָזן זיך עקספּלואַטירן. דאָס וואָרט „סאָוועטן־פאַרבאַנד" ברענגט אויפן זין אַ גאַנץ אַנדער בילד.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אַ בונד פון מלוכות, וואָס נעמען אָן דעם פונדאַמענטאַלן פּרינציפּ פון אַ פּלאַנירטער אינדוסטריע פאַר געזעלשאַפטלעכן געברויך און וואָס פאַראייניגן זייערע טעריטאָריעס אונטער אַ געמיינשאַפטלעכער סיסטעם, כדי צו פאַרווירקלעכן אָט־דעם פּרינציפּ, און פאַרמאָגן געמיינשאַפטלעכע שוץ־מיטלען אויף צו פאַרטיידיגן זיך געגן אַ דרויסנדיגן אָנפאַל.

דער אַרטיקל 13 פון דער קאָנסטיטוציע זאָגט אונז, אַז דער פאַרבאַנד פון די סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליקן איז אַ פעדערירטער שטאַט, וואָס איז געגרינדעט אויף דער באַזע פון אַ פרייוויליגן בונד פון די סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליקן מיט גלייכע רעכט פאַר אַלעמען.

די רעפּובליקן זיינען ווי פאָלגט:

די רוסישע סאָוועטישע פעדעראַטיווע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די אוקראַינישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די ווייסרוסישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די אַזערביידזשאַנישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די גרוזינישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די אַרמענישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די טורקמענישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די אוזבעקישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די טאַדזשיקישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די קאַזאַכישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק
די קירגיזישע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק.

די רעכט פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד זיינען זייער ברייטע. זיי פליסן נאַטירלעך אַרויס פון דער אויפגאַבע פון דורכפירן, אָנהאַלטן און באַשיצן דעם מלוכה־פּלאַן, וואָס דאָס דערוועקט אַ געפיל פון פאַראַנטוואָרטלעכקייט און באַשיצט די אינטערעסן פון יעדן אָנטיילנעמענדיגן מיטגליד פון דער פעדעראַציע. אַלע מוזן האַנדלען צוזאַמען ביים שליסן אָפּמאַכן מיט אויסלענדישע מלוכות; אַלע מוזן נעמען אַן אָנטייל אין באַשיצן דאָס לאַנד און אין פראַגן פון קריג און שלום. אַלע דאַרפן אַכטונג געבן, אַז די קאָנסטיטוציעס פון די באַזונדערע רעפּובליקן זאָלן זיין אין איינקלאַנג מיט דער קאָנסטיטוציע פון פ.ס.ס.ר.; אַלע מוזן זיך באַטייליגן, אויב עס קומט אויס צו מאַכן אַן ענדערונג אין די גרענעצן צווישן איין רעפּובליק און אַ צווייטער. אַלע מוזן זיך באַטייליגן אין דער רעגולירונג פון אויסלענדישן האַנדל, וואָס איז אַ מלוכה־מאָנאָפּאָליע אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. אַלע מוזן זיך באַטייליגן אין אויסאַרבעטן די נאַציאָנאַלע עקאָנאָמישע פּלענער, אין צוגרייטן דעם בודזשעט, אין פאַרוואַלטן מיט באַנק־קרעדיטן און מיט געלט־צירקולאַציע, אין האַנדלס־אונטערנעמונגען, טראַנספּאָרטאַציע, הלוואות, בילדונג און געזונט־שוץ. אַלע מוזן זיך באַטייליגן אין שאַפן פונדאַמענטאַלע אַרבעטער־געזעצן און אין פאָרמולירן די קרימינעלע און ציווילע געזעצן. אַלע מוזן זיך באַטייליגן אין פאָרמולירן די פונדאַמענטאַלע פּרינציפּן וועגן רעגולירן דעם געברויך פון רוי־מאַטעריאַלן, פון וועלדער און פון וואַסערן.

אויסער אָט־די און ענלעכע ענינים — שאַפט יעדע רעפּובליק פון דער פעדעראַציע איר אייגענע קאָנסטיטוציע אין איינקלאַנג מיט דער אַלגעמיינער קאָנסטיטוציע פון פ.ס.ס.ר.

די מערסטע רעפּובליקן זיינען איינגעטיילט אין געגנטן, טעריטאָריעס און אויטאָנאָמע ראַיאָנען. די טעריטאָריע פון אַ פעדעראַטיווער רעפּובליק קאָן ניט געענדערט ווערן אָן איר צושטימונג.

* * *

די רעפּובליקן אונטערשיידן זיך זייער שטאַרק לויט דער גרויס פון דער באַפעלקערונג, לויט דער אינדוסטריעלער און אַגריקולטורעלער אַנטוויקלונג און לויט דעם קולטור־מצב זייערן. אוקראַינע איז אַפילו אין די צאַרישע צייטן געווען גערדיכט באַזעצט און איז לויט די דעמאָלסטיגע רוסישע מאַס־שטאַבן געווען פאַרגעשריטן. די קאַזאַכן, טאַדזשיקן, קירגיזן און אוזבעקן זיינען נאָך אַלץ געווען אויף דער שטופע פון די פינצטערע און פרימיטיווע צייטן.

איצט אָבער גייען אַלע רעפּובליקן אין דער ריכטונג פון אַ גרעסערער אויסגלייכונג אין קולטורעלער און אינדוסטריעלער אַנטוויקלונג, בשעת יעדע רעפּובליק האַלט־אָן און פאַרשטאַרקט נאָך איר אייגנאַרטיגן לאָקאַלן קאָליר.

חוץ דער רוסישער סאָוועטישער פעדעראַטיווער סאָציאַליסטישער רע־פּובליק, איז די אוקראַינישע רעפּובליק די אינטערעסאַנטסטע פון די פינף רעפּובליקן, וואָס איך האָב באַזוכט. קיעוו, די הויפּט־שטאָט פון אוקראַינע, איז די שענסטע שטאָט, וואָס איך האָב געזען. אוקראַינע פאַרנעמט אַ ריזיגן שטח אין דרום־מערב טייל פון סאָוועטן־פאַרבאַנד, גרענעצט זיך מיט רומעניע און פּוילן און ווערט צו דרום־צו געוואַשן פון די וואַסערן פון שוואַרצן ים און פון דעם אַזאָוו־ים. די געדיכטקייט פון דער באַפעלקערונג איז כמעט אַזאַ ווי אין דענמאַרק. אוקראַינע פאַרמאָגט כמעט אַ פינפטל פון דער באַ־פעלקערונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד.

היטלער האָט שטאַרק חשק צו אוקראַינע. עס איז פאַרשטענדלעך פאַר־וואָס. דאָס לאַנד איז אויסערגעוויינלעך רייך. אוקראַינע איז דער שפּייכלער פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, פּראָדוצירנדיג מער ווי אַ פינפטל פון סאָוועטישן ווייץ *), אַ דריטל פון סאָוועטישן גערשטן, אַ פערטל פון דער קוקורוזע און כמעט דריי־פערטל פון די סאָוועטישע בוריקעס. איך בין געשטאַנען און האָב מיט באַוואונדערונג באַטראַכט די אוקראַינישע ווייץ־פעלדער, וואָס האָבן זיך געצויגן ווייט־ווייט איבער די גלאַטע קאָנטורן פון די בערגלעך — העט ביזן האָריזאָנט. די פעטע ערד פון דעם „שוואַרצן פּאַס" פאַרמאָגט דעם בעסטן ווייץ־באָדן אין דער וועלט, און ציט זיך פון מזרח צו מערב. מאָדערנע מעטאָדן פון אַגריקולטור העלפן פאַרגרעסערן די נאַטירלעכע גע־רעטעניש פון אָט־דעם „שוואַרצן פּאַס". מיט אַ קלימאַט, וואָס איז דער מילדסטער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, און מיט גענוג רעגנס, איז אוקראַינע

---

*) די גערעטעניש פון 1939 איז געווען כמעט אויף אַ פערטל גרעסער, ווי אין 1938, מיט אַ דורכשניט פון אַרום 20 בושל ווייץ פער אַקער, וואָס דאָס מיינט פון 4 ביז 6 בושל מער, ווי דער אַמעריקאַנער דורכשניט.

דעם פּאַרמער׳ס גן־עדן. די ברייטע טייכן — דער דניעפּער, דער דניעסטער, דער אינגול און דער פּריפּעט — באַוואַסערן די אוקראַיִנישע פֿלאַכע לענדער. דעמבן, לינדען ביימער און יאַסען וואַקסן רייך אין די ריזיגע וועלדער פֿון אוקראַיִנע; צו דרום־צו שפּרייטן זיך די אומענדלעכע אוקראַיִנישע סטעפּעס.

ניט בלויז דאָס ווייץ אַליין ציט היטלער׳ן. ער האָט שטאַרק חשק צו די קוילן פֿון דעם דאָנעץ־באַסעין — אַן אוצר פֿון 66,000 מיליאָן טאָן קוילן; און אויך דאָס אייזן פֿון קריוואָי־ראָג — 800 מיליאָן טאָן; דאָס קוועק־זילבער פֿון ניקאָטאָווקאָ, בליי און צינק־אַרץ און גאָלד, און פֿאָספֿאָריטן, און לאַבראַדאָריטן, און מאַרמאָר, און דאָלאָמיטן.

אוקראַיִנע פֿאַרמאָגט ריזיגע נאַטירלעכע אוצרות. נאָך איידער אוקראַיִנע האָט אויפֿגעוועקט היטלער׳ס חשק, האָט זי צוגעצויגן די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון אַנדערע אינדוסטריעלע מלוכות, וואָס ליגן נאָך ווייטער צו מערב. אין 1938 האָט סטאַלין געשריבן:

> „פֿאַר דער רעוואָלוציע האָבן די אימפּעריאַליסטן פֿון מערב עקס־פּלואַטירט אוקראַיִנע אויף אַ פֿאַרשטעלטן אופֿן. נאָך דעם, ווי זיי האָבן געגרינדעט ריזיגע אונטערנעמונגען (פֿאַר קוילן, מעטאַל און אַזוי ווייטער) אין אוקראַיִנע און נאָך דעם ווי זיי האָבן פֿאַר זיך פֿאַרזיכערט אַ מאַיאָרי־טעט פֿון די אַקציעס, האָבן די אימפּעריאַליסטן פֿון פֿראַנקרייך, בעלגיע און ענגלאַנד זיך גענומען שטילערהייט אָפּצאַפּן דאָס בלוט פֿון דעם אוקראַיִנישן פֿאָלק אויף אַ לעגאַלן, אויף אַ „געזעצלעכן" אופֿן."

כאָטש אוקראַיִנע איז געווען אינדוסטריעל דער בעסט־אַנטוויקלטער טייל פֿון דער געוועזענער רוסישער אימפּעריע, איז זי אָבער פֿאַרבליבן צוריק־געשטאַנען אין פֿאַרגלייך מיט די מער־פֿאָרגעשריטענע אינדוסטריעלע לענדער. דער סאָוועטישער בירגער האָט געהאַלטן די אַריינדרינגונג פֿון דעם מערב־אייראָפּייאישן קאַפּיטאַליזם פֿאַר אַ פֿאַרברעכן.

פֿון אַ ברייטערן שטאַנדפּונקט איז אָבער דער סאָוועטן־פֿאַרבאַנד אפשר אַ גרעסערער בעל־חוב צום אינדוסטריעלן אונטערנעמונגס־גייסט פֿון מערב, ווי ער איז דאָס גרייט צו אָנערקענען, ווייל דאָס האָבן דאָך די אינדוסטריעלע אַרבעטער דורכגעפֿירט די רעוואָלוציע, און אוקראַיִנע אַליין האָט דאָך אַרויס־געגעבן אַ וואָראָשילאָוו, דעם אייזנבאַן־אַרבעטער, וואָס האָט צוריק אַרויס־געריסן אוקראַיִנע פֿון די דייטשע הענט. איצט איז ער דער הויפּט פֿון דער רויטער אַרמיי, איר אויבער־קאָמאַנדיר, און עס וואַקסן שוין אויס לעגענדעס וועגן אים.

צוויי לעגענדעס וועגן וואָראָשילאָוו׳ן זיינען זייער כאַראַקטעריסטיש. אין אַ קריטישן מאָמענט אין דער צייט פֿון דער אינטערווענציע איז צאַריצין — אַ וויכטיגע שטאָט פֿאַר דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד — געווען באַלאַגערט פֿון די ווייסע קאָזאַקן, און עס האָט אויסגעקוקט, אַז די שטאָט מוז פֿאַלן. די אַלטע סאָוועטישע גענעראַלן האָבן די שטאָט אָפּגעמעקט פֿון דער מאַפּע און

האָבן זיך געגרייט צוריקטרעטן. סטאַלין האָט באַפוילן דעם יונגן וואָראָ־שילאָוו צו טרעפן זיך מיט אים אין דעם מיליטערישן צוג און האָט אים איבערגעגעבן די פאַרטיידיגונג. וואָראָשילאָוו האָט אין דער זעלבער צייט זיך דערוואוסט, אז לעגין, אויף וועמען ס'איז געמאַכט געוואָרן אַ מאָרד־אַנפאַל, האַלט ביים שטאַרבן. לענין האָט געשפּיגן מיט בלוט. אַ גוטע נייעס וועגן אַ זיג וואָלט אים אפשר געקאָנט ברענגען צו זיך. די מלחמה איז אָבער געגאַנגען שלעכט אויף אַלע פראָנטן. וואָראָשילאָוו פּאַרט אָפּ אויף שנעל און שטילערהייט און פאַרוואַנדלט אַ צוריקטריט אין אַן אָנגריף. ער האָט זיך געשטעלט אָן דער שפּיץ פון זיין רויטער אַרמיי און זי אַ שליידער געטאָן ווי אַ שטורעם־ווינט געגן די קאָזאַקן, זיי אַריינגעטריבן אין דעם טייך דאָן און זיי פאַרטריבן אויף דעם צווייטן ברעג. סטאַלין האָט באַלד אַוועקגעשיקט אַ דעפּעשע צו לענינ'ען. דער גאַנג פון קריג האָט זיך געענדערט. דאָס לעבן פון דעם פירער איז געראַטעוועט געוואָרן אויף נאָך אַ שטיקל צייט.

אַ צווייטע לעגענדע דערציילט, אַז איינמאָל, בשעת עס איז אָנגעגאַנגען אַ שווערע שלאַכט און עס האָט אויסגעפעלט שפּייז, האָט וואָראָשילאָוו מיט דער הילף פון עטלעכע פרויען און געשיקטע בחורים פאַרכאַפּט ביים שונא אין אַ פינצטערער נאַכט אַ וואָגן שפּייז און צוזאַמען מיט זיינע אַרויסהעלפער האָט ער אַריבערגעשלעפּט דעם וואָגן צו זיך אין לאַגער אַריין. בעת זיי האָבן זיך געשלעפּט מיטן וואָגן איבערן שליאַך, האָט אַ פרוי אָנגעהויבן שווער אָטעמען און איז געבליבן שטיין. ווי גרויס איז געווען זיין שרעק, ווען ער האָט אויסגעפונען, אַז די פרוי איז שוואַנגער. ער איז באַשטאַנען אויף דעם, אַז זי זאָל פאָרן אויף דעם וואָגן, בשעת ער און די אַנדערע האָבן געשלעפּט די פאַרגרעסערטע משא. פאַרטאָג, ווען מען איז אָנגעקומען אין לאַגער, איז דאָס קינד געבוירן געוואָרן.

שפּעטער, ווען מען איז צוריקגעטראָטן, האָט ער זיך דערוואוסט פון אַ שפּעט־צוריקגעקומענעם, אַז דער וואָגן איז אויפגעריסן געוואָרן אויף שטיקער פון אַ קאַנאָנען־קויל און אַז מען האָט דעם וואָגן איבערגעלאָזט ניט ווייט פון דעם לאַגער פון די ווייסע. דער טאַטע און די מאַמע פון דעם קינד זיינען ביידע דער'הרג'עט געוואָרן.

— און וואו איז דאָס קינד? — האָט וואָראָשילאָוו געפרעגט.

— דאָס קינד איז געבליבן ליגן אומבאַשעדיגט אונטער דעם וואָגן — איז געווען דער ענטפער.

ניט אויסרעדנדיג קיין וואָרט, איז ער אַרויף אויף זיין פערד און אין דער באַגלייטונג פון צוויי אייזנבאַן־אַרבעטער פון לוגאַנסק האָט ער זיך אַוועקגעלאָזט גלייך צוריק צו די דערשטוינטע ווייסע. ער האָט אַ כאַפּ געטאָן דאָס קינד איידער אַ שאָס האָט אים געקאָנט אָניאָגן, איז אַוועק צוריק און האָט דאָס קינד איבערגעגעבן אין די הענט פון די פרויען מיט אַ באַפעל, אַז זיי מוזן קריגן אַ ציג, כדי דאָס קינד זאָל האָבן מילך.

זיי האָבן דאָס מיידעלע גערופן גול־גול, ווי וואָראָשילאָוו האָט איר א נאָמען געגעבן, און זי איז אויסגעוואַקסן אויפן פראָנט.

* * *

אוקראַיִנע גייט פאָראויס מיט ריזן־טריט. זי פאַרנעמט נאָך אַלץ דעם ערשטן פּלאַץ ווי א קוילן־, אייזן־ און שטאָל־באַזע פאַר דעם סאָוועטן־פאַר־באַנד. די ציפערן פון פּראָדוקציע האַלטן אין איין שטייגן. אין באַצוג צו קוילן האָט אוקראַיִנע אַליין איבערגעיאָגט פּוילן, פראַנקרייך און יאַפּאַן; אין באַצוג צו אייזן־ערץ האָט אוקראַיִנע איבערגעיאָגט דייטשלאַנד, ענגלאַנד, שוועדן און שפּאַניע. די קיראָוואָר אייזן־ און שטאָל־פאַבריקן אין מאַקאַיעווקע פּראָדוצירן אַליין אַזוי פיל רוי־אייזן, ווי פּוילן און איטאַליע צוזאַמענגענומען.

עס ווערן אין אוקראַיִנע פּראָדוצירט אַלץ מער מאַשינען: טראַקטאָרס, וואָס קאָנען אין איין שעה צעאַקערן אַזוי פיל ערד, ווי אַן אַקער געשלעפּט פון א פערדל האָט געקאָנט צעאַקערן אין א טאָג; דאַמף־געטריבענע טור־בינען, וואָס שאַפן עלעקטרישע קראַפט אויף צו באַלייכטן הייזער, קאָכן מאָלצייטן און פּרעסן קליידער; לאָקאָמאָטיוון פאַר נייע אייזנבאַנען און שניט־קאָמבאַינען פאַר די ווייץ־פעלדער פון די סטעפּעס.

די סאָוועטישע אוקראַיִנע דאַרף מער ניט קיין אויסלענדישע אינזשענירן און פאַכלייט. די זין און טעכטער פון אירע אייגענע פּויערים און אַרבעטער דינען איר איצט נאָך דעם, ווי זיי האָבן זיך אויסגעבילדעט אין אירע אייגענע שולן, קאָלעדזשעס און טעכנישע אינסטיטוטן.

די אוקראַיִנער זיינען שטאָלץ — שטאָלץ מיט זייערע טראַדיציעס און שטאָלץ מיט זייער נאַציאָנאַלער שפּראַך. אוקראַיִנע האָט אירע אייגענע דיכטער און שרייבער. הייַיאָר פייערט מען דעם 125טן געבורטסטאָג פון שעווטשענקאָ, דעם אוקראַיִנישן פרייהייטס־דיכטער. שעווטשענקאָ איז געווען א פאָלקס־דיכטער אין דעם אמת'ן זין פון וואָרט. ער האָט געשטאַמט פון דעם פּשוט'ן פאָלק; ער האָט געלעבט מיט דעם פאָלק; ער האָט געליטן מיט דעם פאָלק און איז געווען צוגעבונדן צו דעם פאָלק דורך די אומשטאַנדן פון זיין אייגענעם לעבן. מיט שוועריגקייטן האָט ער געקראָגן זיין אייגענע באַפרייאונג פון שקלאַפעריי. צו זיין גרויסן האַרץ־ווייטאָג זיינען זיין ברודער און שוועסטער פאַרבליבן קנעכט. זיין ליידנשאַפט צו פּאָעזיע און מאָלעריי האָבן אים געהאָלפן זיך אויסצייכענען אין ביידע קונסטן, נאָר זיין פריידיגונג וועגן א געזעלשאַפט, וואו עס זאָלן ניט זיין קיין הארן און ניט קיין קנעכט, איז ניט געפעלן געוואָרן דער רעגירונג, און מען האָט אים פאַרשיקט ווי א פּשוט'ן סאָלדאַט. צוגעגעבן צום אורטייל — און אין דעם צאַר'ס אייגענער האַנטשריפט — איז געווען א פאַראָרדענונג, וואָס האָט אים פאַרבאָטן צו שרייבן אָדער צו מאָלן.

שעווטשענקאָ'ס טאָג־בוך איז א פאַרבאַפנדיגער דאָקומענט. איך נעם אַרויס אָט־די פאַרקירצטע קליינע פאַרצייכענונג:

„סקאָבעלעוו איז געווען מיינער אַ לאַנדסמאַן. איך געדענק אים דער עיקר צוליב די אוקראַיִנישע לידער, וואָס ער האָט געזונגען. ער האָט געהאַט אַ צאַרטע טענאָר־שטימע, און זיין זינגען האָט פאַרמאָגט אַן אייגנאַרטיגע אויסדריקלעכקייט:

„עס לויפט אַ קליינער טייך
דורך אַ זיסן ווײַנשל־גאָרטן.“

„ווען ער פלעגט זינגען, פלעג איך פאַרגעסן, אַז דאָס הער איך זיך צו אין אַ קאַזאַרמע צו אָט־דעם טייערן לידעלע. עס פלעגט מיך אַוועקטראָגן צוריק צו די ברעגן פון דניעפּער, צו פרייהייט, צו מיין טייערן היימלאַנד. איך וועל קיינמאָל ניט פאַרגעסן אָט־דעם אָרעמען, האַלבנאַקעטן, טונקל־הויטיגן בחור ווי ער איז געזעסן און פאַרריכט זיין העמד, און ווי ער האָט מיך אַוועקגעטראָגן אַזוי ווייט פון דער קאַזאַרמע מיט דער פּשטות פון זיין זינגען.

„סקאָבעלעוו האָט דורך אַ צופאַל אויסגעפונען, אַז דער לייטענאַנט אָבריאַדין, וואָס ער האָט אים געטריי געדינט ווי אַ דיענשטשיק, האָט אַוועקגעוואָרפן אַ בריוו, וואָס מען האָט געשיקט פון דער היים, און צוגע'גנב'עט די צען רובל אין דעם בריוו. סקאָבעלעוו האָט גענומען דעם ליידיגן קאָנווערט מיט די זיגלען, וואָס האָבן אויסגעזאָגט די גאַנצע געשיכטע, און איז אַוועק גלייך צו אָבריאַדין'ען, פאָדערנדיג דאָס געלט. דער אָפיצער האָט אים דערלאַנגט אַ פּאַטש. סקאָבעלעוו האָט אויף דעם געענטפערט מיט אָנדרייען דעם אָפיצער די אויערן. עס זיינען געווען עדות, און סקאָבעלעוו איז אַרעסטירט געוואָרן. עס איז דורכגעפירט געוואָרן אַ פאַרהער און אָבריאַדין האָט געקראָגן אַ באַפעל צו רעזיגנירן, נאָר סקאָבעלעוו'ן האָט מען פאַראורטיילט דורכצוגיין „סקוואָז סטראָי“ און קריגן 200 קלעפּ, און דערנאָך האָט מען אים פאַרשיקט מיטן עטאַפּ קיין אָמסק אויף זיבן יאָר.

„אָרעמער, אומגליקלעכער סקאָבעלעוו! ערלעך און נאָבל האָסטו געגעבן יענעם אַריסטאָקראַטישן רויבער אַ קלאַפּ פאַר אַ קלאַפּ, און פאַר אָט־דער ערלעכער האַנדלונג האָסטו געמוזט גיין „סקוואָז סטראָי“ און געשיקט ווערן אין קייטן צו די ברעגן פון די איינזאַמע טייכן אירטיש און אָב. איך טראַכט, צי ווערסטו אין דיין נייער געפאַנגענשאַפט ווען ניט איז אָנטרעפן נאָך אַזאַ אויפמערקזאַמען און דאַנקבאַרן צוהערער פון דיינע זיסע און טרויעריגע לידער, ווי איך בין געווען.“

שעווטשענקאָ'ס ווערטער האָבן אַריינגעדרונגען טיף אין די הערצער פון דעם פאָלק. דאָס, וואָס פּושקין האָט אויפגעטאָן פאַר די רוסן, דאָס האָט שעווטשענקאָ אויפגעטאָן פאַר די אוקראַיִנער. ער האָט געגעבן אויסדרוק צו זייער דורשט נאָך פרייהייט און ברידערלעכן לעבן. ער האָט אויפגעדעקט דעם אוצר פון דער פאָלקס־שפּראַך און באַוויזן ווי מעלאָדיש די אוקראַיִנישע שפּראַך איז. זיין קבר, וואָס געפינט זיך אויף אַ הויכן ברעג איבערן דניעפּער, איז געוואָרן אַ הייליגטום, אַן אָרט פאַר פּילגרימען.

איצט איז די אוקראַיִנישע שפּראַך פריי און די אוקראַיִנישע קולטור ווערט דערמוטיגט. אוקראַיִנישע קינדער לערנען זיך אויף זייער מוטער־

שפּראַך. רוסיש איז אַ צוגאָב־שפּראַך. סאָוועטישע קינדער לערנען אומעטום צום ווינציגסטן צוויי שפּראַכן. די מערסטע קינדער אין ענגלאַנד לערנען בלויז איין שפּראַך. אין 1936 זיינען אויף דער אוקראַינישער שפּראַך געדרוקט געוואָרן הונדערט מאָל אַזוי פיל ביכער ווי אין 1914; און בעת פאַר דער רעוואָלוציע איז ארויסגעגאַנגען בלויז איין אוקראַינישע צייטונג, ווערן איצט ארויסגעגעבן 1,400 אַזעלכע צייטונגען.

אוקראַינע וואַקסט און ווערט רייכער און שטאַרקער — אַזוי שטאַרק, אַז די הויפּט־שטאָט איז אַריבערגעפירט געוואָרן פון כאַרקאָוו צוריק קיין קיעוו, צוריק צו דער אַלטער היים, וואָס איז מער אויסגעשטעלט צו אַן איבערפאַל ביי דער מערב־גרענעץ. מען האָט דאָרט מער קיין מורא ניט, אַז אוקראַינע זאָל באַזיגט ווערן. מען רעדט דאָרט היינט ווייניגער וועגן אַ מאַרש אויף אוקראַינע. אין די הונגער־יאָרן האָט נאָך אויסגעזען מעגלעך, אַז די האָפענונג פון די דרויסנדיגע שונאים צו פאַרכאַפּן אוקראַינע זאָל מקוים ווערן, ווייל דעמאָלט האָבן די רייכערע אוקראַינישע פויערים פאַרברענט זייער תבואה און אויסגעשאָכטן זייער פי, אבי דאָס ניט אָפּגעבן דער צענטראַלער רעגירונג, אבי ניט אויסבייטן זייער פריוואַטע לאַנד־ווירטשאַפט אויף אַ לעבן אין אַ קאָלעקטיוו. ס'איז געווען אַ טראַגישע צייט. די פויערים זיינען געווען איינגעשפּאַרט און האָבן ניט באַנומען די לאַגע. די מלוכה איז געווען אין גרויס געפאַר. עס איז געקומען אַ שלעכטע גערעטעניש; עס האָט אויסגעפעלט ברויט; עס איז געשאַפן געוואָרן אַ צושטאַנד שיעור ניט פון בירגער־קריג און עס זיינען געווען — ווי די לעצטע פּראָצעסן האָבן דאָס באַוויזן — גרופּן אין וויכטיגע פּאָזיציעס, וואָס האָבן געהעצט צו אַ רעוואָלט און האָבן געשאַפן געפערלעכע שוועריגקייטן פאַר דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד.

מען איז איבערגעקומען דעם שטורעם, און היטלער וועט איצט ניט געפינען קיין „פינפטע קאָלאָנע" אין אוקראַינע, אפילו ווען אים זאָל זיך איינגעבן צו שאַפן אַ שטיקל אַרמיי פון דעם האַלבן מיליאָן רומענישע אוקראַינער פאַר אַ מאַרש געגן די 30 מיליאָן, וואָס טראָגן איצט דעם נאָמען אוקראַינער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד.

* * *

די הויפּט־שטאָט קיעוו איז זייער אַן אינטערעסאַנטע שטאָט. דער מיליאָן איינוואוינער פון דער שטאָט איז נאָך אינטערעסאַנטער. איך בין קיינמאָל ניט מיד געוואָרן צו שפּאַצירן איבער איר נאָבעלער צענטראַלער גאַס און איבער די אויסערגעוויינלעך־ברייטע טראָטואַרן—30 און אפילו 40 פוס די ברייט, אין קיעוו ווי אין ראָסטאָוו — וואָס זיינען אין אַ זומערדיגן אָוונט איבערגעפּאַקט מיט אַן ענדלאָזן שטראָם געמיטלעכע שפּאַציר־גייער. רייען יונגעלייט און רייען יונגע מיידלעך, אָרעם אין אָרעם, צו זעקס און צו אַכט אין דער ברייט פון טראָטואַר, האַלטן אַן אַ פריילעכע גערעדעריי בשעת זיי שפּאַצירן, און זעען אויס אַזוי געזונט און מונטער, ווי יונגע מענטשן דאַרפן אויסזען. קיין

איין־איינציג מאָל האָב איך ניט געזען קיין סימן פון גראָבקייט, אָדער פון בוליגאַניזם, אָדער פון „שטופּן זיך״, ווי מען רופט דאָס ביי אונז אין לאַנקאַשיר.

די קראָמען זיינען געווען איבערגעפּאַקט; די צענטראַלע שפּייז־קראָמען זיינען געווען גרויס, העל באַלויכטן, אויסערגעוויינלעך ריין און אַזוי וויסנ־שאַפטלעך מאָדערן, ווי וועלכע ניט איז קראָמען אין לאָנדאָן, אָדער מאַנ־טשעסטער. זיי זיינען אויך געווען פאַרכאַפּנדיג פאַרן אויג מיט זייערע שפּייזן, וואָס זיינען געווען גרייט צום קאָכן, באַשיצט אונטער גלאָז, און געהאַלטן קאַלט דורך ווייס־פאַרפּרוירענע רערן, גרייט פאַר דעם קויפער, בלויז מיט אַ פינגער אָנצואווייזן. דאָרט זיינען געווען אויסגעלייגט אַ סך פאַרשיידענע סאָרטן שפּייז: טשאַפּס און קאָטלעטן און פיש, און עוף, איינגעטונקען אין צעשלאָגענע אייער און באַשפּרענקלט מיט צעקרישלט ברויט, גרייט צו גיין אין אויוון אריין און דערפירן די ארבעט פון דער באַלעבאָסטע צו אַ מינימום.

אַ גרויסער בוך־געשעפט האָט געהאַט אַ ספּעציעלן צימער פאַר קינדער מיט לעדער־געדעקטע, ווייכע בענקעלעך פון אַ קינדערשער גרויס. קינדער זיינען דאָ געזעסן און האָבן געלייענט און דורכגעקוקט די ביכער, וואָס זיי האָבן געוואָלט קויפן; געניטע אויפפּאַסער האָבן פון צייט צו צייט געהאַלטן רעדעס וועגן ביכער און האָבן אָנגעוויזן וואָס ס׳איז בעסער צו קויפן.

דער מזל האָט מיר צוגעשפּילט, ווען איך בין אָנגעקומען אין „קינדער־פּאַלאַץ״ גראָד דעמאָלט, ווען דאָרט איז אָנגעגאַנגען אַן אויסשטעלונג פון קינדערשער ארבעט. די זעקס־ און אכט־יאָריגע האָבן דאָרט געהאַט צייכע־נונגען און מאָלערייען פון סצענעס פון פּושקינ׳ס דערציילונגען, געמאַכט מיט אַ סך פאַנטאַזיע. דאָס זיינען געווען פאַרכאַפּנדיגע קליינע בילדער אין בונטע קאָלירן. דאָ זיינען געווען תיבות אויף שטורמישע וואַסערן מיט פייערדיגע נידעריגע הימלען, אָדער אינזלען אין זוניגע ימים מיט פעכערדיגע פּאַלמען. די עלטערע קינדער האָבן דאָ געהאַט בילדער פון פּושקינ׳ען אַליין, זיין היים און פאַרשיידענע אינצידענטן פון זיין לעבן און פון זיין טויט. זיי האָבן געהאַט מאָלערייען אויף טויזנט אַנדערע טעמעס. דאָ איז געווען אַ סך טאַלאַנט און אַ באַהערשונג פון קאָליר און ליניע, וואָס קאָן זיך פאַרגלייכן מיט אונזערע בעסטע קינדער־מאָלערייען. די אוקראַאינער האָבן אַן אייג־געבוירענעם חוש פאַר שיינקייט; אוקראַאינע איז דאָס לאַנד פון דעם אויס־געצייטן העמד און דער בלוזע. אוקראַאינע צייכנט זיך אויס אין אַ סך פאָרמען פון קונסט, ספּעציעל אין מוזיק. אַ באַרימטע מוזיק־אַקאַדעמיע אין אָדעס גיט ארויס אַ סך קינדער, וואָס געווינען קאָנקורס־פּריזן. צווישן אָט־די קינדער זיינען דאָ אַזעלכע, וואָס זיינען ארויס די זיגער אויף וועלט־פאַרמעסטן.

קיעוו שטאָלצירט מיט דעם אַלטן מאָנאַסטיר, די לאַווורע, און מיט וולאַ־דימיר׳ן, דעם קריסטלעכן פירשט, „וועלכער האָט געעפנט די טירן צו דער קולטור פון מערב־אייראָפּע״ דורך דעם אַלטן און פּראַכטפולן קאַטעדראַל פון

סט. סאָפיאַ. דער מאַנאַסטיר איז זייער גוט פּרעזערווירט געוואָרן, ווי יעדער אַלטער דענקמאָל אין שטאָט, ספּעציעל די מאָזאַאיק אין דעם אַלטן קאַטעדראַל. די סאָוועטישע מענטשן זיינען כמעט אַזוינע פאַרגעטערער פון אַלטע געביידעס, ווי די אַמעריקאַנער, און זיי ווייסן אויך ווי אָפּצושאַצן אַלטע קונסט־ווערק.

די לאַוורע ווערט אויסגענוצט פאַר פּראָפּאַגאַנדע־צוועקן; מען רופט זי דאָרט אַנטי־רעליגיעזער מוזיי. מען ווייזט אייך די באַהאַלטענע טיר הינטערן אַלטאַר און דאָס שטריקל, מיט וועלכן דער גלח האָט געצויגן די איקאָנע, זי זאָל זיך פאַרנייגן צו די דערשטוינטע און אַבערגלויבערישע פּויערים, אויב די מתנה, וואָס זיי האָבן געבראַכט, האָט פאַרדינט אַ נס. אויף אָט־די און אַלע אַנדערע קונצן האָב איך בלויז געקאָנט זאָגן מיט אַ שמייכל: „מיר זיינען אין ענגלאַנד פּטור געוואָרן פון אָט־דעם סאָרט זאַכן מיט צוויי הונדערט יאָר צוריק. ביי אונז מיינט רעליגיע אַנדערע און בעסערע זאַכן."

אפשר מער ווי אַלץ האָט זיי פאַרביטערט דער קאָנטראַסט צווישן אָט־דעם שרייענדיגן רייכטום און דער קאָסטבאַרקייט פון די מתנות, וואָס די אַדעליגע גרויסע ערד־באַזיצער פלעגן ברענגען, און דער אָרעמקייט און אומ־וויסנהייט פון די פּויערים, וואָס פלעגן קומען אין דער לאַוורע. אין זייערע אויגן האָט דאָס אויסגעזען ניט בלויז אַבערגלויבעריש, נאָר אויך האַרצלאָז און אכזריות'דיג.

די איינוואוינער פון קיעוו זיינען געווען באַזונדערס אויפגעבראַכט געגן די געשיכטעס, וואָס מ'האָט פאַרשפּרייט און געגלויבט אין די מערב־לענדער וועגן אוממאָראַלישקייט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. עס וואָלט געווען שווער צו געפינען נאָך אַזאַ שטאָט און נאָך אַזאַ לאַנד, אויף ווי ווייט איך ווייס, וואָס זאָלן זיין מער מאָראַליש, איידער קיעוו און די סאָוועטישע אוקראַינע.

שנעל־לויפנדיגע עלעקטרישע טראַמוואַיען פירן אייך פון קיעוו אויפן לאַנד דורך גאַסן, וואָס זיינען דערוייל בלויז האַלב־ברוקירט, און פאַרביי הייזער, וואָס מען האַלט אין בויען. איך בין געווען איבערראַשט פון דער צאָל אינדיווידועלע הייזער, וואָס קאָנקורירן איצט מיט די גרויסע אַפּאַרט־מענט־הייזער, וועלכע פאַרנעמען גאַנצע בלאָקס. אַ סך רוסן, פּונקט ווי ענגלענדער, האָבן ליב אַ הויז מיט אַן אייגענעם גאָרטן.

אויסער דער שטאָט ציען זיך די גרויסע סאָסנאָווע וועלדער, וואָס אין איינעם פון זיי שטייט אַ סאַנאַטאָריע פאַר טובערקולאָזע קינדער. דאָס איז אַ פּראַכטפולער הימלעכער פּלאַץ מיט גרויסע, זוניגע געביידעס, מיט פיינע ברייטע סטעזשקעס און בלומען־בייטן און מיט אַ קליין־וואוקסיגן ענטוזיאַס־טישן דאָקטאָר אין דער שפּיץ, וועלכן מיין באַגלייטער — אַ שאַטלענדישער ספּעציאַליסט איבער דער טובערקולאָז־קראַנקהייט — האָט לאַנג און זייער גרינטלעך אויסגעפרעגט וועגן דעם אַנשטאַלט. די קינדער האָבן אונז באַגריסט מיט בלומען און אונטערהאַלטן מיט געזאַנג, רעדעס און טענץ. זיי האָבן

זיך באַנומען פּולשטענדיג נאַטירלעך און ניט־געצוואונגען. מען האַלט זיי אין דער סאַנאַטאָריע ביז זיי ווערן אויסגעהיילט. דאָ זעצן זיי פאָר זייער לערנען, פּונקט ווי אין דער היים. עס זיינען דאָ לערער, וועלכע וואוינען טאָקע דאָ, און עס זיינען אויך דאָ דרויסנדיגע לערער. קיין זאַך ווערט ניט געשפּאָרט צו מאַכן דאָס לעבן פון די קינדער פולשטענדיג נאָרמאַל.

* * *

אין דרום־מזרח פון אוקראַינע — אַרום אָדעס — שפּרייטן זיך די אומ־ענדלעכע סטעפּעס, וואָס ווערן איצט קולטיווירט פון די קאָלעקטיווע פאַרמערס. איך בין צופעליג אָנגעקומען אין איינעם פון אָט־די קאָלעקטיווע פאַרמס אין דעם טאָג, ווען מען האָט זיך גע'חשבונ'ט און ווען מען האָט געהאַלטן אין אויסטיילן יעדן איינעם זיין חלק ווייץ, וויין און מזומן געלט. די גרעטעניש איז געווען אַ גוטע און עס איז געווען וואָס צו צעטיילן. די לוין־נאָרמען זיינען געווען מאָדנע און פון אַן ענגלישן שטאַנדפּונקט איז דאָס געווען עפּעס ווי מיטן קאָפּ־אַראָפּ. דער מאַן, למשל, וועלכער האָט געטריבן אַ טראַקטאָר, אָדער דאָס געשולטע מיידל, וואָס האָט געהאַט אויפזיכט איבער דער חזיר־צוכט, האָט געקראָגן מער פון דעם הויפּט־פאַרוואַלטער: זיי זיינען געווען טעכניקער.

אויף דער פאַרם זיינען אויפגעשטעלט געוואָרן נייע געביידעס אַרום דעם צענטראַלן בנין. אַ פּראָצענט פון די פּראָפיטן ווערט יערלעך אָראָפּ־גענומען ווי אַ גרונד־קאַפּיטאַל, וואָס ווערט צוריק אינוועסטירט אין דער אונטערנעמונג צוליב צוקונפטיגע פאַרגרעסערונגען פון איינקונפט און לוין. די וועגן זיינען נאָך געווען שלעכטע און דעם פּלאַץ האָט געפעלט די צירלעכע נעטקייט פון אַ האָלענדישער אָדער דענישער פאַרם, נאָר אומעטום זיינען געווען סימנים פון ענערגיע און צוזאָגן פאַר ווייטערדיגע אויפטוען.

דער חזיר־שטאַל, וואָס איז געווען אָנגעפילט מיט זי־ען און מיט זויגלינגען פון פאַרשיידענעם עלטער, האָט איבערשטיגן אַלץ, וואָס איך האָב ווען געזען. ס'איז דאָ געווען אויסערגעוויינלעך ריין, און איך — ווי אויך אַלע, וואָס זיינען אהער אריינגעקומען — האָבן געמוזט גוט אָפּרייניגן די שיך אין דעם זעגאַכץ אויסגעמישט מיט אַ דעזינפעקטיר־שטאָף, וואָס איז געלעגן ביי דער שוועל. דאָס איז געטאָן געוואָרן, כדי מיר זאָלן, חלילה, ניט אריינטראָגן קיין געפערלעכע באַצילן אויף אונזערע שיך.

וויינצוכט איז געווען אַ נייע אונטערנעמונג אויף אָט־דער פאַרם און האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר אַ גרויסן דערפאָלג. אין אַ גרויסן שפּייכלער זיינען געווען פעסער מיט פּראַכטפולן וויין, וועלכן איך בין געווען געצוואונגען צו פאַרזוכן.*) די פאַרם איז געשטאַנען אין שטענדיגער פאַרבינדונג מיט

*) מיט וויינטרויבן זיינען איצט פאַרזייט 154,000 אַקער לאַנד, און די וויינ־צוכט שפּרייט זיך אויס צו צפון־צו. וויינטרויבן ווערן איצט קולטיווירט אויף אַ זאַמדיגן באָדן לעבן קיעוו.

דעם אַגריקולטורעלן אינסטיטוט אין אָדעס, וואו מען גיט פּראַקטישע עצות יעדן איינעם, וואָס ווענדט זיך אַהין.

מיר האָבן אַרומגעוואַנדערט איבערן דאָרף — אַ צאָל ברייט־אויסגע־שפּרייטע הילצערנע הייזער, וואָס זיינען גאַנץ ווייט איינס פון אַנדערן ווי אַ באַוואָרעניש געגן פייער־אויסשפּרייטונג. יעדעס הויז האָט געהאַט אַן אייגענע שטיק ערד, וואו די פּריוואַטע פי און הינער פון די דאָרפסלייט ווערן געהאַלטן.

אין דער „נוירסערי" זיינען אַרום צוואַנציג קינדער געשלאָפן אין ריינע בעטעלעך. זיי זיינען געווען אין וויקל־שנורן, לויט דעם רוסישן שטייגער. אַן עלטערע מוטערלעכע פרוי האָט אויפגעפּאַסט אויף די קינדער, זיי געהאַלטן ריין און געזאָרגט פאַר זייערע באַדערפענישן.

די ראַדיאָ, דער גראַמאָפאָן און דער וועלאָסיפּעד רייסן זיך אַריין אין דאָרף, און כאָטש דער לעבנס־סטאַנדאַרד איז נאָך ניט אַזוי הויך, ווי ביי אונז, איז אָבער דאָ אַ גרעסערע מאָס גלייכהייט, און דער לעבנס־סטאַנדאַרד הויבט זיך מיט אַ וואַקסנדיגער שנעלקייט.

זיבן און צוואַנציג טויזנט אַזעלכע קאָלעקטיווע פאַרמס שפּרייטן זיך אויס איבער די סטעפּעס און איבער דעם פּאַס „שוואַרץ־ערד". קיין ענדערונג אין לאַנד איז ניט גרעסער ווי די ענדערונג אויפן לאַנד.

* * *

די שיף אויפן שוואַרצן ים, וואָס האָט מיך געפירט פון גרוזיע קיין קרים, און שפּעטער פון קרים קיין אָדעס, איז געווען אַ גרויסע און שיינע שיף מיט פּראַכטפולע קאַבינעט, סאַלאָנען און מאָלצייטן. די דעקן זיינען געווען פריי פאַר די פּאַסאַזשירן פון אַלע קלאַסן. די מער־פּרימיטיווע פּויערים, וועלכע זיינען געפאָרן פון קאַווקאַז קיין אוקראַינע, זיינען געזעסן איינגע־נורעט אין פאַמיליע־קרייזן אין פאַרשיידענע ווינקלען. עס איז געווען אַ הייסע נאַכט — צו הייס צו שלאָפן אין די קאַבינען — און איך האָב פון צייט צו צייט אַרומגעוואַנדערט צווישן די שלאָפנדיגע גרופּן אויף די דעקן. דאָ האָט אַ פרוי, וואָס איז געווען אַרומגערינגלט מיט עטלעכע קינדער, גע־דריקט איר עופה'לע צו איר ברוסט; און דאָרט האָט אַ מאַן געהאַלטן צוגעדריקט צו זיך זיין באַלאַלאַיקע, ווייל אַ פּויער האָט ליב מוזיק. די קליידער זיינען מערסטנס געווען אַלטע, פּויערישע מלבושים. אין סאָוועטן־פאַרבאַנד זיינען קליידער נאָך ניט קיין מאָס פון וואוילשטאַנד, און אַ סך שלעכט־געקליידעטע פּויערים זיינען אין דער ווירקלעכקייט גאַנץ גוט־אָפּ. עס וואַקסט אָבער די טענדענץ זיך בעסער צו קליידן, און עטלעכע פון די יונגע מענער און פרויען, וואָס זיינען דאָ געווען אויף וואַקאַציע, זיינען געווען אָנגעטאָן אין די פיינע ספּאָרט־קליידער פון די באַרג־קלעטערער אין די אַלפּן־בערג מיט ספּעציעלע שטיוול פאַר די בערג און סוועטערס מיט „זיפּערס".

איך מוז זיך מודה זיין, אַז מיר האָבן אויסגעפעלט גוטע מאַניערן, ווען

איך בין אין איין נאָכמיטאָג געזעסן אין דעם רויך־סאַלאָן, וואָס האָט געהאַט פּראַכטפולע פּאַנעלן און נידעריגע קאַפע־טישלעך פון געשניצטן האָלץ. אַזוי ווי איך בין געווען פאַרמאַטערט פון אַרומגיין, האָב איך אויסגעצויגן די פיס, כדי זיי אָפּרוען, און האָב זיי אַוועקגעלייגט אויף אַ נידעריק טישל. בשעת מעשה האָב איך געהאַלטן אין רעדן צו מיינע פריינט. איך האָב אָבער פאַר־זיכטיק אויסגעמידן ניט אָנצורירן דאָס טישל מיט מיינע שיך. אין אַ קורצער ווײַלע אַרום איז צו מיר צוגעקומען דער קאַפּיטאַן מיט גאָלדענע פּאַסן אויף זיין מונדיר און האָט מיט העפלעכקייט און מיט אַ פריינטלעכן שמייכל מיך געבעטן דאָס ניט צו טאָן. זעענדיק, אַז איך בין אַן אויסלענדער, האָט ער מיט אַנטשולדיקונג געזאָגט: „דאָס איז ניט אָנגענומען ביי אונז אין לאַנד.” אין דער אמת׳ן האָט ער געוואָלט זאָגן, אַז איך האָב פאַרבראָכן געגן די נייע קולטור־סטאַנדאַרדס. אַוועקלייגן די פיס אויף אַ טיש איז ניט „קולטורעל”. דאָס קאָן נאָך באַשעדיקן געמיינשאַפטלעך אייגנטום.

3 די דערוואַכטע אַזיע

אויב אוקראַינע איז איינע פון די מערסט־באַפעלקערטע און פּראָגרעסיווע צווישן די גרעסערע רעפּובליקן פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, איז אוזבעקיסטאַן פריער געווען צווישן די סאַמע אָפּגעשטאַנענסטע.

פאַר דער רעוואָלוציע זיינען די אוזבעקן רעגירט געוואָרן פון אַ צאַרישן גענעראַל־גובערנאַטאָר, וואָס האָט געאַרבעט צוזאַמען מיט דעם עמיר פון בוכאַרע און מיט דעם כאַן פון כיוואַ, וועלכע זיינען געווען וואַסאַלן ביים צאַר. רוסישע קאַפּיטאַליסטן און די אָרטיגע העכערע קלאַסן האָבן עקספּלואַ־טירט דאָס פּשוט׳ע פאָלק אויף אַן אומפאַרשעמטן אופן. די פּויערים זיינען געווען שווידערלעך אָרעם און פולשטענדיק אומוויסנד. אַרבעטנדיק אויף דער ערד, האָבן זיי שטיקער מדבר פאַרוואַנדלט אין אָאַזיסן דורך קאַנאַלן, וואָס זיי האָבן געגראָבן מיט די הענט, און דאָס אַלץ כדי רייכער צו מאַכן די באַלעבאַטים, נאָר ניט זיך אַליין.

מען האָט אומיסטן אָנגעהאַלטן אַ צושטאַנד פון אומוויסנהייט. בלויז צוויי פון הונדערט האָבן געקאָנט לייענען, און דאָס זיינען מערסטנס געווען די מולאָס, די מאָכמעדאַנישע גלחים.

בוכאַרע און סאַמאַרקאַנד — ווי מען האָט פריער אָנגערופן דאָס לאַנד פון די אוזבעקן — זיינען נעמען, וואָס קלינגען ראָמאַנטיש. זיי דערמאָנען אָן טשינגיס־כאַן און טאַמערלאַן. רייזנדיקע פאַרכאַפּן אונז מיט די באַ־שרייבונגען פון דעם לאַנד, וואָס איז רייך מיטביימער, מיט שמעקעדיק האָלץ, מיט וויינגערטנער, באַוול־פּלאַנטאַציעס, באַזאַרן, טעפּיכער, זייד און בליש־טשענדיקע טורעמס פון די מאָסקן, וואו מולאָס אין טורבאַנען לייענען הייליקע פּסוקים פון קאָראַן.

די שיינקייט פון דער קליידונג, די אייגנאַרטיקייט פון דעם דאָרף און די סודות'דיגקייט פון פאַרשלייערטע פרויען מעגן באַצויבערן ראָמאַנטישע רייזנדע, נאָר זיי שאַקירן דעם מאָדערנעם קולטורעלן מענטשן פון צענטראַל־אַזיע ווי סימבאָלן פון צוריקגעשטאַנענקייט, אומוויסנהייט, אונטערדריקונג און פון שטומער נויט. ס'איז ווי אַ מאַנטל, וואָס פאַרדעקט אַ יאָטערדיגע וואונד.

די נייע וועלט פון צענטראַל־אַזיע דאַרף ניט האָבן אָט־די איבער־בלייבעכצן פון שקלאַפעריי. דאָס, וואָס האָט געהאַט אין זיך אַן עלעמענט פון שיינקייט פאַר געצײלטע, האָט אָבער געהאַט אַ סך נויט און טרויער און באַרבאַריזם פאַר דער מערהייט. קלובן, אויטאָמאָבילן, מואווים, פאַבריקן און עלעקטרישע באַלויכטונג האָבן אַ גרעסערן ווערט. דער מענטש פון צענטראַל־אַזיע שרעקט זיך נישט פאַרן אינדוסטריאַליזם אַזוי ווי מיר, וואָס זיינען אויפגעוואקסן אין זיינע גרויזאַמע יאָרן. דאָרט ווערט דער אינדוס־טריאַליזם קאָנטראָלירט און ברענגט נוצן. דער אינדוסטריאַליזם מאַכט דעם מענטשן פריי און אינספּירירט די פאָלקס־דיכטער צו באַזינגען די גלאָריע פון אַ געזינטערער און בעסערער אָרדענונג.

אין די מזרח־לענדער פאַרשפּרייט זיך נייעס ווי אַ שרפה אין סטעפּ. דאָס וואָס ס'איז פאָרגעקומען אין מאָסקווע, האָט זיך שנעל צעטראָגן איבער דעם פלאַך־לאַנד פון רוסלאַנד, איבער די אוראַל־בערג און איבער די קאַ־זאַכישע מדבר־סטעפּעס ביז סאַמאַרקאַנד. איז פריער די נייעס געקומען אין דער פאָרם פון אומגלויבלעכע צויבער־מעשה'לעך, און דערנאָך ווי וואונדערלעכע ווירקלעכקייט. און ווען די טראַקטאָרס אליין זיינען אָנגעקומען אויף צו אַקערן דאָס לאַנד, ווען באַוול־פאַבריקן זיינען אויסגעוואקסן צו וועבן די שטאָפן, און קראַפט־סטאַנציעס אויף צו פאַרפלייצן די פאַבריק און די שטוב מיט עלעקטרישער ליכט, האָט די נייעס זיך אַפילו פאַרשפּרייט אריבער די זידלעכע גרענעצן קיין פּערסיע, אַפגאַניסטאַן, מאָנגאָליע, אינדיע און כינע.

ווען טראַקטאָרס האָבן גענומען אַקערן די פעלדער אין דעם ווייטן באַקאַניאָר, זיינען דאָרט געווען אויך אַנדערע צושויער חוץ די פאַרמערס און די אָרטיגע דאָרפסלייט. טאָג און נאַכט זיינען שטילערהייט געזעסן די אַפגאַנער פון דער צווייטער זייט גרענעץ און האָבן נאָכגעפאָלגט די אַרבעט פון די טראַקטאָרס. דאָס, וואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד טוט, איז ווי הייוון פאַר דעם מזרח.

די אַלטע אָרדענונג האָט זיך ניט געביטן מיטאַמאָל. אין בוכאַרע זיינען די מאַכטהאַבער מולאָס געווען די העכסטע מאַכט. דער קאָנטראָל איבער בילדונג, יוסטיץ, איבער דער פאַמיליע איז געווען ביי זיי אין די הענט. זיי זיינען געווען פאַראינטערעסירט אָנצוהאַלטן אָט־די הערשאַפט. קיין מאָדערנע בילדונג האָט ניט געקאָנט קריגן קיין אָנהאַלט אין בוכאַרע. וויסנשאַפט,

מאטעמאטיק און מאָדערנע שפּראַכן זיינען געווען פאַרבאָטן. מען האָט ניט געטאָן קיין זאך אויף צו פאַרבעסערן די אַגריקולטור; מען האָט ניט געטאָן קיין זאך אויף צו באַשיצן דאָס געזונט פון דער באַפעלקערונג און קיין זאך פאַר דער קולטור; קיין זאך אויף צו בויען בריקן, וועגן, אָדער סאַניטאַרישע מיטלען. די באַוואַסערונג איז געווען קנאַפּ און פּרימיטיוו. די אינדוסטריע איז דערשטיקט געוואָרן ביים געבורט. אויף דעם גרונד, אַז אוזבעקיסטאַן דאַרף ניט קאָנקורירן מיט מאָסקווע, האָט דער גענעראַל־גובערנאַטאָר פון טורקמעניע אָפּגעזאָגט דעם פאַרלאַנג צו בויען אַ באַוול־פאַבריק אין טאַש־קענט. עס איז דערביי געווען נאָך אַ געמיינער חשבון: פּויערים זיינען געהאָרכזאַם; ווען זיי קומען אָן אַרבעטן אין אַ פאַבריק, ווערן זיי פּראָלע־טאַריער און זיי ווערן געפערלעך.

הינטער די הויכע ווענט אָן פענצטער איז דאָס לעבן אָנגעגאַנגען אין די פאַרגאַנגענע יאָרהונדערטער. דער מאַן איז געווען דער אַבסאָלוטער הערשער ביי זיך אין הויז, בעת פּאָליגאַמיע און געצוואונגענע הייראַטן זיינען דערמוטיגט געוואָרן דורך די לאָקאַלע מאַכמעדאַנישע מנהגים. הויך איבערן שטאָט האָט זיך געהויבן — ווי אַ גרויזאַמע עמבלעם פון אַ שטאָט, וואו גוואַלדמאַכט הערשט אויבן און הפקרות הערשט אונטן — דער „טורעם פון טויט", וואו מיידלעך זיינען פאַראורטיילט געוואָרן צו שרעקלעכער שאַנד, און וואו מענער זיינען פאַרפּייניגט געוואָרן אויף טויט.

די רוסישע אימפּעריע האָט פאַרכאַפּט די דריי צענטראַלע כאַנאַטן און האָט עקספּראָפּריאירט די האַלב־וואַנדערנדיגע שבטים פון די קירגיזן, טורק־מענער און אוזבעקן. זייער לאַנד איז באַרויבט געוואָרן פון רוי־מאַטעריאַל. רוסישע קאַפּיטאַליסטן האָבן געעפנט באַנקען; האָבן אָפּגעקויפט באַוול; האָבן פאַרקויפט רוסישע פּראָדוצירטע סחורות און האָבן געענדערט דעם עקאָנאָמישן און סאָציאַלן מצב פון לאַנד, וואָס האָט געפירט צו אַ פאַר־אָרעמונג פון די מאַסן. אין דאַרף האָבן זיך באַוויזן די עקסטרעמען פון רייכטום און אָרעמקייט, און אַזוי ווי עס פאָדערט זיך געלט אויף צו קול־טיווירן באַוול, זיינען די פּויערים אַרונטערגעפאַלן אונטער דעם קאָנטראָל פון די רוסישע קאַפּיטאַליסטן, וועלכע האָבן צוגעשטעלט דאָס געלט.

באַוול־פּלאַנצונג האָט אונטער אָט־די באַדינגונגען זיך אַרויסגעוויזן צו זיין אַ חורבן פאַר די אונטערשטע שיכטן פון עקאָנאָמישן לעבן און האָט געשאַפן אַ היימלאָזע באַפעלקערונג, וואָס האָט געוואַנדערט, זוכנדיג אַ דזשאַב. די פּויערים האָבן פאַרלאָרן זייער לאַנד, און ווייל אינדוסטריען זיינען געווען פאַרבאָטן, האָבן זיי ניט געקאָנט פאַרדינען אויף אַ לעבן דורך פאַבריק־אַרבעט, ווי דאָס איז געווען דער פאַל אין ענגלאַנד און אין אַמעריקע. אַ סך האָבן זיך גענומען — ווי אין כינע — צו רויבעריי, און האָבן פון באַרג־באַהעלטענישן געמאַכט רויבער־אָנפאַלן.

די וואַנדערנדיגע אַגריקולטורעלע באַפעלקערונג פון קירגיזיע, קאַזאַכ־

סטאַן און טורקמעניע איז אַרויסגעשטויסן געוואָרן פון דעם לאַנד דורך קאָלאָניסטן פון געדיכט־באַזעצטע געגנטן אין אַנדערע טיילן פון דער אַלטער רוסישער אימפּעריע. זייערע לײַדן זיינען געווען נאָך מער שוידערלעך. פּונקט ווי די צפון־אַמעריקאַנער אינדיאַנער, זיינען זיי געוואָרן אַ פאָלק אין פּראָצעס פון אויסשטאַרבן.

*   *   *

אויף אַט־דעם צעאַקערטן באָדן פון מענטשלעכע לײַדן זיינען געפאַלן די קערנער פון קאָמוניזם. זיי האָבן דאָ געשלאָגן פעסטע וואָרצלען, און עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ פאַרצווייפלטער קאַמף, וואָס האָט אָנגעהאַלטן אַרום אַ טוץ יאָרן, ביז אַ פולשטענדיגן זיג.

דער וואוקס פון קאָמוניזם אין צענטראַל־אַזיע איז באַטראַכט געוואָרן ווי אַן ערנסטע געפאַר פאַר די לענדער צו דרום פון די צענטראַל־אַזיאַטישע גרענעצן. די מיליאָנען מאַכמעדאַנער, מאָנגאָלן, אידן און אַרמענער אין דער געוועזענער רוסישער אימפּעריע זיינען געווען פאַרבונדן מיט טויזנטער פעדים פון רעליגיע, נאַציאָנאַליטעט און האַנדל מיט די לענדער אויף יענער זייט רוסישער גרענעץ. ענגלאַנד האָט ספּעציעל געציטערט פאַר אַט־דער געפאַר און האָט געפּרואווט דורכפירן אַ קאָנטר־רעוואָלוציע. קריטישע אַמעריקאַנער שרייבער, ווי דזשאָשואַ קוניץ, אין זיין בוך „דער זון־אויפגאַנג איבער סאַמאַרקאַנד", האָבן אפילו געהאַלטן, אַז דער בריטישער אימפּעריאַליזם האָט געהאַט גראַנדיעזע פּלענער וועגן פאַרכאַפּן פאַר זיך אַט־דעם גאַנצן קאָלאָסאַלן שטח פון פרוכטבאַרע טאָלן, ריזיגע שטרעקעס און בערג, וואָס זיינען רייך אין מינעראַלן — סיי אין צענטראַל־אַזיע, סיי אין קאַווקאַז. אין יעדן פאַל האָבן זייערע אַרמייען געהאַלטן קאַווקאַז און זייערע פלאָטן האָבן געהאַלטן דעם שוואַרצן ים און דעם קאַספּישן ים.

דער וואוקס פון סאָוועטן־פאַרבאַנד אין זיינע ערשטע יאָרן איז אין ערגעץ ניט געווען אין קיין גרעסערער געפאַר, ווי אין צענטראַל־אַזיע, נאָר צו דער שטויגונג פון דער וועלט, האָט די הויפּט־פעסטונג אויסגעהאַלטן. דער ווייס־גוואַרדייאישער רוסישער עמיגראַנט פּאַטעכין שרייבט אין 1921 אַזוי:

„עס איז געגאַנגען אָנצואווייזן אויף דעם אומגלויבלעכן פאַקט, אַז אין 1918־1919 האָט עקזיסטירט די טורקעסטאַנער סאָוועטישע רעפּובליק. זייענדיג אײַנגאַנצן אָפּגעשניטן פון מאָסקווע, אַרומגערינגלט פון אַלע זייטן מיט די אַרמייען פון דוטאָוו'ן, קאָלטשאַק'ן, אַנענקאָוו'ן, דעניקינ'ען און פון ענגלישע טרופּן; זייענדיג באַרויבט פון טראַנספּאָרטאַציע־מיטלען, פון באַהייצונג און תבואה, האָבן די טורקעסטאַנער באָלשעוויקעס באַוויזן זיך צו האַלטן אפילו אין יענע שווערסטע יאָרן."

דער קאַמף אין בוכאַרע איז געווען מער פאַרצויגן און אַ סך אַ שווערערער. דער עמיר פון בוכאַרע האָט באַנוצט זיין גאַנץ פאַרמעגן און זיין

גאנצן פּרעסטיזש כדי אָפּצושטעלן דעם וואוקס פון דעם סאָוועטן־רעזשים. די מאַכמעדאַנישע גייסטלעכע האָבן אים אַרויסגעהאָלפן. און ענגלאַנד האָט אים אויף אַן אומדירעקטן אופן געגעבן שטיצע דורך דעם קאַספּישן ים און דורך קאַווקאַז און אויף אַ דירעקטן אופן וואו זי האָט דאָס נאָר געקאָנט טאָן. צו־לעצט האָט ענגלאַנד, צום גרויסן ווייטאָג פון דעם עמיר, געמוזט זיך צוריקציען צוליב די צרות אין אַפגאַניסטאַן. דער קורינגעל עטערטאָן האָט גאָר ניט גערן אויפגעגעבן זיין פּלאַן צו פאַרכאַפּן די ריזיגע זאַפּאַסן באַוול אין צענטראַל־אַזיע, וואָס דאָס וואָלט געוועזן פּאַראַליזירט די טעקסטיל־פאַבריקן פון אינדוסטריעלן רוסלאַנד מיט 1,000 מייל ווייטער און וואָלט אַזוי אַרום געהאָלפן ברעכן די סאָוועטישע הערשאַפט אין מאָסקווע. צו־לעצט איז דער עמיר אַנטלאָפן אריבער דער גרענעץ, און כאָטש דער קאַמף האָט זיך געשלעפּט נאָך עטלעכע יאָר מיט דער הילף פון ענווער פּאַשאַ און די באַסמאַטשן — די באַרג־רויבער — האָט דער ווידערשטאַנד אין צענטראַל־אַזיע ענדלעך צוזאַמענגעבראָכן. קאָלטשאַק׳ס סיבירישע אַרמייען זיינען פאַר־שוואונדן. דעניקין איז אַרויסגעיאָגט געוואָרן פון דרום־רוסלאַנד און די רויטע אַרמיי האָט פאַרכאַפּט קאַווקאַז.

די נייע רעפּובליקן האָבן זיך איינגעוואָרצלט ביי די גרויסע בערג, וואָס שאַפן די צפון־וואַנט פון אינדיע. די טאַדזשיקישע סאָוועטישע סאָציאַליס־טישע רעפּובליק, וואָס שליסט־איין די גאָרמאָ־באַדאַכאַנער אויטאָנאָמע רע־פּובליק, ליגט נעענטער פון אַלע ביי די וועגנט פון דער בריטישער אימפּעריע — אַ קורצער אריבערפלי איבער די בערג, און איר זייט אין קאַשמיר. צו צפון פון טאַדזשיקיסטאַן און, ציענדיג זיך פון כינעזישן סינקיאַנג צו מזרח־צו צו דעם קאַספּישן ים, ליגט קירגיזיע, אוזבעקיסטאַן און טורקמעניסטאַן. צו צפון פון זיי ווידער און, ציענדיג זיך ביי די צפון־גרענעצן פון אָט־די רעפּובליקן, שפּרייט זיך אויס די ריזיגע קאַזאַכישע סאָוועטישע סאָציאַליס־טישע רעפּובליק.

פּול־וואוקסיגער סאָציאַליזם האָט זיך לאַנגזאַם אַנטוויקלט צווישן אָט־די פעלקער. צום ערשטן האָט מען דאָס לאַנד אַוועקגענומען ביי די גרויסע לאַנד־באַזיצער און עס איבערגעגעבן צו די פּויערים, ווי מען האָט דאָס געטאָן אין רוסלאַנד. די לאַנג־יאָריגע עוולות, עקספּלואַטאַציע און באַליידיגונגען, וואָס די דאָזיגע פעלקער זיינען זיך אויסגעשטאַנען פון די הערשנדיגע קלאַסן, האָבן גרינגער געמאַכט די אַטאַקע אויף זיי, און זיי זיינען געפאַלן.

די נעקסטע שטופּע האָט געוואונען דער טראַקטאָר. עס איז צום אָנהויב געווען שווער פאַר דעם פּויער, וואָס האָט ערשט געקראָגן אַן אייגן שטיקל ערד, דאָס ווידער אויפצוגעבן און זיך אָנשליסן אין אַ קאָלעקטיווער פאָרם פון אַ גרויסן פאַרנעם; און עס איז געווען אַ געפאַר, אַז איינצלנע פּויערים זאָלן ווערן רייך און זאָלן דורך כסדר׳דיגן פאַרגרעסערן פון זייער לאַנד־אייגנטום ווידער באַשאַפן די זעלבע איבלען, פון וועלכע די פּויערים האָבן

נאָר־וואָס זיך באַפרייט. די טראַקטאָרס האָבן זיי גערעטעוועט פון זיך אַליין. דער פרילינג פון 1930 איז געווען דער קריטישער מאָמענט. דער פרילינג איז געווען אַ שפּעטער. צייט צו זייען איז געווען זייער ווייניג. דער פויער האָט זיך געמאַטערט שקראַבענדיג די ערד מיט אַ הילצערנעם אַקער. און דאָרט אויף דער צווייטער זייט פון דער ליניע, וואָס האָט אָפּגעטיילט זיין שמאָל פעלד פון די מלוכה־פאַרמס און פון די קאָלעקטיוון, האָט דער גרויסער שטאָלענער פערד געריסן די האַרטע ערד מיט אַ מורא'דיגער שנעל־קייט. אומזיסט האָבן די מולאַס געוואָרנט די פויערים, אַז „פעלדער, וואָס זיינען צעאַקערט דורך טראַקטאָרס, גיבן ניט קיין גערעטעניש." דער וואונדער איז דאָך געשען פאַר זייערע אייגענע אויגן. דער טראַקטאָר האָט געוואונען. די פויערים זיינען אַריינגעטראָטן אין די קאָלעקטיוון. פּלאַנירטעווירטשאַפט האָט זיך אָנגעהויבן אין דער באַוול־אינדוסטריע אין צענטראַל־אַזיע.

* * *

די אוזבעקן, וועלכע זיינען עטאַבלירט געוואָרן אין 1924 ווי אַ פאַר־באַנדישע רעפּובליק, זיינען אין פופצן יאָר צייט פאַרוואַנדלט געוואָרן פון אַ צוריקגעשטאַנענער צאַרישער קאָלאָניע אין איינער פון די בליענדיגסטע רעפּובליקן פון סאָוועטיש מזרח. אין 1928 זיינען אויפגעבויט געוואָרן די ערשטע אוזבעקישע באַוול־פאַבריקן, און דערנאָך האָט מען זיך גענומען בויען אַ גיגאַנטישע טעקסטיל־פאַבריק, וואָס סטאַלין האָט זי באַצייכנט ווי די נייע באַזע פאַר דער סאָוועטישער טעקסטיל־אינדוסטריע. אָט־די פאַבריקן וועלן אַרויסגעבן 150 מיליאָן מעטער טעקסטילן אַ יאָר.

באַוול־פעלדער נויטיגן זיך אין באַמיסטיגונג. די הידראָ־עלעקטרישע סטאַנציעס אויף דעם טשירטשיק־טייך לעבן טאַשקענט (הויפּט־שטאָט פון דער אוזבעקישער רעפּובליק) באַזאָרגן די קראַפט אויף אַרויסצובאַקומען אַזאָט („ניטראָדזשען") פון דער לופט. נייע קראַפט־סטאַנציעס קומען־צו און נייע אינדוסטריען בליען אויף: זייד, שפּייז, לעדער און קליידער־אינדוסטריען. אוזבעקיסטאַן ווערט רייך און ווערט אַלץ מער אין אַ לאַגע זיך אַליין צו באַ־זאָרגן כמעט מיט אַלץ, וואָס זי דאַרף. צוואַנציג טויזנט טראַקטאָרס אַקערן אירע פעלדער, אַ מיליאָן טאָן באַוול איז אָראָפּגענומען געוואָרן פון אירע פעלדער אין 1935. דער מלוכה־פּלאַן איז אויסגעפילט געוואָרן פאַר דער צייט.

אוזבעקיסטאַן איז איצט די גרעסטע באַוול־באַזע אין סאָוועטן־פאַר־באַנד, און שטעלט־צו צוויי דריטל פון גאַנצן באַוול, וואָס וואַקסט אין לאַנד. די זאַפּאַסן, וואָס דער קוירנעל עטערטאָן האָט אַזוי שטאַרק חשק געהאַט צו קריגן פאַר ענגלאַנד מיט צוואַנציג יאָר צוריק, האָבן באַטראָפן אַ קלייניגקייט אין פאַרגלייך מיט דער יערלעכער גערעטעניש אין סאָציאַליסטישן אוזבעקי־סטאַן. די פאַרמערס זיינען פאַרמעגלעך. אַ סך פאַמיליעס אין קאָלעקטיוון פאַרדינען העכער 10,000 רובל אַ יאָר, און מער ווי אַ הונדערט קאָלעקטיוון זיינען אַריין אין דער ריי פון דעם אַזוי־גערופענעם „מיליאָנערן"־קלאַס, וואו

די יערלעכע איינקונפט פון א קאָלעקטיוו באַטרעפט מער ווי א מיליאָן רובל.

דאָס קולטורעלע לעבן שטייגט דאָרט ווי א רעזולטאַט פון פּראָדוקציע און געהעריגער אַרבעט. אַלע קינדער גייען אין שול. אַרום 25,000 סטודענטן לערנען זיך אין העכערע בילדונגס־אַנשטאַלטן. אוזבעקיסטאַן בילדעט־אויס אירע אייגענע אַגראָנאָמען, אינזשענירן, דאָקטוירים און לערער.

די אוזבעקישע פרויען, ווי מיר האָבן שוין געזען, זיינען אַריבער פון מיטלאַלטערלעכער שקלאַפעריי צו א גלייכן סטאַטוס מיט די מענער.

די אוזבעקישע קונסט האָט אויפגעלעבט און צעוואַקסט זיך. אוזבעקישע מאָלער העננגען אַרוים זייערע לייוונטן אויף אינטערנאַציאָנאַלע אויסשטעלונגען. און אין א לאַנד, וואו אין די צאַרישע צייטן האָט מען אפילו דאָס וואָרט „טעאַטער" ניט געוואוסט, הערט איצט א געפאַקטער זאַל ווי „האַמלעט" ווערט געשפּילט אויף דער געבירטיקער שפּראַך. די אוזבעקן, וועלכע האָבן זיך ניט געטאָרט אוועקזעצן אין דער אָנוועזנהייט פון א צאַרישן טשינאָווניק, און וואָס זייערע פרויען האָבן קיינמאָל ניט געטאָרט ווייזן זייער פּנים אין דער עפנטלעכקייט, פירן איצט דורך אין מאָסקווע א צען־טאָגיגן יום־טוב פון קונסט, געזאַנג, פון טענץ און פון שוישפּיל. די פרויען זינגען, שפּילן און טאַנצן זייט ביי זייט מיט די מענער. סאַראַ אישאַנטוראַיעראַ באַצויבערט מאָסקווע מיט איר לירישער שטימע.

פון בוכאַרע האָט די קאָמוניסטישע באַוועגונג זיך פאַרשפּרייט קיין טאַדזשיקיסטאַן, וואָס זיינע גרענעצן, ווי מיר האָבן געזען, ציען זיך לעבן אַפגאַניסטאַן און אַרויף־צו צו די פּאַמיר־בערג, וואָס אויף דער צווייטער זייט פון זיי ליגט אינדיע.

טאַדזשיקיסטאַן איז געגרינדעט געוואָרן ווי די זיבעטע סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק אין דעצעמבער 1929. די פאַראַרעמטע פּויערים, וואָס זיינען געבליבן לעבן נאָך דעם פאַרצויגענעם און בלוטיגן קאַמף, אין וועלכן זיי האָבן געוואונען זייער פרייהייט, האָבן זיך געפונען אין א לאַנד פון חורבן. און אויף אָט־די רואינעס וואַקסן איצט אויס נייע שטעט. דאָס לאַנד פון קאַראַן, פון דער בייטש און פון אכזריות'דיגער אומגערעכטיגקייט טרעט אַריין אין א ניי לעבן און בויט א נייע אָרדענונג. סטאַלינאַבאַד, די אינגסטע שטאָט פון איינער פון די אינגסטע מלוכות אין דער וועלט, ווערט א באַקאַנטער נאָמען. ליגנדיג אין א טאָל צווישן שניי־באַדעקטע בערג, איז די שטאָט נעכטן נאָך געווען נישט מער ווי א צאָל ליימענע שטיבלעך און שמאָלע גאַסן, און היינט איז דאָס א רוישיגע שטאָט, וואו עס אַרבעטן פאַבריקן, און וואו א נייע, ריינע און איינגעאָרדנטע שיינקייט פאַרבייט די אָפּגעלאָזנקייט פון אַמאָל.

באַטש עס האָבן אויסגעפעלט קוואַליפיצירטע אַרבעטער און בוי־מאַטעריאַלן, האָבן אָבער די ניי־געבוירענע קאָמוניסטן זיך ניט אָפּגעשראָקן פאַר קיין זאַך, און אונטער דער פירערשאַפט פון די רוסישע מיסיאָנערישע

אַרבעטער האָבן זיי באַוויזן וואונדער. סטאַלינאַבאַד איז אויסגעוואַקסן און פון דאָרט האָבן קולטור־אינדוסטריאַליזאַציע און סאָציאַליזם זיך פאַרשפּרייט איבער דעם גאַנצן לאַנד, אַריינדרינגענדיג אין די ווייטסטע דערפער, אין די בערג, וואו עס איז שווער צוצוקומען, און אין דעם מדבר, וואָס מען קאָן אים נישט דורכגיין. וועג־בויער וואַרפן אַריבער נייע שליאַכן איבער די בערג; אויטאָמאָבילן, באַסעס און טראַקטאָרס ווערן אַ געוויינלעכע דערשיינונג.

דער האַסטיגער שטראָם פון דעם וואַקש־טייך, וואָס פליסט דורך טאַ־דזשיקיסטאַן, איז איינגעשפּאַנט געוואָרן אין אַ גיגאַנטישער לאַנדווירטשאַפט־לעך־אינדוסטריעלער אויפגאַבע, און דורך אַ ריזיגער נעץ פון דער באַ־וואַסערונג־סיסטעם שפּרייטן זיך אויס זיינע וואַסערן איבער 41,000 אַקער לאַנד, וואו עס וואַקסט דער סאַמע בעסטער באַוול אין דער וועלט. ווען מען זאָל די קאַנאַלן פון אָט־דער באַוואַסערונג־סיסטעם אויסציען אין דער לענג איינעם נאָכן צווייטן, וואָלטן זיי געקאָנט אַרומרינגלען די ערד ביים עקוואַטאָר.

אין בוכאַרע זיינען געווען 8,000 זנאַכערס, וואָס האָבן געהיילט דורך כישוף, און בלויז איין דאָקטאָר, וואָס האָט אויפגעפּאַסט אויפן געזונט פון דעם עמיר, זיין האַרעם און זיין הויף; היינט לערנען מעדיצינישע סטודענטן אין צענדליגער אַנאַטאָמישע אווידיטאָריומס. מאַלאַריע ווערט באַקעמפט דורך וויסנשאַפטסלייט און ניט פון מענטשן, וואָס האָבן די מאַלאַריע־קראַנקע איינגעגעבן פּאַפּירענע פּילן געמאַכט פון בלעטלעך פון קאָראַן ווי אַ זיכערע רפואה.

די נאַציאָנאַלע מינאָריטעטן — אוזבעקן, טיורקן, אַפגאַנער, אידן און אַ טוץ אַנדערע — לעבן איצט פרידלעך און זייט ביי זייט אין טאַדזשיקיסטאַן. אונטער דעם עמיר איז יעדער שבט געווען ביטער געגנעריש צו אַלע אַנדערע שבטים.

4. דער באַגינען אין מזרח

יאַקוטיע און דער אַרקטישער צפון

ווייט פון דעם אינדוסטריעלן צענטער און צו צפון פון דער טראַנס־סיבירישער אייזנבאַן ציט זיך פון ים צו ים אַ ריזיגער און פרייער אומ־באַקאַנטער קאָנטינענט — אַ לאַנד פון יעגער, פאַסטוכער און בעטלער, וואָס פלעגט באַרויבט ווערן פון רייזנדיגע סוחרים; אַ לאַנד, וואָס איז געווען אויסגעצערט פון אָרעמקייט און האָט געלעבט אונטער פעאָדאַלער אָדער פּאַטריאַרכאַלישער הערשאַפט. די יאַקוטישע אויטאָנאָמע סאָוועטישע סאָ־ציאַליסטישע רעפּובליק, וואָס פאַרנעמט דאָ דעם גרעסטן שטח, איז אַזוי גרויס ווי גאַנץ אייראָפּע. דאָס איז אַן אומבאַרירט לאַנד פון ענדלאָזע וועלדער, ריזיגע מינעראַלע אוצרות און טייכן, וואָס מאַכן דאָס לאַנד פּאָטענציעל פאַר

א וועלט־צענטער פון וואסער־קראפט. קאלטע, קרישטאלענע לעיקס קוקן־ ארויס דארטן, וואו שניי־באדעקטע בערג הויבן זיך ביז צו די וואלקנס. א וואנט פון שטילקייט טיילט־אפ די יאקוטישע טאיגע פון דער וועלט פון טומל, באוועגונג און מענטשלעכע פאסירונגען.

דער נייער הויך־קלינגענדיגער נאמען פון אט־דער רעפובליק רעדט גיכער וועגן דער צוקונפט, איידער וועגן דער פארגאנגנהייט, אדער — ניט רעכענענ־ דיג די פראכטפולע פערספעקטיוון — אפילו וועגן דער געגנווארט.

אמאל, אין די צארישע צייטן, איז יאקוטיע געווען א טורמע פאר פא־ ליטישע ארעסטירטע, פאר באלשעוויקעס און פראגרעסיווע אינטעלעקטואלן. די שניי־באדעקטע טונדרעס און די דזשאנגל־ארטיגע טאיגע זיינען געווען א באווארעניש, אז די פארשיקטע וועלן ניט קאנען אנטלויפן אפילו אן א ריגל און אן א שלאס. צו וואגן זיך ארויסלאזן אין דער טונדרא אן א זאפאס שפייז, האט געמיינט זיך לאזן גיין אויף א זיכערן הונגער־טויט.

דאס פשוט'ע פאלק פון יאקוטיע איז געפלינדערט געווארן דורך דער רוסישער אריסטאקראטיע; געפלינדערט דורך זייער אייגענעם אדעל; גע־ פלינדערט דורך זייערע געבירטיגע גייסטלעכע, די שאמאנס, און דורך רייזנ־ דיגע אוואנטוריסטן. מען האט ביי זיי אויסגענארט א הירש פאר א פעקעלע נאדלען, א סויבל פאר א פלעשל בראנפן און א פעל פון א פוקס פאר א ביסל בילינגן טאבאק.

זייער שפייז איז געווען ארעם און קנאפ — שלעכטע מילך און פוילע פיש — און אין א שטוב, וואו זיי האבן געוואוינט, האבן זיי אויך געהאלטן זייער פי. קראנקהייטן זיינען געווען פארשפרייט, ספעציעל טובערקולאז און טראכאמא. עס קלינגט כמעט אומגלויבלעך, ווען מען לייענט דר. א. פאפאוו'ס אפשאצונג, אז „פון די פינף ביז צען מענטשן, וועלכע האבן געוואוינט אין א יורטע (אביידל פון א וואנדערנדיגן יאקוט), האט בלויז איינער געקאנט זען; די אלע אנדערע האבן געדארפט טאפן זייער וועג."

א יאקוטישע פרוי איז געווען בלויז א שקלאפין, וואס האט געמוזט שטויסן קערנער, אכטונג געבן אויף די פי און טאן אלע שטוב־זאכן. פונקט ווי פי, האט מען די פרוי געקויפט און פארקויפט. די שטערבלעכקייט צווישן קינדער איז געווען זייער א הויכע. פרויען זיינען געגאנגען צו־קינד אויף א געלעגער פון שטרוי, אויף דעם קאלטן ערדענעם דיל.

גאנצע שבטים זיינען אויסגעשטארבן. די ראסע האט געהאלטן ביים פארשווינדן. די יאקוטישע שפראך איז געווען פארבאטן. אין די עטלעכע שולן, וואס האבן עקזיסטירט, האט מען די שפראך ניט געטארט באנוצן. אין די צארישע צייטן האבן בלויז 2 פראצענט יאקוטן געקאנט לייענען און שרייבן. עס איז ניט געווען קיין יאקוטישער אלפאבעט.

און איצט זיינען די סאוועטישע מיסיאנערן אנגעקומען אין יאקוטיע, און אין צוואנציג יאר האט דאס לאנד זיך פולשטענדיג פארענדערט. ערא־

פלאַנען פליען איבער די ריזיגע שטרעקעס פון דעם לאַנד דאָרט, וואו קיין מענטשלעכער פוס האָט קיינמאָל ניט געטראָטן; פון דער הויך אויף די עראָפּלאַנען צייכנט מען מאַפּעס און מען שטודירט די קאָנטורן פון דעם לאַנד. די נייע לענאַ־ליניע פאַרבינדט די סיבירישע אייזנבאַן מיט דעם לענאַ־טייך. דער נייער אַמור־יאַקוט אויטאָמאָביל־וועג, וואָס איז 869 קילאָמעטער לאַנג, ציט זיך פון דער אייזנבאַן דורך די טיפענישן פון דער יאַקוטישער טעריטאָריע, וואָס האָט פריער קיינמאָל ניט אָנגעקוקט קיין וועג.

עס ווערן געמאַכט גרויסע אָנשטרענגונגען צו פאַרוואַנדלען דעם צפונדיגן ים־וועג אין אַ נאָרמאַל־פונקציאָנירנדיגן וואַסער־וועג. דער לויכט־טורעם, וואָס פינקלט מיט זיין ליכט, באַווייזט זיך אין די צפון־וואַסערן צו־זאַמען מיט די שיפן, וואָס ברעכן דאָס אייז, און מיט עראָפּלאַנען אויף צו ווייזן דעם קורס און צו באַשיצן די האַנדלס־שיפן. מיט דער לייזונג פון די פּראָבלעמען פון דעם צפון־ים־וועג וועט די דעראָבערונג פון דעם ווייטן צפון זיין פאַרענדיגט.

שפּייז־פּראָבלעמען זיינען פון דער גרעסטער וויכטיגקייט אין ווייטן צפון. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד לייזט אָט־די פּראָבלעמען אויף אַ דערפאָלגרייכן אופן. גרינסן, וואָס פאַרמאָגן וויטאַמינען און פרישע מילך זיינען אַ לעבנס־נויטווענדיגקייט: „דער אַנטי־צינגע וויטאַמין „סי" איז דער פונדאַמענט פאַר דער אַנטוויקלונג פון די אַרקטישע לענדער." עס האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר ניט־פּראַקטיש צו טראַנספּאָרטירן די וואַגיגע גרינס־פּראָדוקטן איבער אַזוינע ריזיגע שטרעקעס. און דאָס איז גאָרניט נויטיג. די צפון־לענדער אַליין אַנטוויקלען אַן אייגענע אַגריקולטור. דרייסיג טויזנט אַגריקולטורעלע מאַשינען אַרבעטן אויף די פעלדער פון יאַקוטיע; אין אַ לאַנד, וואו דער קוועקזילבער ווערט ווינטער־צייט פאַרפרוירן אין דעם טערמאָמעטער, וואַקסן איצט טאָמאַטן, רעטעכער, אוגערקעס און קאַוועגעס זייט ביי זייט מיט ווייץ און גערשטן. אין סרעדנעקאָלימסק, יאַקוטיע, קאָסט 17 קאָפּיקעס צו קול־טיווירן אַ קילאָגראַם קאַרטאָפל; צו ברענגען אַ קילאָגראַם קאַרטאָפל פון דרום וואָלט געקאָסט 77 קאָפּיקעס.

דער צפון אַנטוויקלט איצט זיין אייגענע שפּייז־באַזע און באַזאָרגט זיינע שפּייז־באַדערפענישן מיט געהעריגע שפּייז־זאַפּאַסן.

די אינדוסטריע שפּרייט זיך אויס. גאָלד ווערט אַרויסגעגראָבן אין די אַלדאַנער גאָלד־פעלדער און אין אַנדערע פּלעצער. זילבער, בליי, בלעך, קופּער, צינק און טונגסטען פאַרגרעסערן דאָס רייכטום פון דעם פאָלק. מען האָט אין יאַקוטיע געפונען קויל־זאַפּאַסן און מען גראָבט שוין דאָרט קויל. מען גראָבט דאָרט אויל־ברונעמער; מען האַקט אויס ביימער; מען צעזעגט און מען שיקט אַוועק דאָס האָלץ; האַנדל מיט פיש, פוטערוואַרג און לעדער ווערט באַדייטנדיג אַנטוויקלט; אָרעמקייט פאַרשווינדלט.

עס פאַרשווינדט אויך דער אַנאַלפאַבעטיזם. אַלע קינדער גייען אין שול.

זיבעצן ציימונגען — ניין פון זיי אויף דער יאַקוטישער שפּראַך — ווערן רעגולער פאַרשפּרייט.

יאַקוטסק, וואָס איז אַמאָל געווען אַן אָרעם דערפל, איז געוואָרן אַ פיינע שטאָט מיט אַ באַפעלקערונג פון 25,000 נפשות. די נאַציאָנאַלע ביבליאָטעק פאַרמאָגט 200,000 ביכער. אין דער ביבליאָטעק איז אויך דאָ אַ קונסט־גאַלעריע, אַ ראַדיאָ־סטאַנציע און אַ פילם־טעאַטער.

דער פאָלקלאָר, וואָס האָט געהאַלטן אין אָפּשטאַרבן צוזאַמען מיט דעם פאָלק, ווערט איצט דערמוטיגט און אַנטוויקלט. דאָס זיינען די זוימען פאַר דער נייער יאַקוטישער קונסט, וואָס צעבליט זיך צוזאַמען מיט די פאַר־בעסערטע מאַטעריעלע באַדינגונגען, און וואָס ווערט אַזוי אינטענסיוו אַנט־וויקלט דורך די יאַקוטישע דראַמאַטורגן און שוישפּילער. פיר און צוואַנציג יאַקוטער האָבן לעצטנס געקראָגן זייערע דיפּלאָמען אין דער מאָסקווער טעאַטער־שול אויף לונאַטשאַרסקי'ס נאָמען, און די פּיעסן „לאַנג לעבן זאָל דער מענטש" פון דעם יאַקוטישן דראַמאַטורג מאָרדינאָוו, און „ברידער" פון יעפּרעמאָוו רירן אָן אַ נייע סטרונע אין די הערצער און אין די מוחות פון דעם יאַקוטישן פאָלק.

די בילדונגס־פּיאָנערן, וואָס האָבן געעפנט די טירן פון אַ ניי לעבן פאַר די אומוויסנדע און דערדריקטע פשוט'ע מאַסן אין די צפון־לענדער, וועלן פאַרנעמען אַן ערנהאַפטן פּלאַץ אין דער צוקונפטיגער סאָוועטישער געשיכטע.

אַ בוך, וואָס איז ניט לאַנג צוריק אַרויסגעגעבן געוואָרן אין לענינגראַד פון די שרייבער א. כאַזאַנאָוו און נ. קאַזאַנסקי, הייסט „די שול אין וויטן מזרח". אין דעם בוך ווערט ברייט געשילדערט די „ראָמאַנטישקייט" פון די סאָוועטישע בילדונגס־טוער אין זייער אַרבעט פון גרינדן שולן און אויסבילדן וויסנשאַפטסלייט אין די אַרקטישע געגנטן. „וואָס מער איך לייען, אַלץ מער פרעג איך זיך, צי וואָלט איך ניט געקאָנט ווערן אַזאַ שרייבער ווי אַלעקסאַנדער פּושקין. ווער קאָן זאָגן, אַז דאָס איז ניט מעגלעך?" אַזוי שרייבט אַ שילער אין אַ שול פאַר די אולטשים, אַ קליינע נאַציאָנאַלע גרופּע אין וויטן צפון. דאָס האָט דאָס אינגל געשריבן אין זיין קאָמפּאָזיציע אויף דער טעמע: „וואָס איך וויל ווערן", און ער האָט אויסגעדריקט דעם נייעם חשק צו לערנען און די נייע אַמביציע און דעם ענטוזיאַזם, וואָס האָבן אָנגעהויבן ברענען אין די הערצער פון דער אַרקטישער יוגנט.

דער קאַמף אויף אָנצוצינדן אָט־דאָס פייער האָט אַרויסגערופן די זעלבע אייגנשאַפטן פון ליבע און טרייהייט, וואָס האָבן דערפירט אַנאַ סאַליוואַן מעיסי, די בראַווע לערערין פון העלען קעלער, צו אירע וועלט־באַוואוסטע דערפאָלגן.

בשעת געאָלאָגן, אינזשענירן, אַגראָנאָמען, לופט־פליער און די מאַנ־שאַפטן פון שיפן האָבן געשטרעבט צו באַהערשן לאַנגע שטרעקעס, צו בויען אינדוסטריעס און פאַרשן די ערד, כדי אַרויסצובאַקומען אירע רייכטימער,

האָבן דערציער געפּאַרשט די מוחות פון די פּשוט'ע צפון־קינדער און זיי האָבן אַנטדעקט מענטשלעכע און גייסטיגע ווערטן, וואָס וועלן באַרייכערן די קונסט און אינטעליגענץ פון דער וועלט. די אַרקטישע יוגנט קאָן נאָך פאַרווירקלעכן דעם טרוים פון דעם קליינעם אולטשי, דעם עסעי־שרייבער, וואָס וויל ווערן אַ צווייטער פּושקין.

ספּעציעלע שוועריגקייטן זיינען באַגעגנט געוואָרן ביי דער גרינדונג פון די שולן אין אַט־די צפון־געגנטן. עס זיינען ניט געווען קיין געביידעס. עס זיינען ניט געווען קיין לערער, וואָס זאָלן רעדן די אָרטיגע שפּראַך. עס זיינען ניט געווען קיין לער־ביכער אויף דער געבירטיגער שפּראַך. אין אַ סך געגנטן איז אַפילו ניט געווען קיין איינגעזעסענע באַפעלקערונג, ווייל אַ סך צפון־פעלקער פירן אַ וואַנדערנדיג לעבן. מען האָט געדאַרפט שאַפן נאָמאַדן־שולן פאַר אַ נאָמאַדן־פאָלק.

שטופענווייז האָט מען אָבער אויפגעבויט שולן און מען האָט אויסגעבילדעט לערער. עס איז אויסגעוואַקסן אַ גרויסע באַדערפעניש צו שאַפן „באָאַרדינג־סקולס", שולן וואו די שילער זאָלן אויך קאָנען וואוינען. שוין אין 1934־1935 זיינען 80.8 פּראָצענט פון די קינדער אין דער נענטס נאַציאָנאַלער טעריטאָריע געגאַנגען אין שול; אין דער כאַטאַנגאַ טעריטאָריע — 83.9 פּראָצענט; אין נאַרים — 97 פּראָצענט.

די נייע לערער האָבן געמוזט דורכמאַכן לאַנגע און געפערלעכע רייזעס, און זיי האָבן מעגלעך זיך אָנגעשטויסן אויף אַ גאַנצן באַרג פּראָבלעמען אין פּראָצעס פון בויען זייערע שולן. עס זיינען אַנטשטאַנען פּראַקטישע שוועריגקייטן, ווייל די קינדער זיינען צונויפגעקליבן געוואָרן פון פאַרשיידענע שבטים —יעדער מיט זיינע אייגענע זיטן און איינגעוואָרצלטע פאָראורטיילן. די קאַמי־קינדער אין לאַבאַזערסק, למשל, האָבן ליב געהאַט קאַשע פון גרייפּלעך; די סאַאַמי־קינדער האָבן דאָס פיינט געהאַט. אייניגע האָבן געקאָנט עסן חזיר־זופּ צו מיטאָג; אַנדערע האָבן דאָס ניט געקאָנט. איין מאָלצייט אין אַ היים־שול איז סט. לאָרענס האָט זיך געענדיגט זייער שלעכט, ווייל די קינדער פון די טשוקטשים רירן זיך אינגאַנצן ניט צו צו קיין זאַלץ.

שערן און באָדן די קינדער האָט ווידער אַרויסגערופן אַ גאַנצן פּאַק פּראָבלעמען. מאָדערנע לערער ווילן נאַטירלעך האָבן ביי זיך אין שול קינדער מיט שיין־געשווירענע קעפּלעך און ריינע קערפּערס. די קינדער האָבן אַרויסגעוויזן אַ שטאַרקן ווידערשטאַנד געגן דער וואַנע און דעם שערל: „יעדער עסקימאָס האָט אַן אַנדער סטיל פון שערן זיך, ווייל זיי גלויבן, אַז אויב אַלע קינדער זאָלן זיך שערן די האָר אויף דעם זעלבן אופן, וועלן זיי קראַנק ווערן."

מען האָט געדאַרפט אָנווענדן אַ סך טאַקט אין באָד, ווייל „ביי די עסקימאָסן און ביי עטלעכע אַנדערע שבטים עקזיסטירט אַ ריטואַלער פאַרבאָט אויף וואַשן זיך. אָבער אין אַ חודש צוויי אַרום ווערן די קינדער צוגעוואוינט

צו דעם נייעם שטייגער און זיי לערנען אפילו זייערע עלטערן אָט־די נייע איינפירונג."

די קינדער האָבן מורא געהאַט פאַר בעטן, פון וועלכע זיי קאָנען נאָך אַרויספאַלן: „עס האָט אָפט פּאַסירט, אַז אַריינקומענדיג אין אַ צימער, וואו די קינדער זיינען געשלאָפן, האָט מען געקאָנט געפינען די בעטן ליידיג, דאָס בעט־צייג צעוואָרפן און די קינדער שלאָפנדיג אויף דער ערד, איינגעדעקט מיט זייערע ווינטער־מאַנטלען."

ספּעציעלע דערפאַרונג האָט זיך אויך געפאָדערט אויף צו קאָנען לערנען מיט די אָרטיגע קינדער. מעטאָדן פון דענקען זיינען זייער פאַרשידן, און אין אַ געוויסן זין פעלט די צפון־מענטשן די פּשטות פון די דרום־לענדער. אייניגע שבטים, למשל, האָבן נישט קיין באַשטימטע נומעראַציע, נאָר זיי האָבן מער ווי צוואַנציג קאַטעגאָריעס פון ציילן. מענטשן ציילט מען לויט איין סיסטעם, און ציין ציילט מען אויף אַן אַנדער אופן. עס גילטן דאָרט אַ סך אַלטע אַבערגלויבנס און פּאָעטישע פאַנטאַזיעס. ווינטער־אייז, למשל, איז טויט און אייז, וואָס שטראָמט אין פרילינג, איז לעבעדיג. די קינדער קאָנען אָבער מיט דער שנעלקייט פון אַ בליץ אָפּשאַצן די ווערט פון דער פעל פון אַ פוקס — בלויז לויט דעם שפּור פון דער חיה אויפן שניי, און זיי קאָנען פאָראויסזאָגן דעם וועטער מיט אַ וואונדערבאַרער פּינקטלעכקייט לויט די ענדערונגען אין דער פאַרמע און אין דעם קאָליר פון די וואָלקנס.

עס אַנטפּלעקט זיך דאָרט אַ נייער חשק צום לערנען און אַ נייע פעיאיגקייט. די אינטעליגענץ און קונסט פון דער וועלט וועלן רייכער ווערן אַ דאַנק דעם בייטראָג פון די צפון־פעלקער, און די אַרקטישע אינגלעך קאָנען נאָך פאַרווירקלעכן דעם טרוים פון דעם אולטשי עסעי־שרייבער און קאָנקורירן מיט פּושקינ'ען.

די אַלעאוטישע אינזלען

די אַלעאוטישע אינזלען זיינען געווען אויסער מיין ספערע פון באַאָבאַכטונג און איך בין דעריבער געווען פאַראינטערעסירט צו לייענען אַן איבערבליק וועגן די אינזלען, וואָס געפינען זיך אין דער סאָוועטישער טעריטאָריע, אין אַ זשורנאַל*), וואָס האָט געמאַכט אַ היפּש פיינטלעכע און גאוה'דיגע אַטאַקע אויף אָט־דעם בוך מיינעם.

עס איז בעסער, אַז די לייענער זאָלן אַליין באַשטימען וואו דער אמת ליגט. איז, אָט זיינען צוויי ציטאַטן, לויט וועלכע זיי קאָנען אורטיילן וועגן דעם טאָן פון דער קריטיק:

„עס איז אויסער צווייפל, אַז דער דין איז אַ גאַנץ גוטער טעאָלאָג, נאָר מען זעט, אַז ער ווייסט ניט צו־פיל וועגן עקאָנאָמיק. די סאָוועטישע

*) „די ראָמען פאָרום".

פּראָפּאַגאַנדיסטן האָט זיך איינגעגעבן אַריינצופּאַקן דעם מאַקסימום מיס־אינפאָרמאַציע אין זיין נאָטיץ־ביכל פאַר אינפאָרמאַציע !"

אָדער אָט־דאָס:

„אין קורצן — סטאַלין איז ניט מער, ווי נאָך אַ בעסטיע. ער איז בלויז נאָך איין סימבאָל פון כאַאָס און אומאָרדענונג, וואָס שטעלט־פאָר מיט זיך פאַרגרעסערטע גויט."

ווי אַ מוסטער פון דעם „כאַאָס און אומאָרדענונג, וואָס שטעלט־פאָר מיט זיך פאַרגרעסערטע נויט" איז אויף דער זעלבער זייט פון דעם זעלבן איבער־בליק געווען געדרוקט דער פאָלגנדיגער אינטערעסאַנטער באַריכט, וואָס עס האָבן צוגעשיקט די אַמעריקאַנער וויסנשאַפטסלייט, וועלכע האָבן אויסגע־פאָרשט די קאָמאַנדאָרסקי אינזלען. איך דערלויב זיך דאָ איבערצודרוקן אָט־דעם באַריכט וואָרט פאַר וואָרט:

„אין לויף פון דעם זומער אין 1938 האָט אַ „קאָוסט־גאַרד" שיף געמאַכט אַ רייזע מיט פיר וויסנשאַפטסלייט צו די אַלעאוטישע אינזלען און צו דעם קאָמאַנדאָרסקי אינזל פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד מיט דעם צוועק צו שטודירן די אָפּשטאַמונג און אַנטוויקלונג פון די אַלעאוטן. אָט־די אינזלען געפינען זיך צו מזרח פון דעם האַלב־אינזל קאַמטשאַטקאַ אין סיביר. זיי זיינען אַנטדעקט געוואָרן אַרום דעם יאָר 1741 דורך וויטוס בערינג מיט דער שטיצע פון דער רוסישער אימפּעראַטאָרין אַנאַ. די ערשטע עקספּעדיציע איז פּלאַנירט געוואָרן פון פּיאָטר דעם גרויסן.

„איינער פון די וויסנשאַפטסלייט האָט אָנגעזאַמלט געוויסע מאַ־טעריאַלן, וואָס גיבן אַ מעגלעכקייט צו מאַכן אַ פאַרגלייך צווישן דעם צושטאַנד פון די אַלעאוטן אונטער דער אַמעריקאַנער פאָן און די אַלע־אוטן אונטער די רוסן.

„מען דאַרף געדענקען, אַז די קאָמאַנדאָרסקי אינזלען זיינען פון די סאַמע עקסטע פּונקטן פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד און ווי אַזעלכע וועלן זיי געבן אַ באַגריף וועגן דעם פאַרנעם און דעם סאָרט פּאָליסיס, וואָס די רוסן האָבן אויסגעאַרבעט אין דער באַהאַנדלונג פון זייערע מער־פּרימיטיווע גרופּן.

„עס ווערט באַריכטעט, אַז די אַמעריקאַנער אַלעאוטן זיינען היפּש פאַרשולדיגט אין די האַנדלס־קראָמען. אָפּט פעלט זיי אויס שפּייז. זיי זיינען שלעכט געקליידעט. זיי זיינען גאַנץ שטאַרק געניויגט צו בראָנפן און זיי האָבן, צום באַדויערן, אַ גרויסע צאָל ווענערישע קראַנקע. דאָס באַציט זיך ניט אויף אַלע גרופּן, נאָר עס איז פאַראַן אַ גענוג־גרויסע מאָס פון אָט־די באַדויערלעכע באַדינגונגען אויף צו לאָזן אָפן אַ געלעגנ־הייט פאַר אויסבעסערונגען.

„אין די רוסישע קאָמאַנדאָרסקי אינזלען מיט אַ באַפעלקערונג פון עטלעכע הונדערט אַלעאוטן זיינען אַלע קינדער פון אַ געהעריגן עלטער געווען אין שול, און אַלע דערוואַקסענע, וואָס זיינען געווען אַרבעטס־פייאיג, האָבן געהאַט דזשאָבס. אַ סך פון זיי האָבן געהאַט קליינע פאַרמס

מיט גרינס־גערטנער. זיי האָבן געהאָדעוועט בהמות. עס איז דאָרט געווען אַ רעגירונגס־סטאַנציע פאַר פוקס־צוכט און פאַר פלאָדיען ים־אָטערס (ים־חיות מיט אַ ווערטפולער פעל), מיט אַ וויסנשאַפטסמאַן, וועלכער איז געשיקט געוואָרן אַהין צו געבן אָנווייזונגען.

„קיין שכירות איז אין לויף פון דעם באַזוך ניט באַמערקט געוואָרן; מען האָט ניט געקאָנט געפינען קיין טורמע. עס איז דאָ געווען אין דער הויפּט־שטאָט אַ געזעלשאַפטלעכע הויז און אַ ביבליאָטעק, מיט וועלכער די געבירטיגע האָבן זיך געקאָנט באַנוצן. אויף ווי ווייט עס איז באַוואוסט, זיינען ווענערישע קראַנקהייטן דאָרט כמעט אינגאַנצן אויסגעראָטן געוואָרן.

„די געבירטיגע האָבן, ווייזט אויס, געהאַט גענוג קליידער. מען האָט געקאָנט קריגן שטיוול פון קעלבערנעס לעדער פאַר אַרום 3 דאָלאַר אין אַמעריקאַנער געלט. די אַלעאוטן און זייערע וואוינונגען זיינען געווען מוסטערן פון ריינקייט.

„עס איז דאָרט געווען אַ „נוירסערי" פאַר די קלענסטע קינדער, אַ קינדערגאָרטן און אַן עלעמענטאַרע שול. אין דער ביבליאָטעק זיינען געווען טאָלסטאָי'ס און דאָסטאָיעווסקי'ס ביכער. די געבירטיגע האָבן ליב מוזיק און האָבן זיך אָפט געלאָזט וואויל־גיין מיט ספּאָנטאַנעם געזאַנג און האָבן געשפּילט „אַ סוזאַנאַ" פאַר זייערע אַמעריקאַנער געסט. צווישן די זיבן מיטגלידער אין דעם רעגירונגס־ראַט פון דעם אינזל זיינען דריי געווען אַלעאוטן. דער דירעקטאָר פון דער אינדוסטריע איז געווען אַן אַלעאוט.

„וואָס עס האָט ספּעציעל געמאַכט אַן איינדרוק אויף די באַזוכער, איז די באַנעמונג, דער געפיל פון זעלבסט־ווירדע און דער געזונטער אינטערעס צום קאָאָפּעראַטיוון לעבן, וואָס האָט זיך געלאָזט באַמערקן אומעטום. עס איז דאָ אינגאַנצן ניט געווען קיין שרעק, וואָס פירט געוויינלעך צו קליינלעכע פאַרברעכנס און צו שטרענגער באַהאַנדלונג. ווען די געסט האָבן געוואָלט קויפן שפּייז, זיינען די אָרטיגע איינוואוינער אַרויס און האָבן געכאַפּט אַ פּופציג פּראַכטפולע סעמאָן־פיש אין אַן אָרטיגן שטראָם און האָבן די פיש צוגעטראָגן דער מאַנשאַפט פון דער שיף, אָפּזאָגנדיק זיך צו נעמען פאַר דעם אַ גראָשן געלט. עס איז דאָ געווען אַ מואווי און אין ספּאָרט זיינען די אַמעריקאַנער געסט באַזיגט געוואָרן — סיי אין וואָלי־באָל און סיי אין שאַך.

„די סטאַנציע פאַר פלאָדיען ים־אָטערס, די פאַרם אויף צו האָדעווען פוקסן און די סטאַנציעס פאַר הירשן זיינען געווען זייער דערפאָלגרייך און האָבן געגעבן דער אָרטיגער באַפעלקערונג אַ גוטע איינקונפט.

„אין דעם קאָמונאַלן הויז זיינען געהאַלטן געוואָרן לעקציעס און עס זיינען געפירט געוואָרן דיסקוסיעס. עס איז דאָרט געווען אַ צייכענונג, וואָס האָט געוויזן ווי די נאַציס און פאַשיסטן קריכן אַריבער איבער אַ סאָוועטישער וואַנט, און ווי די סאָוועטישע סאָלדאַטן מאָביליזירן זיך זיי אָפּצושטעלן. דאָס איז וואַרשיינלעך געווען פאַר דעם ניט־אָנגריף אָפּמאַך מיט דייטשלאַנד. אויף די אינזלען האָט מען פון קיין קלויסטערס ניט געוואוסט, נאָר אין דער זעלבער צייט האָבן איינוואוינער פון פאַרשיידענע ראַסן געקאָנט פריי הייראַטן איינע מיט די אַנדערע און קיין ראַסן־האַס איז דאָרט ניט געווען. די אינזלען זיינען געווען באַשיצט דורך

א ריזיגער מיליטערישער מאַכט, וואָס איז באַשטאַנען פון איין לייטענאַנט און זעקס רויט־אַרמייער."

אָט־די פאַרצייכענונגען קאָנען אויסקוקן אַ ביסל צו אָפּטימיסטיש און איבערטריבן, נאָר דער פאַקט בלייבט, אַז דער סאָציאָלאָג, וואָס האָט געזאַמלט אָט־דעם מאַטעריאַל, האָט זיכער ניט געהאַט קיין פּערזענלעכן אָדער פּאָליטישן אינטערעס און האָט אויך ניט געהאַט דעם מינדסטן מאָטיוו צו איבערטרייבן.

סאַכאַלין

אין רוסישע אויערן האָט דאָס וואָרט „סאַכאַלין" געקלונגען גרויזאַם. „פאַרשיקט קיין סאַכאַלין" האָט געמיינט דאָס זעלבע, ווי אַ טויט־אורטייל.

ווי אַנדערש עס קאָן אויסקוקן דאָס פּנים פון דער נאַטור, ווען זי ווערט אויסגענוצט פאַר אַנדערע צוועקן, קאָן מען צום בעסטן זען אין דעם פאַל פון סאַכאַלין. אָט ווי סאַכאַלין האָט אויסגעזען אין די אויגן פון אַ צאַרישן בור־זשואַזן שרייבער:

„די נאַטור האָט באַשאַפן אָט־דעם אינזל אין אַ מינוט פון צאָרן און מיט דער אַבזיכט צו פאַרוואַנדלען אַלצדינג אין אַ טורמע. דאָ איז דער ים אַ פאַררעטער און דער ברעג איז ניט קיין פריינט. סיי פאַר דעם ים און סיי פאַר דעם ברעג דאַרף מען מורא האָבן."

און אָט ווי עס שרייבט וועגן סאַכאַלין אַ מאָדערנער סאָוועטישער שרייבער:

„מיר האָבן אויסגעקליבן אַ קירצערן וועג דורך אַ סטעזשקע און נעגאַנגען פאַרביי אַ יונגן וואַלד אין הויכן געדיכטן גראָז, וואָס האָט דערגרייכט ביז צום גאַרטל. מיר זיינען אַרויסגעקומען אויף אַ קליין בערגל. די נאַטור איז דאָ געווען מילד און אַנגענעם, גאָרניט ווי דער פאַראומערטער אַריינגאַנג אין דעם טאָל ביים ים; אַ בלויער הימל, העלע וואַרעמע זונליכט, אַ סך גרינס, וואָס איז געווען זייער געדיכט און האָט ניט געוואוסט פון קיין שטויב. ביים האָריזאָנט האָט זיך אָנגעזען אַ שלענגלדיגע ליניע בערגלעך, וואָס האָבן זיך צוזאַמענגעגאָסן מיט די בערג. די זייטן בערג זיינען געווען באַדעקט מיט פּענקעס. דערנאָך איז געקומען אַ שטרעקע אומבאַרירטער וואַלד. אויף אָט־דעם הינטערגרונט האָט אַ זילבערנער שטראָם זיך געשלענגלט ווי אַ פרישע סטענגע, פאַר־מירנדיק וואַסער־פאַלן ווי שפּילצייג און קלייניקע טייכלעך. אין דעם בילד איז געווען אַ באַזונדערע ווייכקייט פון ליניע און קאָליר."

אינסטינקטיוו דערמאָן איך זיך אָן מעיספילד'ס „דער אייביקער גנאָד", וואו דער שיכור'ער פויער האָט נאָך אַ לעבן פון אויסגעלאַסנהייט, וואָס האָט דערגרייכט צום העכסטן פּונקט אין אַ ווילדער און העסלעכער נאַכט אין אַ דאָרפס־שענקל, דערפילט פּלוצים, אַז ער איז געוואָרן אַן אַנדער מענטש,

און ווען ער גייט ארויס פארטאָג אין פעלד אריין, דערזעט ער, אַז די פעלדער ארום אים גליען מיט שטראַלנדיגער ליכטיגקייט און קאָליר, וואָס ער האָט דאָס פריער קיינמאָל ניט באמערקט. די ענדערונג איז פאָרגעקומען אין דעם פויער און ניט אין דער נאטור, און די ענדערונג איז ניט אין סאכאַלין, נאָר אין די מענטשן, וואָס נוצן אויס דעם אינזל.

ווייל אין די צארישע צייטן איז סאכאַלין — דער פאציפישער אינזל, וואָס ליגט א שטרעקע אוועק פון די ברעגן פון דער ים־פּראָווינץ און פון קאמטשאטקא אין דעם עקסטרעמען צפון־מזרח פונקט פון אזיע, און וואָס זיין דרום־טייל באלאנגט צו יאפּאן — באנוצט געוואָרן ווי א פארשיקונגס־פּונקט. האָט ער דערפאַר געהאַט אַזא מאָנסטערהאפטע רעפּוטאציע.

דער באַרימטער רוסישער דראמאטורג טשעכאָוו, וועלכער האָט באַזוכט דעם אינזל סאכאַלין אין 1890, דערציילט די שוידערלעכע געשיכטע פון אָט־דעם פּלאץ אין זיין בוך „סאכאַלין". אָט איז, פאַר א ביישפּיל, א כאראַק־טעריסטישע שטעלע:

„אומעטום אין סאכאַלין האָבן מענער־העקער אויסגעטאָן פרויען־ארעסטאנטן נאקעט און זיי געקאַטעוועט מיט בייטשן אין דער אָנוועזנ־הייט פון אויפזעער און נייגעריגע טשינאָווניקעס. אין קאַרסאַקאָוואָ האָט מען געשמיסן א שוואַנגערדיגע פרוי. אין אַלעקסאנדראָווסק האָט מען געשמיסן א פּאָליטישן ארעסטאנט, וועלכער האָט אויף דעם צווייטן טאָג זיך אויפגעהאנגען.

„מען ברענגט אריין דעם ארעסטאנט פּראָכאָראָוו אין דער קאנצע־לאַריע פון דער טורמע. ער ווייסט נאָך ניט, אַז מען וועט אים געבן נײַנציג שמיץ.

„דער דאָקטאָר, א יונגער דייטש, הערט אויס זיין האַרץ, כדי פעסט־צושטעלן וויפיל שמיץ דער ארעסטאנט קאָן איבערטראָגן. ער לייזט די פראגע אין א מינוט.

„— אָ, דו אָרעמער מענטש — חוזק'ט דער דאָקטאָר — זיינען די קייטן ניט צו שווער פאַר דיר? פאַרוואָס זאָלסטו זיך ניט ווענדן צום טורמע־נאַטשאַלניק — ער וועט דאָך הייסן זיי אראָפּנעמען.

„דער בלאסער פּראָכאָראָוו רעדט קיין וואָרט ניט ארויס, נאָר זיינע ליפּן ציטערן.

„— געוויס ביסטו אומשולדיג — זעצט פאָר דער דאָקטאָר — איר זייט אַלע אומשולדיג. ווי אומצוטרויליך מענטשן זיינען עס אין רוס־לאַנד! אָ, דו אָרעמער מענטש!

„דער ארעסטאנט פילט, אַז ער קאָן שוין מער ניט איבערטראָגן אָט־דאָס ניט־וויסן וואָס מען וועט מיט אים טאָן.

„— וואָס האָט זיך דיר נעכטן גע'חלום'ט? — פרעגט דער טורמע־נאַטשאַלניק.

„— איך האָב פארגעסן.

„— טאָ הער אויס, דו ביסט פאַראורטיילט געוואָרן צו קריגן נײַנציג שמיץ. היינט דאַרפסטו זיי קריגן.

„אין מיטן צימער אין קאַבינעט פון דעם טורמע־נאַטשאַלניק שטייט

אַ משופּע׳דיגע באַנק, אין וועלכער עס זיינען אויסגעשניטן לעכער אויף צו פֿאַרבינדן די הענט און די פֿיס. דער הענקער טאָלסטיק — אַ קרעפּטיגער פּאַרשוין, געבויט ווי אַן אַטלעט, גיט אַ שאָקל מיטן קאָפּ צו פּראָכאָראָוו׳ן. דער אַרעסטאַנט לייגט זיך אַוועק אויף דער באַנק, ניט אויסרעדנדיק קיין וואָרט. דער הענקער שלעפּט אַראָפּ פּראָכאָראָוו׳ס הויזן ביז די קני. ער טוט עס שווייגנדיק, אָן באַזונדערער איילעניש, און דערנאָך נעמט ער אים לאַנגזאַם צובינדן צו דער באַנק.

„ענדלעך איז פּראָכאָראָוו שוין צוגעפּעסטיגט. דער הענקער נעמט אין האַנט אַ בייטש מיט דריי לעדערנע פּאַסן און גלייכט זיי אויס.

„— זע זאָסט ניט חלש׳ן — זאָגט ער שטילערהייט, און דערלאַנגט דעם ערשטן שמיץ, ניט צעוויגנדיק די בייטש, גלייך ווי ער וואָלט אויספּרובירט ווי בעסער צו טרעפֿן.

„— איינס — זאָגט דער טורמע־נאַטשאַלניק אין אַ מאָנאָטאָנער שטים.

„אויף אַ מאָמענט איז פּראָכאָראָוו שטיל און אַפֿילו דער אויסדרוק אויף זיין פּנים האָט זיך ניט געביטן, נאָר פּלוצלונג לויפֿט דורך אַ ספּאַזמע פֿון ווייטאָג דורך זיין קערפּער, און עס רייסט זיך ביי אים אַרויס ניט קיין געשריי, נאָר אַ קוויטש.

„— צוויי — שרייט אויס דער טורמע־נאַטשאַלניק.

„דער הענקער שטייט ביי דער זייט און שמייסט אַזוי, אַז די בייטש זאָל פֿאַלן אין דער ברייט פֿון קערפּער. נאָך יעדע פֿינף שמיץ גייט ער לאַנגזאַם אַריבער אויף דער צווייטער זייט און גיט דעם קרבן אַ האַלבע מינוט אָפּרו. פּראָכאָראָוו׳ס האָר קלעפּן זיך צו זיין פֿייכטן שטערן; זיין האַלז ווערט אָנגעשוואָלן; נאָך די ערשטע פֿינף מינוט ווערט זיין קערפּער, וואָס איז באַדעקט מיט קאַרבן פֿון פֿריערדיגע שמיץ, ברוין; די הויט פּלאַצט ביי יעדן קנאַק מיט דער בייטש.

„— וואַשע בלאַגאָראָדיע! — רייסט זיך ביי אים אַרויס צווישן איין יסורים־קוויטש און אַ צווייטן — האָט רחמנות, וואַשע בלאַגאָראָדיע!

„נאָך צוואַנציג אָדער דרייסיג שמיץ מורמלט פּראָכאָראָוו, ווי ער וואָלט געווען שיכור, אָדער ווי ער וואָלט גערעדט פֿון היץ:

„— איך בין אַן אומגליקלעכער מענטש . . . מיין סוף איז שוין געקומען. פֿאַרוואָס באַשטראָפֿט מען מיך? . . . אוי . . . וויי! . . . . .

„דערנאָך דערהערט זיך עפּעס אַ גערויש, ווי ער וואָלט ברעכן. פּראָכאָראָוו רעדט מער קיין וואָרט ניט אַרויס. מען הערט בלויז קרעכצן און אַ כאָרכלעניש אין האַלז. עס דאַכט זיך, אַז אַן אייביגקייט איז אַוועק זינט די עקזעקוציע האָט זיך אָנגעהויבן, נאָר דער טורמע־נאַטשאַלניק שרייבט בלויז: צוויי און פֿערציג, דריי און פֿערציג, פֿיר און פֿערציג . . .

„ענדלעך קומט ניינציג. פּראָכאָראָוו׳ס קערפּער איז ברוין פֿון די קאַרבן, וואָס בלוטן. עס קלאַפּט אים אַ צאָן אָן אַ צאָן; זיין פּנים איז געל; זיינע אויגן בלאָנדזשען אַרום. . . .״

ניט־געזעצלעכע הייראַטן זיינען געווען אַן אָנגענומענע זאַך און זיינען אָפֿן פּראַקטיצירט געוואָרן. אָנשטאָט היילן פֿאַרברעכנס, זיינען נייע פֿאַרברעכנס דערפֿונדן געוואָרן — לויט דער פֿאַרזיכערונג פֿון הויכע טורמע־

באמטע. א צאָל פון אָט־די פאַרברעכנס זיינען געווען פון דעם שוידער־לעכסטן כאַראַקטער.

אויף אָט־דעם אינזל, וואָס פאַרמאָגט קוילן, געהילץ און פיש, איז אין לויף פון יאָרן דאָס לעבן געווען באַגלייט מיט דעם קלינגען פון קייטן, דעם סווישטשען פון דער בייטש און דעם יאָמער פון געפייניקטע מענטשן. פאַר־צווייפלונג, פאַרברעכן, הפקרות, רייכע נאַטירלעכע אוצרות פאַרנאַכלעסיגט, אַלע הערלעכע שטריכן פאַרוואַנדלט אין בלוט־גליווערנדיגע שוידערס — דאָס אַלץ האָט פון סאַכאַלין געמאַכט אַן אמת׳ן טייוול׳ס אינזל. און מיט רעכט וואָלט מען וועגן דעם צאַרישן סאַכאַלין געקאָנט שרייבן מיט די באַקאַנטע ווערטער פון דאַנטע: „גיט אויף אייערע האָפענונגען, איר אַלע, וואָס טרעטן אַריין אַהער.״

ווען די סאָוועטן־מלוכה איז אַריינגעטראָטן אין סאַכאַלין אין 1925, איז די שווערע שטימונג פאַרשוואונדן צוזאַמען מיט דער בייטש, מיט די טורמע־נאַטשאַלניקעס, מיט די וויי־געשרייען און מיט די אַרעסטאַנטסקע קייטן. די יוגנט איז געקומען און מיט איר איז געקומען אַ נייע אָרדענונג. טשעכאָוו האָט וועגן דעם עולם, וואָס ער האָט געזען אין אַלטן סאַכאַלין, פאַרצייכנט אין זיין נאָטיץ־ביכל: „דער עולם איז באַשטאַנען פון מענער און פרויען פון אַרבעט־עלטער; עס זיינען אויך געווען עטלעכע אַלטע לייט און קינדער, נאָר קיין יוגנט איז אינגאַנצן ניט געווען.״

יונגע קאָמוניסטן זיינען געשיקט געוואָרן קיין סאַכאַלין צו אָרגאַניזירן די אַנטוויקלונג פון דעם אינזל און אָנצינדן די דאָרטיגע מענטשן מיט אַ חשק צו אַ ניי לעבן. צוועלף הונדערט זיינען אָנגעקומען אין דער ערשטער מחנה; פינף הונדערט אין דער צווייטער. זיי זיינען געווען באַוואָפנט מיט העק אויף אויסצוהאַקן וועלדער, מיט ברעך־אייזנס אויף צו גראָבן מאַינס און מיט עגבער־מאַשינען צו דערגרונטעווען זיך צו די פאַרבאָרגענע זאַפּאַסן אויל. די געשיכטע פון די ערשטע ראַנגלעניישן פון דער סאָוועטישער יוגנט און איר אומבאַגרענעצטן ענטוזיאַזם קלינגט ניט אומגלויבלעך פאַר די, וואָס האָבן געאַרבעט צוזאַמען מיט פּיאָנערן ביים אויפשטעלן קעמפּס פאַר בחורים פון לאַנקאַשיר אין די ערגסטע ענגלישע וועטערן.

צוליב אַ שטורעם איז איינע פון די ערשטע גרופּן געבליבן אָן איר באַגאַזש. די שיף איז געווען געצוואונגען אַרויסצוזעצן די גרופּע זייער ווייט פון דעם פונקט וואו זיי האָבן געדאַרפט אָנקומען. די געשטראַנדעטע האָבן באַשלאָסן צו גיין צו־פוס דורכן וואַלד צום פּלאַץ פון זייער צוקונפטיגן „קאָלעקטיוו״; ערשט אין דריי חדשים אַרום איז צו זיי אָנגעקומען זייער באַגאַזש און דער זאַפּאַס שפּייז פאַר די מענטשן און די פי. אָט איז אַ באַשרייבונג פון יענעם עפּיזאָד:

„עס זיינען געקומען שווערע פרעסט און אַ טיפער שניי האָט פאַר־דעקט די ערד. מיר האָבן ניט געהאַט קיין וואַרעמע קליידער און קיין

שפּייז פאַר אונזער פּי. מיר האָבן אַליין אויך ניט געהאַט וואָס צו עסן. איינציגע מענטשן אין שטאָט און אַפילו אין קאָמבינאַט זיינען אַריינגעפאַלן אין אַ פּאַניק און האָבן אָנגעהויבן רעדן וועגן פאַרמאַכן דעם קאָמבינאַט. דעמאָלט האָט די אָרגאַניזאַציע פון די יונגע קאָמוניסטן געוויזן איר ריכטיגן גייסט. אין לייכטע שיך, וואָס זיינען געווען אַרומגעוויקלט מיט שמאַטעס, אין זומער־היטלען און אין צעריסענע קליידער, שטייענדיג ביזן גאַרטל אין וואַסער, האָבן די יוגנטלעכע געוואַלגערט ביימער פאַר עקספּאָרט, און מיט דער הילף פון פערדלעך, וואָס האָבן זיך קוים געהאַלטן אויף די פיס, האָבן זיי דאָס געהילץ אַוועקגעפירט. און ניט בלויז האָבן זיי אָנגעהאַלטן זייער באַשטימטע נאָרמע פון אַרבעט, נאָר זיי האָבן די נאָרמע נאָך איבערגעשטיגן, ניט געקוקט אויף אַלע שוועריגקייטן. . . . די אַרבעטער־גרופּע פון דער קאָמוניסטישער יוגנט, וואָס האָט אויך איינגעשלאָסן מיידלעך, האָט אָנגעלאָדן . . . צוויי טויזנט פיר הונדערט טאָן פּראַכט פאַר עקספּאָרט אין פיר טעג צייט (אָן די אַלע נויטיגע פּאָרט־אויסשטאַטונגען).”

סאַכאַלין פאַרמאָגט אַ סך קוילן, אויל און פיש. די קוילן ליגן אין די בערג אין משופּע׳דיגע שיכטן. האָריזאָנטאַלע עפענונגען ווערן אויסגעגראָבן אין די זייטן פון די בערג. די עפענונגען קומען ווי עטאַזשן. די קוילן ווערן אַראָפּגעשטופּט מיטן פוס און זיי גליטשן זיך אַראָפּ דורך די עפענונגען באַרגאַראָפּ אין קאָרעטעס און פון דאָרט אין קאַסטנס אויף דעם אונטערשטן גאָרן; און פון די קאַסטנס ווערן זיי אָנגעלאָדן אויף די וואַרטנדיגע טראָקס. קוילן האָבן אַ ספּעציעלן ווערט אין די פּאַציפישע וואַסערן, און עס איז מער ווי כדאי די אָנשטרענגונג זיי צו קריגן.

די פיש־אינדוסטריע און לאַנד־ווירטשאַפט אויף סאַכאַלין ווערן געבוירן, אָדער ווידער־געבוירן. לעבן „שיראָקאַיאַ פּאַד” פלעגט מען אַמאָל כאַפּן פיש ביי די ברעגן מיט אַ פּרימיטיווער נעץ. די דאָרטיגע פישערלייט האָבן ניט פאַרשטאַנען, אַז די געדיכטסטע מענגעס פיש זיינען זיי פאַרבייגעגאַנגען טיף אין וואַסער און ווייט פון דעם ברעג. דער „פּאַציפישער אינסטיטוט פון פישערייען”, באַוואָפנט מיט וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג, האָט אַנטפּלעקט פאַר די מלוכה־פישערייען און די פישער־קאָלעקטיוון דעם „סוד”, און איצט ווערן פיש געכאַפּט ווייט פון די ברעגן און אין טיפע וואַסערן. די רעזולטאַטן זיינען גלענצנדיגע. די געכאַפּטע פיש ווערן קאָנסערווירט אין די מיליאָנען און ווערן געשיקט טיף אין לאַנד ווי שפּייז. פריער פלעגט מען זיי אין גרויסע קעסלען פאַרוואַנדלען אין ערד־באַמיסטיגונג.

הויכע אויל־טורעמס מיט הויב־מאַשינען הויבן זיך אין געדיכטע גרופּן אויף דעם מזרח־ברעג. אויל־אַרבעטער פון גראָזני און באַקו, וואָס זיינען געקומען אַהער ווי וואָלונטירן, האָבן אויסגעלערנט נייע אַרבעטער און צוגעגרייט נייע קאַדרען. אין צוויי אָדער דריי יאָר האָט דער סאָוועטישער אויל־טראַסט דערגרייכט אַ פּראָדוקציע, וואָס יאַפּאַן האָט געדאַרפט צען יאָר אויף דאָס צו דערגרייכן. דער וואַלד טרעט צוריק פאַר די געדיכטע אויל־טורעמס

און פאר דעם פאס גרינס־גערטנער און וואוינונגען. אין זיבן יאר צייט איז אויסגעוואקסן די אויל־שטאט אכא מיט 25,000 איינוואוינער.

די אינדוסטריע באפעסטיגט זיך אין סאכאלין. לאנגזאם ווערן אויך די לעבנס־באדינגונגען פארבעסערט. סאלידע שטיבער באווייזן זיך אין די מאין־געגנטן, מיט סיצענע פארהענגלעך און מיט זינגענדיגע פייגעלעך אין שטייגעלעך.

סאכאלין האט זיין געבירטיגע באפעלקערונג. אונטער דער צארישער הערשאפט האט אט־די באפעלקערונג געהאלטן אין אויסשטארבן. אבער ניט איצט. די סאוועטן־מלוכה זארגט באזונדער פארן וואוילזיין פון געבירטיגע פעלקערשאפטן. זי קולטיווירט זיי, פונקט ווי זי קולטיווירט זוימען, וואס זיינען צוגעפאסט צו א באשטימטן באדן, און דערנאך קומט דער וואוקס און אויפבלי פון די פעלקער. אין סאכאלין איז די אויפגאבע ניט געווען קיין לייכטע. די דערפער פון די געבירטיגע גוליאקן זיינען געשטאנען אויף זייער א נידעריגן קולטור־מצב. די ווינטער־שטיבלעך ליגן אויף א העלפט איינ־געגראבן אין דער ערד און זיינען פול מיט רויך. מיזעראבעלע הינט זיינען צוגעבונדן צו סלופעס און מאכן מעלאנכאלישע קולות, און טויטע פיש שאפן א שרעקלעכן געשטאנק. שמוציגע קינדער שלינגען לעבעדיגע פישלעך, וואס צאפלען זיך ביי זיי אין די הענט. פרויען פלעגט מען ביי די גוליאקן קויפן און פארקויפן ווי פי. פאר א מיידל, למשל, האט מען אפטמאל באצאלט מיט א גאנצן געשפאן הינט. עלטערן פלעגן אפקויפן מיידלעך אין עלטער פון פיר־פינף יאר און פלעגן זיי גלייך חתונה מאכן מיט זייערע זין.

שטופנווייז בייט זיך אט־דער שטייגער אונטער דעם מיסיאנערישן איינ־פלוס פון דער סאוועטן־רעגירונג. דעם פלאץ פון זנאכערס פארנעמען אמת'ע דאקטוירים. בילדונג ווערט פארשפרייט. די רויכיגע שטוב פארשווינדט. נייע, הילצערנע הייזער פארנעמען איר פלאץ. אין די הייזער זיינען דא נײ־מאשינען, סאמאווארן און מאדערנע מעבל. פערד און בהמות באווייזן זיך אויף די פארמס פון די גוליאקן. אגריקולטורעלע וויסנשאפט און קאמ־פליצירטע אגריקולטורעלע מאשינען העלפן דעם פארמער ארויסצוקריגן פון זיינע פעלדער א גרעסערע גערעטעניש. פוילענצעריי ווערט אויסגעמיטן און פארדאמט. עס קומען פאר קאלאסאלע מאראלע ענדערונגען.

פון די 50,000 איינוואוינער פון סאכאלין זיינען קוים 5,000 דארט געבוירן געווארן. די מערסטע זיינען געקומען אין גרופן פון פארשיידענע טיילן פון דעם סאוועטן־פארבאנד. עס זיינען געקומען פישערלייט פון אסטרא־כאן, מאטראסן פון שווארצן ים, פויערים פון טראנס־באיקאל, אוקראינישע פארמער און אויל־ארבעטער פון קאווקאז.

אין 1933 האט מאקסים גארקי געקראגן א בריוו פון די קינדער פון סאכאלין.

„אייער בריוו (האָט ער זיי געענטפערט) איז אַ מתנה, וואָס איז ביי מיר אַזוי טייער, ווי אַן אָרדן. איך האָב דערהאַלטן בריוו פון קינדער פון איראָפּייער. זייערע בריוו האָבן מיר, נאַטירלעך, פאַרשאַפט אַ סך נחת, נאָר זיי האָבן מיך ניט גערירט אַזוי טיף, ווי דער בריוו, וואָס איר, די קינדער פון די גוליאַקן, טונגוסן און אַראַכאַנען, האָט מיר געשיקט.

„עס איז ניט קיין וואונדער, וואָס איראָפּייאישע קינדער קאָנען לייענען און שרייבן; ס'איז יאָ אַ וואונדער און עס איז אויך טרויעריק, וואָס אַ טייל פון זיי זיינען נאָך אַלץ אַנאַלפאַבעטן. איר אָבער זייט די קינדער פון שבטים, וואָס האָבן ניט געהאַט קיין געשריבענע שפּראַך; אייערע טאַטעס זיינען געשלאָגן און געפּלינדערט געוואָרן פון די רוסישע און יאַפּאַנעזישע סוחרים; צוויי־פיסיקע חיות האָבן באַשווינדלט אייערע טאַטעס און זיי געהאַלטן אין אומוויסנהייט. . . .

„און איצט לערנט איר זיך. אין עטלעכע יאָר אַרום וועט איר אַליין זיין לערער און פירער פון אייערע שבטים. איר וועט פאַר זיי עפענען דעם ברייטן שטראַלנדיגן וועג צו דער פאַרברידערונג פון די אַרבעטנ־דיגע מענטשן פון דער גאַנצער וועלט. און אין דעם ליגט אַ גרויסע פרייד אי פאַר אייך, אי פאַר מיר.”

5. אַרויס פון דער געטאָ

די אידן שטעלן מיט זיך פאַר אַ פּראָבלעם אין יעדן לאַנד. בשעת אָבער מען האָט זיי אין אַנדערע לענדער ניט ליב און מען פאַרפאָלגט זיי און מען אונטערדריקט זיי און מען זוכט זיי אויסצוראָטן, זיינען זיי אין דער זעלבער צייט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פון סאַמע אָנהויב אריינגעטראָטן אין אַ ניי לעבן. איינער פון די ערשטע דעקרעטן פון דער סאָוועטן־מלוכה האָט דעם 8טן אויגוסט, 1918, דערלאַנגט דעם ערשטן קלאַפּ דעם אַנטיסעמיטיזם און געעפנט די טיר פאַר אַ פּאָליטישער און עקאָנאָמישער גלייכהייט, וואָס ברענגט מיט זיך געזעלשאַפטלעכע ווערדע. עס איז גאָר ניט אַפּצושאַצן דאָס, וואָס די אידן האָבן בייגעטראָגן דער מענטשהייט.

די צאַרישע רעגירונג האָט באַהאַנדלט גרויזאַם אַלע פעלקער. די אידן זיינען ניט געווען קיין אויסנאַם. אין מיין געמיינדע האָט מיט יאָרן צוריק געוואוינט אַ אידישע פרוי, וועלכע איז געווען די מוטער פון אַ באַרימטן ענגלישן אַרכיטעקטאָר. ווי אַ יונגע מיידל איז זי די איינציגע געבליבן לעבן נאָך אַ פּאָגראָם, אין וועלכן איר גאַנצע פאַמיליע איז אויסגעקוילעט געוואָרן. דער שוידער פון יענעם טאָג פאַרפאָלגט זי איר גאַנצן לעבן. קרבנות פון בלוטיגע פּאָגראָמען און לעגאַלע באַגרענעצונגען; ניט צוגעלאָזט צו פאַבריק־אַרבעט און פאַריאָגט פון די פעלדער, האָבן זעקס מיליאָן אידן אין אַלטן רוסלאַנד געלעבט אין שרעק פאַר זייער לעבן און פאַר זייער האָב־און־גוטס.

די אידן האָבן ניט געהאַט קיין שולן, וואו מען זאָל לערנען אויף אידיש. בלויז אַ קליינער פּראָצענט פון אַלע פלעצער אין אוניווערזיטעט איז באַשטימט

געוואָרן פאַר אידן. ווי פּייאיג אַ אידישער בחור זאָל ניט געווען זיין, האָט ער און אַ סך אַנדערע געמוזט בלייבן אויסערן אוניווערזיטעט, אויב נאָר אָט־די קוואָטע איז שוין פאַרפולט געוואָרן. און האָט ער אפילו געמעגט האָבן אַזאַ בריליאַנטענעם מוח ווי איינשטיין, איז זיין שאַנס אַריינצוטרעטן אין אַ רוסישן אוניווערזיטעט אין יענע צייטן געווען פּונקט אַזוי קנאַפּ, ווי יעזוס׳עם שאַנס אַריינצוקומען אין היינטיגן דייטשלאַנד. די אידן זיינען געצוואונגען געוואָרן צו לעבן אין אַ מיזעראַבעלען באַשרענקטן שטח (די „טשערטאַ אָסעדלאָסטי״). בלויז אַ הייפעלע רייכע אידן און פּראָפעסיאָנאַלן האָבן געקראָגן דאָס רעכט צו וואוינען אויסער דער „טשערטאַ אָסעדלאָסטי״ אין מאָסקווע און אַנדערע שטעט.

צו וואָגן אַרויסגיין אויסער די גרענעצן פון דער „טשערטאַ״ האָט געמיינט געשטעלט ווערן אויסערן געזעץ. דאַבלין פּ. קאָוטס ציטירט אין זיין בוך „פון צאַריזם ביז דער סטאַלין־קאָנסטיטוציע״ דעם געוועזענעם שמיד שניידערמאַן, וועלכער זאָגט אַזוי:

„איך האָב געאַרבעט אַלס אַ שמיד אַכט און פערציג יאָר, און כמעט מיין גאַנץ לעבן האָב איך פאַרבראַכט אין זשוואַניץ. איינמאָל האָט דער פּריץ מיך געשיקט רופן, אַז איך זאָל פאַר אים פאַרריכטן די וועגנער. איך האָב אָפּגעאַרבעט אַ גאַנצן טאָג און האָב פאַרדינט צוויי רובל. . . . אויף דעם וועג אַהיים האָב איך אָנגעטראָפן אַ פּויער. — פון וואַנען גייסטו, איד? — האָט ער מיך געפרעגט. איך האָב אים דערציילט פון וואַנען איך גיי.

„— איד, קום צום פּריסטאַוו. ווייסטו דען ניט, אַז אידן טאָרן ניט אַרומגיין איבער די דערפער? — איך האָב זיך ביי אים געבעטן, ער זאָל מיך אָפּלאָזן. עס איז בלויז געווען דריי קילאָמעטער ביז זשוואַניץ, נאָר ער איז געווען איינגעעקשנ׳ט. איך האָב אים אָפּגעגעבן דאָס געלט, וואָס איך האָב פאַרדינט, ווייל ווען ער נעמט מיך צום פּריסטאַוו, וואָלט איך דאָס פאַרדינטע געלט סיי ווי געדאַרפט געווען אָפּגעבן און איך וואָלט נאָך אַ חוץ דעם געדאַרפט פאַרבלייבן אַרעסטירט אויף אַ נאַכט.

„איך בין געגאַנגען ווייטער און אין צען מינוט אַרום האָט די זעלבע געשיכטע זיך ווידערהאָלט. איך האָב געמוזט זיך שיידן מיט מיין לעצטן רובל. איך האָב אַזוי געטרוימט צו פאַרברענגען אַ גוטן פרייליכן שבת מיט געגנוג שפּייז פאַר מיין פאַמיליע! עס האָט זיך אויסגעלאָזט אַנדערש, און דערצו נאָך האָב איך אויף דעם וועג געקראָגן קלעפּ פון אַ שיכור און זיך קוים פאַרשלעפּט אַהיים, ווען עס האָט שוין אָנגעהויבן טאָגן. מען האָט אונז ניט באַטראַכט פאַר קיין מענטשן אין יענע צייטן.״

לענינ׳ס באַציאונג צו דער אידן־פּראָגע איז געווען קלאָר פון סאַמע אָנהויב. שרייבנדיג אין 1913 וועגן אַ געזעץ־פּראָיעקט, וואָס די באָלשעוויסטישע גרופּע האָט אַריינגעטראָגן אין דער דומע מיט דעם צוועק צו באַזייטיגן די באַשרענקונגען אויף אידן, האָט ער דערקלערט:

„די שול, די פרעסע, די פּארלאַמענטאַרישע טריבונע — אַלץ ווערט אויסגענוצט צו פאַרשפּרייטן אומוויסנהייט, שלעכטקייט און ווילדן האַס צו די אידן. אין אַט־דער געמיינער אַרבעט באַטייליגט זיך ניט בלויז דער אָפּפאַל פון דער „שוואַרצער מאה", נאָר אויך רעאַקציאָנערע פּראָפעסאָרן, וויסנשאַפטסלייט, זשורנאַליסטן, דומע־דעפּוטאַטן און אַזוי ווייטער. מיליאָנען, אַפילו ביליאָנען רובל ווערן אויסגעגעבן אויף צו פאַר'סמ'ען די מוחות פון דעם פאָלק."

סטאַלינ'ס באַציאונג איז געווען פּונקט אַזוי קלאָר. „קאָמוניסטן" — שרייבט ער — „קאָנען, ווי אויסגעהאַלטענע אינטערנאַציאָנאַליסטן, ניט פאַרפעלן צו זיין אומקאָמפּראָמיסלעכע און געשוואוירענע שונאים פון אַנטיסעמיטיזם."

די אידן שטעלן מיט זיך פאָר אַ שטענדיגע פּראָבלעם אויף דער וועלט. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט פאַר אַט־דער פּראָבלעם געפונען די בעסטע לייזונג.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ווערט ניט אָנגעווענדעט קיין נאַציאָנאַלע אָדער ראַסן־דיסקרימינאַציע געגן אידן. די אידן האָבן געקראָגן עקאָנאָמישע, סאָציאַלע און פּאָליטישע גלייכהייט. די סאָוועטישע אידן מעגן וואוינען וואו זיי ווילן; זיי מעגן אַריינטרעטן אין אוניווערזיטעטן; זיי מעגן אַרבעטן אין פאַבריקן; זיי מעגן באַאַרבעטן ערד.

אין קרים און אין דרום־אוקראַינע האָב איך געהאַט אַלס מיטרייזנדע פאַר אַ קורצער צייט דריי יונגע, געבילדעטע אידן פון ניו יאָרק. איין צוועק פון זייער רייזע איז געווען צו שטודירן דעם מצב פון די אידן, ספּעציעל אין אָדעס, וואו די אידן באַטרעפן אַ דריטל פון דער באַפעלקערונג. פאַר זייער שמחה האָבן אַט־די אַמעריקאַנער אידן, וואָס האָבן דערזען אַ לאַנד, וואו ראַסן־צעטיילונג און נאַציאָנאַלע צאַמען זיינען אָפּגעמעקט געוואָרן אויף שטענדיג, גאָר קיין ווערטער ניט געקענט געפינען.

די אידישע אַרבעטער אין פאַבריקן און אויף דער ערד אין אוקראַינע, אין קרים, אין מאָסקווע, אין גרוזיע, אין באַקו און אין סיביר האָבן באַוויזן זייערע פייאיגקייטן. איצט איז קלאָר, אַז ווען מען גיט די אידן אַ מעגלעכקייט און צייט, באַהערשן זיי אינדוסטריעלע און אַגריקולטורעלע אַרבעט פּונקט אַזוי גוט, ווי מענטשן פון אַנדערע נאַציאָנאַליטעטן.

די פראַגע וועגן באַזעצן אידן אויף ערד איז אוועקגעשטעלט געוואָרן אין די ערשטע טעג פון דער רעוואָלוציע. אידישע קאָלאָניעס זיינען געגרינדעט געוואָרן אין די שענסטע געגנטן, ווי ביי די דרום־ברעגן פון קרימער האַלב־אינזל — אַ פּלאַץ, וואָס איז באַרימט מיט זיינע קוראָרטן און וואַקאַציע־פּלעצער. עס זיינען אויך געגרינדעט געוואָרן קאָלאָניעס אין אוקראַינע. די צוויי מיליאָן אידן, וואָס זיינען אַריינגעצויגן געוואָרן אין דער אַגריקולטור, האָבן אינגאַנצן צונישט געמאַכט דעם אַלטן ליגן, אַז אידן זיינען פון דער

נאַטור ניט צוגעפּאַסט צו אַרבעטן אין פעלד און אין פאַבריק. זיי זיינען בלויז אויף אַזוי פיל ניט צוגעפּאַסט, אויף וויפיל אַ קינד, וואָס מען האָט קיינמאָל ניט דערלויבט אַריינצושטעלן אַ פוס אין וואַסער, איז ניט צוגעפּאַסט צו שווימען.

אויב מען גיט די אידן די געהעריגע געלעגנהייט, קאָנען זיי זיך אויסצייכענען פּונקט ווי אַנדערע פעלקער. אָט איז אַ ביישפּיל: אין דער אַזאָווער שוואַרץ־ים׳ישער טעריטאָריע איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אַ קאָנפערענץ פון די אידישע פאַרמער פון זלאַטאָפּאָלסקער ראַיאָן אין דער דיניעפּראָפּעטראָווסקער געגנט און קאָזאַקן פון טצימיאַנסקער ראַיאָן. נאָך דער קאָנפערענץ איז דורכגעפירט געוואָרן אַ ספּעקטאַקל און אַ פאַרמעסט פון רייטן אויף פערד. אָט־די פאַרווייליונג איז דורכגעפירט געוואָרן פון 300 קאָזאַקן, וועלכע זיינען וועלט־באַרימט ווי פערד־רייטער. בערדישעוו, א פאַרטרעטער פון דעם אידישן ראַיאָן, האָט געוואַגט זיך אָנצושליסן אין דעם פאַרמעסט. צעלאָזנדיג זיין פערד, האָט ער זיך גענומען אַריבערשפּרינגען איבער די שווערסטע פאַרצאַמונגען און ער האָט זיי בייגעקומען מיט אַזאַ לייכטקייט, אַז די קאָזאַקן, וואָס אַמאָל זיינען זיי געווען די געשוואוירענע שונאים פון די אידן און באַוואוסט מיט זייער אַנטיסעמיטישער ברוטאַליטעט, האָבן אויסגעשריען מיט ספּאָנטאַנער באַגייסטערונג: „אַן אמת׳ער קאָזאַק, אַן אמת׳ער קאָזאַק!”

כדי צו העלפן די אידן צו אַנטוויקלען זייער אייגענע שפּראַך און נאַציאָנאַלע קולטור, האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד זיי געגעבן די בירא־בידזשאַנער טעריטאָריע אין וויטן מזרח, וואו דער אַמור־טייך גיסט זיך צוזאַמען מיט דעם אוסורי־טייך — אַרום 250 מייל פון דעם פאַציפישן ים. בירא־בידזשאַן איז צוויי מאָל אַזוי די גרויס, ווי פאַלעסטינע, און איז אַזוי גרויס ווי האָלאַנד און בעלגיע צוזאַמענגענומען. אין בירא־בידזשאַן בויען די אידן די ערשטע און איינציגע אידישע אויטאָנאָמע טעריטאָריע אין דער וועלט. אידיש איז דאָרט די אָפיציעלע שפּראַך אין שול און אין געזעלשאַפטלעכן לעבן.

זיכער באַגייען זיי טעות׳ן. און ניט יעדער איד, וואָס האָט געמאַכט דעם פאַרזוך, האָט געקאָנט איבערטראָגן די שוועריגקייטן פון פּיאָנערישן לעבן, ספּעציעל אין די ערשטע צייטן. כאָטש בירא־בידזשאַן איז פּאָטענציעל זייער רייך, איז דאָס אָבער געווען אַ נאָך־ניט־באַרירט און ניט־געצוימט לאַנד. אָט־דער פאַקט, וואָס עס זיינען געווען שוועריגקייטן, האָט אָבער אויך געהאַט אַ געוויסע גינסטיגע ווירקונג. בירא־בידזשאַן איז געווען אַ טעריטאָריע, וואָס די אידן האָבן געקראָגן פאַר אַ מתנה און וואו ס׳איז ניט געווען נויטיג אַרויסצוזעצן די פריערדיגע איינוואוינער; אַ געשאַנק, וואָס האָט געגעבן די מעגלעכקייט פאַר אַ פלייסיגן און אַנטשלאָסענעם פאָלק צו צעפירן די הענט; אַ געשאַנק, וואָס האָט אויך געשטעלט צו דער פּראָבע דעם אויסדויער און כאַראַקטער פון די אידישע פּיאָנערן. די נאַטור גיט קיינמאָל ניט אָפּ דעם מענטשן אירע פּאָזיציעס אָן אַ קאַמף. דער אויסדויער פון די פּיאָנערן האָט

דאָ געמוזט געשטעלט ווערן צו דער פּראָבע. מען האָט געמוזט בייקומען זומפּיגע ערטער. מענטשן און פערד זיינען פאַרהרוזנעט געוואָרן אין טיפע בלאָטעס, געפּייניגט געוואָרן פון אומצאָליגע פליגן און געביסן געוואָרן פון גיפטיגע מאָסקיטאָס. אַ סך האָבן מיט דער צייט אויפגעגעבן דעם קאַמף, ווייל זיי האָבן זיך פּונקט אַזוי ווייניג אויסגעטויגט פאַר די שווערע פּיאָנערישע אַרבעטן, ווי די שוסטערס און שניידער אָדער די קליינע קרעמער פון ענגלאַנד וואָלטן זיך אויסגעטויגט צו באַזיגן די קאַנאַדער ווילדערנישן. זיי האָבן פאַרלאָרן זייער מוט און זיינען צוריקגעפאָרן.

די מערהייט אָבער איז פאַרבליבן און האָט אָפּגעהאַלטן אַ זיג אין דעם קאַמף מיט דער נאַטור. איצט בייט זיך דאָס פּנים פון בירא־בידזשאַן. זעג־מילן הודזשען און ליאַרעמען. שליאַכן שניידן דורך די וועלדער. די קוואַרץ־בערג גיבן אָפּ זייער גאָלד; די מאַינס זייערע קוילן; די שטיין־האַקערייען זייער מאַרמאָר. אין די פאַרלאָפענע צען יאָר איז אויפגעשטעלט געוואָרן אַן עלעקטרישע סטאַנציע, אַ פאַבריק פאַר סטאַנדאַרטע הייזער, אַ מעבל־פאַבריק, אַ זעג־מיל און אַ קאַלך־זאַוואָד. אָנשטאָט די 42,000 אַקער קולטיווירט לאַנד אין 1929 זיינען אין 1939 שוין קולטיווירט געוואָרן 100,000 אַקער.

איר וועט אין בירא־בידזשאַן ניט געפינען די איינגעדאַרטע, דערשלאָגענע אידן פון דער געטאָ. די אידישע איינוואַנדערער האָבן אין בירא־בידזשאַן — ווי אין אַנדערע טיילן פון סאָוועטן־פאַרבאַנד — באַוויזן, אַז זיי זיינען פּונקט אַזעלכע גוטע ערד־אַרבעטער, ווי די ניט־אידן. די אידישע קאָלעקטיווע פאַרמס בליען און ברענגען פּראָפיטן. די געוועזענע קליינע באַלמעלאָכעס, די קליינע קרעמער און לופט־מענטשן, וואָס זיינען דאָ פאַרבליבן און האָבן דערפירט דעם קאַמף צו אַ זיגרייכן סוף, זיינען געוואָרן געניטע פאַרמערס. צענדליגער און צענדליגער קאָלעקטיווע פאַרמס, וואָס זיינען גוט פאַרוואַלטעט און אינ־גאַנצן מעכאַניזירט, האָבן פאַרגרעסערט דאָס רייכטום, די גרעטעניש און די שטאַנדהאַפטיגקייט פון דער אידישער אויטאָנאָמער טעריטאָריע. אַ סך קאָלעקטיווע פאַרמערס וועלן איצט פאַרדינען צו צען רובל אַ טאָג מזומן, אַ חוץ זייער חלק תבואה און גרינסן. ערשט נעכטן האָבן זיי געמוזט אויס־קומען מיט אָנדערהאַלבן רובל אַ טאָג.

צענדליגער און צענדליגער עדות דערציילן וועגן אָט־די דערפאָלגן. אַזוי שרייבט גריגאָרי קאַסטעל, אַן אוקראַינישער אייזנבאַן־אַרבעטער, אין דער „בירא־בידזשאַנסקאַיאַ זוועזדאַ״:

„איך בין זיך מודה, אַז איך אַליין האָב אַמאָל געטראַכט, אַז די אידן זיינען בלויז באַלמעלאָכעס. איך האָב געגלויבט, אַז עס וועט פאַר זיי זיין זייער און זייער שווער זיך אויסצולערנען נייע פּראָפעסיעס. נאָר פון סאַמע אָנהויב האָב איך דערזען, אַז איך האָב געהאַט אַ טעות. די אידן האָבן זיך אַריינגעוואָרפן אין קאַמף מיט דער טאַיגע און האָבן זיך אויס־

געלערנט צו זיין בויער און פּארמער. איך אַליין האָב אויסגעלערנט מער ווי צען אידן מיין אייגענע פּראָפּעסיע, און איך קאָן גאַראַנטירן פּאַר זיי אַלע, אַז זיי זיינען גוטע אייזנבאַן־אַרבעטער.״

קולטורעלע טעטיגקייט גייט צוזאַמען מיט מאַטעריעלן פּאָרשריט. עס זיינען געעפנט געוואָרן הונדערט און פיר אידישע שולן און פיר אידישע טעכניקומס. די מלוכה־אַסיגנירונגען פאַר דעם אויפבוי פון געזעלשאַפט־לעכע, מוניציפּאַלע און קולטור־אינסטיטוציעס זיינען פאַרגרעסערט געוואָרן פון 300,000 רובל צו 11,500,000 רובל.

אַ נייער טעאַטער, אַ נייע קינדער־שול פאַר מוזיק און באַלעט, אַ נייער פּאַרק פאַר קולטור און אָפּרו דאָרט, וואו נעכטן איז געווען אַ בלאָטע און וואו ווילדע חיות זיינען אַרומגעלאָפן — דאָס אַלץ איז דער שטאָלץ פון דער שטאָט בירא־בידזשאַן.

נאַציאָנאַליטעטן מישן זיך אויס און וואוינען פּונקט אַזוי פריי אין בירא־בידזשאַן, ווי אין וועלכן ניט איז לאַנד אין דער וועלט, וויל רוסן, אוקראַינער, כינעזער און קאָזאַקן ווייכן מער ניט פון דעם אידן, ווי ער ווייכט מער ניט פון זיי.

זעקסטער טייל

אינטעלעקטועלע און גייסטיגע האָריזאָנטן

1. אין דער ריכטונג פון דעם העכסט-אַנטוויקלטן מענטשן

די פאַרשפּרייטונג פון בילדונג, די מעגלעכקייט צו רוען און צו האָבן פרייע צייט, דער נייער חשק צום לעבן און די נייע זיכערקייט ווייזן שוין זייערע רעזולטאַטן אין אַ שטייגנדיגער שטופּ פון נאַציאָנאַלער קולטור. דער זיבן־שטונדיגער אַרבעטס־טאָג — דער קירצסטער אַרבעטס־טאָג פון וועלכן ניט איז אינדוסטריעלן לאַנד — גיט דעם אַרבעטער אַ מעגלעכקייט צו גיין אַהיים פרי און לאָזט אים איבער גענוג ענערגיע פאַר אַנדערע טעטיגקייטן. אַ יערלעכע באַצאָלטע וואַקאַציע, וואָס ווערט אַלץ פאַרלענגערט, העלפט דעם אַרבעטער אָנזאַמלען נייע כחות, און אַ דאַנק דער מעגלעכקייט צו מאַכן לענגערע רייזעס, קריגט ער אַ ברייטן קוק אויף דעם לעבן. פאַרזיכערונג אין פאַל פון קראַנקהייט, עקסידענט און עלטער באַפרייט דעם אַרבעטער פון דאגות און נערוון־אָנשטרענגונג, בשעת דער פאַרבאָט אויף עקספּלואַטאַציע און דער פאַרקלענערטער אָנרעג און אויסזיכט פאַר פּערזענלעכער דעראָבערונג האָט באַפרייט די מענטשן פאַר העכערע שטרעבונגען.

איינער פון די באַלדיגע רעזולטאַטן דערפון, ווי מיר האָבן געזען, איז די נייע לײדנשאַפט צום לייענען. אָט־דער דורשט ווערט געשטילט דורך צייט־שריפטן און ביכער־פאַרלאַגן.

ריזיגער פאָרשריט איז געמאַכט געוואָרן אויף דעם צייטונגס־געביט, סיי אין צאָל און סיי אין דער קוואַליטעט. דאָס צאַרישע רוסלאַנד האָט אין 1913 פאַרמאָגט 859 צייטונגען מיט אַ צירקולאַציע פון אַרום 3 מיליאָן עקזעמפּליאַרן. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אין 1937 פאַרמאָגט 8,521 צייטונגען מיט אַ צירקולאַציע פון 36 מיליאָן עקזעמפּליאַרן.

ניט וויניגער מערקווירדיג איז דער פאָרשריט אין דער פּראָדוקציע און פאַרשפּרייטונג פון ביכער. צום סוף פון דעם ערשטן פינף־יאָר־פּלאַן איז די ביכער־פּראָדוקציע אין סאָוועטן־פאַרבאַנד געוועזן גרעסער, ווי אין ענגלאַנד, דייטשלאַנד און יאַפּאַן צוזאַמענגענומען.

די נאָכפראַגע אויף ביכער איז אַזוי גרויס, אַז איין מאָסקווער ביכער־קראָם האָט אין איין טאָג פאַרקויפט 1,000 עקזעמפּליאַרן פון אַ נייער אויפ־

לאַגע פון טאָלסטאָי׳ס „תחית המתים״ („וואָסקרעסעניע״) ; 600 עקזעמפּ־ליאַרן פון פּושקינ׳ס געזאַמלטע ווערק אין איין באַנד זיינען פאַרקויפט געוואָרן אין ווייניגער ווי דריי שעה צייט. דאָס צאַרישע לאַנד האָט אין דעם בעסטן יאָר, 1912, אַרויסגעגעבן 133.6 מיליאָן עקזעמפּליאַרן פאַרשיידענע ביכער ; דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אין 1937 געדרוקט 571 מיליאָן ביכער. אין 1938 האָבן געזאָלט געדרוקט ווערן 700 מיליאָן עקזעמפּליאַרן ביכער.*)

אין די צוואַנציג יאָר פון 1917 ביז 1937 זיינען גאָרקי׳ס ביכער דער־שינען אין 32 מיליאָן עקזעמפּליאַרן ; פּושקינס אין 19 מיליאָן ; טאָלסטאָי׳ס אין 14 מיליאָן ; טשעכאָוו׳ס אין אַריבער 11 מיליאָן ; טורגעניעוו׳ס אין אַרום 8 מיליאָן און גאָגאָל׳ס אין 6 מיליאָן עקזעמפּליאַרן.

נאַטירלעך דערגרייכן פּאָליטישע שרייבער און זייערע ביכער אַסטראָ־נאָמישע ציפערן. אַכט טויזנט קלאַסישע ווערק איבער לעניניזם־מאַרקסיזם זיינען פאַרשפּרייט געוואָרן אין 350 מיליאָן עקזעמפּליאַרן אין די לעצטע צוואַנציג יאָר. אַ העלפט פון אָט־די אַכט טויזנט פאַרשיידענע ביכער זיינען געווען אין די שפּראַכן פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד.

דער וואוקס פון ליטעראַטור צווישן די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן איז ממש שטוינענדיג, ווען מען פאַרגלייכט עס מיט דער האַרבער אונטערדריקונג פון יעדן אויסדרוק מצד די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן אונטער דעם צאַרישן רעזשים. דער מאָסקווער אינטערנאַציאָנאַלער ביכער־פאַרלאַג — איינער פון אַ גרויסער צאָל אַזעלכע פאַרלאַגן — גיט אַרויס ביכער אין פינף און אַכציג שפּראַכן. ער דרוקט לערן־ביכער, ראָמאַנען, צויבער־מעשה׳לעך פאַר קינדער, טעכנישע אָפּהאַנדלונגען, אָדער איבערזעצונגען פון די קלאַסיקער. אין אוקראַינע זיינען דערשינען ניין מיליאָן ביכער. אויף טאָלסטאָי׳ס ביכער איז דאָ אַ גרויסע נאָכפראַגע סיי אין רוסלאַנד גופא און סיי צווישן די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן. אין דער קליינער אַרמענער רעפּובליק האָט מען פאַראיאָרן גע־דרוקט 61,000 עקזעמפּליאַרן פון אָט־די ביכער.

די קאָמפּליצירטע ווערק פון איינשטיינ׳ען האָבן אין די מערסטע לענדער זיך פאַרקויפט אין זייער אַ קליינער צאָל. דייטשלאַנד האָט איינשטיינ׳ען אינ־גאַנצן אַרויסגעטריבן. אין ענגלאַנד קאָן מען דעם פאַרקויף פון איינשטיינ׳ס ביכער ציילן גיכער אין די הונדערטער, איידער אין די טויזנטער ; אָבער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד זיינען איינשטיינ׳ס ווערק פאַרשפּרייט געוואָרן אין 55,000 עקזעמפּליאַרן אין די יאָרן צווישן 1927 און 1936.

---

*) אין 1939 זיינען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד געדרוקט געוואָרן מער ביכער, ווי אין וועלכן ניט איז לאַנד — 701 מיליאָן עקזעמפּליאַרן פון 43,800 פאַרשיידענע אויסגאַבן. פון אָט־דער צאָל איז 117 מיליאָן עקזעמפּליאַרן געדרוקט געוואָרן אויף אַנדערע שפּראַכן אויסער דער רוסישער.

אויף ווי ווערטפול ביכער ווערן באטראכט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, קאָן מען זען פון דעם, ווי מען זאָרגט וועגן די ביכער. די נייע לענין־ביבליאָטעק אין מאָסקווע — אַ ריזיגע און אימפּאָזאַנטע געביידע ניט ווייט פון קרעמל — האָט אַזויפיל פּאָליצעס, אַז ווען מען זאָל זיי אויסציען איינע נאָך דער צווייטער, וואָלטן זיי דערגרייכט פון לאָנדאָן ביז קעמברידזש. און כאָטש די ביבליאָטעק איז ריזיג־גרויס, קאָן אַ בוך צוגעשטעלט ווערן דעם לייענער — אין וועלכן טייל פון דער געביידע יענער זאָל זיך ניט געפינען — אין דער קירצסטער צייט. דער מלוכה־ביבליאָטעקאַר האָט אויסגעפאָרשט די בעסטע ביבליאָטעק־מעטאָדן אין אַלע לענדער פון דער וועלט און זיי פאַרבעסערט דורך אייגענע איינאָרדענונגען.

די ניו יאָרקער פּאָבליק־לאַיברערי האָט אַריבערגעפירט 500,000 ביכער, און עס האָט איר גענויערט צוויי חדשים דאָס צו טאָן. די צוועלף מיליאָן ביכער פון דער לענין־ביבליאָטעק זיינען אַריבערגעפירט געוואָרן אין דריי חדשים צייט, און דערביי איז די פונקציע פון דער ביבליאָטעק ניט אָפּגעשטעלט געוואָרן אויף קיין איין־איינציגן טאָג.

אין ליטעראַטור, ווי אויך אין מוזיק און אין קונסט, קוקן די סאָוועטישע מענטשן אַריבער אויף יענער זייט גרענעץ צו געניסן פון דעם אוצר פון דער וועלט־קולטור. זיי זיינען די יורשים פון אַלע דורות. שעקספּיר איז זייערער; געטע איז זייערער; באַלזאַק, מאָליער און שילער — זיינען אַלע זייערע. אין זיין אייגענעם געבורטס־לאַנד איז דער 375טער געבורטסטאָג פון שעקספּיר'ן אַריבער אומבאַמערקט, נאָר אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אָט־דער געבורטסטאָג פאַרצייכנט געוואָרן אין ביכער, זשורנאַלן און אין טעאַטערס, און זיין אָנדענק איז געערט געוואָרן פון הונדערטער טויזנטער פּויערים און אַרבעטער.

שעקספּיר ווערט באַטראַכט פאַר אַ באַשטאַנד־טייל פון דער קולטור פון דעם סאָוועטישן פאָלק. ער ווערט אָנערקענט אין אַ לאַנד, וואו קולטור באַלאַנגט אויף אַן אמת'ן צו דעם פאָלק. טויזנטער ליבהאָבערישע קונסט־קרייזן צווישן די האָרעפּאַשניקעס אַרבעטן אויף שעקספּיר'ס פּיעסן; זיי פירן־אויף: „האַמלעט", „מאַקבעט", אָדער „ראָמעאָ און דזשוליעט". די פאָרשטעלונג פון „קעניג ליר" איז היינטיגן פרילינג באַזוכט געוואָרן פון 200,000 מענטשן. און די פעלקער פון קירגיזיע, קאַזאַכסטאַן און באַשקיריע — ווי אויך אין אַ סך אַנדערע רעפּובליקן — קאָנען זען די פאָרשטעלונגען פון שעקספּיר'ס פּיעסן און אָט־די פּיעסן לייענען אין זייער אייגענער שפּראַך. אין דער קליינער אַרמענער רעפּובליק האָט מען אין די לעצטע פינף יאָר צייט פאַרקויפט 32,000 עקזעמפּלאַרן פון שעקספּיר'ס ווערק.

אויסלענדישע שרייבער ווערן אין אַלגעמיין אַ סך איבערזעצט און ברייט פאַרשפּרייט. צווישן זיי: אַפּטאָן סינקלעיר, מאַפּאַסאַן, וויקטאָר הוגאָ, אַנאַ־

טאָל פראַנס, באַלזאַק, דיקענס *), דאַרווין, און פון די מאָדערנע: טעאָדאָר דרײַזער, ערנעסט העמינגוועי, ה. דזשי. וועלס, פרענק נאָריס, לעאָן פויכט־וואַנגער, הענריך מאַן, גוסטאַוו רעגלער און אַרנאָלד צווייג.

אין אַלגעמיין גענומען, זײַנען ביכער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרהעלט־ניסמעסיג ניט טײַער. דרײַ פּיין־געבונדענע ביכער אַ חודש וועלן דעם אַר־בעטער קאָסטן צווישן 2 און 3 פּראָצענט פון זײַן דורכשניטלעכן פאַרדינסט. און אויב מען דרוקט ניט קיין מיסטישע ליטעראַטור, איז אָבער אויך ניט דערלויבט צו דרוקן קיין וואולגאַרע, אָדער פּאָרנאָגראַפישע ליטעראַטור.

שרײַבער ווערן ניט בלויז געלייענט, נאָר אויך געשאַפן. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד שאַפט ברייטע מעגלעכקייטן און אַ סך דערמוטיגונג — סײַ באַ־וואוסטזיניג, סײַ אומבאַוואוסטזיניג — פאַר זעלבסט־אויסדרוק.

ערשט לעצטנס זײַנען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד געגרינדעט געוואָרן העכער 100,000 „קרײַזן פאַר זעלבסט־אויסדרוק", און די דראַמע־קרײַזן ציילן העכער 2 מיליאָן מיטגלידער. אַנדערע קרײַזן פאַר געזאַנג, מוזיק, טענץ, אָדער די גראַפישע קונסטן האָבן העכער 5 מיליאָן מיטגלידער.

נאָך גרעסער אָבער איז דער פאַרנעם פון זעלבסט־אויסדרוק אין דער פאָרם פון בריוו און אַרטיקלען אין די צײַטונגען. יעדע פאַבריק און יעדע אינסטיטוציע האָט איר וואַנט־צײַטונג, וואָס דערמוטיגט און קריגט פון די אַרבעטער בײַטראָגן מיט ווערטפולע אָנווײַזונגען און רעקאָמענדאַציעס וועגן פאַרבעסערן די אַרבעט אין פאַבריק און דאָס לעבן פון די אַרבעטער. מענער און פרויען קאָנען אין די וואַנט־צײַטונגען שרײַבן — און זיי שרײַבן טאַקע — וועגן קאָרופּטע און ניט־פּאַסנדע באַאַמטע, און אויך געבן פּאָזיטיווע אָנ־ווײַזונגען. די וואַנט־צײַטונג איז אַן אויסדרוק־מיטל פאַר געזעלשאַפטלעכן אייפער.

דאָס האָט סאָציאַלער אייפער אַרויסגעבראַכט דעם גלענצנדיגן סטיל פון וויליאַם קאָבעט, און סאָציאַלע לײַדנשאַפט — פּאָזיטיווע און נעגאַטיווע — וועט מעגלעך שאַפן נײַע פאָרמען פון שרײַבן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד.

מיס אַ. ל. סטראָנג דערציילט ווי זי האָט באַזוכט אין אַ מאָדערנעם שטעטל פופציג מייל פון אַן אײַזנבאַן אַ צוזאַמענפאָר פון אַרום 200 דאָרפישע צײַטונגס־קאָרעספּאָנדענטן, וועלכע האָבן זיך געגרייט צו אַ פּאַרזיי־קאַמפּאַניע. זיי זײַנען געווען בלויז אַ טייל פון די ענערגישע שרײַבער פון יענעם שטעטל. פיר הונדערט און זיבעציג פעלד־בריגאַדעס אין דער געגנט האָבן געהאַט אייגענע וואַנט־צײַטונגען.

---

*) צווישן 1917 און 1930 זײַנען אָפּגעדרוקט געוואָרן 2 מיליאָן עקזעמפּליאַרן פון דיקענס'עס ביכער און זיי זײַנען אַרויסגעגעבן געוואָרן אין 30 שפּראַכן פון די פאַרשיידענע סאָוועטישע פעלקער. עס ווערן צוגעגרייט נײַע איבערזעצונגען פון שעקספּיר'ס און בײַראָנ'ס שאַפונגען, כדי צו קאָנען מער ווירקזאַם איבערגעבן דעם פינקטלעכן גײַסט פון אָט־די שרײַבער.

„אַ קאַליפּאָרניער זיבעצן־יאָריגער בחור מיט אַ טונקל־ראָזע העמדל פון סאַטין אונטער אַ שוואַרץ רעקל האָט מיט שטאָלץ באַריכטעט ווי מען האָט אַ דאַנק זיינע אַרטיקלען און עדיטאָריעלס אַרויסגעוואָרפן די קאָרופּטע פאַרוואַלטונג פון זיין קאָלעקטיווער פאַרם. — מיר האָבן אַרויסגעגעבן ניין נומערן — האָט ער דערקלערט ביים מיטינג — נאָך דערנאָך האָבן מיר געמוזט אָפּשטעלן די וואַנט־צייטונג, ווייל אונז האָט אויסגעפעלט פּאַפּיר. מיר האָבן שוין אָבער באַוויזן אויפצוהויבן די פאַרמערס, און דער אַלגעמיינער מיטינג האָט באַזייטיגט דעם פּרעזידענט און צוויי מיטגלידער פון דער פאַרוואַלטונג.”

די פאַבריק־צייטונג איז אַזוי־אַרום דער טויער, דורך וועלכן אַ סך סאָוועטישע שרייבער גייען אַריין אין די העכערע ספערן פון ליטעראַטור. די וואַנט־צייטונג שאַפט אַ געשמאַק פאַר ליטעראַטור און אַ פאַרשטענדעניש פון ליטעראַטור. פון אָט־דעם באַשיידענעם אָנהויב וואַקסן אַרויס ליטעראַרישע גרופּן, און פאַבריק־דרוקערייען גיבן אַרויס ביכער מיט פּאָעזיע, פּיעסן, אָדער אַפילו ראָמאַנען, וואָס זיינען געשריבן פון פאַבריק־אַרבעטער.

עס איז אַן אָנגענומענער כּלל אין סאָוועטישער קונסט, אַז דער קינסטלער דאַרף זיין פאַרבונדן מיט דעם קאָנסטרוקטיוון לעבן פון זיין לאַנד. פּונקט ווי דער אינזשעניר, וואָס בויט אַ בריק, דאַרף פאַרשטיין ניט בלויז דעם פּלאַן, וואו ער דאַרף אַריבערוואַרפן די בריק, און ניט בלויז דעם דראַנג און דרוק פון זיין געביידע, נאָר ער דאַרף אויך פאַרשטיין דעם צוועק פון דער בריק און איר סאָציאַלע פונקציע אין שייכות מיט דעם גאַנצן לעבן, אַזוי מוז אויך דער קינסטלער צוגיין צו זיינע אויפגאַבן. ער דאַרף זיין אַריינגעטאָן אין דעם לעבן און אין דער אַרבעט פון די מאַסן. די מערסטע קינסטלער שטימען טאַקע איין מיט דעם, און עס איז דעריבער נאַטירלעך, וואָס שאָלאָכאָוו, דער אויטאָר פון „שטיל פליסט דער דאָן”, האָט זיין שטענדיגע וואוינונג אין אַ דאָרף, וואו דאָס געענדערטע לעבן דינט אים ווי אַ באַזע פאַר זיינע שאַפונגען.

די סאָוועטישע לייענער האָבן אַ ווייטן אויסקוק אויפן לעבן און זיי ווילן, אַז אויך זייערע שרייבער זאָלן האָבן אַזאַ אויסקוק. עס איז דאָ זייער אַ קליינע נאָכפראַגע אויף דעם סאָרט שרייבן פון מערב־אייראָפּע, וואו דער שרייבער גריבלט זיך אין זיך אַליין. דאָס איז נאַטירלעך פאַר מענטשן, וואָס זיינען פאַרקאָכט מיט ליב און לעבן אין אַ נייעם ריזיגן עקספּערימענט. אַ לעבעדיק פאָלק וויל וויסן וועגן דעם העלד, וואָס פאַרשט־אויס נייע געגנטן, מאַכט דערפינדונגען, געפינט אויס זאַכן און טוט עפּעס אויף. זיי האָבן אַ גאָר קליינעם אינטערעס אין דעם מענטשן, וואָס ווענדעט זיין בליק אינעווייניג אין זיך, צו זיינע אייגענע עמאָציעס. דערפאַר זיינען זיי גאָר שטאַרק פאַראינטערעסירט אין דעם מענטשן, וואָס ווערט מיטגעריסן מיט דעם זיג איבער דער נאַטור, און מיט דעם ציל פון אויסבילדן אַ נייעם מענטשן און אַ נייע מענטשהייט.

אפשר די סאַמע בעסטע רעזולטאַטן אויף דעם דאָזיגן געביט קומען פון דערמוטיגן קינסטלער צווישן די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן. פאָלקס־זינגער, צום ביישפּיל, וואָס דעקלאַמירן אָדער „דערציילן" זייערע מעשיות, אָנשטאָט זיי צו פאַרשרייבן, ווערן אויפגעמונטערט און דערמוטיגט. פאָלקס־אָרקעסטערס און פאָלקס־אינסטרומענטן ווערן אַנטוויקלט, און אַ סך אויס־צייכענונגען ווערן אויסגעטיילט פאַר די אָרטיגע קינסטלער, וואָס ווייזן ארויס זייערע פעיִקייטן.

אָט־די אַלע זאַכן זיינען זייער וויכטיגע שטאַפּלען אויף דעם וועג פון אַ ברייטער קולטור־אויסשפּרייטונג. געבירטיגע קונסט, וואָס האָט אין לויף פון הונדערטער יאָרן זיך געצויגן פון דער ערד און אָנגענומען פאַרשיידענע פאָרמען, כאַראַקטעריסטיש פאַר די באַטרעפנדיגע געגנטן, קאָן אַנטוויקלט ווערן צו דער העכסטער שטופע אין אַלערליי פאַרכאַפּנדיגע פאָרמען. פּונקט ווי פּלאַנצן זיינען פון די סאָוועטישע וויסנשאַפטסלייט געזאַמלט געוואָרן אין זייער געבורטס־פּלאַץ און זיינען קולטיווירט געוואָרן, כדי רייכער צו מאַכן די סאָוועטישע אַגריקולטור, אַזוי קאָן מען אויך דערוואַרטן, אַז די סאָוועטישע קולטור וועט גיין פאַראויס אין אַ סך נייע און אינטערעסאַנטע ריכטונגען אַ דאַנק דעם, וואָס עס ווערן אָפּגעהיט און דערמוטיגט אָט־די פּרימיטיווע פאָרמען פון קונסט. און דאָס איז אמת וועגן דער גראַפישער קונסט, פּונקט ווי וועגן ליטעראַטור. די פּאַלעך־מאַלעריי, למשל, וואָס האָט געהאַלטן אין פאַרשווינדן, ווערט ענערגיש אויפגעלעבט. עס ווערט דערמוטיגט דער אַלטער חוש פאַר פאַרבן — העלע און שטאַרקע — און מיר הויבן שוין אָן זען אַ סך צייטמעסיגע געגן־ווירקונגען צו די מעכאַנישע מאַשין־שאַפונגען.

דער טעאַטער ווערט באַזונדער געשאַצט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. קיין לאַנד גיט ניט זיין טעאַטער אַזאַ ברייטהאַרציגע פינאַנציעלע שטיצע און טיילט ניט אויס דעם טעאַטער אַזעלכע מתנות פאַר גרויסע אויסצייכענונגען, ווי עס ווערט געטאָן אין סאָוועטן־לאַנד.

ווען דער מאָסקווער קונסט־טעאַטער האָט אין סעפּטעמבער 1938 גע־פייערט זיין פערציג־יאָריגן יובילײ, האָט דער טעאַטער געקראָגן דעם לענין־אָרדן און דער גאַנצער קאָלעקטיוו, די ארבעטער אַזוי גוט ווי די שוישפּילער, האָבן געהאַט אַ מאָלצייט מיט סטאַלין׳ען.

דער שוישפּילער, וואָס האָט געדאַרפט דורכפירן די ראָל פון אָטעלאָ, האָט געקראָגן די מעגלעכקייט און דערמוטיגונג אַוועקצוגעבן צוויי יאָר צייט פאַר דער ארבעט פון דורכשטודירן זיין ראָל און זיך אריינלעבן אין איר. דאָס ווייזט מיט וואָס פאַר אַן ערנסטקייט מע קוקט אויף דער דראַמאַטישער קונסט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד און ווי זי שטייגט דאָרט צו דער העכסטער שטופע.

די אָפּערע און דער באַלעט זיינען פּונקט אַזוי פּרעכטיג און ווערן גענומען פּונקט אַזוי ערנסט, ווי דער טעאַטער.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד קומט איצט פאַר, אָן צווייפל, אַ רענעסאַנס אין

דער קונסט ענלעך צו דעם רענעסאַנס, וואָס איז פאָרגעקומען אין איטאַליע און אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע אין פראַנקרייך. מיר זיינען נאָך צו נאָענט צו אָט־דער דערשיינונג, אַז מיר זאָלן קאָנען באַגרייפן די פולע באַדייטונג אירע.

נאַטירלעך קומט אַרויף די פראַגע וועגן דער פרייהייט פון דער קונסט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. קריטיקירן קאָן מען אין אַ סך ריכטונגען. מען האָט קריטיקירט, און מען דאַרף די קריטיק ערנסט באַטראַכטן. דאָ — ווי אויף אַלע אַנדערע געביטן — וויל איך בעסער אָנווייזן אויף דעם, וואָס איז, לויט מיין מיינונג, די נייע און שעפערישע עלעמענטן אין דער סאָוועטישער טעאָריע און פראַקטיק. אַנדערע — און זייער צאָל איז גאַנץ גרויס — פאַרנעמען זיך מיט קריטיק.

אין פאַרבינדונג מיט אָט־דער פראַגע קאָנען מיר זייער גוט אויסנוצן די ווערטער פון אַן אַמעריקאַנער מוזיק־קריטיקער, וועלכער האָט געזאָגט: „די זיכערקייט און דערמוטיגנדיגע סביבה פון סאָוועטישע קאָמפּאָזיטאָרן רופן אַרויס די קנאה פון זייערע קאָלעגן איבער דער גאַנצער וועלט.” זיכערקייט און סטאַביליטעט שאַפן דאָך דעם באָדן פון פרייהייט, און אַ באַגייסטערנדיגע אומגעבונג רעגט־אָן דעם קינסטלער צו באַנוצן זיך מיט דער פרייהייט אויף צו שאַפן נייע קונסט־פאָרמען. און אויב עס האָט זיך צייטנווייז געדאַכט, אַז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד שטערט אָדער אַנטמוטיגט די אַנטוויקלונג פון נייע פאָרמען פון קונסט, ווייל ער באַטראַכט זיי ווי אַ געפאַר פאַר דער נאַציאָנאַלער זיכערקייט, איז דאָס בלויז דערפאַר, וואָס די סטאַביליטעט פון דער מלוכה אין קאַמף מיט אויסערלעכע און מיט אינערלעכע שונאים איז נאָך דעמאָלט ניט געווען געזיכערט.

ענגלאַנד האָט קיינמאָל ניט געהאַט קיין גרעסערע פרייהייט, ווי אין דער צייט, ווען זי איז פון קיינעם ניט באַדראָעט געוואָרן, און ווען זי איז געווען אויף דער העכסטער שטופע פון איר מאַכט. און בלויז איצט, ווען עס לויערן אויף איר געפאַרן פון אַלע זייטן, ווערן אַזעלכע פילמס, ווי „פּראָפעסאָר מעמלאָק” *) און אַזעלכע פיעסן ווי „גרין פעסטשורס” פאַרבאָטן דורך דעם צענזאָר.

און וואָס מער די זיכערקייט פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד וואַקסט, אַלץ מער באַרעכטיגט זיינען מיר צו גלויבן, אַז זיין פרייהייט וועט ווערן ברייטער.

נאָר אַפילו איצט פילט בלויז אַ קליינער טייל פון די סאָוועטישע קינסטלער, אַז זיי זיינען געשטערט. די קינסטלער, וואָס האָבן זייער גאַנץ לעבן געלעבט אונטער דער אַלטער אָרדענונג, פילן נאַטירלעך די צוימען פון דער אָרדענונג, מיט וועלכער זיי זיינען ניט באַקאַנט, און פאַר וועלכער זיי האָבן

*) ווען די מלחמה האָט אויסגעבראָכן איז אין ענגלאַנד דערלויבט געוואָרן צו ווייזן דעם פילם „פּראָפעסאָר מעמלאָק”, נאָר דאָס בילד איז אַזוי צעקאַליעטשעט געוואָרן, אַז מאַרקס און לענין זאָלן ניט דערמאָנט ווערן אין טעקסט, און דער דראַמאַטישער סוף איז אויסגעשניטן געוואָרן.

ניט קיין סימפּאַטיע. בכלל גערעדט איז עס מסתמא אמת, אַז אויף די שאַפונגען פון אַט־די קינסטלער איז אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ניטאָ קיין נאָכ־פראַגע. די צענזור, וואָס זאָגט זיך אָפּ צו פאַרעפנטלעכן די שאַפונגען פון אַט־די קינסטלער, האַנדלט בלויז ווי דער ביכער־לייענער פון אַן ענגלישן פאַרלאַג, וואָס דאַרף פעסטשטעלן וואָס דער עולם וואָס וויל לייענען און וואָס דער פאַרלאַג קאָן דרוקן אָן פינאַנציעלן פאַרלוסט. די צענזור אין סאָוועטן־פאַר־באַנד איז אָבער אַנדערש ווי די צענזור ביי אונז. עס איז דאָרט ניטאָ אַזאַ אמט ווי אונזער „לאָרד טשעמבערלעין”, דער הויפּט־צענזאָר אין ענגלאַנד. אין יעדן פאַל האָט די צענזור פון די מאַסן גופא די גרעסטע ווירקונג. דער קינסטלער און זיין עולם ווערן געבראַכט פנים אל פנים. פון דעם קינסטלער — צי ער איז אַ מאַלער, אַ נאָוועליסט, אָדער אַ דראַמאַטורג — ווערט דער־וואַרטעט און ער ווערט דערמוטיגט צו טרעפן זיך מיט זיין עולם, צו דער־קלערן זיי וועגן די פּרינציפּן פון זיין קונסט־שאַפונג און אויסצוהערן זייער גוטהייסונג אָדער זייער קריטיק. דער קינסטלער קאָן אַ סך לערנען פון די אַרבעטער דורך אַט־דעם פּראָצעס; די אַרבעטער קאָנען אויך לערנען אַ סך פון דעם קינסטלער. געמיינשאַפטלעכע קריטיק און געמיינשאַפטלעכע דער־קלערונגען זיינען ווערט אַ סך.

בכלל אָבער האָט די דערמוטיגונג, וואָס אַ קינסטלער קריגט אין סאָ־וועטן־פאַרבאַנד, צו זיך קיין גלייכן ניט ביי אונז אין לאַנד. זיי האָבן אַ פאַרטיגן עולם. זיי ווענדן זיך צו אַן אינטעליגענטן און פאַראינטערעסירטן פאָלק. זיי קריגן ברייטהאַרציגע הילף און קאָאָפּעראַציע מצד די מיטגלידער פון זייער פאַך. שרייבער, שוישפּילער און מאָלער האָבן זייערע אייגענע אָר־גאַניזאַציעס, וואָס העלפן אַרוים די מיטגלידער אויף גאָר אַ נייעם און ברייט־האַרציגן אופן. זיי פאַרמאָגן קלובן פאַר געזעלשאַפטלעכן פאַרקער, היימען פאַר אָפּרו, פאַבריקן פאַר דער באַזאָרגונג פון די מאַטעריאַלן, וואָס זיי באַנוצן אין זייער קונסט־אַרבעט, און פאַרשטייער, וואָס פירן פאַר זיי די פאַרהאַנד־לונגען ביים אָננעמען אַרבעטן פון אַ גרויסן פאַרנעם, ווי דעקאָרירן פאַבריקן און אַנשטאַלטן. דער פאַכמאַן איז מער ניט איזאָלירט, ווי פריער, נאָר ער ווערט פאַרשמאָלצן מיט אַלע זיינע קאָלעגן אין אַ רייכער און מעכטיגער קאָאָפּעראַטיווער אָרגאַניזאַציע.

ביי די סאָוועטישע מענטשן איז דאָ איין וואָרט אויף די ליפּן, וואָס ווערט ווידערהאָלט מער ווי אַלע אַנדערע ווערטער. דאָס וואָרט איז „קולטור”. עס נעמט אַריין אַלץ, וואָס מען מיינט מיט אַט־דעם וואָרט ביי אונז, און עס שליסט איין אַ סך מער. עס איז, למשל, אומקולטורעל אַריינצוקומען אין אַ הויז מיט שמוציגע שיך, צו פאַרנאַכלעסיגן אויסצופּוצן די ציין, אָדער זיך ניט אויסוואַשן ריין הינטער די אויערן. עס איז אומקולטורעל צו פאַרנאַכ־לעסיגן ביכער און קונסט־ווערק, אָדער צו איגנאָרירן די דערגרייכונגען פון דער וויסנשאַפט.

אויב מיר קענען זיין גענויגט גוטמוטיג צו שמייכלען וועגן דעם געוויכט, וואָס מען לייגט אויף אַזאַ קליין וואָרט וואָלט עס ניט געשאַדט, אַז מיר זאָלן זיך פאַרטראַכטן וועגן אונזער אייגענעם טייטש פון דעם וואָרט און אַנאַליזירן אונזער צופרידנהייט אין ליכט פון די חסרונות פון אונזער קולטור גופא. מיר רעדן וועגן קולטורעלע מענטשן. מיר רעדן וועגן קולטורעלע קלאַסן. די סאָוועטישע מענטשן באַגרענעצן נישט דאָס וואָרט און נישט די זאַך, וואָס ווערט מיט דעם וואָרט באַצייכנט. די סאָוועטישע מענטשן האָבן ניט קיין ספּעציעלע קולטורעלע קלאַסן, און זיי זוכן ניט צו האָבן אַזעלכע קלאַסן. זיי ווילן, אַז דאָס גאַנצע פאָלק זאָל זיין קולטורעל, און כדי צו דערגרייכן אַזאַ רעזולטאַט, זוכן זיי צו באַזאָרגן אַ סך פרייע צייט, זיכערקייט און געלעגנהייטן פאַר אַלעמען. און אין פאַרבינדונג מיט דעם ווערט קונסט ניט באַטראַכט ווי עפּעס אַן אַבסטראַקטע זאַך, אָדער ווי אַ זאַך, וואָס באַלאַנגט צו אַ קרייז פון אויסדערוויילטע. קונסט איז די נאַציאָנאַלע ירושה, וואָס באַלאַנגט צו אַלעמען, און מוז ווערן צוגענגלעך פאַר אַלעמען.

2. „די דעמאָקראַטישסטע קאָנסטיטוציע אין דער וועלט"

דעם 5טן דעצעמבער, 1936, איז אַ נייע פאָרם פון דעמאָקראַטיע געבוירן געוואָרן אין אַ וועלט, וואו טיראַניע אין דער פאָרם פון פאַשיזם האָט אָפּן זיך אויסגעלאַכט פון דער דעמאָקראַטישער אידייע און האָט גענומען סטראַשען די דעמאָקראַטישע מלוכות.

דעמאָקראַטיע, וואָס איז אויסגעריסן געוואָרן מיט דעם וואָרצל אין לענדער, וועלכע מען האָט באַצייכנט אַלס דעמאָקראַטיעס, איז גערן איינגעפירט געוואָרן אין דעם לאַנד, וואָס האָט — לויט ווי מען האָט אונז געוואָלט איינרעדן — געגלויבט אין דיקטאַטור.

דאָס קוקט־אויס פּאַראַדאָקסאַל בלויז פאַר די, וואָס נעמען־אָן דעם אומבאַרעכטיגטן צוגאַנג, אַז פאַשיזם און קאָמוניזם זיינען צוגלייך געפערלעכע פאָרמען פון דיקטאַטור. אין דערווירקלעכקייט אָבער זיינען זיי דער היפּוך איינס פון צווייטן.

די דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט איז די דיקטאַטור פון אַ קלאַס, ניט פון יחיד; זי איז צייטווייליג, ניט פּערמאַנענט. די דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט איז די דיקטאַטור פון דעם אַרבעטער־קלאַס, וואָס האָט זיך געביטן מיט די פּלעצער מיט דעם פריערדיגן הערשנדיגן קלאַס. בשעת פריער האָט די מינאָריטעט געהאַט די מאַכט, האָט איצט די מאַיאָריטעט די מאַכט. די אַרבעטער זיינען געפירט געוואָרן צום זיג דורך דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי — דורך אָט־דער פעסטער אָרגאַניזאַציע, אַ דאַנק וועלכער דער אַרבעטער־קלאַס איז געוואָרן באַוואוסטזיניג וועגן זיינע אייגענע צילן און האָט אַרויסגעשטעלט זיינע אייגענע פאָדערונגען.

די קאָמוניסטישע פּאַרטיי האַלט אַן איר מאַכט, און זי וועט עס אויך ווייטער טאָן אַזוי ביז די אַרבעטער וועלן זיין גרייט אין אַלץ אַ גרעסערער מאָס אויסצונוצן די מאַכט פאַר זיך אַליין — ווי דאָס הויבט שוין אָן צו ווערן אַווירקלעכקייט. „יעדע קעכין" — האָט לענין געזאָגט — „מוז זיך אויסלערנען אָנצופירן מיט דער מלוכה." און אָט־דער פּרינציפּ איז נאָך אַלץ דאָמינירנדיג. די קאָמוניסטישע פּאַרטיי שטרעבט אָן אויפהער צו דערוועקן אין די מאַסן אַ געפיל פון פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דעם גאַנצן לאַנד און דערנאָך צו מאַכן מעגלעך פאַר זיי, דורך נויטיגער צוגרייטונג, אָנצוואַווענדן אָט־די פאַראַנטוואָרטלעכקייט אין לעבן.

און חוץ דעם איז די דיקטאַטור פון דעם פּראָלעטאַריאַט בלויז אַ צייט־ווייליגע פאַזע — בלויז אַ מיטל צו אַ ציל. די פאַשיסטישע דיקטאַטור איז פּערמאַנענט. דער פאַשיסטישער פירער ווערט פאַרוואַנדלט אין אַ גאָט. ער ווערט אַ טייל פון אַן אייביגער אָרדענונג. ער ווערט אַ ציל פאַר זיך אַליין און ניט קיין מיטל צו קיין ציל. דער פאַשיסטישער דיקטאַטאָר אַרבעט פאַר דעם, אַז די פאַשיסטישע דיקטאַטור זאָל אַלץ מער איינגעפונדעוועט ווערן. די דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט קוקט פאָראויס צום טאָג און אַרבעט פאַר דעם טאָג, ווען עס וועט נעמען אַ סוף צו דיקטאַטור בכלל.

די פאַרפולקאָמטע סאָציאַליסטישע אָרדענונג שאַפט אויטאָמאַטיש די קלאַסנלאָזע געזעלשאַפט. און ווען עס ווערן אָפּגעשאַפט קלאַסן ווערט אויך אָפּגעשאַפט די נויטווענדיגקייט פאַר איין קלאַס צו הערשן איבער אַ צווייטן.

אָט־די שטופע איז שוין מערסטנס פאַרענדיגט געוואָרן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד אין דעם קורצן אָפּשניט פון איין און צוואַנציג יאָר.

דאָס איז אָבער נאָך ניט דער סוף; די סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט איז בלויז אַ שטופע אויף דעם וועג צו דער קאָמוניסטישער געזעלשאַפט, ווען — ווי ענגעלס האָט געזאָגט — „די רעגירונג איבער מענטשן וועט פאַרביטן ווערן דורך אַדמיניסטרירן איבער זאַכן און דורך פאַרוואַלטן מיט די פּראָצעסן פון דער פּראָדוקציע. די מלוכה וועט ניט אָפּגעשאַפט ווערן — זי וועט אָפּשטאַרבן."

אָט־דאָס איז די באַשטימט־העכערע שטופע, צו וועלכער די קאָמוניסטן שטרעבן. ווען עס וועלן געשאַפן ווערן די באַדינגונגען פאַר דער פאַרווירק־לעכונג פון אָט־דער שטופע — גענוג וואוילזיין פאַר אַלעמען — דעמאָלט וועט מעגלעך ווערן פאַר דער נייער געזעלשאַפט זיך צו באַנוצן מיט די נאָבעלע ווערטער פון קאַרל מאַרקס אין זיין „קריטיק פון דער גאָטאַ־פּראָגראַם": „פון יעדן לויט זיינע פעיאיגקייטן, צו יעדן לויט זיינע באַדערפעניש."

אָט־דאָס איז די קאָמוניסטישע טעאָריע אין אַן עלעמענטאַרער פאָרם, און אין זיין בוך „שטאַט און רעוואָלוציע" האָט לענין אָנגעצייכנט אָט־דעם צושטאַנד ווי דעם ציל פון ענדגילטיגער פרייהייט און אמת'ער דעמאָ־קראַטיע. ער שרייבט אַזוי:

„בלויז אין אַ קאָמוניסטישער געזעלשאַפט, וואו דער ווידערשטאַנד פון די קאַפּיטאַליסטן איז אינגאַנצן געבראָכן געוואָרן און וואו די קאַפּיטאַליסטן זיינען פאַרשוואונדן; ווען עס זיינען מער ניטאָ קיין קלאַסן (דאָס מיינט, אַז עס זיינען מער ניטאָ קיין אונטערשיידן צווישן די מיטגלידער אין דער געזעלשאַפט לויט זייער שייכות צו די סאָציאַליזירטע פּראָדוקציע־מיטלען) — בלויז אין אַזאַ געזעלשאַפט „הערט דער שטאַט אויף צו עקזיסטירן" און „מען קאָן אָנהויבן רעדן פון פרייהייט". בלויז דעמאָלט וועט מעגלעך ווערן און וועט טאַקע פאַרווירקלעכט ווערן פולע דעמאָקראַטיע — אַ דעמאָקראַטיע אָן וועלכע ניט איז אויסנאַמען. און בלויז דעמאָלט וועט די מלוכה גופא אָנהויבן אָפּשטאַרבן, אַ דאַנק דעם פּשוט'ן פאַקט, וואָס מענטשן, וועלכע וועלן באַפרייט ווערן פון דער קאַפּיטאַליסטישער שקלאַפעריי, פון אומבאַשרייבלעכע צרות, פון ווילדקייט, און פון די אַבסורדן און פון דער שאַנדע פון קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע, וועלן שטופנווייז ווערן צוגעוואוינט אָפּצוהיטן די עלעמענטאַרע געזעצן פון געזעלשאַפטלעכן לעבן, וואָס מען האָט געוואוסט פאַר הונדערטער יאָרן, און וואָס מען האָט ווידערהאָלט פאַר טויזנטער יאָרן אין אַלע שול־ביכער. מען וועט זיך צוגעוואוינען אָפּצוהיטן אָט־די געזעצן אָן וועלכן ניט איז צוואַנג, אָן דער אָנווענדונג פון וועלכער ניט איז מאַכט, אָן אונטערוואָרפן־זיין צו וועמעס ניט איז אויבערהערשאַפט, אָן דעם ספּעציעלן צוואַנג־אַפּאַראַט, וואָס מען באַצייכנט מיט דעם נאָמען די מלוכה."

דאָס קלינגט אפשר אוטאָפּיסטיש. די דערגרייכונג פון אָט־דעם ציל וועט אפשר פאָדערן הונדערטער יאָרן פון סאָציאַליסטישער אויפקלערונג. ווער וועט אָבער וואַגן צו לייקענען די מעגלעכקייט דערפון? וועלכער אמת'ער דעמאָקראַט וועט לייקענען, אַז אַזאַ ציל איז ווינטשנסווערט?

לאָמיר זיך אָבער אומקערן צו דעם סאָוועטישן סאָציאַליזם, וועלכער איז אין יעדן פאַל אַ נויטיגע שטופע אויף דעם וועג צום קאָמוניזם, און וועלכער האָט מעגלעך געמאַכט די נייע פאָרם פון דעמאָקראַטיע, וואָס איז איצט פאַרקערפּערט אין דער סטאַלינישער קאָנסטיטוציע פון דעם יאָר 1936.

די סטאַלינישע קאָנסטיטוציע האָט געהאַט אַנדערע קאָנסטיטוציעס פאַר זיך, און זי אונטערשיידט זיך פון זיי. זי אַנטשולדיגט זיך ניט פאַר דעם, וואָס זי איז אַנדערש. אַ קאָנסטיטוציע אין סאָוועטן־פאַרבאַנד איז ניט קיין פאַרגליווערטע זאַך. די געזעלשאַפט איז ניט פאַרגליווערט. די געזעלשאַפט וואַקסט. אַ קאָנסטיטוציע, וואָס איז געווען צוגעפּאַסט צו די נעכטיגע באַדערפענישן, טויג שוין ניט פאַר דעם הייַנטיגן טאָג. קאָנסטיטוציעס זיינען ניט קיין קאָרסעטן פאַר דער געזעלשאַפט. קאָנסטיטוציעס באַצייכענען די שטופן פון דעם וואוקס פון אַ געזעלשאַפט. זיי קאָנען אפילו גיין ווייטער ווי די בלויזע פאַרצייכענונג, און — אויב זיי זיינען באַזירט אויף אַ ריכטיגער אויסטייטשונג פון די געזעצן פון סאָציאַלער אַנטוויקלונג — קאָנען זיי פאַרשנעלערן דעם וואוקס, וואָס זאָל פירן צו דעם, אַז אַנדערע קאָנסטיטוציעס זאָלן פאַרנעמען זייער פּלאַץ.

אזוי האָט די ערשטע סאָוועטישע קאָנסטיטוציע פון דעם 10טן יולי, 1918, אָפּגעדינט איר צייט און האָט פריי געמאַכט דעם וועג פאַר דער צווייטער קאָנסטיטוציע פון יאָר 1924, וואָס איז געווען באַזירט אויף דעם ניי־פאָרמירטן פאַרבאַנד פון סאָוועטישע סאָציאַליסטישע רעפּובליקן. די איצטיגע קאָנסטיטוציע איז די דריטע און די בעסטע, און זי שטייט אין אַ ווירדיגער ריי מיט דער „מאַגנאַ קאַרטאַ" און מיט די דעמאָקראַטישע קאָנ־סטיטוציעס פון פראַנקרייך און פון אַמעריקע.

די סאָוועטישע כאַרטיע פון רעכט גאַראַנטירט פאַר יעדן בירגער:

דאָס רעכט אויף אַרבעט,

דאָס רעכט אויף אָפּרו,

דאָס רעכט אויף בילדונג,

דאָס רעכט אויף מאַטעריעלער פאַרזיכערונג אויף דער עלטער און אין פאַל פון קראַנקהייט.

און אָט־די ממשות'דיגע און ברייטע רעכט זיינען ניט גלאַט אַ פרומער וואונטש, וואָס וועט פאַרווירקלעכט ווערן בלויז דעמאָלט, ווען די אומשטענדן וועלן דאָס דערלויבן. דאָס זיינען רעכט, וואָס באַצייכענען פאַקטן און ניט קיין נעבלהאַפטע צילן. און דאָס לאַנד, וואָס באַזיצט אָט־די רעכט און אויך די פּראָדוציר־מיטלען, וואָס מאַכן אָט־די רעכט מעגלעך, האָט געלייגט דעם פעסטן פונדאַמענט פון אַ ווירקלעך געזונטער און פולשטענדיג גלייכער דעמאָקראַטיע.

און אָט־די דעמאָקראַטיע איז ניט באַגרענעצט — ווי ביי אונז — בלויז אויף איין טייל פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. אָט־די רעכט זיינען גילטיג פאַר די מענער און פרויען פון יעדער ראַסע, פון יעדער שפּראַך און הויט־קאָליר. דער אַרטיקל 123 לייענט זיך אַזוי:

„די גלייכהייט אין די רעכט פון אַלע בירגער פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד — אָפּגעזען פון זייער נאַציאָנאַליטעט אָדער ראַסע — אין אַלע ספערן פון דעם עקאָנאָמישן, מלוכה'שן, קולטורעלן, סאָציאַלן און פּאָליטישן לעבן איז אַ געזעץ, וואָס קאָן ניט אומגעביטן ווערן.

„אַלע דירעקטע אָדער אומדירעקטע באַגרענעצונגען פון אָט־די רעכט, אָדער פאַרקערט, די עטאַבלירונג פון דירעקטע אָדער אומדירעקטע פּריווילעגיעס פאַר בירגער אויף דעם גרונד פון זייער ראַסע אָדער נאַציאָ־נאַליטעט, ווי אויך דאָס פּראָפּאַגאַנדירן פון ראַסן־ אָדער נאַציאָנאַלע אויסנאַמען, אָדער די פּראָפּאַגאַנדע פון האַס און פאַראַכטונג, דאַרף באַשטראָפט ווערן לויט דעם געזעץ."

קיין פאָלק איז ניט פריי, כל זמן עס איז דאָ אַ נידעריגערער קלאַס; און קיין פאָלק איז ניט פריי, כל זמן אָט־דאָס פאָלק אונטערדריקט אַ צווייט פאָלק. דאָס זיינען אמת'ן, וואָס די קאָמוניסטן האָבן פאַרקערפּערט אין זייערע גרונט־געזעצן.

אַט־די ברייטע און אוניווערסאַלע רעכט געפינען זייער פּאַסנדיגן אויס־דרוק אין די ברייטע און קלאָר־אויסגעדריקטע וואַל־רעכט. יעדער יחיד פון יעדער ראַסע, קאָליר, שפּראַך אָדער גלויבן, און פון ביידע געשלעכטן, אין עלטער פון אַכצן יאָר און העכער, באַזיצט דאָס רעכט צו שטימען גלייך מיט אַלעמען; דאָס רעכט צו שטימען דירעקט, דאָס רעכט צו שטימען דורך אַ געהיימען באַלאָט. גלחים מעגן שטימען. טשינאָווניקעס פון דעם אַלטן צאַרישן רעזשים מעגן שטימען. אַלע מעגן שטימען. קיין שטימרעכט אין דער וועלט איז ניט אַזוי ברייט ווי דאָס שטימרעכט אונטער דער נייער סטאַלינישער קאָנסטיטוציע.

איז דאָס אפשר גאָר בלויז אַן אָנשטעל פון שטימרעכט? איז דאָס אפשר בלויז אַ פּאַפּירענע קאָנסטיטוציע?

עס איז געווען אַ סך קריטיק אין באַצוג צו די וואַלן פון 1937, און פון אַן ענגלישן שטאַנדפּונקט קוקן־אויס וואַלן אָן אָפּאָזיציע־פּאַרטייען לעכערלעך און געפערלעך. דאָס רוב האָט אָבער די קריטיק אָדער איגנאָרירט אָדער אונטערדריקט געוויסע באַדייטונגספולע פאַקטן.

ערשטנס, איז פאָרגעקומען אַן עפנטלעכער אויסוואַל פון קאַנדידאַטן. די קאַנדידאַטן, וואָס זיינען „געלאָפן" אין די וואַלן, זיינען נאָמינירט און אויס־געקליבן געוואָרן פאַר קאַנדידאַטן ביי עפנטלעכע מיטינגען, וואָס זיינען גע־האַלטן געוואָרן ערב די אַלגעמיינע וואַלן. עס זיינען אַרויסגעשטעלט געוואָרן פאַרשיידענע קאַנדידאַטן, און ביי די אַלגעמיינע, ענטוזיאַסטישע און גוט־באַזוכטע מיטינגען האָט מען גרינטלעך געוואויגן זייערע קוואַליפיקאַציעס. אַ ווייַלער קאָן אויסדריקן זיין צושטימונג אָדער געגנערשאַפט צו איינעם אָדער צו אַ צווייטן קאַנדידאַט נאָך אַ סך פריער, איידער עס קומען פאָר די וואַלן. ביי די ענדגילטיגע וואַלן קאָן ער נאָך אַלץ צוריקהאַלטן זיין שטימע פון דעם מאַן אָדער פרוי, וועלכע זיינען אַרויסגעשטעלט געוואָרן אַלס קאַנדידאַטן.

צווייטנס, זיינען די נאָמינאַציעס געווען צוגענגלעך ניט בלויז פאַר מיט־גלידער פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. פּאַרטיי־מיטגלידער און ניט־פּאַרטייער זיינען צוגלייך אַרויסגעשטעלט געוואָרן, און אַ סך ניט־פּאַרטייער זיינען דערווײַלט געוואָרן.

דריטנס, האָבן די דערוויילטע דעפּוטאַטן ברייט פאָרטראָטן דאָס געזעל־שאַפטלעכע לעבן אין אַלגעמיין: פּאַסטוכער און מעלקערינס, אינזשענירן און טאָקערס, שרייבער און לערער, קינסטלער און אַקאַדעמיקער, סאָלדאַטן, מאַטראָסן און לופט־פליער, די נייע אינטעליגענץ און די אַלטע באָלשעוויקעס.

און ווידער, אויב עס איז דאָרט ניט געווען קיין אָפּאָזיציע־פּאַרטיי — אַ שטריך, וואָס איז אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר אונזער אייגענער פּאַרלאַ־מענטאַרישער אָרגאַניזאַציע — איז דאָס דערפאַר, וואָס אין סאָוועטן־פאַרבאַנד עקזיסטירט מער ניט די באַזע פאַר אַזאַ אָפּאָזיציע. די אָפּאָזיציע פון דעם

ארבעטער־קלאַס צו אַ הערשנדיקן קלאַס אָדער פון אַ פאַרמעגלעכן צו אַ פאַר־אָרעמטן קלאַס, וואָס דאָס איז אין איין פאָרם אָדער אַ צווייטער די באַזע פון אונזערע פאַרלאַמענטאַרישע אָפּאָזיציעס, איז אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרשוואונדן, און מיר האָבן אַ גרונד צו האָפן, אַז זי איז פאַרשוואונדן אויף שטענדיק.

עס איז אָבער נאָך דאָ פּלאַץ — און אין אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט וועט, אָן צווייפל, שטענדיק זיין פּלאַץ — פאַר מיינונגס־פאַרשיידנהייטן איבער עקאָנאָמישע צי סאָציאַלע פּאָליסים, אַפילו ווען די פונדאַמענטאַלע פראַגע צי די געזעלשאַפט זאָל זיין אַ סאָציאַליסטישע אָדער ניט איז שוין געשליכטעט. מען דאַרף האָפן, אַז וואָס גרעסער ס׳וועט ווערן די סטאַביליטעט פון לאַנד, אַלץ מער וועט אויך וואַקסן די פרייהייט אויסצודריקן און דיסקוסירן אַזעלכע מיינונגס־פאַרשיידנהייטן און צו זוכן דעם פרייען און אויטאָריטעטן אויסדרוק פון דער עפנטלעכער מיינונג איבער דער אָדער יענער פּאָליסי. אַזאַ אָפּאָזיציע קאָן ניט געשאַפן ווערן קינסטלעך, כדי נאָכצוקומען די אַלטע פאָרמען פון פאַרלאַמענטאַרישער פראָצעדור. דאָס מוז אָדער קומען נאַטירלעך, אָדער אין גאַנצן ניט קומען.

אַ קאָמפּעטענטער פאָרשער פון פּאָליטישע טענדענצן ווייזט מיר אָן אויף אַ צאָל פאַקטן, וואָס אין זיך גופא זיינען זיי ניט וויכטיג, נאָר זיי זיינען פון גרויסער באַדייטונג אין דער ליכט פון דער סאָוועטישער אַנטוויקלונג, און זיי קאָנען דינען ווי אַ סימן, אַז סטאַלין פאַרמעסט זיך אַבזיכטלעך צו פירן די סאָוועטישע פעלקער צו ווירקלעכע פאָרמען פון דעמאָקראַטיע.

ערשטנס, דאָס צונעמען די פּאָליטישע מאַכט ביי דער ליג פון יונגע קאָמוניסטן (קאָמסאָמאָל), ווען זיי האָבן זיך געפּרואווט פאַרמעסטן מיט דער פּאַרטיי גופא ווי אַן אָרגאַן פון פּאָליטישער מאַכט.

צווייטנס, די כסדר׳דיגע באַטאָנונג פון דער ראָל פון ניט־פּאַרטייער און די ווידערהאָלטע דערקלערונגען בנוגע זייער רעכט צו טיילן די פולמאַכט מיט דער פּאַרטיי.

דריטנס — און דאָס איז נאָך וויכטיגער — די אַנטשלאָסנקייט צו אונטערוואַרפן די אַדמיניסטראַטיווע מאַכט דער אויטאָריטעט פון דעם העכסטן סאָוועט, וואָס איז ווי אונזער אייגענער פּאַרלאַמענט. אַלע האַנדלונגען פון דער אויספיר־מאַכט מוזן גוטגעהייסן ווערן דורך דעם העכסטן סאָוועט: „דער העכסטער אָרגאַן פון דער מלוכה״ — זאָגט דער אַרטיקל 30 פון דער קאָנסטיטוציע — „איז דער העכסטער סאָוועט.״ די וויכטיגקייט פון דורכפירן אַט־דעם געזעץ אין לעבן וועט גלייך קלאָר ווערן פאַר די, וואָס זיינען אַלאַרמירט וועגן דער פונקט־פאַרקערטער טענדענץ ביי אונז, וואו דער בריטישער מיניסטאָרן־קאַבינעט, למשל, מאַכט וויכטיגע שריט זיך ניט באַראַטנדיג מיט דעם פּאַרלאַמענט אָדער זוכט ניט צו קריגן די דירעקטע און שנעלע גוטהייסונג פון דעם פּאַרלאַמענט פאַר אַזוינע שריט.

נאָך פֿיל וויכטיגער איז די אַנטשלאָסנקייט, אַז דער העכסטער סאָוועט זאָל קאָנטראָלירן דעם בודזשעט. די, וואָס האַלטן די מטבע, האָבן סוף כּל סוף די גאַנצע דעה. די הויפּט־טענה פֿון אינדיע, למשל, האָט אייגנטלעך צו טאָן מיט דער פֿראַגע פֿון געלט־קאָנטראָל, און די הויפּט־אויסזעצונג פֿון דעם אינדישן קאָנגרעס ווערט געמאַכט געגן דעם, וואָס בשעת אינדוסן ווערן באַשטייערט, האָבן גאָר ענגלענדער דעם קאָנטראָל איבער אויסגעבן דאָס שטייער־געלט.

ביי איינער פֿון די נאָר־וואָס אָפּגעהאַלטענע זיצונגען פֿון דער דריטער סעסיע פֿון דעם העכסטן סאָוועט האָט דער באַריכט פֿון דער בודזשעט־קאָמיסיע פֿון ביידע הייזער אַרויסגעבראַכט אַ סך קריטיק וועגן דער אויסטיילונג פֿון די בודזשעט־סומען, און דאָס האָט געפֿירט צו ענדערונגען, איידער דער מלוכה־בודזשעט איז ענדגילטיג אָנגענומען געוואָרן.

דער אמת'ער חידוש בנוגע דער נייער דעמאָקראַטיע, וואָס איז פֿאַרקערפּערט אין דער סטאַלינישער קאָנסטיטוציע, איז אפשר דער באָדן גופא, וואו זי צעוואַקסט זיך. די פֿריערדיגע צאַרישע אימפּעריע האָט גאָר נישט ניט געוואוסט ניט פֿון קיין פּאָליטישער דעמאָקראַטיע און ניט פֿון קיין פּאָליטישער פֿרייהייט. און פּונקט ווי מיר אורטיילן וועגן פֿאָרשריט פֿון דער סאָוועטישער אינדוסטריע ניט אין פֿאַרגלייך מיט די אינדוסטריען פֿון ענגלאַנד און אַמעריקע, נאָר אין פֿאַרגלייך מיט די צאַרישע אינדוסטריען, אַזוי דאַרפֿן מיר אורטיילן די נייע קאָנסטיטוציע ווי אַ קאָנטראַסט צו דער צאַרישער פֿאַרלייקענונג פֿון דעמאָקראַטיע. די פֿאָרמען און דער גייסט פֿון דעמאָקראַטיע אַנטוויקלען זיך ניט איבער נאַכט אָדער דורך איין שטרייך פֿון דער פּען. ביי אונז אין לאַנד איז דאָס געקומען ווי אַ רעזולטאַט פֿון יאָרהונדערטער פֿון קאַמף און עקספּערימענטן, און אונזער דעמאָקראַטיע איז נאָך בשום אופֿן ניט פֿאַרענדיגט, און אויב עס דאַכט זיך, אַז געוויסע פֿאָרמען פֿון דעמאָקראַטיע אַנטוויקלען זיך אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד אַ ביסל צו־לאַנגזאַם, באַשטייט אָבער דער אמת'ער וואונדער אין דעם, וואָס דעמאָקראַטיע איז איבערהויפּט איינגעפֿירט געוואָרן אין רוסלאַנד; דער העכסטער וואונדער באַשטייט אין דעם פֿאַקט, וואָס די דעמאָקראַטיע איז געקומען אין אַזאַ ברייטער און אַלזייטיגער פֿאָרם.

און אויב די סאָוועטישע דעמאָקראַטיע, ווי די פֿאַקטן באַשטעטיגן דאָס, איז אַוועק ווייטער פֿון אונזער שטופּע פֿון דעמאָקראַטיע, איז דאָס קיין וואונדער ניט, ווען מיר דערמאָנען זיך, אַז אונזער געזעלשאַפֿט גיט נאָך אַלץ איינעם פּאָליטישע רעכט לויט זיין רייכטום. לאָרד ביווערברוק און דזשאַן סמיט, למשל, מעגן זיך האָבן גלייכע רעכט צו שטימען אין די אַלגעמיינע וואַלן פֿאַר אַזאַ אָדער אַן אַנדער פּאָליסי, און מיר מעגן זיך טראַכטן, אַז אין דעם ליגט דער עצם פֿון אמת'ער דעמאָקראַטיע, נאָר אין דער אמת'ן איז אַזאַ דעמאָקראַטיע בלויז אַן אילוזיע. לאָרד ביווערברוק קאָן מיט זיין

רייכטום און מיט זיינע ציַיטונגען טעגלעך באַאיינפלוסן די מוחות פון מיליאָנען, און ער קאָן אַרויפזעצן און אַרונטערזעצן רעגירונגען. דזשאַן סמיט׳ס רעכט אַוועקצושטעלן אַ צלמ׳ל אויף אַ שטיקל פּאַפּיר אין אַ געהיימער אָפּשטימונג איין מאָל אין פינף יאָר איז אומבאַדייטנדיק אין פאַרגלייך מיט דער מאַכט פון לאָרד ביווערברוק, ספּעציעל ווען דזשאָן סמיט איז נאָך אַ טעגלעכער לייענער פון די ציַיטונגען, וואָס באַלאַנגען צו לאָרד ביווערברוק, אָדער צו אַן ענלעכן ציַיטונגס־מאַגנאַט.

פּאָליטישע גלייכהייט פאָדערט, אַז עס זאָל איינגעשטעלט ווערן עקאָנאָמישע גלייכהייט. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט דאָס. מיר האָבן דאָס ניט. אונזער דעמאָקראַטיע — כאָטש זי איז ווערטפול און איז אַ זאַך, פאַר וועלכער עס איז ווערט זיך צו שלאָגן, וויַיל האָט דען ניט דער קאַמף פאַר דעמאָקראַטיע אונז געהאָלפן אָפּצושאַצן און צו האַלטן טייער אַ סך אַזעלכע זאַכן, ווי ערלעכקייט, אמת און מיטלייד, וואָס זיינען ביי אונז טייער ווי דאָס לעבן אַליין? — אָט־די דעמאָקראַטיע אונזערע וועט קיינמאָל ניט דערגרייכן איר פולע פאַרווירקלעכונג ביז מיר וועלן ניט נאָכפאָלגן דעם סאָוועטישן ביישפּיל און באַזאָרגן פאַר אַלעמען עקאָנאָמישע פריַיהייט און גלייכהייט. די דעמאָקראַטיע וועט איינדאַרן, אָנשטאָט וואַקסן, אין דער מאָס ווי עס ווערט שאַרפער די עקאָנאָמישע אומגלייכהייט. די קאָלאָסאַלע פאַרמעגנס, וואָס מאַכן מעגלעך פאַר רייכע לייט צו קריגן אַזאַ ריזיקן קאָנטראָל איבער דער פּרעסע, גראָבן שוין אונטער אויף אַ סובטילן אופן אַ סך פון אונזער כלומרשט׳דיקער דעמאָקראַטישער פריַיהייט.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אַוועקגעלייגט אַ פעסטן פונדאַמענט. אַ נייער גייסט באַהערשט די לעבנס פון מיליאָנען, וועלכע זיינען ערשט נעכטן געווען צעטראָטן און אונטערדריקט, און אָט־דער גייסט ווייזט זיך אַרויס אין די נייע פאָרמען פון זייער רעגירונג. די טיפע באַדייטונג פון אָט־דעם פאָרשריט קאָן מען ווי געהעריק באַגרייפן בלויז דעמאָלט, ווען מיר האָבן אין זינען, אַז אָט־די נייע אָרדענונג כאַפּט אַרום אַ זעקסטל פון דער ערד. אמת׳ע דעמאָקראַטן דאַרפן זיך פריַיען מיט אַזאַ מעכטיקן זיג פאַר דעם פּראָגרעסיוון גייסט פון דער מענטשהייט.

אַ סך שטערונגען דערלאָזן ניט, אַז די דעמאָקראַטישע עלעמענטן אין אַנדערע לענדער זאָלן באַגריסן די נייע סאָוועטישע קאָנסטיטוציע און אַלץ וואָס זי שטעלט מיט זיך פאָר. די הויפּט־שטערונג איז אומוויסנהייט — אַן אומוויסנהייט, וואָס ווערט אין אַ סך קרייזן באַוואוסטזיניק באַפעסטיקט. די פאַרשפּרייטונג פון אמת׳ער אינפאָרמאַציע וועגן דעם, וואָס עס איז פאָרגעקומען און וואָס עס קומט פאָר אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, וואָלט צעשטערט דאָס בילד, וואָס שטעלט פאָר סטאַלינ׳ען ווי אַן אָריענטאַלישן דעספּאָט. און אָט־דאָס בילד איז באַשאַפן געוואָרן און ווערט פאַרשפּרייט דאָ אין לאַנד צוליב גאַנץ פאַרשטענדלעכע מאָטיוון.

סטאַלין איז ניט קיין אָריענטאַלישער דעספּאָט. זיין נייע קאָנסטיטוציע באַווייזט עס; זיין גרייטקייט אויפצוגעבן זיין מאַכט באַווייזט עס. דער פאַקט, וואָס ער האָט זיך אָפּגעזאָגט צו פאַרגרעסערן די מאַכט, וואָס ער באַזיצט איצט, באַווייזט עס. זיין גרייטקייט צו פירן זיינע פעלקער אויף די נייע און אומבאַקאַנטע וועגן פון דעמאָקראַטיע באַשטעטיגט עס.

דער לייכטסטער וועג וואָלט געווען צו פאַרגרעסערן זיין אייגענע מאַכט און צו אַנטוויקלען אַן אויטאָקראַטישע הערשאַפט. זיין זשעני ווייזט זיך אַרויס אין די קורצע, פּשוט'ע זאַצן, וואָס אַנטהאַלטן די פונדאַמענטאַלע געזעצן פון סאָוועטן־פאַרבאַנד, די זאַצן, וואָס פאַרקערפּערן אין אַ קלאָרער, ריינער שפּראַך די כאַרטיע פון די נייע רעכט פון דעם מענטשן אין דער סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט. דאָ האָבן מיר אַ דאָקומענט, וואָס פאַרנעמט אַ פּלאַץ צווישן די גרעסטע מענטשלעכע דאָקומענטן, לויט זיין ליבע צו דעם מין מענטש און לויט דער פאַרערונג פון דער מענטשלעכער ווערדע. צו לייענען אָט־דעם שטוינענדיגן דאָקומענט, צו פאַרגלייכן אים מיט זיינע פאָרגייער, נאָכצושפּירן דעם וואוקס, די צעבליאונג און דאָס רייף־ווערן פון דעם, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן מיט יאָרן צוריק ווי אַ יונגע און זייער צאַרטע פּלאַנץ, גיט פרישע דערמוטיגונג יעדן דעמאָקראַט אין אַלע לענדער פון דער וועלט און באַוועגט אים צו קעמפן מיט באַנייטע כחות געגן יעדער געגנערשאַפט, ניט געקוקט אפילו אויף דער סאַמע ברוטאַלסטער אונטערדריקונג; אַ דערמוטיגונג צו קעמפן פאַר אָט־דער נייער און ברייטערער פרייהייט, וועגן וועלכער עס האָבן געטרוימט און אויף וועלכער עס האָבן אַרויסגעקוקט אַלע גרויסע גייסטער פון דער וועלט.

און עס איז דאָ גענוג גרונד צו גלויבן, אַז מיט דער אַנט־וויקלונג פון אָט־דער נייער דעמאָקראַטיע וועט דער יחיד זיך אַנטוויקלען אין האַרמאָניע מיט דער געזעלשאַפט און אין אַן אַטמאָספערע פון יושר און זיכערקייט. ווען סטאַלין האָט געזאָגט: „אונזער נייע סאָוועטישע קאָנסטי־טוציע וועט, לויט מיין מיינונג, זיין די דעמאָקראַטישסטע פון אַלע קאָנ־סטיטוציעס אויף דער וועלט", איז דאָס געווען ניט קיין פּוסטע באַרימעריי, נאָר אַן איינפאַכער אויסדרוק פון אַ פאַקט. ווען די איצטיגע אומרואיגע יאָרן, וואָס באַשטימען דעם גורל פון דער צוקונפט, וועלן שוין זיין פאַריבער און די היסטאָריקער וועלן נעמען רואיג וועגן די פאַקטן, וועט סטאַלין, אָן צווייפל, שטיין ווי אַ ריז צווישן קאַרליקעס, ווי דער מענטש, וואָס האָט, אין קאָנטראַסט צו יענע קלענערע מענטשעלעך, וואָס קלאַמערן זיך אין זייער פערזענלעכער מאַכט, געלערנט און געפירט די גרויסע פעלקער־משפחה, וואָס מיר רופן סאָוועטן־פאַרבאַנד, אויף דעם וועג פון זעלבסט־רעגירונג און זיי געלערנט איבערגעגעבן די מאַכט, וואָס געהערט סיי ווי צו זיי, אין דער מאָס ווי ס'איז געשטיגן זייער פייאיגקייט צו באַנוצן זיך מיט דער מאַכט.

3. „ליבע איז די פֿאַרווירקלעכונג פֿון געזעץ“

ליבעראַלע און פּראָגרעסיווע דענקער און אַרבעטער אין פֿאַר־רעוואָלוציאָנערן רוסלאַנד האָבן שטענדיק באַטראַכט רעליגיע ווי אַ געפֿערלעכן שונא. מען האָט נאָך אַלץ וויניק צוטרוי צו רעליגיע אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד און וואו מען אַטאַקירט זי ניט אָפֿן און ענערגיש, ווערט זי אַנטמוטיקט און שטויסט זיך אָן אויף שווערינקייטן. אין די ערשטע צייטן פֿון דער רעוואָלוציע זיינען געווען אַ סך מאַרטירער פֿון זייער רעליגיע. די גוטע האָבן געליטן צוזאַמען מיט די שלעכטע.

אין לויף פֿון הונדערטער יאָרן האָט די פּראַוואָסלאַווע קירך געאַרבעט האַנט־אין־האַנט מיט דעם צאַרישן רעזשים. אָרגאַניזירטע רעליגיע האָט זיך שטענדיק געשטעלט אויף דער זייט פֿון אונטערדריקונג און רעאַקציע. אַט־די רעליגיע איז געווען אַן אויסגעשפּראָכענער געגנער פֿון וויסנשאַפֿט און בילדונג. מען האָט זיך פֿאַר מיר איינמאָל באַרימט אין די פֿאַר־מלחמה־יאָרן, אַז אַ פֿולשטענדיק אומוויסנדער מענטש קאָן ווערן אַ בישאָף אין רוסלאַנד.

עס איז געווען אומפֿאַרמיידלעך, אַז אַ סך נאָכפֿאָלגער פֿון דער אָפֿן־רעאַקציאָנערער און אַנטי־אינטעלעקטועלער רעליגיע זאָלן אַרויסטרעטן קעגן דער נייער רעוואָלוציע און זיך שטעלן אויף דער זייט פֿון די אינטערווענציע־מלוכות, וואָס זייערע אַרמייען האָבן אַרומגערינגלט די יונגע רעפּובליק און געזוכט מיט אַלע מעגלעכקייטן זי צו פֿאַרניכטן. אונטער אַזעלכע אומשטענדן דאַרף מען זיך ניט וואונדערן אויף די פֿאַרזוכן צו אונטערדריקן די קירך. מאַרקס, לענין און סטאַלין זיינען געווען קעגן רעליגיע בלויז דערפֿאַר, וואָס זיי האָבן געגלויבט, אַז רעליגיע האָט סיסטעמאַטיש זיך געשטעלט אויף דער זייט פֿון אָרגאַניזירטער אומגערעכטיקייט. שווערע אַקטן זיינען באַגאַנגען געוואָרן קעגן דער קירך אין דער מאַס, ווי די קירך איז געוואָרן קאָרופּטירט און רייך און האָט פֿאַרנאַכלעסיקט ניט בלויז סאָציאַלן יושר, פֿרייהייט, בילדונג פֿון די מאַסן און סאָציאַלן וואוילזיין אין אַלגעמיין, נאָר האָט אַקטיוו פֿאַרפֿאָלגט די, וואָס האָבן געשטרעבט צו אָט־די זאַכן. עס איז ניט קיין נאַטירלעכע זאַך, אַז מענטשן זאָלן מאָרדן גייסטלעכע.

קיין איין גרויסע רעוואָלוציע איז, צום באַדויערן, קיינמאָל ניט דורכגעפֿירט געוואָרן אָן בלוט־פֿאַרגיסונג, אָן גוואַלדטאַטן און אָן ברוטאַליטעט. די קאַמפֿן פֿאַר פֿרייהייט אין ענגלאַנד האָבן זייערע אייגענע געשיכטעס צו דערציילן. שוידערלעכע זאַכן זיינען פֿאָרגעקומען אין פֿראַנקרייך. שוידערלעכע זאַכן זיינען אויך פֿאָרגעקומען אין רוסלאַנד. זיי זיינען פֿאָרגעקומען אין ביידע לאַגערן, כאָטש ציפֿערן וועגן די גרויליטאַטן זיינען — לויט דער מיינונג פֿון מערסטע פֿאַראַנטוואָרטלעכע היסטאָריקער — שטאַרק איבערטריבן.

די פֿריערדיקע באַציאונג, וואָס האָט געפֿירט צו פֿאַרפֿאָלגונג, איז פֿאַר־

ביטן געוואָרן אויף אַ געוויסער מאָס טאָלעראַנץ. עס איז פולשטענדיג פאַלש צו זאָגן, אַז היינט־צו־טאָג איז אין סאָוועטן־פאַרבאַנד ניטאָ קיין רעליגיעזע פרייהייט. קירכן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד מעגן ליידן, און זיי ליידן טאַקע מאַטעריעלע נויט אין פאַרגלייך מיט די קירכן אין ענגלאַנד. מען מעג ביי זיי צונעמען די מעגלעכקייט צו קריגן אַן איינקונפט פון ערד אָדער פון קאַפּיטאַל; נאָר דאָס איז אַ באַשרענקונג, וואָס ווערט אָנגעווענדט בנוגע אַלע גרופּן און יחידים אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. נאָך ערנסטער איז דער פאַרבאָט צו לערנען רעליגיע מיט קינדער אויסער דעם פאַמיליע־קרייז, כאָטש אין דעם פאַמיליע־קרייז גופא איז קיין פאַרבאָט אויף רעליגיעזן אונטערריכט ניטאָ. עס איז ניט פאַרבאָטן צו לערנען רעליגיע מיט דערוואַקסענע. די פּרעסע און די ראַדיאָ זיינען געשלאָסן פאַר רעליגיעזער פּראָפּאַגאַנדע.

דאָס זיינען ערנסטע באַשרענקונגען, נאָר אַ סך אַנדערע לענדער אויסער דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד ליידן פון ענלעכע אָדער נאָך ערגערע באַגרענעצונגען. מיין פריינט, מר. פּעט סלאָון, אַ גראַדואירטער פון קעמברידזשער אוניווערזי־טעט און אַ לערער אין אַ סאָוועטישן קאַלעדזש, וואו ער איז געווען דער אָנפירער פון דער טרעיד־יוניאָן אָרגאַניזאַציע, האָט זיך אַוועקגעלייגט מיט היץ און איז אַוועקגענומען געוואָרן אין אַ שפּיטאָל, וואו אַ נוירס, וואָס איז גראָד געווען אַ באַפּטיסטקע, האָט פּרובירט אים באַקערן צו איר רעליגיע. די פאַרוואַלטונג האָט איר ניט געשטערט. די באַפּטיסטקע איז, אַגב, פּונקט ווי די באָלשעוויקעס, געווען אויסגעשפּראָכן געגן דער רוסישער פּראַוואָסלאַוונער קירך און זי האָט געזאָגט: „נו, יאָ, דאָס איז דאָך ניט קיין אמת׳ע רעליגיע, דאָס איז דאָך אַ פאַלשע רעליגיע.” געגן דער נייער סאָוועטישער געזעצגעבונג, דערציילט מר. סלאָון, האָט זי נישט געהאַט קיין שום אויסזעצונג, נאָר זי וואָלט געוואָלט, אַז די באַפּטיסטן זאָלן האָבן די זעלבע מאָנאָפּאָליע אויף די מוחות פון דעם פאָלק, ווי די רוסישע אָרטאָדאָקסישע קירך האָט געהאַט פאַר דער רעוואָלוציע.

אַ צווייטער פריינט מיינער האָט געוואוינט מיט אַ רוסישער פאַמיליע אין מאָסקווע. אין אַ ווינקל פון גאַסט־צימער איז געהאַנגען אַ איקאָנע און פאַר דער איקאָנע האָט געברענט אַ לעמפּל.

— זיינען דאָ פאַראַן גלויביגע? — האָט מיין פריינט געפרעגט.

— יאָ, אַ מיידל פון דאָרף, וואָס אַרבעט ביי די שכנים, איז אַ גלויביגע און אויך אַן אינזשעניר, וואָס וואוינט דאָ — האָט מען אים געענטפערט.

— אויב אַזוי, דערלויבט איר דאָך יאָ צו פּראַקטיצירן רעליגיע? — האָט ער ווייטער געפרעגט.

— געוויס, פאַרוואָס ניט? דאָס איז זייער אייגענער ענין — האָט מען אים ווייטער געענטפערט.

קיין אָפיציעלער פאַרזוך ווערט ניט געמאַכט צו אונטערדריקן אָט אַזעלכע מיינונגען. און יעדע גרופּע בירגער, וואָס וויל דורכפירן רעליגיעזן ריטואַל,

איז פולשטענדיג פריי דאָס צו טאָן. מען האָט אַ פרייען צוטריט צו אַ געביידע אָן געצאָלטס, כאָטש די גרופּע איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר צאָלן דעם גלח, פאַר האַלטן אין אַ גוטן צושטאַנד און פאַרזיכערן די געביידע. אָט־די אויס־גאַבן מוזן די ערשטע גדעקט ווערן פון די רעסורסן פון דער גרופּע.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד לעבן איצט אַרום 50,000 גלחים. זיי האָבן די זעלבע רעכט ווי אַנדערע בירגער צו שטימען אין די וואַלן.

איך וואָלט געקאָנט באַשטעטיקן אָט־די סטעיטמענטס דורך מיין אייגענער דערפאַרונג אָדער דורך דער דערפאַרונג פון אַ רוסישן אימיגראַנטישן גלח פון ניו יאָרק, וואָס האָט מיך באַזוכט אין 1937 באַלד נאָך זיין צוריקקער פון סאָוועטן־פאַרבאַנד, וואו ער איז אַרומגעפאָרן אָן שום שטערונג — פון צפון צו דרום — און אין זיינע גלח׳ישע קליידער. איך וואָלט אויך געקאָנט ציטירן אַ סך אַנדערע קוואַלן, נאָר זאָלן זיין גענוג אָט־די קורצע ציטאַטן פון מר. אַלאַן קעש, אַ קאַנאַדישער רייזנדער און באַאָבאַכטער:

„די געמיינדע (פון אַ קירך אין לענינגראַד) האָט כמעט אָנגעפילט די קירך. דאָ זיינען געווען מענטשן פון יעדן עלטער, כאָטש די מערסטע זיינען געווען עלטערע מענטשן. . . . איינער פון די גלחים איז געווען גאַנץ יונג, נאָר זיין ענטוזיאַזם איז געווען אויסער צווייפל. די פאַרביי־גייער האָבן געשענקט זייער וויניג אויפמערקזאַמקייט, ווען דער עולם איז אַרויסגעגאַנגען אין גאַס. . . . דאָס זעלבע איז געווען אין מאָסקווע, וואו איך האָב געזען אַ גלח גייענדיג איבער די גאַסן אין זיינע געוויינ־לעכע לאַנגע מלבושים און מיט זיינע האָר פאַרדרייט אין אַ קנופּ אויף זיין נאַקן. . . . אין טיפליס בין איך אַרומגעגאַנגען באַזוכן די קירכן צוזאַמען מיט אַ יונגן גרוזינער, וואָס האָט אַ לאַנגע צייט געוואוינט אין אַמעריקע. . . . דער קאַטעדראַל פון הייליגן סעמיאָן, וואָס איז אַלט העכער טויזנט יאָר, איז ניט באַשעדיגט געוואָרן אויף דעם מינדסטן אופן.״

מר. קעש דערציילט וועגן אַ גלח אין אַן אַנדער נייער קירך אין טיפליס, וועלכער —

„האָט אונז דערציילט, אַז דאָרט האָט מען די גלחים זייער שטאַרק פאַר־פאָלגט, נאָר ער האָט ניט באַשולדיגט די רעגירונג. שולדיג זיינען געווען די צו־פליסיגע לאָקאַלע באַאַמטע, און אַזוי שנעל, ווי די רעגירונג האָט אויסגעפונען וואָס עס קומט פאָר, האָט זי באַלד אָפּגעשטעלט די פאַרפאָלגונגען. ער האָט גאַנץ אָפנהאַרציג צוגעגעבן, אַז די קירך האָט אַקטיוו זיך געהאַט באַטייליגט אין קאָנטער־רעוואָלוציאָנערער אַרבעט און זי האָט דערפאַר געקראָגן וואָס איר קומט. איינער פון זיינע אייגענע בישאָפן איז געכאַפּט געוואָרן באַנוצנדיג די קירך ווי אַ מאַסקע פאַר קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע מעשים, און דאָס האָט געבראַכט אַ סך צרות פאַר זיי אַלעמען. איצט אָבער איז אַלץ אין דער בעסטער אָרדענונג.״

די באַהויפּטונג פון דעם גרוזינישן גלח, אַז די רעגירונג האָט אָפּגע־שטעלט די צו־פליסיגע אַנטי־רעליגיעזע לאָקאַלע באַאַמטע, איז ספּעציעל איינ־

טערעסאַנט אין פאַרבינדונג מיט אַן ערשט־ניט־לאַנג געשעענער פּאַסירונג, וואָס איז ברייט געמאָלדן געוואָרן אין דער סאָוועטישער פּרעסע.

אַ מיידל, אַ סטאַכאַנאָווקע, וואָס האָט געאַרבעט אויף אַ סאָווכאָז (אַ מלוכה'שע לאַנדווירטשאַפט) אין סיביר, איז געווען אַ גלויביגע און זי האָט פּראַקטיצירט איר רעליגיע. אירע אַנטי־רעליגיעזע שכנים האָבן געהאַלטן, אַז צוליב דעם טאָר זי ניט פאַרנעמען קיין וויכטיגן פּאָסטן. מען האָט דערפון געמאַכט אַ „טעסט־קעיס", און די אַנטשיידונג האָט געדאַרפט דינען ווי אַ מוסטער פאַרן גאַנצן לאַנד. מען האָט די פראַגע געבראַכט צו סטאַלין'ען דירעקט און זיין אַנטשיידונג איז געווען פולשטענדיג לטובת דער מיידל. די אַנטשיידונג איז אינגאַנצן באַזירט אויף דעם אַרטיקל 124 פון דער נייער קאָנסטיטוציע. דער אַרטיקל זאָגט:

„כדי צו פאַרזיכערן פאַר יעדן בירגער די פרייהייט פון געוויסן, ווערט די קירך אין סאָוועטן־פאַרבאַנד אָפּגעטיילט פון דער מלוכה, און די שול פון דער קירך. די פרייהייט צו פּראַקטיצירן רעליגיע און די פרייהייט צו פירן אַנטי־רעליגיעזע פּראָפּאַגאַנדע ווערט אָנערקענט פאַר אַלע בירגער."

ביז איצט זיינען מיר געווען פאַרנומען מיט אויסערלעכע פראַגן — מיט דער באַציאונג פון דער סאָוועטן־מלוכה צו אַן אָרגאַניזירטער רעליגיעזער קערפּערשאַפט און צו די מיטגלידער פון אַט־דער קערפּערשאַפט.

עס בלייבט איבער צו דיסקוסירן אַ פיל שווערערע — און מיר דאַכט זיך, אַ פיל וויכטיגערע פראַגע — די שייכות פון דעם סאָוועטישן עקספּערי־מענט בכלל און פון זיין סאַמע תוך צו רעליגיע אַלס אַזעלכער.

איך וויל אַרויסברענגען דעם געדאַנק, אַז דער קאָמוניזם אין זיינע פּאָזיטיווע אַספּעקטן איז ניט קיין פונדאַמענטאַלער שונא פון רעליגיע, און ווינציגער פון אַלץ איז ער אַ שונא פון דער קריסטלעכער רעליגיע. סוף כל סוף, בין איך איבערצייגט, וועט קאָמוניזם זיך אַרויסווייזן ווי אַ פּריינט פון רעליגיע צום ווינציגסטן אין איין וועזנטלעכן פּרט. קאָמוניזם גיט דער געזעלשאַפט אַ נייע מאָראַלישע באַזע און האַלט ביים דערגרייכן אויף דער וועלט גראָד די זאַכן, אין וועלכע מיר קריסטן גלויבן אַזוי אָפט מיטן מויל און פאַרלייקענען אין לעבן. דער קאָמוניזם האָט דערלאַנגט אַ טויט־קלאַפּ צו אַן אוממאָראַלער אָרדענונג, צו וועלכער מיר האָבן שטיל־שווייגנדיג צוגעשטימט.

אַ מיספאַרשטענדניש וועגן דער שטעלונג פון סאָוועטן־פאַרבאַנד צו רעליגיע איז ברייט פאַרשפּרייט און דאַרף גלייך באַזייטיגט ווערן.

פון באַנוצן די פראַזע „דיאַלעקטישער מאַטעריאַליזם" אויף צו כאַראַק־טעריזירן די סאָוועטישע וועלט־אַנשויאונג קומט דעם ענגלישן לייענער קיין נעזונט ניט צו. דער באַגריף „דיאַלעקטישער מאַטעריאַליזם" ווערט זייער

לייכט פֿאַרמישט מיט דער היפּש־דיסקרעדיטירטער לערע פֿון „מאַטעריאַליזם", וואָס האָט אַרומגעכאַפּט די וויסנשאַפֿט צוריק מיט אַ פֿערטל יאָרהונדערט און וואָס האָט זיך בשום אופֿן ניט געפּאָרט מיט אַ רעליגיעזן גלויבן.

ביים מאַטעריאַליסט איז באַוואוסטזיין און מאַטעריע איין און די זעלבע זאַך. ביים מאַטעריאַליסט איז באַוואוסטזיין בלויז אַ פֿונקציע פֿון מאַטעריע. ביים מאַטעריאַליסט איז באַוואוסטזיין בלויז אַ רעזולטאַט, אַ צושטאַנד און אַן אייגנשאַפֿט פֿון פּאַסיווער מאַטעריע.

אָט־די לערע איז איצט טויט. און וויסנשאַפֿטסלייט אַליין האָבן געהאַט גאָר ניט קיין קליינעם חלק אין דער׳הרג׳ענען אָט־דעם באַגריף.

אָבער אָט־דער באַגריף און אַלץ, וואָס מיר פּשוט׳ע ענגלענדער פֿאַר־שטייען אונטער דעם וואָרט „מאַטעריאַליזם", האָט גאָר נישט ניט צו טאָן מיט דעם טייטש פֿון די ווערטער „דיאַלעקטישער מאַטעריאַליזם". קיינער האָט אַזוי אַנטשיידן נישט באַקעמפֿט דעם מאַטעריאַליסטישן קוק אויף דעם לעבן, ווי לענין אַליין. לענין האָט געזאָגט, אַז ער ווייסט וואָס עס מיינט „ווירקלעכקייט", ווייל ער האָט אויסגעפֿונען, אַז אין זיין אייגענעם באַוואוסט־זיין ווירקן די זעלבע געזעצן, ווי אין דער מענטשלעכער געזעלשאַפֿט, אין די אַטאָמען און אין די שטערן. דער לעבנס־פּראָצעס איז שעפֿעריש, האָט לענין געזאָגט, און אָט־דער פּראָצעס פֿון לעבן פֿאָדערט פֿון דעם מענטשן אַ ציל־באַוואוסטע טעטיגקייט.

לענינ׳ס גלויבן אין דער פּערזענלעכקייט, ווי אין אַ לעבעדיגן, שעפֿערישן, אונטערנעמערישן און ווירדיגן וועזן איז אינגאַנצן געגנעריש צום טויטנדיגן און דעגראַדירנדיגן מאַטעריאַליזם.

ווען איינער גיט זיך אָן מיט ליידנשאַפֿט פֿאַר אַן אַטעאיסט, מיינט עס ניט, אַז יענער מענטש איז פֿון אַ קריסטלעכן שטאַנדפּונקט פֿונדאַמענטאַל אומרעליגיעז, פּונקט ווי די ליידנשאַפֿטלעכע דערקלערונג פֿון איינעם, אַז ער גלויבט אין גאָט מיינט נאָך ניט, אַז יענער מענטש איז רעליגיעז. אַ סך הענגט אָפּ פֿון דעם, וואָס פֿאַר אַ טייטש מיר לייגן אַריין אין די ווערטער „רעליגיע" און „גאָט".

מען דערציילט, אַז טאָלסטאָי האָט אַמאָל אַ פֿרעג געטאָן גאָרקי׳ן: „גלויבט איר אין גאָט?" גאָרקי האָט געענטפֿערט: „ניין." לאָמיך דאָ איבערפֿראַזירן טאָלסטאָי׳ס ענטפֿער. „איר זאָגט, אַז איר גלויבט ניט, און איר מיינט טאַקע, אַז איר גלויבט ניט. נאָר אין דער אמת׳ן גלויבט איר יאָ. איך לייען דאָס אַרויס פֿון יעדן וואָרט, וואָס איר שרייבט. ניט וואָס אַ מענטש זאָגט, אָדער וואָס ער דענקט, אַז ער זאָגט, איז דער אמת, נאָר וואָס דער מענטש איז — אָט־דאָס זאָגט דעם אמת. אייער גאַנצער וועזן זאָגט מיר, אַז איר גלויבט אין גאָט."

עס פּאַסט זיך דאָ צו דערמאָנען די ווערטער פֿון קריסטוס׳ן אַליין: „ניט יעדער איינער, וואָס זאָגט צו מיר, גאָט, גאָט, וועט אַריינטרעטן אין הימלישן

קעניגרייך; נאָר בלויז דער, וואָס טוט דעם ווילן פון מיין פאָטער, וועלכער איז אין הימל.״

ניט דאָס, וואָס מיר זאָגן מיטן מויל און אַפילו ניט דאָס, וואָס מיר מיינען, אַז מיר גלויבן, דריקט אויס אונזערווירקלעכן גלויבן. די אָריענטאַציע פון אונזער גאַנצן לעבן איז די זאַך, וואָס זאָגט דעם אמת, דעם גאַנצן אמת און בלויז דעם אמת. אונזער לעבן טוט תפילה מער אויפריכטיג, ווי אונזערע ליפּן.

אין אַן אָנרעגנדיגן און אינהאַלטסרייכן קאַפּיטל אין זיין בוך „די שעפערישע געזעלשאַפט״ מאַכט דאָס פּראָפעסאָר דזשאָן מעקמאָררי זייער קלאָר, ווען ער הייסט אונז קוקן אַריבער דעם ווערטערלעכן טייטש פון „גאָט״ און „רעליגיע״ און זיך פרעגן: „וואָס זיינען די ווירקלעכקייטן, וואָס אָט־די ווערטער באַציכענען?״

איז דען ניט אַ גלויבן אין גאָט דאָס, וואָס הויבט אונז אַרויס פון אונזער קאָנצענטרירט־זיין אין זיך אַליין און וואָס באַפרייט אונז פון אונזערע שרעקן? איז דאָס ניט די פייאיגקייט צו לעבן ווי אַ טייל פון דעם כלל?

אַ סך פון אונז, וואָס גיבן זיך אָן אַלס רעליגיעזע מענטשן און באַהויפּטן, אַז זיי גלויבן אין גאָט, פעלט צום באַדויערן אָט־אַזאַ אמת׳ער גלויבן אין גאָט אָדער אינגאַנצן, אָדער ער גילט בלויז טיילווייז און בלויז מיט אַ האַלבן הארצן. מיר האָבן ניט קיין צוטרוי צו דער וועלט און צום מענטשן, און מיר באַווייזן אונזער אומצוטרוי צו דער העכסטער קראַפט (גאָט), וואָס רעגירט איבער אַלץ, דערמיט וואָס מיר צאַמען זיך אָפּ פון אונזערע מיטמענטשן און זוכן צו באַזאָרגן אונזער אייגענע זיכערקייט. מיר זיינען פאַרטאָן אין זיך אַליין. אונז פעלט דער אמת׳ער ענטוזיאַסטישער גלויבן אין די מעגלעכקייטן פון דער וועלט און פון דעם מענטשן, אָדער אין דער העכערער השגחה, וואָס איז איבערביידן. אָט דאָס איז שטענדיג די געפאַר פון פּראָפעסיאָנעלער רעליגיע.

און גראָד ווענן אַזעלכע אַזוי־גערופענע גלויבער אין גאָט האָט עס יעזוס דערקלערט, אַז ער וועט סוף כל סוף זאָגן: „איך האָב אייך קיינמאָל ניט געקאָנט.״ זייער אָפּזאָגן זיך צו באַשטעטיגן זייער גלויבן מיט מעשים האָט אַרויסגעוויזן די פאַלשקייט פון זייער בלומרשט׳דיגן גלויבן.

דער קאָמוניסט ווידער, וועלכער איז ניט פאַראינטערעסירט אין רעליגיע, האָט, ווי מיר דאַכט זיך, צוריק אויפגעכאַפּט אָט־די פייאיגקייט צו לעבן ווי אַ טייל פון דעם כלל. ער גלויבט אין דעם, וואָס ער רופט די נאַטור־געזעצן און די היסטאָרישע פּראָצעסן. ער גלויבט אין אַ כוח, וואָס אַנטשיידט דעם גורל פון דער מענטשהייט. ער פילט, אַז ער איז אַן אינסטרומענט אין די הענט פון אַ מאַכט, וואָס איז ניט אומפּריינטלעך און וואָס האַלט ביים דערגרייכן זיין ציל פון באַשאַפן אַן אמת׳ע אַלוועלטלעכע ברידערשאַפט פון מענטשן, וואָס ביי אים הייסט דאָס די קלאַסנלאָזע געזעלשאַפט.

און אויף וויפיל ער האלט זיך ביי אָט־דעם גלויבן, האָט דער קאָמוניסט ווידער אויפגעלעבט אַ סך פון דעם, וואָס איז דער תוך פון אַן אמת'ן גלויבן אין גאָט.

איצט, אַז מיר האָבן אָפּגעראַמט פון וועג אָט־די מיספאַרשטענדענישן, קאָנען מיר צוגיין צום תוך פון אונזער פּראָבלעם. ביז איצט האָבן מיר גע־רעדט וועגן קאָמוניזם און רעליגיע אין אַלגעמיין. עס בלייבט נאָך עפּעס צו זאָגן וועגן קאָמוניזם און קריסטנטום.

געאָלאָגן און ביאָלאָגן האָבן פאַר אונז מעגלעך געמאַכט פעסטצושטעלן דעם גאַנג פון דער וועלט־אַנטוויקלונג און צו געפינען אַ פירנדיגן פּרינציפּ, וואָס זאָל דינען ווי אַ ריכט־שנור אין די אומגעהויערע ענדערונגען, וואָס דאָס לעבן אויף דער ערד האָט דורכגעמאַכט. אָט־דער פּרינציפּ איז אָרגאַניזאַציע.

אין פּראָצעס פון אַנטוויקלונג שטייגט דאָס לעבן צו אַלץ העכערע און העכערע שטופן פון אָרגאַניזאַציע.

ווייסנדיג אָט־דעם פּרינציפּ, איז פאַר אונז מעגלעך פאָראויסצורעכענען די צוקונפטיגע ריכטונג פון לעבן. דאָס לעבן וועט גיין אויף דער ליניע פון אַ מער קאָמפּליצירטער און ענגער־באַהעפטער אָרגאַניזאַציע. אַזוי ווי ענדערונג איז דער איינציגער אומפאַרמיידלעכער געזעץ פון לעבן, וועט די ענדערונג אין דער ריכטונג פון אַ העכערער אָרגאַניזאַציע זיין דער קען־צייכן פון פּראָגרעס.

לעבעדיגע אָרגאַניזמען דאַרף מען, נאַטירלעך, אונטערשיידן פון בלויזע געמישן און כעמישע עלעמענטן. אַזוי איז די פּראָטאָפּלאַזמע, דער האַלב־פליסיגער, קאָלירלאָזער אָדער ווייסלעכער שטאָף, וואָס איז די פיזישע באַזע פון דעם לעבן פון פלאַנצן און חיות, אַ לעבעדיגער אָרגאַניזם אויף גאָר אַ נידריגער שטופע פון אַנטוויקלונג, אָבער דאָך אַן אָרגאַניזם, וואָס דאָס קאָן ניט געזאָגט ווערן וועגן אַ בלויזער כעמישער קאָמבינאַציע.

יעדער וויטערדיגער טראָט צו אַ העכערער שטופע האָט מיט זיך פאַר־געשטעלט אַ נייע שטייגערונג צו אַ העכערער שטופע פון אָרגאַניזאַציע. דער פּראָצעס האָט דערגרייכט זיין העכסטע שטופע אין די העכערע זויג־באַשעפע־נישן, ביי וועלכע די צאָל גלידער, זייער קאָמפּליצירטקייט און זייער צונויפ־בונד מיט דעם גאַנצן אָרגאַניזם דערגרייכן צום מאַקסימום.

אָרגאַניזירטקייט שטעלט זיך אָבער ניט אָפּ, ווען עס ווערט דערגרייכט די שטופע פון זויג־באַשעפענישן. לויט דער אָנווייזונג פון דר. דזשאָזעף נידלמאַן, דער ביאָ־כעמיקער פון קעמברידזש, גייען מיר אריבער פון דער קאָמפּליצירטקייט פון דעם מענטשן, וועלכער איז דער העכסטער מוסטער פון די זויג־באַשעפענישן, צו אַ נייער קאָמפּליצירטקייט אויף אַן אַנדער פלאַך — צו דעם קאָמפּלעקס פון דער גרופּע.

סאָציאָלאָגישע אָרגאַניזירטקייט און אַנטוויקלונג דאַרפן באַטראַכט ווערן ווי אַ פאָרזעצונג פון ביאָלאָגישער אַנטוויקלונג.

נאָך מער, אין דער מאָס ווי די סאָציאַלע אָרגאַניזירטקייט קומט צו־שטאַנד ווערט נויטיג דאָס זעלבע „אָפּזאָגן זיך פון די דאָמינירנדיגע אימפולסן”, וואָס איז נויטיג אין די ערשטע שטופן פון לעבעדיגע אָרגאַניזמען, און וואָס אויף דער מענטשלעכער שטופע רופן מיר דאָס אַלטרואיזם און אומאייגננוציגקייט.

קוקנדיג אויף צוריק צום לעבן אויף זיינע נידעריגסטע שטופן, זעען מיר ווי אַט־דער זעלבער פּרינציפּ פון „אָפּזאָגן זיך” פון זיך גופא איז שוין גילטיג. די זעלבסטשטענדיגע צעלן, וואָס האָבן געלעבט אַ פריי לעבן, און פון וועלכע אַלע אָרגאַניזמען ווערן צוזאַמענגעשטעלט, האָבן געמוזט „זיך אָפּזאָגן” פון זיך און אויפגעבן זייערע פרייהייטן, איידער זיי האָבן געקאָנט אריבערגיין צו די העכערע שטאַפּלען פון לעבן, וואָס מיר געפינען ביי די חיות, וואָס זייערע אָרגאַניזמען באַשטייען פון אַ סך צעלן.

און פּונקט אַזוי וועט זיין נויטיג, אַז יעדער איינער פון אונז זאָל „זיך אָפּזאָגן” פון עפּעס, כדי עס זאָל קומען אַ העכערע שטופע פון סאָציאַלער אָרגאַניזאַציע איידער די, וואָס מיר האָבן איצט. מיר זיינען, אַזוי צו זאָגן, צעלן פון אַ נייעם און פיל מער קאָמפּליצירטן אָרגאַניזם. מיר פאַרלירן עטוואָס פון אונזער זעלבסטשטענדיגקייט, נאָר מיר געווינען אַ סך מער אויף דער העכערער לעבנס־שטופע, צו וועלכער מיר האָבן דערגרייכט.

ווי יחידים זיינען מיר אָבער ניט די לעצטע שטופע פון דעם עוואָלוציע־פּראָצעס. מיר קאָנען ניט באַשליסן, אַז מיר זיינען די איינציגע, וואָס האָבן דערגרייכט צום העכסטן פּונקט פון אָרגאַניזירטקייט. מיר אַליין מוזן נאָך פאַראייניגט ווערן אין אַ פיל גרעסערער גאַנצקייט. אונזער איצטיגע צע־מישעניש מוז פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ צוקונפטיגער אָרדענונג.

פּונקט ווי פון אונזער שטאַנדפּונקט זיינען פריערדיגע ציטן געווען כאַאָטיש, אַזוי וועט פון אַ צוקונפטיגן שטאַנדפּונקט אונזער צייט אויך אויס־קוקן כאַאָטיש.

כאַאָס הערשט, למשל, אין דער עקזיסטענץ פון אונזערע פילע אומ־אָפּהענגיגע מלוכות, וואָס קיינע פון זיי איז ניט באַגרענעצט דורך קיין מאָראַלן געזעץ, וואָס זאָל צוימען איר אַבסאָלוטע סואווערעניטעט. כאַאָס הערשט אין אַ וועלט, וואו די נאַטירלעכע רייכטימער און די פּראָדוקציע־מיטלען זיינען דאָס פּריוואַט־אייגנטום פון פּריוואַטע מענטשן, וואָס האָבן אַ רעכט צו דיקטירן די באַדינגונגען אויף וועלכע אַנדערע מענטשן זאָלן האָבן אַ צוטריט צו זייער איינציגן קוואַל פון חיונה. עס הערשט כאַאָס אין אַ וועלט, וואו ווילדע קאָנקורענץ און אומרעגולירטע פּראָפיט־יאָגעניש זיינען די צווילינג־מאָטיוון פון אינדוסטריעלער פּראָדוקציע.

אויב עס איז דאָ אַ קראַפט, וואָס האָט די טענדענץ צו באַזייטיגן אַט־דעם כאַאָס און צו פאַראייניגן די מענטשלעכע וועלט אין איין גאַנצקייט, איבערלאָזנדיג פאַר די פעלקער, וואָס שטעלן צוזאַמען די וועלט, זייערע

אייגנאַרטיגע זיטן, שפּראַכן, קונסט און ליטעראַטור — אַ מענטשלעכע וועלט פון באַזונדערע פעלקער, וואָס זיינען באַגרענעצט אין זייער נאַציאָנאַלער סואווערעניטעט, נאָר זיינען פאַראייניגט אין זייער עקאָנאָמישער אָפּהענגיג־קייט — איז אַזאַ קראַפט פולשטענדיג אין איינקלאַנג מיט דעם וואוקס פון אָרגאַניזמען, וואָס האָט אין דער פאַרגאַנגנהייט כאַראַקטעריזירט דעם פאָראויסמאַרש פון לעבן. יעדער פּראָצעס פון פּלאַנירן די וועלט מצד דעם קאָלעקטיוון מענטשן, נאָכדעם ווי ער האָט געקראָגן קאָנטראָל איבער דער ערד, די נאַטירלעכע אוצרות און די פּראָדוקטיווע מאַשינען; נאָכדעם ווי ער האָט אָפּגעשאַפט פּריווילעגיעס און הויבט זיך אָן דערנעענטערן צו אַ קלאַסנלאָזער געזעלשאַפט, יעדער פּראָצעס אַזאַ פאַרצייכנט אַ נייע שטופּע אין דער עוואָלוציאָנערער אַנטוויקלונג. און אין פּונקט אַזאַ מאָס פאַרצייכנט דאָס די פאַרווירקלעכונג פון די קריסטלעכע געבאָטן.

אָט־דער קאָלעקטיוויזם איז אומפאַרמייד־לעך. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט זיכער געמאַכט אַ גרויסן טראָט אין אָט־דער ריכטונג — סיי דורך זיין קלאָר־אויסגעשפּראָכענער פּראָגראַם און סיי דורך זיינע קאָנקרעטע אויפטוען, וואָס זיינען פאַרווירקלעכט געוואָרן אין טאָג־טעגלעכן לעבן, ניט געקוקט אויף ריקשטויסן, טעות'ן, חסרונות און פאַרברעכנס. און וואָסער לאַנד איז דען אומשולדיג אין פּרט פון אַזוינע פעלערן און פאַרברעכנס?

קריסטן דאַרפן אָנערקענען איינמאָל פאַר אַלע מאָל, אַז עקאָנאָמישע עקס־פּלואַטאַציע מיט אַלע אירע דעגראַדירנדיגע און דעזאָרגאַניזירנדיגע רעזול־טאַטן איז פּונקט אַזוי אומ'יושר'דיג, ווי זי איז וויסנשאַפטלעך פאַראורטיילט צו אונטערגאַנג.

די קריסטן דאַרפן אויפגעבן דאָס „אויסשליסלעכע" קאָנצענטרירן זיך אויף „יענער וועלט" און אַנדערע מיסטישע עלעמענטן פון רעליגיע, ווי דאָס איז געטאָן געוואָרן צוליב מורא פאַר דעם פעאָדאַלן באַראָן און דעם פינאַנץ־קאַפּיטאַליסט, אָדער אויס שרעק פאַר דער איינגעשטעלטער אָרדענונג, אָדער צוליב בלויזער אינערציע, וואָס פירט צו דעם, אַז מען זאָל צושטימען צו אַלץ וואָס מען דאַרף פאַרדאַמען דאָס, און פאַרדאַמען דאָס, וואָס דאַרף באַ־גריסט ווערן. די עטאַבלירטע אָרדענונג האָט זייער ווייניג אויסזעצונגען, כאָטש אַ היפּש ביסל פאַראַכטונג, פאַר די, וואָס זייער רעליגיע גיט זיך אָפּ בלויז און אויסשליסלעך מיט הימלשע זאַכן. די אמת'ע קריסטלעכע רעליגיע דערלויבט קיינמאָל ניט, אַז די רעיונות וועגן יענער וועלט זאָלן זיין אַ שטערונג פאַר דער פרייד און דער פליכט פון דעם מענטשן אויף דער וועלט. די אמת'ע קריסטלעכע רעליגיע שעפּט באַגייסטערונג פון דער אייביגער וועלט, כדי צו פאַרצייכענען דערגרייכונגען אויף דער ערד. בלויז אַ פאַלשע קריסטלעכע רעליגיע פאַרנאַכלעסיגט „צו לעבן", כדי צו „דענקען און זיך פאַרטיפן אין רעיונות".

קאָלעקטיוויזם איז, הייסט עס, ניט בלויז אין איינקלאַנג מיט דעם אור־

שפרונג פון קריסטלעכקייט — מיר דערמאָנען זיך דעם פּאַרציייטיגן קאָמוניזם אין ירושלים — נאָר ער הויבט אָן פאַרווירקלעכן אין אַ פּראַקטישער און קאָנקרעטער פאָרם דעם אמת׳ן זין פון דעם קריסטלעכן באַגריף וועגן ברידערלעכקייט.

דער קאָמוניזם אין סאָוועטן־פאַרבאַנד גלויבט אין ברידערלעכקייט און פּראַקטיצירט עס; גלויבט אין קאָלעקטיווער זיכערקייט און וויל זיך צו דעם דערשלאָגן; גלויבט אין שלום און האָפט דאָס צו געווינען. דער קאָמוניזם אין סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרוואַנדלט עמאַציאָנעלן קאָמוניזם אין וויסנשאַפט־לעכן קאָמוניזם.

זשעדנע גלוסטונג, גיריגקייט איז דער גרעסטער שונא פון אָט־דעם אויפ־שטייג צו דער העכערער פאָרמע פון אָרגאַניזאַציע, און קריסטנטום איז דער געשוואוירענער שונא פון גיריגקייט. מענטשן זיינען זשעדנע צו קריגן רייכ־טום, ווייל זיי ווילן די מאַכט, דעם פּרעסטיזש און די פּריווילעגיעס, וואָס רייכטום ברענגט. דער גיריגער מענטש איזאָלירט זיך פון אנדערע, צאַמט זיך אָפּ, כדי זיך אַליין צו באַשיצן.

לויט איר סאַמע עצם איז גיריגקייט אַ פאַרלייקענונג פון גאָט — דאָס אָפּזאָגן זיך אויפצוגעבן דאָס עגאָאיסטישע, זעלבסטשטענדיגע לעבן און צו זוכן זיכערקייט אין דעם כלל.

און אָט דערפאַר האָט עס יעזוס געוואָרנט די מענטשן, אַז זיי זאָלן „אַכטונג געבן און זיך אויסהיטן פון גיריגקייט". און אָט דערפאַר רעדט אויך סט. פּאָל וועגן גיריגקייט, ווי וועגן עפּעס אַן אומאָנשטענדיגער און מיאוס׳ער זאַך: „זאָל דאָס צווישן אייך אָפּילו ניט דערמאָנט ווערן." דער גיריגער מענטש ווערט קלאַסיפיצירט צוזאַמען מיט דעם נואף און דעם אומרייינעם.

דער גייסט פון דעראָבערונג אָדער גיריגקייט איז אין די אויגן פון סט. פּאָל׳ן פּונקט אַזאַ זינד ווי אַ פאַרדאָרבענער און אומגעצוימטער קערפּערלעכער אינסטינקט.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט דורכגעפירט אַן אייגנטלעך רעליגיעזן אַקט, וואָס שטימט פולשטענדיג מיט דער קריסטלעכער פאַראַכטונג צו גיריגקייט, דערמיט וואָס ער האָט אונטערגעהאַקט די וואָרצלען פון גיריגקייט, באַפרייט דעם מענטשן פון די פּענטעס פון דעם דעראָבערישן אינסטינקט און אויס־געלייגט דעם וועג צו אַ נייער אָרגאַניזאַציע פון לעבן אויף אַ העכערער שטופע פון עקזיסטענץ.

אויב קאָמוניזם קאָן פון רעליגיעזע מענטשן ניט באַטראַכט ווערן ווי דער ענד־ציל פון דעם גאַנצן לעבנס־פּראָצעס, איז דאָס אָבער זיכער אַ לעבנס־נויטיגער שריט אויף דעם געביט פון רעליגיעזער אַנטוויקלונג.

דער קאָמוניזם האָט בייגעקומען די צעפּאַלונג פון דער מאָדערנער געזעל־

שאַפט דורך דעם, וואָס ער האָט זיך אַ שפּאַר־געטאָן פאַראויס צו אַ העכערער און מער פּאָלקאָמער אייניגקייט פון די אָפּגעזונדערטע טיילן.

דער קאָמוניזם האָט ענדלעך געפונען אַ פאָרם פון פאַרגאַנצונג, וואָס איז צוגעפּאַסט צו די באַדערפעניש פון אַ טעכנישער ציוויליזאַציע.

דער קאָמוניזם האָט געטאָן אַ טובה דער רעליגיע דערמיט, וואָס ער האָט זיך געשטעלט געגן דעם אומרעליגיעזן דואַליזם פון גריכישן געדאַנק, וואָס האָט איינגעטיילט דאָס לעבן אויף צוויי טיילן — „רעליגיעזן" און „וועלטלעכן" — און האָט אַזוי אַרום פאַרקריפּלט די רעליגיע, וואָס מיר האָבן גע'ירש'נט פון די אידן און וואָס האָט דערגרייכט איר העכסטן אויס־דרוק ביי יעזוס'ן. די אידישע רעליגיע און נאָך מער די קריסטלעכע רעליגיע אין איר אָריגינעלער כוונה האָבן אַרומגענומען דאָס גאַנצע לעבן. עס איז קיינמאָל ניט געווען די אַבזיכט צו צעטיילן דאָס לעבן אויף צוויי טיילן, וואָס דאָס מיינט איינגיין דערויף, אַז פאַרטיפן זיך אין זיך אַליין איז די איינציגע און העכסטע רעליגיעזע פליכט; אַז די געזעלשאַפט מעג זיך פאַנאַנדערפאַלן, בעת דער איינצלנער מענטש לאָזט זיך וואויל־גיין מיט דעם געדאַנק וועגן די האַרמאָנישע הימלישע מקומות.

בשעת ביי די גריכן איז גאָט געווען אַן אַריסטאָקראַט, איז ער ביי די קריסטן געווען אַן אַרבעטער, און דער רעזולטאַט פון דעם איז געווען, אַז בשעת ביי די גריכן איז דער אידעאַל פון דעם מענטשנ'ס לעבן געווען פאַר־טיפונג אין געדאַנק, איז ביי אידן און קריסטן דער אידעאַל געווען האַנדלונג און זעלבסט־רעאַליזירונג.

נאָך מער, ביי די אידן און ביי די ערשטע קריסטן איז דעם מענטשנ'ס וואוילזיין אָפּגעהאַנגען פון דעם כלל; זיין זעלבסט־רעאַליזירונג האָט גע־פאָדערט, אַז ער זאָל זיך „אָפּזאָגן" פון אָפּגעזונדערטקייט און זיך אונטער־וואַרפן דעם כלל. לויט יעזוס'ן איז גאָט'ס כוונה געווען אַ מענטשלעכע געמיינדע, וואָס בויט די מענטשלעכע פאַרוואַנדשאַפט אויף דער באַזע פון פרייהייט און גלייכהייט. צו פאַרלעצן אָט־דעם חוש פאַרן כלל, צו דערגרייכן אָדער שטרעבן צו אייגענער דערגרייכונג אויף דעם חשבון פון דעם כלל, מיינט פירן צו אַ קאַטאַסטראָפע. צו האַנדלען עגאָאיסטיש מיינט האַנדלען געגן דער אייגענער נאַטור, און דאָס מוז פירן צו אַ דורכפאַל און צו גרויסער אַנטוישונג. די גאַנצע געשיכטע פון דער מענטשהייט איז אַ פּירוש און אַן אורטייל איבער דעם מענטשנ'ס עגאָאיזם, ספּעציעל איבער זיין לוסט נאָך מאַכט און נאָך דעם לוקסוס פון זעלבסט־פאַרטיפונג.

ביים קאָמוניסט, ווי ביים קריסט, שטייט די געמיינדע העכער פון אַלץ. דער מענטש רעאַליזירט זיך אַליין אין דער געזעלשאַפט. דער קאָמוניסט פאַר־שעמט דעם קריסט דורך זיין גרינטלעכן שטרעבן צו אַ האַרמאָנישער געזעל־שאַפט. דאָ ווייזט ער זיך אַרויס ווי דער יורש פון דעם קריסטלעכן ציל.

די קאָמוניסטישע אַטאַקע אויף דעם אידעאַליזם, ווי אויך דער קאָמו־

גיסטישער קאַמף פאַר געמיינשאַפט, אַנטהאַלט דעריבער אַן עלעמענט פון אמת'ער רעליגיע און דאַרף דערפאַר קריגן די אַנערקענונג פון קריסטן.

וואָלטן די קריסטן פון סאַמע אָנהויב געוועזן באַגריסט די קאָמוניסטן, ווי יענע האָבן דאָס פאַרדינט מיט זייער פולשטענדיג־קריסטלעכן לאָזונג „פון יעדן לויט זיינע פעיגקייטן, צו יעדן לויט זיינע באַדערפענישן", און מיט זייער איבערגעבן פון ווערטער צו מעשים אין דעם אויפבוי פון אַ קאָנ־קרעטער געזעלשאַפט, וואָס איז געבויט אויף אָט־די פּרינציפּן — וואָלטן דעמאָלט די קריסטן געווען פאַרשאַפט אַ סך מער כבוד פאַר דער כוונה פון דעם גרינדער פון קריסטנטום, און די סאָוועטישע קאָמוניסטן וואָלטן אפשר קיינמאָל זיך ניט געווען געפילט געצוואונגען אָנצוהויבן זייער מלחמה געגן רעליגיע. אפשר וואָלטן זיי אפילו געווען גרייט זיך צו רעכענען מיט דער וואָרענונג, וואָס קריסטן מוזן זיך פילן געצוואונגען צו געבן צו יעדן איינעם, וואָס דענקט לייכטזיניג, אַז דער פאַרענדיגטער סאָציאַלער פּראָצעס פירט ממילא צו אַ פערפעקטער אָרדענונג, אָדער צו די וואָס זעען פאָראויס די באַ־שאַפונג פון אַ פערפעקטער אָרדענונג, אין וועלכער אַלע ווידערשפּרוכן וועלן געלייזט ווערן.

אַזאַ געזעלשאַפטלעכע אָרדענונג וואָלט געמיינט אַ סוף פון דער געזעל־שאַפט און ניט אַ נייער אָנהויב. יעדע נייע פאַרגאַנצונג ברענגט אירע אייגענע ווידערשפּרוכן אָנשטאָט אַ פולקאָמענהייט אָן שום ווידערשפּרוכן.

דאָס איז אָבער אַ ווידערשפּרוך אויף אַ העכערער שטופע. מען קאָן געווייס דערוואַרטן, אַז די קאָמוניסטישע אָרדענונג, וואָס האָט זיך דערהויבן צו אַ נייער שטופע פון פאַרגאַנצונג, וועט דורכמאַכן נייע און אויף־דאָס־ניי שעפערישע ווידערשפּרוכן. אַזעלכע ווידערשפּרוכן דאַרפן קיינעם ניט איבער־ראַשן אָדער באַאומרואיגן. דער קריסט דערוואַרט דאָס אין פאָראויס.

ווען דאָס וואָלט געהאַט עפּעס צו טאָן מיט אונזער איצטיגן צוועק, וואָלטן מיר זיך געקאָנט אַוועקלאָזן אַרגומענטירן, אַז די פּראָבלעמען פון גוט און שלעכט, פון טויט און לעבן קאָנען ניט געשליכטעט ווערן אַזוי לייכט, ווי געוויסע קאָמוניסטן שטעלן זיך פאָר. מיר וואָלטן געקאָנט אָנגעבן אַ ווענזלעכע באַגרינדונג פאַר אונזער גלויבן, אַז די ענדגילטיגע רעאַליזירונג פון לעבן קאָן מען געפינען ניט אין דער געשיכטע, נאָר אויסער איר. מיר וואָלטן ווייטער געקאָנט אַרגומענטירן, אַז ווען אונז זאָל זיך אפילו איינגעבן צו פאַרגאַנצן דאָס גאַנצע מענטשלעכע לעבן אין דער איצטיגער אָרדענונג, וועט נאָך אַלץ בלייבן די פּראָבלעם פון פאַרגאַנצן דאָס לעבן פון דער מענטש־לעכער געזעלשאַפט בכלל מיט דעם לעבן פון דער אוניווערסאַלער אָרדענונג.

אָבער דאָס — כאָטש מיר דערמאָנען עס — ליגט אויסער די גרענעצן פון אונזער איצטיגער אויפגאַבע, וואָס באַשטייט דער עיקר אין פעסטשטעלן די שעפערישע אידייען אין דעם קאָמוניזם און צו אונטערזוכן און אָפּשאַצן זייער ווערט. מיר מעגן מיט רעכט צוריקקומען צום פּונקט, פון וועלכן מיר

האָבן אָנגעהויבן, און אָנגווייזן, אַז קאָמוניסטן זיינען גערעכט ווען זיי טענה׳ן, אַז מיר מוזן אָנהויבן דורכפירן אין דער פּראַקטיק די מאָס פאַרגאַנצונג, וואָס מיר זיינען שוין בכח צו פאַרווירקלעכן, און אַז די רעליגיע, וואָס ניט בלויז זאָגט זי זיך אָפּ דאָס צו טאָן, נאָר שטערט נאָך, שטופּט אָפּ אין אַ זייט און מיסרעפּרעזענטירט די, וואָס מאַכן אַ פאַרזוך דאָס דורכצופירן, און אַליין אַנטלויפט זי פון האַנדלונג און באַהאַלט זיך אין פאַרטיפטע טראַכטעכנישן — אַז אַזאַ רעליגיע איז אַ שונא און מוז אַנטשלאָסן באַזייטיגט ווערן. „יענער, וואָס האָט ניט ליב זיין ברודער, וועמען ער האָט יאָ געזען, קאָן ניט ליב האָבן גאָט, וועמען ער האָט ניט געזען.‟ „ליבע איז די פאַר־ווירקלעכונג פון דעם געזעץ.‟

4. „פון דעם פונק צו דעם פלאַם‟

איך קאָן ניט לייענען אָדער ווידער־לייענען אָט־דעם בוך מיינעם און ניט זיין באַוואוסטזיניק וועגן זיינע פילע חסרונות און קנאַפּקייטן. עס איז נאָך דאָ אַזויפיל, וואָס האָט געקאָנט געזאָגט ווערן, אָדער געזאָגט ווערן אַ סך בעסער. דער סאָוועטישער עקספּערימענט, וואָס איז אַזוי ריזיג־גרויס אין זיין פאַרנעם, אַזוי רעוואָלוציאָנער לויט אַלע אונזערע מעטאָדן פון דענקען, אַזוי ניי און אַזוי אַרויסרופנדיג, לאָזט זיך ניט אויסשעפּן און קאָן בלויז אָנגעצייכנט ווערן מיט די ברייטסטע שטריכן. אַ פאַרענדיגטע אָפּהאַנדלונג — ווען איך וואָלט אפילו געווען פייאיג אויף אַזאַ זאַך — איז דאָ אוממעגלעך; מען קאָן בלויז, אַזוי צו זאָגן, טראַכטן אין דער הויך.

איך ווייס אויך, אַז איך ווייז־אָן בלויז אויף יענע שטריכן, וואָס זעען אויס אין מיינע אויגן צו זיין אמת־שעפעריש און ווירקלעך גוט. עס איז דאָ אַ סך, וואָס איז ניט גוט. אומגערעכטיגקייט און ליידן זיינען ניט אָפּגעמעקט געוואָרן איבערנאַכט ווי דורך אַ כישוף. קליינלעכער שווינדל, קליינלעכע קנאות און קליינלעכע אומערלעכקייטן פאַראומערן נאָך די האַר־מאָניע פון לעבן, און העסלעכקייט איז נאָך ווייט ניט פאַרשוואונדן. די רוסן זיינען ניט קיין מוסטערן פון טוגנט, ווי דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז נאָך ניט דער גאָלדענער גן־עדן פון די אוטאָפּיסטן. די רוסן זיינען, נאָך אַלעמען, מענטשן מיט אַלע שוואַכקייטן און נאַרישקייטן און זינד, וואָס פאַר־פלעקן אונז; און די רעשטלעך פון דער פאַרגאַנגענהייט — אַ פאַרגאַנגענ־הייט, וואָס איז ערגער פון אונזערער, אפילו דער טיילווייזער פאָרשריט אויף דעם וועג פון פרייהייט און גלייכהייט איז דאָך געקומען אַ סך שפּעטער ווי ביי אונז — אָט־די רעשטלעך הענגען נאָך אַלץ ביי זיי ווי אַ שטיין אויפן האַלז.

נאָר אין גרויסן און גאַנצן זיינען די סאָוועטישע מענטשן באַוועגט און

באטרייבן זייער לעבן דורך א מאראלן צוועק, וואס איך וואלט זיך גע־וואונטשן מיטן גאנצן הארצן, אז ער זאל באוואוסטזיניג אויך ווערן אונזער צוועק. זיי ארבעטן פאר א געמיינשאפטלעבן וואוילזיין, וואס איז, לויט מיין מיינונג, ווירקלעך קריסטלעך אין זיין מאראלישקייט, כאטש זיי מעגן זייער שטארק וועלן פארלייקענען אט־דעם פאקט. זיי לערנען אין דער פראקטיק, אז די ווירקלעכקייט פון לעבן ליגט אין דעם כלל, און זייערע אנגענומענע פרינציפן פאר דעם פאראויס־מארש צו א בעסערער געזעלשאפטלעכער ארדענונג און צו א ברייטערער פארבינדונג פון יחידים, זיינען, לויט מיין מיינונג, ריכטיג אויסגעקליבן.

יעדער מין פראגרעס זעט אויס צו־לאנגזאם און אומזיכער. אונזער פארשריט צו א בעסערער געזעלשאפט איז אומקלאר און אומבאשטימט. טיפע און סובטילע און אומצאליגע כחות בינדן אונז צו אונזער פארגאנגענהייט. מיר האלטן זיך פעסט אן אונזערע טעות'ן און דומהייטן. די העלע שיין פון אמת פארבלענדט אונז די אויגן און מיר זוכן דאס אויסצומיידן. מיר טאפן אין דער פינצטער דארט, וואו מיר וואלטן באדארפט גיין מיט זיכערע טריט. באקאנטע וועגן זיינען לייכטע וועגן. ענדערונגען פאדערן אן אנשטרענגונג און האנדלונג; און ענדערונג שרעקט, ספעציעל אויב אן ענדערונג באדראעט די סטרוקטור פון אונזער פערזענלעכער זיכערקייט, וואס איז אזוי מיזאם אויפגעשטעלט געווארן.

און דאך מוזן ענדערונגען קומען. דאס לעבן באוועגט זיך שטענדיג. פארגליווערטקייט איז בלויז אן אנדער נאמען פאר טויט. דער מענטש גייט פאראויס, און אין אלגעמיין — ווי עס איז געווען דורך אלע דורות — גייט ער אויף דעם וועג צו חכמה. דער גאנג מעג זיך זיין א לאנגזאמער. אפט איז דער גאנג א פיינפולער און ווערט איבערגעריסן דורך א סך אפהאלטן. אמאל קערט דער מענטש זיך אום צוריק, ווען ער שטויסט זיך אן אויף א שטערונג, וואס ער קאן זי ניט בייקומען. ער קערט זיך אבער אום צוריק און זוכט א נייעם ארומיגן וועג צום ווייטן ענד־ציל. דער מארש ווערט ווידער פארגעזעצט און מיט דעם פאראויס־גאנג קומען ענדערונגען.

אט־דער בוך איז אן ערלעכע און אן אמת'ע ווענדונג, אז אנדערע זאלן מיט ווייניגער פאראורטייל באטראכטן די ענדערונגען, וואס מאכן דעם איינדרוק—צוליב זייער שטוינענדיגער נייקייט—אז זיי זיינען אריבערגעשפרונגען יאר־הונדערטער. אין דער אמת'ן אבער זיינען דאס ענדערונגען, פאר וועלכע דער וועג איז שוין לאנג געווען צוגעגרייט. זייערעווארצלען זיינען אין דער פארגאנגענהייט. זיי זיינען ווי וואסערן, וואס זיינען פארצאמט געווארן מיט א דאמבע דא און א דאמבע דארט, נאר וואס האלטן זיך אין איין אנזאמלען ביז זיי פלאצן ארויס פלוצלונג און אן א ווארנונג מיט א מעכטיגן דראנג, וואס שווענקט אראפ אלע שטערונגען אויפן וועג.

ענדערונגען מוזן קומען אין ענגלאנד, אין פראנקרייך און אין אמעריקע.

קיין לאַנד קאָן ניט בלייבן אויף אַן אָרט. אויב די ריי גייט פאָראויס אין איין לאַנד, מוזן די אַנדערע לענדער אויך גיין פאָראויס, אַניט וועלן זיי אומ־פאַרמיידלעך מוזן מאַכן אַ צוריקטריט. ענגלאַנד׳ס פאָראויס־מאַרש צו אַן אינ־דוסטריעלער אָרדענונג האָט אַנגעשטעקט די גאַנצע וועלט. די רוסישע שטוינענדיגע און פיל־באַדייטנדיגע ענדערונגען פירן צו ענדערונגען ביי אונז אין לאַנד און אויך אין אַנדערע לענדער. עס מוז ניט פאָרקומען דוקא אויף דעם זעלבן אופן ווי אין סאָוועטן־פאַרבאַנד. מיר קאָנען פּראָפיטירן — אויב מיר זאָלן נאָר וועלן — פון די דערפאַרונגען פון רוסלאַנד און מיר קאָנען אויסמיידן די פאַרניכטונג פון אַ סך שעצבאַרע זאַכן. אויב מיר זאָלן אויף אַן ערלעכן אופן מאַכן אין צייט די נויטיגע וועזנטלעכע ענדערונגען, קאָנען מיר דערגרייכן דעם זעלבן ציל דורך פרידלעכע מיטלען.

איין זאַך צום ווינציגסטן איז קלאָר: ענדערונגען וועלן קומען, און עס איז בעסער, אַז מיר זאָלן אַליין און פרייוויליג מאַכן די נויטיגע ענדע־רונגען, דערפאַר, וואָס מיר אָנערקענען זייער ריכטיגקייט, איידער מיר זאָלן די זעלביגע ענדערונגען דורכפירן געצוואונגענערהייט, ווייל מיר וועלן ניט האָבן קיין ברירה.

אַן ענדערונג, וואָס ווערט אינספּירירט פון אַ מאָראַלן צוגאַנג, איז גאָר ניט אַזאַ לייכטע זאַך צו דערגרייכן. מען מוז פאַר דעם האָבן שטאַרקע הענט, שטאַרקע מוחות און אומדערשראָקענעם מוט. עס פאָדערט זיך פאַר דעם אַ קלאָרקייט פון ציל און אַ פעסטקייט פון ווילן. עס פאָדערט זיך פאַר דעם אַ באַשטימטער שעפערישער צוועק.

דער פאַקל פון לעבן איז איצט ביי אונז אין די הענט. די וואָס וועלן קומען נאָך אונז וועלן זיין בכח צו אורטיילן בעסער ווי מיר, צי דאָס פייער ברענט העלער און שטאַרקער, אָדער עס ווערט טונקעלער; צי מיר האָבן פאַרבעסערט דאָס לעבן אין אונזער צייט, אָדער מיר האָבן עס ערגער גע־מאַכט. זיי וועלן אונז גיכער אורטיילן לויט אונזער ציל און לויט אונזער אָנשטרענגונג דעם ציל צו פאַרווירקלעכן, איידער לויט אונזערע דער־גרייכונגען. אויב עס איז דאָ וועלכער ניט איז מאָראַלער אמת און יושר אין דעם גרויסן עקספּערימענט, וואָס איך האָב פרובירט באַשרייבן, וועט אָט־דער אמת און אָט־דער יושר פאַרבלייבן לעבן. מיר קאָנען דאָס אָננעמען און האָבן די פרייד פון פאַרשנעלערן דעם פּראָגרעס, אָדער מיר קאָנען דאָס פאַרוואַרפן און ליידן פון פערזענלעכער אַנטוישונג. אָבער אַ דאַנק דעם אמת, וואָס דער עקספּערימענט פאַרמאָגט, וועט דער דערפאָלג זיין אַ זיכערער. איך שטים איין מיט די נאָבעלע ווערטער פון אַנאַטאָל פראַנס:

„דער אמת טראָגט אין זיך אַ דורכדרינגענדיגע קראַפט, וואָס איז פרעמד סיי דעם טעות און סיי דעם שקר. איך זאָג „אמת", און איר פאַרשטייט וואָס איך מיין, ווייל די שיינע ווערטער — אמת און יושר — דאַרפן ניט פאַרטייטשט ווערן, אַז מען זאָל זיי פאַרשטיין אין זייער

אמת׳ן מיין. זיי פארמאָגן אין זיך א לויכטנדיגע שיינקייט און א הימלישע ליכט. איך גלויב פעסט אין דעם טריאומף פון אמת; אָט־דער גלויבן גיט מיר כח אין שווערע צייטן. . . .״

עפּילאָג

ערשטער טייל

געשריבן דעם 2טן נאָוועמבער, 1939.

דער הויפּט־צוועק, צוליב וועלכן אָט־דער בוך איז געשריבן געוואָרן, איז געווען צו שאַפן א מעגלעכקייט בעסער צו פארשטיין דעם סאָוועטן־פארבאנד. און ווען מען פרעגט מיך פארוואָס האָב איך אונטערנומען אָט־די אומדאנקבארע אויפגאַבע, האָב איך אויף דעם א דרייפאכן ענטפער. ווייל עס איז געווען נויטיג צו דערציילן דעם אמת; ווייל עס איז געווען נויטיג צו פארשטיין דעם עקספּערימענט, וואָס ווערט דורכגעפירט פון רוס־לאנד אויף דעם מאַסשטאַב פון א קאָנטינענט; און כדי צו באאיינפלוסן — צוליב די צוועקן פון שלום — די מענטשלעכע מוחות אין דער ריכטונג פון וואַרעמערע באציאונגען צווישן ענגלאנד און דעם סאָוועטן־פארבאנד. אָן אַן אָפּמאַך מיט דעם סאָוועטן־פארבאנד האָט מלחמה אויסגעזען צו זיין אומפארמיידלעך.

צום באדויערן זיינען פאסירונגען געלאָפן צו־שנעל, און די מלחמה האָט אונז אָנגעיאָגט. עס איז פאר מיר געווען שווער צו גלויבן, אַז אונזער הערשנדיגער קלאַס איז אַזוי בלינד און טעמפּ, אַז ער וועט בעסער איינגיין אויף מלחמה איידער צו דריקן די האַנט פון די סאָוועטן; נאָר דאָס איז דאָך, פּשוט גערעדט, אונזער איצטיגע טראַגעדיע. דער צוועק פון אָט־דעם עפּילאָג איז צו מאַכן א פארזוך צו פארריכטן און גוט־מאַכן די פאר־קריפּלונגען, מיסרעפּרעזענטאַציעס און די קנאַפּע פארשטענדעניש בנוגע דעם סאָוועטן־פארבאַנד, כדי מיר זאָלן כאָטש איצט, אין א פארשפּעטיגטער שעה, געווינען די סימפּאַטיעס פון אָט־דעם גרויסן לאַנד און ניט דערלאָזן, אַז עס זאָל אריינגעצויגן ווערן אין א קאָנפליקט קעגן אונז.

* * *

באַטראַכט די פאסירונגען פון די לעצטע יאָרן און חדשים, אויב מעג־לעך, דורך סאָוועטישע אויגן. פאר דער לעצטער וועלט־מלחמה האָבן מיר פאר זיך געזען א בילד פון די גרויסע אימפּעריאַליסטישע מלוכות, ווי זיי האָבן געשפּילט מאַכט־פּאָליטיק, וואָס איר תוך באַשטייט אין דעם גלויבן,

אז מיליטערישע מאכט, צוזאמען מיט אירע באגלייטונגס־שטריכן פון כיטרע־קייט, פאראט, שווינדל, ליגנס און געבראכענע צוזאגן איז דער איינציגער און ענדגילטיגער בורר צווישן פעלקער. מאכט־פאליטיק מיינט שוין ממילא דאס פעלן פון א גוטער מאראלישקייט. אין דער ספערע פון מאכט־פאליטיק און צוליב דעם „וואוילזיין פון דער מלוכה" וועלן שטאטסלייט באגיין אקטן און דורכפירן פאליסים און זיך באנוצן מיט מעטאדן, פון וועלכע זיי וואלטן אין זייער פריוואטן לעבן זיך אפגעטרייסלט מיט שוידער. מאכט־פאליטיק האט געפירט צו דעם צוזאמענשטויס פון די קאנקורירנדיגע אימ־פעריאליזמען אין 1918—1914, וואס האט צעטרייסלט די קאפיטאליסטישע סיסטעם ביז איר סאמע פונדאמענט. עס זיינען לויז־געלאזט געווארן ריזיגע כחות, פון וועלכע עס איז, נאך גרויסע ליידן, ארויסגעקומען די ערשטע דערפאלגרייכע סאציאליסטישע רעוואלוציע.

אין דעם משך פון א קורצער צייט נאך דער מלחמה האט זיך געדאכט, אז סיי די פעלקער און סיי די הערשנדיגע קלאסן האבן עפעס געלערנט, און צום שלום פון דער מלחמה האט מען געקאנט זען א בראוון פארזוך איינ־צושטעלן די באציאונגען צווישן לענדער אויף דער נייער באזע פון יושר, ארדענונג, אכטונג פאר געזעץ און דאס אויפגעבן פון מאכט אין דער שליכטונג פון שטרייטן. די פעלקער־ליג איז געבוירן געווארן.

דער סאוועטן־פארבאנד איז פון סאמע אנהויב געווען סקעפטיש וועגן דער אויפריכטיגקייט פון אט־די פארזוכן מצד דעם לעמפערט צו בייטן זיינע פלעקן. צו־אפט האט די ליג — סיי אין אירע האנדלונגען און סיי דורך די דערקלערונגען פון די פירנדיגע מלוכות — געוויזן, אז זי גייט אויף דעם וועג פון אנהאלטן, כאטש אין אן אנדער פארם, די אינטערווענציע־מלחמות נעגן דעם סאוועטן־פארבאנד אנשטאט צו פארנעמען זיך מיט דעם אויפבוי פון א נייער פרידן־סיסטעם.

אט־די אינטערווענציע־מלחמות האבן איבערגעלאזט אין די רוסישע מוחות א צייכן, וואס לאזט זיך ניט אפמעקן. דאס קאן מען אויף דעם בעסטן אופן זען אין דעם רוף צו די ארבעטער פון דער וועלט, וואס טשי־טשערין, דער אויסלאנדס־קאמיסאר, האט געמאכט דעם 18טן אפריל, 1919:

„דאס זיינען ניט קיין אנדערע, ווי בלויז אייערע הערשער, וואס האלטן אן דעם בירגער־קריג צווישן אונז דורך דעם, וואס זיי גיבן שטיצע די קאנטער־רעוואלוציאנערן און שאפן הונגער און ארבעטלאזיג־קייט דורך דער קרימינעלער בלאקאדע אויף דעם סאוועטן־פארבאנד."

* * *

מיר הערן לעצטנס זייער א סך וועגן „ארומרינגלונג". ווער וועט לייקענען די שטענדיגע און אומאויפהערלעכע פארזוכן פון די גרויסע קאפי־טאליסטישע מלוכות, געוויינלעך אונטער דער פירערשאפט פון ענגלאנד, צו איזאלירן און ארומרינגלען דעם סאוועטן־פארבאנד?

מען קאָן אָנווייזן אויף דער קאָנפערענץ אין גענוא אין 1922 און אין לאָקארנאָ אין 1925. אין גענוא האָט מען די סאָוועטישע דעלעגאַטן איינ־פאָרמירט, אַז מען וועט העלפן זייער לאַנד צו פאַרריכטן די צעשטערונג, וואָס איז פאַראורזאַכט געוואָרן דורך דער מלחמה און דעם בירגער־קריג, מיט דער באַדינגונג, אַז זייער לאַנד זאָל אויפגעבן די פּלענער פאַר סאָציאַ־ליזם. די זעלבע קאָנפערענץ האָט אינגאַנצן אוועקגעשטופּט די געשלאָגענע דייטשלאַנד אָן אַ זייט, באַהאַנדלענדיג זי ווי אַ באַשעפעניש פון נידעריגסטן שטאַנד. דייטשלאַנד און רוסלאַנד, וואָס זיינען אַזוי אָרום געשטויסן גע־וואָרן צו גיין צוזאַמען, האָבן געשלאָסן דעם ראַפּאַלאָ־אָפּמאַך, אַנהויבנדיג דערמיט אַ לאַנגע ריי פאַרבינדונגען, וואָס זיינען איבערגעריסן געוואָרן בלויז אויף אַ משך פון די פינף יאָר, וואָס מיר וועלן זיי שפּעטער באַ־טראַכטן, ווען די סאָוועטן־רעגירונג האָט געזוכט צו קריגן די הילף פון די דעמאָקראַטישע רעגירונגען און — צו דער ערגערניש פון דייטשלאַנד — מאַכן די פעלקער־ליג דערפאָלגרייך.

דער לאָקארנאָ־אָפּמאַך האָט פאַרבונדן פראַנקרייך, ענגלאַנד, דייטשלאַנד, איטאַליע און בעלגיע פאַר שלום און גאַנץ קלאָר געגן רוסלאַנד. דאָס איז אַ סוד, וואָס איז אויף אַן אומפאָרזיכטיגן אופן אַרויסגעבראַכט געוואָרן דורך אָרמסבי־גאָר, אַ בריטישער קאַבינעט־מיניסטער, ווען ער האָט געזאָגט:

„די סאָלידאַריטעט פון דער קריסטלעכער ציוויליזאַציע איז נויטיג אויף אָפּצושטעלן דעם געפערלעכסטן געוויקס, וואָס האָט זיך באַוויזן אין דער אייראָפּייאישער געשיכטע. . . . לאָקארנאָ מיינט, אַז אויף ווי ווייט עס האָט צו טאָן מיט דער איצטיגער רעגירונג פון דייטשלאַנד, איז זי מער ניט פאַרבונדן מיט רוסלאַנד און זי פאַרבינדט איר גורל מיט דעם צד פון מערב.”

עס איז אַ פאַקט, אַז דער איינציקער באַשטענדיקער עלעמענט אין דער ענגלישער אויסלענדישער פּאָליטיק אין די יאָרן צווישן 1917 און 1939 איז געווען אונזער שנאה און פאַראַכטונג צום סאָוועטן־פאַרבאַנד. וואו מיר האָבן נאָר געקאָנט, האָבן מיר געזוכט צו שעדיגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. מיר קאָנען זיך דערמאָנען אָן די „רויטע” וואַלן פון 1924 און דעם געפעלשטן זינאָוויעוו־בריוו, נאָך וועלכן עס האָט נאָכגעפאָלגט דער איבערפאַל אויף דעם „אַרקאָס” און דאָס אָפּברעכן אַלע האַנדלס־פאַרהאַנדלונגען. אָדער מיר קאָנען זיך דערמאָנען אָן דעם מעטראָ־וויקערס פּראָצעס אין מאָסקווע אין 1933, ווען מיר האָבן דערקלערט, אַז אונזערע אַגענטן זיינען אומשולדיג, בשעת איינער פון זיי האָט זיך שוין געהאַט דערקלערט שולדיג, און ווען אונזער אַמבאַסאַדאָר האָט זיך אומגעקערט קיין לאָנדאָן לויט אַ טעלע־גראַפישער אויפפאָדערונג, אַז ער זאָל מאָמענטאַל קומען קיין ענגלאַנד פאַר

קאָנסולטאַציע — אַ סיטואַציע, וואָס האָט שיעור ניט דערפירט צו אַ פולשטענדיקן ברוך אין די באַציאונגען צווישן די צוויי לענדער.

אָט־דער אינצידענט האָט אַ ספּעציעלע באַדייטונג אין שייכות מיט די פּאַסירונגען פון די לעצטע עטלעכע חדשים, ווייל די באַנעמונג פון מיסטער סטרענג אין 1934 אין באַצוג צו דעם העכסטן סאָוועטישן געריכט אין דער צייט, ווען דער פּראָצעס האָט זיך אָנגעהויבן, האָט זיכער אים פאַרוואַנדלט אין אַ גאָרנישט־פּאַסנדיקן פאָרטרעטער פון ענגלאַנד אין 1939. מר. סטרענג איז צו יענער צייט געווען דער דיפּלאָמאַטישער באַאַמטער, וואָס איז געוואָרן דער שאַרזשע ד'אַפער, ווען דער בריטישער אַמבאַסאַדאָר האָט פאַרלאָזן מאָסקווע. איז דאָס געווען צוליב בייזוויליקייט אָדער צוליב טעמפּקייט, וואָס מען האָט געשיקט מר. סטרענג'ן צו „פאַרשנעלערן" אונזערע פאַרהאַנדלונגען מיט דעם קרעמל אין יוני? די פירער אין דעם קרעמל האָבן אַ גוטן זכרון.

ווען מען שטודירט דורך די לעצטע צוואַנציק יאָר, ווערט מען דערשטוינט פון דער כסדר'דיקער טאָלעראַנץ, וואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אַרויסגעוויזן. די דערקלערונג ליגט זיכער אין זיין אייגענער שטרעבונג צו פרידן, ווי אַ נויטיקע באַדינגונג פאַר דער סאָציאַלער אַנטוויקלונג, און דערפאַר וואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט געזען, ווי ליטווינאָוו האָט זיך אויסגעדריקט, אַז „שלום איז ניט צעטיילבאַר" און אַז אויב מען וועט בלויז אַראָפּלאָזן די מלחמה־הינט פון דער קייט, וועט קיין איין לאַנד ניט קאָנען בלייבן פון וייטן און אומבאַרירט.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט ניט קיינע אילוזיעס. ער וויל ניט קיין מלחמה. זיין רעקאָרד פאַר פרידן איז פון קיינעם ניט געשטעלט געוואָרן אונטער קיין פראַגע־צייכן און קאָן אונטער קיין פראַגע־צייכן ניט געשטעלט ווערן. דאָס באַציט זיך סיי אויף דער צייט, איידער דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז געוואָרן אַ מיטגליד פון דער פעלקער־ליגע, סיי אויף דעם שפּעטערדיקן פּעריאָד. קיין איין מלוכה איז ניט געווען אַזוי אַנטשלאָסן און האָט אַזוי ניט געאַרבעט מיטן גאַנצן האַרצן פאַר פרידן. און קיין איין מלוכה האָט זיך ניט אָנגעשטויסן אויף אַזוינע פּראָוואָצירנדיקע און אויסעראָרדנטלעכע שטערונגען, ווי דער סאָוועטן־פאַרבאַנד.

דעם 8טן נאָוועמבער, 1917, אויף מאָרגן נאָך איר גרינדונג, האָט די נייע רעגירונג פאַרעפנטלעכט איר היסטאָרישן ערשטן באַשלוס:

„מיר שלאָגן פאָר צו אַלע קריגס־פירנדיקע פעלקער און זייערע רעגירונגען באַלד אָנצוהויבן פאַרהאַנדלונגען פאַר אַ גערעכטן און דעמאָקראַטישן שלום. . . . אַזאַ שלום, האַלט די רעגירונג, דאַרף זיין אַ באַלדיקער שלום אָן אַנעקסיעס (דאָס מיינט אָן פאַרכאַפּן פרעמדע

טעריטאָריעס, אָן אַ גוואַלדזאַמער אַנעקסיע פון פרעמדע נאַציאָנאַלי־טעטן) און אָן שאָדן־ערזאַץ."

אַט־דער פאָרשלאָג איז ווידערהאָלט געוואָרן עטלעכע מאָל. ביי דער קאָנפערענץ אין גענוא אין 1922 האָט טשיטשערין דערקלערט, אַז

„אונזערע דעלעגאַטן קליבן זיך פאָרצושלאָגן אין לויף פון דער קאָנפערענץ אַן אַלגעמיינע באַשרענקונג פון באַוואָפענונג, און מיר וועלן שטיצן אַלע פאָרשלאָגן, וואָס שטרעבן צו פאַרלייכטערן די לאַסט פון מיליטאַריזם."

ווייל שלום און אַנטוואָפענונג זיינען אומצעטיילבאַר (פונקט ווי, פון דער אַנדערער זייט, אַנטוואָפענונג און מלחמה זיינען אומצעטיילבאַר), האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד עקשנות'דיג און ניט געקוקט אויף דער אָפּאָזיציע און דעם שפּאָט איבער דער גאַנצער וועלט, אַרויסגעשטעלט זיינע פאָרשלאָגן פאַר אַנטוואָפענונג.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט דערקלערט ביי דער וואַשינגטאָנער קאָנ־פערענץ אין 1921, אַז ער איז גרייט

„צו באַגריסן מיט פרייד יעדע פאַרקלענערונג פון באַוואָפענונגען, אָדער די באַגרענעצונג פון מיליטערישע אויסגאַבן, וואָס אונטער זייער לאַסט קרעכצן די אַרבעטער פון אַלע לענדער."

אין 1927, ביי דער צוגרייטונגס־קאָנפערענץ פאַר אַנטוואָפענונג, האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אַריינגעטראָגן זיין היסטאָרישן פאָרשלאָג פאַר פול־שטענדיגער אַנטוואָפענונג.

די פאַרזוכן פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד ניט צו דערלאָזן, אַז די אַנט־וואָפענונג־קאָנפערענץ זאָל זיך ענדיגן מיט אַ פולשטענדיגן דורכפאַל, שטייען אין שאַרפן קאָנטראַסט מיט די האַנדלונגען פון אונזער איינענעם דעלעגאַט, לאָרד לאָנדאָנדערי, און זיינע דערפאָלגרייכע אָנשטרענגונגען אָנצוהאַלטן דאָס רעכט צו באַנוצן זיך מיט באָמבע־עראָפּלאַנען.

אין זיין פאַרזוך צו געווינען און באַפעסטיגן די פּאָזיציע פון שלום האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד געהאַנדלט מיט אַן אויסגעהאַלטנקייט און אַנט־שלאָסנקייט, וואָס מיר קאָנען בלויז באַוואונדערן, קוקנדיג אויף צוריק, בשעת מיר דאַרפן שטאַרק באַדויערן אונזער איינענע אָפּאָזיציע צו אַט־די פאַרזוכן פאַר שלום. ווען עס איז פאַרגעשלאָגן געוואָרן דער קעלאָג־אָפּמאַך, איז גע־מאַכט געוואָרן אַ פאַרזוך ניט צו דערלאָזן, אַז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד זאָל אונטערשרייבן אַט־דעם אָפּמאַך. אַט־די מאַנעוורע איז דורכגעפאַלן, און דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז געווען דאָס ערשטע לאַנד, וואָס האָט אונטערגעשריבן דעם אָפּמאַך, אָנווייזנדיג דערביי, אַז אין דעם אָפּמאַך פעלט וועלכע ניט איז פאַרפליכטונג זיך צו אַנטוואָפענען.

* * *

אין סעפּטעמבער 1934 איז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אויף דעם פאָרשלאַג פון פראַנקרייך איינגעלאַדן געוואָרן אַריינצוטרעטן אין דער פעלקער־ליג. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט דעם פאָרשלאַג אָנגענומען. אין דער זעלבער צייט זיינען אָנגעגאַנגען פאַרהאַנדלונגען וועגן אַן אָפּמאַך פאַר געגנזייטיגער הילף צווישן פראַנקרייך און דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד — אַן אָפּמאַך, צו וועלכן דייטשלאַנד איז איינגעלאַדן געוואָרן זיך אָנצושליסן, און וועלכער איז פאַקטיש געווען אָפּן פאַר אַלע פעלקער.

אָט־דער אָפּמאַך, וואָס איז געווען אַ מין „מזרח־לאָקאַרנאָ", איז דעמאָנסטראַטיוו אָפּגעוואָרפן געוואָרן מצד ענגלאַנד. שפּעטער, ווען עס איז אין פעברואַר 1935 באַנייט געוואָרן דער אָפּמאַך צווישן ענגלאַנד און פראַנקרייך, האָט אונזער רעגירונג דערקלערט אויסדריקלעך, אַז ענגלאַנד איז „ניט פאַראינטערעסירט" אין די פראַגן פון מזרח־אייראָפּע, כאָטש ווי אַזוי מיר האָבן דאָס געקאָנט טאָן זייענדיג אין דער פעלקער־ליג, איז שווער צו זאָגן. מיט פיר יאָר שפּעטער האָבן מיר זיך שוין גאָר שטאַרק „פאַראינטערעסירט" אין מזרח־אייראָפּע, ווען מיר האָבן געגעבן אומבאַגרענעצטע גאַראַנטיעס צו פוילן און צו רומעניע. איצט האַלטן מיר זיך מיט די רעזולטאַטן פון אָט־דער האַנדלונג.

די שטעלונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד צו דער פעלקער־ליג באַלד ווי ער האָט זיך אָנגעשלאָסן אין דער ליג און איידער זי האָט ענדלעך צוזאַמענגעבראָכן, איז געווען אַ פולשטענדיג קאָרעקטע, און דאָס איז געווען ניט בלויז אין פאָרמעלן זין. למשל, די פאַרהעלטענישן זיינע מיט איטאַליע זיינען אין 1934 געווען פריינטלעכע אויב ניט קיין האַרציגע. אַ ניט־אָנגריף אָפּמאַך איז אונטערגעשריבן געוואָרן צווישן די צוויי לענדער אין 1933. דאָך האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד, שטעלנדיג אין געפאַר אָט־די גוטע באַציאונגען, אָן וואַקלענישן געשטעמפּלט ווי אַ פאַרברעכן איטאַליע'ס איבערפאַל אויף עטיאָפּיע. און דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט דורכגעפירט די טויט־געבוירענע „סאַנקציעס" נאָך דעם, ווי מיר האָבן שטילערהייד זיי אויפגעגעבן. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אַזוי געהאַנדלט, ריזיקירנדיג אפילו אַריינצושטויסן איטאַליע — ווי דאָס איז טאַקע שפּעטער פאָרגעקומען — אין די אָרעמס פון זיינע געגנער.

אין באַצוג צו דער יאַפּאַנעזישער אַגרעסיע איז די האַנדלונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד געווען פונקט אַזוי לויטער און קלאָר. פון סאַמע אָנהויב האָט ער זיך געשטעלט געגן אָט־דער אַגרעסיע, בשעת מיר האָבן דורך סער דזשאָן סאַימאָן געהאַנדלט ווי די באַשיצער פון די אַגרעסאָרס. און בשעת ענגלאַנד און אַמעריקע האָבן אין 1938 באַזאָרגט יאַפּאַן מיט 78 פּראָצענט פון איר קריגס־מאַטעריאַל, האָט זי פון סאָוועטן־פאַרבאַנד גאָרנישט ניט געקראָגן. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט געגעבן זיין הילף בלויז צו כינע.

די זעלביגע געשיכטע האָט זיך ווידערהאָלט אין שפּאַניע. בשעת מיר

האָבן געהאָלפן דער׳הרג׳ענען די געזעצלעכע רעגירונג פון שפּאַניע, אונטערן אויסרייד פון „ניט־אַריינמישונג״, האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד געפירט אַ קאַמף איינער אַליין פאַר דער אָפּהיטונג פון אינטערנאַציאָנאַלן געזעץ און פאַר דער דעמאַסקירונג פון די דייטשע און איטאַליענישע אַגרעסאָרס.

אין איין פראַגע נאָך אַ צווייטער, וואָס איז אויפגעהויבן געוואָרן אין דער פעלקער־ליג, זיינען די סאָוועטישע רייד און מעשים געווען אָן אַ פּגימה. ווען מענטשן פון אַנדערע לענדער לייענען ליטווינאָוו׳ס רעדעס, מוזן זיי פאַר־כאַפּט ווערן פון אַ געפיל פון שאַנדע און אַנטוישונג בנוגע די האַנדלונגען פון זייערע אייגענע שטאַטסלייט.

*   *   *

לאָמיר געדענקען, אַז די גאַנצע פּאָליטיק פון מיטאַרבעטן מיט דער פעלקער־ליג איז מצד רוסלאַנד געווען אַן עקספּערימענט. דאָס האָט געמיינט בייקומען אַלטע שרעקן און פאָראורטיילן. לאָמיר אויך געדענקען, אַז מען קאָן קיין שום פעלער ניט געפינען אין די רייד און האַנדלונגען פון די סאָוועטישע פאָרשטייער ביי דער פעלקער־ליג. לייענט ווידער איבער וואָס ליטווינאָוו האָט געזאָגט (אין זשענעוואַ דעם 21טן סעפּטעמבער, 1937) :

„מען קאָן דאָס איצט אָננעמען ווי אַן אַקסיאָמע, אַז די פּאַסיווע שטעלונג פון דער פעלקער־ליג אין דער צייט פון דעם קאָנפליקט אין מאַנדזשוריע האָט געפירט מיט עטלעכע יאָר שפּעטער צו דעם איבערפאַל אויף עטיאָפּיע. די קנאַפּע טעטיגקייט פון דער פעלקער־ליג אין דעם פאַל מיט עטיאָפּיע האָט דערמוטיגט דעם עקספּערימענט אין שפּאַניע. דאָס וואָס די ליג האָט פאַרפעלט אָנצונעמען מיטלען צו קומען שפּאַניע צו הילף, האָט דערמוטיגט דעם נייעם איבערפאַל אויף כינע. אַזוי אַרום האָבן מיר געהאַט פיר פאַלן פון אַגרעסיע אין דעם משך פון פינף יאָר. מיר זעען ווי אַגרעסיע — אויב זי ווערט ניט אָפּגעשטעלט — שפּרייט זיך אויס פון איין קאָנטינענט אויף דעם צווייטן, אָננעמענדיג וואָס ווייטער אַלץ גרעסערע פּראָפּאָרציעס. פון דער צווייטער זייט גלויב איך פעסט, אַז אַן אַנטשלאָסענע פּאָליסי מצד דער ליג אין איין פאַל פון אַגרעסיע וואָלט אונז געווען אויסגעהיט פון אַלע אַנדערע פאַלן פון אַגרעסיע. און דעמאָלט, און בלויז דעמאָלט, וואָלטן אַלע מלוכות געזען, אַז אַגרעסיע באַצאָלט זיך ניט, אַז אַגרעסיע לוינט זיך ניט. בלויז אַלס רעזולטאַט פון אַזאַ צוגאַנג וועלן די געוועזענע מיטגלידער פון דער ליג מוזן אָנקלאַפּן ביי אונז אין די טירן און מיר וועלן צו זיי זאָגן מיט פרייד : „קומט אַריין.״ מיר וועלן זיי ניט פרעגן וועגן זייער פילאָזאָפיע און וועגן די רעזשימען, וואָס זיי האָבן ביי זיך אין דער היים, ווייל די פעלקער־ליג אָנערקענט די פרידלעכע עקזיסטענץ זייט ביי זייט פון אַלע רעזשימען אויף דער וועלט. און דעמאָלט וועט פאַרווירקלעכט ווערן אונזער געמיינשאַפטלעכער אידעאַל פון אַ וועלט־ליג, וואָס זאָל אָנ־געהאַלטן ווערן ווי אַ וואָפן פאַר פרידן.״

אין אָט־די ווערטער לייענען מיר ניט נאָר די טראַגעדיע פון די פאַרגאַנגענע ניין יאָר צייט, נאָר אויך די זאַך, וואָס האָט שפּעטער באַשטעטיגט דעם חשד מצד דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אין באַצוג צו אונזער אייגענער אָרנטלעכקייט.

*   *   *

צולעצט, האָבן מיר פאַר זיך די געשעענישן פון די פאַרגאַנגענע צוויי יאָר. איז נאָכאַמאָל: וואָס איז דער רעקאָרד פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד בנוגע אָט־די געשעענישן? גיט פריער אַ קוק אויף היטלער׳ס איבערפאַל אויף עסטרייך. וואָס האָט רוסלאַנד פאָרגעשלאָגן?

> „פריער פאַר אַלץ און איבער אַלץ (זאָגט ליטווינאָוו) ווערט געשאַפן אַ געפאַר פאַר טשעכאָסלאָוואַקיע, און דערנאָך — ווייל אַגרעסיע איז אָנשטעקנדיג — קאָן מען דערוואַרטן, אַז די געפאַר זאָל זיך צעוואַקסן און דערפירן צו נייע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפליקטן. . . . די איצטיגע אינטערנאַציאָנאַלע לאַגע שטעלט אַוועק פאַר אַלע פרידנס־ליבנדיגע מלוכות, און באַזונדערס פאַר די גרויסע מלוכות, די פראַגע וועגן זייער פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דעם צוקונפטיגן גורל פון די פעלקער פון אייראָפּע, און ניט בלויז פון אייראָפּע. איך קאָן זאָגן אין נאָמען פון מיין רעגירונג, אַז זי איז גרייט פון איר זייט — ווי זי איז געווען גרייט פריער — אָנצושליסן זיך אין קאָלעקטיווער אַקציע, וואָס זאָל באַשלאָסן ווערן מיט איר אָנטייל און זאָל באַצוועקן צו פאַרצאַמען דעם ווייטערדיגן גאַנג פון אַגרעסיע און באַזייטיגן די אויסגעשפּראָכענע געפאַר פון אַ נייער וועלט־שחיטה. מיין רעגירונג איז גרייט באַלד אָנצוהויבן פאַרהאַנדלונגען וועגן פּראַקטישע מיטלען.״

אָט־דער אָנבאָט איז פון ענגלאַנד צוריקגעוויזן געוואָרן דעם 24טן מערץ ווי „ניט־צייטמעסיג״. און אויף אַן ענלעכן אופן זיינען איגנאָרירט געוואָרן די דערקלערונגען פון דער סאָוועטן־מלוכה, וואָס האָט דעם 11טן מאַי און דעם 25טן אויגוסט 1938 פאַרזיכערט, אַז זי וועט נאָכקומען אירע פאַרפליכטונגען צו פראַנקרייך און צו טשעכאָסלאָוואַקיע און האָט געפאָדערט „אַ פעסטע שטעלונג צו די אַגרעסאָרס״. און דאָס זעלבע איז געווען אין באַצוג צו דעם פאָרשלאַג פון סעפּטעמבער דעם 2טן און דעם 11טן פאַר אַ געמיינשאַפטלעכער דערקלערונג מצד דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, פראַנקרייך און ענגלאַנד לטובת טשעכאָסלאָוואַקיע און פאַר דער אָנווענדונג פון אַרטיקל 11 פון דער קאָנסטיטוציע פון דער פעלקער־ליג. און צולעצט האָט ליטווינאָוו דערקלערט אין זשענעווע דעם 21טן סעפּטעמבער:

> „מיר זיינען גרייט דורכצופירן אונזערע פאַרפליכטונגען אונטער דעם אָפּמאַך (דער אָפּמאַך צווישן סאָוועטן־פאַרבאַנד און טשעכאָסלאָוואַקיע) און צוזאַמען מיט פראַנקרייך געבן טשעכאָסלאָוואַקיע הילף מיט אַלע מיטלען, וואָס מיר פאַרמאָגן. אונזער קריגס־דעפּאַרטמענט איז גרייט באַלד זיך צו באַטייליגן אין אַ קאָנפערענץ מיט פאַרטרעטער פון

די מיליטערישע שטאַבן פון פראַנקרייך און טשעכאָסלאָוואַקיע, כדי צו פאַרהאַנדלען וועגן די מיטלען, וואָס זיינען נויטיג אין דעם מאָמענט.״

מינכען האָט ניט בלויז דערלאַנגט דעם לעצטן טויט־קלאַפּ דער פעלקער־ליגע, וואָס דאָס האָט געמיינט אַן אומפאַרמיידלעכער צוריקקער צו דער סיסטעם פון מאַכט־פּאָליטיק, נאָר האָט אויך געטריבן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אַנצונעמען אַ פּאָליטיק פון איזאָלאַציע, וואָס האָט פאַרן לאַנד באַטאָנט די געפאַר פון אַן אָפּמאַך פון די פיר קאַפּיטאַליסטישע און פאַשיסטישע מלוכות וואָס איז געווען געצילט געגן סאָוועטן־פאַרבאַנד. „איך האָב בשום אופן ניט געקאָנט פאַרשטיין״ — האָט לאָרד לאָנדאָנדערי געשריבן — „פאַר וואָס מיר האָבן זיך ניט געקאָנט פאַרשטענדיגן מיט דייטשלאַנד אויף אַזאַ אָדער אַן אַנדער אופן אין אָפּאָזיציע צום קאָמוניזם.״

דער געדולד פון סאָוועטן־פאַרבאַנד איז אָבער נאָך אַלץ ניט אויסגעשעפּט געוואָרן. נאָך דער ענדגילטיגער פאַרגוואַלטיגונג פון טשעכאָסלאָוואַקיע דעם 15טן מערץ האָט די סאָוועטן־מלוכה פאָרגעשלאָגן דעם 18טן מערץ, אַז עס זאָל אין בוכאַרעסט דורכגעפירט ווערן אַ קאָנפערענץ פון פאַרטרעטער פון ענגלאַנד, פראַנקרייך, סאָוועטן־פאַרבאַנד, פּוילן, רומעניע און טערקיי. אַט־דער פאָרשלאָג — ווען ער זאָל געווען אָנגענומען ווערן — וואָלט געקאָנט געווען פאַרמיידן די איצטיגע מלחמה. אונזער רעגירונג האָט דעם פאָרשלאָג צוריקגעוויזן אויף דעם גרונד, אַז ער איז „פריצייטיג״. פּוילן איז געגאַנגען נאָך ווייטער און האָט זיך אַפילו אָפּגעזאָגט אונטערצושרייבן וועלכן ניט איז דאָקומענט מיט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד.

נאָך אַט־דעם אָפּזאָג האָבן די געשעענישן זיך אַנטוויקלט זייער שנעל. היטלער האָט פאַרכאַפּט מעמעל. מיר האָבן געגעבן פּוילן אונזער גאַראַנטיע (ניט בעראַטנדיג זיך מיט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד). מוסאָליני האָט פאַרכאַפּט אַלבאַניע (דעם 7טן אַפּריל). ענגלאַנד האָט געגעבן ווייטערדיגע גאַראַנטיעס צו רומעניע און גריכנלאַנד (ווידער איגנאָרירנדיג דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד). ערשט דעם 15טן אַפּריל — אַ חודש נאָך דעם, ווי היטלער האָט אַריינמאַרשירט אין פּראַג — האָבן מיר זיך געווענדעט צום סאָוועטן־פאַרבאַנד. מיר האָבן פאָרגעשלאָגן, אַז ער זאָל געבן איינזייטיגע גאַראַנטיעס צו פּוילן און צו רומעניע. דאָס איז געווען אַן איינלאַדונג צום סאָוועטן־פאַרבאַנד „בלויז צו שאַרן פאַר אונז די הייסע קוילן פון פייער״.

מיט צוויי טעג שפּעטער האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאָרגעשלאָגן אַ געאייניגטן שוץ־בונד צווישן ענגלאַנד, פראַנקרייך און רוסלאַנד, וואָס זאָל זיין קאָנסאָלידירט דורך אַ מיליטערישן אָפּמאַך און זאָל גאַראַנטירן די גאַנצקייט פון אַלע מלוכות פון דעם שוואַרצן ים ביז דעם באַלטישן ים. קיין ריכטיגער ענטפער אויף דעם פאָרשלאָג איז ניט געגעבן געוואָרן ביז דעם 27טן מאַי, דאָס הייסט ביז מיט זעקס וואָכן שפּעטער. אַט־דער פאָרשלאָג

איז פאַרבליבן דער איינציגער, וואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז געווען גרייט צו דיסקוסירן. און ס׳איז ווירקלעך געווען דער איינציגער פאָרשלאַג, וואָס איז געווען אויסגערעכנט צו ראַטעווען די לאַגע אין אייראָפּע, ווי מיר זעען דאָס איצט, ווען ס׳איז שוין צו־שפּעט.

* * *

ניט אַריינגייענדיג אין צופיל דעטאַלן וועגן די פאַרהאַנדלונגען מיט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, ווייל מע קאָן די דעטאַלן זייער גרינג געפינען, ווי זיי זיינען גלענצנדיג אַרויסגעבראַכט דורך ד. נ. פּריט אין זיין בוך: „אַ ליכט געוואָרפן אויף מאָסקווע״, אָדער דורך וו. פּ. קאָאוטס׳ בוך „דער סאָוועטן־פאַרבאַנד און פּוילן״, קאָן מען זאָגן, אַז די ענגלישע פּאָליטיק אין די פינף חדשים פאַר דער מלחמה — בשעת מיר זיינען געשטאַנען ביים אָפּגרונד, וואוהין מיר זיינען דערנאָך אַריינגעפאַלן — איז געווען באַזירט אויף אַ צווייענדיגן חשבון: צו האַלטן די טיר אָפן קיין מאָסקווע, בשעת עס זיינען נאָך אַלץ געמאַכט געוואָרן פאַרזוכן צו קומען צו אַ פאַרשטענדיגונג מיט היטלער׳ן געגן מאָסקווע. אַט־דער לעצטער פאַרזוך ווייזט זיך אַרויס אין טשעמבערלעין׳ס רעדעס, אין דער שטעלונג פון דער לאָנדאָנער „טאַימז״, ספּעציעל אין די עדיטאָריעלס פון 1טן און 18טן אַפּריל, אין דעם בריוו פון ראָשקליף (אַ רוף צו וויטערדיגער אַפּיזמענט־פּאָליטיק), די פאַרהאַנדלונגען צווישן וואָלטאַט׳ן און האָדסאָנ׳ען (וועגן אַ הלואה צו דייטשלאַנד פון 500 ביז 1,000 מיליאָן פונט), דער באַזוך פון לאָרד קעמסלי אין דייטש־לאַנד, און צולעצט דער פאָרשלאַג, וואָס איז געמאַכט געוואָרן דעם 20טן אויגוסט, וועגן אַ פיר־מלוכה פּאַקט, וואָס איז גאַנץ קלאָר געווען געצילט געגן רוסלאַנד.

די אויפריכטיגקייט פון אונזער באַציאונג צו דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד קאָן געמאָסטן ווערן דורך פאָלגנדיגע פאַקטן: פון די ערשטע פינף און זיבעציג טעג פון די פאַרהאַנדלונגען האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פאַרנומען בלויז זעכצן טעג, בשעת ענגלאַנד און פראַנקרייך האָבן פאַרנומען ניין און פופציג טעג; טשעמבערלעינ׳ס שפּאָטישע באַמערקונג וועגן סטאַלינ׳ען דעם 5טן מאַי; דאָס וואָס די ענגלישע פּרעסע האָט זיך כמעט אינגאַנצן אָפּגע־זאָגט צו באַריכטן די וויכטיגע רעדעס און דערקלערונגען פון סטאַלינ׳ען (דעם 10טן מערץ), פון מאָלאָטאָוו׳ן (דעם 31טן מאַי) און פון זשדאַנאָוו׳ן (דעם 29טן יוני); די אַטאַקע, וואָס סער האָרעס לינדלי האָט געמאַכט — נאָך דעם, ווי טשעמבערלעין האָט ביי אים פאַרבראַכט דעם סוף־וואָך — אין פּאַרלאַמענט ביי דער קאָמיטע פאַר אויסלענדישע אָנגעלעגנהייטן פון דער קאָנסערוואַטיווער פּאַרטיי, געגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד און געגן אַז אַפּמאַך מיט יענעם לאַנד; דאָס, וואָס לאָרד האַליפאַקס האָט זיך אָפּגעזאָגט אין יוני אָנצונעמען די איינלאַדונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד צו קומען קיין מאָסקווע, און דאָס שיקן פון אַ מינדערוויכטיגן באַאַמטן פון דעם

אויסלענדישן מיניסטעריום (אַ מענטשן, וועלכער — ווי מיר האָבן געוואוסט — איז געווען אַ „פּערסאָנאַ נאָן גראַטאַ" ביים קרעמעל, און וואָס זיין אָנ־וועזנהייט האָט געקאָנט אַרויסרופן בלויז ביטערע דערינערונגען); און צו־לעצט, דער צוזאַמענשטעל פון דער מיליטערישער מיסיע — אַלע פון דער זעלבער אומוויכטיקייט ווי מר. סטרענג, אָן וועלכער ניט איז פולמאַכט, וואָס איז געקראָכן אויף אַרומיגע וועגן מיט דער שנעלקייט פון אַ טשערעפּאַכע. עס האָט געדויערט זעכצן טעג ביז אָט־די פּראָצעסיע איז אָנגעקומען קיין מאָסקווע, נאָכדעם ווי מיר האָבן באַשלאָסן זי צו שיקן. ריבענטראָפּ'ן האָט געדויערט בלויז זעכצן שעה.

דער ענדגילטיגער צוזאַמענברוך איז געקומען, ווען פּוילן האָט זיך אָפּ־געזאָגט צו דערלויבן סאָוועטישע סאָלדאַטן אַריינצוטרעטן אויף פּוילישער ערד, וואָס דאָס איז געווען אַ שרייענדיגער ביישפּיל פון דער חוצפּה'דיגער קורצזיכטיגקייט פון דעם הערשנדיגן קלאַס פון פּוילן און פון דער אומ־אויפריכטיגקייט פון אונזער כלומרשט'ן פאַרלאַנג צו שליסן אַ מיליטערישן אָפּמאַך מיטן סאָוועטן־פאַרבאַנד.

שליסנדיג דעם אָפּמאַך מיט דייטשלאַנד, האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד בשום אופן ניט באַטראַכט קיין נייעם און ניט־אויספּרובירטן וועג; עס איז געווען בלויז אַ צוריקקער צו דער פּאָליטיק, וואָס איז אָוועקגעלייגט געוואָרן אָן אַ זייט מיט פינף יאָר פריער אין אַ פאַרזוך צו דערגרייכן קאָלעקטיווע זיכערקייט דורך דער פעלקער־ליג. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט שוין געהאַט געשלאָסן ניט־אָנגריף־אָפּמאַכן מיט אַ סך לענדער. און ער איז געווען גרייט צו שליסן אַזעלכע אָפּמאַכן מיט אַלע לענדער — אַפילו מיט יאַפּאַן, אויב זי זאָל נאָר צושטימען — אבי צו פאַרקלענערן די מלחמה־געפאַר.

עס איז ניט שווער צו זען, אַז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט געהאַט נאָך אַנדערע און דרינגענדיגע אורזאַכן אויף צו שליסן דעם אָפּמאַך מיט דייטשלאַנד. עס איז געבליבן די שטענדיגע און באַרעכטיגטע מורא, אַז די דעמאָקראַטיעס פון מערב ווילן זוכן שליסן אַ שותפות מיט דייטשלאַנד געגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד. אין ליכט פון די ווידערהאָלטע פאַרזוכן פון ענג־לאַנד צו „אַפּיזן" דייטשלאַנד, האָט די זיכערקייט פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד געפאָדערט אַ פאַרשטענדיגונג מיט דייטשלאַנד.

נאַטירלעך האָט דער אָפּמאַך אַרויסגערופן אַ שטאַרקע אַנטוישונג און שרעק ביי די דעמאָקראַטיעס פון מערב. מען האָט אויפגעהויבן דעם געשריי „פאַרראַטן די דעמאָקראַטיעס", נאָר געשריען אַזוי האָבן מערסטנס די, וואָס האָבן די גאַנצע צייט געלייקנט, אַז רוסלאַנד קאָן אין וועלכן ניט איז זין באַצייכנט ווערן ווי אַ דעמאָקראַטיע. אַנדערע האָבן אין איילעניש אָנגענומען, אַז דער אָפּמאַך באַדייט דאָס אָפּזאָגן זיך פון אַנטי־פאַשיסטישע סימפּאַטיעס, און דאָס איז געווען פּונקט אַזוי ניט־לאָגיש, ווי ווען מען וואָלט געזאָגט, אַז

דער אָפּמאַך צווישן סאָוועטן־פּאַרבאַנד און פראַנקרייך האָט באַדייט דאָס אויפגעבן דעם סאָציאַליזם.

מיר קאָנען זיך פאַררופן אויף די העכסטע אויטאָריטעטן, ווען מיר באַהויפּטן, אַז עס זיינען ניט געווען קיינע פּאָליטישע פאַרהאַנדלונגען צווישן רוסלאַנד און דייטשלאַנד פריער פון אויגוסט, און אַז עס איז אַ פאַקט, אַז דייטשלאַנד האָט ניט צוגעגעבן קיין באַדייטונג צו די פראַנצויזיש־ענגליש־סאָוועטישע פאַרהאַנדלונגען ביז די מיליטערישע מיסיע איז געקומען קיין מאָסקווע. און דעמאָלט — ווייזט אויס, צום ערשטן מאָל — האָט דייטשלאַנד אַ טראַכט געטאָן, אַז עס איז דאָ אַ מעגלעכקייט פאַר אַן אָפּמאַך. די עקאָנאָמישע פאַרהאַנדלונגען, וואָס זיינען פריער געפירט געוואָרן אָן אימפּעט, זיינען באַנייט געוואָרן, און נאָך זיי זיינען געקומען פּאָליטישע פאָרשלאָגן. דאָס, וואָס מיר זיינען ניט געווען גרייט צו טאָן אין פינף חדשים, האָט דייטשלאַנד, וועלכע האָט קיינמאָל ניט געהאַט די קינדערישע אילוזיעס וואָס הערשן ביי אונז אין לאַנד וועגן דער סאָוועטישער מיליטערישער מאַכט, דורכגעפירט אין פונקט אַזויפיל טעג.

די פאַרהאַנדלונגען האָבן ניט אַנטהאַלטן קיין פּלענער וועגן דער צעטיילונג פון פּוילן צווישן דייטשלאַנד און דעם סאָוועטן־פּאַרבאַנד. פאַרקערט, דער גרויסער טעות, וואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט געמאַכט, איז באַשטאַנען אין זיין איבערשאַצן די מיליטערישע קראַפט פון פּוילן, אַזוי אַז די שנעלקייט פון דעם פּוילישן צוזאַמענבראָך האָט געטראָפן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד כמעט ניט צוגעגרייט, און די רויטע אַרמיי האָט זיך געמוזט מאָביליזירן און זיך לאָזן מאַרשירן אין געציילטע עטלעכע שעה, כדי ניט צו דערלאָזן, אַז די נאַציס זאָלן צוקומען צו די סאָוועטישע גרענעצן.

די פיקציע וועגן דעם, אַז דער מאַרש פון דער רויטער אַרמיי האָט געפירט צו דעם צוזאַמענבראָך פון פּוילן, ווערט צוריקגעוואָרפן פון דעם קאָרעספּאָנדענט פון דער לאָנדאָנער „טאַימס“. דעם 17טן סעפּטעמבער 1939 דעפּעשירט ער:

„דער פּוילישער פראָנט האָט פולשטענדיג צוזאַמענגעבראָכן. . . .“

דעם 19טן סעפּטעמבער:

„רייזענדע, וואָס זיינען דורכגעפאָרן דאָס לאַנד אין לויף פון לעצטער וואָך, באַריכטן אַז וואו זיי הָאבן זיך געקערט האָבן זיי זיך אָנגעשטויסן אויף אויטאָמאָבילן און טעקסיס, אין וועלכע אָפיצערן האָבן עוואַקואירט זייערע פאַמיליעס. . . . דאָס האָט באַוויזן ווי גרויס עס איז געווען די דעמאָראַליזאַציע פון דער אַרמיי.“

דעם 2טן אָקטאָבער:

„און עס איז געווען אומבאַדינגט נויטיג, אַז די רוסישע אַרמייען זאָלן פאַרנעמען אָט־די ליניע, כדי רוסלאַנד זאָל זיין געזיכערט געגן דער נאַצישער געפאַר.“

דער קאָרעספּאָנדענט פון „דעילי העראָלד" אין פּוילן שרייבט דעם 2טן אָקטאָבער אַזוי:

„די רעגירונג האָט זיך אינגאַנצן פאַרלאָרן, ווען זי האָט אויף דעם פינפטן טאָג פון דער מלחמה געגעבן אַ סיגנאַל צו פאַרלאָזן וואַרשע אין אַ פּאַניק. פּוילישע פּליטים פון אַלע פּאָליטישע ריכטונגען, איינשליסנדיג די, וואָס האָבן געשטיצט דעם רעזשים, זיינען איצט איבערצייגט, אַז ווען די רעגירונג זאָל געווען פאַרבלייבן אויף דעם פּלאַץ און ווען אַלע העכסטע פירער פון דער אַרמיי וואָלטן געווען פאַרבליבן אין לאַנד, וואָלט רוסלאַנד אפשר ניט געווען אַריינמאַרשירט."

* * *

דער צוזאַמענברוך פון דער פּוילישער רעגירונג האָט געמאַכט לעבנסוויכטיג פאַר דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד צו האַנדלען שנעל, כדי צו ראַטעווען אַנדערע מינאָריטעטן פון דער נאַצישער טיראַניע. אָט־די מינאָריטעטן, וואָס זיינען געווען צווישן די אונטערדריקטסטע אין אייראָפּע, ווערן צוריק אַ טייל פון דער מאַיאָריטעט פון זייערע פעלקער און זיי האָבן פּונקט אַזאַ רעכט צו זיין אַ טייל פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, ווי עלזאַס־לאָרעין האָט אַ רעכט צו זיין אַ טייל פון פראַנקרייך. לאָרד האַליפאַקס האָט באַלויכטן דעם ענין, ווען ער האָט דעם 26טן אָקטאָבער דערקלערט אין פּאַרלאַמענט:

„עס איז אפשר כדאי צו געדענקען, אַז די האַנדלונג פון דער סאָוועטן־מלוכה האָט געפירט דערצו, אַז די רוסישע גרענעץ זאָל אַריבערגערוקט ווערן צו דעם פּונקט, וואו עס האָט פאַקטיש געזאָלט זיין די גרענעץ לויט דעם פאָרשלאַג פון לאָרד קוירזאָן, דעם ענגלישן אויסלאַנדסמיניסטער, ביי דער ווערסאַלער קאָנפערענץ."

און אַן עדיטאָריעל אין דער לאָנדאָנער „טאַימס" פון דעם 2טן נאָוועמבער ווייזט־אָן מיט רעכט, אַז:

„מען מוז אָנערקענען, אַז ווייס־רוסלאַנד און אוקראַינע זיינען לויט זייער ראַסע אַ טייל פון דער רוסישער פאַמיליע, און די רעזולטאַטן פון די וואַלן, וואָס די סאָוועטן־מאַכט האָט לעצטנס אָרגאַניזירט אין אָט־די פּראָווינצן, שטימען וואַרשיינלעך מיט די נאַטירלעכע געפילן פון דער דאָרטיגער באַפעלקערונג."

חוץ דעם, האָט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד געמוזט אַזוי האַנדלען, כדי ניט צו דערלאָזן היטלערן צו באַהערשן די באַלקאַנען דורך אַ דירעקטן קאָנטאַקט מיט רומעניע. רוסלאַנד האָט פאַרצאַמט פאַר דייטשלאַנד דעם וועג צום שוואַרצן ים. עס איז געווען באַדייטונגספול — ווי עס האָט אָנגעוויזן דער מיליטערישער קאָרעספּאָנדענט פון דער „ניו יאָרקער פּאָסט" — וואָס די דייטשע באָמבע־עראָפּלאַנען האָבן געשוינט די אייזנבאַן פון לעמבערג אויף דער צווייטער זייט גרענעץ מיט אַלע אירע וואָקזאַלן, דעפּאָס, וואַגאָנען און לאָקאָמאָטיוון, ניט באָמבאַרדירנדיג זיי אינגאַנצן. און עס קאָן גאָר

קיין צווייפל ניט זיין, אז די דערמאָרדונג פון קאַלינעסקו איז אומיסטן דורכגעפירט געוואָרן גלייכצייטיג מיט דעם מאָמענט, ווען דייטשע סאָלדאַטן האָבן זיך באַוויזן ביי דער רומענישער גרענעץ. ווען ניט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד, וואָלט רומעניע שוין איצט געווען אונטער דייטשן קאָנטראָל. דאָס וואָלט געפירט צו ערנסטע רעזולטאַטן פאַר די באַלקאַנען, טערקיי, דעם מיטל־לענדישן ים, דעם נאָענטן מזרח און אונזער אייגענעם וועג קיין אינדיע, וואָס לאָזן זיך גאָר ניט פאָראויסרעכענען. דער מאַרש פון דער רויטער אַרמיי האָט מעגלעך געמאַכט פאַר אונז אונטערצושרייבן אַן אָפּמאַך מיט טערקיי.

און ענדלעך איז די רוסישע האַנדלונג נויטיג געווען כדי היטלער זאָל ניט קאָנען קריגן אַ פולשטענדיקן קאָנטראָל איבער די באַלטישע לענדער און דעם באַלטישן ים. אָנשטאָט דעם האָט רוסלאַנד, לויט די ווערטער פון האַר בעלישאַ, געגעבן דייטשלאַנד אַ מעכטיגן קלאַפּ ביי דעם באַלטיק. דער קאָרעספּאָנדענט פון דער „ניוס קראָניקל" שרייבט:

> „ווי איך פאַרשטיי, באַטראַכט דער קריגס־דעפּאַרטמענט אַט־די געשעעניש פאַר זייער וויכטיג. ס'איז שטענדיג געווען אַ וויכטיגער עלעמענט פון דייטשלאַנד'ס סטראַטעגיע צו דאָמינירן איבער דעם באַל־טישן ים. איצט ווערט אַט־דער ים באַהערשט פון סאָוועטן־רוסלאַנד."

און צולעצט האָט די עסטאָנישע רעגירונג געשיקט איר „האַרציגן דאַנק" פאַר „די נייע פריינטלעכע אָפּמאַכן, וואָס זיינען געשלאָסן געוואָרן צווישן אונזערע רעגירונגען פאַר דער ווייטערדיגער אַנטוויקלונג פון שכנ'ישער און פרידלעכער קאָאָפּעראַציע."

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט פּאַקטיש אויפגעשטעלט אין מזרח־אייראָפּע אַן אומבאַזיגבאַרע וואַנט קעגן היטלער'ן. דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט פאַר־האַקט זיינע אייגענע טויערן קעגן מלחמה און האָט דערמיט, ווילנדיג צי ניט־ווילנדיג, זייער אַ סך געהאָלפן ענגלאַנד און פראַנקרייך און אויף אַזאַ אופן האָט ער פאַרגרעסערט די וואַרשיינלעכקייט פון היטלער'ס מפּלה.

פאָראויסצוזאָגן די צוקונפט איז אוממעגלעך און נישט נויטיג, נאָר געוויסע זאַכן זעען אויס, צום ווינציגסטן, צו זיין וואַרשיינלעך. סטאַלין האָט פונקט אַזוי ווייניג חשק צו שאַרן הייסע קוילן פון פייער פאַר היטלער'ן, ווי פאַר טשעמבערלעינ'ען, אָדער פאַר דאַלאַדיע'ן. אין אַ צושטאַנד פון פרידן וועט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד ווערן אַ סך שטאַרקער, ווי ער איז געווען פריער, און אויס הומאַניטאַרישע ווי אויך אויס אַנדערע טעמים איז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אָן ספק אויפריכטיג אין זיין שטרעבן צו פרידן. די מלחמה צווישן די קאַפּיטאַליסטישע און פאַשיסטישע לענדער, פון דער צוויי־טער זייט, וועט אָן ספק איבערלאָזן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אַ שטאַרקערן, ווייל דער קאַפּיטאַליזם פון מערב מיט זיינע פילע אינערלעכע ווידערשפּרוכן קאָן קוים איבערטראָגן די לאַסטן פון אַ פאַרצויגענעם קאָנפליקט, און נאָך

לאנג פאַר דעם איידער די מלחמה וועט זיין פאַראיבער, וועט דאָס פּנים פון אייראָפּע שוין זיין ראַדיקאַל געענדערט.

און שטענדיג — צי עס איז פרידן, צי עס איז קריג — שטייען די סאָוועטישע סאָלדאַטן און פּויערים ביי דער גרענעץ, וואָס ציט זיך צו דרום פון באַלטישן ים לענג־אויס די גרענעצן פון דייטשלאַנד. רוסלאַנד און דייטש־לאַנד זיינען מער ניט אָפּגעזונדערט דורך קיין אומאָפּהענגיגן בופער־לאַנד. זייענדיג געטריבן צו פאַרצווייפלונג דורך אַ פאַרצוויגענער מלחמה, מיט אַלע אירע נויטן און ליידן, וועלן די אַרבעטער און סאָלדאַטן פון דייטשלאַנד זיין ניט ווייט אָפּגערוקט פון אַ פּאָליטיש־דערצויגענער אַרמיי און פון פּויערים, וועלכע ווייסן וואָס זיי זיינען אויסן: די באַפרייאונג פון די אַר־בעטער און די בויאונג פון אַ נייער געזעלשאַפט. עס הויבט אָן צו טאָגן אין מזרח. און אין דעם נייעם באַגינען זעען מענטשן דעם אָנזאָג פון אַ נייער וועלט — ניט קיין פערפעקטע וועלט און ניט קיין אוטאָפּישע וועלט, נאָר צום ווינציגסטן אַ וועלט, וואָס איז באַפרייט פון אָרעמקייט און פון עקס־פּלואַטאַציע און וואָס שאַפט די העכסטע מעגלעכקייטן פאַר אַלעמען צו אַר־בעטן צוזאַמען פאַר דעם געמיינשאַפטלעכן וואוילזיין, אַ וועלט, וואו די מענטשהייט, ענדלעך באַפרייט פון אַ סך ערדישע לאַסטן, וועט אפשר אַנטדעקן אין זיך אַ נאָבעלערע און מער דויערהאַפטע גוטסקייט און שיינקייט.

צווייטער טייל

(געשריבן דעם ערשטן סעפּטעמבער, 1940.)

אַ סך זאַכן זיינען פאַרלאָפן זינט דער ערשטער טייל פון אָט־דעם עפּילאָג איז געשריבן געוואָרן. מיר זיינען געווען עדות פון דעם צוזאַמענ־ברוך פון אַ קאָנטינענט. קליינע און גרויסע לענדער זיינען געפאַלן אונטער דער נאַצישער מלחמה־מאַשין. נאָרוועגיע, דענמאַרק, האָלאַנד און בעלגיע האָבן נאָכגעפאָלגט עסטרייך, טשעכאָסלאָוואַקיע און פּוילן, און זיי ליגן איצט צעטראָטענע אונטער דעם נאַצישן קנאַפל! פראַנקרייך, וואָס איז פאַרראַטן געוואָרן פון אַ קאָרופּטן הערשנדיגן קלאַס, וועלכער איז סימפּאַטיש צום פאַשיזם און איז אַנטשלאָסן צו ראַטעווען די אייגענע פאַרמעגנס דורך פאַר־קויפן דאָס לאַנד — פראַנקרייך האָט זיך אונטערגעגעבן.

ענגלאַנד געפינט זיך אין דער לאַגע, פאַר וועלכער אַ סך גרופּן האָבן צוליב פאַרשיידענע טעמים זיך געשראָקן, די לאַגע ווען זי מוז אָן איזאָלירטע קעמפן געגן דעם נאַצי־פאַשיזם איינע אַליין.

אַזאַ לאַגע האָבן אַ סך פון אונז פאָראויסגעזען, ווען מיר האָבן געפאָדערט האַנדלונג געגן די אַגרעסאָרס אין ווייטן מזרח, אין עטיאָפּיע און אין שפּאַניע.

מען האָט אונז דעמאָלט געזאָגט, אַז טאָן עפּעס וועט מיינען מלחמה. אָבער דאָס פֿאַרפֿעלן צו טאָן דאָס, וואָס איז געווען יושר׳דיג, האָט פּונקט אַזוי אומפֿאַרמיידלעך דערפֿירט צו מלחמה, און צו מלחמה אונטער די ערגסטע מעגלעכע באַדינגונגען, ווען אָנשטאָט דעם, אַז מיר זאָלן זיין אַרומגערינגלט מיט פֿריינט, זיינען מיר כמעט, אויב ניט אינגאַנצן, אַרומגערינגלט מיט שונאים. די זומער־חדשים, וואָס דערנעענטערן זיך איצט שנעל צו אַ סוף, זיינען וואַרשיינלעך די סאַמע קריטישסטע, וואָס ענגלאַנד האָט ווען געהאַט זינט די צייטן פֿון דער קעניגין עליזאַבעט. צום גליק קומט אָן דער האַרבסט מיט זיין שווערן וועטער. מיר שטייען פֿעסט. מיר וועלן נאָך אפֿשר קאָנען איבערכאַפּן דעם אָטעם און פֿאַרריכטן די פֿילע טעות׳ן פֿון פֿריער.

דער הויפּט־טעות אונזערער — ווי מיר פֿאַרשטייען דאָס איצט — איז געווען אונזער שטעלונג צו דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד. דאָס וואָס דער הערשנ־דיגער קלאַס פֿון ענגלאַנד האָט געוואָלט באַליידיגן און שעדיגן דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד, איז געווען אַ הויפּט־קוואַל פֿון צרות אין די פֿאַרגאַנגענע צוויי און צוואַנציג יאָר. דאָס איז געווען אַ סם פֿון האַס און אומצוטרוי, וואָס האָט געווירקט ווי אַ צערייצנדיגער גיפֿט אין דעם געביט פֿון אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטיק; דאָס האָט פֿאַנאַנדערגעבלאָזן אַלטע געגנערשאַפֿטן און געשאַפֿן נייע בייזע בלוטן, וואָס האָבן אונז — ווי עס איז געווען דער פֿאַל אין 1920 און אין 1923 — דערפֿירט צום סאַמע ראַנד פֿון קריג.

באַזונדער קלאָר און אָפֿן האָט זיך דאָס אַרויסגעוויזן אין די חדשים זינט דעם 30טן נאָוועמבער 1939, ווען עס האָט אויסגעבראָכן די רוסיש־פֿינישע מלחמה, ביז דעם 10טן מאַי, ווען היטלער האָט אָנגעהויבן זיין נייעם אָנגריף. דעמאָלט איז באַנוצט געוואָרן אין דער ערשטער ריי די היפּאָ־קריטישע טענה, אַז עס איז געווען נויטיג צו ראַטעווען די קליינינקע פֿינלאַנד — ווען האָבן מיר אַרויסגעוויזן אַזאַ ברען צו ראַטעווען כינע, וואו אַפֿילו איצט האַלטן מיר געשלאָסן דעם בורמאַ־וועג? — און אין דער צווייטער ריי האָט מען אַרויסגערוקט די טענה, אַז מיר וועלן בעסער קאָנען שלאָגן דייטשלאַנד דורך באָמבאַרדירן באַקו.

הינטער יעדן איינעם פֿון אָט־די פּלענער באַהאַלט זיך דער פֿאַרלאַנג „אַריבערצושליסן די מלחמה אויף נייע רעלסן”. דורך אַן אַטאַקע אויף דעם סאָוועטן־פֿאַרבאַנד האָפֿט מען אויסצוקערעווען דעם דייטשישן אָנגריף און אים אָפּווענדן פֿון מערב, ריכטנדיג אים צו מזרח. האָט דען היטלער ניט אויסגעדריקט פּייערלעך אין זיין בוך „מיין קאַמף” און אויך אין דער פֿראַגע פֿון שפּאַניע זיין האַס צום באָלשעוויזם? זיכער וועט ער אויפֿכאַפּן די אָנ־צוהערעניש און זיך אָנכאַפּן אָן דער געלעגנהייט.

דעריבער האָבן מיר מיט קוים־באַהאַלטענער פֿרייד, אָנשטאָט מיט טיפֿן צער, אויפֿגענומען דעם אויסברוך פֿון דער רוסיש־פֿינישער מלחמה, און מיט יעדן מעגלעכן פּראָפּאַגאַנדע־מיטל האָבן מיר געשטרעבט אויפֿצוהעצן

די עפנטלעכע מיינונג סיי אין ענגלאַנד און סיי אין פינלאַנד. קיין גרויל־געשיכטע האָט ניט אויסגעקוקט צו זיין צו אומגעלומפּערט, אַז זי זאָל ניט ווידערהאַלט ווערן; קיין באַריכט איז ניט געווען צו פאַנטאַסטיש, אַז מען זאָל אים ניט אָראָפּשלינגען; די רויטע אַרמיי איז באַטויבט געוואָרן מיט נאַרקאָטישע שטאָפן איידער זי איז געגאַנגען אין שלאַכט; די אויסשטאַטונג איז געווען אַ קנאַפּע און אַ קלאָגעדיגע; טאָג נאָך טאָג האָט מען מיט אַ מאָנאָטאָנער רעגולערקייט פאַרניכטעט גאַנצע דיוויזיעס (צוויי מאָל אין דריי וואָכן צייט איז די 18טע דיוויזיע אינגאַנצן פאַרניכטעט געוואָרן); אין איין טאָג זיינען אַרונטערגעשאָסן געוואָרן 166 עראָפּלאַנען, דער עיקר דורך אַנטי־אַוויאַציע קאַנאָנען (אין דעם איצטיגן דייטשישן בליץ־קריג איבער ענגלאַנד האָבן די אַנטי־אַוויאַציע קאַנאָנען אַרונטערגעשאָסן אַ מאַקסימום פון 15 עראָפּלאַנען אין איין מעת־לעת); די טאַנקען האָבן אַלע מאָל צוזאַמענגעבראָכן, אָדער זיי זיינען פאַרשנייט געוואָרן; יעדער פאַראַשוטיסט איז דערשאָסן געוואָרן איידער ער האָט זיך אַראָפּגעלאָזט, און אַזוי ווייטער און אַזוי ווייטער. דער צוועק פון אָט־דער פּראָפּאַגאַנדע איז געווען צו טרייבן ענגלאַנד און פראַנקרייך אין קריג געגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד.

אין איינקלאַנג מיט אָט־דעם קוים־פאַרבאָרגענעם ציל האָבן מיר אונטערגעהעצט פינלאַנד צו אַ ווידערשטאַנד, וואָס האָט פאַר איר באַדייט זעלבסטמאָרד; מיר האָבן זיך אָפּגעזאָגט מיטצוטיילן צו פינלאַנד די רוסישע פרידנס־פאָרשלאָגן; מיר האָבן זיך אויך אָפּגעזאָגט צו זיין די פאַרמיטלער. אָנשטאָט דעם האָבן מיר געשיקט קיין פינלאַנד שטאָב־אָפיצערן, עראָפּלאַנען, קאַנאָנען, קוילן און אַנטי־טאַנק אויסשטאַטונג, וואָס מיר האָבן אַליין זיך גענויטיגט אין דעם ביז צו פאַרצווייפלונג — ווי דאָנקערק האָט דאָס באַוויזן — אין אונזער אייגענעם קאַמף. מיר האָבן אַפילו אויספּלאַנירט און צוגעגרייט אַן עקספּעדיציע־אַרמיי. אַלס באַווייז דאַרף איך בלויז ציטירן מיסטער טשעמבערלעין׳ס אייגענע רייד אין פּאַרלאַמענט דעם 13טן מערץ, 1940:

„מיר האָבן געהאַט אויסגעאַרבעטע פּלענער. אָט־די פּלענער זיינען פאַרהאַנדלט און גוט־געהייסן געוואָרן אויף אַ זיצונג פון דעם העכסטן קריגס־ראַט, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן דעם 5טן פעברואַר. די צוגרייטונגען זיינען געפירט געוואָרן מיט דער גרעסטער שנעלקייט און אין אָנהויב מערץ איז די עקספּעדיציע געווען גרייט אָפּצופאָרן. . . . די גרויס פון דער אַרמיי איז געווען אַרום 100,000. . . . די אַרמיי איז געווען שווער באַוואָפנט און אויסגעשטאַט. . . . זיכער וועלן די „האָנאָרעיבל" פּאַרלאַמענט־מיטגלידער פאַרשטיין, אַז דאָס איז ניט געווען דווקא די לעצטע אַרמיי, וואָס מיר וואָלטן געשיקט. דאָס איז בלויז געווען די גרעסטע קראַפט, וואָס מיר האָבן געקאָנט אָפּשיקן אויף איין מאָל, ווי אַן אָנהויב."

באַטראַכט דעם אונטערשייד אין דעם אופן ווי מיר האָבן באַהאַנדלט פינלאַנד און שפּאַניע, אָדער פינלאַנד און עטיאָפּיע, אָדער פינלאַנד און

בינע. מיר קאָנען אויך ניט באַרעכטיגן אונזער האַנדלונג מיט דעם תירוץ וואָס איז אָנגעגעבן געוואָרן אין אַן אַנדער לאַנד, אַז פינלאַנד האָט געהאַט באַצאָלט אירע חובות, ווייל בינע האָט אויך געצאָלט אירע חובות און שפּאַניע אויך. אין דער פראַגע פון צאָלן חובות האָט אונזער רעגירונג אַליין גאָר ניט אַזאַ ריינעם רעקאָרד.

און צולעצט, אַנשטאָט צו זוכן פרידן פאַר פינלאַנד, האָט דאַלאַדיע גאָר געמאַכט אַ פּאַרזוך צו צווינגען זי דורך סטראַשונקעס פאַרצוזעצן די מלחמה, דערקלערנדיג דעם 12טן מערץ:

„שוין עטלעכע טעג ווי מיר וואַרטן בלויז אויף דעם רוף פון פינלאַנד, אַז מיר זאָלן איר קומען צו הילף מיט אַלע מיטלען, וואָס מיר פאַרמאָגן. אויב פינלאַנד וועט איצט ניט אַפּעלירן, אַז די עלאַיס זאָלן זיך אַריינמישן, איז קלאָר, אַז די עלאַיס וועלן ניט קאָנען ביים סוף פון דער מלחמה אויף זיך נעמען די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר אַן ענדגילטיגער אַנטשיידונג פון דעם סטאַטוס פון פינלאַנד.”

די אורזאַך פון אָט־דער שטעלונג אונזערער צו פינלאַנד און צו איר מלחמה איז געווען דאָס, וואָס מעכטיגע עלעמענטן אין ענגלאַנד און אין פראַנקרייך זיינען געווען מער פאַראינטערעסירט אַז מיר זאָלן פירן מלחמה מיט דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד איידער מיט היטלער'ן. און אָט־די אורזאַך גיט דאָס טאַקע דעם שליסל צו די אַלע פאַרפּלאָנטערטע אַנטוויקלונגען, וואָס האָבן געפירט צו דער מלחמה און האָבן באַגלייט איר גאַנג. דערמיט קאָן מען דערקלערן די פּעטעין־פּאָליטיק. דערמיט דערקלערט זיך אויך די שטעלונג פון דער לאָנדאָנער „טאַימס”, וועלכע האָט זיך אָפּגעזאָגט צו דרוקן אַ בריוו, וואָס איז געווען אונטערגעשריבן פון בערנאַרד שאָו און פון מיר און אויך פון אַ צאָל אַנדערע גוט־באַקאַנטע פּערזענלעכקייטן אין געזעלשאַפטלעכן לעבן. אין דעם בריוו האָבן מיר אָנגעוויזן, אַז די אויסשפרייטונג פון דער מלחמה איז פאַרבונדן מיט גרויסע געפאַרן פאַר דער גאַנצער בריטישער אימפּעריע, ווייל די שונאים פון ענגלאַנד וועלן צוקריגן 180,000,000 מענטשן צוזאַמען מיט דער גרעסטער און בעסט־אויסגעשטאַטער אַרמיי אין דער וועלט. דער בריוו האָט זיך געווענדט צו אַלע בירגער, אַז זיי זאָלן ניט דערלאָזן, אַז די רעגירונג זאָל מאַכן אָט־דעם קאַטאַסטראָפאַלן שריט, ווייל אַ באַדייטנדיגער טייל פון דעם ענגלישן פאָלק און ספּעציעל די אַרבעטער, וועלכע פאָלגן נאָך מיט סימפּאַטיע די גרויסע סאָציאַלע און עקאָנאָמישע עקספּערימענטן וואָס ווערן דורכגעפירט אין דעם סאָוועטישן לאַנד, וואָלטן באַטראַכט אַ פיינטלעכן שריט געגן דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד ווי אַן אַטאַקע אויף סאָציאַליזם און דאָס וואָלט געפירט צו אַ פולשטענדיגן צוזאַמענברוך פון וועלכער ניט איז אייניגקייט אין ענגלאַנד.

כאָטש איך קאָן ניט פאַרטיידיגן די האַנדלונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אין פינלאַנד צוליב מאָראַלע אורזאַכן, פיל איך אָבער, אַז עס איז

נויטיג צו באטראכטן אָט־די האנדלונג סיי אין איר היסטאָרישער פערספעקטיוו, סיי ווי א טייל פון דער קאָמפּליצירטער אינטערנאַציאָנאַלער לאגע. מיין אייגענע באציאונג צו דער פינישער מלחמה האָב איך ארויסגעזאָגט פריער. איך זע אויך ניט קיין אורזאכן צו בייטן מיין מיינונג, וואָס איך האָב דעמאָלט אויסגעדריקט:

„די שולד פאר אגרעסיע פאלט אָבער ניט אינגאנצן אויף די רוסישע פּלייצעס. אין לויף פון א סך יאָרן האָט רוסלאנד געשטרעבט צו מאכן די פעלקער־ליג ווירקזאַם; די לייכטקייט, מיט וועלכער מען קאָן איצט אָנווענדן ליטווינאָוו׳ס רעדעס געגן דער פעלקער־ליג, איז דער בעסטער באווייז פאר דעם. אין דעם פארזוך אָבער צו דערשלאָגן זיך צו קאָלעקטיווער זיכערקייט דורך דער ליג האָט רוסלאנד זיך אָנגעשטויסן אויף שטענדיגער געגנערשאפט, און הויפּטזאכלעך מצד אונזער רעגירונג. מינכען און די נאַצי־ארייַנדרינגונג אין פּראג האָבן געפירט צו אַן ענדערונג אין דער סאָוועטישער פּאָליטיק. רוסלאנד, וואָס איז געוואָרן איזאָלירט און האָט מורא געהאט פאר איר אייגענער זיכערקייט, האָט זיך, ווי די אנדערע לענדער פון אייראָפּע, גענומען צו דער אומ־מאָראַלישער שפּיל פון מאכט־פּאָליטיק.

„ווען זי איז געצוואונגען געוואָרן אליין צו באזאָרגן איר זיכערקייט, האָט רוסלאנד, וויסנדיג וואָס פאר א געפאַרן עס לויערן אויף איר מצד א וועלט, וואָס איז פיינטלעך צו איר סאָציאַליסטישן עקספּערימענט, געזוכט צו פארריגלען די טויערן דאָרט, וואו מעכטיגע ארייַנדרינגער קאָנען זיך ארייַנרייסן דורך א קליין שכנ׳יש לאנד. דאָס האָט זי געטאָן אין עסטאָניע, ליטע און לאטוויע, און האָט דערנאָך פארלאנגט פון פינלאנד, פאר א געהעריגער פארגיטיגונג, געוויסע סטראטעגישע באזעס, וואָס זיינען געווען נויטיג פאר איר זיכערקייט.

„פריער פאר אלץ איז געשטאנען די פראגע וועגן באשיצן לענינגראד, וואו עס געפינט זיך א פערט־חלק פון דער סאָוועטישער אינדוסטריעלער טעטיגקייט, דורך קריגן דעם קאָנטראָל איבער דעם צוטריט צו דער שטאָט פון ים דורך דעם פינלענדישן גאָלף און דורך אָפּרוקן א גרענעץ, וואָס האָט זיך געפונען בלויז זיבעצן מייל פון לענינגראד גופא. צווייטנס, האָט מען געדארפט באשיצן דעם שמאָלן אייז־פרייען קאנאל, וואָס פירט צו מורמאנסק אין צפון דורך קריגן דעם קאָנטראָל איבער דעם ריבאטשי האלב־אינזל, וואָס באשיצט דעם צוטריט צום אטלאנטישן אָקעאַן, פּונקט ווי דער גיבראלטאר באשיצט דעם צוטריט צום מיטללענדישן ים.

„א קלאָרער סטעיטמענט אין אָט־דעם זין, מיט דער דערקלערונג, אז דאָס איז געוואָרן נויטיג צוליב דער כסדר׳דיגער שטערונג מצד דער טשעמבערלעין־רעגירונג און אויך מצד אנדערע קאפּיטאליסטישע מלוכות, וואָס האָבן ניט דערלאָזן צו קאָלעקטיווער זיכערקייט, וואָלט געמאכט א גרויסן אונטערשייד אין דער שטימונג פון דעם ארבעטערקלאַס און פון די דעמאָקראטישע עלעמענטן איבער דער גאנצער וועלט.

„עס איז דאָ נאָך איין זייער וויכטיגער שטריך פון דער אלגעמיינער לאגע, און דאָס וויל איך שטארק אונטערשטרייכן. רוסלאנד האָט געשאפן א ציוויליזאציע, וואָס איז אין א סך פּרטים מער מאָראַליש איי

די געביטן פון דער היים און דער געזעלשאַפט ווי אונזער ציוויליזאַציע. זי איז דער היטער פון אָט־דער ציוויליזאַציע פאַר דער גאַנצער וועלט. די איינשטימיגקייט און ביטערניש, מיט וועלכע די איינפלוסרייכע קאַפּי־טאַליסטישע פּרעסע פון דער וועלט האָט אַטאַקירט דעם סאָוועטן־פאַר־באַנד נעמט זיך נישט אַזוי דערפון, וואָס דער סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אַטאַקירט אַ קליין לאַנד, ווי דערפון, וואָס ער איז דער טשעמפּיאָן און פאָרשטייער פון סאָציאַליזם. ווען האָבן מיר געזען אַזאַ איינשטימיגקייט אין באַצוג צו עטיאָפּיע, טשעכאָסלאָוואַקיע, שפּאַניע און כינע? אין דער זעלבער וואָך, ווען עס איז באַריכטעט געוואָרן וועגן דעם טויט פון 65 איינוואוינער אין דער באָמבאַרדירונג פון דער הויפּט־שטאָט פון פינלאַנד, איז אויך באַריכטעט געוואָרן וועגן 20,000 טויטע אין אַן ענלעכער באָמבאַרדירונג פון כינע. אָבער וועגן דעם האָט מען ביי אונז קיין וועזן ניט געמאַכט.

„און צולעצט, אויב רוסלאַנד שטייט איצט, אויף דעם געביט פון אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטיק, אויף דער זעלבער שטופע ווי די גאַנצע וועלט אין פּרט פון מאַכט־פּאָליטיק, ווייזט זי אָבער דער וועלט אַ ביי־שפּיל מיט איר בויאונג פון אַ נייער געזעלשאַפטלעכער אָרדענונג, וואו עס איז אָפּגעשאַפט געוואָרן די מעגלעכקייט פאַר איין מענטשן צו עקס־פּלואַטירן אַ צווייטן.”

אַזוי האָב איך דעמאָלט געשריבן. עס זיינען דאָ בלויז דריי זאַכן, וואָס איך וואָלט איצט צוגעגעבן:

1) בנוגע דער באַשולדיגונג, אַז דער רוסישער איבערפאַל איז געמאַכט געוואָרן צוליב די געוויינלעכע מאָטיוון פון אימפּעריאַליסטישער אויס־שפּרייטונג, וואָלט איך אָנגעוויזן אויף דעם רוסיש־פינישן אָפּמאַך פון דעם 12טן מערץ. אַזעלכע גרויסמוטיגע באַדינגונגען, וואָס אַ זיגרייך לאַנד זאָל געבן אַ באַזיגט לאַנד, האָבן צו זיך קיין גלייכן ניט אין אונזער עפּאָכע. אויב די רוסישע מאָטיוון זיינען געווען ריין־פאַרכאַפּערישע, פאַרוואָס האָט די סאָוועט־רעגירונג אומגעקערט פּעטסאַמאָ און די גרויסע ניקל־מאַינס פון צפון, וואָס זי האָט געבראַכט אין אָרדענונג נאָך דעם ווי די פינען האָבן זיי צע־שטערט? צוליב וואָס האָט זי זיי געדאַרפט אומקערן צו פינלאַנד אין דער בעסטער אָרדענונג?

2) בנוגע די טענות, אַז די רוסישע מעטאָדן זיינען געווען באַרבאַרישע, איינשליסנדיג די באָמבאַרדירונג פון אָפענע שטעט, דערפער און שפּיטאָלן; דאָס באַשיסן מיט מאַשין־ביקסן די פּאַסאַזשיר־צוגן און איינוואוינער, וואָס זיינען געלאָפן זוכן פאַר זיך אַ רעטונג אויף די וועגן אויסער די שטעט און אין דער ריכטונג פון דער שוועדישער גרענעץ — בנוגע די אַלע טענות וואָלט איך אָנגעוויזן אויף די אָפיציעלע פינישע ציפערן. ביז דעם 3טן מערץ, דאָס הייסט, נאָך דריי חדשים קריג און בלויז ניין טעג פאַרן שלום פון דער מלחמה, זיינען 563 ציווילע מענטשן דער׳הרג׳עט געוואָרן און 1,289

זיינען פארוואונדעט געוואָרן. דאָס איז אַ צאָל אויף אַ פערט־חלק קלענער ווי די צאָל קרבנות אין אַן איינציגער לופט־אַטאַקע אויף באַרצעלאָנאַ.

עס וועט קומען אַ טאָג, ווען מיר וועלן זיך דערוויסן וועגן דעם פולן פאַרנעם פון אונזערע אייגענע און פון די דייטשע קרבנות אין דער איצטיגער לופט־מלחמה; מען שאַצט אין 30,000 די צאָל ציווילע מענטשן, וואָס האָבן פאַרלאָרן זייערע לעבנס אין די דריי שעה פון דער ברוטאַלער פאַרניכטונג פון דעם צענטער פון ראָטערדאַם דורך די דייטשן דעם 10טן מאַי (1940). איך בין ניט אין קיין לאַגע צו זאָגן וואָס פאַר אַן אָפּרוף אָט־די גרוילטאַטן האָבן געהאַט אין אַמעריקע. ביי אונז אין לאַנד האָט מען וועגן דעם אין דער עפנטלעכקייט געמאַכט אַ קנאַפּן ווען — גאָרניט אין פאַרגלייך מיט אונזער אַנטריסטונג בנוגע די פּאַסירונגען אין פינלאַנד. איך וויל בשום אופן ניט פאַרטיידיגן די באָמבע־אַטאַקעס אויף ציווילע מענטשן. אָפּגעזען פון מיין איצטיגער פּערזענלעכער דערפאַרונג, און כאָטש איך בין ניט קיין פּאַציפיסט, האָב איך שטענדיג באַטראַכט יעדן מין מלחמה ווי באַרבאַריש און אומציוויליזירט, און ספּעציעל געגן דער פרידלעכער באַפעלקערונג. איך זע ניט קיין אורזאַך פאַרוואָס איך זאָל איצט ענדערן אָט־די שטעלונג.

3) בנוגע די באַהויפּטונגען וועגן רוסלאַנד'ס אומפעיאיגקייט און שלעכטער אויסשטאַטונג וועט די פאָלגנדיגע ציטאַטע פון אַ וויכטיגן אַרטיקל אין דער לאָנדאָנער „טאַימס" פון דעם 18טן מערץ, אונטער אַ קאָפּ: „די קוואַליטעט פון דער רויטער אַרמיי", וואו עס איז אונטערגעצויגן געוואָרן אַ סך־הכל פון דער סאָוועטיש־פינישער מלחמה, איינגאַנצן ענדערן ביים אויף־מערקזאַמען לייענער דעם איינדרוק, וואָס איז געשאַפן געוואָרן, און וואָס מען האָט געזוכט צו שאַפן ביים עולם אין לויף פון דער מלחמה:

„אין דער מלחמה מיט פינלאַנד האָט די רויטע אַרמיי געהאַט דעם שווערסטן פּרוביר־באָדן, וואָס זי האָט זיך געקאָנט אויסקלייבן אין אייראָפּע, און ווי איר ערשטן ערנסטן געגנער — די בעסטע אינ־דיווידועלע קריגער אין דער וועלט.

„די אַרמיי איז געווען אויסגעשטאַטעט מיט אַ ריזיגער פּראָפּאָרציע פון מעכאַניזאַציע פּער מענטשן, און פאַר די שלאַכטן אויף דעם מזרח־פראָנט פון פינלאַנד האָט די אַרמיי אייגנטלעך געהאַט צופיל אויס־שטאַטונג.

„די מערסטע וואָפן זיינען געווען ערשט־קלאַסיגער שטאָף — אַנטי־טאַנק קאַנאָנען, מאַשין־רעוואָלווערן, מאַשין־ביקסן און אַ נייער טיפּ רעוואָלווער, וואָס פאַרהאַקט זיך ניט. די רוסן זיינען, ווייזט אויס, מערק־ווירדיג דערפינדעריש.

„די פּאַקטישע סטראַטעגיע און דער ערשטער אָנגריף זיינען געווען גוט דורכגעפירט. די פינען גיבן צו, אַז די פינף פּונקטן, וואָס זיינען אויסגעקליבן געוואָרן, זיינען געווען די גינסטיגסטע, און די שלאַכט ביי סואָמאַסאַלמי איז פאַרטראַכט און אויסגעקעמפט געוואָרן אויף אַן אופן, וואָס ווייזט, אַז די רויטע אַרמיי פאַרמאָגט אינזשענירן, וואָס זיינען

גאַנץ פּייאיג, ווען זיי האָבן די געלעגנהייט דורכצופירן זייער אַרבעט. אינגאַנצן אַ נייער וועג איז אויסגעבויט געוואָרן פון דער גרענעץ ביז דעם לעיק קיאַנטאַ, אַ שטרעקע פון צוואַנציג מייל, אין ווייניגער ווי אין אַ חודש צייט.

„צום סוף פון דער מלחמה האָבן די רוסן שוין געהאַט דערגרייכט אַ וואונדערבאַרע שלאַכט־פּייאיגקייט. נאָך מער, זיי האָבן אַליין עקספּערימענטירט אויף אַן אינטעליגענטן אופן, אַריינברענגענדיג אַזעלכע נייע איינריכטונגען, ווי געפּאַנצערטע שליטנס, דריי־גאָרנדיגע טרענטשעס און פאַלשע לאַגערן אויף צו פאַרנאַרן די באָמבע־עראָפּלאַנען צו די אַנטי־אַוויאַציע קאַנאָנען.

„די מלחמה האָט די רוסן אָפּגעקאָסט טייער. . . . נאָר עס איז געווען ביליג אין פאַרגלייך מיט זייערע געווינסן. די גאַנצע סאָוועטישע טרענירונג ווערט איצט געענדערט, און די רויטע אַרמיי האָט איצט דער־פאַרענע טרופּן, פון וועלכע מען קאָן באַציען נייע אָפיצערן. עס איז געשאַפן געוואָרן אַ פעסטע באַזע פאַר אויסבעסערונגען, וואָס אויב מען וועט אויף איר בויען ווי געהעריג, קאָן דאָס האָבן אַ טיפע ווירקונג אויף דעם ווייטערדיגן גאַנג פון דער געשיכטע.”

ווען מען זאָל מיך פרעגן ווי איך קוק אויף דער איצטיגער סאָוועטישער פּאָליטיק, וואָלט איך דאָס סומירט אין צוויי געציילטע ווערטער: זעלבסט־שוץ און פרידן, און וואו די צוויי קאָנען קומען אין אַ צוזאַמענשטויס, וועט זעלבסט־שוץ פאַרנעמען דעם ערשטן פּלאַץ.

די דערפאַרונג פון די פאַרגאַנגענע אַכצן חדשים ווייזט, אַז אין באַצוג צו אויסלענדישער פּאָליטיק איז רוסלאַנד פולשטענדיג רעאַליסטיש. זי ליידט ניט פון קיין זעלבסט־נאַרעריי. אירע פירער האָבן געלערנט אַ סך לעקציעס פון דער ביטערער דערפאַרונג אויף דעם געביט פון אויפהאַלטן איר שווער־געוואונענע סאָציאַליסטישע זעלבסטשטענדיגקייט אין לויף פון די לעצטע דריי און צוואַנציג יאָר. די וויכטיגסטע פון אָט־די לעקציעס איז פאַרדאַכט און פאָרזיכטיגקייט בנוגע דער פיינטלעכער וועלט; אַנטשלאָסנקייט און פּייאיגקייט צו האַנדלען; און אַ באַוואוסטזיניגקייט וועגן דער אייגענער ריזיגער קראַפט.

דעריבער, בין איך איבערצייגט, פאַרשטייט מען אין קרעמלין, אַז אויב ענגלאַנד זאָל באַזיגט ווערן, וועט היטלער אין אַ געוויסן טאָג זיך אַ וואַרף טאָן אָדער אויף אַמעריקע אָדער אויף דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד — אָפּהענגיג פון דעם, ווער פון זיי עס וועט זיין דער שוואַכערער. ניט מינימיזירנדיג אויף קיין מינוט די געפאַר פאַר אַמעריקע, וועט אָבער אין דעם אויסוואַל צווישן אָט־די צוויי, די שטירצונג פון באָלשעוויזם אויסער צווייפל זיין היטלער׳ן נעענטער צום הארצן. „מיין קאַמף” מאַכט אָט־די באַהויפּטונג קלאָר, און די דראַסטישע האַנדלונג פון דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד אין די באַלקאַנען ווייזט, אַז ער איז גאַנץ באַוואוסטזיניג וועגן דער פּאָטענציעלער געפאַר; און אפילו נאָך מער באַדייטונגספול איז דאָס, וואָס רוסלאַנד האָט אויפגעגעבן איר

זיבן־שעה׳דיגן אַרבעטס־טאָג און אים פאַרביטן אויף אַן אַכט־שעה׳דיגן.

בלויז די, וואָס זיינען אינטים באַקאַנט מיט רוסלאַנד, קאָנען באַגרייפן די אומגעהויערע באַדייטונג פון אָט־דעם שריט און קאָנען אָפּשאַצן וואָס עס ליגט הינטער אָט־דעם באַשלוס. דער זיבן־שעה׳דיגער אַרבעטס־טאָג איז געווען אַ סימבאָל פון דער רעוואָלוציע. בלויז אַ גרויסע געפאַר האָט געקאָנט פירן צו דעם, אַז דאָס זאָל אויפגעגעבן ווערן. די פאַרלענגערטע שטונדן פון אַרבעט זיינען די מאָס, מיט וועלכער מען קאָן מעסטן די שרעק פון רוסלאַנד פאַר דער צוקונפט.

זיכער וועלן אייניגע פרעגן — אין ליכט פון אָט־די באַהויפּטונגען — פאַרוואָס פאַראייניגט זיך ניט רוסלאַנד מיט ענגלאַנד, כדי אומצוצוואַרפן היטלער׳ן? דערויף וואָלט איך געענטפערט, אַז אָפּגעזען פון דעם פאַקט, וואָס אַזאַ שריט וואָלט זי אַריינגעשליידערט אין דעם ווירבל־שטראָם פון דער איצטיגער מלחמה (אַ קאַטאַסטראָפע, וואָס זי זוכט אויסצומיידן), טרויט זי אונז נאָך אַלץ ניט. אונזערע האַנדלונגען אין דער פאַרגאַנגענהייט רעדן שטאַרק געגן אונז, און חוץ דעם האָט זי מורא, אַז מיר קאָנען נאָך טאָן מאָרגן דאָס, וואָס פראַנקרייך האָט געטאָן נעכטן, און זי איבערלאָזן צו פירן דעם קאַמף אַליין.

בלויז דער וויטערדיגער גאַנג פון פּאַסירונגען וועט קאָנען ווייזן צי אָט־די שטעלונג פון בלייבן פון דערווייטנס איז די ענדגילטיגע שטעלונג פון דער סאָוועטישער פּאָליטיק, אָדער ניט. אונטער געוויסע באַדינגונגען קאָן רוסלאַנד זיין געצוואונגען — ווי אַמעריקע קאָן ווערן געצוואונגען — זיך אַריינצומישן. פון אַ ווייטן בליק דוכט זיך אויס כמעט זיכער, אַז זי וועט זיך אַריינמישן אין דער מלחמה. מיר דאַרפן אָבער געדענקען, אַז אַריינמישונג, ווי עס איז געווען דער פאַל אין שפּאַניע, קאָן אָננעמען אַ דיפּלאָמאַטישע אַזוי גוט ווי אַ מיליטערישע פאָרם. ווען, למשל, אַמעריקע און דער סאָוועטן־פאַרבאַנד זאָלן גיין צוזאַמען, וואָלטן זיי געקאָנט אויסאיבן אַן אַנטשיידנדיגן איינפלוס אויף די מלחמה־פירנדיגע צדדים.

אויב עס זאָל ניט קומען דערצו, און אין דעם איצטיגן מאָמענט זעט דאָס אויס צו זיין אומוואַרשיינלעך, מעגן מיר זיך פרעגן, וואָס נאָך פאַר אַ מעגלעכקייטן עס שטייען פאַר אונז. און דעמאָלט דאַרפן מיר געדענקען, אַז פיל וויכטיגער פון אַרמייען און לופט־פלאָטן זיינען אידייען און סאָציאַלע כחות. היטלער האָט אָפּגעהאַלטן זיינע שטוינענדיגע זיגן פּונקט אַזוי פיל דורך אידעאָלאָגישע און פּאָליטישע מיטלען, ווי דורך מיליטערישע. ער מעג פאַר־דאַמען דעם מאַרקסיזם, אָבער דער מאַרקסיזם, אָדער די שרעק פאַר אים צווישן דעם קאַפּיטאַליסטישן קלאַס פון אַלע לענדער, איז געווען די טרומף־קאַרט אין היטלער׳ס ברוטאַלער און ספּעקטאַקולערער קאַריערע.

היטלער האָט זיך דערהויבן צו דער מאַכט אין דייטשלאַנד דערפאַר, וואָס ער האָט דערשפּירט, אַז דער הערשנדיגער קלאַס איז גרייט צו צאָלן

פאַר דער באַזייטיגונג פון דעם געשפּענסט פון באָלשעוויזם. פאָן-טיסען האָט אונז דערציילט ווי ער אַליין האָט צוגעטראָגן 25,000,000 דאָלאַר פאַר אָט־דעם צוועק.

אַנטי־באָלשעוויזם איז געווען היטלער׳ס טרומף־קאַרט אין שפּאַניע. דער זעלבער קורס האָט געפירט דערצו, אַז פּעטען זאָל פאַרראַטן זיין לאַנד און זיין פאַרבינדעטן, ברעכנדיג די פייערלעכסטע פאַרשפּרעכונגען (וואָס זיינען געמאַכט געוואָרן וויינינגער ווי מיט דריי חדשים פריער) ניט צו שליסן קיין סעפּאַראַטן פרידן.

נאָר אויב אַנטי־באָלשעוויזם איז אַ מעכטיג געווער, פאַרמאָגט דער סאָוועטן־פאַרבאַנד נאָך אַ שטאַרקערן. ער קאָן זיך ווענדן אין יעדן לאַנד, וואָס ליגט אונטער היטלער׳ס קנאַפּל, צו די פאַראָרעמטע מאַסן, אַז זיי זאָלן זיך אויפהויבן אין קאַמף ניט בלויז פאַר זייער לאַנד, נאָר פאַר אַ באַנייט לאַנד און פאַר אַ נייער געזעלשאַפט. מיט אַנדערע ווערטער מיינט עס, אַז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד קאָן אויסנוצן סיי נאַציאָנאַליסטישע און סיי סאָציאַלע כחות.

אין פראַנקרייך האָט מען אויף דעם מאָמענט אויפגעגעבן די אַלטע לאָזונגען פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע — פרייהייט, גלייכהייט און ברידערלעכקייט. זיי וועלן ווידער אויפשטיין. זיי וועלן קריגן אַ נייעם און טיפערן אינהאַלט. פאַרבונדן מיט דעם נייערן לאָזונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע — ארבעטער פון אַלע לענדער פאַראייניגט זיך! — וועלן זיי ווערן אַן אומבאַזיגבאַרע קראַפט.

אויב רוסלאַנד זאָל זיך אַריינמישן אין דער מלחמה, וועט עס מיינען אַ רעוואָלוציאָנערע מלחמה אין אייראָפּע. און דאָס איז אויך די איינציגע מלחמה, פאַר וועלכער היטלער ציטערט, ווייל דאָס הויפּט־געווער אין אַזאַ מלחמה וואָלט געווען האָפענונג און ניט שרעק; דאָס באַשאַפן פון אַ נייער און בעסערער וועלט און ניט די ווידער־אַרויפצווינגונג פון אַן אַלטער און פאַרהאַסטער וועלט; אַ וועלט פון סאָציאַלן יושר און ברידערלעכקייט, און ניט פון קלאַסן־אומגערעכטיגקייט און פון סאָציאַלער שקלאַפעריי.

בלויז אַזעלכע אידייען און אידעאַלן וועלן אָפּקערן די דייטשע מאַסן פון היטלער׳ן. שרעקן זיי מיט אַ נייעם „ווערסאַל“, מיינט אַריינשפּילן אין היטלער׳ס הענט.

מען קאָן פרעגן, פאַרוואָס קאָן ענגלאַנד שוין איצט ניט אויסנוצן אַזעלכע אידייען און אידעאַלן? דער ענטפער איז אַ פּשוט׳ער. אונזער הערשנדיגער קלאַס האָט מורא פאַר אָט־די אידעאַלן, פּונקט אַזוי ווי ער האָט מורא פאַר היטלער׳ן, און דערפאַר טאַקע ציטערט ער פאַר רוסלאַנד ווי אַ מעגלעכן פאַרבינדעטן.

אָבער די אַקטיווע אַריינמישונג פון רוסלאַנד איז גאָר ניט נויטיג. מיט דעם גאַנג פון דער מלחמה וועלן אָט־די אידייען זיך צעוואַקסן פון זיך גופא.

אָט־דאָס קומט טאַקע איצט פאָר פאַר אונזערע אויגן. אויף דעם באַפעל פון היטלער׳ן ווערט צפון־טראַנסילוואַניע, דאָס ווינקעלע פון דעם רומענישן פאָלק, אָפּגעריסן פון רומעניע און איבערגעגעבן צו אונגאַרן, וואָס דערמיט ווערן 1,500,000 פּויערים באַרויבט פון זייער לאַנד און איבערגעגעבן נאָך אַמאָל צו די פאַרהאַסטע מאַדיאַרישע פּריצים, אַזוי אַז עס ווערן פאַרניכטעט די אַגראַרישע רעפאָרמען, וואָס זיינען דורכגעפירט געוואָרן מיט צוואַנציג יאָר צוריק, און די פּויערים ווערן פון דאָס ניי פאַרשקלאַפט.

אונטער דער לאַסט פון דעם נייעם גורל, וואָס איז זיי צוגעטיילט געוואָרן דורך היטלער׳ן און דעם קעניג קאַראָל, וועלן די פּויערים מוזן מאַכן אַ פאַר־גלייך צווישן זייער אייגן לעבן און דעם צושטאַנד אין בעסאַראַביע. עס וועט זיך אין טראַנסילוואַניע אַ הויב־טאָן אַ נייער אירידענטיזם (אַ באַוועגונג צוריק צו געווינען פאַרלאָרענע טעריטאָריעס), און מיט די לעקציעס פון צוואַנציג יאָר פאַר זייערע אויגן, וועלן די מענטשן זיך ווענדן צו נייע פירער און ניט צו די, וואָס האָבן זיי פאַרראַטן.

אויף יעדן אופן מוז די איצטיגע מלחמה אויפבלאָזן אַלטע שנאות און באַשאַפן נייע. יעדע שוואַכע זייט פון דער געזעלשאַפט איז שוין איצט אויס־געשטעלט צו אַ שטאַרקערן דרוק ווי ווען עס איז פריער. מיר לעבן אין אַ צייט, ווען יעדע מלוכה און יעדע געמיינדע ווערט געשטעלט צו דער פּראָבע. דאָרט, וואו דער פונדאַמענט איז פויל, וועלן די שפּאַלטן אומפאַרמיידלעך ווערן גרעסער, און דאָס וועט אומוואַרפן די גאַנצע געביידע. די לאַגע, וואָס פירער און שטאַטסלייט האָבן אַזוי שטאַרק געוואָלט פאַרמיידן, אַנטוויקלט זיך מיט דער אומדערבאַרעמדיגער אַנטוויקלונג פון אַ גריכישער טראַגעדיע צום אומפאַרמיידלעכן קלימאַקס.

אָט־דאָס איז די דילעמע, וואָס שטייט פאַר היטלער׳ן און פאַר אונזער אייגענעם הערשנדיגן קלאַס, סיידן אַ שנעלער זיג וועט קומען פאַר דעם אָדער יענעם צד, און ביי דעם איצטיגן מאָמענט זעט אַזאַ זאַך אויס גאַנץ אומ־וואַרשיינלעך.

מען קאָן ביי מיר פרעגן: וואָס איז מיין אייגענער בליק און וואָס זיינען מיינע פאַרלאַנגען אין באַצוג צו אָט־די זאַכן? איך קאָן דערויף ענטפערן זייער פּשוט: איך וויל אַן ענדערונג. איך וויל אַ געזעלשאַפטלעכע אָרדענונג, וואָס זאָל זיין אויף אַן אמת׳ן מאָראַליש און וואו די האָרעפּאַשנע מענטשהייט זאָל באַפרייט ווערן פאַר שעפערישער טעטיגקייט. איך וויל, אַז אָט־די ענדערונג זאָל קומען — אויב מעגלעך — פרידלעך און מיט אַ מינימום פון געזעלשאַפטלעכער צעטרייסלונג און צערודערונג. דער מעטאָד פון גוואַלד־טאַטן שאַפט אומפאַרמיידלעך נייע אומגערעכטיגקייטן און פאַרטיפט די קוואַלן פון פאַרביטערונג.

איך זע פון מיין פענצטער איינעם פון די שענסטע לאַנדשאַפטן פון ענגלאַנד׳ס גרינער און שיינער ערד. איך זע די גערטנער, די גרינע הויפן,

די בלומען און הינטער זיי דעם קאטעדראל, וואָס איך האָב אַזוי ליב — אַ פּאָעמע אין שטיינער, וואָס איז געשאַפן געוואָרן אין לויף פון דורות פון די ענגלישע בוי־מייסטערס — איינע פון די נאָבעלסטע מתנות, וואָס דער מענטש האָט געבראַכט צו גאָט. איצט טרייסלט זיך די געביידע אונטער דעם אויפרייס פון קריג. אונטן אין דעם פּראַכטפולן אונטערערדישן טשאַפּעל זינגען קליינע קינדער, וואָס זוכן דאָרט שוץ, זייערע לידער, בשעת פון אויבן קנאַלן מאַשין־ביקסן און קוילן פאַלן פון דעם בלויען אויסשפּרייט פון אַ פּראַכטפולן סעפּטעמבער־הימל.

דאָס איז די וועלט, אַ שיינע און אַ העסלעכע, וואָס דער מענטש האָט באַשאַפן. וואָס פאַר אַ געטלעכער צוועק באַהערשט אָט־די וועלט? מוז דען דער מענטש שטענדיג לערנען בלויז דורך לידן? איין זאַך זעט אויס צו זיין זיכער: אין די איצטיגע בלוטיגע און ברוטאַלע יסורים ווערט געבוירן אַ נייע וועלט. דאָס זיינען די וויען פון געבורט, ניט פון טויט. אויסגעלייטערטע דורך די איצטיגע ליידן, וועלן די מענטשן זיך איבערצייגן — אין דעם בין איך זיכער — אַז בלויז דורך געמיינזאַמקייט, פריינטשאַפט און ליבע קאָן מען אויסנוצן אָט־די אַלע נאָבעלע געשאַנקען, וואָס גאָט האָט געגעבן אויף צו באַרייכערן דאָס מענטשלעכע לעבן.

אינהאַלט

צו די אידישע לייענער — III

פאָרוואָרט פון דר. זשיטלאָווסקי — V

וועגן דעם ענדגילטיגן זיג קאָן גאָר קיין צווייפל ניט זיין . . . — 5

ערשטער טייל

אַן אַנטשולדיגונג און אַ רעכטפערטיגונג

1. אויטאָביאָגראַפיע — 11
   אין אַ בורזשואַזער סביבה — 20
   אין דער לערע ביים לעבן — 25
   געמיינדע־גלח — 30
2. דער אויפשטייג און דער באַרג־אַראָפּ פון קאַפּיטאַליזם — 37
   עוואָלוציע פון ניינצנטן יאָרהונדערט — 37
   די דערגרייכונגען פון ניינצנטן יאָרהונדערט — 42
   די פּענטעם פון צוואַנציגסטן יאָרהונדערט — 46
3. די מאָראַלע פאַרלייקענונג פון קריסטנטום — 54
   די פאַרלייקענונג פון גערעכטיגקייט — 59
   די פאַרלייקענונג פון פרייהייט — 66
   דאָס צונעמען די מעגלעכקייטן פאַר אַ שעפערישן לעבן — 73
   די פאַרלייקענונג פון פריינטשאַפט — 74

צווייטער טייל

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד פלאַנירט־אויס די נייע געזעלשאַפט

1. דער נייער עקספּערימענט — 77
2. דער צאַרישער הינטערגרונט — 81
3. די פּראָגראַם און דער פּלאַן — 93
4. די דראַמע פון סאָציאַליסטישער פּלאַנירונג — 100
5. דער רוף צו דער וויסנשאַפט — 112
6. אונזער ירושה — 125
7. „שפּרייט אויס די ווייץ צפון־צו און די אינדוסטריע מזרח־צו" — 141

דריטער טייל

דאָס סאָציאַליסטישע זעקסטל פון דער ערד

1. די אינדוסטריעלע רעוואָלוציע — 151
2. די פאַרגאַנגענהייט ווערט פאַרברענט — 155
3. שוואַרץ גאָלד — 159
4. די טייכן ווערן איינגעשפּאַנט — 162

5. שטאַלענע פונדאַמענטן — 171
6. אונזערע משרתים—די מאַשינען — 179
7. אַדערן און נערוון — 186
8. סאָציאַליסטישע גערעטעניישן — 194
9. אויטאָפּישע פּאַרמעסטונגען — 200

פערטער טייל

די גרעסטע מאָס וואוילזיין פאַר דער גרעסטער צאָל מענטשן

1. דער מאָראַלער רעזולטאַט פון פּלאַנירטער סאָציאַליסטישער פּראָדוקציע — 204
2. נייע האָריזאָנטן — 211
3. דער אָפענער טויער — 226
4. די נייע פרוי — 238
5. די סאָוועטישע פרוי אין מזרח — 256
6. די דעמאָקראַטיע פון דער פאַבריק — 262

פינפטער טייל

דער פּלאַן און די פעלקער

1. די גלייכהייט פון די ראַסן — 273
2. די גאָלדענע אוקראַינע — 282
3. די דערוואַכטע אזיע — 294
4. דער באַגינען אין מזרח — 301
יאַקוטיע און דער אַרקטישער צפון — 301
די אַלעאוטישע אינזלען — 306
סאַכאַלין — 308
5. אַרויס פון דער געטאָ — 315

זעקסטער טייל

אינטעלעקטועלע און גייסטיגע האָריזאָנטן

1. אין דער ריכטונג פון דעם העכסט-אַנטוויקלטן מענטשן — 321
2. „די דעמאָקראַטישסטע קאָנסטיטוציע אין דער וועלט" — 329
3. „ליבע איז די פאַרווירקלעכונג פון געזעץ" — 338
4. „פון דעם פונק צו דעם פלאַם" — 350

עפּילאָג

ערשטער טייל — 353
צווייטער טייל — 367